

SVMMA
COMMENTARIORVM
IN TERTIAM PARTEM
S. THOMÆ.

DE SACRAMENTIS.

AVCTORE Fr. MARCO SERRA ALCODIANO,
Ord. Præd. S. Theol. Magistro, & Propositionum Fidei
Censore, & in Valentino Archiepiscopatu
Examinatore Synodali.

AD ILLVSTRIS. ET EXCELLENTIS.
D. D. Fr. Iſidorum Aliaga Archiep. Valen.
Regij Status Conſiliarium, &c.

Valentiæ, Apud Claudium Macè, Ann. 1647.

FACULTAS ORDINIS.

EGO Fr. Franciscus Roger Sacra Theologiae Magister in Supremo Senatu Generalis Inquisitionis censor, huius nostrae Provinciae Aragoniae Fratrum Prædicatorum humilis Prior Provincialis ac servus, Reverendo admodum P. Fr. Marco Serra eiusdem professionis Magistro, Propositionum Fidei Censori meritissimo facultatem concedo, ut typis evulgare possit Summam Commentariorum in Primam partem, Primam Secundam, Secundam Secundam, Tertiamque partem nostri Angelici Doctoris S. Thomæ

*Aquinatis, dummodo Reuerendi
admodum P P. M M. Fr. Gaspar
Català de Monçonis, ac Fr. Mar
cus Antonius Perez (quibus te
nere presentium ut eam recog
noscant committo) ut in lucem
edi possit, probent, ac iudicent. In
quorum fidem has litteras manu
nostra subscriptas, & sigillo nostro
munitas dedimus in nostro Prædi
catorum Valentino Canobio 4.
Iunij 1639.*

**Frater Franciscus Roger
Prior Prouincialis.**

Imprimendi.

NOS D. Martinus Dolz
 del Castellar Presbyter,
 I. V. D. Scolaſticus San-
 ctæ Metropolitanæ Eccleſiæ Cæ-
 ſarauguſtanæ: ac pro Illuſtriſſi-
 mo, & Excellentiffimo Domino
 D. Fr. Iſidoro Aliaga Dei, &
 Sanctæ Apoſtolicæ Sedis gratia,
 Archiepiſcopo Valentino, Re-
 gijque Status Conſiliario, &c.
 in ſpiritualibus, & temporalibus
 Vicarius Generalis, & Offi-
 cialis in hac Ciuitate, & Diœceſi
 Valentina. Quia ex commiſſio-

ne nostra R. P. Magister Frater
Hieronymus Viues Ordinis Præ-
dicatorum, magna cura, ac dili-
gentia reuisit Summam hanc
Commentariorum in Tertiam
partem Diui Thomæ, à quæsti-
one 60. vsque ad 83. á Reuerend.
P. Frater Marco Serra Ordinis
Prædicatorum Theologiæ Ma-
gistro, ac Propositionum Fidei
Censore compositam, in qua
nihil synceræ fidei, optimisque
moribus dissonum deprehen-
dit, ideo præsentium tenore li-
centiam & facultatem conce-
dimus, vt possit prælo mandari
in presenti Ciuitate & Diocesi
Valent. Dat in Palatio Archie-
pisco:

piscop. Valent. die xiiij. Decem-
bris, 1646.

Imprimatur

Imprimatur.

Doctor Dolz
Vic. Gñlis.

Vt. D. Nicolas
Monllor Fisc.
Aduoc.

*De Mandato dicti domini Officialis, &
Vicarij Generalis.*

D. Ant. Traseria Prothonot.

CEN.

CENSURA ET A P.
probatio A. R. R. P. P. Fr. Gaspa-
ris Català de Monçonis, & Fr.
Marci Antonij Perez Sacra
Theologia Magi-
strorum.

IVSSV admodum Reveren-
di Patris nostri huius Provin-
ciae Aragoniae Prioris Pro-
vincialis, Summam Commen-
tariorum in Tertiam partem An-
gelici Doctoris Div. Thomae à
quaestione 60. vsque ad 83. à R.
P. Frater Marco Serra, Alcodia-
no Sacrae Theologiae Magistro,
& propositionum Fidei Censo-
re

re compositam, auidissimè oculis
veriusque hominis inspeximus,
vt quia iam olim diuinum
Auctoris ingenium & eximiam
eruditionem noueramus. Inue-
nimus, stylum quidem breuem,
sed gratam facundiam, claram,
firmam, ac sibi semper constan-
tem sententiam eruditione ple-
nam, atque in omnibus Catho-
licæ Fidei, & saniori doctrinæ
cōsonam, & genuinum sensum
Angelici Doctōris vbique egre-
giè exprimentem. Qua propter
non solum iudicamus posse dig-
nissimè typis mandari, sed debe-
re, vt opus tanta eruditione re-
fertum ad catholicæ doctrinæ
laudem

laudem & incrementum, omni-
bus commune fiat. In nostro Re-
gio Prædicatorum Valentino
Conuentu die 23. Ianuarij, anni
1647.

*Fr. Gaspar Català de
Monçonis, Magister.*

**Fr. Marcus Antonius
Perez Magister.**

CEN.

CENSURA R.P.M.Fr. HIERONYMI
Viues S. Inquisitionis Qualificatoris, in
Valentina Vniuersitate Doctoris, Theo-
logiæ Cathedræ proprietarij moderato-
ris, & Artium, & Theologiæ
Censoris.

LIBRVM hunc Summam Cõ-
mentariorum in Tertiam partẽ
D. Thomæ à quæst. 60. ad 83.
continentem, editum a R. A. P.
Magistro Fratre Marco Serra
huius Valentini Prædicatorum Conuentus
egregia prole, & totius bonæ Theologiæ pa-
tre, iussu perillustris D. D. Martini Dolz del
Castellar huius Archiepiscopatus Vicarij Ge-
neralis pro Exmo D. D. Fr. Isidoro Aliaga,
Regij Status Consiliario, de mandato etiam
A. R. P. Nostri Fr. Francisci Roger Prioris
Prouincialis huius Prouinciæ qua potui di-
diligentia & sedulitate perlegi. Inueni in eo
vini exemplar ingenij Auctoris, in quo ad-
miratione dignæ inuētæ sunt omni tempore
intelligendi profunditas, conceptus claritas,
resolutoria breuitas, optimæ sensētis amor,
& di-

& dicendi facilitas, & felicitas miram in
modum conciliat. Est potius quod doleã his
encomijs recensendis, tantum lumen è medio
sublatum, quod litterarijs nostris confesibus
assiduum, mentes, vel vno verbo illuminans,
sua etiam presentia recreabat. Duo tamen
sunt quæ debiti mœroris lacrimas tempera-
runt: alterum quod sapientissimum virum
cœlo redditũ, ipsius vita quæ continuo nobis
fuit exemplo humilitatis, charitatis, solitu-
dinis, ac perennis studij fiducia induxerit nõ
mediocrem: postremũ, quod reliquerit nobis
quidquid ferè desiderari poterat ad comple-
tam Summam Commentariorum in quatuor
partes D. Thom. prope diẽ euulgandam; quæ
si in vnum corpus redacta fuerit, erit quod
optima ingenia nobis plaudant, si in hoc secu-
lo in immensum scripturiente, & longissimè
disputante, vnius auctoris integram sum-
mam breuitate, & veritate illustrem habea-
mus. Hunc verò tomum nihil fidei aduersum
habere, sed omnino esse prelo dignissimũ cẽ-
suertm Die 1. Decembris 1646.

Fr. Hieronymus Viues.

EXCELLENTISSIMO,
AC ILLVSTRISSIMO
Domino D. Fr. Isidoro Aliaga,
Archiepiscopo Valentino Phi-
lippi Quarti Regis Hispania-
rum à Consilio Status, &c.
Ex Prædicatorum Ordine
Assumpto.

Fr. MARCVS SERRA
S. P. D.

MIRABILIVR quispiam
fortasse, Illustrissimè Prin-
ceps, ac Præsul vigilantissi-
mè, cur tibi hunc tomum
Summæ Commentariorum
in Summam Theologiæ S. Thomæ Aqu-
natis

natis Angelici Doctoris offeram ; cum
alios fereque omnes, quos in lucem edi-
di, tibi dicauerim. Sed mirabitur qui te
non nouerit, & beneficia mihi à te collata
ignorauerit. Qui in te Præsule sollicitudi-
nem, Pastore vigilantiam, Prælato gra-
uitatem, Antistite prudentiam, Pontifi-
ce misericordiam, Iudice integritatem,
Principe clementiam, Regij Status Con-
siliario sapientiam admirantur ; mirari
haud poterunt me tibi omnia opera di-
cantem. Ego illud Terentij in Adelphis
vsurpare possum.

Quid ego nunc te laudem, sat certo scio.

*Nunquam ita magnificè quicquam dicam, id
virtus quin superet tua.*

Cui ergo potius quam tibi lucubra-
tiones meas offeram, & sub cuius umbra
securius requiescam ? Præterea benefi-
cia continuata in gem memoriam, & gra-
titudinis signa continuari postulant: nam
ut dixit Plautus in Persa.

Improbus est homo

Qui beneficium scit sumere, & reddere nescit.

Post

Post innumera beneficia quibus me or-
nasti, anno proxime præterito me tui Va-
lentini Archiepiscopatus Synodalem exa-
minatorem elegisti. Quid ergo retribuã
tibi pro omnibus quæ retribuisti mihi?
Iterum atque iterum ingenioli mei fru-
ctus tribuam, & vt Ouidij lib. 4. de Ponto
verbis vtar.

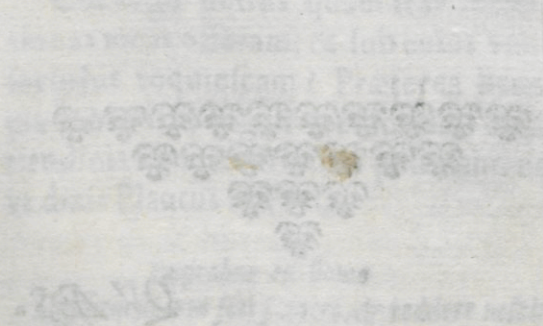
*Semper inoblita repetam tua munera mente.
Et mea me tellus audiet esse tuum.*

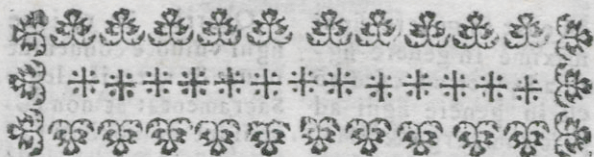
Munusculum ergo à tibi deditissimo
in animi grati significationem oblatum
hilari vultu respice, ac benigno animo
suscipe. Si enim tibi acceptum fuerit, quis
librum improbare audebit? Spero omni-
bus gratum fore sicut & tibi. *Vale.*

QVÆS.

It inuenero benehcia quibus me or
Itano proximo praeterito me in Va
In Archiepiscopatus Synodalem ex
tationem elegit. Quid ergo scribitur
pro omnibus que scribitur in
sanctis scriptis in quibus me in
scribitur, & ut Quidam in de Po
die vult.
Itaque in quibus scribitur in
Semper in quibus scribitur in
Itaque in quibus scribitur in
Mentulam ergo & tibi debent
sancti grati significacionem oblatam
et vultu respice, ac benigno animo
cipe, si enim tibi acceptum fuerit, po
tum improbare audebit: spero enim
grammatorum fieri & tibi vale.

QVÆSTIO LX.

De Sacramentis.

ARTICVLVS I.

Vtrum Sacramentum sit in genere signi.

Conclusio est affirmans.

Dubium. An hac conclusio sit vera.

ARS negās probatur 1. Sacramētum est in gene

re actionis; ergo nō in genere signi. Antecedēs probatur. Tum, quia

omōia Sacramenta sōnt quædam cæremōiæ & actiones religiōsæ. Tū etiam, quia Sacramētum Baptismi, cum sit ablutio; est in genere actionis; ergo & Sacramētum in communi; genus enim & species in eodem sunt prædicamento.

Secundò. Si Sacramētum

A

tum

tū esset in genere signi maximè in genere signi ad placitum; sed nō est in genere signi ad placitum; ergo &c. Minor probatur. Signū ad placitum est ens rationis; sed Sacramenta nō sunt entia rationis, sed realia, cum habeant esse ante omnem operationē intellectus; ergo &c.

Tertiò. Nam vt patet ex Concilio Florēt. in decreto vnionis Armenorum, Sacramenta nouæ legis differunt à Sacramētis veteris legis, quia hæc non causabant gratiam, illa gratiam causant; ergo cum esse causatiuū gratiæ sit aliquid reale, & nihil reale possit esse differentia entis rationis, Sacramenta nouæ legis non sunt in genere signi, quod est ens rationis; ac per consequens nec Sacramētum in communi: nam sub genere, sub quo non continetur inferiora, non continetur etiam superius.

Quartò. In ratione signi vniuoce conueniūt nouæ & veteris legis Sacramenta: at non conueniunt vniuocè in ratione Sacramenti, vt docet D. Thom. in 4. d. 1. q. 2. art. 1. quæstiuncula 3. ad 5. ergo esse signum non est de ratione & essentia Sacramenti in communi, neque hoc est in genere signi.

Dicendum tamē est 1. Sacramētum esse in genere signi. Colligitur hoc ex illo ad Rom. 4. v. 11. *Signum accepit circumcisionis, signaculū iustitiæ &c.* Ex Concil. Trid. Sess. 7. Can. 6. definiēte, *Sacramenta noua legis continere gratiam, quam significant.* Et ex SS. Patribus, qui sæpe Sacramenta appellant symbola & signa, vt Dionis. lib. de cœlesti hierarchia, cap. 2. & 3. Amb. lib. 4. de Sacramentis, Damasc. lib. 4. de fide, cap. 11. & Aug. Epist. 23. & lib. 10. de ciuit. Dei, cap. 5. vbi hæc nominis

minis ethimologiã ad-
 ducit, *Sacramentum idest*
sacrum signum. De qua
 D. Thom. hic in arg. sed
 contra, suam & nostram
 conclusionẽ probat. Cu-
 ius sensum Mag. Soto in
 4. d. 1. q. 2. artic. 1. ait
 esse: *Hoc est, Sacramen-*
tum est quoddam signum;
sicut homo quoddam substã-
ntia. Et circa finem ar-
 ticuli dicit: *Sacramen-*
tum est signum, essentialis
predicatio & quidditativa
est: sicut homo est ani-
mal.

Dicendum est 2. Sa-
 cramentum nõ esse sig-
 num naturale, sed ex
 institutione & ad pla-
 citum. Docet hoc Mag.
 Sent. in 4. d. 1. & pro-
 batur manifesta ratio-
 ne: Sacramenta non ha-
 bent ex natura sua sig-
 nificare gratiam, sed
 tantum ex beneplacito
 & institutione Christi;
 ergo non sunt signa na-
 turalia, sed ad placi-
 tum.

Neque huic obstat,
 quod ait S. Aug. Epist.

23. circa finem: *Si Sa-*
cramenta quoddam simili-
tudinem earum rerum, quarum
Sacramenta sunt, non
haberent, omnino Sacra-
menta non essent. Respõ-
 detur namque D. Aug.
 loqui de similitudine
 proportionali, quã ha-
 bẽt Sacramenta cũ san-
 ctitate, quam signifi-
 cãt, qualis est in bap-
 tismõ abluitionis extero-
 ris corporis cum ablu-
 tione animæ, quam si nõ
 haberent Sacramenta,
 inquit, Sacramenta non
 essent: non quia de ra-
 tione Sacramenti fit, sed
 quia placuit in Deo de
 facto non instituire Sa-
 cramenta, nisi in rebus
 talem similitudinem ha-
 bentibus. Caterum hæc
 similitudo proportio-
 nalis non est completa
 & perfectã, ac sufficiens
 ad significandum natu-
 raliter rem sacram; no-
 que necessaria fuit di-
 uina institutio, vt ad
 rem sacram significandã
 determinarentur tales
 res. Vnde D. Tho. in 4.

d. i. q. i. ar. i. quaestiu.
 5. ad 4. dicit: *Est representatio, qua est ex similitudine naturalis proprietatis importet aptitudinem quandam ad signandum; at tamen determinatio & complementum significationis ex institutione est.*

Dicendum est 3. Non esse de ratione Sacramenti esse signum practicū, hoc est, efficiens quod significat. Oppositū huius asserunt quidam recentiores. Sed nostra conclusio probatur i. ex D. Thom. hīc dicente: *Non oportet quod Sacramentum semper importet causalitatem.* At semper illā importaret, si de eius ratione esset esse signum practicū, hoc est, efficiens quod significat; ergo &c.

Secundó, Sacramenta veteris legis habebant rationem Sacramenti: at non efficiebant quod significabant, nam nō erant causa gratiæ quam significabant; ergo &c. Si dicas, Sacramenta ve-

teris legis, non significasse gratiam immediate, sed mediante sanctificatione legali, quā efficiebāt, & cum dicitur de ratione Sacramenti esse efficere quod significat, intelligendum esse de eo quod immediate significat, non de alijs, cum constet Sacramenta nouæ legis significare passionem Christi, quam tamē non efficiūt. Cōtra hoc est: Tum quia ut ostendimus art. seq. de ratione Sacramenti est significare veram & perfectam sanctificationem, quæ fit per gratiā, & ad eius rationem nō sufficit significare imperfectam & legalem sanctificationem; ergo si gratiam efficere non est de eius ratione, nec de eius ratione erit efficere quod significat, cum solum illam significare sit de eius ratione. Tum etiam, quia Deus potuit in lege veteri instituire Sacramenta, quæ nullam san-

Etiam legalem significarent, sed solum veram iustificationem, quæ non ab ipsis sed à solo Deo fieret, at non potuisset, si de ratione Sacramenti esset efficere quod immediatè significat; ergo &c. Tum dein de, quia de facto circumcisio immediatè significabat veram ipsam sanctificationem, propter quod ad Rom. 4. v. 11. appellatur *Signaculū in-feriæ fidei*; ergo cū illam non causaret, non est de ratione Sacramenti efficere quod immediatè significat. Tum denique, quia Sacramenta legis naturæ non erant signa alicuius legalis sanctificationis, sed immediatè significabant gratiam & veram sanctificationem; at illam non causabant; ergo &c. Vade licet de ratione Sacramenti sit esse signum practicum, hoc est eius quod efficitur vel ab ipso vel à Deo ad præsentiam illius; non

tamè est de eius ratione ita esse signū practicum, ut ab eo efficiatur quod significat.

Ad 1. factum in principio respondet Mag. Soto ubi supra ad finem articuli: *Sacramenta uniuersa, quatenus Sacramenta sunt, hoc est ratione sua forma, que est significare gratuitos effectus, collocari in genere signi. Singula tamen secundum suas naturales substantias collocari in genere actionis seu passionis, ut argumentū probat. Quammodum statua ratione sua naturalis substantia collocatur in genere substantia, est enim aut lignum aut lapis, sed ratione artificiatæ forma est in genere qualitatis.*

Ad 2. respōdetur negando minorem. Ad probationē quidam recentiores dicunt Sacramenta etiam secundum suā rationem formalem, quæ consistit in significatōne, non esse merentia rationis, quia hæc sunt aliquid fictum,

nullam habens esse extra intellectum; Sacramenta autem habent veram vim significandi suum effectum, dum nemo de illis cogitat. Quare secundum rationem formalem sunt potius entia moralia, sicut & dignitas regia, quæ verè habent esse aliquod extra intellectum, non quidem absolutè reale, sed quasi medium inter ens reale & rationis. Contra hoc tamen est, quia nullus dixit signum ad placitum secundam suam rationem formalem non esse mere ens rationis. Inter ens reale & rationis nõ dari medium etiã docent omnes, & nos ostendimus 1. p. q. 4. artic. 2. dubio 2. Vis autem significandi suum effectum, quam habent Sacramenta, dum nemo de illis cogitat, similis est ei, quæ habet diadema, vel purpura ad significandam regiam dignitatẽ, quæ non plus entitatis

quam rationis habet ab institutione, eãque entitatem licet formalitèr non habeat, nisi dum aliquis illam actu cognoscit, fundamentaliter tamen habet, etiam si nullus de ea cogitet, iuxta ea, quæ diximus 1. p. q. 19. artic. 3. dubio unico ad 3. secundæ sententiæ. Respondetur ergo, quamvis esse signum ad placitum sit ens rationis, non esse absolutè asserendum, Sacramenta esse entia rationis; sicut quamvis figura in cathedra sit accidens & ens in alio, non dicimus cathedram esse accidens & ens in alio. Sacramenta enim, sicut & artificata, non supponunt pro formali, sed pro materiali: quamvis autem significatio, quæ est formale Sacramentorum, sit ens rationis; actiones tamen vel passiones, quæ sũt materiale illorũ, aliquid reale sunt; sicque Sacramenta absolutè nõ entia ratio-

tionis, sed vera entia realia dicenda sunt.

Ad 3. respondetur, esse causatiuum gratiæ, quo Sacramenta nouæ legis differunt à Sacramētis veteris legis, non conuenire ipsis ratione formæ & significationis, sed ratione materiæ & actionis, in qua recipitur diuina virtus, qua eleuantur ad gratiam causandam; sicque licet aliquid reale, posse Sacramenta formaliter esse in genere signi. Vnde argumentum solùm conuincit, Sacramenta nouæ legis non solùm esse in genere signi ratione formæ, sed etiam in genere causæ ratione materiæ. Coniungitur autem in Sacramētis nouæ legis esse causatiuum gratiæ ratione materiæ cum significatione necessario & per se, non quidem absolutè, sed supposita diuina ordinatione, & institutione, qua voluit, ut essent talia Sacramē-

ta signa practica efficiētia quod significant.

Ad 4. Mag. Soto vbi supra negat minorem, & ad auctoritatem D. Tho. respondet hīc mutasse sententiam. Sed melius respondetur D. Tho. hīc diuersimodè agere de Sacramentis, ac in loco citato in argumento ex 4. Sent. Hīc enim ait: *Specialiter autem nunc loquimur de Sacramentis, secundum quod importane habitudinem signi, & secundum hoc Sacramentum ponitur in genere signi.* Ibi vero in corpore illius quæstiunculæ inquit: *Diffinitio Magistri completissimè rationem Sacramenti designat, prout nunc de Sacramentis loquimur.* Quāuis ergo Sacramēta nouæ & veteris legis non conueniant vniuocè in ratione cōpleta Sacramenti constante ex formalis & materialis ratione, sicque rectè ibi ad 5. dicat D. Thom. *Sacramentum non diuiditur per Sacramenta veteris &*

noua legis sicut genus per species, sed sicut analogum in suas partes: uniuocè tamen cōueniunt in ratione Sacramenti quæ ei cōpetit ratione formalis, qualis est significatio secundū quam Sacramētum ponitur in genere signi. Huius rei exemplum esse potest cathedra; in cuius ratione formali scilicet figuræ uniuocè conueniunt cathedra lignea & cathedra picta; non tamen in ratione completa, sed solum analogicè, cum cathedra picta solum habeat figuram & accidentia cathedræ, & solum secundum quid sit cathedra; lignea vero cathedra præter accidentia substantiam cathedræ habeat, & simpliciter cathedra sit ad sessionem apta. Idem est de Sacramentis: nam ut loco proximè citato subdit D. Tho. Sacramētum simpliciter est quod causat sanctitatem; quod autem

signat tantum, non est Sacramentum nisi secundum quid. Vnde cum Sacramenta nouæ legis non solum significēt sed etiā causent gratiam, simpliciter Sacramenta sunt. Sacramēta autem veteris legis solum erant signa gratiæ, sicque solum secundum quid erāt Sacramenta, propter quod ad Galatas 4. v. 9. appellantur *Infirmæ & egenæ elementa*. Et ad Hebræos 10. v. 1. de illis dicitur habuisse *Umbra futurorum*. Ac per consequens in ratione completa Sacramenti solum analogicè conueniebant cum Sacramentis nouæ legis; uniuocè tamen cum his conueniebant in ratione formali Sacramēti, quæ est gratiam significare, cum propriè & simpliciter signa essent gratiæ per Christum cōferendæ. Quia ergo hæc ratio intrinsecè illis inerat & propriè, secundum illam uniuocè conueniebant cum Sa-

eramentis nouæ legis: & quia completa ratio Sacramenti non ita eis inerat, ea parte qua Sacramentū est causa gratiæ, sed solū erat in eis ordo ad gratiā causandā à Christo & eius Sacramentis, cum his solū analogicè conueniebant; sicut quia urina nō inest intrinsecè ratio sanitatis, sed solū dicit ordinem ad illam, solū secundum quid dicitur sana, in hocque cū animali solū analogicè conuenit.

ARTICVLVS II.

Vtrum omne signum rei sacræ sit Sacramentum.

Conclusio est affirmans.

Dubium. Cuius rei sacræ signum debeat esse Sacramentum.

EST de hac re sententia quorundā recentiorum, quam etiam tenere videtur Mag. Cano in 1. parte Relectionis de Sacramentis in genere, ad rationem Sacramenti non requiri esse signum rei sacræ perfectè santificantis, qualis est gratia, sed sufficere, significare imperfectam & legalem

santificationē, qua per Sacramēta veteris legis homines sanctificabātur.

Probatur 1. De ratione Sacramenti solum est significare illam sanctitatem, quam cōferre potest, nam est signum practicum: sed non omnia Sacramenta possunt conferre perfectā sanctitatem, quæ fit per gratiā, hoc enim est proprium Sacramentorum nouæ legis; ergo non est de ratione Sacramenti significare perfectam

san.

sanctitatem, sed sufficit, ut legalem aut imperfectam significet.

Secundó. Ad rationem Sacramenti sufficit significare rem sacram & sanctitatem, quæ est propria illius status, ad quem pertinet; sed sanctitas legalis erat propria status veteris legis, nam sicut ille status erat tantum figura & umbra status gratiæ, ita sanctitas illi propria erat quasi umbra veræ sanctitatis, & consistebat in quibusdam iustitijs carnis, ut colligitur ex Apostolo ad Hebræos 9. v. 13. ergo ad rationem Sacramenti veteris legis sufficiebat hæc rem sacram & sanctitatem legalem significare.

Secunda sententia est aliorum, quam tenet Mag. Soto in 4. d. 2. q. 2. artic. 2. de ratione Sacramenti esse significare rem sacram perfectè sanctificantem, qualis est gratia: non tamé

in actuali vsu Sacramenti conferendam suscipienti Sacramentum, nam Sacramenta veteris legis non hanc gratiam significabant, sed eam, qua per Christum in lege noua erant homines sanctificandi.

Probant primò ex Concil. Florent. in quo dicitur Sacramenta legis antiquæ significasse gratiam per passionem Christi dandam; ergo non conferendam in actuali vsu ipsorum Sacramentorum.

Secundò ex D. Thom. hinc enim ad secundum dicit immolationem agni paschalis esse Sacramentum, quia significabat immolationem Christi, qua sanctificati sumus; ergo sanctitas, quæ significabat, non erat quæ conferebatur in vsu illius Sacramenti; sed quæ per Christum conferenda erat hominibus. Et artic. præced. ad 1. ait, sanctitatem à qua denominatur Sacramentum, signi-

significari per modum causæ formalis, vel finalis; sufficit ergo ad Sacramentum significare gratiam per modum causæ finalis. At hæc gratia non confertur in actuali usu Sacramenti, nam quæ in hoc confertur, cū formaliter sanctificat suscipientē, per modum causæ formalis significatur, ergo &c.

Dicendum tamen est
 1. De ratione Sacramenti esse significare rem sacram, hoc est perfectam sanctitatem, quæ fit per gratiam. Probatur primò, argumentis 2. sententiæ, in illis enim auctoritatibus sermo est de sanctitate non legali, sed perfecta, quæ per gratiam fit. Confirmatur, nam in cap. *Sacrificium*, de consecrat. d. 2. de Sacramento in cōmuni dicitur: *Sacramentum est inuisibilis gratia visibilis forma*, Quod ex Mag. Sent. in 4. d. 1. sumptum est, approbaturque in Concil. Trid.

Sess. 13. cap. 3. ergo res sacra, cuius signum est Sacramentum, gratia est perfectam tribuens sanctitatem.

Secūdo. In veteri lege erant multæ ceremoniæ, quæ imperfectam & legalem sanctificationem significabant, & efficiebant, vt colligitur ex illo ad Hebræos 9. v. 10. *Solummodo in cibis, & potibus, & varijs baptismatibus, & iustitijs carnis*. At non omnes erant Sacramenta, sed multæ illarum puræ ceremoniæ, quis enim dicat omnes illas ablutiones, quibus mundabatur corpus, & iustitia carnis ac sanctitas quædam legalis conferebatur, fuisse Sacramenta? ergo ad rationem Sacramenti nō sufficit significare aut efficere imperfectam & legalem sanctificationem.

3. Tertiò. Quia si de ratione Sacramenti effect significare gratiam, & perfectam sanctitatem, sed

sed sufficeret significare legalē aut imperfectam, sequeretur multa Sacramentalia, quæ sunt in Ecclesia, esse Sacramēta, significant enim, imo & conferunt aliquā imperfectam sanctitatem: sed hoc est falsum, ergo &c. Si dicas, ad rationē Sacramēti in veteri lege sufficere significare & conferre imperfectā sanctitatem, quia hæc erat propria illius status: non tamen in lege noua, quia sanctitas propria legis nouæ est vera & perfecta; sicque Sacramentalia quæ sunt in Ecclesia, licet significant & conferant imperfectam sanctitatem, non esse Sacramenta. Cōtra hoc est: Tum quia sicut modo Ecclesia potest instituire quædam Sacramentalia, ita & in lege veteri, licet non tam perfecta, aliquam tamen legalem & carnis sanctificationē & munditiam significantia & efficiantia; at tunc ta-

lia Sacramentalia non essent Sacramenta, aliàs non esset propriū Deī instituire Sacramenta, quod est falsum, ut patet infra q. 64. art. 2. ergo ad rationē Sacramenti non sufficit significare & efficere imperfectam sanctitatem. Tum etiam quia Sacramenta nouæ & veteris legis eiusdem rationis sunt, & uniuoce conueniunt in ratione significandi rem sacram; at non essent, si ad illa sufficeret significare imperfectam sanctitatem, & non ad noua; ergo &c. Tum deinde, quia aliàs si in lege veteri institutum fuisset à Deo aliquid ad significandum solā perfectā sanctitatē & non legalem, nõ esset verū Sacramentum, nam non significaret sanctitatē propriā illius status: sed hoc est falsum: ergo &c. Tum denique, nam ut hic ad 3. ait D. Thom. *Res denominatur à fine & cōplemento; dispositio*

zio autem non est finis, sed perfectio. Et ideo qua significant dispositionem ad sanctitatem, non dicuntur Sacramenta, sed solum ea qua significant perfectionem sanctitatis humana. Sed hæc ratio æqualiter procedit de Sacramento in quocunque statu: propter quã etiam si Sacramentalia quæ modo sunt in Ecclesia, instituta fuissent in veteri lege vel ab Ecclesia, vel ab ipso Deo immediate cõ eadem vi significandi & efficiendi eodem effectus, quos modo habent, non fuissent Sacramenta; ergo ad rationem Sacramenti nõ sufficit significare sanctitatem imperfectam, quæ est dispositio ad perfectam, sed requiritur, vt sanctitatem perfectam, quæ est per gratiam, significet.

Dicendum est secundo, De ratione Sacramenti esse significare rem sacrã & perfectam sanctitatẽ in actuali vsu

& susceptione Sacramenti cõferendam suscipienti Sacramentũ. Probatur 1. Nam Sacramentũ, vt hic ait D. Th. Est signũ rei sacræ, in quantum est sanctificans homines. Vbi per homines illi intelligendi sunt, qui Sacramentũ suscipiunt; ad rationem enim Sacramenti, sicut nõ sufficit significare sanctitatem Christi, qua in se sanctus est, vt hic ad 2. dicit D. Tho. ita nec sufficit significare sanctitatẽ, qua alij nõ suscipiẽtes illud Sacramentum sanctificantur: at sanctitas quæ confertur suscipienti Sacramentum in vsu ipsius Sacramenti confertur; ergo &c.

2. Quia vt ait D. Tho. infra q. 62. ar. 6. Circũciso, sicut & alia Sacramenta veteris legis, erat solum signum fidei iustificãtis. Et ideo in circũcissione conferebatur gratia in quantum erat signum passionis Christi futura. Ergo sicut in actuali vsu circũcisionis cõferebatur gratia, huius

huiusque in eius usu conferendæ signum erat, idē erit de alijs Sacramentis veteris legis. Cumque hoc non habeāt Sacramenta nisi ex Dei institutione, intrinsecū erat eis esse signa gratiæ conferendæ in eorū usu : nam quod habent Sacramenta ex Dei institutione, intrinsecum est illis. *Nec obstat* (inquit D. Thom. in 4. d. 2. q. 1. art. 2. quæstion. 1. ad 4.) *si aliquis sanctitatem non recipit : quia non est ex defectu Sacramenti, quod quæritur est in se verum est gratiam conferre.* Si sit Sacramentum novæ legis ; aut saltem ut in eius usu gratia conferatur, si sit Sacramentum legis veteris.

Tertio, D. Thom. in 4. d. 1. q. 1. art. 2. quæstion. 1. ad 8. ait serpentem æneum nō fuisse Sacramētum, & rationem assignat : *Quamvis serpens æneus esset signum veri sacra-menti ; non tamen in quantum sacra-mentum est actus ;*

quia non ad hoc adhibebatur, ut aliquis sanctificationis effectus perciperetur. Ergo nec alia veteris legis essent Sacramenta, si non adhiberentur, ut sanctificationis effectus perciperetur in ipso usu & applicatione eorum.

Quarto, Nam si ad rationem Sacramenti sufficeret significare gratiam, non quæ conferatur in eius usu, sed quæ conferēda erat per passionem Christi in lege Evangelica, sequeretur omnia sacrificia legis veteris fuisse Sacramenta ; significabant enim gratiā dādam per Christi passionem in lege Evangelica, ut docet D. Aug. lib. 5. cōtra Iulianum cap. 9. sed hoc est falsum, ut colligitur ex D. Thom. 1. 2. q. 101. artic. 4. ergo &c. Idem argumentum fieri potest de cæremonijs omnibus legis Moysæ, omnes enim significabāt Christum & gratiā per eum

eum dandam tãquã vmbre futurorum. Idem de matrimonio tam in lege naturæ, quam Moysæ, significabat enim coniunctionem Christi cum Ecclesia, & consequenter gratiã per Christum dandam; quod tamen non erat Sacramentum propriè dictum.

Ad argumenta autem primæ sententiæ respondetur. Ad primum negando maiorem; ad rationem enim Sacramenti requiritur significare perfectam sanctitatem, quam confert, aut quæ in actuali eius usu confertur, & hoc sufficit vt aliquo modo sit signum practicum.

Ad secundum respõdetur, maiorem solum esse veram, si res sacra & sanctitas propria illius status habeat rationem finis & complementi in illo statu, nam vt hic ad 3. ait D. Tho. *Res denominatur à fine in complemento.* Sanctitas autem legis non habebat

rationem finis & complementi in statu legis veteris, sed ordinabatur ad veram sanctitatem, vt quædam dispositio ad illam, & sic eam significare non sufficiebat ad rationem Sacramenti.

Ad argumenta secundæ sententiæ respondetur. Ad primum negando consequentiã; solum enim sequitur, Sacramenta veteris legis nõ significare gratiam conferendam virtute & causalitate ipsorum; conferendam enim in usu actuali ipsorum virtute & merito passionis Christi significabãt. Vnde per gratiam dandã per passionem Christi non intelligit gratiã dandam non tunc, sed post Christi passionem, sed gratiam tunc dãdam propter meritum tamen passionis Christi futuræ.

Ad secundum respõdetur, illud, *Qua sanctificati sumus*, non esse solum referendum ad homines

mines qui post Christi passionem nati sumus, & post illam ea sanctificati sumus, sed ad omnes homines, etiam qui Christi incarnationem præcesserunt: quia omnes Christi passione seu immolatione sanctificati sunt, & ex meritis passionis Christi gratiam & sanctificationem acceperunt. Vnde non sequitur sanctitatem, quam significabat immolatio agni paschalis, non conferri in usu illius Sacramenti, sed solum non conferri virtute Sacramenti illius, sed virtute immolationis Christi & propter Christum. Ad aliam auctoritatem dico, ad rationem Sacramenti non sufficere significare gra-

tiam per modum causæ finalis utcumque; aliàs enim quæ in veteri testamento significabant sanctitatem Christi, ut in se sanctus est, essent Sacramenta, nam illam ut finem significabant, sicut & Christum, qui legis finis est, quod est contra D. Thom. hic ad 2. sed requiri significare gratiam per modum causæ finalis, in quantum est sanctificans homines tale Sacramentum suscipientes; talis autem gratia in usu actuali Sacramenti confertur, ut in susceptione circumcisionis (& idem est de alijs Sacramentis legis anti-

quæ) conferebatur.

(†)

ARTICVLVS III.

*Vtrum Sacramentum sit signum unius
tantum.*

Conclusio est negans.

*Dubium. An sit de in-
trinsēca ratione Sacra-
mēti significare plura.*

TRia per sacramenta significari docet D. Thom. gratiam, quæ est forma nostræ iustificationis: passionē Christi, quæ est nostræ sanctificationis causa; & vitam æternam seu gloriam, quæ est ultimus finis sanctificationis nostræ. Et quamuis quod subdit S. Doctor. *Sacramentum est rememoratiuum eius quod præcessit, scilicet passionis Christi: & demonstratiuum eius quod in nobis efficitur per Christi passionem, scilicet gratia: & prognosticum, id est prænuntiatiuum futura*

gloria; Solis Sacramētis nouæ legis cōueniat, saltem primū, nam passio Christi non præcessit legis veteris Sacramenta: certum tamē est omnibus Sacramētis tam nouæ quàm veteris legis cōuenire tria hæc significare, nam licet Sacramenta veteris legis nō significarent passionem Christi ut præteritam, illam tamen ut futuram significabant. De his ergo tribus quærimus, an sit de intrinseca Sacramēti ista tria significare.

Dicendum est primò, licet non sit de intrinseca ratione Sacramēti absolute hæc tria, ac per consequens plura significare: intrinsecè

tamen cōuenire Sacramentis iam institutis. Prima pars probatur 1. ex D. Thom. hic ad 3. dicente : *Sufficit ad rationem Sacramenti, quod significet perfectionem qua est forma.* Quam in corp. art. gratiam esse dixerat.

Secundò, Deus potest instituere aliquod Sacramentum, quod solùm significet gratiam dandam in vlu ipsius Sacramenti immediate á Deo absque ordine ad passionem Christi, aut gloriam; ergo non est de intrinseca ratione Sacramenti absolutè significare illa tria, sed ad eius rationem sufficit significare gratiam.

Secunda pars probatur primò, quia Sacramenta iam instituta significat illa tria ex diuina institutione; sed quod conuenit Sacramentis ex propria institutione, qua instituta sunt á Deo, intrinsecum est illis, sicut &

habere esse ex tali institutione; ergo &c.

Secundò, Quia cum Sacramenta sint quædam cæremoniæ religiosæ pertinentes ad eandem legem, in qua sunt instituta, significatio illis intrinseca debet esse proportionata illi legi; ergo cum lex vetus esset figura Christi venturi, illumque vt venturum profiteretur, lex vero noua profiteatur Christum iam passum, Sacramenta veteris legis ex sua intrinseca ratione significabant passionem Christi vt futuram, & Sacramenta nouæ legis vt iam executioni mandatam tanquam causam gratiæ, & consequenter gloriæ, cuius pignus est gratia, sicque tria hæc.

Si quæras autem, an Sacramenta iam instituta sint eiusdem generis & speciei cum Sacramentis quæ Deus potest instituere solam gratiam significatibus? Res:

pondetur, certum esse, eiusdem generis esse; nam hæc & illa conuenirent in ratione generica Sacramenti, quæ est esse signum rei sacræ. Quidam tamen existimant diuersæ speciei esse; quia de ratione Sacramentorum institutorum est significare gratiam in ordine ad passionem Christi & gloriam, quod non conueniret alijs Sacramentis, quæ possunt à Deo institui. Alij vero eiusdem speciei esse dicunt; quia licet significare passionem Christi & gloriam sit modus quidam intrinsecus & conditio necessaria ex diuina institutione in Sacramentis iam institutis; non tamen pertinet ad essentiam talium Sacramentorum. Vnde sicut eiusdem speciei est contritio, quæ modo intrinsecè dicit ordinem ad Sacramentum pœnitentiæ, cum contritione quæ in lege naturæ aut

scripta non dicebat ordinem ad tale Sacramentum: ita Baptismus modo institutus, qui significat gratiam in ordine ad passionem Christi & gloriam, eiusdem speciei est cum Baptismo quem Deus potest instituire solam gratiam significante.

Dicendum est 2. Sacramentis iam institutis principaliter conuenire significare gratiam, quæ passionem Christi, & gloriam. Probat 1. nam id indicant verba D. Tho. hic ad ad 3. relata à nobis cõc. 1. & illud clariùs atherit. S. Doct. in 4. d. 1. q. 1. ar. 1. quæstiu. 1. ad 4. nã de Sacramentis nouæ legis ait: *Item significans effectum sanctificationis quem faciunt, & hæc significatio est eis principalis.*

Secundò, Quia ut hic ait D. Thomas Sacramentum propriè dicitur, quod ordinatur ad nostram sanctificationem. Sed nostra sanctificatio principa-

liter consistit in gratia, qua ut forma intrinseca iustificamur; ego hæc est significatum principaliter Sacramenti, propter quod alia significatur, passio quidem Christi, quia est causa illius; gloria verò, quia est illius finis.

Si dicas, in Sacramento Eucharistiæ forma consecrationis non significat principaliter gratiam, sed corpus & sanguinem Christi; ergo non omnia Sacramenta significant gratiam principaliter. Respondetur, corpus & sanguinem Christi in Eucharistia esse id, quod est res & Sacramentum simul, sicque ut talia sunt significari ab eo quod est Sacramentum tantum & à verbis consecrationis. Cùm autem res & Sacramentum simul significatur propter id, quod est res tantum, nam ad hoc significandum ordinatur; cor-

pus & sanguis Christi, licet immediatè & expressè significantur per verba consecrationis, non sunt illorum principale significatum, nisi fortè grammaticale, sed significatum sacramentale principaliter est gratia cibans ac animam hominis reficiens, ad quam sicut ad rem tantum significandam ordinatur corpus & sanguis Christi, ut continentur in Eucharistia. Simile contingit in Sacramento Ordinis; licet enim si solum consideremus significationem gramaticalem verborum formæ illius *Accipe potestatem &c.* principale significatum sit illa potestas; si tamen attendamus sanctificationem sacramentalem, non illa, sed gratia, quæ est res tantum illius Sacramenti, est principaliter significatum.

ARTICVLVS III.

*Utrum Sacramentum sit semper aliqua res
sensibilis.*

Conclusio est affirmans.

*Dubium. An recta sit
diffinitio Sacramenti,
quem hic proponit D.
Thomas.*

Hanc diffinitionem
Sacramenti propo-
nit D. Thom. hic in ar-
gumento primo, eamque
in eius solutione ad-
mittit & approbat, quã
& artic. 2. proposue-
rat; *Signum alicuius rei
sacra, in quantum per eam
homo sanctificatur.*

Contra illam argui-
tur primo, cum Hugone
de Sancto Victore lib. 1.
de Sacramentis, part. 9.
cap. 2. Imagines & Crux
sunt sacrarũ rerum sig-
nacula: & tamen non
sunt Sacramenta; ergo
non est recta prædicta

diffinitio Sacramenti.

Secũdò, Verbis illis,
quæ Christus dixit Mag-
dalena Luc. 7. v. 49. *Re-
mittuntur tibi peccata*, cõ-
uenit hæc diffinitio,
nam erant signum gra-
tiæ, qua sanctificata est
Magdalena: & nõ fue-
runt Sacramentum; er-
go non est recta, cui
enim cõuenit bona dif-
finitio, debet quoque
diffinitum conuenire.

Tertiò, Sacrificia le-
gis veteris non erant
Sacramenta; sed erant
signa rei sacræ sanctifi-
cantis nos, nã significa-
bant immolatione Chri-
sti, qua sanctificati su-
mus; ergo non rectè
diffinitur prædicto mo-
do Sacramentum.

Quartò, Sacramentum

debet esse semper res aliqua sensibilis, ut hic docet D. Thom. sed esse signum rei sacrae, cum sit aliquid rationis, non est res sensibilis; ergo male diffinitur Sacramentum, *signum, &c.*

Dicendum tamen est: Optimam esse diffinitionem Sacramenti, quam hic proponit D. Thom. & in principio huius dubij retulimus. Probatur primo, nam illa sumpta est ex Mag. Sent. in 4. d. 1. vbi & aliam addit, ait namque in principio distinctionis: *Sacramentum est sacra rei signum. Item Sacramentum est inuisibilis gratia visibilis forma.* Vtraque autem habetur in Can. *Sacrificium*, De consecratione dist. 2. & approbatur in Concilio Trident. Sess. decimatercia, cap. 3. dum dicitur commune esse Eucharistiae cum ceteris Sacramentis, *Symbolum esse rei sacrae, & inuis-*

sibilis gratia formam visibilem.

Secundò probatur singulas illius particulas explicando. Ante omnia autem aduertendum est, parum aut nihil differre à secunda diffinitione quam Mag. Sentent. addit. Forma enim in secunda diffinitione posita, licet, ut docet D. Thomas, in 4. d. 1. quaest. 1. artic. 1. quaest. inculca 2. ad 2. sumatur pro figura, quae & imago dicitur; non tamen sumitur pro figura vel imagine, ut est naturalis similitudo rei representatae, sed quatenus per illam aliquid ex hominum beneplacito significatur. Unde S. Doctor ibidem subdit, formam pro figura accipi: *Quia per mutationem figura imaginibus aliquid representatur.* Pingit aliquis iuuenem pulchrū, hominem representat. Addit imagini alas, repræ-

sentat Angelum. Super-
 addit cornua in ca-
 pite, vel in pedibus
 vagues rapacis volu-
 cris, & diabolum sig-
 nificat. Forma ergo in
 posteriori diffinitione
 idem est ac signum,
 quod ponitur in pri-
 ma diffinitione. Gra-
 tia autem posita in se-
 cunda diffinitione, li-
 cet sit minus vniuersa-
 lis, quam res sacra po-
 sita in prima diffini-
 tione; est tamen res
 sacra principaliter sig-
 nificata, & ex illa
 colligi potest integra
 & adæquata significatio
 Sacramenti, cum pro
 causa habeat passionem
 Christi, & pro fine
 gloriam. Hoc suppo-
 sito.

Prima particula dif-
 finitionis est *signum*, &
 genus explicat Sacra-
 menti, quod, vt di-
 ctum est artic. 1. col-
 locatur in genere sig-
 ni. Et quamuis recte
 possit diffiniri Sacra-
 mentum per eius mate-

riam dicendo. Est res
 vel actio rem sacram
 significans; optimè ta-
 mē etiam diffinitur per
 eius genus. Debet au-
 tem Sacramentum esse
 signum ad placitum, vt
 artic. 2. ostendimus, &
 signū sensibile, cuius sci-
 licet significatio per re
 sensibilem impleatur, vt
 hīc probat D. Tho. istæ-
 que proinde duæ parti-
 culæ addi possent in e-
 iusdem diffinitione. Sed
 satis est eas subintelli-
 gi: quia constat Sacra-
 mentum non posse esse
 signum naturale gra-
 tiæ, & etiam sensibi-
 le debere esse; cum
 connaturale sit homini
 per sensibilia perueni-
 re in cognitionem in-
 telligibilem. Possit qui-
 dem Deus insinere Sa-
 cramenta in rebus spi-
 ritualibus, vt in acti-
 bus intellectus aut vo-
 luntatis; illa tamen ma-
 gis essent Sacramenta
 Angelica, quā humana,
 quia nō essent signa pro-
 portionata homini sed

Angelo, sicque alterius ordinis & rationis essent à Sacramentis iam institutis; nam quamvis gratiam eandem significarent; non tamen eodem sed diuerso modo hominis naturæ nõ acõmodato.

Secũda particula est, *Alicuius rei sacra*, quæ differentiam constitutiua Sacramenti explicat; hæc enim per ordinem ad rem significatam sumitur. Debet autem hæc res sacra esse perfectè sanctificans, qualis est gratia, vt ostensum est artic. 2. Vnde nec sacramentalia, quæ sunt in Ecclesia, nec quæ in veteri lege significabant solam sanctitatem legalem, dicenda sunt Sacramenta: quia sanctitas ab eis significata solum habet ratione dispositionis ad perfectam sanctitatem, quæ est per gratiam.

Tertia particula est, *In quantum per eam homo sanctificatur*, quæ addidit

D. Thom. definitioni adductæ à Magistro Sæt. maioris explicationis gratia: quia res sacra significata per Sacramentum debet esse non solum sacra in se ipsa, alias omnes creaturæ sensibiles, quæ significat sapientiam & bonitatẽ diuinam, essent Sacramenta; sed pertinet ad homines in quantum per eam sanctificantur. Intelligenda autem est de re sacra per quam sanctificantur homines in ipso usu & susceptione Sacramenti. Vnde quæ in lege veteri significabãt sanctitatem, quæ Christus in se sanctus est, nõ erant Sacramenta: & modo Baptismus susceptus ab aliquo non habet rationem Sacramenti per ordinem ad sanctitatem quæ alteri cõfertur, sed quæ conferatur ipsi suscipienti Baptismum in usu & susceptione talis Sacramenti.

Magister Sent. in 4.
d. 1.

d. i. huic & secundæ diffinitioni, quas proposuerat, aliam particulam addidit nempe: *Quod ita signum est gratia Dei, & inuisibilis gratia forma, ut ipsius imaginem gerat, & causa existat.* Qua particula addita, ut ibi q. i. art. i. quæst. 3, ait D. Thom. diffinitio completissime rationem Sacramenti explicat, tam scilicet quæ conuenit ei ratione formæ, quàm quæ ei conuenit ratione materiæ. Tunc tamen, ut ibidem ad 5. inquit S. D. Sacramentum diffinitum, *Non diuiditur per Sacramentum veteris & nouæ legis, sicut genus per species, sed sicut analogum in suas partes, ut sanum in habens sanitatem & signās eam:* Cum autem ratio analogi, quia non est omninò eadem sed partim eadem & partim diuersa, non conueniat adæquatè omnibus analogatis, non opus est ut tota diffinitio Sacra-

menti, si ei addatur hæc particula, conueniat Sacramentis veteris legis, sed satis est ut eis conueniat esse signa gratiæ.

Sed quia D. Thom. ut ipse ait artic. i. hic loquitur de Sacramentis, *Secundum quod important habitudinem signi,* quæ eis conuenit ratione formæ, satis fuit in diffinitione Sacramenti tres particulas explicatas apponere, quæ omnes æqualiter & vniuocè cōueniunt omnibus tan nouæ quàm legis veteris Sacramentis, diffinitumque proinde talis diffinitionis, nempe Sacramentum formaliter sumptum, genus est respectu omnium illorum.

Ad secundum autem factū in principio respondetur, imagines & crucem Christi, licet significant rem sacram, ut in se ipsa talis est; non tamen per modum sacramentis seu in quantum per eam nos sanctifi-

Etificamur præsertim in usu earum, quod ad rationem Sacramenti requiri diximus, sicque non mirum, si non sint Sacramenta.

Ad secundum respondetur negando minoré: nam quamvis verba illa significarent gratiam, quæ tunc collata est Magdalenæ; quasi speculari, & grammaticaliter; non tamen Sacramentaliter quasi signa instituta ad significandam gratiam conferendam in usu illorum.

Ad tertium respondetur, legis veteris sacrificia, quæ significabant immolationem Christi, qua sanctificati sumus, fuisse legis illius Sacramenta; de his enim, & præsertim de immolatione agni paschalis, ait D. Thom. hic art. 2. ad 2. *Talia dicuntur proprie veteris legis Sacramenta.* Unde & rationem sacrificij & rationem Sacramenti habebant, sicut & modo ha-

bet Eucharistia; diuersimodè tamen; nam ve instituta ad significandam gratiam quæ in eorum usu conferebatur ex meritis passionis Christi futuræ, erant Sacramenta, vt instituta vero ad Dei cultum, vt scilicet Deus per illa coleretur, erant sacrificia.

Ad quartum respondetur D. Thom. hic loqui de Sacramento ratione materialis, hoc enim semper debet esse res aliqua sensibilis per quam significatio Sacramenti impleatur, sitque id quod significat. Si tamen de illo ratione formalis sit sermo non esse nisi ens rationis; sicque per signum diffiniri potest, quod etiam ratione materialis, eius scilicet quod significat, res sensibilis esse debet; ratione vera formalis, quod est ipsa significatio non nisi ens rationis est.

ARTICVLVS V.

*Vtrum requirantur determinatæ res ad
Sacramenta.*

Conclusio est affirmans.

DE Sacramentis nouæ legis eam probat D. Thom. in cor. artic. quia cum sanctificatio hominis sit in potestate Dei sanctificantis, in Sacramētis nouæ legis, quibus homines sanctificantur, oportet uti rebus ex diuina institutione determinatis, & nõ pertinet ad hominẽ suo iudicio assumere res quib⁹ sanctificetur: quia non pertinet ad aliquẽ determinare, quod est in potestate alterius.

De Sacramentis veteris legis etiam esse veram conclusionem docet S. Doctor in solutione tertia; & probari

potest: nam quamuis illis non sanctificentur homines tanquam causis gratiæ; ad præsentiam tamen illorum, seu illis positis, Deus gratiam cõferebat, illaque homines sanctificabat: sicut autem res, quibus sanctificantur homines, debent esse determinatæ ex diuina institutione: ita & res ad quarum præsentiam, seu quibus positis homines à Deo sanctificantur.

De Sacramentis legis naturæ ibidem asserere videtur D. Tho. ad illa non fuisse requisitas res determinatas. Quod falsum videtur, cū sit eadem ratio de illis ac de

Sacra-

Sacramentis legis scriptæ, nam etiam ad præsentiam illorū seu illis positis, Deus conferebat gratiam & sanctificabat homines, ut patet in eo quo paruuli à peccato originali mundabantur. Sed asserendum est, D. Thom. non loqui de rebus in quibus consistebant Sacramenta legis naturæ, quæ nihil aliud erāt quam quædā externæ protestationes fidei Mediatoris venturi, hæ namq; determinatæ fuerunt ex diuina institu-

tione Adæ reuelata: sed de rebus quibus huiusmodi protestationes fiebant, quæ non fuerunt determinatæ, sed ex interiori instinctu determinabatur hominibus, quibus rebus sensibilibus internam fidem Mediatoris exprimerent, illamque exterius protestarentur: quibusdam quidem ut illam protestarentur hoc ritu, alijs ut illam alio ritu protestarentur. Sed de hoc latius inferius q. 61. art. 3. agemus.

ARTICVLVS VI.

*Vtrum in significatione Sacramentorum
requiritur verba.*

Conclusio est affirmans

Illam restringendā esse ad Sacramenta nouæ legis constat ex solutione tertij. In veteri enim lege, quamuis in nonnullis Sacramentis vteretur aliquibus ver-

bis, tam Sacerdotes, qui erant Sacramentorū illorum ministri, quam etiam illi, qui illis Sacramentis utebantur, eaque recipiebant; non tamen ad omnia Sacramenta

mēta requirebātur verba, vt patet in circumcissione, & in esu ac imolatione agni paschalis, in quibus nulla proferebantur verba. Idem est de Sacramentis legis naturæ; ad illa enim nulla requirebātur verba, sed sufficiebat fidē Mediatoris exprimere, illāque protestari actu aut signo aliquo exteriori.

Dubium. An Sacramēta nouæ legis componantur ex rebus & verbis sicut ex materia & forma.

PARS negans probatur primò. Materia & forma debent esse simul in eis, quæ ex ipsis componuntur; sed in Sacramentis nouæ legis res & verba nō sunt, aut nō necessario debēt esse simul, ergo &c. Minor probatur, nam in Sacramento Baptismi res scilicet ablutio potest præ-

cedere verba, & è cōtra verba possunt præcedere ablutionem.

Secundò, In Sacramento Eucharistiæ transacta cōsecratione, quæ fit verbis, species sacramentales habent veram rationem Sacramēti; at tale Sacramentum non componitur ex rebus & verbis, sed in solis rebus consistit; ergo non omnia Sacramenta nouæ legis componuntur ex rebus & verbis tāquam ex materia & forma.

Tertiò, In Sacramēto Pœnitentiæ præter verba confessionis pœnitentis, & absolutionis Sacerdotis non requiruntur aliqua res; ergo non componitur ex rebus & verbis, sed in solis verbis consistit.

Quartò, Sacramētum Matrimonij potest fieri aliquando solis verbis, si contrahentes expriment cōsensum verbis, aliquando solis rebus, si cōtrahentes nutibus aut litteris cōsensum expriment.

primant. In illo etiam non potest assignari quid habeat rationem materię, & quid rationem formę, cum ex æquo se habeat consensus expressio viri & foemine; ergo tale Sacramentum non componitur ex rebus & verbis tanquam ex materia & forma.

Quintò, in omnibus Sacramentis significatio est forma illorum, cum omnia sint signa; ergo non requiruntur verba, quę habeant rationem formę.

Dicendum tamen est Omnia sacramenta nouę legis constare rebus & verbis. Oppositum huius docuit Durandus in 4. dist. 1. quęst. 3. numer. 6. Sed nostra conclusio colligitur ex Concil. Florët. asserente verbis consequent. referendis, omnia sacramenta perfici rebus & verbis. Quamuis enim in quibusdam sola verba in-

ueniantur; aliqua tamen ex illis verbis pro rebus accipiuntur, & hoc sufficit vt verificetur omnia sacramenta nouę legis perfici verbis & rebus, vel in rebus & verbis consistere. Negat hoc Durandus vbi supra num.

8. *Quia cum dicitur Sacramentum constare ex rebus & verbis, res & verba sunt duo separata; ita quod nec verba possunt accipi pro rebus, nec res pro verbis, si dictum illud debeat verificari.* Eius tamen sententia merito censetur temeraria aut maiori censura digna. Nam necesse est, dictum illud verificari iuxta doctrinam Concil. Florentini, & vt verificetur opus est res aliquas accipi pro verbis, & aliqua verba pro rebus, cum constet in Sacramento Poenitentię tam absolutione Sacerdotis, quàm confessionem poenitentis fieri verbis, quamuis
hęc

hæc aliquando fiat nutibus & signis; & in Sacramento Matrimonij communiter consensus utriusque contrahentium verbis exprimi, quamvis aliquando nutibus aut signis exprimatur.

Dicendum est secundo, Rebus & verbis tanquam ex materia & forma constare & perfici omnia Sacramenta novæ legis, ex illisque tanquam ex partibus essentialibus componi. Prima pars probatur primò ex Concil. Florent. in decreto unio- nis, vbi dicitur: *Omnia Sacramenta perficiuntur rebus tanquam materia, verbis tanquam forma.*

Secundò ex D. Thom. hic ad secundum dicente: *Ex rebus & verbis fit quodammodo unum in Sacramentis, sicut ex forma & materia.*

Tertiò, Ratione sumpta ex D. Thom. In qua- libet re illud quod est

determinabile per aliud habet rationem materiæ; illud vero quod determinat, & perficit, habet rationem formæ: sed in omnibus Sacramentis novæ legis res sensibiles sunt determinabiles per verba, cum sint indifferetes ad multa, verba autem determinant illas ad vnum: *Aqua enim significare potest & ablutionem propter suam humiditatem, & refrigerium, propter suam frigiditatem. Sed cum dicitur, Ego te baptizo, manifestatur quod aqua utimur in Baptismo ad significandum emundationem spirituales. Ergo in Sacramentis res sensibiles habet rationem materiæ, verba autem rationem formæ.*

Secundam partem negant nonnulli asserentes, formam in Sacramentis esse aliquid sacramentale, non tamen essentialiale ipsa cum materia componens; sed solam materiam esse,

in qua Sacramenta essentialiter consistunt. Sed illam docet expressè D. Thom. in 4. d. 1. q. 1. art. 3. ad 2. dicēs: *Verba quæ res sunt de essentia Sacramenti, quæ ideo Magister in his duobus dicit constare Sacramenta.*

Secundò probatur, Omnia enim quæ consistat materia & forma, ex illis componuntur, & quamvis forma non sit essentialis materiæ, essentialis est tamē cōposito, cuius essentia saluari nō potest sine forma: unde in artificialib⁹, licet materia sola sit pro qua supponunt; non tamen ipsa sola est, in qua essentialiter cōsistūt; forma enim intrinseca & essentialis est illis per modum ultimi complementi essentialis, & sine forma artificiali essentia rerum artificialium saluari non potest; ergo cum Sacramenta consistant materia & forma, sicut & artificialia; ex illis tāquam ex par-

tibus essentialibus cōponuntur, quamvis pro materia supponant.

Nec huic obstat modus loquendi Concil. Florent. vbi supra dicentis *Sacramenta perfectuntur, & non componuntur.* Nam verbo illo utitur, propter id quod addit: *Et persona ministris quæc.* Constat enim personam aut intentionē ministri nō esse partem essentialem Sacramenti, quamvis sit ad illud necessario requisita. Non obstat etiā, D. Tho. infra q. 84. art. 1. ad 2. formā Sacramenti pœnitentiæ appellare *Complementum Sacramenti.* Nam loquitur de complemento essentiali, nō accidētali. Nō obstat deniq; quod ait Mag. Soto in 4. d. 3. q. vnica art. 1. *Baptismus non est velut compositum in genere substantia, sed sicut res artificialiata, cuius tota substantia est ipsa materia.* Nam non est idem substantia & essentia rei, si que licet

licet in artificiatu & in Sacramentis forma sit de essentia illorum; non tamen est de substantia illorum, ac per consequens nō sunt ex illa & materia veluti compositum in genere substantiæ, nec supponunt pro tali composito sicut homo supponit pro corpore & anima, sed tota substantia illorum, pro qua supponūt, est materia habens talem formam. Quamvis autem ex materia & forma illorum non fiat vnū compositum substantiale, sit tamen vnum compositum artificiale, quod ens reale est, & aliquo modo vnum per se in genere artificialis etiāsi componentia sint diuersorum prædicamentorum. Vnde idem Mag. Soto in 4. d. 1. quæst. 1. artic. 6. ait. *Res se habent vt materia, qua per verborum formam limitatur & perficitur. Et ideo ex ambobus sicut ex materia & forma, vt in so-*

lutione secundi auctor est D. Thom. vnum resultat Sacramentum.

Ad primū autem factum in principio glossa in cap. *De rabe* 1. q. 1. & Caietanus tom. 1. Opusc. tract. 26. negāt minorem; existimant enim res & verba debere esse simul tēpore in toto, vel saltem in parte, ita vt licet non sit necessarium ablutionem in Baptismo durare quamdiu durant verba formæ; necesse tamē sit, vt durante aliqua parte verborū fiat ablutio; aliās namque non verificaretur verba formæ. Sed Mag. Soto in 4. d. 3. quæst. vnica, ar. 8. hanc sententiam impugnat, & ait. *Non debere vsque adeo strictim hoc simul, intelligi, sed morali modo, hoc est, vt humane habet vsus. Qui enim phyalam ori admouens ait, ego bibo, & continuo bibit, simul censeatur id dicere, & facere; & pariter si dicat crucem*

osculor, & statim osculū porrigat. Pari ergo ratione si quis pri^o dicat, Ego te baptizo, vel ego te christo, & protinus mergat, vel ehyismare ungar, fat est: illud enim proximū tēp^o cēsetur humano more praesens. Iuxta quam doctrinam, quæ cōmunis est inter Theologos, allierendum est, nō in omnibus, quæ cōponuntur ex materia & forma, requiri ut eodē modo materia & forma sint simul. Nam in compositis substācialibus materiam & formam substācialem omnino simul esse oportet: in alijs vero, praesertim in successiuis, & artificialibus, non omnimoda simultas requiritur. Propositio enim componitur ex subiecto & praedicato tanquam ex materia & forma, quæ tamen non sunt simul, ita ut eodem temporis momento proferantur, sed quia immediatē post subiectum sequitur praedicatum in propositione.

In numero etiam quatuor annorum, quartus annus, utpote vltima vnitas illius quaternarij, habet rationem formæ, ex qua tanquam ex forma, & ex alijs vnitatibus seu annis tanquam ex materia numerus ille componitur: & tamen solum dicuntur esse simul, quia vna succedit alteri. Ita ergo in Sacramentis, inter materiam & formam, ex quibus componuntur, fat est ut sit moralis simultas, cōiunctio, & propinquitas, sic adeo ut secūdum modum loquendi cōmunem sufficiat ad veritatem formæ, & secūdum moralem estimationem cēsetur forma cadere super materiam, & cum illa coniungi ad faciendum quodammodo vnum. Cauenda tamen est nimia interpolatio: nam ut ait Mag. Soto vbi supra; *Si tamen tēporis interuallum interciperetur, ut secundum usum*

usum humani forma & actio non essent simul, tunc nullum perficeretur Sacramentum.

Ad secundum quidam respondent, Sacramentum Eucharistiæ quantum ad fieri consistere rebus & verbis, ex illisque tãquam ex materia & forma componi; non tamen in factu esse. Alij dicunt etiã in factu esse Sacramentum Eucharistiæ componi ex rebus & verbis; nam quamvis formaliter non manent nisi species panis & vini; virtualiter tamen manent verba consecrationis, propter quæ tales species dicuntur consecratæ, & hoc sufficit, ut Sacramentum ex illis componi dicatur; sicut ut mixtum dicatur componi ex elementis, latet est, ut hæc virtualiter manent in mixto.

Ad tertium respondetur, quando concilia & D. Thom. dicunt Sacramenta consistere rebus &

verbis, non sumi res & verba strictè & rigurose, sed omnia illa dici res, quæ habent modum indeterminatum & determinabilem per aliam partem Sacramenti, sicque rationem materiæ habent; illa vero dici verba, quæ habent significationem determinatam, & quæ determinant aliam partem Sacramenti, sicque formæ rationem habent. Vnde in Sacramêto Pœnitentiæ confessio vocalis appellatur res, quia determinatur per absolutionem, & rationem materiæ habet; nam ut ait Mag. Soto in 4. dist. 1. quæst. 1. artic. 6. *Nô usque adeo strictè accipitur hoc nomen verum contra verba, sed res appellatur quicquid esse possit materia Sacramenti, ut distinguitur à forma, licet sit etiam verbum.*

Ad quartum respondetur, si contrahentes in Sacramêto Matrimonij exprimant cõsensum verbis, &

verba vnius habere rationem rerum & materiæ; si nutibus aut literis, vnius nutus habere rationem verborum & formæ, facta enim & res sæpè vim verborum habent, vt patet ex his quæ de contumelia diximus 2. 2. quæst. 72. artic. 1. Cuius autem contrahentis consensus expressus per verba aut nutus habeat rationem materiæ, & cuius rationem formæ, variè explicât Doctores, quibus relinquês hanc difficultatem Concil. Florent. solùm in communi determinauit, Sacramentum Matrimonij cõstare rebus & verbis, materia & forma. Mag. Soto loco proximè citato inquit: *Verba, seu nutus, seu literas, quibus consensus mutui exprimitur sibi inuicem esse materiam & formam.* Quam

sententiam multi sequuntur, & explicant exemplo numeri; in quo, vt existit à parte rei, non est maior ratio, cur vna ex vnitatibus sit prima vel secunda & altera vltima, sicque vna materia & altera forma; ac proinde sibi inuicem sunt materia & forma.

Ad quintum respondetur negando consequentiam: nam significatio est vltima forma totius Sacramenti, quæ adæquatè inest toti composito ex rebus & verbis; cæterum in illo composito vna pars comparata ad alteram habet se vt forma ad materiam: sicut in homine humanitas est forma totius hominis, & nihilominus anima in ordine ad corpus habet

rationem for-

mæ.

†

ARTICVLVS VII.

*Virum Requirantur determinata verba in
Sacramentis.*

Conclusio est affirmans

*Dubium. An ita requi-
rantur determinata
verba in Sacramentis,
vt nec æquivalentibus
vti liceat.*

Licitum esse vti ver-
bis æquivalentibus
probatur primò. Verba
æquivalentia eundem
omnino sensum efficiunt;
ergo illis vti licet, ver-
bo scilicet ablusio in Sa-
cramento Baptismi, &
verbo remitto in Sacra-
mento Pœnitentiæ.

Secundò, In Sacra-
mento Pœnitentiæ lici-
tum est vti materia quæ
secundùm opinionem pro-
babilem est sufficiens,
licitum est enim ad illud
accedere cum attritione

cognita; ergo etiam
erit licitum vti forma
verbis æquivalentibus
còstante, quam certum est
esse sufficientem ad tale
Sacramentum.

Dicendum tamen est:
Non esse licitum vti ver-
bis æquivalentibus, ni-
si in casu necessitatis
aut quo Ecclesia id per-
mittit. Docet hoc Ca-
ietanus hinc dicens: *Si
quis vteretur alijs verbis
(puta dicendo: ego te
ablusio in nomine Patris,
&c. aut in Sacramento Eu-
charistia: Istud est &c.)
perfecta essent Sacramenta.
Sed sunt voces illæ, quibus
Ecclesia vtitur de necessi-
tate præcepti Ecclesiæ: ideo
peccaret quisquis aduertē-
ter vteretur alijs vocibus*

*ab illis, quibus Ecclesia sua
consuevit uti in Sacra-
mentis.*

Probatur etiam ex D.
Thom. in 4. d. 3. q. 1. ar-
tic. 2. quæstio. 2. dicē-
te: *Si aliquid pertinet ad
formam ex determinatio-
ne Ecclesie, si illud muta-
tur, nihilominus est Sacra-
mentum, sed culpa incur-
ritur.*

Hinc sequitur primò,
Quamuis cuiuscūque lin-
guæ verbis eundem sen-
sum habentibus cum eis
quibus utitur Ecclesia,
ac proinde eis æquiva-
lentibus, perficiatur Sa-
cramentum, ut hinc ad
primum docet D. Thom.
non tamen esse licitum
Sacramenta conficere
verbis linguæ vulgaris,
excepto Sacramēto Ma-
trimonij, quod verbis
linguæ propriæ in qua-
libet Prouincia confici-
tur, quia contrahentes,
qui illud conficiunt, re-
gulariter linguam lati-
nam ignorant; excepto
etiam Sacramento Bap-
tismi, quando urgente

necessitate conficitur
à fœmina aut à viro lai-
co nesciente loqui nisi
lingua vulgari. Oppo-
situm huius hæretici no-
stri temporis docēt af-
ferentes Sacramēta ver-
bis linguæ vulgaris esse
omnia conficienda. Sed
quod diximus certū est:
nam qui verbis linguæ
vulgaris vteretur, cō-
tra vsum & consuetudi-
nem Ecclesiæ ageret, ab
Ecclesiæque puniretur
tanquā trāsgressor præ-
cepti illius, sicque pec-
caret.

Secundò sequitur, Li-
cet verum sit quod D.
Thom. dicit ad secun-
dum, in qualibet lin-
gua assumi debere in sig-
nificatione Sacramenti
vocem illam qua prin-
cipaliter & communius
homines illius linguæ
vtuntur ad significan-
dum aliquid; non ta-
men esse licitum in Bap-
tismo assumere vocem
Ablus relicta voce *Bap-
tizō*; nam quamuis vtra-
que idem significet, &

in latina lingua verbum *Abluo* ex sua primaria institutione communius reputetur ad illud significandum; ex vsus tamen accommodatione verbum *Baptizo*, tametsi Græcum sit, communius factum est, & ex determinatione Ecclesiæ ad significandam ablutionem, quæ sic in Baptismo assumendum est. Vnde qui non illo sed verbo *Abluo* aut alio æquivalente aduertenter uteretur, absque dubio peccaret. Quidam tamē dicunt hoc non esse peccatum mortale, si nō sit scandalum circumstantium. Quod & affectit Mag. Soco in 4. d. r. q. 1. art. 8. & ego verum esse existimo, si solū fieret mutatio illius verbi; ob paruitatem enim materiæ solū esset veniale. At si fieret mutatio toti⁹ formæ in verba æquivalētia, ut si totam formam proferret Sacerdos lingua vulgari, mortale fore nō dubito.

Tertiò sequitur, Quāuis in cap. *Retulerunt*, de cōsecratione dist. 4. decretum sit à Zacharia Papa validum fuisse Baptismum, quo quidam ob imperitiam nōnullos baptizauerat, *In nomina Patriæ, & Filii, & Spiritus Sancti*. Cuius rationem reddit D. Thom. hic ad tertium; quia illa verborum corruptio non abstulit sensum locutionis: *Quamuis enim huiusmodi verba corruptè prolata nihil significant ex virtute impositionis; accipiuntur tamen ut significantia ex accommodatione vsus.* Et idem est de verbis prolatis corruptè à balbis, *Patis* enim prolatum à balbo idem est ac *Patri*, ex vsus accommodatione. Tamen qui non ex imperitia errore, lapsu lingue, aut balbutie verba Sacramentalia modo prædicto corruptè proferret, absque dubio peccaret

mortaliter, etiam si cū legitima intentione faciendi quod facit Ecclesia illa diceret, & verum conficeret Sacramentum: nam talis corruptio cederet in irrisionē sacramenti, & cōtra Ecclesiæ consuetudinem, vsum ac præceptum esset. Ex quo fit, Sacerdotem, qui patitur notabilem defectū linguæ, nō posse ministrare Sacramenta sine mortali peccato, nisi in casu necessitatis grauisimæ & Episcopum qui absque graui necessitate ordinaret similem ministrum, peccare mortaliter, quia non potest esse debitus minister Sacramentorum, in quorū irrisionem cederet eius ministratio.

Ad primum autem factum in principio respondetur negando consequentiam: quia vt diximus cum Caietano, voces illæ quibus Ecclesia vitur sunt de necessitate præcepti Ecclesiæ:

& ideo qui alijs vtretur quantumuis æquiualentibus & eundem sensum efficientibus, peccaret.

Ad secundum, Quidam recentiores dicunt, qui confitetur cū attritione cognita, sufficientē materiam apponere non solum iuxta opinionem probabilem, sed iuxta certam, quia apud omnes certum est attritionem cognitam sufficere ad rationem materiæ, & opiniones tātū sunt, an talis attritio sufficiet in ratione dispositionis ad effectum Sacramenti, scilicet gratiā. Et quamuis qui cū illa accedit ad Sacramentū extra mortis articulum excusari possit à peccato ob difficultatem habendi contritionem; nō tamen si esset in mortis articulo, quia exponeret se periculo æternæ damnationis. Alij hoc impugnant: quia quāuis contritio sit super naturalis, tamen per virtutē diuinæ

diuinæ gratiæ potest homo illam habere sine maxima difficultate; ergo ob difficultatem habendi illam non excusatur à peccato homo sine illa accedens ad Sacramentum cum sola attritione cognita, siue in mortis articulo siue extra illum, aut si ob difficultatem habendi contritionem excusatur extra mortis articulum, etiã excusatur in illo, cum non sit minor obligatio nõ frustrandi Sacramentum suo effectũ, & procurandi propriã salutem extra mortis articulum quàm in illo. Vnde ipsi respondent eandem omnino esse rationem de forma ac de materia Sacramenti & dispositione ad effectũ Sacramenti suscipiendum, sicque peccatum mortale esse relicta forma, aut materia, vel dispositione certa, ut incerta quæ sub opinione est an sit sufficiens; nisi adsit neces-

sitas vel utilitas; si enim adsit nullum est peccatum illa uti. Et quia in facultate accedendi ad Sacramentum Pœnitentiæ cum attritione cognita est maxima utilitas ob maiorem difficultatem habendi contritionem, quæ utilitas non est in facultate utendi forma constante verbis æquivalētibus iuxta certam omnium sententiã, aut iuxta probabilem multorum; ideò licitum est tam in articulo mortis, quàm extra illum ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere cum attritione cognita; non tamē uti forma certa aut probabili cōstante verbis diuersis ab eis quibus utitur Ecclesia. Sed contra hos etiam militat, quod ipsi obijciunt contra Auctores primæ sententiæ: nam si per virtutem diuinæ gratiæ potest homo habere contritionem sine maxima difficultate, quomodo ob difficultatem ha-

habendi contritionē licitum est homini ad Sacramentū Pœnitentiæ accedere sine illa cū sola attritione cognita? Præterea quomodo in facultate sic accedēdi sit maxima utilitas non video, cum taliter accedendo non sit omnino certum gratiam & effectum Sacramenti obtineri, sicut certum est haberi accedendo cum vera contritione, & utilius sit homini gratiam etiam cum nonnulla maiori difficultate consequi infallibiliter, quam posse facere quod minus difficile est cum incertitudine & periculo non consequendi illam. Denique quia alias etiam esset licitū Sacramentum Eucharistiæ conficere ex pane triphæ vel centeni, quem probabilis opinio asserit sufficere materiam esse Eucharistiæ, in locis in quibus ob maiorem difficultatem habendi panem triticeū esset maxima utilitas uti pane centeni, qui ibi haberi posset absque vlla difficultate & expensis, sed hoc est falsum; ergo &c. Unde aliter respondetur ex dictis à nobis r. 2. quæst. 19. artic. 6. dubio 4. con. 2. licitum esse in administratione aut susceptione Sacramentorum uti opinione probabili, si illa uti non prohibeat Ecclesia: non tamen esse licitum uti opinione etiā certa, si ea uti prohibeat Ecclesia. Unde cum Ecclesia non prohibeat uti opinione asserente attritionem cogitam sufficere ad Sacramentum Pœnitentiæ eiusque fructum suscipiendum, sed potius eam Concil. Trident. Sess. 14. cap. 4. illam approbare videatur, licitum est ad tale Sacramentum accedere cū attritione cognita. Non tamen est licitum uti forma sacramenti constante verbis

æquivalentibus; quia licet certum sit veram formam esse; Ecclesia tamen prohibet illa uti, & præcipit ut omnes utantur forma constante verbis quibus ipsa uti consuevit, ut dictum est cum Caietano & D. Thom. Vade sicut pec-

cet qui in Baptismo uteretur forma Græcorum, quantumvis legitima sit; ita peccaret qui uteretur forma non constante verbis quibus solet uti Ecclesia, sed æquivalentibus, quantumvis sit legitima.

ARTICVLVS VIII.

Virum Liceat aliquid addere verbis, in quibus consistit forma Sacramentorum.

Conclusio est affirmans.

Tripliciter potest fieri additio verbis in quibus consistit forma Sacramentorum. Primò ita ut non auferat debitum sensum verborum: ut si quis dicat: *Ego te baptizo in nomine Dei Patris omnipotentis, & Filij eius unigeniti, & Spiritus Sancti paraclæti*: aut si dicat: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & Bea-*

ta Virgo te adiuuet. Et per hanc additionem, inquit D. Thom. *Non tollitur Sacramenti veritas*; sicque, subdit: *Erit verum baptisma*. De hacq; additione verificatur conclusio proposita. In qua perlicere nõ debet intelligi licitum esse aut posse fieri sine peccato, sed posse fieri quin tollatur veritas Sacramenti. Quæcũq; enim additio illicita & pec-

& peccatum est, cum sit contra consuetudinem & præceptum Ecclesiæ.

Secundò, Ita ut corrumpatur debitus sensus verborum; puta si aliquis dicat: *Ego te baptizo in nomine Patris maioris, & Filij minoris.* Et de hac additione, inquit D. Thom. *Talis additio tollit virtutem Sacramenti.*

Tertiò, Ita ut possit auferri, aut retineri debitus sensus verborum; ut si quis diceret: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & Beatae Virginis Mariae.* Additio enim nominis B. Virginis potest auferre sensum debitum, si intelligatur in nomine B. Virginis baptizari sicut in nomine Trinitatis; & tunc *Tolleret veritatem Sacramenti.* Potest etiam non auferre, si intelligatur, non quasi nomen B. Virginis aliquid operetur in Baptismo, sed ut eius intercessio prosit bap-

tizato ad conferuendam gratiam baptismalè; & tunc *Non tollitur perfectio Sacramenti*, ut in fine cor. artic. dicit D. Thom.

Aduertendum tamen maximè est quod in principio corporis articuli dicit S. Doctor de eo qui profert verba eis aliquid addendo: *Si intèdat per huiusmodi additionem alium ritum inducere, qui non sit ab Ecclesia receptus, non videtur perfici Sacramentum; quia non videtur quod intendat facere id quod facit Ecclesia.* Si enim absque vlla additione aut mutatione verborum formam proferret, qua vtitur Ecclesia, etiam si alium ritum non receptum ab Ecclesia introducere intenderet, verum perficeret Sacramentum. Constat namque ex S. August. & alijs Patribus, qui referuntur de consecratione dist. 4. per multa capita, hereticos posse vera conficere.

ficere Sacramenta; qui tamen semper intendunt nouum ritum non receptum ab Ecclesia suis erroribus admistum introducere; si autem aliquid addendo, per huiusmodi additionem alium ritum non receptum ab Ecclesia inducere intendet non perficeret Sacramentum. Vnde illud non perficiunt haeretici qui in forma sacramenti suum errorem apponunt, ut Arriani faciebant baptizantes in nomine Patris maioris, & Filij minoris: quia quamuis dicant se intendere facere quod facit Ecclesia, reuera non intendunt, nam cum hac intentione pugnat velle introducere per additionem sui erroris ritum quem detestatur Ecclesia; & non simul cohaerere possunt, habere intentionem Ecclesiae, & proferre errorem contra Ecclesiam eiusque confessionem non profiteri. Hoc non solum

verificatur quando additio fit secundo modo ex praedictis, sed etiam quando fit tertio modo: nam quamuis talis additio sit ambigua; si tamen intelligatur in sensu continente errorem, ambiguitas tollitur, & per talem additionem proferens verba alium ritum intendit inducere, qui non est ab Ecclesia receptus, sicque non perficit Sacramentum. Quod & colligitur ex Can. *Regulerunt*. De consecrat. dist. 4. vbi de illo qui baptizauit in nomine patris & filia, &c. (quae verba corrupta ambigua sunt ad significandum ex vsu accomodatione Patrem & Filium, & ad significandum Deum habere filiam foeminam) dixit Sum. Pont. si non ex ignorantia id fecisset, sed intendendo errorem inducere, Deum scilicet habere filiam foeminam, & nouum ritum baptizandi cum hoc errore introducere, non fore

fore censendum verum sacramentum cōfecisse. Si ritus alius esset ab Ecclesia receptus & toleratus in aliqua eius parte, etiam si minister illum intenderet introducere, verum Sacramentum conficeret, ut illud conficiunt Græci, etiam si dicentes, Baptizerur seruus Christi hunc ritum baptizandi, qui alius est à ritu Ecclesiæ Latinæ inducere intendant; nam cum talis ritus sit toleratus ab Ecclesia, eius intentionem seruant.

Quod de additione dictum est, asserendum est etiam de diminutione; idem enim de hac & de illa ait D. Thom. Vnde si per diminutionē tollatur debitus sensus verborum, ut cum prætermittitur aliquid, quod est de substantia formæ, nomen *v. g.* Patris, aut Filij in forma Baptismi, non perficitur Sacramentum. Si vero debitus sensus ver-

borum non tollatur, ut cum solum prætermittitur aliquid, quod non est de substantia formæ, *v. g.* particula *enim* in forma Eucharistiæ, verum conficitur Sacramentum. Quod verum est, etiam si minister existimaret particulam *enim* esse de essentia formæ; nam quamuis illā ex industria omittens putaret ex errore particulari quem habet, se non facere quod fecit Christus; revera tamen faceret, imo & facere intenderet; si retineret intentionem vniuersalem faciendi quod facit Ecclesia, per quam regulandus & corrigendus est error eius particularis, dum non aufertur legitimus sensus verborum formæ.

De interruptione verborum dicit D. Thom. hic ad 3. Si tanta sit, ut intercipiatur intentio pronuntiantis, & tollatur sensus verborum, veritatem etiam Sacramenti

menti tolli; non vero si interruptio sit parua, quæ intentionem profertis & intellectum verum non aufert. Et idem dicendum esse ait de transpositione verborum: quia tollit sensum locutionis, non perficitur Sacramentum: si vero sensum nõ variat, non tollitur veritas Sacramenti.

QVÆSTIO LXI.

De necessitate Sacramentorum.

ARTICVLVS I.

Vtrum Sacramenta sint necessarie ad humanam salutem.

Conclusio est affirmans.

QVÆ, ut notat Caletanus, intelligenda est de necessario sine quo

non potuisset homo saluari, sed de necessario ad melius, sine quo non conuenienter humana salus fuisset.

nõ simpliciter,

(§)

ARTICVLVS II.

*Vtrum Ante peccatum fuerint homini ne-
cessaria Sacramenta.*

Conclusio est negans.

SI Adam non peccasset, & status innocentiae permanisset, insinuat D. Thom. 1. part. quæst. 100. artic. 2. ut nos ibi notauimus, omnes homines saluandos fore, & nullum peccatum: non quia in gratia, in qua nascerentur, confirmandi essent; sed quia per diuinam prouidentiam à peccato conseruarentur immunes. Si hoc verum est, sicut Adam ante peccatum non fuerunt necessaria Sacramenta; ita nec alijs hominibus eius posteris, si ipse non peccasset, fuissent necessaria, ut probant argu-

menta & doctrina D. Thom. hic. At si in illo statu futura essent peccata, ut quidam ex discipulis D. Thom. quos loco citato retulimus, asserunt, necessarium seu cõueniens videtur, tunc Sacramenta à Deo institui: illis enim homines indigerent ad remedium peccatorum; & non esset inconueniens animam quãtum ad gratiam per illa perfici: nam amissa iustitia originali per peccatum, non maneret ordo quem ex rectitudine status innocentiae colligit

D. Thom.

hic.

ARTICVLVS III.

Vtrum Post peccatum ante Christum Sacramenta esse debuerint.

Conclusio est affirmans.

Dubium. An & quænam Sacramenta fuerint in lege naturæ.

Nullum Sacramentum fuisse in lege naturæ, Probatür primò. Si tunc aliquod fuisset Sacramentum, maximè in remedium peccati originalis, vt ab illo munderentur paruuli : sed ad hoc non fuit necessarium Sacramentum, nam sola fides paruulorum iustificabat paruulos, vt colligitur ex D. Thom. infra quæst. 70. artic. 4. ad 2. ergo &c.

Secundò, Sacramentum est signum rei sacræ sanctificantis homines : sed tunc nullum erat huiusmodi signum, quod enim ? ergo nec Sacramentum.

Dicendum tamen est primò, In lege naturæ fuisse aliquot Sacramenta. Probatür primò ex D. Thom. hîc, concludit eom : *Ante Christi aduentum necesse fuit quædam Sacramenta institui.* Et eius rationes æqualiter procedunt de statu legis naturæ, ac de statu legis scriptæ.

Secundò, Ex S. Aug. lib. 5. contra Iulianum, cui concedens peccatû originale tunc non dilui baptisimatè, quia nõdum fuerat institutum, subdit : *Non ideo tamen credendum est, & ante datam circumcisionem famulos Dei, quandoquidem eis inerat Mediatoris fides in carne venturi, nõlo Sacramento eius opitulatos fuisse paruulis suis : quamuis quid illud esset, aliquando necessa-*

necessaria causa scriptura latere voluerit.

Tertiò, In lege naturæ, sicut in lege scripta, oportebat esse quædam signa, quibus homines protestarétur fidem suam de futuro Salvatoris aduentu, nam post peccatum nullus potest sanctificari nisi per Christum: sed hæc signa erant Sacramenta; ergo &c.

Dicendum est secundò, Sacramenta legis naturæ non fuisse determinata, sed indeterminata: nam quamvis ex diuina institutione cõsisterét in quadam protestatione fidei de futuro aduentu Salvatoris facta signo aliquo, aut actu, vel ritu exteriori; hoc tamen signum non erat determinatum diuina institutione, sed interiori instinctu determinabatur hominibus, quo signo, actu, vel ritu, aut quibus rebus sensibilibus vterentur ad prædictam fidem protestandam.

Probatur ex D. Thò hìc ad secundum, Vbi de Sacramentis veteris legis ait: *Comparabatur ad Sacramenta, qua fuerunt ante legem, sicut determinatum ad indeterminatum: quia scilicet ante legem non fuit determinatè præfixum homini, quibus Sacramētis vteretur.* Quod intelligendum est modo à nobis in conclusione explicato: nomine enim Sacramētorum intelligit signa visibilia, quibus homo protestaretur fidem suam de futuro aduentu Salvatoris. Et quamvis diuina institutione revelata Adæ, ab illoque posteris indicata, determinatè præfixum sit homini, vt pro Sacramentis vteretur protestatione fidei de Salvatore vëturo facta signo aliquo exteriori (non enim in voluntate hominis relictū est, vt ipse Sacramenta institueret, aut pro Sacramentis vteretur quibus voluisset) hoc tamen

men signum non fuit diuina institutione determinatum, sed relictum est iudicij interiori, vt colligitur ex D. Tho. supra quæst. 60. art. 5. ad 3. voluntatiq; ac deuotioni hominū Deū colentiū, vt colligitur ex eodem S. Thom. 1. 2. quæst. 103. artic. 1. vbi & ait: *Sed quia etiam ante legem fuerunt quidam viri præcipui prophætico spi-ritu pollentes, credendum est, quod ex instinctu diuino, quasi ex quadam priuata lege, inducerentur ad aliquem certum modum colendi Deum, qui & conueniens esset interiori cultui, & etiam congrueret ad significandum Christi mysteria.* Qui modus colendi Deum, non erat Sacramentum ipsum secundum substantiam, sed ritus, quo conficeretur, aut signū exterius, quo protestatio externa fidei de Salvatore venturo, in qua substantia Sacramenti consistebat, fieret. Quo signo aut

ritu omnes à prædictis viris præcipuis instructi vt tenebātor in Sacramento. Qui vero illius notitiam non habebant, vt tenebantur ritu aut signo constituto à Republica bene instituta, cuius erat ciues. Si autem nullum esset à Republica constitutum, vti possent ritu aut signo constituto secundum proprium cuiusque instinctum, voluntatem, & deuotionem.

Nec est mirum Deum cum hac indeterminatione legis naturæ Sacramenta instituisse: nam etiam in lege Euāgelica Sacramentū Matrimonij instituit cum quodammodo simili indeterminatione. Sua nāque institutione voluit, vt confisteret in consensu expresso à legitimis personis: qua tamē diuina institutione determinatum non est, consensum debere exprimi verbis, aut nutibus, vel literis: nec quamnam sint

legitimæ personæ, sed hoc determinandum reliquit Christus Ecclesiæ; unde ante Concilium Tridentinum legitimæ personæ erant contra hentes clandestinè, post determinationem vero Concilij Tridentini Sess. 24. cap. 1. de reformatione Matrimonij legitimæ personæ non sunt.

Ad primum autem factum in principio ref

pondetur negando minorem. Ad probationem dico D. Thom. intelligendum esse de fide parentum expressa aliquo actu aut signo exteriori: talis autem expressio & protestatio fidei facta signo aliquo exteriori sacramentum erat.

Ad secundum respondetur ex dictis con. 2.

Circa art. 4. nihil se offert dicendum.

QVÆSTIO LXII.

*De principali effectu Sacramen-
torum, qui est gratia.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Sacramenta sint causa gratiæ.

Conclusio est affirmans.

*Dubium. An Sacramē-
menta nouæ legis cau-
sent gratiam ex ope-
re operato immedia-
tè eam efficiendo.*

Artem ne-
gantem
tenent
hæreti-
ci nostri
tēporis,
asseren-
tes Sacramenta solùm
causare gratiã & iusti-
ficationem mediante fi-
de, quam excitant, qua

etiam ratione cōcio po-
rest dici causa gratiæ,
quia mouet homines ad
fidem & contritionem.
Fidem vero, asserunt,
gratiã & iustificatio-
nem causare tanquam
instrumentum, quo ve-
luti manu apprehendi-
mus & trahimus iusti-
tiam Christi, & nostram
saltem imputatiue faci-
mus. Hancque fidẽ aiūt,
non esse qua assentimus
mysterijs seu articulis
fidei, sed fiduciam qua
certo quis credit Deum
sibi remisisse peccata.

Probatur hoc primò, Multis S. Scripturæ testimonijs, in quibus iustitia tribuitur fidei, præsertim illo Marci ultim. v. 16. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit: qui vero non crediderit condemnabitur.* Vbi salus & iustificatio non baptismati, sed fidei tribuitur, alias etiã subdendum fuerat, & non fuerit baptizatus. Multis quoque Patrum auctoritatibus præter illa S. August. tract. 80. in Ioan. *Vnde ista tanta virtus aqua, ut corpus & cor abluat, nisi faciente verbo? Non quia dicitur, sed quia creditur.*

Secundò, Sacramenta nouæ legis sunt signa gratiæ, sicut circumcisio erat teste Paulo ad Rom. 4. v. 11. *Signaculū iustitiæ fides; ergo sicut circumcisio non causabat gratiam immediatè & ex opere operato, ita nec Baptismus & alia Sacramenta nouæ legis.*

Dicendum tamen est primò, Sacramenta nouæ legis non solùm significare, sed etiã causare gratiam. Conclusio hæc certa est secundum fidem definita in Concil. Trident. Sess. 7. Can. 6. his verbis: *Si quis dixerit Sacramenta nouæ legis non continere gratiam, quam significant: aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre, quasi signa tantùm externa sint accepta per fidem gratiæ vel iustitiæ, & nota quadam Christiana professione, quibus apud homines discernuntur fideles ab infidelibus; anathema sit.* Definita est etiã in Concil. Florent. in decreto vnionis, vbi constituitur differentia inter Sacramenta nouæ & veteris legis, quod Sacramenta legis veteris solùm significabant gratiam; legis nouæ autem illam conferunt, & causant.

Secundò probatur ex illo Ioan. 3. v. 5. *Nisi quis*

quis venatus fuerit ex aqua
& Spiritu Sancto non po-
rest introire in regnū Dei.

Vbi regeneratio, quæ
per gratiam fit, & Bap-
tismo, & Spiritui san-
cto tanquam causæ tri-
buitur; Spiritui Sācto
quidem tanquam causæ
principali; Baptismo
vero tanquam causæ in-
strumentali. Respondet
Calvinus, ibi per aquā
non debere intelligi
aquam Baptismi, sed ip-
summet Spiritum San-
ctum, qui instar aquæ
mundat. Sed hæc expo-
sicio contra communem
Ecclesiæ & omnium SS.
Patrum intelligentiam
est, præsertim S. Chryl.
ibi homil. 25. vbi & ait:
*Primum dictum est, Pro-
ducant aqua reptile ani-
ma viventis. Ex quo au-
tem Iordanis alueum in-
gressus est Christus, non
amplius reptilia animarū vi-
uentiū, sed animas rationa-
les & spirituales, aqua pro-
ducit. Præterea multis
posset impugnari, sed
car. immorabimur, in*

expositione tam aperte
absurda & falsa refel-
lenda?

Dicendum est secun-
dò, Ex opere operato
gratiam conferre nouæ
legis Sacramenta. Hæc
quoque conclusio est de
fide, & definita in Cō-
cil. Tridēt. Sess. 7. Can.
8. his verbis; *Si quis di-
xerit, per ipsa noua legis
Sacramenta ex opere ope-
rato non conferri gratiam,
sed solam fidem diuina pro-
missionis ad gratiam conse-
quendam sufficere; ana-
thema sit.* Si Sacramen-
ta solū mediante fide,
quam excitant, causarēt
gratiam, vt hæretici
volunt, non conferrent
gratiam ex opere ope-
rato, sed solū ex ope-
re operantis; fides nam-
que, quam excitāt, opus
operantis est, actio sci-
licet illam elicentis.
Concilium vero definit,
hoc opus operantis nō
sufficere, sed Sacramen-
ta gratiam conferre ex
opere operato, hoc est,
immediatè per se ipsa

ex virtute quam habent ex passione Christi, quæ est opus operatum, quo operatus est salutem in medio terræ.

Secundò probatur, Nam in Baptismo cõferatur gratia paruulis; at in illis nullus est actus fidei mediante quo talis gratia conferatur; ergo confertur ex opere operato. Respõdēt Lutherani, infantibus, cū baptizantur, pro eotẽpore concedi vsum rationis, & actum fidei habere. Sed hoc ridiculum est, & quod non nisi ab infantibus dici potest, & ideo indignum vt impugnetur.

Tertiò, Si duo homines vellent suscipere Sacramẽtum aliquod eadem dispositione, fide, charitate, & deuotione, & vnus de facto illud susciperet, alius vero non susciperet, sed solùm assisteret susceptioni, ille qui de facto reciperet Sacramentũ, maiorem gratiam habe-

ret: at nõ nisi correspondentem ipsi Sacramento ex opere operato, nam fidem, de qua loquuntur hæretici, non minorem posset Sacramentũ excitare in assistente, quàm in suscipiente; ergo &c.

Ad primum vero factum in principio respondetur, in scriptura iustitiã tribui fidei, non quod sola ipsa iustificet, sed quia, vt dicitur in Cõcil. Trid. Sess. 6. c. 8. *Fides est humana salutis initium, fundamentum & radix omniũ iustificationis, sine qua impossibile est placere Deo.* Quod sicut non tollit, vt iustitia etiam tribuatur charitati & meritis Christi, ita nec vt tribuatur Sacramẽtis vt instrumentis diuinæ virtutis. In loco autem citato in argumento negamus iustificationẽ soli fidei tribui: vtique enim fidei scilicet & baptismati expressè tribuitur. Ex quo non sequitur, etiam subdẽdum fore, & non fuerit baptiza-

eizatus ? quia licet ad salutem utrumque requiratur fides & baptismus, si hic haberi potest in re; ad condemnationem tamen sufficit non credere, siue homo fuerit baptizatus, siue non. Ad auctoritatē S. Aug. dico, sensum eius esse: aquam habere vim iustificandi, ut coniungitur verbo, quod est forma Sacramēti Baptismi, & operatur in illo, ut explicat D. Thom. supra q. 60. ar. 7. ad 1. *Non, quis dicitur, idest, non secundum exteriorem sensum vocis, sed quia creditur, idest, secundum sensum verborum, qui fide tenetur.*

Ad secundum respōdetur negando consequentiam: nam circūcisio erat egenum elementum ut colligitur ex Paulo ad Galatas 4. v. 9 & sic solum erat signum gratiæ; Baptismus vero & alia nouæ legis Sacramēta diuitias gratiæ continent, tanquā signa practica vir-

tutem habentia causandi gratiam.

Dubium 2. An Sacramēta noua legis instrumentaliter physice causent gratiam.

PARTEM negantem tenent Mag. Cano Relect. de Sacramentis in genere, part. 4. con. 6. & alij recentiores. Probant 1. nam SS. Patres, præsertim Cyprianus serm. de baptismo Christi, Basilius lib. de Spiritu Sancto. Hieronym. Isaia 4. & Aug. Epist. 23. & lib. 15. de Trinit. cap. 26. docent, nō aquam, aut homines, sed solum Deum dare Spiritum Sanctum, operari intrinsecus gratiæ beneficium, soluere vinculum culpæ, & regenerare hominem Christo: at si Sacramēta physice etiam instrumentaliter causarent gratiam, hæc omnia efficerent; ergo &c.

2. Sacramēta habent vim causandi gratiam

ex meritis & passione Christi: at merita Christi non causant gratiam nisi moraliter; ergo tantum dant Sacramentis virtutem moralem causandi gratiam. Confirmatur, Sacramenta causant gratiam, quia continent diuinam virtutem & merita Christi: sed hæc nõ physicè sed moraliter continent; ergo non physicè sed moraliter solum gratiam causant.

Tertiõ, Excepta saltem Eucharistia, Sacramenta, quando producant gratiam, physicè loquendo non sunt; sed id quod physicè nõ est, non potest operari physicè, nam operari supponit esse; ergo Sacramenta non possunt producere physicè gratiã. Confirmatur, in ijs qui accesserunt fictè ad Sacramenta, hæc recedente fictione eodem modo causant gratiam, quo illam causassent à principio, si non fictè

accessissent; sed recedente fictione non physicè, sed solum moraliter causant gratiam Sacramenta, quia iam non sunt, sed transierunt, & quod actu non est, non potest esse instrumentum physicum, cum moueri à Deo, eiusque virtutem recipere nequeat; ergo nec à principio illam physicè causassent.

Quartõ, Sacramenta sunt entia corporea & materialia; sed res corporea non potest producere rem spiritualem, neque in rem spiritualementem agere; ergo Sacramenta non possunt producere gratiam spiritualementem in anima, neque in hanc, quæ est etiam spiritualis agere. Minor probatur, quia res corporea nõ potest habere nisi actionem corpoream; ergo nec producere rem spiritualementem, neque in rem spiritualementem agere, actio enim corporea nec in re spirituali esse potest, nec
rem

rem producere spiritua-
lem. Si dicas, hoc esse
verum de re corporea
agente propria virtu-
te, non vero de ipsa ut
elevatora per divinā vir-
tutem. Contra hoc est:
Tum quia potentia vel
actio non potest eleuari
etiam diuina virtute ad
atingendū aliquid, quod
est extra latitudinē sui
obiecti, ut potentia vi-
siva aut visio corpora-
lis ad intuendū Deum
vel Angelum; sed res
spiritualis est extra la-
titudinem obiecti potē-
tiæ & actionis rei cor-
poræ; ergo hæc non
potest eleuari ad pro-
ducendam gratiam spi-
ritualem in anima spi-
rituali. Tum etiam, quia
virtus, qua res corpo-
rea eleuatur, non potest
esse spiritualis, sed ne-
cessario debet esse cor-
porea, cum recipiatur
in re corporea; ergo
actio rei corporæ etiā
ut eleuata non est spi-
ritualis, sed corporea
& materialis, ac per-

consequens non potest
esse productio gratiæ,
quæ spiritualis est sicut
& ipsa gratia, cum ni-
hil aliud sit quam ipsa
gratia inferi. Tum de-
nique, quia res corpo-
rea etiam ut eleuata nō
potest esse immediatē
coniuncta cum anima;
ergo non potest gratiam
producere instrumenta-
liter physicē in anima:
instrumētum enim phy-
sicum debet esse coniu-
ctum & immediatum cū
passo.

Quintò, Productio
gratiæ aut est creatio,
aut actio perfectior
quam creatio Angelorū
& mundi, iuxta doctri-
nam D. Thom. 1. 2. q.
113. artic. 9. sed nulla
creatura potest concur-
rere instrumentaliter
physicē ad creationem
ut docet D. Thom. 1. p.
quæst. 45. artic. 5. ergo
Sacramenta non con-
currunt instrumentali-
ter physicē ad produ-
ctionem gratiæ. Con-
firmatur, nam ut loco
pro-

proximè citato ait D. Thom. ideo nulla creatura potest concurrere instrumentaliter physicè ad creandum, quia non potest per propriam virtutè dispositiue operari ad effectum principalis agentis Dei scilicet creantis: sed nec etià potest creatura materialis præsertim per propriam virtutè dispositiue operari ad effectum gratiæ, cum nihil possit agere in animam; ergo nec concurrere instrumentaliter physicè ad productionem gratiæ.

Dicendum est primò, Sacramenta nouæ legis non esse instrumenta pure moralia gratiam tantum moraliter causantia. Docent hoc cõmuniter discipuli D. Tho. & alij Theologi recentiores cum D. Thom. hinc Probatum primò, auctoritate S. Doctoris qui postquam retulit opinionem eorum qui suo tempore asserabant Sa-

cramenta nouæ legis solum moraliter causare gratiam, non quidè eam efficiendo, sed mouendo Deum vt gratiam operetur in anima, sicut de narius plumbeus quem aliquis afferens accipit centum libras ex Regis ordinatione, causa tantum moralis est habendi prædictæ pecuniæ quantitatem, non quidè aliquid ad hoc operando, sed mouendo voluntatem eius qui debet dare, vt det, subdit: *Sed si quis rectè cõsideret iste modus non transcendit rationem signi. Nam denarius plumbeus non est nisi quoddam signum regia ordinationis de hoc quod pecunia recipiatur ab isto. Secundum hoc igitur Sacramenta nouæ legis nihil plus essent quam signa gratiæ: cum tamen ex multis Sanctorum auctoritatibus habeatur, quod Sacramenta noua legis non solum significant, sed causant gratiam. Idem etiam habetur ex definitionibus Conciliorum*

Florent. & Tridentini dubio præcedente con. 1. & 2. à nobis relatis.

Respondent Auctores citati in principio dubij præsertim recētiore, hoc verum esse, quia illi quos refert D. Thom. non rectè explicabant causalitatem moralem, quam solam habent Sacramenta novæ legis respectu gratiæ; quam ipsi sic explicant: Sacramenta moraliter continere & causare gratiam: quia divina virtus illis necessario semper assistit ad productionem gratiæ; & quia ex voluntate Christi & Dei acceptatione merita Christi ita Sacramentis annexa sunt, ut quibus hæc applicantur, eisdem approprietur aliqua portio meritorum Christi, quæ ius ad gratiam acquirunt, ac si per se essent eam meriti. Unde Sacramenta non de-

bent comparari plumbeto, quo ostenso quis panem accipit, quia plumbetum non continet pretium panis, sicut Sacramenta pretium gratiæ; sed bursæ plenæ pecunia, quæ datur alicui, ut se redimat, aut sibi necessaria comparet.

Sed hic modus explicandi causalitatem moralem Sacramentorum nullatenus differt à modo quo eam explicabant antiqui: nam ut refert D. Thom. in 4. dist. 1. q. 1. art. 4. quæstiunc. 1. etiam asserébāt hanc causalitatem Sacramentis convenire: *Quia increata virtus Sacramentis assistit per quædam Dei ordinationem & quasi participationem. Sic enim ordinavit, & quasi pepigit Deus, ut qui Sacramenta accipiunt, simul ab ea gratiam recipiant.* Hoc autem idem prorsus est ac quod recentiores dicunt: quod tamen non transcendit rationē signi-

Illam enim ordinationem, quam dicunt, suo pacto nihil dat eis de ratione causa sed solum de ratione signi. Ex quo infert S. Doctor: Nec sacramenta noua legis qua differunt à Sacramentis veteris legis secundum ordinationem prædictam differunt ab eis secundum rationem causa, sed solum quantum ad modum significandi.

Exemplum vero burse plenæ pecunia, cui recentiores comparant sacramenta, minus aptum est ad propositum, quam exemplum denarij plumbei, cui antiqui illi comparabant: nam bursa nullam causalitatem etiam moralem habet respectu redemptionis aut emptionis, sicut eam habent sacramenta respectu gratiæ: & non moraliter sed solum physice, & non virtualiter, sed actualiter & secundum substantiam pecunia continetur in crumena, qualiter nec merita Christi nec gratia

continentur in sacramentis. Vnde rectè dixit S. Bonauentura in 4. d. 1. artic. 1. quæst. 3. *Non aliquo modo dicendum est, quod gratia contineatur in ipsis sacramentis tanquam aqua in vase, vel medicina in pixide. Et idem est de pecunia in bursa.*

Secundò probatur conclusio cum Mag. Soto in 4. dist. 1. quæst. 3. art. 1. causa quæ solum est moralis, non est instrumentum illius qui mouetur ad conferendum effectum; sed alterius qui mouet ipsum: sed sacramenta sunt instrumenta Dei qui confert gratiam; ergo non sunt causæ solum morales gratiæ. Maior patet, preces enim aut pretiû, aut consilium, vel metus, quibus Petrus mouet Paulum ad aliquod beneficium conferendum, aut aliquid operandum, non sunt instrumenta Pauli, quibus beneficium conferat, sed

Petri.

Petri. Confirmatur, instrumenta purè moralia mouent eum qui debet operari aut conferre effectum, & non mouètur ab eo, vt patet in exemplis adductis: at Sacramenta non prius mouent Deum qua moueantur ab eo ad producendam gratiam; ergo non sunt instrumenta mere moralia. Si dicas, tubæ sonitum & chirographum, ac denarium plumbeum instrumenta esse purè moralia, & tamè posse esse instrumenta illius qui debet operari effectū, & moueri ab eo, ducis scilicet ex eius ordinatione habet sonitus tubæ esse instrumentum moraliter mouens ad pugnam non solum milites sed etiam ipsum ducem, ciuitatis ex cuius statuto habet chirographum esse instrumentum mouens ipsam ad soluendam quantitatem pecuniæ debitam, & Regis ex cuius lege ha-

bet denarius plumbeus esse instrumentum illum mouens ad dandum aliquid afferenti illum; & huiusmodi instrumenta purè moralia esse Sacramenta. Contra hoc est, quia Sacramenta purè signa essent sicut & prædicta, & non causæ morales transcendentes rationem & limites signi, & verè ac realitèr non conferrent aut efficerent gratiam, nec hic effectus illis tribueretur; quauis enim effectus tribuatur causæ morali transcendenti ratione signi, propter quod Dauid dictum est 2. Regū 12. v. 9. *Vriam percussisti gladio, & interfecisti eum gladio filiorū Ammon*, & mors latronis magis tribuitur iudici præcipienti, quàm carnicifici exequenti; tamen non tribuitur causæ morali quæ purè signum est, & signi ratione aut limites nõ transcendit, vt patet in exemplis adductis: sed hoc est cōtra

tra doctrinam Conciliorum & Sactorum Patrum; ergo &c.

Tertiò probatur, Sacramenta nullo modo sunt causæ meritorie gratiæ, nec merita Christi continent vt causæ aut subiecta illorù, aut ratione alicuius effectus purè moralis talium meritorum, quis enim est talis effectus? sed ratione virtutis physice qua eleuantur, quæ & causa est gratiæ, & effectus meritorum Christi, hæcque proinde in tali virtute sicut in effectu virtualiter continentur, & in eadem gratia virtualiter continentur sicut in causa, vt docet D. Thom. hic artic. 3. ergo non sunt Sacramenta causæ purè morales gratiæ, sic enim hæc in illis solùm contineretur sicut in signo. Si dicas gratiam & merita Christi non solùm contineri in Sacramentis nouæ legis tanquam in signo, sed etiam verè

& realiter propter assistentiam diuinæ virtutis in illis ad producendam gratiam, & propter voluntatem Christi & acceptationem Dei volentis merita Christi esse annexa Sacramentis modo dicto: Cõtra hoc est, nam etiam hoc modo fuisset gratia contenta in Sacramentis veteris legis: *Quia* (vt ait D. Tho q. 64 lib. 12. artic. 15.) *etiam virtus consistens fidei credentium in Christum venturum iustificabat.* Ex voluntate etiam Dei & quasi pacto cum hominibus præsertim cù Abraham Genes. 17. v. 10. suscipiẽtibus illa Sacramenta applicabantur merita Christi venturi, ob quæ iustificabantur: constat autem in illis non fuisse gratiam & merita Christi contenta, nisi sicut in signo Deum moraliter mouente ad gratiam conferendam; ergo solùm hoc modo continerentur in Sacramentis

mentis nouæ legis, quod est falsum.

Dicendum est secundò, Moraliter & simul physicè gratiam causare Sacramenta nouæ legis. Primam partè probat argumentum 2. factum in principio dubij. Præterea probatur primò, Deus & Christus per Sacramenta moraliter causant gratiã, Deus quidè qui per voluntatè & electionè illam producit; Christus vero quia meruit illam; ergo & ipsa Sacramenta tanquam Dei & Christi instrumenta moralia illam moraliter causant.

Secundò, Sacramenta sunt quædam signa practica moraliter Deum mouentia vt gratiã det recipientibus illa: continent etiã merita Christi, illaque applicant ad productionem gratiæ; ergo gratiam moraliter causant.

Secunda pars sequitur ex 1. con. & probatur primò ex verbis il-

lis Ioan. 3. v. 5. quibus probauimus con. 1. dubij præced. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, &c.* vt enim ait D. Thom. 1. 2. quæst. 112. artic. 1. ad 2. illis significatur; per Sacramenta nouæ legis causari gratiam instrumentaliter, & per virtutem Spiritus Sancti principaliter; ergo sicut Spiritus Sãctus principaliter physicè causat gratiam, ita & Sacramenta instrumentaliter physicè: instrumentum enim causæ physicæ principalis etiam physicum esse debet, & physicè causare. Confirmatur ex verbis S. Chrys. super hunc locum dubio præced. con. 1. à nobis relatis, & ex multis alijs Patrum testimonijs, quæ refert Mag. Soto vbi supra.

Secundò probatur auctoritate D. Thom. hic enim postquã dixit causam instrumentalem, qualis est securis respectu

lecti agere per motum, quo mouetur à principali agente, subdit: *Et hoc modo Sacramenta noua legi gratiam causant.* Scit ergo illam physicè causare, sicut securis physica causa est lecti. Et ad secūdum dicit Sacramenta ex illis instrumentis esse quæ duas habent actiones, vnā propriam & alteram instrumentalem, & hanc per illam efficiunt, qualem dicit esse securim respectu lecti: *Et similiter Sacramenta corporalia per propriam operationem, quæ exercent circa corpus, quod tangunt, efficiunt operationem instrumentalem ex virtute diuina circa animam.* Sed hæc instrumenta sunt physica, vt conuincit non solum exemplū securis, sed etiam doctrina eiusdem S. Doctoris 2. part. quæst. 45. art. 5. vbi instrumenta quæ has duas actiones habent, negat posse esse instrumenta creationis, cum tamen constet creatu-

ram ad creandum solum physicè non posse concurrere, moraliter enim creationem alicuius rei potest homo mereri aut impetrare; ergo Sacramenta physica instrumenta sunt gratiæ. Vide etiam S. Doctorem quæst. 27. de verit. articulo 4. & quæ nos diximus 1. 2. quæst. 112. art. 1. cum ipso.

Tertio probatur, Verba cōsecrationis instrumentaliter physicè concurrunt ad conuersionē panis & vini in corpus & sanguinē Christi; ergo & Sacramēta ad productionem gratiæ. Consequentia patet, nam vt docet D. Thom. infra quæst. 79. artic. 4. eodem modo concurrunt verba consecrationis ad trāsstantiationē, quo Sacramenta ad suos effectus. Antecedens vero probatur: Tum quia loco proximè citato dicit D. Thom. in verbis consecrationis esse

virtutem instrumentale creatam ad prædictam conuersionem faciendam, cui similem ait ad secundum, non esse in creatura ad creandum; ergo cum virtus quæ non potest esse in creatura ad creandum sit physica ad physicè concurrendum ad creationem, virtus quæ est in verbis consecrationis physica erit ad physicè concurrendum ad prædictam conuersionem. Tum etiam, quia quando Christus in vltima cœna consecrauit, suis verbis effectiue physicè operatus est illam mirabilem conuersionem, sicut & alia miracula quæ fecit; ergo idem erit quando Sacerdos consecrat. Consequentia patet, quia vt loco proximè citato ait D. Thom. verba consecrationis proferuntur ex persona Christi, & vt inquit S. Ambros. lib. 4. de Sacrament. cap. 4.

consecratio est verbis & sermonibus Domini Iesu. Antecedens vero probatur, nam vt docet D. Tho. supra quæst. 13. artic. 2. anima Christi vt instrumentum verbi sibi vniti habuit instrumentalem virtutem ad omnes imutationes miraculosas faciendas, exceptis illis, quibus creaturæ siue ex nihilo, aut in nihil rediguntur, siue ad illas physicè faciendas, alias enim etiam haberet ad creationem & anihilationem, cum conset potuisse mereri aut impetrare illas; ergo &c.

Vltimò, Sacramenta possunt diuina virtute instrumentaliter physicè causare gratiam in anima; ergo cū hæc causalitas sit maxima excellentia Sacramentorum nouæ legis, & illa admiffa melius & cum maiori proprietate intelligantur & explicentur loca

Scripturæ, Conciliorū,
& Sāctorū aſſerētū talia
Sacramenta eſſe cauſas
gratiæ, illis nō eſt deſe-
ganda. Antecedens pro-
batur. Tum quia cum
teſte D. Thom. infra q.
75. art. 4. & 2. 2. q. 66.
art. 1. Deus ſit omnium
rerum dominus, & eius
actio ſe extendat ad to-
tam naturam entis, &
omnes res quantum ad
earum naturas ſubia-
ceant diuinæ poteſtati,
cui omnia ad nutū obe-
diunt, quamlibet crea-
turā poteſt aſſumere vt
inſtrumentum phyſicum
ad producendum quic-
quid eſt in potentia ſal-
tem obedientiali alte-
rius creaturæ, ac proin-
de gratiæ, quæ de po-
tētia obedientiali ani-
mæ educitur. Tum etiā,
quia aliæ res corporeæ
poſſunt virtute agentis
ſpiritualis producere
inſtrumentaliter phyſi-
cē effectus ſpirituales
in ſubiectis ſpirituali-
bus: vt ignis inferni
virtute Dei dolorem &

triftitiā in dæmonibus
& animabus damnato-
rum, iuxta ea quæ dixi-
mus 1. p. quæſt. 64. art.
4. & 75. artic. 2. dubio
vnico ad 1. & phantaſ-
mata corporea virtute
intellectus agentis ſpe-
cies intelligibiles in
intellectu paſſibili, iux-
ta ea quæ diximus ibi-
dem quæſt. 79. artic. 3.
dubio 2. ergo & Sacra-
menta virtute diuina
gratiam in anima. Tum
denique, quia hoc non
implicat contradicō-
nem, vt patebit ex ſo-
lutionibus argumentō-
rum.

Ad primum respon-
detur, ſolū probare,
non alium quam Deum
eſſe cauſam principalē
gratiæ: nam vt ait D.
Thom. quæſt. 27. de ve-
rit. art. 4. ad 19. *Spiritus
Sanctus non datur niſi ab
eo qui cauſat gratiam ſicut
principale agens, quod ſo-
lus Dei eſt; & ideo ſolus
Deus Spiritū Sanctum dat.*
Idem eſt de alijs quæ
ſoli Deo tribuuntur.

Ad

Ad secundum respō-
detur, eodem argumē-
to probari posse, nec
voluntatem hominis nō
nisi moraliter produce-
re actū dilectionis Dei
supernaturalis, cū vir-
tutem quam habet, &
qua ad hunc actum eli-
ciendum eleuatur, nēpē
charitatē, habeat ex me-
ritis Christi. Vnde asse-
rendum est, Sacramenta
habere quidem vim cau-
sandi gratiam ex me-
ritis & passione Chri-
sti, ab humanitate tamen
& diuinitate eius;
nam vt ait D. Thom. hic
art. 5. cum Deus sit cau-
sa principalis gratiæ,
humanitas Christi instru-
mentum coniunctum, &
Sacramentum separatū,
per instrumentumque cō-
iunctum moueatur in-
strumentum separatum,
vt baculus per manum;
*Oportet quod virtus saluti-
fera à diuinitate Christi
per eius humanitatem in
ipsa Sacramenta deriue-
tur. Cum autem Christi
humanitas non solum*

moraliter, sed etiam
physicè causet gratiam,
Sacramentis non solum
moralem, sed etiam
physicam vim causandi
gratiam confert. Et quā-
uis merita Christi solū
moraliter causent gra-
tiam, non sequitur ex
illis non haberi nisi vir-
tutem moralem, nam vtra-
que virtus, tam moralis
quàm physica est ex me-
ritis Christi. Ad con-
firmationem negada est
minor: nam vt ait D.
hic artic. 3. Sacramenta
continent gratiam *Se-
cundum quandam instru-
mentalem virtutem*, *Se-
cundum* quam etiam cō-
tinent diuinam virtutē
& merita Christi: qua-
tenus enim talis virtus
instrumentalis est effe-
ctus diuinæ virtutis &
meritorum Christi, hæc
continent Sacramenta
secundum talem virtu-
tem; quatenus vero est
causa gratiæ, hanc Sa-
cramēta virtualiter cō-
tinent secundū talē vir-
tutē. Vnde cū in Sacra-

mentis sit virtus instrumentalis non solum moralis, sed etiam physica, non solum moraliter, sed etiam physice continet tam gratiam, quam virtutem divinam, & merita Christi.

Ad 3. Mag Soto in 4. d. 1. q. 3. art. 2. & *Verumtamen*. Respondet negando maiorem; existimat enim toto tempore quo durat actio, in qua consistit sacramentum conferre gratiam. Sed hoc communiter falsum esse asseritur: nam gratia sacramentalis in instanti producitur, & à sacramento completo & perfecto, quale non est, sed inferi toto tempore quo durat actio. Unde alij respondent, Sacramenta, excepta Eucharistia, licet quando non sunt producant gratiam, posse illam instrumentaliter physice causare, quia immediate antea fuerunt: non secus ac semen comixtum, seu embrio instrumentaliter physice producit a-

nimal; quia quavis quando animal producitur, non sit embrio, fuit tamen immediate antea. Et licet Sacramentum causet gratiam ut motum à Deo, & quatenus recipit divinam virtutem; sufficit tamen ut à Deo moveatur, & divinam virtutem recipiat, dum est inferi usque ad terminum & instans completium illius. Sed melius respondetur, Sacramenta non producere gratiam quando non sunt, sed quando sunt, non quidem inferi, sed inesse completo & perfecto. Quamvis enim consistat in motu; de motu tamen ait Arist. 6. Physico cap. 5. in eo dari reale mutatum esse, non quidem in principio, sed in fine: *Ac illud quidem quod in fine est perfectione, mutationis primum dicimus, tum inest, tum vere est.* Sacramentum autem non supponit pro solo motu sed pro motu terminato; & quamvis in instanti

instanti terminatio nō
 fit motus inferi; est et
 tamen motus terminatus
 perfectus & completus;
 sicque adhuc est Sacra-
 mentum, quod moueri à
 Deo & recipere diuinā
 virtutem, & causare gra-
 tiam physicè potest. Si
 obijcias, stante glo-
 bo perfectè spherico su-
 per tabula perfectè pla-
 na, si Deus anihilato glo-
 bo solum relinqueret
 punctū, in quo tangebatur
 tabulā, & mediātē illo
 aliqui deficeret in tabu-
 la, nō diceretur illud ef-
 ficere mediante globo,
 sed medio pūcto. Dumta-
 xat, quia globus iam nō
 est, ergo cū quādo est mu-
 tatū esse in fine motus,
 iam non sit motus, nam
 tunc est primum nō esse
 motus per quod desinit,
 nō diceretur gratia pro-
 duci medio motu v. g.
 ablutione, ac per conse-
 quens nec medio Sacra-
 mento tanquā instrumen-
 to physico. Respondetur
 negando consequentiā:
 nam anihilato globo,

punctum remanens iam
 non est punctum globi,
 licet fuerit, & iam non
 terminat globum licet
 terminauerit, & globus
 ratione illius nullo mo-
 do dicitur existere, cum
 sit res permanens, quæ
 non existit nec est præ-
 sens ratione indiuisibi-
 lis. Ac ratione mutati
 esse quod est in fine mo-
 tus, & illū terminat,
 sicut & ratione illius
 quod est in medio mot^o
 & partes eius copulat,
 aliquo modo dicitur mo-
 tus existere, cum sit res
 successiua quæ ratione
 indiuisibilis existit &
 præsens est, illudq; mu-
 tatum esse reuera est
 mutatum esse motus, &
 illius terminus & finis,
 vt ait Arist. vbi supra;
*Mutationem enim absolue-
 re potest, finisque est muta-
 tionis.* Ac proinde rōne
 illius potest motus ablu-
 tionis v. g. causare gra-
 tiam vt instrumentum
 physicū diuinæ virtutis;
 nam quāuis non sit mo-
 tus in fieri, quando ipse

sum est, est tamen motus terminatus & cōpletus pro quo & nō pro solo motu supponit Sacramentum, ut diximus.

Ad confirmationem quidam respondent negando minorem, quia quamvis Sacramēta recedente fitione iam nō sūt vllō modo; Deus tamen per rem quæ fuit & iam nō est, potest physicè aliquid causare, ut calorem per ignem qui fuit heri, & hodie iam non est. Sed hæc solutio optimè impugnatur in argumento. Alij respondent negādo etiam minorē: nam quāvis Sacramēta recedere fitione nō maneant in se, manēt tamē in sua virtute, vel in aliquo effectu, nēpè aut caractere, aut aliqua immutatione, determinatione ac modificatione qua subiectū illa suscipiēs aliquo modo realiter fuit immutatū, determinatū ac modificatum: ad rationem autem agentis physici

sufficit manere in sua virtute, ut patet in homine generante, qui quamvis non sit actū quando genitum animal producit, verè dicitur illud physicè generare, quia manet in sua virtute, semine scilicet ab eo decisso. Prædictam etiam determinationem subiecti sufficere, probari videtur exemplo Resurrectionis Christi, de qua ait D. Thom. supra quæst. 56. artic. 1. ad 3. causam esse nostræ resurrectionis, non quidem meritoriam, sed efficientem instrumentalem, sicque non moralem sed physicam; & tamen constat ipsam non manere in se, sed in sua virtute ratione immutationis determinationis ac modificationis subiecti nēpè humanitatis Christi. Sed communior & verior discipulorum D. Thom. doctrina est, Sacramenta recedente fitione non causare gratiam

tiam physicè, sed solum moraliter. Difficile est enim explicare, quomodo post susceptionem Sacramenti maneat in suscipiente realis immutatio aut determinatio, ratione cuius Sacramentum ipsum manere dicatur in sua virtute vel effectu reali. Nam esse motum transacto motu non est aliquid reale, sed extrinseca denominatio in subiecto moto: sed Sacramentum suscepisse fìctè nihil aliud est quam susipientem fuisse motum actione vel motu, in quo consistit Sacramentum; ergo recedente fìctione nihil reale manet in eo. Ad exemplum autem de resurrectione Christi (idè est de eius morte & passione) dicunt cum Cajetano in locum citatum D. Thom. non esse verè causam efficientem physicam, sed conditionem quandam, qua humanitas Christi, quæ est veluti uniuersale instru-

mentum Dei ad opera miraculosa determinatur per quandam appropriationem ad tale opus miraculosum qualis est nostra resurrectio efficiendum, vt sit autem hoc modo causa non opus est vt in se aut in sua virtute uaneat, sicut reuera non manet, cum Christum resurrexisse nihil modo reale sit in eo sed solum extrinseca denominatio; sed satis est, vt per illam modificata & determinata fuerit Christi humanitas, quæ est causa instrumentalis physica. Vnde ad confirmationem respondetur negando maiore: Sacramenta enim licet in eis qui fìctè accesserunt, recedente fìctione, moraliter causent gratiam, sicut eam causassent à principio si non fìctè accessissent; non tamen causant omnibus modis, quibus antea causarent; nam cum antea existerent, non solum moraliter, sed etià physice

ficè causassent gratiam; postea vero cum nō existant, non possunt illam physicè causare, sed solum moraliter: quia ad illud requiritur existentia, ad hoc vero nō, sed sufficit, ut mouere possint diuinam voluntatem ad conferendam gratiā, sicut reuera mouent etiā si non existant, sed fuerint: sicut merita Christi ante eius aduentū diuinam voluntatem mouebant ad conferendā gratiam in lege veteri & naturæ, quāuis actu non existerent, sed futura essent. Sicque sicut merita Christi futura causa moralis erant gratiæ collatæ antiquis patribus, qui ob merita Christi iustificabantur: ita Sacramenta suscepta etiā sicte causa moralis sunt gratiæ collatæ recedente fictione eis qui ea susceperunt. Nam quamuis susceptio illorum cum fictione non fuerit Deo accepta, Sacramenta tamen ipsa & merita

Christi per ea applicata Deo accepta sunt & manent in diuina acceptatione, sicque propter illa, recedente fictione & impedimento, confertur à Deo gratia, huiusque illa causa moralis sunt: non secus ac pretium datum à captiuo pro sua redemptione cum iniuria domini, quem captiuus dans pretium verbis contumeliosis offendit, licet tunc effectum libertatis captiuo nō obtineat, postea tamen exhibita satisfactione, libertatis illius causa moralis est, etiam si iam sit consumptum.

Ad quartum respondetur, optimam esse solutionem in ea positam. Ad primam eius impugnationem dico, potentiam vel actionem non posse etiam diuina virtute eleuari ad attingendum tanquam obiectum aliquid quod est extra latitudinem sui obiecti adæquati; bene

ne tamen ad illud attingendum tanquam effectum. Vnde licet potentia visiva aut visio corporea, non possit elevari ad attingendum Angelum tanquam obiectum visum; bene tamen ad attingendum illum tanquam effectum producendum non quidem per creationem, sed per conversionem alterius rei in illum. Sacramenta autem non elevantur ad attingendum gratiam tanquam obiectum sed tanquam effectum; & res pro quibus supponunt Sacramenta nempe motus terminum quidem habent, non tamen propriè obiectum, & sic quando elevantur ad producendam gratiam instrumentaliter physicè, dicuntur elevari ad attingendum aliquid extra latitudinem sui obiecti; & idem est de multis alijs rebus corporeis. Ad secundam impugnationem qui-

dam dicunt, illam virtutem esse entitatiuè spirituales, quæ licet, ut docet Divus Thomas artic. 4. ad primum, non possit esse in re corporea per modum virtutis permanētis & completæ; potest tamen esse in illa instrumentaliter & per modum transeuntis. Et non esse eandem rationem de virtute materiali, qualis est calor, quæ nec per modum transeuntis potest esse in re spirituali v. g. in Angelo; nam virtus spiritualis potest esse perfectio corporis, utpote inferioris; virtus vero corporalis non potest esse perfectio spiritus, utpote superioris. Alij dicunt, talem virtutem esse quidem materiale in ratione entis, quia inhæret rei materiali; esse tamen spirituales in ratione virtutis, quia ordinatur ad producendam rem

rem spiritualement, & ratio virtutis desumitur à termino producto. Et propter hoc dixisse D. Thom. quæst. 27. de verit. artic. 4. ad 5. *Quod virtus illa neque potest dici corporea, neque incorporea proprie loquendo, sed proprie dicitur virtus ad incorporeum.* Alij denique dicunt, illam virtutem neque in ratione entis, neque in ratione virtutis esse spiritualement formaliter, sed corpoream, sicut nec potentia nutritiua aut generatiua est formaliter substantialis licet ordinetur ad producendam substantiam, sed accidentalis, cum sit immediatè operatiua: esse tamen virtualiter spiritualement; sicut è contra anima rationalis non est formaliter corporea, licet det esse corporeum, sed solùm virtualiter, vt diximus 1. par. quæst. 76. artic. 4. dubio vnico, con. 2. Iuxta quemlibet autem ex his modis di-

cendi neganda est consequentia: quia à re corporea vt eleuata per virtutem spiritualement aut formaliter in ratione entis, vel in ratione virtutis, aut virtualiter, potest instrumentaliter procedere actio spiritualis, quæ sit gratiæ productio. Ad tertiam impugnationem dico, non esse necessariùm agens physicum esse immediatè coniunctum cum ea parte, in qua producit suum effectum, vt patet in pungente carnè, quod in sensu aut organo tactus causat dolorem, cù quo tamen non est immediatè coniunctum, iuxta ea quæ diximus 1. par. quæst. 78. artic. 3. dubio 1. con. 5. & dubio 4. con. 3. sed satis esse coniunctum esse cum toto composito. Vnde cum Sacramenta possint esse immediatè coniuncta cum homine, in eius anima possunt instrumentaliter physicè gratiam causare, sicque tangendo corpus

corpus cor abluere, & efficere operationē instrumentalem circa animam, vt cum S. Aug. dicit D. Thom. hic ad 2.

Ad quintum respondeatur, productionem gratiæ, licet improprie dicatur creatio, sicut & productio Adæ de limo terræ; proprie tamen non esse creationem, sed actionem quandam supernaturalem, qua educitur gratia de potētia obedientiali subiecti, quæ licet sit perfectior creatione, nō sequitur. si ad creandum non potest creatura assumi vt instrumentum physicum, nō posse assumi ad producendam gratiam; nam hoc nō prouenit ex perfectione creationis, sed quia creatio est ex nihilo & nullum præsupponit subiectum, productio vero gratiæ illud præsupponit. Vnde D. Thom. quæst. 27. de verit. artic. 4. ad 15. ait: *Creatio nihil præsupponit circa quod possit*

fieri instrumentalis actio, recreatio vero præsupponit ei, & ideo non est simile. Ad confirmationem patet solutio ex dictis à nobis 1. p. quæst. 45. ar. 5. Vide ibi.

Dubium 3. Quam, & quando cōferant gratiam Sacramenta noua legis.

Variæ sunt de hac re Doctorum sententiæ. Prima est, nullum Sacramentum per se loquendo causare primam gratiam, sed omnia ad augmentum gratiæ cōferendum fuisse instituta. Hanc tenent Gabriel in 4. d. 4. quæst. 2. & d. 14. quæst. 2. & d. 18. quæst. 1. Ochā ibidem quæst. 8. & 9. & alij. Probant, quia Sacramenta non conferunt gratiam adultis, nisi habeant contritionem, nam hæc est necessaria dispositio ad gratiam Sacramentalem, alias qui sciens

scientes se illam nō habere accederent ad Sacramēta, non peccarēt: sed qui habet contritionem, iam habet primam gratiam; ergo hāc nō cōferūt Sacramēta.

Secunda est, Sacramēta mortuorum, Baptismum scilicet & Pœnitentiam, causare primā gratiam; non tamen Sacramenta viuorum. Hāc tenent Scotus in 4. d. 14. & 18 & 19. quaest. vnica, & alij. Probant primō, nam Sacramenta viuorum supponunt vitam gratiæ, vt nomen ipsum indicat, & non sunt instituta in remissionem peccati, sicut mortuorum Sacramēta, sed ad alios particulares effectus supponentes gratiam, vt ad cōfirmandum in illa, vel ad nutriendum aut augendum illam; ergo nō causant primam gratiam.

Secundō, Sacramenta viuorū non causant primam gratiam per se,

cum per se & ex propria ratione supponant illam: neque per accidens, nam si primam gratiam causarent, hoc conueniret eis ex diuina institutione; quod autem Sacramentis cōuenit ex diuina institutione, non conuenit eis per accidens, sed per se; ergo nullo modo primam gratiam causant.

Tertia sententia est, Sacramēta causare gratiam, antequam recipiantur in re, per solū votum & desiderium recipiendi illa. Probatum primō, nam hęc videtur esse sententia D. Thom. infra quaest. 66. art. 11. & q. 68. art. 2. & q. 73. art. 3. & q. 80. artic. 1. ad 3. vbi sic habet: *Effectus Sacramenti potest ab aliquo percipi, si Sacramentum habent in voto, quamuis non accipiat in re.* Imo & approbari videtur à Concilio Trident. Sess. 13. cap. 8.

Secundò, Effectus proprius Baptismi est deletere peccatum originale, & regenerare hominem per gratiam Pœnitentiæ, tollere peccata commissa post Baptismum, & resuscitare hominem spiritualiter, & Eucharistiæ, augere gratiam, & nutrire in vita spirituali: sed hos effectus causant hæc Sacramenta spiritualiter accepta per votum & desiderium, antequâ recipiantur in re; ergo &c.

Quarta est, Sacramenta non causare gratiam, quando iam transacta sunt, etiam recedente fîctione, cum qua fuerunt recepta. Probatur primò, gratia sacramentalis promissa est reali susceptioni Sacramenti, quando non ponitur obex; propter quod in Concil. Florêt. & Trid. dicitur Sacramenta nouæ legis conferre gratiam non ponentibus obicê; ergo si semel ponatur obex, postea gratiam nò

côferût, quia nò fuit seruata còditio promissionis.

Secundò, Sacramenta quæ transierunt, iam non sunt; ergo sicut antequâ essent, nò causabant gratiam, ita nec postquam desierunt esse, & iam nò sunt, illam causant. Probatur còsequentiâ, quia Sacramenta quæ nò sunt, non habent virtutem aliquam, non continet gratiam aut meritum Christi, quia hæc virtus & còtinentia supponit esse; ergo nò causant gratiam.

Dicendum tamen est primò, Omnia Sacramenta nouæ legis tam viuorum quàm mortuorum aliquando causare primam gratiam, aliquando augmentum gratiæ. Prima pars conclusionis, quod attinet ad Sacramenta mortuorum, certissima est, cum de fide sit, per Baptismum paruulis remitti peccatum originale, & primam gratiam conferri, & in Concilio Trident.

Sess. 14. cap. 4. dicitur, peccatori habenti attritionem, quæ per se non sufficit ad iustificationem dari primam gratiam per Sacramentum Pœnitentiæ. Constat etiam hæc Sacramenta instituta esse ad delendum peccatum mortale originale vel actuale, & hominem de morte spirituali culpæ ad vitam spiritualem gratiæ transferendum.

Quod vero attinet ad Sacramenta viuorum, colligitur ex D. Thom. infra quæst. 72. artic. 7. ad 2. dicente confirmationem, quæ Sacramentum viuorum est, aliquando conferre primam gratiam, cum scilicet in peccato existens, cuius conscientiam non habet, vel non perfectè contritus ad tale Sacramentum accedit, dummodo non fictus accedat: & quæst. 76. art. 3. idem docente de Sacramento Eucharistiæ. Probatum etiam, nam ut cõ-

stat ex Concil. Florent. & Trident. Sess. 7. Can. 7. Sacramenta nouæ legis conferunt gratiam ritè suscipientibus & non ponentibus obicem; sed Sacramenta viuorum possunt ritè & absque obice suscipi ab homine existente in peccato mortali, si bona fide putat se esse iustificatum, & attritionem habet, quam contritionem esse existimat; ergo primam gratiam causare possunt.

Secunda pars de Sacramentis viuorum manifesta est, cum per se supponant vitam gratiæ, & ad eius augmentum ordinentur. De Sacramentis mortuorum probatur, Sacramenta nouæ legis, ut dictum est ex Concil. Florent. & Trident. ritè suscipientibus, & nō ponentibus obicem gratiam conferunt: sed qui existens in gratia & cum contritione accedit ad Sacramenta mortuorum, Baptis-

eismum scilicet & Poenitentiam ritè & absque obice illa suscipit; ergo in illo gratiam causant. At non primam, quia iam sunt in gratia; ergo augmentum gratiæ.

Dicendum est secundò: Causare primam gratiam solis Sacramentis mortuorum còuenit per se; causare vero augmentum gratiæ omnibus tam uiuorum quam mortuorum Sacramentis per se conuenit. Primam partem negant nonnulli asserentes, causare primam gratiam per se còuenire etiam Sacramentis uiuorum; non quidem ratione ultimæ differentiæ, sed ratione generis, eo modo quo homini ratione animalis conuenit esse sentientem, sed probatur, causare primam gratiam & non augmentum gratiæ, conuenit Sacramentis uiuorum ex indispositione & impedimento suscipientis, quia scilicet

non accedit cum dispositione, quam exigunt ex sua natura & per se; ergo non conuenit illis per se sed per accidens propter tale impedimentum ac indispositionem; sicut ignis, qui per se habet producere calorem ut octo, aliquando non producit illum per accidens ob impedimentum & indispositionem subiecti.

Secundam partem negant etiam nonnulli asserentes, causare augmentum gratiæ solum conuenire per se Sacramentis uiuorum, & Sacramenta mortuorum tantum per accidens augmentum gratiæ causare. Sed probatur, Sacramentis etiam mortuorum conuenit causare augmentum gratiæ, non propter indispositionem & impedimentum suscipientis, sed potius propter maiorem & perfectiorem dispositionem; ergo non per accidens, sed per se conferunt augmen-

mentum gratiæ, ex sua enim natura & per se habent omnia Sacramenta causare gratiam maiorem & perfectiorem, si cum maiori & perfectiori dispositione suscipiantur.

Dicendum est tertio. Sacramenta non conferre gratiam ex opere operato antequam realiter suscipiantur. Docent hoc communiter Theologi, & probatur primo. Effectus Sacramentorum tantum sunt promissi reali susceptioni illorum, ut colligitur ex illo Marci v. 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit*: & Ioan. 6. v. 51. *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum*; ergo nisi Sacramenta suscipiantur in re, non conferunt ex opere operato gratiam Sacramentalem, quæ est præcipuus eius effectus.

Secundo. Alij effectus Sacramentorum non conferuntur per solum votum & desiderium sacra-

menti, sine ipso Sacramento in re suscepto, ut patet in caractere, qui non imprimitur per solum votum Baptismi, vel Confirmationis, aut Ordinis: & in remissione totius poenæ, quæ est effectus Baptismi, & non fit per solum votum sine Baptismo in re suscepto; ergo nec effectus gratiæ, eadem enim est de hoc & de alijs effectibus ratio.

Tertio. Postquam quis suscipit Sacramentum in voto, si recipit illud in re, tunc confertur illi totus effectus Sacramenti ex opere operato; non minus enim gratiæ confertur illi, quam alteri, qui absque susceptione Sacramenti in voto præcedente, illud in re suscipit; ergo antea Sacramentum in voto susceptum non produxerat gratiam ex opere operato; aliàs enim gratia illa, quæ est effectus Sacramentis produceretur, so-

mel per Sacramentum in voto, & iterum, per Sacramentum in re susceptam. Vide Mag. Soto in 4. d. 11. q. 2. art. 1.

Dicendum est quarto. Postquam Sacramenta sunt fictè suscepta, fictione recedente gratiam causant. Probatum primò. Nam de Baptismo asseritur expressè à S. August. lib. 1. de Baptismo contra Donatistas, cap. 11. his verbis: *In illo qui fictus accesserat sic ut non denuo baptizetur, sed ipsa pia correctione, & vera confessione purgatur, quod non potest sine Baptismo, sed ut quod antea datum est, tunc valere incipiat ad salutem, cum illi fictio veraci confessione recesserit.* De Poenitentia vero & alijs Sacramentis asseritur à D. Thoma. in 4. d. 17. q. 3. artic. 4. quæstiunc. 1. ubi de fictè accedente ad Poenitentia Sacramentum ait: *Quamvis tunc non percipias Absolutionis fructum, tamè*

recedente fictione percipere incipies, sicut etiam est in alijs Sacramentis.

Secundò probatur, Quamvis susceptio Sacramentorum cum fictione sit mala & sacrilega; ipsa tamen Sacramenta opera Dei & sancta sunt, & virtualiter continent merita Christi; ergo si quando actu recipiuntur, non causant gratia effectum propter fictionem suscipientis; hac tamen sublata illum cõferunt, cum tam ipsa quàm merita Christi per illa applicata maneat in divina acceptatione. Vide quæ diximus dubio præced. ad confirmationem tertij argum.

Ad argumentum autem primæ sent. responderetur negando maiorem, si sermo sit de Sacramentis mortuorum; ad hæc enim non requiritur contritio, sed sufficit attritio, cù quæ etiam cognita potest quisq; ad illud accedere, & quavis sci-

ret se nō habere cō ritionem, non peccaret.

Ad argumēta 2. sent. respondetur. Ad 1. probare primam partē nostrā 2. con. scilicet causare primam gratiam, non conuenire Sacramētis uiuorum per se sed per accidens.

Ad secundum respōdetur. Sacramētis uiuorum ex diuina institutione, ac proinde per se cōuenire causare gratiam, quæ est eorum particularis effectus, nutritiuam scilicet aut cōfirmatiuā: hanc tamen gratiam esse primam nō habere ex diuina institutione, sed ex indispositione subiecti suscipientis Sacramentum, sicque per accidens effectalem; per se enim primam supponit.

Ad argumēta 3. sent. respondetur. Ad 1. D. Thom. ibi loqui de effectu Sacramēti materialiter, non formaliter ut effectus eius est: qui enim non in re, sed in

voto suscipit Sacramētum, percipit quidem gratiam; non tamen eo modo quo a Sacramento causatur, scilicet ex opere operato, sed ex opere operantis. Quæ gratia quāuis sit aliquo modo similis gratiæ Sacramentali; non tamen est omnino eiusdem rationis: quia gratia Sacramentalis habet quēdam modum proprium, quem non habet gratia, quæ per votum & desiderium Sacramēti habetur.

Ad secundum respondetur eodē modo, illos effectus haberi per votum Sacramēti; non tamen cum illo modo, quo causantur per Sacramentum in re susceptū: nam non habentur ex opere operato, nec cum ea perfectione & plenitudine, quam habent per Sacramentum in re susceptum.

Ad argumēta 4. sent. respondetur. Ad 1. gratiam Sacramentalē promissam

missam esse reali susce-
ptioni Sacramenti; ita
ut si non ponatur obex
statim conferatur; si ve-
ro ponatur obex, hoc
remoto, cōferatur prop-
ter Sacramentum in re
susceptum, quod manet
in diuina acceptatio-
ne.

Ad secundum respō-
detur negando conse-
quentiam; quia Sacra-
menta antequam reci-
piantur nullomodo sunt;
postquam tamen recep-
ta sunt, etiam si à parte
rei non sint, quia tran-
sierunt; manent tamen
in diuina acceptatione,
quod sufficit ut morali-
ter possint causare gra-
tiam mouendo diuinam
voluntatē ut eam confe-
rat eis qui talia Sacra-
mēta susceperunt, post
remotionē impedimēti
& fictiōnis, ob quam eis
fuerat negata.

*Dubium 4. An ut Sa-
cramēta causent gra-
tiam, sit necessaria*

*aliqua dispositio ex
parte suscipiētis illa.*

PARS negans probatur
primò. Quia ut dicitur
in Concil. Florent.
& Trident. Sacramenta
nouæ legis conferunt
gratiam non ponētibus
obicem; sed non pone-
re obicem nō est aliqua
dispositio, sed solum nō
repugnare effectui Sa-
cramenti; ergo &c. Cō-
firmatur, ut Sacramenta
etiam viuorum causent
gratiam, sufficit susci-
pientem esse in gratia;
ergo nō requiritur alia
dispositio.

Secundò. Si require-
retur aliqua dispositio,
secundum quantitatē il-
lius maiorē aut minorē
gratiam causarent Sa-
cramenta; sed hoc est
falsum; ergo &c. Mi-
nor probatur: Tam quia
Sacramentum operatur
quantum potest in eo,
qui non ponit obicem;
ergo non magis opera-
tur, nec maiorē gra-

riam causat in eo qui est melius dispositus, nã quamvis alius non sit ita dispositus, non tamen ponit obicem. Tum etiam, quia aliàs Sacramentum haberet virtutem infinitam ad causandum gratiam sine termino maiorem & maiorem, cum dispositio non habeat terminum, sed melior & melior in infinitum sine termino esse possit; at hoc est falsum; ergo &c. Tum deinde, quia Sacramentum minus perfectum posset causare maiorem & perfectiorem gratiam, quam Sacramentum magis perfectum v. g. Sacramentum Confirmationis, quã Sacramentũ Eucharistiæ, si ad illud quis accederet cum maiori dispositione, quam ad illud; sed hoc est falsum, nam Sacramentum magis perfectum debet habere perfectiorem effectum; ergo &c. Tum denique, quia Sacramentum cum

reuiuiscit, non confert maiorem gratiam melius disposito; ergo nec cum actu suscipitur.

Dicendum tamen est primo. Vt in his qui mortaliter peccauerũt, & eorum peccatum nõdum est remissum, Sacramenta causent gratiam, necessariam esse in eis aliquam dispositionem. Primum dictum est propter paruulos nõdum habentes vsum rationis; de quibus constat, nullam dispositionem in illis requiri, vt Sacramenta, quorum sunt capaces, eis gratiam conferant; vnde si baptizentur, vel confirmentur gratiam per huiusmodi Sacramenta recipiunt, etiamsi nullam habeant dispositionem.

Secundum dictum est propter eos, qui remisso iam peccato & in gratia existentes ad Sacramenta accedunt: quãuis enim non sit omnino certum, probabilis-

simum

finum tamen est, in his etiam si absque alia dispositione accedant, Sacramenta gratiam causare, nam nullum obicem ponunt, & Sacramenta non ponentibus obicem gratiam conferunt; de quo vide quæ dicemus infra quæst. 79. artic. 8.

Conclusio vero, ut proposita, certissima est, & colligitur ex Concil. Tridentin. Sess. 6. cap. 5. & 6. ex illoque ibi adducto ex Act. 2. v. 38. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestram &c.* ubi S. Petrus pœnitentiæ actum tanquam dispositionem ad Baptismum requirit in his qui mortaliter peccauerant. De Sacramento etiam Pœnitentiæ docet Concil. Trident. Sess. 14. cap. 4. in illo contritionis motum, qui quouis tempore fuit necessarius ad impetrandam veniam peccatorum, præparare ad peccatorum re-

missionem, & quamuis attritionis actus sit, disponere ad Dei gratiam impetrandam, falsumque proinde esse, *Sacramentum Pœnitentiæ absque bono motu suscipientium gratiam conferre.* De Sacramento quoque Eucharistiæ Sess. 13. Can. 11. diffinit idem Concilium Tridentinū ad illud non esse sufficientem præparationem solam fidem, supponens dispositionem requiri. De omnibus denique Sacramētis novæ legis diffinit idem Concilium Sess. 7. Can. 6. & 7. gratiam conferre non ponentibus obicem & ritè ea suscipientibus; at nō ponere obicem & ritè suscipere Sacramēta, est ea recipere cum debita dispositione; ergo hæc requiritur ut gratiā causent.

Dicendum est secundo. Iuxta quantitatem dispositionis maiorē aut minorem gratiam causare Sacramēta is suscipien-

piensibus illa. Probat-
tur primò ex Coucil.
Trident. Sess. 6. cap. 7.
vbi agens de iustifica-
tione, cuius causam
instrumentalem esse do-
cet Sacramentum Bap-
tismi, ait: *Iustitiam su-*
nobis recipientes unusquis-
que suam secundum pro-
priam cuiusque dispositio-
nem.

Secundò. Quàdo Deus
extra Sacramenta con-
fert gratiam, confert
illam æqualiter, vel in-
æqualiter, maiorem, vel
minorem iuxta disposi-
tionem eam uscipien-
tis; ergo idem erit,
quando Deus confert
gratiam per Sacramèta.
Vade D. Thom. infra
quæst. 69. art. 8. inquit:
Quia omnes pueri aquali-
ter se habent ad Baptismũ
(quia non in fide propria,
sed in fide Ecclesia bap-
tizantur) omnes aequalem
effectum percipiunt in Bap-
tismo. Adulti vero, qui per
propriam fidem ad Bap-
tismum accedunt, non aqua-
liter se habent ad Bap-

tismum: quidam enim cum
maiori, quidam cum mino-
ri deuotione ad Baptismum
accedunt; & ideo quidam
plus, quidam minus de gra-
tia nouitatis accipiunt.

Ex quo patet falsam
esse sententiam Paluda-
ni in 4. dist. 4. quæst. 1.
dicentis, paruulos, qui
cum solo baptismo mo-
rituri sunt, recipere
inæqualem gratiam vir-
tute Baptismatis, quia
prædestinati sunt ad glo-
riam inæqualem, qua-
lis fuisset gloria Ange-
lorum qui ceciderunt,
quorum loca supplent.
Hoc enim & contra D.
Thom. est, & absque
vilo prorsus fundamen-
to asseritur: vnde enim
constat ita reparandas
esse ex hominibus rui-
nas Angelorum, vt glo-
riam inæqualem debeant
habere omnes homines,
sicut habuissent Angeli
mali si non cecidissent?
quin potius oppositum
cõuincit æqualitas meri-
torũ, quæ est in pluribus
iustis adultis: æquales
enim

enim in meritis, pares esse debent in gloria.

Si quæras, an secundum quantitatem dispositionis Sacramenta possint conferre maiorem & maiorem gratiam sine termino? Respondent quidam non posse: quia habent virtutem determinatam; sicque licet intra latitudinem suæ virtutis possint maiorem & maiorem gratiam conferre, non tamen maiorem & maiorem in infinitum sine termino. Sicut ignis intra latitudinem suæ virtutis potest producere maiorem & maiorem calorem iuxta quantitatem dispositionis subiecti, non tamen maiorem & maiorem in infinitum sine termino; quia non potest producere maiorem calorem quam ut octo v. g. Sed communis & vera sententia est, Sacramenta secundum quantitatem dispositionis maiorem & maiorem gratiam in infinitum sine termino posse causare: nam agunt virtute diuina, quæ maiorem & maiorem gratiam sine termino causare potest, non solum per se ipsam immediate, ut patet ex dictis 2. 2. quæst. 24. artic. 7. dubio unico con. 1. sed etiam per quælibet instrumenta à Deo assumpta. Unde non est eadem ratio de igne: nam hic per propriam virtutem producit calorem, talisque virtus cum sit à forma determinata & finita, determinationem habet ad producendum calorem ut octo v. g. & non maiorem.

Dicendum est 3. Ut Sacramenta fide suscepta remittant & causent gratiam non sufficientem eandem dispositionem, quæ sufficit ut gratiam causent, quando rite absque fictione recipiantur. Probatue, ut Sacramenta rite & absque fictione recipiantur & gratiam causent, sufficit attritio etiam cognita,

nita, si sint Sacramen-
ta mortuorum, vel at-
tritio existimata contri-
tio, si sint viuorum Sa-
cramenta, sed nec at-
tritio cognita, nec exi-
stimata contritio suffi-
cit vt Sacramenta fictè
suscepta reuiuiscant &
gratiam causent; er-
go &c. Probatur mi-
nor, Sacramenta fictè
suscepta non reuiuif-
cant, nec causant gra-
tiam, nisi fictio remo-
ueatur: sed nulla ex
prædictis attritionibus
est sufficiens vt remo-
ueatur fictio; ergo
nec vt Sacramenta fi-
ctè suscepta reuiuif-
cant, & gratiam cau-
sent. Minor probatur,
fictio non remouetur
per Sacramentum fictè
susceptum, sed per pœ-
nitentiam subsequentē,
vt docet D. Thom. in-
fra quaest. 69. artic. 10.
ad 2. at attritio cog-
nita, vel existimata
contritio non sufficit
ad remouendam fictio-
nem, quia non sufficit

ad tollendum pecca-
tum mortale, quod
suscipiendo Sacramen-
tum fuerat commissum;
ergo &c.

Si quæras an quan-
do fictio & obex non
est positiuus & cum pec-
cato mortali commis-
so in ipsa susceptione
Sacramenti, sed nega-
tiuus, quia scilicet
indispositus quis acce-
dit ad Sacramentum,
hoc tamen inuincibili-
ter ignorat, vt con-
tingit in accessu neu-
tro, cum quis scili-
cet accedit cum sola
attritione naturali exi-
stimans tamen inuinci-
biliter esse supernatu-
ralem; aut cum affe-
ctu actuali ad aliquod
peccatum mortale, ig-
norans tamen inuinci-
biliter id sibi esse illi-
citur quia rusticus est,
& vir doctus licitum
sibi esse dixit; tunc
saltem sufficiat attri-
tio supernaturalis vt
Sacramentum reuiuif-
cat, & gratiam cau-
set.

sent ? Respondent mul-
 ti, sufficere : nam pec-
 cata commissa ante sus-
 ceptionem Sacramenti,
 verbi gratia. Baptis-
 mi, respectu susci-
 pientis non habent ra-
 tionem obicis, nisi qua-
 tenus permanent habi-
 tualiter siue interpre-
 tatiuè voluntaria, &
 eorum remissio perti-
 net ad Sacramentum
 ipsum Baptismi recep-
 tum ; ergo cum hæc
 ratio voluntarij suffi-
 cienter tollatur per at-
 tritionem, hæc sufficet
 vt Sacramentum recep-
 tum reuiuiscat & gra-
 tiam causet. Mihi ta-
 men non sufficere pro-
 babilis videtur : nam
 sicut attritio superna-
 turalis, quam quis ha-
 buit multo ante sus-
 ceptionem Baptismi,
 non sufficit vt sine obi-
 ce negativo suscipia-
 tur, si in ipsa suscep-
 tione actuali Baptis-
 mi sola attritio natu-
 ralis inueniatur : ita

post Baptismum cum
 obice negativo suscep-
 tum non sufficit ad tol-
 lendum talem obicem
 sola attritio, quia cum
 sola ipsa non suffi-
 ciat ad iustificationem,
 nec etiam sufficit ad
 auferendam omnino ra-
 tionem voluntarij, quã
 habent peccata, ac per
 consequens nec sufficit
 ad tollendum obicem
 negativum, sed ad hoc
 necessaria est contri-
 tio, aut attritio cum
 alio Sacramento, si-
 cut requiritur ad tol-
 ledum obicem positium

Dicendum est quar-
 tò. Quando Sacramen-
 ta fictè suscepta re-
 uiuiscunt, licet cau-
 sent gratiam, non ta-
 men maiorem in ha-
 bente maiorem contri-
 tionem aut dispositio-
 nem, qua fictio aufer-
 tur. Probat, Con-
 tritio, qua auferretur
 obex, vel fictio, se
 habet vt remouens pro-
 hibens, vt colligitur

ex

ex D. Thom. híc ad 2. Sed remouens prohibés, siue magno, siue exiguo impetu prohibens remoueat, non propterea maior aut minor est velocitas motus lapidis v. g. deorsum descendens, sed eadem ac si motus nunquam fuisset prohibitus; ergo similiter siue contritio, qua remouetur fictio vel obex prohibés collationem gratiæ, magna aut parua sit, non propterea maior aut minor erit gratia, quæ causatur per Sacramentú reuiuiscens, sed per illud semper causatur minima gratia, qualis est quæ cõfertur infantibus qui baptizantur: quia non confertur ob aliquam dispositionem, sed quia obex ablatu est, & obicis carentia latitudinẽ non habet, sed consistit in indiuisibili. Confirmatur, Sacramentum, dum confertur, applicat merita Christi ad effectum non vagum & in-

certum, sed determinatum & certum: at si postea in habente maiorem contritionem maiorem gratiã causaret, & minorem in habente minorem contritionem, non ad effectum certũ, sed ad incertum applicaret merita Christi, cũ quantitas contritionis futuræ indeterminata & incerta sit; ergo &c.

Ad primum autem factum in principio respondetur illos qui peccauerunt, si eorum peccatum nondum est dimissum, eo ipso ac ad Sacramentum accedunt absque vlla dispositione, obicem ponere, positium quidem si talis peccati cõscientiam habent; negatiuum vero, si illius ignoratiã habet inuincibilem; sicque dispositionem aliquam necessariam esse, vt Sacramentú gratiam causet in illis. Ad confirmationem, dico, antecedens non esse omnino certum

certum, cum eius oppositum teneant Caietanus infra quæst. 79. artic. 1. & alij. Sed illo admisso, nam verum esse dicemus infra quæst. 79. artic. 8. consequentia nõ est cõtra nos; nam propterea in 1. con. dictum est, & eorum peccatum nondum est dimissum, ut ibi notauimus.

Ad secundum respõdetur negando minorẽ iuxta dicta con. 2. Ad 1. probationem negandum est antecedens; si enim verum esset, non maiorem gratiam conferret Baptism⁹ adultis, quam paruulis. Vnde in non poentibus obicem sine dispositione propria actuali Sacramentum non operatur quãtum potest, sed potiùs minimum quod potest. Ad 2. probationem dico, virtutem instrumentalem, quam habent Sacramenta ad causandam gratiam maiorem & ma-

iolem sine termino, licet ex hac parte aliquã infinitatem habeat; non tamen esse simpliciter infinitam, sicut nec simpliciter infinita est virtus suscipientis, quamuis meliorem & meliorem dispositionem sine termino possit habere. Ad 3. probationem dico, quamuis Sacramentum minus perfectum possit causare maiorem gratiam intensiue, quam Sacramentum magis perfectum, si maiori dispositione ad illud accedat homo, quam ad illud, nunquam tamen gratiam causatam per Sacramentum minus perfectũ peruenire ad perfectionem gratiæ causatæ per Sacramentum magis perfectũ: nã hæc est superioris ordinis & rationis. Ad 4. probationem patet ex dictis con. 4. negandam esse consequentiam.

ARTICVLVS II.

Vtrum gratia Sacramentalis aliquid addat supra gratiam virtutum & donorum.

Conclusio est affirmans.

Quid addat, explicat D. Thom. dicēs: *Gratia Sacramentalis addit super gratiam communiter dictam, & super virtutes & dona quoddam diuinum auxilium ad consequendum Sacramenti finē. Quod non ita intelligendum est, vt nihil intrinsecum in ipsa gratia existens addat; habet enim gratia Sacramentalis modum quendam & perfectionem intrinsecam, ratione cuius dicit ordinem & habitudinem ad habendam diuinum auxilium, & quodammodo ius ad illud confert; vnde virtute gratiæ confirmationis v.g. Deus est noua lege paratus ad opitulandum homini in publica com-*

fessione fidei inter eius hostes. Sicque gratia Sacramentalis quodammodo se habet ad gratiam iustificantem communiter dictam, vt species ad genus, vt hic ad 3. ait D. Thom. & gratia causata ab vno Sacramento specie distinguitur a gratia causata ab alio, vt docet idem S. Thom. in fra quaest. 72. artic. 7. ad 3. Quamuis enim omnes secundum substantiam seu essentiam gratiæ eiusdē speciei sint, secundum modum tamen & perfectionem intrinsecam, quam superaddūt gratiæ communiter dictæ specie distinguitur saltem accidentali.

Circa art. 3. nihil se offert dicendum.

ARTICVLVS III.

Vtrum in Sacramentis sit aliqua virtus gratiæ causatiua.

Dubium, An hæc virtus causatiua gratiæ quæ est in Sacramentis, sit aliqua qualitas, an solum motio, qua moueatur à Deo.

DV^x sunt de hac re discipulorum S. Tho. sententiæ. Prima est Ca preoli in 4. dist. 1. q. 1. Paludani ibidem, & aliorum, hanc virtutem esse qualitatem. Probatur primò, nam D. Thom. hic ad 3. ait: *Virtus instrumentalis acquiritur instrumento, ex hoc quod mouetur ab agente principali.* Vbi cum motum causam virtutis instrumentalis esse dicat, sentit virtutem instrumentalem distictam esse à motu instru-

menti, ac per consequens qualitatem quandam.

Secundò. Sacramenta, cum sint causæ efficietes instrumentariæ, priusquam operentur, debent constitui in actu primo, cum actus secundus præsupponat actum primum, virtutemque ad agendum habere, cū non possit actio emanare ab agente principali vel instrumentali, in quo nõ sit virtus sufficiens, in qua actio & effectus contineatur, nam agens sine virtute nullum est agens: sed motio Dei sola non potest hæc Sacramentis præstare; ergo non est virtus, qua eleuantur ad causandâ gratiam. Minor probatur, nam talis motio aliquem debet habere

habere terminum : vel ergo habet pro termino qualitatem aliquam constituentem Sacramentum in actu primo, & sic non interuenit in eleuatione Sacramenti sola motio, sed etiam qualitas, quam intendimus : vel actionem ipsam praecise, & hoc non est conferre virtutem, sed facere ut faciat quod non habet virtutem, quod est impossibile ; ergo &c. Confirmatur, motio ad agendum nihil est aliud, quam applicatio ad agendum : sed applicatio non potest esse virtus aut ratio agendi, sed est sola conditio, & virtutem, quae ad agendum applicatur, praesupponit ; ergo &c.

Tertio. Alia instrumenta constituuntur in ratione instrumenti per qualitatem praeriuam motui, quo mouentur a principali agente ; ergo & Sacramenta. Antecedens probatur, nam

Sacerdos constituitur in ratione instrumenti ad consecrandum, & ad remittenda peccata per characterem, qui qualitas quaedam est, & ut ait D. Thom. infra q. 63. artic. 2. *Potentia est instrumentalis, sicut etiam supra dictum est de virtute, qua est in Sacramentis.* Graua etiam & leuia per veras qualitates, grauitatem scilicet & leuitatem, a motu realiter distinctas constituuntur instrumenta generantis. Semen quoque constituitur in ratione instrumenti ad generandum animal per qualitatem impressam ipsi distinctam a quocunque motu ; ergo &c.

Secunda sententia est Caiet. hic, & supra q. 13. artic. 2. Mag. Soto in 4 d. 1. quaest. 3. ar. 4. & aliorum, virtutem hanc non esse qualitatem aliquam, sed motionem ipsam, qua Sacramenta mouentur a Deo ad gratiam producendam. Probat

bant primò, nam D. Thom. hic artic. 1.º ait: *Causa instrumentalis non agit per virtutem sua forma, sed solum per motum, quo mouetur à principali agente.* At in hoc articulo: *Instrumentum (ut dictum est) non operatur, nisi in quantum est motum à principali agente.* Ergo non per qualitatem aliquam distinctam à motu.

Secundò. Quia nequit intelligi, quæ qualitas sit ista distincta à motione Dei, & quando illà habeat Sacramèta nõ enim illam habent, antequam moueantur à Deo, nam tunc præter diuinam institutionem, qua instituta sunt ad causandam gratiam, & ut moueantur à Deo ad hunc effectum, ex qua prouenit Deum esse paratum ad producendâ gratiam per Sacramenta, nihil amplius habent quàm res ceteræ, quæ à Deo assumi possunt ad hunc effectum; neque dum mo-

uetur à Deo, nam nõ est terminus talis motus, cum non moueantur à Deo Sacramenta ad aliquam qualitatem in ipsis recipiendam, sed ad gratiam in animabus suscipientium illa producendam; ergo &c. Confirmatur, nam qualitas ex se habet esse permanens, & non transiens ex vno in aliud, hoc enim proprium est motus, qui est actus imperfectus ab agente in patiens: sed Sacramentorum, ut hic ait D. Thom. *Virtus instrumentalis habet esse transiens ex vno in aliud, & non potest esse, nisi dum motus, qui est à principali agente, durat; ergo &c.*

Tertiò. In alijs instrumentis non est virtus aliqua, quæ sit qualitas distincta à motu, quo mouetur, à principali agente; ergo nec in Sacramètis. Antecedens probatur, nam serua mota per artem non recipit aliam virtutem

fabricandi lectum, quàm modum ferradi: hoc vel illo modo, & idem est de calamo, & de fidibus citharæ motis ad scribendum, vel citharizandum. ergo &c.

Dicendum tamen est, Vtrâq; sententiâ esse probabilem; secundam tamé probabiliorém. Primam partem ostendunt argumenta facta pro vtrâq; sententiâ, & auctoritas Doctorum, qui primam, & qui secundâ tenent.

Secunda pars præter dicta probatur, nam D. Thom. q. 27. de veric. art. 4. ad 6. ait: *Motum instrumenti esse causam formæ inducæ à principali agente*: sed non nisi ut virtus instrumentalis; ergo &c.

Secundò. Eo ipso ac Sacramenta mouentur à Deo ad producendam gratiam, habent virtutem instrumentalem; ergo hæc nō est aliqua qualitas, sed solùm motio, qua mouentur à Deo. Antesedēs probatur, Talis

motus, seclusa quacunq; qualitate recepta in Sacramentis, virtuosus est; nā non habet esse virtuosum à tali qualitate, sed à Deo, à quo est; ergo Sacramenta cōstituit in esse virtuoso, quod est ipis conferre virtutē. Unde simul ea constituit in actu primo præbēdo eis virtutem, & simul ea reducit de actu primo ad actū secundum: sicut & auxiliū actuale, quo sæpè elevatur potentia ad eliciendos actus supernaturales antequam habeat habitus, illas simul in actu primo cōstituit, & simul reducit de actu primo ad actum secundum, nam nō opus est ad hæc duobus auxilijs.

Ad argumenta autem primæ sententiæ respōdetur. Ad 1. per virtutem instrumentalem, quâ acquirit instrumentum, ex hoc quod moueatur à principali agente, non intelligere D. Tho. virtutem distinctam à motu, sed ipsum motum:

Quoniam sermo Auctoris est formalis, tã de virtute, quã de motu, vt hïc ait Caiet. Vnde sensus est: ex hoc quod instrumentum mouetur ab agente principali acquiritur & recipitur in illo ipsa motio, quæ est virtus instrumentalis.

Ad secundum respõdetur negando minorẽ; nam cum talis motio sit virtuosa, prius Sacramẽta constituit in actu primo, eique virtutem instrumentalem præbet, & postea facit vt operetur, sicque ea reducit de actu primo ad actum secundum. Ad probationem dico, talem motionem aliquem habere terminum; non tamen in ipsis Sacramentis existẽtem. sed in suscipiẽtibus illa; pro termino enim habet gratiam, quam in animabus suscipientium Sacramenta producit. In Sacramentis autem duo præstat: nã quatenus est motio virtuosa, seu participatio diuinæ virtu-

tis; Sacramentis virtutem præbet: & quatenus est applicatio Sacramentorum ad causandam gratiam, facit vt faciãt, non quidem sine virtute, sed per virtutem quam prius illis præbuit. Ad confirmationem respondetur negando antecedens, motio enim ad agendum virtuosa in instrumento non solum est applicatio ad agendum, sed etiam virtus & ratio agendi, cum sit participatio virtutis principalis agentis.

Ad tertium respõdetur negando consequentiam; nam illa instrumenta cõmemorata in argumento habent virtutem instrumentalem permanentem; Sacramenta vero habent virtutẽ instrumentalem, quæ cū motu, quo à Deo mouentur, transiit, & nõ durat, nisi dum motus durat, imò nihil aliud est quã motus.

Circa art. 5. & 6. præter dicta circa ar. 1. nihil se offert scribendum.

Q V Æ S T I O LXIII.

*De effectu Sacramentorum qui
est character.*

ARTICVLVS I.

*Vtrum Sacramentum imprimat caracte-
rem in anima.*

Conclusio est affirmans

V Æ non de omni-
bus Sa-
cramētis
intelli-
gēda est,
sed de
aliquibus, sicque intel-
lecta de fide est defini-
ta in cap. *Maiores*, De
Baptismo, & in Con-
cil. Florent. in Decre-

to vnionis, & Trident.
Sess. 7. Can. 9. vbi sic
dicitur: Si quis dixerit
in tribus Sacramentis, Bap-
tismo scilicet, Confirma-
tione, & Ordine, non
imprimi characterem in
anima, hoc est, signum
quoddam spirituale, &
indelēbile, vnde ea iter-
rari non possunt; Ana-
thema sit.

ARTICVLVS II.

Vtrum caractere sit spiritualis potestas.

Conclusio est affirmans.

Dubium. An character vere & proprie sit potentia physica contenta sub secunda specie qualitatis.

PArtem negantem tenent multi, tam antiqui, quam recentiores. Probant illam recentiores 1. de caractere baptismali: si enim esset potentia physica, maximè passiva: sed nō est potentia physica passiva; ergo &c. Probatur minor, potentia physica passiva in se ipsa recipit formam vel actum, ad quē ordinatur, illique verè actuatur, & perficitur; sed character baptismalis non est huiusmodi, nam nec re-

cipit alia Sacramenta, ad quæ præsupponitur, nec gratiam Sacramentalem causatam ab alijs Sacramētis, nec caracteres quos imprimunt alia Sacramenta, ut patet; ergo &c.

Secundò probant de Ordinis caractere: si enim esset potentia physica, maximè actiua: sed non est potentia actiua, nam non efficit alia Sacramēta, cum actiones sensibiles & materiales, quas important alia Sacramenta non efficiantur à caractere spirituali, sed à membris externis; nec producit gratiam, nam Sacerdos non causat gratiam per characterem, sed per Sacramentum ministrat,

vnde etiam non Sacerdos, imo non baptizatus potest causare gratiam per Sacramentum Baptismi, & quâuis character Sacerdotalis eleuaretur diuina virtute ad producendam gratiâ, hoc non sufficeret vt esset potentia actiua, cum omnis creatura possit hoc modo eleuari ad producendam gratiam, quin dicatur habere potentiam actiuâ respectu gratiæ; nec denique conficit Sacramentum Eucharistiæ, quia nulla qualitas potest esse ex natura sua conuestiua cõuersionis panis in corpus Christi, sicut nulla creatura ex sua natura potest facere miracula; ergo &c.

Tertiò probant de characterẽ Confirmationis; quia si esset potentia physica, quodam modo esset actiua, respectu scilicet protestationis fidei, & quodam modo passiuâ, respectu scilicet Sacramenti

Ordinis; non esse autem talem probatur, quia potentia datur ad simpliciter posse; character autem Confirmationis non datur ad simpliciter recipiendum, vel operandum, cum nõ confirmatus possit simpliciter recipere Sacramentum Ordinis, & profiteri fidem, & character Confirmationis solum requiritur ad firmitus profitendam fidem, & melius suscipiendum Sacramentum Ordinis; ergo &c.

Dicendum tamen est: Characterẽ verè & propriè esse potentiam physicam contentam subsecunda specie qualitatis. Huius oppositum docent primò Durandus in 4. d. 4. quest. 1. num. 11, asserens characterẽ non esse nisi ens rationis. Contra quod est quod hic & artic. præced. ait D. Thomas, & definiunt Concilia, characterem imprimi in anima; ens enim ratio-
nis

nis non imprimitur, sed consequitur operationem intellectus.

Secundò. Scotus in 4. d. 6. quæst. 10. dicens characterem esse quidè aliquid reale, non tamè nisi relationem realem. Contra quod etiam militat quod contra Durandum obiecimur; nam cum ad relationem non fit per se motus, ut dicitur 5. Phisic. tex. 10. non potest esse aliquid impressum aut productum in anima. Vnde D. Thom. hic ad 3. docet. Characterem non esse in genere relationis, sed iuper quem fundatur relatio.

Tertiò. Richardus in 4. d. 5. art. 1. q. 2. putans characterem esse quidem aliquid absolutum & qualitatem; non tamen cõtentam in prædicamento qualitatis; quia est qualitas supernaturalis. Contra quod obijcit Mag. Soto in 4. d. 1. q. 4. art. 2. nam etsi Deus non sit in prædi-

camento quia est ens infinitum; qualitates tamen supernaturales, cū sint entitates finitæ, in prædicamento poni necesse est. Verum est, characterem, ut hic ait D. Thom. non poni in prædicamento qualitatis aut aliqua eius specie directè & per se, sed solùm reductivè, quia est aliquid imperfectum & incompletum sicut & virtus instrumentalis quæ est in Sacramento. Vide quæ diximus 1. 2. q. 23. art. 3. dub. 2.

Quartò. Alensis 4. p. quæst. 19. membro 1. artic. 2. affirmans characterem esse in prima specie qualitatis tanquam habitum vel dispositionem. Contra quod hic in argum. Sed contra arguit D. Thomas: *Nullus habitus est qui se possit ad bene & male habere: character autem ad utrumque se habet, vivunt enim eo quidam bene, alij vero male. Quod in ha-*

bitibus non contingit, nam habitus virtutis nullus vitetur male, & habitus malitia, nullus bene.

Quintò. Alij, quos hic ad 2. suppresso nomine refert D. Thom. dicentes characterem esse in tertia specie qualitatis. Contra quod est quod ibidem asserit D. Thom. In tertia specie qualitatis non sunt nisi sensibiles passiones, vel sensibiles qualitates: character autem non est ramentum sensibile; & ideo non est in tertia specie qualitatis. Quod etiam in arg. sed contra dicit: Passio cito transit, character autem indelebilis est.

Sextò. Alij, quos etiam suppresso nomine refert D. Thom. hic ad 1. quos sequutus est Mar filius in 4. quæst. 4. ar. 1. con. 7. ponentes characterem in quarta specie qualitatis. Contra quos D. Thom. dicit: Figura est quadam terminatio quæ sitatis, unde propriè loquendo non est nisi in rebus cor-

poris, in spiritualibus autem dicitur metaphoricè.

Non autem ponitur aliquis in genere vel specie, nisi per id quod de eo propriè predicatur. Et ideo character non potest esse in quarta specie qualitatis.

Septimò. Nonnulli recentiores asserentes characterem non esse verè & propriè potentiam physicam, sed solum habere rationem potentie aut potestatis secundum moralem quandam considerationem, quia videlicet est signum ex diuina ordinatione ad hoc destinatum, ut qui illo insignitus fuerit, aptus sit ad tale ministerium. Contra quod est doctrina D. Thomæ hic dicentis: Diuinus cultus consistit in recipiendo aliqua diuina, vel in tradendo alijs. Ad utrumque autem horum requiritur quadam potentia; nam ad tradendum aliquid alijs, requiritur potentia actiua; ad recipiendum autem requiritur potentia passiuæ.

Et ideo character importat
quandam potentiam spiri-
tualem ordinatam ad ea
quæ sunt divini cultus. Ad
quod licet quis respon-
dere possit, D. Thomam
intellexisse characterem
esse potentiam impro-
prio modo, scilicet mo-
raliter; prædictis tamen
recentioribus non sa-
tisfacit hæc responsio,
& iure quidem nam D.
Thomæ verbis, & inten-
tioni contradicit. Vnde
in genere fatentur se à
sententia D. Thom. dis-
cedere, quia ad hoc eos
cogunt argumenta facta
in principio huius du-
bij.

Sed contra illos præ-
ter auctoritatem D. Th.
est argumentum: cha-
racter Sacerdotalis est
potentia verè & pro-
priè physica; ergo &
alii characteres. Ante-
cedens probatur: Tum
quia, potentia quæ
importat longe diver-
sa est à potestate iudicis
& prætoris, quæ mora-
lis est. Tum quia phys-

cè instrumentaliter cõ-
currit ad conversionem
panis in corpus Christi;
non minus quàm verba
consecrationis, quæ il-
lum præsupponunt, &
sine quo nihil efficiunt.
Tum denique, quia ve-
patet ex artic. seq. est
quædam participatio Sa-
cerdotij Christi, quod
physicam potentiam im-
portare, colligitur ex
D. Thom. supra quæst. 22,
art. 3. dicente: *Virtus
ipsum gratia nobis datur.*
Confirmatur, non repug-
nat characteri esse po-
tentiam verè & propriè
physicam; ergo cum hoc
ad eius dignitatem per-
tineat, non est illi de-
negandum. Antecedens
patebit ex solutionibus
argumentorum, quæ fa-
cta sunt in principio.
Ad primum responde-
tur negando minorem.
Ad probationem dico,
non esse de ratione po-
tentia physica passiva
in se recipere formam
vel actum ad quem or-
dinatur, sed satis esse ut
faciat

faciat subiectum capax
 talis receptionis. Huius
 exemplum est mollities
 quam ad secundam spe-
 ciem qualitatis perti-
 nere docet Arist. in præ-
 dicā. cap. de qualitate,
 quæ in cera est potentia
 passiva ad recipiendam
 figuram sigilli, quam ta-
 men in se ipsa non reci-
 pit, sed ceram capacem
 facit, ad illam recipien-
 dā, nequit enim imprimi
 in cera indurata quam-
 vis possit retineri ab
 ea. Gravitationem etiam in
 terra potentiam passiva-
 uam esse dicit D. Thom.
 lib. 5. Metaph. lect. 14.
 in princ. quæ tamē in se
 non recipit motum quo
 terra movetur deorsum.
 Denique ut patet ex his
 quæ diximus 1. p. q. 78.
 art. 1. potentiam moti-
 uam secundū locum, quæ
 est in animalium corpo-
 ribus, multi dicunt non
 activam sed passivā esse,
 quæ tamen non recipit
 in se motum, sed solum
 est, ut ait D. Thom. 1. p.
 quest. 75. artic. 3. ad 3.

Per quam membra reddun-
 tur habilia ad obediendum
 appetitui. Vnde cum cha-
 racter baptismalis, etiā
 si non recipiat in se alia
 Sacramenta hominem ca-
 pacem & habilem faciat
 ad illa recipienda, po-
 tentia passiva physica
 erit respectu illorum.
 Et idem est respectu
 aliorū characterū & res-
 pectu gratiæ Sacramen-
 talis, quamvis enim cathe-
 cumeni quādo iustificā-
 tur gratiam recipiant,
 non tamen Sacramen-
 talem, sed hanc soli bap-
 tizati recipiunt, quan-
 do recipiunt Sacramen-
 ta, ijque soli illius ca-
 paces sunt sicut & Sa-
 cramentorum quæ illam
 causant.

Ad secundum respō-
 detur negando minorē;
 Est enim character Or-
 dinis potētia activa in-
 strumentalis physica, &
 ut talis efficit alia Sa-
 cramenta: nam quam-
 vis hæc consistant in
 actionibus sensibilibus,
 & materialibus, quæ
 sunt

fiunt à membris externis, possunt nihilominus esse à caractere Ordinis tanquam à potentia physica instrumentali. Tum quia tales actiones factæ à membris externis non essent Sacramenta, nisi illi quorum membris fiunt haberent characterem Ordinis. Tum etiam, quia mediante caractere Ordinis illis actionibus dat Deus virtutem sacramentalem. Tum denique, quia licet character Ordinis sit spiritualis, potest tãquàm instrumentum diuinæ virtutis concurrere ad actiones sensibiles ut habent rationem Sacramenti: non minus quàm res materiales ut Dei instrumenta possunt efficere res spirituales. Gratiam etiam producit; quamvis enim Sacerdos per Sacramentum quod ministrat, gratiam causet, etiam illam causat per characterem, tanquam per

virtutem & potentiam instrumentalem, quæ ab Auctore gratiæ instituta est ad producendam gratiam: vnde non est eadem ratio de illa, & de quacumque alia creatura, cum non omnis creatura instituta sit ad producendam gratiam. Denique sicut alia Sacramenta, ita etiam Sacramentum Eucharistiæ conficit character Sacerdotalis. Nec est inconueniens qualitatem aliquam supernaturalem, qualis est character, esse ex natura sua virtutem instrumentalem in ordine ad illam mirabilem conversionem panis in corpus Christi, sicut & in ordine ad productionem gratiæ.

Ad tertium respõdetur, cum dicitur potentias dari ad simpliciter operandum, vel recipiendum, solum esse dari ad operandum vel recipiendum, abstrahendo à benè vel malè, per hoc enim

enim distinguuntur ab habitibus, non quia datur ad operationem, quæ sine ipsis fieri non potest, nam hoc modo etiam habitus supernaturales dantur ad simpliciter operandum; de quo vide quæ diximus 1. part. quæst. 12. art. 5. dubio 2. Vnde cum cuiuscumque Sacramenti, etiam confirmationis, character ad utrumque se habeat, ut hic ait D. Thom. de turque ad recipiendum vel operandum abstractendo à benè vel malè; potentia esse poterit,

etiamsi absq; illo possit recipi Sacramentum Ordinis, & fides profiteri. Vel dic characterem confirmationis habere rationem potentiaæ actiuæ respectu protestationis fidei, & potentiaæ passiuæ in ordine ad perferendas iniurias & labores propter fidem: nam cum tali modo & ex officio non potest illa fieri, nec possunt hæc perferri nisi ab habente characterem confirmationis.

Circa art. 3. nihil se offert dicendum.

ARTICVLVS IV.

Verum Character sit in potentijs animæ sicut in subiecto.

Conclusio est affirmans.

Dubium. In qua potentijs animæ sit character.

Quidam recentiores cum Marsilio in 4. quæst. 4. art. 1. dicunt, characterem in nulla ex poten-

Potentij animæ subiectari, sed immediatè in essentia animæ. Probatur primò, character imprimitur animæ ad significandum ipsam destinatum esse ad cultum Dei; ergo in essentia animæ debet poni, & nõ in aliqua ex eius potentij. Probatur consequentia, quia quando aliquid imprimitur alicui rei vt signum manifestans illam debet poni in illo, quod est notius in tali re: sed essentia animæ est notior quàm eius potentia; ergo &c.

Secundò. Character non est principium alicuius actus intellectus aut voluntatis; ergo nõ est in intellectu; aut voluntate. Antecedens probatur, nam licet tam in intellectu, quàm in voluntate exigat aliquos actus, omnes tamen illi habet sufficiens principia in intellectu & voluntate sine characterè, virtutes scilicet à qui-

bus eliciuntur, si supernaturales sint, si autem naturales potentias ipsas; ergo character non est principium alicuius actus intellectus aut voluntatis.

Tertio. Character est dispositio ad gratiam: sed gratia est immediatè in essentia animæ; ergo & character, dispositio enim debet esse in eodem subiecto, in quo est forma. Confirmatur, Character, vt patet ex dictis artic. 2. non est habitus, sed potentia; at subiectum potentia est essentia animæ, & non aliqua potentiarum eius, nam hæc solùm sunt subiectum habitus; ergo &c.

Quartò probatur, Characterem non esse in intellectu. Character ordinatur ad ea quæ sunt diuini cultus; sed diuinus cultus magis pertinet ad voluntatè, quàm ad intellectum; ergo & character. Confirmatur primò, Character est signum

figum obligationis animæ ad Deum : sed obligari Deo pertinet ad voluntatem ; ergo & character. Confirmatur secundò , actus qui perficitur , & ordinatur per characterem , non est actus intellectus , sed potentiæ executivæ , ponitur enim character ad exequendum aliquid , v. g. ad recipiendum , vel ministrandum Sacramentum ; ergo in potentia exequente , & non in intellectu character constituendus est.

Dicendum tamè est 1. Characterem non esse immediate in essentia animæ. Docet hoc D. Thom. hic concludens. *Character non est sicut in subiecto in essentia anima, sed in eius potentia.*

Secundò probatur ratione S. D. Characterem in signitur anima ad actus , in quibus consistit divinus cultus : sed ad actus propriè ordinatur potentiæ animæ , nō eius essentia , nā hæc ordinatur ad

esse ; ergo character non est in essentia animæ , sed in eius potentia.

Tertiò. Nullus est actus qui fit ab anima , ut antecedit intellectu & voluntatem , & non medijs his potentijs ; ergo actus ad quos insignitur anima characterem , ab anima sunt medijs his potentijs , aut altera earum , ac per consequens character in tali potentia est , eius enim subiectum esse debet , quod est , ad quos ordinatur ; elicit. Antecedens probatur , nam vel esset anima immediate operativa , quod est impossibile : vel esset operativa , & non medijs intellectu & voluntate , sed media alia potentia ipsi superaddita , quod etiã est impossibile : nam nō potest esse operativa medio solo lumine gloriæ , quod nonnulli potentiã esse affirmant , ut vidimus 1. p. q. 12 art. 5. dubio 2. nec media sola ali-

qua virtute infusa sine intellectu aut voluntate; ergo nec media sola aliqua potentia instrumentali, cuius actus, licet ut est ab illa, non supponat aliquod posse etiã radicale in anima, supponit tamẽ illud secundum suam substantiã, qualis est character. Actus enim ad quem ordinatur character, in quo divinus cultus consistit, secundum substantiam est à virtute fidei, ut dicemus con. sequẽt. sicq; posse radicale supponit in anima, quod non habet nisi media potentia naturali, qua ablata non est operativa talis actus.

Dicendum est secundò. Characterem immediate subiectari in intellectu. Docet hoc D. Thom. hinc ad 3. dicens: *Et ideo oportet, quod character sit in cognitione potentia anima, in qua est fides.*

Secundò probatur ratione Sancti Doctor.

Actus, ad quem ordinatur character, est actus intellectus; ergo character est in intellectu, principium enim actus intellectus in intellectu esse debet. Antecedens probatur, *Character ordinatur ad ea, qua sunt divini cultus. Qui quidem est quaedam fidei protestatio per exteriora signa.* Sed huiusmodi fidei protestatio est actus intellectus; ergo & actus ad quem character ordinatur. Si dicas, characterem ordinari ad prædictum actum, non per modum efficientis aut conficientis ipsum actum; sed præcisè per modum signi, quo deputatur, & consignatur homo ad cultum Dei; ac per consequens non esse necessarium, ut pertineat ad eandem potentiam, ad quam pertinet ipse actus, sed posse esse in quocunq; alio subiecto, in quo sit commodius ad signi.

significandum; sicut militiæ signum in pectore ponitur, & tamen militia manibus exercetur. Contra hoc est, Character ordinatur ad prædictum actum ut potentia physica, quâvis enim fidei habitus, sit principium protestationis fidei absolutè & secundû substantiam, adhuc tamè cû tali modo, & quasi ex officio character ordinatur ut principium efficiens, à nullo enim alio ut sic efficitur; ergo &c.

Ad primum autem factum in principio respondetur negando consequentiam. Ad probationem distinguo minorem: Essentia animæ est notior secundum se, cōcedo minorem: quoad nos nego illam, sic enim potentia sunt notiores; character autem debet poni in eo, quod est nobis notius, ut nobis designet. Vel dic, characterem non solum poni in anima ut signû de-

signatum illius, sed etiam ut veram potentiam physicam instrumentalem; atque adeo debere constitui in potentia intellectiva, quæ est principium elicitiuum proprii actus, Nam ut ait D. Thom. in 4. d. 4. q. 2. art. 3. quæstiunc. 1. *Natura proportionabiliter spiritualitati subternitur, sicut perfectibile perfectioni. Unde sicut gratia, quæ est spiritualis vita principium, est in essentia anima sicut in subiecto; ita & character, qui est spiritualis potentia, est sicut in subiecto in naturali potentia anima.*

Ad secundum respondetur negando antecedens. Ad probationem dico, actum quem exigit character in intellectu secundum suam substantiam habere sufficiens principium in intellectu, virtutem scilicet fidei, à qua elicitur: secundum modum tamen, quo à characterem producit, & ad externum cultum ordinatur, à nullo alio

efici posse. Character enim illi imprimi quendam modum realem non causabilem ex fidei virtute: hæc namque prolationi verborum consecrationis, qua protestatur fides, communicare non potest esse transubstantiatiuam panis in corpus Christi, sicut hunc modum ac virtutem habet à characterem Sacerdotali ut potentia instrumentali.

Ad tertium respondet D. Thom. in 4. d. 4. q. 2. artic. 3. quæstiunc. 1. ad 1. *Quod dispositionem esse in eodẽ cum eo ad quod disponit, non est necesse, nisi quando dispositio postea sit perfectio, sicut scientia dispositio, & scientia habitus sunt in eodem subiecto proximo: non autem hoc oportet, quando dispositio & perfectio differunt per essentiam, sed possunt esse in diuersis subiectis, & præcipue quando illa diuersa habent ordinem ad inuicem: sicut operatio sensibilis est dispositio ad intelligibilem*

operationem, & similiter character est dispositio ad gratiam. Ad confirmatio nem respondet idem S. Doctor ibidem ad 2. Quod illa obiectio procedit de potentijs naturalibus, sed potetias spirituales oportet fundari in naturalibus. Vbi per potetias spirituales intelligit supernaturales, quas in potentijs naturalibus fundari oportere dicit, quãdo scilicet actus earum secundum substantiam supponunt aliquod posse salte radicale respectu eorum in subiecto, qualem esse diximus characterem. Si enim non supponerent tale posse, non opus esset eas in naturalibus potentijs fundari, ut patet si Deus ad aliquẽ effectum assumeret ut instrumentum essentiam animæ, ut præintelligitur potentijs naturalibus illique ad hunc effectum potentiam aliquam instrumentalem conferret.

Ad quartum respon-
detur, diuinum cul-
tum sub ratione boni
pertinere ad volunta-
tem, sub ratione ta-
men veri ad intellectū
pertinere, sicque ad il-
lum ordinari caracte-
rem: nam ordinatur
ad illū, vt est quædam fi-
ei protestatio per exte-
riora signa, vt hic ad 3.
dicit D. Thom. Vnde si-
cut oratio licet ordi-
netur ad diuinum cul-
tum, quia tamen illum
respicit sub ratione ve-
ri, pertinet ad intel-
lectum; ita & chara-
cter. Ad primam con-
firmationem dico, cha-
racterem esse signū obli-
gationis animæ ad Deū,
non quidem factæ per
aliquem actum volun-
tatis, cum hic in mul-
tis recipientibus cha-
racterem non sit; vt
patet in pueris, sed
quæ consequitur ad rem
acceptam ex natura rei.

Posse etiā aliquid per-
tinens ad intellectum
esse signum obligatio-
nis pertinentis ad vo-
luntatem, vt patet in
propositione qua con-
sensus voluntatis mani-
festatur. Ad secundam
confirmationem dico,
actus exteriores, quos
ordinat, & perficit cha-
racter, pertinere qui-
dem ad potentiam exe-
cutiuam, vt motam ta-
men ab intellectu, sicque
in hoc, & non in po-
tentia executiua consti-
tuendum esse caracte-
rem: sicut & virtutes
non constituuntur in mē-
bris exterioribus, à qui-
bus exercentur actus ea-
rum exteriores, sed in
intellectu, aut volun-
tate, à quibus mouentur
membra exteriora, &
ordinantur ad proprios
fines virtutum.

Circa artic. 5. & 6.
nihil se offert scriben-
dum.

Q V Æ S T I O LXIII.

De causa Sacramentorum.

ARTICVLVS I.

*Vtrum Deus operetur interius ad effectum
Sacramenti.*

Conclusio est affirmans.

Intelligenda est
per modum
principalis
agentis; per
modum enim

instrumenti inquit D.
Tho. *Nemo potest operari
ad interiorum effectum Sa-
cramenti, in quantum ope-
ratur per modum ministri,
nam eadem est ratio mini-
stri & instrumenti.*

Non solum esse mini-
strum causam seu condi-
tionem sine qua non ef-

fectus Sacramenti, eo
modo quo qui applicat
ignem ad comburendum,
est causa combustionis,
sed etiam habere pote-
statem ministerialem ad
remittenda peccata &
conferendam gratiam,
certissimum est, ut col-
ligitur ex illo Ioan. 20.
v. 23. *Quorum remis-
eritis peccata, remittun-
tur eis; & ex formis Sa-
cramentorum. Ego te bapti-
zo &c. Ego te absoluo &c.*

quæ verificari non possunt, nisi Sacerdos, aut minister haberet prædictam potestatem.

Est tamen difficultas, an minister habeat distinctam virtutem, & distinctum influxum ad remittenda peccata, & producendam gratiam, ab ipso Sacramento? In qua parte negantem tenent multi: quia ut verificetur, ministrum absolvere, & abluere a peccatis, satis est ut hoc faciat per influxum Sacramenti quod conficit ac ministrat. Mihi tamen probabilius videtur quod hic asserunt Caiet. & communiter discipuli D. Thom. Sicut in rebus & verbis Sacramentalibus est unica virtus instrumentalis totalis, quæ partialiter est in rebus, & partialiter in verbis: ita unica esse virtutem instrumentalem totalem in Sacramento & ministro; Sacramenti tamen ministrum distinctam virtutem partialem habere ab ipso Sa-

cramento, & consequenter distinctum influxum partialem. Cum enim Sacramentum sit aliquid omnino distinctum a ministro, si minister dicitur remittere peccata, & gratiam producere, hoc per distinctam virtutem & influxum saltem partialem debet efficere, & non solum per virtutem & influxum Sacramenti. Quod maxime verificatur in ministro consecrato speciali consecratione ad conferenda Sacramenta: Sacerdos enim, qui est minister Sacramentorum, habet characterem, qui est potentia physica permanentes, in ordine ad remissionem peccatorum & productionem gratiae, quam non habet Sacramentum ipsum, sed solum habet virtutem productivam gratiae per modum fluxus & transeuntis, & a virtute characteris Sacerdotalis procedit ac dimanat, illique subordinatur, ac per consequens virtus quæ est in tali

minister, distincta est ab illa quæ est in Sacramento. Virtus quæ est in ministro nõ sic conferato, ut in nõ baptizato cõferete baptismum, etiã si distincta sit à virtute quæ est in Sacramento, non tamen est habitualis & potentialis, sed solùm actualis, unde maxima est differentia inter ministrum consecratum, & non consecratum. Nomine autem ministri hie intelligendus non est, qui solùm & præcisè porrigit Sacramentum, sed qui conferendo Sacramentum conficit. Unde qui Sacramentum Eucharistiæ iam confectum alijs porrigit, non cõfert gratiam per se ipsam, sed solùm Sacramentum gratiam causat, & illud applicans tantùm est pura conditio sine qua non.

Circa solutionem secundam advertendum est, quod in ea docet D. Thom. *Effectus Sacramen-*

ti non datur melior per meliorem ministrum, doctrinam esse S. August. tract. 5. in Ioann. & lib. 3. contra Cresconium, cap. 11. vbi ait: Baptisma Christi non esse nisi eius, cuius nomine datur, & i deo non fieri melius, cum per meliorem datur, nec deterius per deteriozem. Ex quo inferitur, quod ibidè c. 6. dixerat, & refertur Can. Si inter, de consecrat. d. 4. Et ideo per ministros disparis Dei munus æquale est; quia non illorum, sed eius est. Unde non recte Scotus in 4. d. 4. q. 7. & Gabriel ibidè q. 2. dixerunt, à meliori ministro maiorem gratiam conferri paruulo baptizato. Cui sententiæ non fauet Caietanus hie: nam quamuis dicat, posse ministrum impetrare maiorem gratiam recipiendi Sacramentum quam sit illa quæ regulariter per Sacramentum datur, hanc tamen subdit nõ habere rationem

effectus Sacramenti, sed rationem annexi, sicut rationem annexi haberet, si eam impetraret extra ministerium Sacramenti; sicque nihil

aliud asserit quàm quod D. Thom. subdens: *Aliquid tamen annexum impetrari potest recipienti Sacramentum per deuotionem ministri.*

ARTICVLVS II.

Vtrum Sacramenta sint solùm ex institutione diuina.

Conclusio est affirmans.

Quam secundum fidem certam esse constat ex Concil. Trident. Sess. 7. Can. 1. de Sacram. in genere, vbi sic dicitur: *Si quis dixerit Sacramenta noua legis non fuisse omnia à Iesu Christo Domino nostro instituta; anathema sit.* Unde opinio, quam refert D. Thom. in 4. d. 23. quæst. 1. art. 1. quæst. ùc. 3. Christum non instituisse per se Sacramenta Extremæ vnctionis, & Cõfirmationis, sed Apo- stolis instituenda dimis- sisse, nunc iam sustineri

non potest. Magistrum autem ibi asserentem, *Sacramentum Vnctionis infirmorum ab Apostolis institutum legitur*, explicat S. Doctor ibidẽ ad 2. *Quod Magister dicit ab Apostolis institutum; quia per doctrinam Apostolorum nobis promulgata est eius institutio.* Iuxta quam expli- cationem idem asserit Magister, quod Concil. Trident. Sess. 14. cap. 1. *Instituta est autem Sacra- hac Vnctio infirmorum, eã- quam verè & propriè Sa- cramentum noui testamen-*

ri à Christo Domino no-
stro, apud Marcum qui-
dem insinuatum, per Ia-
cobum autem Apostolum, ac
Domini fratrem fidelibus
commendatum, ac promul-
gatum. Quæ est etiam
sententia D. Thom. loco
citato.

Circa artic. 3. & 4.
nihil se offert scriben-
dum.

ARTICVLVS V.

*Vtrum per malos ministros Sacramenta
conferri possint.*

Conclusio est affirmans.

CERTA est secundum fi-
dem, ut colligitur ex
Concil. Trident. sess. 7.
Can. 12. de Sacram. in
genere, ubi diffinitur:
*Si quis dixerit ministrum
in peccato mortali existen-
tem, modo omnia essen-
tialia, qua ad Sacramen-
tum conficiendum, aut cõ-
ferendum pertinent, ser-*

*uauerit, non conficere, aut
conferre Sacramentũ; ana-
thema sit. De ministris
hæreticis idem colligi-
tur ex cap. Ij qui baptis-
ma, & cap. Hanc regulã,
1. quæst. 1. De paganis
etiam ex Can. A quodam
Iudao, De consecrat.
dist. 4.*

ARTICVLVS VI.

*Vtrum mali ministrantes Sacramenta
peccent.*

Conclusio est affirmans.

Dubium 1. An sit peccatum mortale ministrare Sacramenta in mortali peccato.

Pars negans probatur primò. Bonitas ministri non est de necessitate Sacramenti, sed solum pertinet ad decentiam illius, ut docet D. Thom. artic. præced. ad 3. sed defectus eius quod solum pertinet ad decentiam, non constituit peccatum mortale, nam hoc non constituit defectus conditionis requisitæ ad bene esse, sed defectus circumstantiæ necessariæ, non enim peccat, qui operatur non secundum quod melius, aut quando melius, &c. sed qui operatur non secundum quod oportet, aut quando oportet, aut sicut oportet, quia illud, oportet, necessitatē denotat; ergo ministrare Sacramenta sine bonitate & in peccato mortali, non est peccatum mortale.

Secundò. Qui in articulo necessitatis baptizat, nõ peccat, etiã si sit in peccato mortali, ut docet D. Th. hic ad 3. ergo nec qui extra talem necessitatis articulũ baptizat. Probatur cõsequentiã, nã etiã qui baptizat in casu necessitatis, baptizat ut minister agẽtis principalis, qui est Christus, & non minus potest statim conteri, si vult, & transire de malo in bonum, quam qui extra casum necessitatis baptizat.

Dicendum tamen est: Ministrare Sacramenta in peccato mortali, peccatum mortale esse ex suo genere. Docet hoc D. Th. hic; & probat peccatum quidẽ esse: *Quia ministri debent Deo conformari, secundũ illud Levit. 19. Sancti eritis, quoniã ego Sanctus sum.* Peccatum vero mortale esse ex suo genere. *Quia hoc peccatũ pertinet ad irreuerentiã Dei, & contaminationem Sacramentorum, quantum est ex parte ipsius peccatoris.* Sicq; sa.

sacrilegium est, quod ex suo genere est mortale.

Aduertit tamen Caiet.

hic ad finem cōmētarij:

At tale sacrilegium non sus-

cepit, quod sit administratio

ab homine malo, sed exigi-

tur, quod sit etiam a mini-

stro ex officio ut sic: Et ra-

tio est assignata in litera:

quia sanctus ministrus non

nisi sanctus conuenit mi-

nister, qui per se loquendo

non est nisi minister ex offi-

cio. Est autē minister ex

officio, qui speciali cō-

secratione deputatus est

ad illud officium, qualis

est Sacerdos. Vnde si lai-

cus extra casum necessi-

tatis baptizet, peccabit

quidē, quia, usurpat alie-

num officiū: Nulla enim

cogente necessitate si fiat,

alieni muneris usurpator

est, ut dicitur Can. Quod

quidam, 1. q. 1. non ta-

men peccabit, quia mi-

nistrat in peccato mor-

tali, cum nō sit minister

ex officio. Idem est de

ministris Sacramenti Ma-

trimonij: sunt enim ipsi

contrahentes, qui cum

non sint speciali conse-

cracione consecrati ad

conficiendū illud Sacra-

mentum, non sunt mini-

stri ex officio; sicque

etiam si illud Sacramen-

tum ministrant in mor-

tali, non propterea mor-

taliter peccāt, quamuis

peccēt mortaliter, quia

illud Sacramentum reci-

piunt in mortali, ut do-

cet Mag. Soc. 10. 4. d. 1.

q. 5. artic. 6. in fine. Sa-

cerdos tamen, qui cele-

brat in mortali, dupli-

ci titulo peccat morta-

liter peccato sacrile-

gij, quia scilicet ex offi-

cio cōficit Sacramētū in

mortali, Et quia in morta-

li Sacramētum suscipit.

Aduertit etiam Ca-

ietanus hic §. Circa

utrumque, ad peccatum

mortale non sufficere,

ut ministrās exhibeat se

ministrū, seu minister ex

officio sit, ex D. Thom.

nāq; colligit. *Requiri, ad*

hoc quod huiusmodi peccatū

sit mortale, duo. Primò quod

exhibeat se ministrū. Secū-

do, quod si tale ministerium

fit

fit actio Sacramentalis. Ita quod si alterum horum defuerit, non habes hinc mortale peccatū in ministerijs sacris. Quæ doctrina cōmuniter recipitur à discipulis D. Thom. quāuis non conueniant, quid per actionem Sacramentalem sit intelligēdum. Mihi tamen cum plerisque afferēdum videtur, per actionem Sacramentalem intelligendā esse eam, qua conficitur Sacramentum.

Ex quo colligo primò. Illum qui ministrat Sacramentum iam confectum, ut Sacerdos qui alios communicat hostiam consecratam eis conferendo, non peccare mortaliter, etiamsi in peccato mortali id faciat; quia tale ministerium non est actio Sacramentalis, hoc est cōfectiua Sacramenti, imò nec proprie & in rigore constituit ministrum Dei, cum sic ministrans non sit causa instrumentalis gratiæ, sed solum

se habeat ut conditio, & ut applicans Sacramentum ad cōferendam gratiam, ut diximus artic. 1. Idem potiori iure afferendum est de Sacerdote trāsferente hostiam sacram de loco ad locum, aut eam eleuante dando benedictionem. Non est etiam verosimile, inquit Mag. Soto ubi supra, parū post initium articuli, quod asserit Adrianus, peccatū mortale esse eleuare hostiam consecratam de terra aut luto in peccato mortali. *Quare potius credo illud esse opus religionis, atque adeo virtutis, si non adsit Sacerdos alius, qui dignius possit illam eleuare.* Et idē asserunt alij, si hoc fiat à laico in absentia Clerici.

Secundò colligo, Nec etiam diachonum, & multo minus subdiachonum, & alios inferiores ministros sacris non initiatos peccare mortaliter exercendo sua officia

officia in peccato mortali: quia nullius horum ministerium est actio sacramentalis, id est consecratiua Sacramenti. Et præterea, Nam (vt ait Mag. Soto vbi supra) *et si gratiam ad hoc recipiant, tamen imperfectio actionis admonere videtur non esse tam strictam obligationem quam in sacerdote; siquidem per lectionem Euangelij, & (quam administratio- nem nullam operantur sanctitatem, nisi imperfectè.* Idem dicendum est de prædicatore in peccato mortali prædicante, dum tamen eius peccatum non sit publicum, ob quod vituperetur illius ministerium, & prædicatio contemnatur; quamuis enim huius oppositum teneat Caiet. hic §. *Hanc doctrinam;* illud tamè communiter docent Theologi.

Tertiò colligo, exercere actus iurisdictionis spiritualis, vt iudicare, excōmunicare &c. item benedicere aquam,

Virgines, & Abbatissas, consecrare loca, vestes, & vasa sacra non esse peccatum mortale, etiã si fiat in mortali. De consecratione chris-matis; aut olei infirmorum quidam oppositum tenent. Sed eadem est ratio de omnibus; nam nulla harum actionum est sacramentalis, hoc est consecratiua Sacramenti. Quibusdam tamen videtur, tam hæc, quam prædicta in corolarijs præced. exercere in mortali, esse peccatū veniale, idq; eo grauius, quo ministerium est excellentius & magis sacrum. Quod sic vniuersaliter non approbo; nam vt dixi 2. 2. quæst. 60. art. 2. absque peccato etiam veniali potest iudex in peccato mortali existens iudicare; & idem de peccatore occulto prædicante: durum etiam videtur, benedicere aquam in mortali, esse veniale.

Denique aduertit Caiet.

iet. in prædicto §. *Circa utrumque*, consulto dixisse D. Tho. tale peccatum esse mortale, non quomodolibet, sed ex suo genere: nã de facto & in indiuiduo potest à mortali excusari ex imperfectione actus. Sic idem Caiet. §. *Ad 3. dubium* excusat Sacerdotem baptizantem in articulo necessitatis in mortali: quia operatio sua imperfecta quid est in genere administratio nis Sacramentorũ, non ex parte obiecti, hoc est Sacramenti, sed ex parte agentis, hoc est ministri: non enim exit operatio tunc à ministro ex officio, sed à nudum ministeriũ præbente. Vnde verum est quod hic ad 3. dicit D. Thom. *In articulo necessitatis non peccaret baptizando in casu, in quo etiam posset laicus baptizare.*

Si quæras, An qui ministrat Sacramentum ex officio teneatur sacra-

mètaliter confiteri peccatum mortale, in quo est? Respondetur, id nõ esse necessarium, sed sufficere contritionem de tali peccato habere. Attritio non sufficeret; nam quamuis hæc sufficiat ad recipiendum Sacramentum Pœnitentiæ, quia virtute Sacramenti fit ex attrito contritus; non tamen ad illud ministrandum, quia qui ministrat Sacramentum, non fit virtute illius ex attrito contritus, nec per illud iustificatur, sed præsupponitur iustificatus & in gratia. Si tamen habes attritionem inuincibiliter existimaret se contritionem habere, à peccato excusaretur.

Ad primum autem factum in principio respondetur cum Caiet. hic §. *Ad hoc*, actionem Sacramentalem posse sumi dupliciter. Primò secundum rationem operis operati, & sic nõ exigit bonitatem ministri, nisi secundum.

secundam quandam decentiam, & propterea siue bonus siue malus sit minister, Sacramentum verum & efficax est. Secundò, quatum ad rationem operis operantis, & sic exigit necessarios bonitatem in ministro, ut recta sit, alias enim indecens est, & cum Dei irreuerentia, & contaminatione Sacramenti.

Ad secundum quidam relati à Durando in 4. dist. 5. quæst. 2. num. 6. negabant antecedens, sed illo admissò, responderetur negando consequentiam. Ad probationem dico, cum Catech. hic §. *Ad euidentiam*, qui baptizat in casu necessitatis esse quidem ministrum Christi; non tamen esse ministrum ex officio, de quo solo dictum est, iustum esse oportere: necessitatemque excusantem malum ministrum non esse impossibilis contritionis, cum in

instati possit haberi de infinitis peccatis, sed necessitatem cogentem ad exhibendum se ut ministrum non ex officio.

Dubium 2. An sit licitum recipere Sacramenta à malis ministris, eaque ab illis petere.

Pars negans probatur primò. Non est licitum petere ab aliquo quod ipse licite præstare non potest; sed mali ministri nõ possunt licite ministrare Sacramenta, cum peccet ea administrando; ergo non est licitum alicui petere ab illis, ut ea sibi ministrent. Confirmatur, si minister esset scandalizandus ex audientia confessionis, concitandus scilicet ad libidinem, si mulier illi confiteretur, non liceret ab illo petere, ut eius confessionem audiret; ergo neque licitum est à malo ministro petere ut Sacramentum ministret, cum nõ minus

miu⁹ peccet illud ministrando, quam libidinosè mulierem appetendo.

Secundò. Quamuis licitum sit uti peccato alterius, non tamen licet illum ad peccatum inducere: sed qui petit à malo ministro non parato ad ministrandum, ut sibi ministret Sacramentum, illum inducit ad peccandum; ergo nō est licitum id ab eo petere. Confirmatur, si minister est excommunicatus, vel suspensus, quantumvis conteratur de peccatis, & faciat quod in se est, non potest licite ministrare Sacramentum; ergo ille qui ab eo petit Sacramentum, petit quod ille licite præstare non potest, ac proinde peccat petendo.

Dicendum tamen est primò. A ministro malo tolerato ab Ecclesia licitum esse Sacramentum accipere. Docet hoc D. Thom. hic ad 2. dicens: *Ille qui ad Sacramentum*

accedit, suscipit Sacramēta à ministro Ecclesia, non in quantum est talis persona, sed in quantum est minister Ecclesia. Et ideo quamdiu ab Ecclesia tolleratur in ministerio, ille qui ab eo suscipit Sacramētum, non communicat peccato eius: sed communicat Ecclesia, qua eum tanquā ministrum exhibet. Ac per consequens non peccat: nam si peccaret, hoc ideo esset, quia peccato eius communicaret.

(Probatum etiam ex Can. *Scisicitanibus*, 15. quaest. 11. ubi Nicolaus Papa Bulgaris scisicitanibus an à Sacerdote in adulterio compreheso, vel de hoc infamato deberent cōmunionem recipere, respondit. Ab eo (quousque iudicio Episcoporum reprobetur) cōmunionis percipiendae est: quoniam mali bona administrando se tantum ladunt: ego cerea fax accensa sibi quidem detrimentum praestat, alijs vero lumen in tenebris administrat, & unde alijs

alijs commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet. Sumite ergo ab omni Sacerdote intrepide Christi mysteria.

Si quæras, quis minister sit toleratus ab Ecclesia, & quando ab ea non toleretur? Respondet D. Thom. hic ad 2. non tolerari, *Cum degradatur, vel excommunicatur, vel suspenditur.* Tempore D. Thom. quicumque excommunicatus, vel suspensus non erat toleratus ab Ecclesia: post Concilium tamen Constant. & Bullam Martini V. solum notorie percussores Clericorum, & nominatim excommunicati, vel suspensi, aut alia censura innodati non sunt ab Ecclesia tolerati, ut docent Caiet. hic §. *In eadem*, Mag. Soto in 4. dist. 1. quæst. 5. artic. 6. & dist. 22. quæst. 1. art. 4. & alij communiter. Unde à quibuscunque alijs licitum est Sacramenta recipere quamtuvis mali ministri sint;

etiamsi sint publici concubinarij, quicquid dicat Nauarrus cap. 25. num. 79. & sequent. & notorie excommunicati, quicquid dicat Syluester, verbo *Excommunicatio* §. notab. 4. imo & irregulares. Ad irregulares enim extendendam esse Constit. Martini V. patet; Tum quia facta fuit in fauorem fidei; quibus tamen parum aut nihil commodi afferret, si ab irregularibus non possent suscipere Sacramenta, cum constet excommunicatos; si celebrant, aut exercet officium Ordinis, statim effici irregulares. Tum etiam, quia multi docent irregularitatem, quæ contrahitur propter culpam, censuræ rationem habere; & extra cōtrouersiam sententia est à iure lata; ergo cum (ut refert Mag. Soto ubi supra ex S. Antonino) Martinus V. indulgeat, *Quod nemo deinceps à communione alicuius in Sacramen-*

mentorum administratione, vel receptione, aut alijs quibuscunque diuinis, vel extra praxem cuiuscunque sententia, aut censura Ecclesiastica à iure, vel ab homine generaliter promulgata, teneatur abstinere, vel aliqua vitare nisi sententia aut censura huiusmodi fuerint in vel contra personam, nominatim scilicet expressam; nullus tenebitur abstinere à receptione Sacramentorum ab irregularibus, sicut nec ab excommunicatis, & suspensis, nisi nominatim tales sint.

Dicendum est secundo. Licitum etiam esse, petere Sacramenta à malo ministro tolerato ab Ecclesia; si tamen ille ad ea conferenda paratus sit, aut teneatur, & petenti ex hoc aliqua utilitas proueniat. Mali ministri nomine ille intelligendus est híc, de quo moraliter constat male administraturum: si enim id non constaret, praxsumendum esset bo-

num futurum: nam quãuis scirem eum recens ipsum in peccatũ, credere possem vel iam habuisse contritionem, vel habiturum antequã conferat Sacramentum. Hoc supposito,

Prima pars conclusio nis probatur, quod sine peccato fieri potest, licitum est exigere ab altero, etiam si sciam illum peccaturum; licitũ est namque exigere iuramentum ab infideli ad contractus firmandos, etiam si sciam illum per falsos Deos iuraturum, licitum est etiã ab usurario mutuum petere, etiam si sciam illum non daturum nisi cum usura, & dando peccaturum, vt patet ex dictis 2. 2. quaest. 78. art. 4. Sed ministrare Sacramenta fieri potest sine peccato à quolibet ministro, si velit; ergo quamuis sciam illum ex sua malitia male administraturum, illa ab eo petere possum.

Secunda pars proba-

ur : nam petere Sacramenta à malo ministro non parato , est illum inducere ad peccandum ; si vero ipse paratus sit , non est illum ad peccandum inducere , sed uti eius malitia ; ergo sicut propter hoc non licet petere mutuum sub usuris à non parato ; licet tamen petere à parato sic illud conferre , ut constat ex dictis loco citato ex 2.2. idem erit de petitione Sacramentorū à malo ministro.

Tertia pars probatur : nam qui ex officio tenetur Sacramentā conferre , qualis est proprius parochus , semper debet esse paratus ad ministranda Sacramenta subditis ; ergo sicut licet petere à ministro parato , ita & ab eo qui tenetur cōferre. Nec propter hoc petens inducit illum ad peccandum , sed iure suo utens illum solum inducit ad id quod ex iusticia tenetur.

Quarta pars probatur : quia sine utilitate neque malitia alterius uti licitum est : nam contra legē diuinæ amicitiae est , nō vitare offensam Dei , si possumus absque vlllo incommodo aut detrimento nostro. Vnde si commode posset quis Sacramenta percipere ab alio non minus docto , & utili , qui sine peccato ea conferat , ex charitate id facere teneretur , ut vitet alienum peccatum , quamuis non teneatur ex iustitia , si alter ex officio obligatur ad conferendum.

Dicendum est tertio. In casu magnæ necessitatis licitum esse inducere ad conferenda Sacramenta ministrum quantumvis malum toleratum tamen , etiamsi non sit proprius parochus , nec paratus. Probatur ; licitum est petere ab alio etiam inducendo illum , id quod lex charitatis pro illo postulat ; sed in casu mag-

nae necessitatis lex charitatis postulat pro peccante Sacramentum; ergo &c. Confirmatur, in tali casu alienus Sacerdos tenetur ex misericordia ad illud, ad quod tenetur proprius parochus ex iustitia; ego sicut licet inducere proprium parochum, ita & alium Sacerdotem, licitum enim est inducere alterum ad id, ad quod tenetur, siue teneatur ex iustitia, siue ex misericordia.

Si quæras, an in casu, in quo licet inducere ministrum malum toleratum ab Ecclesia ad ministranda Sacramenta, liceat ipsi ea ministrare in peccato mortali? Respondetur non esse ei licitum; nam hoc ut diximus dub. præced. est peccatum mortale ex suo genere. Liceret tamen illi, si contritionem habeat de peccato suo, etiamsi excommunicatus sit aut alia censura innodatus, Sacra-

menta ministrare. Docet hoc Mag. Soto in 4. d. 1. q. 5. art. 6. contra Adrianum, & colligit ex Cõcil. Constan. & Martini V. constitutione. *Cum enim consulendo timoratis conscientijs in bonum peccatum concessit illam communicationem cum excommunicatis, ex rei consequentia concessit ipsi excommunicatis, ut Sacramenta præberent, quando alias tenerentur. Alioquin non satisfecisset peccantibus consultum; nam tunc illi ministri perplexitate complicarentur, utrinque scilicet, siue Sacramentum præberent, siue secus, peccatum timentes. Imo possent se iuste defendere allegantes se non posse id facere sine scelere, quod nulla prorsus causa ulli fas est committere. Cum etiam nulli sit licitum petere ab aliquo quod ipse sine peccato præstare nõ potest, non liceret fidelibus petere à suo parocho excommunicato, ut eis ministraret Sacra-*

cramenta, si hæc ministrando peccaret, inducerent enim illum ad peccandum. Nec est eadem ratio, si peterent ab eo Sacramenta solum in peccato sine excommunicatione existēte; nam tunc ipse potest se à peccato liberare contritionē de illo habendo, sicque non induceretur ad peccandum, sed ad id quod sine peccato facere posset si vellet. At quando est excommunicatus, ipse non potest se ipsum ab excommunicatione eripere, sicque induceretur ad peccandū, nam non posset sine peccato ministrare Sacramenta. Aduertendum est ergo, quoties licitum est fidelibus petere Sacramentum à Sacerdote excommunicato tollerato, si hic petitionem eorū repellere non potest, sed tenetur ex iustitia, si est proprius parochus, aut ex misericordia, si est alienus Sacerdos, eo-

rum petitioni consentire, & aliàs non potest ab solutionem ab excommunicatione impetrare, quia est reseruata superiori, quem adire non potest; non peccare ministrando eis Sacramēta in excommunicatione; ac per consequens illa sic ministrando non fieri irregularem, cum irregularitas tunc non incurratur nisi propter culpam & peccatum. Secus esset, si antequam ministraret Sacramenta, posset impetrare ab solutionem ab excommunicatione, aut licite repellere petitionem fidelium: nam tunc in excommunicatione ministrando peccaret, cum posset, si vellet, aut non ministrare, aut ministrare sine excommunicatione, & sua culpa ministraret in excommunicatione.

Dicendum est quartò. Si necessitas sit extrema, licitum esse recipere à ministro etiam non

tolerato ab Ecclesia, qui tumuis infideli, hæretico vel apostata, Sacramenta illa, quæ ex diuino præcepto necessarium est recipere in tali necessitate; alia vero minime. Prima pars colligitur ex D. Thom. in 4. dist. 5. quæst. 2. artic. 2. quæstiunc. 5. dicente: *Malus minister, si sit præcisus ab Ecclesia, tunc peccat ab eo recipiens Sacramentum, nisi in necessitate, in qua posset etiam à pagano, vel à Iudæo suscipere.* Afferitur etiam à Caiet. hic §. *In eadem*, à Mag. Soto in 4. d. 1. quæst. 5. art. 6. circa finem, & communiter à discipulis D. Thom. qui Doctorem hic ad 2. dicentem, *Si vero ab Ecclesia non toleratur (scilicet minister) peccat, qui ab eo accipit Sacramentum, quia communicat peccato ipsius*, exponunt, locutū fuisse extra casum extremæ necessitatis.

Probatur etiam, quia quando in extrema ne-

cessitate aut articulo mortis instat diuinum præceptum recipiendi Sacramenta, Ecclesia nulli ministro aufert potestatem conferendi illa, nec prohibet fidelibus ea ab illo recipere, vt Can. *Si quem*, 24. q. 1. & ex Concil. Trident. Sess. 14. cap. 7. ergo licitum est illa à quolibet ministro recipere. Imo & ipsi ministro licet ea conferre: quia Ecclesia, vt ait Mag. Soto vbi supra, *Permittens nobis in extrema necessitate Baptismum à præcisus suscipere, subinde permittit ipsis illum conferre.*

Secunda pars probatur, Ecclesia absolute prohibet nobis cum ministris non toleratis ab ea communicare in rebus sacris; ergo nisi instet diuinum præceptum suscipiendi aliquot Sacramenta, quod reueretur, semper etiam in articulo mortis vult suum præceptum obligare, maximè cum casum mortis

mortis seu extremæ necessitatis nullibi excipiat. Vnde quando prædictorum Sacramentorū non est nisi minister præcisus, perinde est, ac si nullus adesset.

Non desunt tamē qui dicunt, si aliquis esset sibi cōsciūs peccati mortalis, & non possent sibi alia Sacramēta conferri, quam ea de quibus recipiendis nullum est diuinum præceptum, posse ea suscipere in extrema necessitate à ministro non tolerato, ut possit per ea iustificari, & fieri ex attrito contritus, si forte solam attritionem habeat: credendum est enim id merito placere Ecclesiæ, ut tali necessitati subueniatur.

Ad primum vero factum in principio respondetur negando minorem: licet enim mali ministri peccent administrando Sacramenta in peccato, possunt tamen

desinere esse mali, & per contritionem à peccato exire, & se in gratia constituere. Ad confirmationem negāda est consequentia, si minister malus paratus erat ad ministrandum in peccato; talis enim à petente non scandalizatur, nam iam ipse lapsus erat in peccatū per talem animi præparationem, & petēs solūm utitur eius peccato ad propriā utilitatem, ut diximus con. 2.

Ad secundum respondetur negādo minorem: qui enim in casu 3. con. petit à ministro non parato, ut sibi administret Sacramenta, non inducit illum ad peccandum, sed ut præstet id, ad quod tenetur ex iustitia, aut ex misericordia. Ad confirmationem patet ex dictis con. 3. falsum esse antecedens.

Circa artic. 7. nihil se offert dicendum.

ARTICVLVS VIII.

Virum intentio ministri requiratur ad perfectionem Sacramenti.

Conclusio est affirmans.

Dubium. Quenam intentio ministri requiratur, ut validum sacramentum conferatur.

DE hac re fuit opinio aliquorū, quam refert Paludanus in 4. d. 6. quæst. 2. arc. 3. afferentium non esse necessariam intentionem interiorem ministri, qua intendat conficere Sacramētum, aut facere quod facit Ecclesia, sed sufficere exteriorem prolationem verborū & materiæ applicationem cū sola intēctione talia verba seu formam proferēdi, & talem materiam applicandi.

Probari potest hæc opinio, primò ex D. Thoma hīc ad 2. vbi non

approbat primam opinionem, quam refert, afferentem, *Quod requiritur mentalis intentio in ministro.* Sed secundam dicentem. *In verbis quæ profert, exprimitur intentio Ecclesia, quæ sufficit ad perfectionem Sacramenti, nisi contrarium exterius exprimat ex parte ministri.*

Secundò. Cum Episcopus confert Ordines multis, inter quos est aliquis excommunicatus, vel nō habens facultatē à prælato suo, hic vere manet ordinatus cum iura decernant huiusmodi suspensum esse, sicque pro certo habeāt esse ordinatū: sed Episcopus non intendit hūc ordinare, cum antequā ordines conferat, proteste

testetur se nolle ordinare excommunicatum, aut non habentem facultatem à prælato suo; ergo &c.

Tertiò. Qui ludo aut ioco profert verba, & applicat materiam, verum conficit Sacramentù, vt colligitur ex cap. *Spiritus Sæctus* 1. quæst. 1. vbi approbatur Baptismus ab Anastasio puero ludo & ioco collatus alijs pueris; sed nõ habet intentionem interiorem conferendi Sacramentù, & faciendi quod facit Ecclesia; ergo hæc intentio nõ requiritur.

Quartò. Ebrius potest conferre Sacramenta, vt colligitur ex Can. *De dit.* 1. quæst. 1. vbi ex S. August. dicitur. *Quos baptizat ebrius, Christus baptizat*: sed ebrius non habet prædictam intentionem; ergo &c.

Dicendum tamè est 1. Vt validum Sacramentum conferatur, necessaria esse interiorè intentionem ministri, quæ

intèdit facere quod facit Ecclesia. Probatur primò ex Concil. Florent. in Decreto vniõnis, vbi sic dicitur: *Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur: videlicet rebus tanquã materia, verbis tanquam forma, & persona ministri conferentis Sacramenta cum intentione facièdi quod facit Ecclesia; quorum si aliquid desit, non perficitur Sacramentum.*

Secundò. Ex Concil. Trident. Sess. 7. Can. 11. de Sacram. in genere, vbi definitur: *Si quis dixerit in ministerio, dum Sacramentis cõficiunt, & conferunt, nõ requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia; anathema sit.*

Ex quibus patet, certissimam esse nostrã cõclusionem. Quidam tamè existimant, eius oppositum solum esse errorem: quia in prædictis definitionib⁹ nõ dicitur expressè, requiri interiorè intentionè, sed hoc solum

colligatur per euiden-
tem cōsequentiam, quia
scilicet sola intentio in-
terior est verè intentio.
Alij hæresim esse affir-
mât: nam in re cōuertū-
tur intentio & interior
intentio; & argumenta-
tio, quæ ex prædictis dif-
finitionibus colligitur
nostra cōclusio, solū est
maior explicatio similis
illi, quæ ex illo, *Et homo
factus est*, colligitur Chri-
stum non solū esse ap-
parenter & phantasticè
hominem, quia talis nō
est verus homo.

Aduertit tamen Mag.
Soto in 4. d. 1. q. 5. art.
6. *Sufficit generalissima in-
zectio facerēdi, quod Christus
instituit, vel orthodoxa Ec-
clesia, quæcūq; illa sit. Quæ
re licet hæreticus erret,
sine sua Ecclesia, vel alia,
vere baptizat. Imo nec re-
quiritur, ut formaliter di-
cat, quod facit Ecclesia, sed
satis est, si intendat talem
ceremoniam in remissionem
peccatorum facere, vel
quod per illam Deo sit ille
dedicatus. Imo satis est in-*

*videre, id facere, quod fa-
cit Episcopus, vel Sacerdos;
hæc enim omnia eandem
habent virtutem.*

Dicendum est secun-
dò. Ad valorem Sacra-
menti non sufficere ha-
bitualem intentionem,
neque requiri actualē,
sed satis esse virtualē.
Primam partem videtur
negare D. Thom. hic ad
3. dicens: *Licet ille qui
aliud cogitat, non habeat
actualem intentionem, ha-
bet tamen intentionem ha-
bitualem, quæ sufficit ad
perfectionem Sacramenti.*
Sed vt aduertit Caiet.
intentionem habitua-
lem appellauit S. Doctor, nō
vt distinguitur à virtua-
li, vt colligitur ex his
quæ subiūgit, sed vt di-
stinguitur ab actuali cō-
municans in vocabulis
communi sui temporis
vltui, quo quælibet in-
tentio non actualis vo-
cabatur habitualis.

Loquendo autem de
intentione habituali vt
distinguitur à virtuali;
non sufficere ad confi-
cien-

ciendum Sacramentum, probatur: nam habitualis intentio est, qua quis aliquid facit ex habitu absque aduertentia & deliberatione, ut cum quis habens habitum misericordiae nihil de eleemosyna cogitans, imo fortè dormiens, pecuniã ponit ubi eleemosynæ colliguntur: sed hæc non sufficit, ut conferatur Sacramentum, nã actio sacramentalis debet esse humana & deliberata; ergo &c.

Secunda pars probatur: nam ut hic ad 3. ait D. Thom. *Quamuis studiosè curare debeat Sacramenti minister, ut etiam actualem intentionem adhibeat: sed hoc non est totaliter positum in hominis potestate, quia prout intentio nõ cum homo vult multum intendere, incipit alia cogitare.* Cum ergo Deus nõ obliget ad impossibile, nõ requiritur actualis intentio ad Sacramenti valorem.

Aduertit etiam Caiet.

actualem intentionem, quam D. Thom. consulit, non debere esse in actu signato, ita ut minister semper in mente actualiter habeat hoc, ego intendo conficere, sed in actu exercito, ita ut postquã actum intentionis conficiendi Sacramentum habuit, attendat ad ea quibus cõficitur, puta ad distinctam prolationem formæ, & ad reuerentem cõrectationem materiæ.

Tertia pars sequitur ex dictis: nam si habitualis non sufficit, & actualis non semper requiritur, fit ut sufficiat virtualis intentio. Est autem virtualis intentio, ut colligitur ex D. Tho. hic ad 3. quæ licet actu transferit virtute manet ratione primi propositi, quo quis se ad agendum applicuit humano modo. Puta cum Sacerdos accedens ad baptizandum intendit facere circa baptizandum, quod facit Ecclesia. Vnde si pos-

stra

ita in ipso exercitio actus cogitationis eius ad alia rapiatur, ex virtute prima intentionis perficitur Sacramentum.

Ad primum autem factum in principio respondetur cum Caietano, non ideo D. Tho. reprobasse primam opinionem, quia diceret ad perfectionem Sacramenti requiri mentalem intentionem ministri, sed quia subdebat, hunc defectum suppleri à Christo in puris & in adultis per fidem & deuotionem accedentis, ita ut quamuis non recipiant Sacramentum, eius effectum suscipiant, sicque posse habere certitudinem suæ salutis. Secundam vero opinionem non approbat, quia putet solam intentionem, quam verba exprimunt, sine intentione interiori ministri sufficere ad Sacramentum, sed quia cum illa sit signum huius, sufficit ad certificandum suscipientem de susceptione

Sacramenti eiusque effectum ea certitudine quæ haberi potest, quæ non est nisi moralis & per signa & coniecturas, sicut & quæ habere potest homo se in gratia Dei esse.

Ad 2. respondetur negando minorem, protestatio enim illa fit ad terrorem, & ut significet Episcopus se nolle excommunicatos admittere, aut cum illis habere communionem. Verum post factam sufficientem diligentiam, nullum adesse excommunicatum, intentionem habet, & habere tenetur illum ordinandi quæ habet præsentem. Idem est cum error personæ interuenit in intentione ministri, ut si intendens ordinare Petrum ordinat Ioannem, aut intendens baptizare masculum baptizat foeminam: talis enim error non tollit veram rationem Sacramenti, quia minister licet illud ex errore intendat, hic tamen & nunc intentionem habet, & ha:

& habere tenetur ministrandi Sacramentum illi personæ, quæ sibi proponitur. In Sacramēto Matrimonij dispar est ratio: quia matrimoniū est quidam contractus consistens in traditione corporū in particulari & in individuo, & ita error personæ sufficit ad dirimendū matrimoniū.

Ad 3. respondetur, dupliciter posse ludo aut ioco proferri verba, & applicari materiam. Primò, ita vt nihil serio agatur, & sic non conficitur Sacramentum, vt colligitur ex Can. *Soles De consecrat. d. 4.* Secundò, ita vt serio illud fiat, quamuis ad ludum & iocum ac animum recreandum ordinetur, & sic verum Sacramentum conficitur. Sicque iudicatum est, puerum Anastasium verum Baptisma contulisse: quia quamuis Iudeis cum alijs pueris illud fecerit, revera tamen intendebat facere, quod viderat Episcopū

faciētem, quod perinde valebat, ac si habuisset intentionem faciendi, quod facit Ecclesia.

Ad 4. respondetur negando minorē. Ad Can. citatū dico exponi ibi à Glossa: *Ita tamē quod sentiat quid faciat: quia intentio baptizati ip̄o baptizatis exigitur.* S. August. ex quo Canon ille desumptus est, tract. 5. in Ioan. circa finē nō habet *ebri²* sed *ebriosus*, hoc est vino deditus, qui quandoque potest lumen rationis habere, & sentire quid faciat. Ebriū autem qui rationis vsu caret, sicut & dormientem, & amentem non posse Sacramētum conferre defectu intentionis certissimum est. Nec obstat posse illud recipere, si ante habuisset propositum illud recipiendi, vt colligitur ex cap. *Maiores*, De Baptismo: differentiam enim assignat Magist. Soto vbi supra: *Quoniam recipiens non est agens, cui ideo hoc dum -*

dumtaxat est necessarium, ut obicem non apponat, ut illic ait Innocentius: confes-
siones est agens qui ideo tenetur per operationem humanam Sa-
cramenta ministrare. Vide

quæ diximus r. 2. q. 71. art. 5. dubio 5. ad 1.

Circa artic. 9. & 10. nihil se offert scribendum, Nec circa quæst. 65.

Q V Æ S T I O LXVI.

*De pertinentibus ad Sacramen-
tum Baptismi.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Baptismus sit ipsa ablutio.

*Dubium. An recte diffi-
niatur Baptismus, &
ablutio corporis exte-
rior facta sub forma
prescripta verborum.*

genus Baptismi non est ablutio, sed Sacramen-
tum; ergo per Sacra-
mentum & non per ablu-
tionem diffiniri debet.

Secundò. Christus Bap-
tismum aquam appella-
uit Ioan. 3. v. 5. dicens,
*Nisi quis renatus fuerit
ex aqua & Spiritu San-
cto &c.* ergo non per
ablutionem sed per a-
quam diffiniendus est, ut
illam diffinit Hugo de
Sancto

ARS ne-
gās pro-
batur 1.
Quælibet
res per
suum ge-
nus est diffinienda: sed

Sancto Victore citatus à
D. Thom. hic in 2. ar-
gumento.

Dicendum tamen est:
Optimam esse diffinitio-
nem prædictam. Proba-
tur primò, auctori-
tate Magistri sent. D.
Thom. & S. August. illam
enim Mag. sent. assignat
in 4. dist. 3. D. Thom.
eam approbat hic, & in
4. dist. 3. quæst. 1. art. 1.
quæstiunc. 1. eandem
esse dicit cum ea quam
ponit S. Aug. tract. 15.
in Ioan. *Lauacrum aqua*
in verbo, colligitque
ex illo ad Ephes. 5. v. 26.
Mundās eam lauacro aqua
in verbo.

Secundò probatur,
hac enim diffinitione
diffinitur Baptismus quā-
tum ad id quod est Sa-
cramentum tantum, ut
D. Tho. hic, & in 4. d. vbi
supra ad 1. expresse di-
cit; ergo cum Sacra-
mentum tantum sit ali-
quid visibile exterius
existens, ut hic asserit
S. Doctor, in eius diffini-
tione, ut recta sit, sat est

ea constituere quæ sensu
bilis sunt in Baptismo:
sed hæc in prædicta dif-
finitione ponuntur, *Cō-
tinet enim materiam in
hoc quod dicit, ablutio ex-
terior; & innuit efficien-
tem in hoc quod dicit, fa-
cta: & ponit formam, in
hoc quod dicit, sub forma
verborum*, ut D. Thom.
in 4. vbi supra docet;
tam autem materia, nè-
pè ablutio, quàm effi-
ciens scilicet persona
ministri, quam forma
verborum sunt aliquid
sensibile, & ad Baptis-
mum requiruntur; ergo
licet ad maiorem eius
explicationē addi pos-
sit in prædicta diffini-
tione, ad regenerandū
hominem in vita spiri-
tuali gratiæ, quod per-
tinet ad rationem finis
in quem Baptismus or-
dinatur; prædicta ta-
men sufficiunt: sicut &
ad rectam diffinitionem
domus, quatenus est ali-
quid visibile exterius
existens, sat est dicere
esse, parietes & tecta
facta

facta ab artifice sub tali forma, quamvis ad maiorem explicationem addi possit, ut nos ab inclemētis cœli defendant.

Diffinitur autem Baptismus per abluionem, hæcque in eius diffinitione ponitur loco generis, quia se habet ad modum entis artificialis: *Sicut autem* (ait D. Thom. in 4. vbi supra ad 3.) *Artificialia non ponuntur in genere ex forma simpliciter, sed ex materia* (non enim dicimus, quod domus sit in genere qualitatis, nisi in quantum est artificiale figuratum, sed dicitur esse in genere substantia) *ita etiam est de Sacramentis . Baptismus enim simpliciter est in genere abluionis. Cum autem ablutio sit motus quidam, & motus sit idem realiter cū actione, & passione; Baptismus & motus, & actio, & passio dici posse videtur. Sed Mag. Soto in 4. d. 3. quæst. vnica*

artic. 1. asserit: *Baptismus potius est ablutio, quatenus passio recepta in homine qui abluitur, quandoquidem in ipso recipitur Sacramentum. Vide quæ dicemus artic. 3.*

Non esse vero Baptismum diffiniendum per aquam, quæ est eius materia remota, probat optimè D. Thom. hic cōtra Hugonem de Sancto Victore; nam diffiniendus est per id, in quo perficitur Sacramētum: sed Sacramentum Baptismi non perficitur in aqua, sed in applicatione aquæ ad hominem, quæ est ablutio; ergo &c. Minor probatur, ibi perficitur Sacramētum, vbi perficitur sanctificatio: sed sanctificatio non perficitur in aqua, nam sanctificationis virtus instrumentalis nō est permanens, sed fluens in hominem, atque adeo non est in aqua, nisi dum per abluionem applicatur ad hominem, ac per consequens

quens in ipsa ablutione perficitur sanctificatio, quæ fit per talem virtutem, & ante ablutionem non sanctificatur homo; ergo nec Sacramentum perficitur in ipsa aqua, sed in ablutione, quæ est applicatio aquæ ad hominem. Caietanus aliter hanc rationem explicat. Vide illum.

Ad primum autem factum in principio respondetur, Baptismum utroque modo posse definiiri, nempe & per suum genus quod est Sacramentum, & per eius materiam, quæ est ablutio; aptius tamen per materiam definiiri, quia se habet ad modum entis artificialis, & pro materia supponit, & in genere, in quo illa est, ponitur, ut diximus

cum D. Thom. eodem modo respondet Magister Soto ubi supra. Vi-
de illum.

Ad secundum respondetur, Baptismum appellari aquam à Christo, vel quia, ut hic ad 2. ait D. Thom. *Aqua est materiale Baptismi principium*; vel quia, ut idem S. Doctor dicit in 4. dist. 3. quæst. 1. artic. 1. quæstionc. 2. ad 3. *Baptismus materialiter consistit in aqua, secundum quod est abluens*. Ex quo non sequitur Baptismum definiendum esse per aquam, sed potius per ablutionem; nisi forte illum per eius causam velimus definire eo modo quo ira diffinitur, Accensio sanguinis circa

cor.

†

ARTICVLVS II.

*Vtrum Baptismus fuerit institutus post
Christi passionem.*

Conclusio est negans.

*Dubium. Quando fuerit
Baptismus institutus
à Christo.*

Quidam recentiores cum Scoto in 4. d. 3. quæst. 4. artic. 2. con. 6. & Gabriele ibidem q. 1. artic. 3. dub. ultimo existimant, Baptismum fuisse quidem institutum ante passionem Christi; non tamē quando Christus baptizatus est à Ioāne, sed paulò post, cum discipulos collegit, ritumque Baptismi præscripsit. Probatur primò, quia quando Christus baptizatus est, non instituit baptismum in actu exercito suo Baptismate quemquam baptizando, quia solùm fuit

baptismate Ioānis baptizatus; neq; in actu signato ritus eius præscribendo; quia ibi nihil præscripsit; neque Pater apparuit, ut aliquid præscriberet, sed ut Christo testimonium perhiberet; ergo nullo modo.

Secundò, Instituire Sacramenta est formaliter actus legislatoris, sed tunc Christus nõ sustinuit personam legislatoris sed potius poenitentis; ergo tunc nõ instituit Baptismum.

Dicendum tamen est primò. Baptismum fuisse institutum à Christo ante eius passionem. Docent hoc communiter Theologi cum D. Thom. hic, & Mag. sent. in 4. dist.

U. 3. Probatur primò, nam Ioan. 3. v. 22. dicitur. *Post hac venit Iesus & discipuli eius in Iudaam terram, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat.* At non baptizabat baptismate Iôannis, ut ex precedentibus & subsequens apertè colligitur; ergo proprio iam ab ipso instituto. Vide Sanctum Augustinum tractat. 5. in Ioan. circa finem, & tract. 15. & 16 & epist. 108.

Secundò. Nam Patres communiter nostram conclusionem docent, imò eorum nonnulli affirmant Christum aliquos baptizasse Euodius Episcopus Antiochenus apud Nicephorum libro 2. hist. cap. 3. ait: *Christus manibus suis Petrum tantummodo baptizavit, Petrus vero Andream, & filios Zebedei.* Clemens apud Sophronium in Prælo spirit. cap. 76. inquit: *Christus dicitur Petrum solum baptizasse, Petrus An-*

dream, Iacobum, & Ioannem. Euthimius, Ioan. 3. dicit: *Scribunt Apostolorum temporibus proximi, quod Christus Petrum ac Virginem matrem baptizauerit.* Denique S. Vincentius Ferrerius serm. feria 6. post Iudica ait: *Ioan. Baptista, & Virgo Maria voluerunt baptizari à Christo.* Si qui vero significare videntur baptismum non fuisse institutum à Christo ante eius passionem, exponendi sunt, cum obligatione, & efficacia aperiendi ianuam regni cœlestis.

Tertiò. Apostoli fuerunt ordinati Sacerdotes, & susceperunt Sacramentum Eucharistiam in cœna Domini; ergo cùm secundum legem ordinationem nemo possit suscipere alia Sacramenta nisi sit baptizatus, nam Baptismus est ianua omnium Sacramentorum, iam antea erant baptizati, nullum est enim funda-

mentum afferendi Christum illis dispensasse.

Dicendum est secundò. Fuisse Baptismum institutum, quando Christus in Iordane est baptizatus. Docet hoc D. Thom. hic. Idem prius docuerat Mag. sent. in 4. d. 3. ubi de institutione Baptismi loquens ait: *Commodius dicitur institutio facta, quando Christus à Ieanne baptizatus est &c.* Tunc ergo inuocato nomine Trinitatis institutus est Baptismus Christi, in quo Trinitas, cuius mysterium ibi innotuit, inseruit homines baptizat. Qui bus verbis indicat tunc Baptismum fuisse institutum non solum quoad materiam, sed etiam quoad formam. Cuius oppositum non docet D. Thom. ibi q. 1. artic. 5. quæstiunc. 2. solum enim intendit, tunc formam non fuisse institutam expressione illius, sed solum quasi in figura per præsentiam trium personarum in signo visibili.

Secundò probatur ratione D. Thom. hic: *Tunc videtur aliquod Sacramentum institui, quando accipit virtutem producendi suum effectum.* Hanc autem virtutem accepit Baptismus, quando Christus est baptizatus. Unde tunc verè Baptismus institutus fuit quantum ad ipsum Sacramentum. Vbi aduertendum est, virtutem producendi suum effectum, quam accipit Sacramentum, quando instituitur, non esse physicam & permanentem, nec aliquid distinctum ab ipsa institutione; solum enim est designatio & consecratio materię ad talem effectum, per illam & non per aliam rem producendum. Hanc autem virtutem accepisse materiam Baptismi, quando Christus baptizatus est, cõmunis est doctrina Patrum asserentiũ, tunc Christum lux mundissimę carnis cõtactu aquas sanctificasse, & eis vim regene-

ratiuā contulisse. Subdit
verò D. Tho. *Sed necessitas
vrendi hoc Sacramento in
dicta fuit hominibus post
Passionem & Resurrectio-
nē.* De qua vide quæ di-
ximus 1. 2. q. 103. art. 3.

Tertiò probatur, Tūc
Sacramētum instituitur,
cum eius materia delig-
natur & tali Sacramen-
to consecratur. sed ut
ait D. August. serm. 1.
Dom. infra Oct. Epipha-
niæ. *Ex quo Saluator in
aqua se merfit, ex eo omniū
gurgitum tractus cuncto-
rumque fontium venas my-
sterio Baptismatis cōsecra-
uit. Et quisquis ibi in no-
mine Domini baptizari
voluerit, non tam illū mun-
di aqua diluit, quā Chri-
sti unda purificat.* Ergo
ex quo Christus in aqua
se merfit, quando bap-
tizatus est, ex eo ab illo
Baptismus institutus est,
ita ut ex tunc, etiam si
quis sequenti die bap-
tizaretur in nomine Do-
mini, purificaretur, &
à peccato originali mū-
daretur.

Quartò. Cū Iesu bap-
tizado & orate apertum
est cœlum, & descendit
Spiritus Sanctus corpo-
rali specie sicut colūba
in ipsum, impletum est
quod Ioāni Deus dixit.
Ioan. 1. v. 33. *Super quem
videris Spiritum descendē-
tem & manentē super eum,
hic est qui baptizat in Spi-
ritu Sancto.* At hoc non
aliter verificatur nisi
quia Christus baptismū
instituit, sicut de institu-
tore Religionis ad re-
dimēdum captiuos, post
eius institutionem ve-
rum est dicere, hic re-
dimit captiuos etiā an-
tequam ad redimendum
vadat aut alios mittat;
ergo &c. Et certe si quā-
do Christus baptizatus
est, non instituisset Bap-
tismus, Evangelistæ nō
tacuissent tēpus, in quo
postea instituit; & in-
structio discipulorū de
ritu Baptismi, illum iam
institutum supponit.

Ad primum autem fa-
ctum in principio res-
pondetur, Christum quā

do baptizatus est, suum baptismum instituisse, non quidem suo Baptismate quemquam baptizando, aut illum suscipiendo, sed vim regeneratiuam aquis praebendo, & virtutem producendi suum effectum Baptismo suscepto in nomine Trinitatis conferendo modo explicato. Vnde simul baptismus Ioannis quo non indigebat suscepit, & suum baptismum quo homines indigebant, instituit.

Ad secundum respondetur negando maiorem; solum enim condere leges est formaliter actus legislatoris; vnde licet praecipere baptismum fuerit formaliter actus legislatoris; non tamen baptismum instituerit, sed hic formaliter actus fuit institutoris sacramentorum. Quae duo munera distincta esse patet, si Deus vni homini tribueret facultatem in-

stituendi sacramenta aut ritus eorum, & alteri praecipendi obseruationem talium rituum, aut susceptionem talium sacramentorum ab alio institutorum. Sed data maiori, nego minorem; sicut enim Christus in sua passione, in qua factus est pro nobis maledictum, & peccatum, ut patet ex 2. ad Corinth. 5. v. 21. & ad Galatas 3. v. 13. fuit legislator, qui nos redemit de maledicto legis, & eam abrogauit, cum dixit, *Consummatum est*; ita & cum baptismum Ioannis, qui erat baptismus poenitentiae, suscepit, potuit personam legislatoris sustinere. Vnde D. Thom. supra quaest. 39. artic. 1. ait. *Baptizari voluit, sicut August. dicit in serm. Epiphaniae; quia voluit facere, quod faciendum omnibus imperauit.*

(S)

ARTICVLVS III.

Verum aqua sit propria materia Baptismi.

Conclusio est affirmans.

Oppositum huius docuerunt Manichæi, & Seleuciani, qui teste S. Aug. lib. de hæresibus, hæresi 48. & 59. Baptismum in aqua non accipiebant, & nihil salutis afferre perhibebāt. Pauliciani etiam, qui ut refert Euthim. 2. p. Pano-pl. tract. 21. solis verbis baptizabant. De Iacobitis quoque refert Sanderus lib. 7. de visib. monarch. hæresi 113. sensisse materiam Baptismi esse ignem. Sed conclusio articuli certa est secundum fidem, ut constat ex cap. *Firmiter*, de Sum. Trinit. ex Concilio Florent. in Decreto Eugenij, & ex Concilio Trident. sess. 7. Can. 2. cuius verba referā art. seq. & ex loco Ioan. 3.

hic in argum. Sed contra adducto a D. Thom. *Nisi quis venatus fuerit ex aqua* &c.

Est autem aqua materia Baptismi remota, nō proxima; hæc enim ablutio est, ut omnes Theologi fatentur. Inter quos solū est difficultas, in quo huiusmodi ablutio consistat. Quidā, tam in actione, quā in passione consistere existimant. Mihi tamen cū Mag. Soto in 4. d. 3. q. vnica, art. 1. & alijs discipulis D. Th. in sola passione consistere videtur; nā certū est Baptismum, ac per consequens materiam eius proximā, scilicet ablationem, pro qua supponit, & per quā diffinitur, esse in baptizato; sed nō est certū actionē abluendi esse in

baptizato, cū probabilis opinio sit actionē etiam transeuntem non esse in passo sed in agente; ergo &c. Confirmatur, ablutio quæ est materia proxima Baptismi, non baptizantem, sed baptizatū denominat; ergo cum actio, etiam si sit in passo, non denominet formaliter passum, sed agens, ablutio ut materia proxima Baptismi non consistet in actione sed in passione, ut actio vero solum erit causa talis materiæ & Baptismi, sicut & minister cuius est actio, & hoc indicant verba illa *Ego te baptizo.*

Ut autem huiusmodi actio per ministrū fiat, & passionem inferat in abluto, non est necessaria sordium absterio, nam hæc talis actionis & passionis effectus est, & impediri potest mag

na sordium adhæsione, aut non esse, quia sordes non sunt. Requiritur tamen, ut minister moueat aut aquam solam eam infundendo super baptizandi corpus, aut aquam simul & corpus baptizandi, illud in aquam immergēdo; baptizato enim quieto in aqua omnino immota consistente, verificari non possunt verba ministri *Ego te baptizo,* & quamuis illa proferat, non perficitur Baptismus. Prædicta vero motio, quamuis ut præcisè motio localis est, non sit ablutio, tamen ablutio est, quatenus per illam aqua corpori baptizandi applicatur, hoc que aquam in se recipit, & recipiendo abluatur tactu aquæ ut termino prædictæ motionis.

ARTICVLVS III.

*Vtrum ad Baptismum requiratur aqua
simplex.*

Conclusio est affirmans.

Simplicis aquæ nomine eam intelligit D. Thom. quæ composita nõ est, admista, vel transmutata, ita vt soluat species aquæ veræ & naturalis. Aquam enim veram & naturalem requiri ad Baptismum, diffinitur in Concil. Florent. in Decreto Eugenij, & in Trident. Sess. 7. Can. 2. de Baptismo, vbi sic dicitur: *Si quis dixerit aquam veram & naturalem non esse de necessitate Baptismi; anathema sit.*

Hinc inferitur primò. Baptismum fieri nõ posse in luto, nec in vino limphato, vt docet D. Thom. in corp. art. quia inquit, *Lutum magis est terra, quàm aqua, & lim-*

phatum vinũ magis est vinum quàm aqua. Si tamen ex luto exprimeretur aqua, in illa Baptismum fieri posse dicit ad 2.

Secundò. Quod ibidẽ ait. S. Doctor, in aqua calefacta à Sole (& idẽ est de calefacta ab igne) & in aqua fluminis turbida posse fieri Baptismum: quia per transmutationem calefactionis, & permissionem terrestrium partium turbidã aquam efficientem non soluitur species aquæ.

Tertidò. Quod dicit ad primum, *Transmutatio in aqua maris facta, & etiam in alijs aquis, quæ penes nos sunt (salte scilicet aut amaræ) non est tanta, quod soluat speciem aquæ.* Et ideo in hu-

iusmodi aqua potest fieri
Baptismus.

Quartò. In aqua Chri-
mate admista, & in iure
posse fieri Baptismus:
quia ut ad 2. dicit D.
Thom. Admissio Chri-
stis non soluit speciem aquæ,
sicut nec etiam aqua deco-
ctionis carnium aut aliorum
huiusmodi. Nisi forte sit
facta tanta resolutio cor-
porum lixiviorum in aqua,
quod plus liquor habeat de
aliena substantia, quàm
de aqua, quod ex spissi-
tudine perspicitur potest.

Quintò. In humore
stematico, sicut nec in
sanguine animalis, aut
vino, vel quocumque
liquore alicuius plantæ
non posse fieri Baptis-
mum, ut dicitur ad 3.
Nec obstat quod obijcit
argumentum, aquam fluē-
tem de latere Christi
pendētis in cruce fuisse
signum Baptismi, ait
namque S. Doctor. Aqua
fluens de latere Christi pē-
dentis in cruce non fuit
humor stematicus, ut qui-
dam dixerunt. Fuit autem

aqua pura miraculosè egre-
diens de corpore mortuo.
Veramque aquam fuisse
diffiniuit Innocentius
III. cap. In quidam, De
celebratione missarum.
In salua Baptismus nō
valere constat ex cap.
Non ut apponeret, De
Baptismo. Eadem est ra-
tio de sudore & la-
crimis.

Sextò. Quod in lixiuio
& in aquis sulphureorum
balnearum potest fieri Bap-
tismus: quia salis aqua
non incorporantur per ar-
tem vel naturam aliqui-
bus corporibus mistis, sed
solum alterationem quan-
dam recipiunt, ex hoc quod
transcunt per aliqua cor-
pora. Ita D. Thom. hic
ad 4. Quidam tamen di-
cunt, de lixiuio hoc nō
esse ita certum, & id-
circo debere iterari sub
conditione Baptismus
factum in lixiuio. Sed
nullam huius rationem
reddunt.

Septimò. Quod dicit
ad 5. Aqua rosacea est
liquor rosa resolutus. Unde

in ea non potest fieri Baptismus: & eadem ratione nec in aquis alchymicis. Nec est eadem ratio de aquis pluuiialibus. De ceruicia expressa ex pomis eadem est ratio ac de vino. De ea quæ fit ex ordeo, dicunt aliqui, si non sit crassa & multum decocta, sed tenuis posse comparari aquæ luculæ, & in illa posse fieri Baptismus. Sed cū hoc sit dubium, iterandum esse existimo.

Denique, In gelu, grâdine, aut niue non valere Baptismus, quia nō sunt completè aquæ, & ideo nec locioni aptæ; bene tamen in aqua resoluta ex ipsis, vt omnes Theologi docent. De aqua resoluta ex sale inquit Sum. Ang. in illa posse fieri Baptismus, sicut & ex aqua resoluta ex gelu: Syluester tamen verbo *Baptismus* 2. quæst. 7. oppositum tenet.

ARTICVLVS V.

*Vtrum hæc sit conueniens forma Baptismi,
Ego te baptizo in nomine Patris, &
Filij, & Spiritus
Sancti.*

Conclusio est affirmans.

Dubium. An omnia ista verba sint de essentia forme Baptismi.

TOrtinet præterea, quot sunt verba in prædicta forma (quæ
con-

conuenientem & optimam esse, nullus fidelium negare potest, cum eam tradat Ecclesia, ut constat ex usu, & ex Concilio Florentino, quas omnes sequentibus conclusionibus explicamus.

Dicendum est primo. Personam ministri debere exprimi in Ecclesia Latina per pronomen *Ego*; hoc tamen non esse de essentia formae Baptismi. Primam partem docet D. Thom. hic, ubi cum dixisset duplicem esse causam Baptismi, principalem scilicet, quae est S. Trinitas, & instrumentalem, quae est minister, subdit: *Et ideo oportet in forma Baptismi de utraque fieri mentionem. Minister autem tangitur, cum dicitur, Ego te baptizo.* Verbum *Oportet*, necessitatem, & debere fieri significat, non quidem apud omnes, sed apud eos qui forma, quam explicat, utuntur, quales sunt fideles Ecclesiae Latinae. Quos personam

ministri debere exprimere per pronomen *Ego*, praeterea ostenditur: nam alias discederent a communi usu Latinae Ecclesiae, quem obseruare tenentur.

Si quaeras, quam culpam sit baptizare sine expressione pronominis *Ego*? Respondet Mag. Soto in 4. d. 3. q. unica, artic. 5. *Censeo non esse mortalem, nisi fortasse graue suboriatur scandalum, quod nunquam error posse tam magnum oriri.* Quid si pronomini *Ego*, minister adderet proprium nomen, vel officium? Respondet idem Magister inferius: *Additio, Ego Petrus, vel Ego Sacerdos te baptizo nihil culpa, aut quam minimum affert.* Sed nonnullam quamuis minimam culpam esse, patet ex dictis supra quaest. 60. artic. 8.

Secunda pars patet ex forma graecae Ecclesiae, quam approbat Concilium Florentinum, in qua persona mini-

ministri per tale pronomen non exprimitur, & ut hîc ad 1. dicit D. Thom. *Quod additur Ego in forma nostra, non est de substantia forme, sed ponitur ad maiorem expressiōnem intentionis.*

Neque huic obstat, quod ait Alexand. III. cap. 1. De Baptismo: *Si quis puerum ter in aqua immerferit in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, amen; & non dixerit, Ego baptizo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, amen: non est puer baptizatus.* Respondetur enim id non dixisse propter pronomen Ego, sed propter verbum *Baptizo*, quod actum baptizandi exprimit, sine cuius expressiōne non est Baptismus. Innocentius in prædictum caput existimat, licet Græci sua forma vtentes absque expressiōne ministri per pronomen Ego, verè baptizent; si quis tamen apud latinos vteretur

illa forma, non verè baptizare. Sed merito reprehêditur ab Adriano in 4. quæst. 3. & impugnatur à Mag. Soto vbi supra. Nam vbiunque seruatur omnia, quæ sunt de essentia Sacramenti, fit Sacramentum: sed in illa Græcorum forma seruatur omnia, aliàs nec à Græcis fieret Sacramentum; ergo & etiam si quis apud latinos illa vteretur forma, verè baptizaret: Ecclesia namque non potest formas apud diuersas nationes variare quantum ad suam essentiam, nec facere vt teneant in vno loco, & non in alio. Addit vero Mag. Soto, secus esse quantum ad culpam baptizantis, si non seruat formam Ecclesiæ: nam si latinus apud nos vteretur forma Græcorum grauer peccaret: *Quamuis forasse secluso scandalo in secreto non esset grauius quàm veniale.* Græci vero vtendo sua forma nō pec-

cant: *Imo forsan peccarent utendo nostra forma propter scandalum, quod apud illos oriretur.*

Aduertendum tamen est, quãuis in forma Græcorum non subsistat persona ministri: ipsi enim non intendunt dicere, *Baptizetur seruus Christi à me* (aliàs pariter dicerent, *Ego te baptizo*) sed baptizetur seruus Christi ab ipso; tamen ut ait Mag. Soto ubi supra, *Ihic virtualiter subnotatur minister.* Sicque saltem hoc modo ad essentiam formæ Baptismi spectat, personam ministri significare, quod est illum significare quasi remote, & indirecte, ac virtualiter.

Dicendum est secundo. Actum baptizandi, qui per ministrum exercetur, necessario exprimendum esse, hocque de essentia formæ esse, sine quo inualidum esset Baptismi Sacramentum. Colligitur hoc ex D. Thom.

hic ad 1. dum loquens de forma Græcorum ait: *Et quia exprimitur actus exercitus per ministrum cum inuocatione Trinitatis, verum perficitur Sacramentum.* Quæ causa etiam redditur à Concilio Florent. in Decreto unionis dicente: *Si exprimitur actus, qui per ipsum exercetur ministrum, cum Sancta Trinitatis inuocatione, perficitur Sacramentum.* Ergo si talis actus nõ exprimeretur, inualidum esset Sacramentum.

Rationem etiam optimam huius assignat D. Thom. hic ad 2. dicens: *Quia ablutio hominis in aqua propter multa fieri potest, oportet quod determinetur in verbis forma ad quid fiat.*

Si quæras, quomodo si verum est quod hic ad 1. ait D. Thom. *Græci non attribuant actum baptizandi ministris*, in forma Græcorum exprimaturs actus exercitus per ministrum? Respondetur, quia

quia non attribuendo actū Baptismi ministris, non intendunt Græci, talem actum non exerceri per ministros, sed solum ministros nō baptizare propria, sed Christi auctoritate, illisque non esse tribuendam sanctitatem Baptismi, sed Christo. Si Græci in sua forma dicerent, Baptizetur seruus Christi à Christo, & nullatenus à me, excluderent actionem ministri, idque Ecclesia non toleraret, & non baptizarent. Sed subicédo nomen ministri, etiā si solum Christum exprimant, non excludunt ministri actionem, sed hæc illic intelligitur, cum Christus intelligatur per suum ministrum baptizare, sicque verè baptizāt. Nam sensus formæ illorum est, Baptizetur seruus Christi à Christo per ministerium meum.

Hinc infert Mag. Soto vbi supra, verè

etiam baptizare qui diceret, Baptizet te Christus. Nam si per passivam quis dicere potest, Baptizetur seruus Christi à Christo Iesu, ut intelligūt Græci, cur non poterit verbum veriti in vocem actiuam.

Aduertendum tamen est, quamuis non sit licitum mutare verbum *Baptizo* in alia equipollentia, ut patet ex dictis supra quæst. 60. artic. 7. illis tamen, cum exprimant eundem actum, & effectum, verum confici Baptismum. Sunt autem verba equipollentia, Abluo, Lauo, Intingo, & idem sentit de verbo Mergo Mag. Soto vbi supra. Vbi & subdit verū esse Baptismum, si Episcopus pro *Baptizo* diceret, *Baptizamus*; sicut etiā si pro *Ego* diceret *Nos*, & si *Regē* baptizaret, pro *Te* diceret *Vos*.

Dicendum est tertio: Personam baptizandam etiam exprimi debere. Docet hoc D. Th. hic ad 3. & 4. colligiturque ex verbis

verbis Christi Matth. ultim. v. 19. *Baptizantes eos* : & ex natura ipsius Sacramenti, quæ consistit in usu & applicatione materiæ ad subiectû. Unde sicut ad Sacramentû Confirmationis, & Pœnitentiæ nō sufficit dicere, *Chrismo*, vel *Absoluo* : ita nec ad Baptismum dicere, *Baptizo in nomine Patris &c.*

Exprimitur autē persona baptizāda per pronomen *Te*, quod est in nostra forma, quæ semper obseruanda est. Si tamen quis diceret *Vos* ob dignitatem baptizandi, aut Maiestatem vestram, quia est *Rex*, aut *Hunc*, aut *Petrum*, validum esset Baptisma, quia sufficienter persona baptizanda exprimitur, sicut & cum Græci dicunt, *Baptizetur seruus Christi*. Quidam tamen putant, si minister diceret, *Baptizetur seruus Christi Petrus*, & apponeretur forte *Paulus*, Baptismum esse du-

bium & iterandum sub conditione. Sed Mag. Soto ubi supra oppositū docet. *Quemcumq; enim Sacerdos arbitretur baptizare, semper in illo virtute manet intentio Ecclesiæ, qua est baptizare hunc, siue dicat hunc, siue te, siue Ioannem*. Si plures simul baptizarentur, inquit D. Thom. hic ad 4. *Tunc oportebit dicere. Ego baptizo vos. Nec erit mutatio formæ, quia vos nihil aliud est, quàm te, & te.*

Dicendum est quartò. De essentia formæ Baptismi esse dicere *In nomine*, ita vt si diceretur *In nominibus*, nullū esset Sacramentum. Propositionem *In* non esse de essentia formæ, improbabile non est : nam idem omnino est sensus, siue dicatur *In nomine*, siue *nomine Patris &c.* Et idē est de coniunctione *Et* : sicque si quis omittēdo propositionem *In*, & coniunctionem *Et*, diceret, *Ego te baptizo nomine Patris, Filij, Spiritus Sancti,*

Sancti, validum Sacramentum conficeret, quamuis peccaret, non quidem mortaliter, quia materia est leuis, sed venialiter, sicut et si pronomen *Ego* omitteret. Probabile tamē nō est, de essentia formæ non esse dicere in singulari *Nomine*, & non in plurali *Nominibus*; sic enim omnes asserunt. Et quāuis Marsilius dicat, se nō audere definire, non esse Sacramentum, si quis ex ignorantia, vel lapsu linguæ diceret, *Nominibus*; hoc tamē optimē impugnat Mag. Sor. vbi supra. Quia qui sciēs & prudens id diceret, non perficeret Sacramentum; ergo neque si ex ignorantia profertur: ignorantia enim non supplet id, sine quo à scienter non fit Baptismus; aliās qui ignoranter baptizaret in aqua rosacea, verum efficeret Sacramentum.

Rationem huius conclusionis insinuat D. Th.

hic ad 6. dicens: *Virtus diuina, qua operatur in Baptismo, ad essentiam pertinet, & ideo dicitur in nomine, & non in nominibus.* Si enim diceretur in nominibus,, significaretur non esse eandem essentiam & virtutē omnium Personarum: sicut autem in forma Baptismi exprimenda est Personarum Trinitas, ita & essentiæ vnitas, ad quam pertinet virtus diuina, quæ operatur in Baptismo. Hæcque explicatur eum dicitur *In nomine*: nam idem est ac virtute, potestate, auctoritate Patris &c. vt D. Tho. insinuat, & Mag. vbi supra dicit. vbi & addit: forsau verum esse quod ait Innocentius in cap. 1. De Baptismo, si quis non diceret in nomine, sed in virtute Patris &c. non perficeret Sacramentum: quia virtus non dicit totum quod nomen, cum hoc & fidē sonet, & virtutem, & auctoritatem, & potestatem;

statem; sicque præter crimen quod committeret, deberet Sacramentum sub conditione iterari. Si tamen quis diceret, in nomine Patris, & in nomine Filij, & in nomine Spiritus Sancti, Sacramentum perficeret: quia non assereret plura nomina esse, sed idem essentiale Dei nomen repeteret commune tribus Personis; sicut etsi diceret, in nomine Dei Patris, & Dei Filij &c.

Dicendum est quintò. Ad essentiam Baptismi necessarium esse in forma eius exprimere Personas Trinitatis; & quãuis probabilius sit exprimendas esse per hæc nomina Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, ut validum sit Sacramentum: probabile tamen esse, validum confici Baptismum, si exprimantur his nominibus, Genitoris, Geniti, & Procedentis. Prima pars colligitur ex verbis Christi Matth.

ultim. v. 29. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Patet etiam ex Concilio Florét. in Decreto unio- nis.

Secunda pars probatur, nam D. Thom. hic ad 7. dicit: *Nec in alijs nominibus perficitur Sacramentum.* Quod licet Caiet. exponat, non perficitur licite, quia contra præceptum Ecclesie est uti alijs nominibus; communior tamẽ intelligentia est, idem esse, ac validum Sacramentum non fieri; sicut è contra cum ad 1. ait S. Doctor *Verum perficitur Sacramentum, in forma scilicet Græcorum, idẽ est ac validum Sacramentum fieri.*

Præterea, forma Baptismi virtutem habet ex institutione Christi: sed Christus instituit formam huiusmodi in his nominibus Patris &c. ergo in quacumque lingua utendum est necessario nominibus signifi-

nificantibus Patrē &c. Confirmatur, quia sicut ad materiam Baptismi necessario assumenda est aqua, quia eius usus est communior ad abluendum, ita ad formā Baptismi assumenda sunt illa nomina, quibus communius consueverunt nominari Personæ diuinæ in qualibet lingua: sed in qualibet lingua communius cōsueverunt nominari his nominibus Patris &c. ergo hæc sunt necessario assumenda.

Nec obstat nomina Genitoris &c. esse synonyma cū nominibus Patris &c. nō minus quàm Verba abluo, lauo, sunt synonyma cū verbo baptizo; sicque sicut in his verbis perficitur Baptismus; ita & in illis nominibus. Respondetur namque negādo nomina Genitoris &c. esse synonyma cum nominibus Patris &c. nam hæc significant relationes, quibus cōstituantur di-

uinæ Personæ; illa vero non relationes sed actus notionales, qui sunt fundamenta relationum, significant; sicque non sunt synonyma; sicut nec nomen albedinis est synonymum cum nomine similitudinis, cuius illa est fundamentum. Non obstant etiam argumenta Caietani hic: nam ad illa respondet Magister. Soto ubi supra, quem vide.

Tertia pars communis est inter Theologos; nullus est enim qui neget probabilem esse opinionem Caietani hic asserentis validum esse Baptismum in nomine Genitoris &c. Quam ipse Caiet. quinque rationibus satis probabilibus probat, & ait: *Saluator instituens formam Baptismi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti non est intelligendus arctasse virtutem forma ad formalia significata ex vobis neminum per hæc nomina.*

sed ad significata illa, ad qua significanda hæc nomina accommodata sunt. Ex quo respōderi potest ad rationem factā pro secunda parte conclusio-

nis: nam nomina Genitoris &c. diuinæ Personas significant, & illis sanctam Trinitatem inuocamus, laudamus, & confitemur.

ARTICVLVS VI.

Vtrum in nomine Christi possit dari Baptismus.

Conclusio est negans.

Dubium. An Baptismus in nomine Christi aut Trinitatis valeat.

PArtem affirmātem tenet Caiet. hic ad finem commentarij. Probat primò ex cap. *A quodam*, De consecrat. d. 4. vbi Nicolaus Papa respondens Bulgaris consulentibus quid esset agendum de multis à quodam Iudæo baptizatis ait: *Si in nomine Trinitatis, vel tantum in nomine Christi, sicut in Actibus Apostolorum legitur, baptizati sunt* (unum quippe

idemque est, ut S. Ambr. exposuit) quia non illorum sed eius est, rebaptizari nõ debet. At rebaptizari deberent, si Baptismus in nomine Christi, & in nomine Trinitatis nõ esset validus; ergo &c.

Secundò. Nam Actuum 8. v. 12. dicitur: *In nomine Iesu Christi baptizabatur viri & mulieres.* At talis Baptismus tunc erat validus; ergo & nunc: alias enim non esset vnũ Baptisma.

Tertio. Ad essentiam Baptismi sufficit, ut verbis formæ implicite significetur tres diuinæ Personæ; sed hæc implicite sig-

significantur tam nomine Christi, quàm nomine Trinitatis; ergo &c. Maior probatur, nam nec hæc nomina Pater, & Filius significant diuinas Personas explicitè, pater enim non significat diuinum Patrem, sed patrem absolutè, & filius non significat diuinum Filium, sed filiù absolutè; ergo sufficit vt verbis formæ implicitè significantur diuinæ Personæ.

Dicendū tamen est 1. Baptismū in nomine Trinitatis, nisi tres diuinæ Personæ exprimantur, nullum esse. Colligitur hoc ex D. Thom. hic, illudq; expressè docet in 4. d. 3. q. 1. art. 2. quæstionē. 2. ad 4. his verbis. *In nomine Trinitatis nō exprimuntur ipsa Persona, sed solus numerus Personarum. & ideo nō sufficit dicere, in nomine Trinitatis, nec esset Baptismus, si diceretur.*

Probatu deinde ex c. in synodo, De consecrat. d. 4. vbi Zacharias Papa approbat decretū Syno-

di Anglorum, & ait, *Perfectus Christianus non est, nisi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti fuerit baptizatus.* Et subdit: *Qui vel vnā de Trinitate Personam in Baptismo non nominaret, illud Baptisma esse verū nō posset.* At qui baptizaret in nomine Trinitatis, nullam Personam nominaret, nullius enim nomen exprimeret, sicut & qui solius Patris nomen exprimeret, non nominaret Filium; ergo nō esset verum Baptisma.

Dicendū est 2. Nec Baptismū in nomine Christi validum esse. Docet D. Thom. hic, & optime probat, & inter alia in arg. *Sed contra*, auctoritate Pelagij Papæ, qui, vt refertur Can. Si reuera, De consecrat. d. 4. Gaudentio dixit: *Qui solummodo se in nomine Domini baptizatos fuisse forsitan cōfitentur, sine cuiusquā dem binationis ambiguo eos in Sāctæ Trinitatis nomine baptizabis.* Nec valet solutio Caiet. aliud esse bapti-

zare in nomine Domini;
 & aliud baptizare in
 nomine Christi, & Pela-
 gium solū irritum de-
 creuisse Baptismū in no-
 mine Domini, non vero
 in nomine Christi. Cō-
 tra hoc enim est, nam
 Pōtifex pro eodem ac-
 cipit in nomine Domini,
 & in nomine Iesu Chri-
 sti, mos enim antiquus
 fuit ex Apostolis deri-
 uatus, Christum appella-
 re Dominū, & nullus vn-
 quā fuit vsus baptizādi
 in nomine Domini præ-
 cise, sed semper in no-
 mine Iesu Christi. Quod
 & ex Can. *Mulri*, De cō-
 secra. d. 4. colligitur:
 nam idem Pelagius, ei-
 dem Gaudentio, in ea-
 dem epistola dixit: *Mul-
 ti sunt qui in nomine solū-
 modo Christi vna etiā mer-
 sione se afferunt baptizare:
 Evangelicum vero præcep-
 tum, ipso Deo & Domino
 Salvatore nostro Iesu Chri-
 sto dicente & tradente, nos
 admonet, in nomine Tri-
 nitatis, trina etiā mer-
 sione sanctum Baptisma*

vnique tribuere.

Secūdo probatur, quia
 vt patet ex auctoritate
 Zachariæ Papæ adducta
 in 1. con. & ex testimo-
 nio Didimi relato à D.
 Thom. hic in arg. *Sed cō-
 tra* qui in Baptismo præ-
 termitteret vnū ex no-
 minibus diuinarū Perso-
 narum, & vel vnā de Tri-
 nitate Personam non no-
 minaret, non esset verū
 Baptisma: sed qui solū
 in nomine Christi bapti-
 zat, prætermittit nomē
 duarū Personarum, dual-
 que Personas de Trinita-
 te nō nominat; ergo nul-
 lum efficit Baptismi Sa-
 cramentum. Si dicas in
 nomine vnius Personæ
 intelligi aliam. Contra
 hoc est quod hic in
 corp. articuli ait S. Do-
 ctor. *Sicut ad Sacramētum
 requiritur materia sensibi-
 lis, ita & forma sensibilis.
 Vnde non sufficit intellectus
 vel fides Trinitatis ad per-
 fectionem Sacramenti, nisi
 sensibilibus veybis Trinitas
 exprimat.*

Ad primum vero factum in principio respondet D. Thom. hic ad 3. Quod Nicolaus Papa dictum suum confirmat ex duabus promissis. Et ideo eius responsio patet ex primis duabus solutionibus. Quæ responsio difficultatem habet, quam tamè optime explicat Magist. Soto in 4. d. 3. q. unica, art. 6. Videtur enim dicere, quod postquam Nicolaus soli usus Apostolorum, & auctoritati Ambrosij subnixus est, noluit Papa maiorem sibi arrogare fidem, quam habuit Ambrosius: & ideo licet revera arbitrius fuerit Pontifex, quod tempore suo valeret Baptismus in nomine Christi, non hoc decrevit tanquam articulum fidei, sed solum tanquam opinionem quam putavit esse Ambrosij.

Ad secundum Magist. Soto ubi supra dicit, sibi semper verosimilimum esse, numquã Apostolos baptizasse in nomine Iesu, sed in nomi-

ne Patris &c. & solum dici baptizasse in nomine Iesu, quia baptizabãt in fidem eius, aut quia nomen Iesu Christi ipsi formæ solemniter immiscebant dicentes, Baptizo te in nomine Patris, & Filij Iesu Christi &c. Alij dicunt, Apostolos baptizasse in nomine Christi, hoc est auctoritate Christi & baptismo à Christo ministrato, non Baptismate Ioannis. Sed D. Tho. hic ad 1. aliter respondet. Quod ex speciali revelatione Apostoli in primitiva Ecclesia in nomine Christi baptizabant: ut nomen Christi (quod erat odiosum Iudæis & Gentilibus) honorabile redderetur, per hoc quod ad eius invocationem Spiritus Sanctus dabatur in Baptismo. Et in 4. dist. 3. quæst. 1. artic. 2. quæstiuncula 2. ad 3. addit: Et quia illius mutationis causa fuit conveniens illi tempori, ideo cessante causa cessat effectus: & modo non esset Baptis-

nis, si quis in Christi nomine
 ne baptizaret. Neque huic
 obstat quod ait S. Aug.
 lib. 3, contra Maximi-
 num cap. 17, de baptiza-
 tis tempore. Apostolo-
 rii Act. 2. *In nomine Iesu
 Christi iussi sunt baptizari;*
*Et non intelligitur non
 baptizari nisi in nomine
 Patris, & Filij, & Spiritus
 Sancti.* Respondetur
 namque illud intelligun-
 tur, solam implicitam
 inuocationem trium Per-
 sonarum denotare, *Quia
 in Christi nomine tota Tri-
 nitas intelligitur*, ut cum
 Mag. sentent. inquit D.
 Thom. in 4. vbi supra.
 Vnde S. Aug. immediate
 subdit: *Cur non sic audis
 de Filio Dei omnia per ip-
 sum facta sunt; ut & non
 nominati intelligas ibi Spi-
 ritum Sanctum?* Ex quo pa-
 tet sentire, illos qui
 iussi sunt baptizari in
 nomine Christi eodem
 modo intelligi baptiza-
 tos in nomine Patris
 &c. quo Spiritus San-
 ctus intelligitur in illis
 verbis Ioan. 1. v. 3. *Om-*

nia per ipsum facta sunt
 ac proinde solum im-
 plicite. Illa enim ver-
 ba expresse de solo Ver-
 bo loquuntur, implicite
 tamen in illis intelligen-
 tur Spiritus Sanctus, quia
 æqualis & eiusdem vir-
 tutis est cum Verbo seu
 Filio, sicque ut ibidem sub-
 dit S. Aug. *Quod de uno
 dicitur, & de altero acci-
 tur, de utroque intelligitur.*
 Non obstat etiam solu-
 tioni D. Th. vñ esse Bap-
 tisma, ut patet ex Sym-
 bolo fides, & ad Ephes.
 4. v. 5. plura autem es-
 sent, si Apostoli in no-
 mine Christi baptizaf-
 sent, cum illa forma
 diuersa sit ab ea qua nūc
 baptizamus in nomine
 Patris &c. Responde-
 tur namque, Bap-
 tisma dici vnum, ut colligitur
 ex D. Thom. hic art. 9.
 quia iterari non potest,
 & nequit nisi semel sus-
 cipi. Vel quia, ut alij
 exponunt, licet sint plu-
 res ministri baptizantes
 exterius, vnus est qui
 interius baptizat scili-
 cet

cer Christus. Et quamuis forma qua utebantur Apostoli baptizantes in nomine Christi diuersa sit materialiter ab ea quam nunc utimur baptizantes in nomine Patris &c. formaliter tamē eadē est: sicut enim qui ex dispensatione seu priuilegio in quadragesima ieiunant oua & lacticia comedentes formam ieiunij seruare dicuntur, quam non seruaret sine tali dispensatione: ita Apostoli baptizantes in nomine Christi ex Dei priuilegio & dispensatione, formam Baptismi seruauerunt, quia implicitē idem significabat illa forma, ac ea quam nunc utimur, & solum ab ea differt per implicitam & explicitam significationem, quam formam non seruassent sine tali dispensatione: nam ad unitatem formalem illius utrumque requiritur, nempe implicita significatio Personarum diuinarum, & Dei dis-

pensatio; quæ dispensatio quia cessante causa cessauit, qui modo baptizaret in nomine Christi, non seruaret formam Baptismi, etiamsi tota Trinitas implicite intelligatur in nomine Christi.

Ad tertium respondeatur negando maiorem; nam cum forma instituta sit à Christo nominibus tres diuinas Personas expressē significantibus, non erit forma sufficiens, quæ solo uo nomine implicitē illas significat, nisi adsit diuina dispensatio, qualis fuit in primitiua Ecclesia tempore Apostolorum. Ad probationem dico, nomina illa Pater, & Filius ex accommodatione uis nō solum Christi fidelium, sed etiam ipsius Christi per antonomasiam significare diuinas Personas in forma Baptismi, cum semper ad eas significandas illis Christus sit usus.

93

ARTICVLVS VII.

*Utrum immersio sit de necessitate
Baptismi.*

Conclusio est negans.

AD Baptismū neces-
saria est ablutio: quia
tamen hæc fieri potest
non solum per modum
immersioⁿis, sed etiam
per modū aspersioⁿis,
vel effusioⁿis, immersio
non est de necessitate
Baptismi. Tutius tamen,
inquit D. Thom. esse bap-
tizare per modum im-
mersioⁿis, quia hoc ha-
bet cōmuni^or vs^o. Quod
intelligēdum est abso-
lute, & ubi non est de-
terminatus consuetudi-
ne, aut constitutione
Synodali alius modus
baptizandi; in praxi
enim seruandus est mo-
dus in quacumque Dice-
cesi pro tempore vsita-
tus; quem modo com-
muniorem esse puto per
modum effusioⁿis, licet
tempore S. Thom. com-
muni^or fuerit per mo-

dum immersioⁿis.

An vero sufficiat quā-
libet partem corporis
aqua perfundi, explicat
D. Th. hic ad 3. dicens:
Principalis pars corporis pra-
ecipue quantū ad exteriora
membra est caput, in quo
vigent omnes sensus &
interiores & exteriores.
Et ideo si totū corpus aqua
non possit perfundi propter
aqua paucitatem, vel prop-
ter aliam causam, oportet
caput perfundere, in quo
manifestatur principū ani-
malis vita. Mag. Soto
in 4. dist. 5. quæst. unica
art. 7. existimat verbum
illud *Oportet*, solum de-
monstrare, peccatū esse
absq; causa prætermi-
tere caput intingere; nō
tamen non esse integrū
Sacramentū: nam si capi-
te non perfuso pectus,
v^{el} scapula aqua infun-
de-

derentur, certus esset
 Baptismus, & nec etiam
 sub conditione iterari
 deberet. Sed hoc nō vi-
 detur D. Thomæ certū,
 cum infra q. 68. art. 1. r.
 ad 4. dicat: *Quia in nulla*
exteriorum partium integri-
tas vita ita consistit sicut
in capite, videtur quibus-
dam, quod propter dubium
quacūque alia parte corpo-
ris abluta, puer post perfectā
naricitatem sit baptizandus
sub hac forma, si non es
baptizatus, ego te baptizo.
 Quam opinionem S. D.
 non reprobat, imo in 4.
 d. 6. q. 1. ar. 1. quæstiōe.
 1. eam approbare vide-
 tur, nam ait: *Non est bap-*
tizandus secundum quosdā:
sed nihil periculi accidit, si
ad maiorem cautelam bap-
tizetur sub hac forma, si nō
es baptizatus, ego te bap-
tizo. Qua propter hoc tu-
 tius esse existimo: nam
 licet demerso capite cer-
 tum sit hominem mergi,
 ac proinde abluī & bap-
 tizari, ut colligitur ex
 Can. Postquam, De cōse-
 crat. d. 4. demerso tamē

brachio aut alia parte
 etiam principali, dubiū
 esse potest, an sit homo
 mergus, vel ablutus.

Si autē partibus prin-
 cipalibus intinctis hoc
 dubium esse potest, quā-
 to magis erit, si solum
 aqua perfundantur aliæ
 partes minus præcipuæ.
 Affirmāt quidem multi,
 ad Baptismum sufficere,
 ut ablutio fiat in digi-
 to, aut vna gutta aquæ.
 Sentit Mag. Soto vbi su-
 pra, Baptismum esse, si
 soli capilli aqua per-
 fundantur, quia sunt
 partes corporis. Afferit
 Syluester verbo *Baptismus*
 4. q. 1. si puer in pelle
 secundina involutus bap-
 tizetur, validum esse
 Baptismum, quia hæc
 pellis est quædam pars
 corporis. Sed hæc opi-
 niones ad hoc valēt, ut
 si aliter nequimus, in
 necessitate sic possimus
 baptizare: non tamen
 ut qui sic baptizantur,
 non debeant rebapti-
 zari saltem sub condi-
 tione.

Si aqua non pertingeret aliquam partem corporis, sed solum ad vestes, vel aliud in quo baptizatus est inclusus, certissimum est, nullum esse Baptismum, iterumque esse absolute & sine conditione. Cui non obstat, quando tot milia hominum baptizati sunt vna die. Act. 18. & 4. asperione utique, verisimile esse aquam solas vestes multorum attingisse. Respondetur namque, non esse credendum ita temerè fuisse aspersos, ut vnus solus aspergeret, sed plures designatos fuisse ministros, qui coram eis transeuntes baptizandos ita aspergerent, ut aqua capita eorum intingeret.

In casu quo quis proijceret infantem in puteum animo illum baptizandi, & suffocandi simul, Mag. Soto in 4.

d. 3. quaest. vnica, art. 8. Syluester verbo *Baptismus* 4. quaest. 10. & alij existimant, puerum non manere baptizatum. Alij cum Pasormitano citato a Syluestro, verè baptizatum manere dicunt, sicut et si cum praedicto animo baptizaretur aqua bullienti & nimis calida. Omnes tamen conueniunt, si superueneret rebaptizandum esse puerum sub conditione. Afferunt etiam sic baptizantem tanquam homicidam manere irregularem. Et idem dicunt, si quamuis non animo occidendi quis puerum baptizaret infirmum, & suo baptismo eius mortem acceleraret; nisi forte minima esset acceleratio, quia iam nulla spes esset vitae pueri; de quo vide Mag. Soto ubi

supra.

(†)

ARTICVLVS VIII.

Utrum trina immersio sit de necessitate

Baptismi.

Conclusio est negans.

Pelagius Papa Can. *Multi*, De consecrat. d. 4. significare videtur, trinam immersionem à Christo præceptam esse, nam ait: *Euangelium præceptum ipso Deo & Domino nostro Iesu Christo tradente, nos admonet, in nomine Trinitatis, trina etiã immersione sanctũ Baptisma unicuique tribuere.* Sed respondet D. Thom. hic ad 2. *Quod Pelagius Papa intelligit, trinam immersionem esse de mandato Christi in suo simili.* Cuius solutionis sensus est, trinam immersionem esse de mandato Christi, non quidem tanquam præceptum, sed tanquam deductum ab illo ut à simili. Præceptum enim Euangelicum traditum à Christo, quod nos ad-

monet præcipiendo, ut baptizemus in nomine Trinitatis, etiã nos admonet, ut trina immersione baptismum tribuamus: non tamen eodem modo, scilicet præcipiendo, sed quasi simile & exemplum proponendo. Trinitatis Personarum. Quo simili & exemplo per moti in primitiua Ecclesia Apostoli trinã immersionem præceperunt; ut colligitur ex verbis Canonum Apostolorum et relatis à D. Thom. Postea tamen in Concilio Tolet. 4. Can. 5. in derestatione erroris quorundã hereticorum, statutum fuit, ut vna sola fieret immersio. *Sed cessante causa* (inquit D. Thom.) *communiter obseruatur trina immersio.*

Et

Et ideo graviter peccaret aliter baptizans quasi vitium Ecclesia non observans. Quod dixit S. Doctor (vt Mag. Soto vbi supra notavit) quia suo tempore vsus semper celebrabatur trina immersionis, qui quidem iam rarissimus est. Et ideo modo ritus vsitatus in qualibet Dicecesi observandus est, saltem sub veniali: mortale enim esset, illum non observare, si esset scandalum, aut speciale præceptum, maximè sub pœna excommunicationis.

Circa solutionem tertij dubitat Caietas, an trina immersione intenta à ministro, si aliqua omittatur, sit verus Baptismus? Cu-

ius resolutio est: si ita intenderet ministrus trinam immersionem, vt absolutè intenderet non baptizare sine tribus immersionibus, & ante certiam formam absolueret, inualidè baptizaret. Si tamen trinam immersionem intenderet, sicut eam intendit Ecclesia, non quidem vt aliquid substantiale Sacramenti, sed vt ceremoniale, etiam si ex obliuione aliquam omitteret, verum conficeret Sacramentum. Imò si formam absolueret in prima immersione, statim perficeretur baptismus, & reliquæ immersiones superflue essent.

†

ARTICVLVS IX.

Vtrum Baptismus possit iterari.

Conclusio est negans.

QVÆ certa est secundu-
 dum fidem, vt con-
 stat ex Concilio Tri-
 dentino Sess. 7. Can.
 12. Florentino in De-
 creto vnionis, Later.
 c. *Firmiter*, & Carthag.
 4. vt refertur Can. *Non
 licet*, de consecrat. d. 4.
 & ex illis verbis Leonis
 Papæ relatis Can. *Cum
 in aqua*, De consecrat.
 d. 4. *Scimus inexpressibile
 esse facinus, quoties iuxta
 hæreticorū dogmata, contra
 SS. Patrū instituta cogitur
 aliquis lauacrum, quod re-
 generandis semel tributum
 est, bis subire, Apostolica
 reclamante sententia, qua
 nobis vnā prædicat in Tri-
 unitate Deitatem, vnā in
 fide confessionem, vnum in
 Baptismate Sacramentum.*
 Ex quo patet, quam re-
 cte D. Tho. suam cōclu-

sionē probauerit ex illo
 ad Ephes. 4. v. 5. *Vnus
 Dominus, vna fides, vnum
 Baptisma.* Rationes etiā
 eius optimè defēdit Ca-
 iet. ab impugnationibus
 Scoti.

Si est dubium de ali-
 quo, an verè baptiza-
 tus sit, iterum bapti-
 zandū esse dicit D. Tho.
 ad 4. & probat ex De-
 cretali Alexandri III.
 quæ refertur cap. *De qui-
 bus*, De Baptismo, vbi
 dicitur. *De quibus du-
 bium est, an baptizati fue-
 rint, baptizentur his ver-
 bis, si baptizatus es non re-
 baptizo, sed si nondū bap-
 tizatus es, Ego te baptizo in
 nomine Patris &c.* Vbi ad-
 uertendū est, si dubium
 sit iuris, quia scilicet
 quamuis certū sit ali quē
 esse baptizatū, incertū est

an Baptismus fuerit validus cum hac vel illa forma, aut materia, aut applicatione ad talem partem corporis, absque dubio sic baptizatum rebaptizandum esse, propter periculum damni spiritualis, quod incurreret, si non esset baptizatus. Si vero dubium sit facti, quia dubitatur, an aliquo modo aliquis sit baptizatus, vel an minister usus fuerit debita forma, vel materia, aut debitam habuerit intentionem, diligenter hoc inuestigandum est. Unde in Can. Cui itaque, De consecrat. d. 4. de eo qui dubitat an sit baptizatus ait Leo Papa: *Quoties persona talis incidit, solita primum examinatione discutite, & longo tempore (nisi forte supremus finis immineat) indagare verum nemo penitus sit, qui testimonio iurare possit ignorantiam nesciens.* Ex quibus vltimis verbis colligitur, quod diximus 2. 2. q. 70.

artic. 2. dubio vnico, ut quis non rebaptizetur sufficere testimonium vnicuique dicentis baptizatum esse. Quod & colligitur ex Can. *Parvulus*, De consecrat. dist. 4. ut Glossa notauit, Nec obstat quod in Can. *Placuit* sequente dicitur: *Placuit de infantibus, quoties non inveniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos sine dubitatione testantur, neque ipsi sunt per aetatem idonei de traditis sibi Sacramentis respondere, absque ullo scrupulo eos esse baptizandos.* Nam illud certissimi testes, exponendum est respectiue pro diuersis testimonijs & temporibus, non quod pro baptismo cuiuslibet infantis plures testes requirantur, sicut nec illud, *De traditis sibi Sacramentis*, denotat vnicuique infanti tradita fuisse plura Sacramenta.

Si autem facta sufficienti diligentia adhuc dubium manet de praedictis,

dictis, & non sola inanis suspicio, aut leuis scrupulus baptizandus est is, de cuius Baptismo est dubium, sub conditione, seruandaque est forma præscripta ab Alexandro III. Quod nonnulli intelligendū esse dicunt, quando est publicè baptizandus: nam in priuato Baptismo sufficeret conditionem illā, *Si baptizatus es &c.* in intentione retinere, quāuis ob reuerentiam Baptismi melius esset semper eam exprimere.

Quando certū est omnino, aliquem esse baptizatum, illum scienter rebaptizandō nō solum incurritur peccatū mortale, sed etiam poena irregularitatis, tam à rebaptizante, quā à rebaptizato. De rebaptizato constat ex Can. *Qui bis*, & Can. *Eos quos*, De consecrat. d. 4. & Can. *Confirmandum*, d. 50. vbi dicitur. *Neque unquam permittendum est, ut rebaptizati ad clericat-*

us gradum promouerentur. vbi Glossa: *Rebaptizati sciētor.* De rebaptizante colligitur ex cap. *Ex litterarum*, De apostatis, vbi de acolito quodam qui ministerium præstitit scienter presbytero rebaptizati dicitur: *Ad superiores Ordines promoueri (si publicum est quod proponitur) non valebit.* Si enim propter ministerium & cooperationem ad rebaptizationem cōdemnatur acolitus irregularitatis, multo magis irregularis erit ipse rebaptizans: sicut si irregularis decerneretur, qui ad homicidium cooperatus fuisset dando occisori arma, quibus occideret, etiam decerneretur occisorē ipsum irregularem esse. Vnde in Codice Ne sanctum Baptisma iteretur. L. 1. irregularem esse supponitur Antistitem rebaptizantem, cum de illo dicatur: *Sacerdotio indignus esse censetur.*

Dicunt tamen nonnulli recentiores, probabile esse, non incurrere irregularitatem eum, qui rebaptizat aut rebaptizatur sub cōditione: quia odia sunt restringenda; sicque lex imponens pœnā irregularitatis propter rebaptizationem ad absolutam, quæ simpliciter rebaptizatio est restringi debet, & nō ampliari ad rebaptizationem cōditionalem. Addunt etiam, qui exterius fingit se rebaptizare, vel rebaptizari, & tamen interius non habet talem intentionem, non incurrere irregularitatem: sicut & qui solum

exterius negat fidem, nō incurrit excommunicationem latam cōtra hæreticos. Unde si quis cogeretur ab hæreticis Anabatistis rebaptizari, aut alium rebaptizare, quamuis mortaliter peccaret id faciendo; si tamen non haberet intentionem rebaptizandi, aut conditionem apponeret, vel interius retineret, si non sum, aut si non es baptizatus, non maneret irregularis. De ignorantia excusante ab hac irregularitate & alijs, vide quæ diximus t. 2. q. 76. art. 3. dubio 2.

ARTICVLVS X.

Virum ritus, quo Ecclesia in baptizando utitur, sit conueniens.

Conclusio est affirmans.

Paret ex Concil. Trid. Sess. 7. Can. 13. de Sacram. in genere,

ubi definitur. Si quis dixerit receptos & approbatos Ecclesia Catholica ritus

In solemnibus Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris prohibito omitti, aut nouos alios per quacumque Ecclesiarum pastorem mutari posse; anathema sit.

Quando sine huiusmodi ritibus & solemnibus ceremoniis Baptismus valide fuit collatus puero in casu necessitatis ab obstetrice, aut alio, certum est, tales ceremonias supplendas esse, ut ex usu Ecclesie constat. Si tamen fuisset collatus cum debita solemnitate, sed secundum substantialia inuolide ob defectum intentionis, aut formæ, vel materiæ debitæ, difficultas est, an repeti debeant ceremoniæ simul cum substantialibus? In qua recentiores quidam negant eam tenent, scilicet non esse repetendas ceremonias semel adhibitas. Sed S. Antoninus 3. part. tit. 14. cap. 13. §. 12. affirmat.

tem partem docet, ait namque: Si constar aliquid de substantialibus defuisse, tunc omnia substantialia, quæ simul oportet concurrere sunt iteranda quæ iam fuerant adhibita, & etiam alia quæ sunt de solemnitate secundum Theologos. Has tamen duas sententias in concordiam reuocari posse existimo; & primam, quam Iuristas tenere refert S. Anton. ubi supra, veram esse, quando Baptismus non est solemniter & publicè reiterandus, sed solum in secreto, quia defectus illius substantialis non est publicus. Secundam vero, quando Baptismus in Ecclesia publicè & solemniter reiterandus est, quia defectus substantialis est publicus: nam generaliter ait Concil. Trid. ubi supra, in solemnibus administratione Sacramentorum non posse omitti ritus receptos, & approbatos Ecclesie, & adhiberi consuetos.

ARTICVLVS XI.

Vtrum conuenienter describantur tria baptismata.

Conclusio est affirmans.

ASSE RT IO trium baptismatum, scilicet aquæ, sanguinis, & flaminis solemniter est inter Doctores præsertim Scolasticos. Illam explicat D. Thom. in 4. dist. 4. quæst. 3. art. 3. & hinc; ubi ad 2. dicit, alia baptismata non esse Sacramenta; sed solum Baptismum aquæ. Ex cuius doctrina in utroque loco constat assertionem hæc non pugnare cum unitate baptismatis, quam in symbolo Niceno confitemur, & docet Paulus ad Ephes. 4. versu 5.

ARTICVLVS XII.

Vtrum baptismus sanguinis sit potissimus inter alia baptismata.

Conclusio est affirmans.

Dubium. An baptismus sanguinis conferat gratiam, & faciat ex attrito contritum.

PARS negans probatur
1. ex illo 1. ad Corinth. 13. v. 3. *Si tradiderim corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuerim; nihil mihi pro-*

prodest. At multum prodeffet, si baptismus sanguinis conferret gratiam, & faceret ex attrito contritum, nam hoc præstaret attrito nõ habenti charitatem; ergo &c.

Secundò, causare gratiam, & facere ex attrito contritum, est proprium Sacramentorum nouæ legis: sed baptismus sanguinis oõn est Sacramentum, vt docet D. Thom. hñc, & art. præced. ad 2. & patet, nam alias plura quam septē essent Ecclesiæ Sacramēta, quod est contra Concil. Trid. sess. 7. can. 1. de Sacram. in genere; ergo &c.

Tertiò, Baptismus sanguinis susceptus ex inani gloria non confert gratiam aut eius augmentum; ergo quando confert, non habet illam conferre nisi vt opus operãtis & per modũ meriti. Consequentia patet, quia effectus eorum quæ aliter habent con-

ferre gratiam, non impeditur per peccatum veniale, vt patet in Sacramentis, qui enim ex inani gloria reciperet Baptismum aquæ cū attritione vel contritione, aut primam gratiam aut eius augmentum reciperet. Antecedens probatur ex S. Hieron. ad Galatas 5. circa finem dicente: *Martyrium ipsum, si ideo fiat, vt admirationi & laudi habeatur à fratribus, frustra sanguis effusus est.*

Quartò, nullus actus virtutis moralis habet conferre gratiam, & facere ex attrito contritum, nec est meritorium gloriæ aut augmenti gratiæ, nisi sit informatus charitate: sed martyriũ (quod est baptismus sanguinis) est actus cuiusdam virtutis moralis, scilicet fortitudinis; ergo &c.

Quintò, quia aliàs qui ducitur ad martyrium, si non esset baptizatus Baptismo aquæ,

non teneretur baptizari, etiam si posset: si vero esset baptizatus, etiã si conscientiam peccati mortalis haberet, non teneretur illud confiteri corã Sacerdote, quãuis illius copiam haberet, sufficeret enim illi baptismus sanguinis: sed hæc falsa sunt; ergo &c.

Dicendam tamen est: baptismum sanguinis, ut est imitatio Passionis Christi, gratiam conferre, & facere ex attrito contritum. Probatur 1. ex D. Thom. hic enim ait baptismata sanguinis, & flaminis efficere effectum baptismi aquæ, nempe gratiam; non tamen eodem modo: nam baptismus aquæ illum efficit, ut quædam figuralis representatio passionis Christi sicque ut signum quoddam à Deo institutum, & ut instrumentum quoddam eleuatum diuina virtute, quã habet latentem; baptismus vero flaminis, ut quædam affectio & cor-

dis commotio, sicque ut opus operantis: baptismus autem sanguinis, ut quædam imitatio operis, scilicet passionis Christi, quæ fuit excellentissimæ charitatis opus & summæ dilectionis affectus. Ex quo infert infra quæst. 87. art. 1. ad 2. *Passio pro Christo suscepta (sicut supradictum est) obinet vim baptismi. Et ideo purgat ab omni culpa & veniali & mortali, nisi actualiter voluntatem peccato inuenorit inhaerentem.* Sed hoc est conferre gratiam, sine qua peccatum mortale remitti non potest, & facere ex attrito contritum, cum attritio non excludat culpam mortalem, faciat tamen, ut voluntas non inhaereat actualiter peccato per complacentiam; ergo &c. Confirmatur ex eodem S. Doctore in 4. dist. 4. quæst. 3. art. 3. quæstiuncula 3. ubi sic habet: *Sicut in baptismo aqua liberatur homo ab omni culpa procedente*

Et pœna, ita in baptismo sanguinis. Et ad 1. Baptismus sanguinis non habet hoc tantum ex opere operante. Sed hoc habet ex imitatione passionis Christi. Et ideo pueri quamuis librum arbitrium non habeant, si occidantur pro Christo, in suo sanguine baptizati saluantur. Et quæstiuncula 4. Quod quidam dicunt, quod in Baptismo sanguinis gratia non confertur, apparet falsum esse in pueris, qui pro Christo occiduntur, & etiam in adultis, quibus potest in ipso actu passionis gratia dari, sicut in baptismo aqua, si se ad eam disposuerint, & obicem non ponant Spiritui Sancto.

Secundo probatur ex S. August. lib. 13. de Ciuit. cap. 8. ubi sic scribit: Quicumque, etiam non percepto regenerationis lauacro, pro Christo confessione moriuntur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum si abluerentur sacro fonte baptismati. Qui enim dixit, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu

in Sancto, non intrabit in regnum caelorum; alia sententia istos facit exceptos, ubi non minus generaliter dixit, Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in caelis est: & alio loco, Qui perdidit animam suam propter me, inueniet eam. Quibus verbis non solum nostram conclusionem docet, sed etiam optimis scripturæ testimonijs confirmat sumptis ex Matth. 10. v. 32. & 39. in quibus aliquid speciale promittit Christus pro se morientibus, quod commune non est quodcunque aliud bonus opus ex charitate operantibus: hoc autem nihil aliud est quam maior gratia & gloria supra eorum meritum, quam baptismus sanguinis illis confert; ergo &c.

Tertiò. Baptismus sanguinis paruulis vsu rationis adhuc non habentibus confert gratiam, si eam antea non habebant,

bant, aut gratiæ augmentum, si erant iam in gratia; ergo & adultis, si se ad eam disposuerint, & obicem non ponant Spiritui Sancto. Antecedens patet in paruulis ab Herode propter Christum occisis: nam ut dicitur Matth. 2. v. 16. *Herodes occidit omnes pueros qui erant in Bethlehẽm & in omnibus finibus eius à bimatu & infra.* Inter quos quidam erant circumcisi, sicque iam in gratia, & his baptismus sanguinis contulit augmentum gratiæ: alij vero circumcisi adhuc non erant, quia nondum peruenerant ad diẽ octauum, & his contulit primam gratiam. Quod enim asseruet Armachanus lib. 8. cap. 37. & Adrianus quæst. 3. de baptismo ad 3. infantes ab Herode pro Christo occisos virtute effusi sanguinis nullam recepisse gratiam, & eos qui non fuerant circumcisi perisse, plusquam falsum esse

dicit Mag. Soto in 4. d. 3. quæst. vnica art. 11. Alij verò temerarium & errori proximũ esse affirmant, cum Ecclesia omnes absque illo discrimine pro sanctis ducat, & vt Martyres colat, omniumque martyrium celebret in die Sãctorum Innocentium. Quod etiam dicunt alij Innocentes ab Herode occisos gratiam & salutem fuisse omnes consequutos speciali priuilegio, quod ad alios non licet extendere; falsum esse docent communiter Theologi: vnde enim constat tale priuilegiũ distinctum à martyrio? Consequentia verò probatur, quia nulla est maior ratio de paruulis quam de adultis; si tamen ij gratiæ, quam confert baptismus sanguinis, obicem non posuerint, sed ad illam se disposuerint, vt ait D. Thom. vbi supra. Et quidem si sint in gratia, hoc absque alia dispositione actua-

actuali sufficit, ut per
Baptismum sanguinis
augmentum gratiæ con-
sequantur: si enim iustus
qui nihil cogitavit de
martyrio dormiens oc-
cideretur in odium fi-
dei, vere martyr esset,
& effectum martyrii vel
baptismi sanguinis con-
sequeretur. Si verò sint
in peccato mortali, ut
per baptismum sangui-
nis primam gratiam cō-
sequantur, non sufficit
actu non peccare sine
detestatione præceden-
tis peccati, unde si hæ-
retic⁹ occideretur, quia
non vult negare Chris-
tum, non esse vere mar-
tyr, nisi hæresis peccatū
detestaretur, & idem est
de aliis peccatoribus,
alias enim sine poeniten-
tia iustificarentur, quod
est contra Concil. Tri-
dent. sess. 14. cap. 2. suf-
ficat tamen detestatio
peccati præteriti per
attritionem; nam hæc
facit ut non habeant vo-
luntatem inherenti peccato,
sicque sufficienter

disponit, ut gratiā con-
sequantur, & baptismus
sanguinis eos purget à
culpa mortali, iuxta
doctrinam D. Thom. in-
fra quæst. 87. art. 1. ad
2. à nobis in prima pro-
batione conclusionis ad-
ductam.

Hinc sequitur, si Tur-
ca in odium Christi cal-
trum aliquod incende-
ret, omnes ibi concre-
matis in Dei gratia de-
cedere, & vere marty-
res esse, etiam si adulti
peccatores solum attri-
tionem suorum pecca-
torum haberent, & par-
vuli non essent bapti-
zati: Imo & fortasse exis-
tentes in matris utero,
ut ait Mag. Soto ubi su-
pra. Quod sic quasi dubi-
tando dixit, quia ali-
qui negant martyrem
esse puerum in matris
utero occisum, si qui oc-
cidit matrem propter
Christum, nescit esse gra-
uidam. Sed communior
sententia est, martyrem
esse, quia vere occidi-
tur propter Christum,

eiusque mors in odium fidei saltem virtualiter aut concomitanter intēta est. Unde in casu posito absolute asserendū esse existimo, paruulos in maternis uteris existentes martyres esse; alias nec martyres essēt aliqui, quos si Turca in predicto castro adesse nouisset, forsan abstinuisset ab incendio castri in odium Christi.

Neque his obstat quod dicitur in Concil. Trident. sess. 6. cap. 4. de iustificatione impii: *Sine lacrima regenerationis, aut eius voto fieri non potest.* Nam ibi est sermo de adultis, qui si non sint baptizati, iustificari non possunt sine voto baptismi saltem virtuali in lūo in actu contritionis vel attritionis, etiam si pro Christo occidātur. Vel si ad paruulos etiam extendatur, loquitur Concilium de iustificatione que fit per media ordinaria, sicque non exclu-

dit medium extraordinarium, quale est martirium in his, qui nec baptismum aquæ, nec eius votum habere possunt, quales sunt paruuli.

Si quæras, quando conferatur baptismi sanguinis gratia & effectus? Respondetur, de hac re varias esse sententias. Quibus omisis dico: talem gratiam & effectum conferri instanti, in quo, quamuis physice non sit actu sublequuta mors, cursus tamē vitæ ac certaminis seu agonis iam moraliter consummatus intelligitur, quia parum distat à mortis instanti. Sicut enim Christus ante mortis instans dixit *Consummatum est*, nam hoc dicto caput inclinauit, & inclinato capite tradidit spiritum: ita & de quolibet martyre verificari potest ante mortis instans breuissimo tempore mediante, consummatum esse cursum vitæ, certaminis, & agonis eius;

eius; quia quamvis physice non sit consummatus; moraliter tamen consummatus intelligitur.

Ad 1. autem factum in principio respondetur, testimonium illud esse intelligendum, quando nec in principio, nec in termino illius traditionis corporis habet homo charitatem: talis autem traditio non est baptismus sanguinis, nam ut hic ad 2. ait D. Thom. *Effusio sanguinis non habet rationem baptismi, si sit sine charitate.* Unde non sequitur illam traditionem corporis, de qua loquitur Apostolus, multum prodesse, si baptismus sanguinis conferret gratiam, & faceret ex attrito contritum.

Ad 2. Maior in 4. d. 4. quest. 3. respondet negando minorem: existimat enim martyrium seu baptismum sanguinis vere esse Sacramentum, quia confert gratiam ex opere operato. Ad 1. m-

pugnationem dicit, martyrium connumerari baptismum, sicque non esse plura quam septem Ecclesie Sacramenta, sicut nec plura sunt, quamvis sint plures ordines. Hac solutionem late impugnant Mag. Soto ubi supra & alii recentiores, qui & dicunt sententiam Maioris temerariam esse ac proximam errori. Contra illam est: Tum quia quamvis baptismus sanguinis aliquomodo includatur in baptismum aquae, ut docet D. Thom. art. præced. ad 1. tamē, ut idem S. Doctor ait in 4. dist. 4. quest. 3. art. 3. *quæstioncula 1. Proprie loquendo unum est tantum baptisma, quod in aqua celebratur.* Alia autem baptismata sunt solum secundum proportionem ad eundem effectum; ergo cum baptismus sanguinis non sit proprie baptisma, non potest unum Sacramentum cum baptismum aquae efficere, si-
QUE VNUM SACRAMENTUM
Or.

Ordinis efficiunt omnes Ordines, quia vere & propriè sunt Ordines. Tum etiam, quia martyrium eiusdem rationis erat, & eodem modo conferebat gratiam in lege veteri, ac modo in lege noua: sed tunc non erat Sacramentum; ergo neque modo. Vnde hic solutione omissa responderetur ad 2. proprium esse Sacramentorum nouæ legis causare gratiam tanquam signa practica illius à Deo instituta, & instrumenta diuinæ virtutis, quam participant, & per eam ad talem effectum producendum eleuantur. Nihil autem horum conuenit baptismo sanguinis: nam vt art. præced. ad 2. docet D. Thom. baptisimus sanguinis non conuenit cum baptismo aquæ quantum ad rationem signi, quia reuera non est signum gratiæ aut rei sacræ sanctificantis nos: nec est à Deo institutus ad nos-

tram sanctificationem significandam aut causandam; sed solum dicitur conferre gratiam tanquam imitatio passionis Christi: quia hanc imitantibus vult Deus, & promissit gloriam ac proinde gratiam conferre, vt patet ex locis adductis in secunda probatione cõclusionis: sicque non vt Sacramentum aut instrumentum diuine virtutis, sed vt conditio, qua posita Deus causam gratiam, habet gratiam conferre, & facere ex atrito contritum.

Ad 3. responderetur negando antecedens, si inanis gloria solum sit peccatum veniale: nam sic effundens sanguinem pro Christo non habet voluntatè peccato mortali inhaerentem, si absque illo sit, aut eius in quo est attritionem habeat; sicque passio pro Christo suscepta illi gratiam confert, aut primam, aut eius augmen-

rum, iuxta doctrinam
 D. Thom. infra quæst. 87
 art. 1. ad 2. ubi & Cae-
 tan. ait; Si quis iussus dor-
 mitum cum proposito dicen-
 di mane mendacium efficio-
 sum, & interim dormiens
 occideretur pro Christo:
 crediderim ego ex diuina
 largitate etiam illius pec-
 cati plenissimam remissionem
 per martirium consequi,
 quamuis per baptismum il-
 lius remissionem non conse-
 queretur. Quod licet
 Mag. Soto in 4. d. 15. q.
 2. art. 1. ad finem, & alii
 non credant; hinc tamē
 constat peccatum ve-
 niale non magis impe-
 dire effectum baptismi
 sanguinis, quam Baptis-
 mi aquæ. Ad probationem
 dico S. Hieronym. loqui
 de martirio, ut est actus
 quidam fortitudinis; &
 frustra sanguinem effu-
 sum esse dicit, quantum
 ad rationem meriti spe-
 ctat; quantum enim at-
 tinet ad adimpletionem
 præcepti, quod forte
 tunc instat, non frustra
 sanguis effusus est, cum

illo actu etiam facto ex
 inani gloria tale præ-
 ceptum impleatur, sicut
 & collatione elemosy-
 næ ex inani gloria im-
 pletur præceptum dan-
 di elemosynam. Si ve-
 rò consideretur marty-
 rium ut quædam passio
 pro Christo suscepta, &
 imitatio passionis Chri-
 sti, non frustra sanguis
 effusus est; nam sic abs-
 que merito susipientis
 habet conferre gratiam
 modo iam dicto, non so-
 lum paruulis, sed etiam
 adultis peccatoribus at-
 tritionem solam haben-
 tibus. Vnde quantum
 ad hoc idem dicendum
 est de Baptismo sangui-
 nis, ac de Baptismo
 aquæ.

Ad quartum respon-
 detur probare quod di-
 ximus, prædictum effe-
 ctum non conferri à mar-
 tyrio, ut est actus forti-
 tudinis. Conferitur ta-
 men ab illo modo ex-
 plicato, ut est quæ-
 dam passio pro Christo
 suscepta, & realis imi-
 tatio

ratio passionis Christi.

Ad quintū responde-
tur negando sequelam:
nam ut ait D. Thom. in
4. dist. 4. quæst. 3. art. 3.
quæstiuncula 1. ad 1.
*Baptismus sanguinis non
valet ad regenerationem,
nisi ei qui habet Baptismū
in aqua in proposito, sci-
licet quando articulus ne-
cessitatis, non contemptus
religionis Sacramentum ex-
cludit.* Unde si ille qui

ducitur ad martyrium
non est baptizatus, te-
netur baptizari, si po-
test. Si verò est bap-
tizatus & conscientiam
habet peccati mortalis,
illud confiteri tenetur,
si copiam habet Sacer-
dotis. Nam per marty-
rium non deobligatur
à præcepto Baptismi,
& Confessionis, quod
tunc instante morte per
se obligat.

QVÆST. LXVII.

*De Ministris per quos traditur
Baptismi Sacramentum.*

ARTICVLVS PRIMVS.

*Vtrum ad officium Diaconi pertineat bap-
tizare.*

Conclusio est negans.

QUAMVIS in Dia-
conorum ordina-
tione dicatur: Diaconū
oportet ministrare ad
Alta-

Altare, baptizare, & prædicare; non inde fit, ad officium Diaconi pertinere baptizare: nam ut hîc ait Caietan. hoc intelligendum est diuersimodè; ita ut ad Diaconum pertineat ex proprio officio ministrare ad Altare; baptizare vero, & prædicare solum ex commissione Episcopi, vel Presbyteri. Habet autem Diaconus ex sua ordinatione posse ex commissione baptizare, non solum absque solemnitate, sed etiam solemniter. Quod Mag. Soto in 4. dist. 4. quæst. vnica, art. 2. intelligendum esse dicit, ubi est raritas magna Sacerdotum, ut erat in primitiua Ecclesia; si enim magna sit copia Sacerdotum, Diaconis committi non licet ut solemniter baptizent. Quidam ex recentioribus existimant, licet grauis necessitas, qualis est penuria Sacerdotum, ad hoc non compellat, posse baptismum

committi Diacono ex iusta & rationabili causa. Sed nõ video ad hoc posse esse huiusmodi causam, si est sufficiens copia Sacerdotum. Nisi forte dicas, affectum Baptizandi, aut parentum eius erga Diaconum esse ad hoc iustam, & rationabilem causam. Quod falsum videtur, alias enim similis affectus rationabilis esset causa, ut præsentem Sacerdote Diaconus, & præsentem Diacono inferior clericus, & præsentem clerico laicus, & præsentem viro mulier baptizaret non solemniter in mortis periculo; cuius oppositum colligitur ex D. Thom. hîc art. 4.

Alii clerici inferiores Diacono in nullo casu possunt solemniter baptizare; si vero baptizent irregularitatem incurrunt, ut patet ex cap. Si quis, de clerico non ordinato ministrante. Purè laicum solemniter baptizantem non fieri

fieri irregularem dicunt multi, quia caput citatum solum loquitur de clerico. Alii cum Nauarro cap. 27. num. 242. oppositum docent: nam licet titulus sit de clerico, tamē caput citatum de non ordinato generaliter loquitur, nō enim habet: *Si quis baptizauerit, aut aliquod diuinū officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abijciatur de Ecclesia, & nunquam ordinetur.* Sed quia odia, & poenae nō ampliari, sed restringi debent, mihi primum probabilius videtur, cū quod dicitur in praedicto capite, ex titulo nō sine fundamento ad clericum restringi possit.

An vero Sum. Ponti-

fex possit dispensare, ut Subdiaconus, vel alius inferior solemniter baptizet, non est concors omnium sententia. Quidam posse affirmant: quia cum solemnitas sit iure Ecclesiastico introducta, nulla videtur esse ratio, cur Papa non possit concedere facultatem inferioribus clericis, ut solemniter baptizent. Alii posse negant: quia hoc nunquam factum est in Ecclesia, & pertinere videtur ad potestatem Ordinis sacerdotis & Diaconi, & iure diuino ipsis solis competere solemniter baptizare, quāuis hęc vel illa solemnitas sit de iure Ecclesiastico.

ARTICVLVS II.

*Virum baptizare pertineat ad officium
Presbyterorum.*

Conclusio est affirmans.

PATET ex definitione Concilij Florent. in Decreto vniouis, Minister huius Sacramenti est Sacerdos, cui ex officio competit baptizare. Quod eodem modo intelligendū est, quo dicimus, Sacerdotem esse ministrum Sacramenti Pœnitentiæ, cui ex officio competit absoluere à peccatis, nempe quantum ad potestatem ordinis; licet ei quantum ad potestatem iurisdictionis hoc non competat ex officio, nisi curam animarū habeat, sed solum ex cōmissione Episcopi, vel alterius superioris, quando ei ad hoc conceditur facultas. In quo maxime differt Sacerdos à Diacono; huic enim nec

quantum ad potestatem iurisdictionis, nec quantum ad potestatem ordinis competit baptizare ex officio, sed solum ex cōmissione: nā ex potestate ordinis solum habet posse baptizare vt minister Episcopi, vel Presbyteri, ac per consequens ex eius commissione. Sacerdos autem sicut ex potestate ordinis habet consecrare non vt minister superioris Prælati; ita & baptizare (sicut & à peccatis absoluere) ac per consequens hoc non habet ex commissione superioris, sed ex officio proprio. Vt tamen actu licite baptizet, quia non habet iurisdictionem, necesse est, vt hoc sibi

committatur ab habente iurisdictionem, sicque ut minister illius agat, sicut & Diaconus; nam ut ait S. Hieronymus contra Luciferanos, *Sine Episcopi iussione neque Presbyteri, neque Diaconi ius habent baptizandi*; ob defectum scilicet iurisdictionis. Adhuc verò

quantum ad hoc est differentia inter Sacerdotem & Diaconum: quia Sacerdoti simpliciter sine aliqua causa, sed sola voluntate proprii Sacerdotis committi potest, ut baptizet; Diacono autem non nisi magna urgente causa.

ARTICVLVS III.

Utrum laicus possit baptizare.

Conclusio est affirmans.

Idem dicit D. Thom. art. 4. de muliere, & artic. 5. de non baptizato. Quorum trium articulo- rum cōclusiones definitæ sunt in Concilio Florent. in Decreto vni- onis, ubi post verba relata art. 2. subdit Con- cilium: *In casu autem ne- cessitatis non solum Sacer- dos vel Diaconus, sed etiã laicus, & mulier, imo & paganus, & haereticus bap-*

tizare potest, dummodo ser- uet formam Ecclesiae, & facere intendat quod facit Ecclesia.

Aduertit tamen D. Thom. art. 4. *Non debet mulier baptizare, si ad sit copia viri: sicut nec laicus presente clerico, nec clericus presente Sacerdote, qui tamen potest baptizare pre- sente Episcopo, eo quod hoc pertinet ad officium Sacer- dotis. Qui ordo si peruer- tatur,*

ratur, non est sine peccato. Ait tamen Mag. Soto in 4. dist. 4. quæst. vnic. art. 2. mulierem in præsentia viri laici baptizare, nunquam esse mortale, sed solum esse quãdam indecentiam venialem & leuissimam, imo aliquando nullam, vt si obtetrix peritior sit baptizandi, quam rusticus qui forte adest, nam tunc viri competentis copiam non haberi censendum est. Pari etiam ratione non esse mortale sed veniale solum, si laicus præsentem clericum etiam Diacono baptizet: si tamen in præsentia Sacerdotis, saltem illo renuente, alius non Sacerdos baptizaret, mortale peccatum esse. Alii etiam mortale esse existimant, si in præsentia Diaconi alii inferior

res baptizent: quia quãuis Diacono non incumbat ex officio baptizare, sicut incumbit Sacerdoti ex sua tamen ordinatione habet, posse ex commissione baptizare sicque illum prætermittendo grauis irreuerentia fit & ordini, & Sacramento. Si relicto fideli baptizato, assumetur infidelis, aut non baptizatus, aliqui dicunt non esse mortale per se loquendo, quia hæc indecentia non videtur ita grauis; sed solum per accidens ratione scandali, aut periculi, ne infidelis male baptizet. Sed communior sententia est, etiam per se loquendo mortale esse, quia videtur grauis irreuerentia in ipsum Sacramentum committi.

ARTICVLVS VI.

Vtrum plures possint simul vnum baptizare.

Conclusio est negans.

Dubium. An haec conclusio vera sit.

Falsam esse probatur
 1. Si plures vnum
 abluerent dicendo, Nos
 te baptizamus, validum
 esset Sacramentum; er-
 go validè plures pos-
 sunt simul vnum bapti-
 zare. Antecedens proba-
 tur; Tum quia si plures
 mulieres eidem viro si-
 mul nuberent, Deo in
 pluralitate vxorum dis-
 pensante sicut in antiqua
 lege, & dicerent, Nos
 te accipimus in virum,
 validum esset Sacramen-
 tum; ergo idem erit in
 Baptismo, si plures di-
 cant, Nos te baptiza-
 mus. Tum etiam, quia ad
 Baptismum non requi-
 ritur vt reuera sit vni-
 cus minister, nam vt hic

ait D. Tho. duo possunt
 concurrere ad vnum
 Baptismum; nec vt qui-
 libet singulariter se ex-
 plicet, cum Graeci dicen-
 tes, Baptizetur seruus
 Christi non expriment
 ministrum; ergo etiam
 si plures dicant, Nos te
 baptizamus, verum con-
 ficiunt Sacramentum.

Secundo, si esset par-
 uulus in articulo mor-
 tis, & adessent duos
 quorum alter esset mu-
 tus, & alter sine bra-
 chiis, & carens brachiis
 verba profertet, & mu-
 tus ablueret, vere ac
 valide baptizarent; er-
 go plures possunt si-
 mul vnum baptizare.
 Antecedens probatur:

Tum quia licet proferes
 verba non apponat ma-
 teriam, potest forma ef-
 se conueniens, sicut in
 Sacramento Pœnitenti-
 tiæ etiam si proferens
 verba non apponat ma-
 teriam, est forma conue-
 niens: potest etiam ve-
 rificari in hoc sensu,
 Ego tibi impendo Sacra-
 mentum ablutionis, vel
 Ego te abluo spirituali-
 ter; ergo & potest Bap-
 tismus esse validus. Tum
 etiam, quia in can. Quo-
 rundam, dist. 23. insinua-
 tur validum fuisse Sacra-
 mentum Ordinis colla-
 tum ab Episcopo oculo-
 rum dolore laborante
 super ponente manus, &
 Presbytero benedictionem
 legente, sicque ver-
 ba proferente, cum ibi
 dicatur de ordinatis,
*Gradum, quem peruersi
 adepsi sunt, amittant;* er-
 go validum etiam erit
 Sacramentum Baptismi
 collatum ab vno profe-
 rente verba, & alio ab-
 luente.

Dicendum tamen est

1. Baptismum collatum
 alicui à pluribus simul
 abluentibus, & dicenti-
 bus, Nos te baptizamus,
 nullum esse. Oppo- tum
 huius docet Durandus
 in 4. dist. 3. quæst. 3. nu.
 16. & Paludanus ibidē
 quæst. 2. art. 1. Sed no-
 stra conclusio probatur
 1. ex D. Thom. hic enim
 ait: *Ex tali forma, Nos te
 baptizamus, exprimitur ca-
 lis intentio, quod plures cō-
 ueniant ad Baptismum cō-
 firmandum. Quod quidem
 videtur esse contra rationē
 ministerij &c. Et ideo con-
 traria intentio videtur ex-
 cludere Baptismi Sacra-
 mentum.* Et supra quæst.
 66. artic. 5. ad 4. dicit,
 vnum posse simul bap-
 tizare plures dicendo,
 Ego baptizo vos: non
 tamen plures vnum di-
 cendo, Nos te baptiza-
 mus: nam in primo casu
 nulla esset mutatio for-
 mæ: *Quia vos nihil aliud
 est, quam te &c. te. Quod
 autem dicitur nos, non est
 idem dicere, quod ego &
 ego, sed ego & tu: & sic*

iam mutatur forma.

Secundo probatur ratione sumpta ex praedictis verbis D. Thom. Ut baptismus sit validus, debet apponi forma legitima, & non exprimitur intentio contraria intentioni Christi & Ecclesiae: sed quando plures simul abluunt, & dicunt, Nos te baptizamus, non apponitur legitima forma, & exprimitur intentio contraria intentioni Christi & Ecclesiae; ergo non est validus Baptismus sed nullus. Minor probatur, forma legitima & intentio Christi & Ecclesiae excludit pluralitatem ministrorum convenientium ad Baptismum conferendum; sicut enim vnus est Christus, tam ipse se quam Ecclesia vult ac intendit, ut minister vicem gerens Christi & ipsum representans sic vnus, forma etiam legitima aut nullum exprimitur ministrum, ut patet in forma Graecorum,

aut vnum solum exprimit, ut patet in forma nostra: sed ex hac forma, Nos te baptizamus, & ex vi verborum illius exprimitur pluralitas ministrorum convenientium ad Baptismum conferendum, & intentio talis pluralitatis; ergo qui illa vtuntur, intentionem contrariam intentioni Christi & Ecclesiae exprimunt, & non apponunt formam legitimam, forma enim in qua exprimitur pluralitas ministrorum non est synonyma & eiusdem rationis cum forma legitima, sed alia & diuersa ab ea, sicque illa apposta mutatur forma, & legitima non apponitur.

Dicendum est 2. Si quando plures aliquem baptizant seu abluunt, quilibet eorum dicit, Ego te baptizo, quamuis hoc illicitè agant, & puniendi sint; qui tamen prius verba profert, verum Baptismi Sa-

cramentum conficit; si vero omnino simul verba proferunt & abluunt, omnes vere baptizant, & vnum tantum Sacramentum efficiunt. Omnes huius conclusionis partes docet D. Thom. hinc. Primam illis verbis, *Essent puniendi de inordinato modo baptizandi.* Quæ etiam probatur, baptizant contra modum baptizandi ordinatum ab Ecclesia, quæ ordinavit ut vnus solus baptizet; ergo inordinate & illicite agunt, sicque puniendi sunt.

Secundam illis verbis: *Ille qui prius verba proferret, daret Baptismi Sacramentum.* Quæ etiam probatur, qui prius verba profert, legitimam formam & materiam apponit; ergo si intentionem baptizandi habet, verum Baptismi Sacramentum conficit, & aliter qui postea verba pronuntiare præsumeret, nihil faceret, & tanquam rebaptizator pu-

niendus esset.

Tertiam verbis illis: *Si autem omnino simul ambobus verba proferrent, & hominem immergerent aut aspergerent &c. Vterque quantum in se est baptizaret.* Quæ etiam probatur, omnes sufficienter omnia requisita ponunt; ergo sicut recentior ordinati Sacerdotes omnes simul cum Episcopo vere consecrant, si simul verba consecrationis proferunt, ita & in nostro casu omnes vere baptizant.

Quartam illis verbis: *Nec traderent aliud & aliud Sacramentum, sed Christus qui est vnus interius baptizans vnum Sacramentum per vtrumque conferret.* Quæ etiam probatur contra quosdam recentiores illam negantes. Tum quia ideo dicitur vnum baptisma, quia vnus homo non potest nisi vnum suscipere. Tum etiam quia tunc vna est ablutio ob unitatem subiecti, etiam si

vnus vnā partem baptizati abluat, & alter aliam, non secus ac quando vnus solus baptizat, etiam si duas distinctas partes ablueret non cōtinguas media non abluta, vna esset ablutio; ergo vnum Baptismi Sacramentum, hoc enim pro ablutione supponit. Tū deinde, quia si qui a pluribus prädicto modo baptizaretur plura reciperet Baptismi Sacramenta, maiorem gratiam reciperet quam si solum baptizaretur ab vno, plura enim Sacramenta maiorem gratiam conferunt, quam vnum solum. Sed hoc est falsum; ergo &c. Tum denique, quia sicut quando plures Sacerdotes eandem Hostiā consecrant, vnum solum Eucharistiæ sacramentū efficiunt; ita quando plures eundem hominē baptizant, vnum sacramentum Baptismi debet efficere.

Neque huic obstat pluralitas numerica verborum,

formarum, & actio-
num. Respondetur namque, sicut quando vnus baptizat plures dicendo, Ego vos baptizo, sunt plura Baptismata, quamuis formæ & actio ministrī sit vna numero; ita quando plures vnum baptizant prädicto modo, est vnus baptismus, licet formæ & actiones ministrorum sint plures; propter hoc enim plures baptizantes sunt plures causæ totales instrumentariæ eiusdem sacramenti Baptismi, sicut plures Sacerdotes simul consecrantes eandem Hostiā, sunt plures causæ instrumentariæ totales eiusdem sacramenti Eucharistiæ.

Dicendum est 3. Si vnus ablueret, & alter proferret verba formæ Baptismi, nullum conficeretur Sacramentum. Oppositum huius tenet *Masilius* in 4. quæst. 4. art. 4. dub. 11. cui & fauet *Caietan.* hic circa solutionem tertii. Nos-
tra

tra tamen conclusio cō-
munis est inter Theolo-
gos.

Probatur 1. ex D. Tho.
nam supra quæst. 66. ar.
5. ad 4. ait: *Si convenirent
duo, quorum unus esset mu-
tus, qui non posse proferre
verba, & alius carens ma-
nibus, qui non posset exer-
cere actum, non possent am-
bo simul baptizare, uno
dicente verba, & alio exer-
cense actum.* Et hinc ad 3.
dicit: *Nec ille qui tantum
verba proferat, baptizat, nec
ille qui immergit.*

Secundo probatur ra-
tione D. Thom. Si unus
verba proferat, & alius
immergat, nulla forma
poterit esse cōueniens;
ergo nec poterit esse
validus Baptismus. An-
tecedens probat S. Do-
ctor: *Nec enim poterit di-
ci, Ego te baptizo, cum ipse
non immergat, & per conse-
quens non baptizet: nec
etiam poterit dici, Nos te
baptizamus, cum neuter
baptizet.* Respondet Ca-
rietanus, posse dici, Nos
te baptizamus, non qui-

dem ut baptizare sumi-
tur pro abluere, nam
qui profert verba non
abluit, sed ut sumitur
pro integro Sacramen-
to. Nam quamvis neuter
per se seorsum bapti-
zet, hoc est integrum
Sacramentum conferat:
de utroque tamen simul
coniunctim verificatur,
quod conferunt Sacra-
mentum Baptismi. Sicut
iudices, quorum neuter
sine altero posset iudi-
care, proferendo sen-
tentiam verè dicerent,
Nos iudicamus. Hanc
tamen solutionem opti-
mè impugnat Mag. Soto
in 4. dist. 4. quæst. unica
art. 4. quia sequeretur,
valere Baptismus, quem
plures sic celebrarent,
ut unus mergeret, alius
diceret, Nos te baptiza-
mus, alius, In nomine
Patris, alius, In nomine
Fii, & alius, In nomine
Spiritus Sancti; nam nō
minus de omnibus his si-
mul coniunctim verifi-
caretur conferre Sacra-
mentum Baptismi, quam

de illis, quorum vnus proferret formam, & alter ablueret: sed hoc concedi non potest; ergo &c.

Ad 1. autem factum in principio respondetur negando antecedens. Ad 1. probationem neganda est consequentia cum Mag. Soto vbi supra: *Tum quod matrimonio non est cura verborum forma necessaria: cum quod verbum illic diu sine usurpans hoc est; ego te accipio, & ista te accipit, ob quod vtraque verum dicit. In Baptismo verò dicentes, Baptizamus, verbum hoc complexim accipiunt: nam intendunt baptizare vt ministri partiales, quorum vnus ab alio pēdet, quod falsum est. Si vterque per se intendat baptizare totaliter, tūc, inquit Mag Soto, *Per verbum plurale vterque vnam copulatiuam p-ferit, scilicet: ego baptizo, & ista baptizat. Quare licet prima pars sit legitima forma, adiungitur tamen altera**

impertinens: ac si dixisset. Ego te baptizo, & iste tenet librum. Quare si illud tanquam necessarium adiungeret, vitia recur forma, si autem adiungeretur tanquam impertinens, verus esset Baptismus. Sed hoc non videtur conforme D. Thomæ locis citatis in 1. con. huius dubii, nam ait, cum dicitur, Ego & tu, mutari formam, & ex tali forma & ex vi verbi, Baptizamus exprimi, plures cōuenire & concurrere ad Baptismum conferendum, & non magis vnum quam alterum. Vnde absolute asserendum esse existimo, etiam si vterque intenderet per se totaliter baptizare, nullum esse Baptismum cum hac forma, Nos te baptizamus: nam ex tali forma & ex vi verborū exprimitur pluralitas ministrorum conuenientium ab Baptismo conferendum, & intentio talis pluralitatis, quod & intentioni Christi &

Ecclesiæ, & rationi formæ legitimæ contraria tur, ut ostendimus in ratione facta pro prima conclusione. Nec est eadem ratio in matrimonio: nam ibi expressio pluralitatis contrahentium cum aliquo non contrariatur formæ legitimæ Matrimonii, sicut expressio pluralitatis ministrorum adnectatur formæ legitimæ Baptismi: & ibi contrahentes non solum vicem gerunt Christi ipsum representantes, sicut hic minister; cum enim ibi sit ratio contractus, quilibet contrahens personam propriam representat, & ut talis se ipsum tradit alteri. Ad 2. probationem dico, quamvis non requiratur ad Baptismum unus expressio ministri; requirit tamen, ut non exprimantur ex vi formæ & verborum plures ministri: cumque ex vi huius formæ, Nos te baptizamus, plures ministri exprimantur, ut

diximus cum D. Thom. non erit legitima talis forma, nec validus Baptismus.

Ad 2. respondetur negando antecedens. Ad 1. probationem dico, non esse eandem rationem de Sacramento Pœnitentiæ: quia verba absolutionis non significant, absolventem apponere materiam, sed potius supponere illam iam appositam: verba autem formæ Baptismi expressè significant, proferentem illa materiam apponere nempe aquam & ablutionem. Ad 2. probationem Glossa ibi explicans verbum illud *Amittant*, inquit: *Et tamen nunquam cum receperunt: & ita aliquis dicitur amittere quod nunquam habuit* Vnde negandum est antecedens, & dicendum, illud potius confirmare sententiam D. Thom. sed Mag. Soto ubi supra concedit antecedens, & negat consequentiam: quia illic non refertur, in ipsa

ipsa actione, qua imprimatur character concurrisset Presbyterum cum Episcopo, alias nullum fuisset Sacramentum, sed in impositione manuum,

per quam non imprimatur character, sed per traditionem materiae & potestatis. Vnde non est eadem ratio ac de Baptismo in nostro casu.

ARTICVLVS VII.

Vtrum in Baptismo requiratur aliquis, qui baptizatum leuet de sacro fonte.

Conclusio est affirmans.

NOtandum hic est, non quemcumque posse baptizatum leuare de sacro fonte, susceptoremque seu patrinum esse. Primo enim talis esse non potest, *Qui non est baptizatus*, ut dicitur in can. *In Baptismo*, De consecrat. d. 4. Ex quo patet Cathecumenum, quamuis fidelis sit, non posse esse susceptorem, quia non est baptizatus. Hæreticum vero baptizatum quamuis textus

non excludat; ait tamen Mag. Soto in 4. dist. 4. quæst. vnica, art. 5. non debere in susceptorem admitti. Si tamen admittatur, cognationem spirituales contrahere dicit Glossa in can. *Peuenerit*, 30. quæst. 1.

Secundò, *Non licet Abbati vel Monacho de Baptismo suscipere filios*, ut dicitur in can. *Non licet*, De consecrat. dist. 4. & idem dicitur can. seq. & can. *Placuit*, 16. quæst. 1. &

1. & can. *Peruenit*, 18. quæst. 2. existimatque M. doto ubi supra, forte peccatum mortale esse oppositum facere. An vero contrahat Monachus cognationem spirituales, non conueniunt omnes. Quidam negant, quia non est legitimus susceptor, sicut nec non baptizatus. Alii affirmant, quia verus susceptor est, nam quamuis factum prohibeatur, non tamen irritatur. Monachorum autem nomine quidam dicunt, non comprehendit Religiosos mendicantes, qui etiam aliis erudiendis vacant. Sed puto nec his etiam permitti susceptores esse, nisi forte in secularium defectum, & delicta suorum Prælatorum.

Tertiò, parentes nequeunt esse susceptores seu patrini, ut colligitur ex can. *Peruenit*, 30. quæst. 1. Quod intelligendum est iuxta doctrinam D. Th. art. seq. *Nisi*

necessitas conspiciatur exigat. Unde in necessitate ubi alius non potest haberi, pariter susceptores esse possunt. In quo casu non impedirentur à petendo debito, sicut impediuntur, quando sine necessitate id faciunt, ut constat ex dicto can. *Peruenit*. Vxorem simul cum marito filium alterius in Baptismo suscipere, *Nulla auctoritate reperitur prohibitum*, ut dicitur in can. *Quod autem*, 30. quæst. 4. Subditur tamen ibi: *sed dignè esse decernimus, ut utriusque insimul ad hoc aspirare minime præsumant.* Quod præterea quidam veniale peccatum esse existimant. Alii nullum peccatum esse dicunt, sed solum minus decens.

Notandum est etiam, quod statuit Concil. Trident. sess. 24. cap. 2. De reformatione Matrimonii: *Ut unus tantum siue vir, siue mulier, iuxta Sacrorum Canonum instituta, vel ad summum unus*

*Et una baptizatum de Bap-
tismo suscipians. Et c. Si
Parochus culpa vel negligen-
tia secus factum fuerit,
arbitrio ordinarij punian-
tur. Ex quo recte colli-
gunt aliqui, duos viros
etiam solos, aut duas mu-
lieres etiam solas non*

posse esse susceptores.
Alii colligunt, Parochum
contra hoc decretum fa-
cientem peccare morta-
liter. Nonnulli tamen
solum venialiter pec-
care existimant.

Circa art. 8. nihil se-
offert dicendum.

QVÆST. LXVIII.

De suscipientibus Bap- tismi.

111377.

ARTICVLVS PRIMVS.

*Vtrum omnes teneantur ad susceptionem
Baptismi.*

Conclusio est affirmans.

*Dubium. An de Baptismi susceptione sit diuinum
præceptum obligans omnes.*

PARTEM negantem qui vt refert S. August.
tenuerunt Manichei, lib. de hæresibus cap. 46

Baptismum in aqua nihil cuiquam perhibens salutis afferre, nec quamquam eorum quos decipiunt, baptizandum putant. Eandem etiam tenuit Vvicles, ut refert Vvaldensis tom. 2. de Sacram. cap. 101. Probat, si tale præceptum esset, maximè colligeretur ex verbis illis Ioan. 3. v. 5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei.* Sed ex his non colligitur, alias enim ex tunc omnes ad Baptismum suscipiendum obligarentur, quod est falsum; ergo &c.

Dicendum tamen est: de Baptismi susceptione esse diuinum præceptum obligans omnes. Docet hoc D. Thom. hic concludens: *Vnde manifestum est, quod omnes ad Baptismum tenentur.* Quod nonnulli non solum de omnibus adultis, sed etiam de paruulis intelligendum esse putant: nam quamuis paruuli ob

defectum ætatis excusentur, vera tamen lege ac præcepto Baptismi obligari dicunt, eodem modo quo inuincibiliter ignorantes legem illa obligantur, licet ab eius transgressione excusentur. Sed Mag. Soto in 4. dist. 5. quæst. vnica, artic. 1. parum post initium oppositum docet, de paruulo enim ait: *Sine Sacramento gratiam non consequitur, licet illi ante usum rationis non sit in præcepto.* Non videtur enim esse capax obligationis præcepti huius sicut nec aliorum.

Secundo probatur cū D. Thom. hic in argum. *Sed contra*, ex verbis Christi Ioan. 3. v. 5. *Nisi quis renatus fuerit &c.* In illis enim legitimam formam præcepti contineri, colligitur: nam sub simili forma multa præcepta ponuntur Leuit. 20. v. namque 8. dicitur, *Custodite præcepta mea, &c.* v. 9. primum ponitur sub hac forma, *Qui ma-*
ledi-

ledixerit patri aut matri,
merito moriatur. Similis
autem forma seruetur
in praedictis verbis Chri-
sti: nam idem est ac si di-
ceretur, Qui non fuerit
renatus, &c. excludetur
a regno Dei: Vide quae
diximus 1. 2. quaest. 96.
art. 4. dubio 2. con. 2.
Et quamuis in praedictis
verbis nulla esset forma
praeccepti, sed solum sim-
plex assertio necessita-
tis baptismi, adhuc ex
illis colligeretur praec-
ceptum de susceptione
illius, ut patebit ratio-
ne sequenti.

Tercio probatur ra-
tione D. Thom. in corp.
art. Ad illud homines
tenentur, sine quo salu-
tem consequi non pos-
sunt: Sed sine Baptismo
non potest esse salus ho-
minibus; ergo &c. Ma-
ior intelligenda est de
illo quod est in hominum
potestate: quod enim ta-
le non est, etiam si absque
illo homines consequi
non possint salutem,
qualis est passio Christi,

ad illud homines non
tenentur, sed solum est
necessarium necessita-
te mediis & finis: nam
praeccepta dantur de acti-
bus virtutum, qui sunt
in nostra potestate. Mi-
nor vero probatur:
Tum ex verbis Christi,
nam ut dicitur in Con-
cil. Florent. in literis
unionis; *Nisi ex aqua &
spiritu renascamur non pos-
sumus (inquit veritas) in
regnum caelorum introire.*
Tum etiam ex Concilio
Trident. sess. 7. can. 5.
de Baptismo, ubi diffini-
tione: *Si quis dixerit Bap-
tismum liberum esse, hoc
est, non necessarium ad sa-
lutem, anathema sit.* Tum
denique ratione D. Tho-
mae nullus potest salutem co-
sequi nisi per Christum:
Sed per Baptismum ho-
mines regenerati incor-
porantur Christo, & sunt
membra ipsius; ergo si-
ne ipso non potest esse
salus hominibus, saltem
in voto suscepto. Et hoc
sufficit ut ad reale sus-
ceptionem illius homi-
nes

hæc teneantur : nam ad hanc tale votum ordinatur, & ideo est necessarium, quia realis susceptio, si haberi potest, est necessaria ad salutem. Vnde hic ad 3. ait D. Thom. *Si aliqui nunc sanctificarentur in viro, necesse esset eos baptizari, ut per susceptionem characteris alijs membris Christi conformarentur.*

Ad argumentum autem hæreticorum respondetur, colligi etiam tale præceptum ex aliis locis, ut ostendit Mag. Soto ubi supra ; maxime tamen ex loco citato in argumento, vnde neganda est minor. Ad probationem negandum est, ex tunc præceptum illud obligasse: nam præcepta non obligant ante sufficientem promulgationem. Quæ promulgatio, licet prædicatione Christi fuerit facta, non tamen fuit completa & sufficiens ante mortem Christi, in qua dicente Domino, *Consummatum*

*est, lex vetus cessauit, & noua obligare cepit, ut diximus r. 2. quæst. 103. art. 3. Ex quo si inferas ex tunc solo Baptismo à peccato originali fuisse mandatos ac iustificatos infantes; respondimus ibi art. 4. quoscâ id concedere; aliis vero hoc nimis rigidum videri. Contra quos nõ obstat quod ait Concil. Trident. sess. 6. cap. 4. loquens de translatione scripturæ ad gratianum: *Qua translatio post promulgatum Euangelium sine laudato regenerationis, ante eius voto fieri non potest.* Nam ibi non loquitur Concilium de promulgatione, quæ requirebatur, ut lex Evangelica obligaret, & lex vetus mortua esset, sed de ea quæ sufficeret, ut in omnium notitiam lex Evangelica veniret per prædicationem Apostolorum, & lex vetus mortifera non esset.*

ARTICVLVS II.

Vtrum sine Baptismo aliquis possit saluari.

Conclusio est affirmans.

Sermo hic est de Baptismo actuali & in re suscepto; sine illo enim posse aliquem saluari cum solo voto ac desiderio illius procedente ex fide per dilectionem operante constat. Si vero loquamur de Baptismo suscepto aut in re, aut in voto certum est, nullum adultum vsum rationis habentem posse sine illo saluari. An vero ad salutem sufficiat votum implicitum Baptismi, constabit ex his quæ diximus 2. 2. q. 2. art. 7. de fide Christi explicita. Vide ibi.

De paruulis dictum est quaest. praeced. art. 12. saluari posse per martyrium, etiam si Baptismum aut eius votum habere nequeunt. An vero

saluari possint per Sacramentum Baptismi nõ in re, nec in voto proprio, sed in voto parentum suscepto cum aliqua benedictione prolis seu oblatione ipsius ad eum cum invocatione Trinitatis, difficultas est. In qua Caietanus hic de paruulis iam natis, & art. 11. de paruulis in matris uteris existentibus & periclitantibus, partem affirmantem tenet, & probat; quia rationabile est, ut diuina misericordia prouiderit homini in quocumque naturali statu de aliquo remedio salutis: & cum Christus dicat Ioan. 10. v. 10. *Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant, & constat in lege veteri*

ri ita fuisse datam circumcisionem in remedium necessarium paruulorum, vt si casu aliquo eis applicari non posset, per Sacramentum seu remedium legis nature, applicando scilicet eis fidem Christi aliquo signo externo aut oblatione ipsorum ad Deum illis subeniri posset; id ipsum sufficere in lege gratiæ credendum est.

Hanc tamen sententiam late impugnant Mag. Soto in 4. dist. 5. quæst. vnica, art. 2. & alij, illamque vt minimum temerariam & errori proximam esse dicunt, proptereaque merito iussu Pij V. fuisse expunctam à Commèntarijs D. Thom. in Romana impressione. Vnde illam defendere non auderem, quamuis viderim nonnullos eam probabilem esse affirmantes: tum ob rationem factam, quæ magni erat ponderis apud illos;

tum etiã quia loca Scripturæ, Conciliorum, & Patrum, quæ contra illã afferri solent, explicari possunt de Baptismo suscepto in re, vel in voto, aut proprio in his qui illud habere possunt, quales sunt adulti, aut parentum, in his quæ proprium habere nequeunt, quales sunt paruuli. Sed quidquid sit de censura, hæc opinio est contra D. Thom. infra quæst. 73. art. 3. & in 4. dist. 4. quæst. 3. art. 3. quæstiuncula 2. ad 3. & quodlib. 6. art. 4. vbi sic habet: *In pueris nondum habentibus usum rationis non potest esse motus fidei & dilectionis, aut propositum suscipiendi Baptismum: & ideo non possunt saluari nisi per Baptismum aquæ, vel per baptismum sanguinis, si propter Christum occiderentur.* Et hoc nobis sufficit; alia enim videri poterunt apud Mag. Soto vbi supra.

Ad argumentum autem factum pro sententia

Caiet. respondetur, illud iam fuisse propositū & solutum à D. Thom. quodlib. 6. art. 4. citat. quamuis enim in lege veteri paruulis, qui circumcidi non poterant, subueniri posset per remedium legis naturæ; si tamen hoc remedium consistebat in aliqua protestatione exteriori fidei per aliquod sensibile signum, inquit S. Doctor, *Nihil differēbat id quod tunc requirebatur, ab eo quod nunc requiritur ad salutem, quantum scilicet ad facilitatem applicandi illud paruulis: nam Baptismus tam facile applicari potest illis, quam quodcumque aliud signum sensibile, quod requirebatur in lege naturæ: vnde casus in quo paruulus baptizari non potest rarissimus est, & tunc etiam accidere poterat casus, in quo applicari nō posset signū sensibile, quod ad salutem requirebatur, quantumuis esset in-*

determinatum. Et quamuis quantum ad hoc aliqua esset differētia; quia tamen, inquit D. Thom. *Qui nunc saluatur per Christum, statim introducitur in regnum cælorū, quod tunc non erat, non est inconueniens, si ad hoc amplius requiratur, scilicet Baptismus.* Cum enim per apertionem ianux vitæ æternæ augmētetur gradus salutis, & homines vitam abundantius habeant, non mirum si nūc requiratur aliquid quod est aliquantulum difficilius applicari. Quod attinget verò ad paruulos in maternis vteris existentes non est singulare legis nouæ, non posse saluari, si ibi moriantur: quia sanctificatio quæ interdum facta est in aliquibus, semper estimata est fieri ex priuilegio expeciali, ex quo etiam nunc fieri potest, vt ait D. Thom.

hinc artic. 11.

ad 1.

ARTICVLVS III.

Virum Baptismus sit differendus.

Conclusio est negans.

Dubium. An differre Baptismum sit peccatum mortale.

MAg. Soto in 4. dist. 5. quæst. vnica, art. 3. dicit mortaliter peccare parentes, qui Baptismum filiorum recentiorum differunt ultra octauum, aut ad summum duodecimum diem: quia mandatum ipsum Baptismi adiuncto iure naturæ, quo vnusquisque suos liberos, & eos quos sub cura sua alit, educare, instruereque tenetur, & in viam salutis dirigere, vniuersos mortales constringit, vt eosdem qui sub sua tutela degunt, illo Sacramento intingant, sine quo salus esse non potest, hocque cito & non ultra

prædictum tempus; alias enim exponerent illos periculo damnationis, quam incurrerent, si absque Baptismo morerentur.

De adultis verò non baptizatis, subdit, peccare etiam mortaliter contra ius diuinum, si postquam nacti fuerint opportunitatē, Baptismum non susceperint, sed absque vlla causa diutius distulerint illū suscipere. Probat: Tum quia S. Chrysostr. hom. 1. super Acta Apost. grauer reprehendit eos, qui baptizari vsque ad finem vitæ differebant. Tum etiam quia sine Baptismo alia Sacramenta

fulcipere nõ possumus; ergo ne illorum beneficio frustremur, in prima ætate caractere christiano insigniri debemus.

Dicendum tamen est
1. Laudabilius esse pueros baptizare ante aduletam ætatem; non tamen esse peccatum mortale contra ius diuinum illorum Baptismum differre vsque ad talem ætatem, sed solum contra ius Ecclesiasticum, vbi est consuetudo illos recenter natos baptizare.

Primam partem docet D. Thom. in 4. dist. 4. quæst. 3. artic. 1. quæstioncula 2. dicens: *Magis laudabile est, quod pueri, quam citius poterint, baptizentur commode, non expectata perfecta ætate.* Quod probat tribus rationibus, quarum prima est: Quia propter imbecillitatem naturæ de facili mori possunt, & damnari: vnde vt damnationis periculum euiguetur, debent Baptismo

præueniri.

Secundam partem docent quam plures ex recetioribus, & probant: nam extra casum necessitatis, in quo infans sit in probabili mortis periculo, nullum extat diuinum præceptum, quod obliget ad baptizandos infantes ante vsum rationis: neque enim scriptura, vel traditione ostendi potest de hac re tale præceptum: quotidiana autem necessitas & periculum, quod est in illa tenera ætate, conuincit quidem rem esse valde conuenientem & magis laudabilem, vt patet ex ratione D. Thom. pro prima parte conclusionis à nobis adducta: non tamen esse simpliciter necessariam, cum illud periculum sit satis remotum, & ei ob facilitatem Baptismi facile possit occurrere.

Secundo probatur, nõ D. Thom. quamuis hęc dicat, non esse differentiam

Quum Baptismum paru-
lorum, nullibi tamen di-
xit, illum differre esse
peccatum mortale, quin
potius vbi supra asseres
esse magis laudabile nõ
differre, significare vi-
detur, differre solum
esse minus laudabile, &
non peccatum mortale
attento solo iure diui-
no.

Tertiõ, quia alias cõ-
dẽnare deberemus mul-
tos vt transgressores di-
uini præcepti, qui olim
filios suos non statim
baptizabant; quamuis
enim falsissimũ sit quod
dixit Ludovic. Viues in
cap. 27. lib. 1. de Ciuit.
Dei, olim neminem con-
sueuisse baptizari, nisi
adulta ætate, & qui per
se peteret Baptismum;
negari tamen non po-
test, aliquos non nisi ea
ætate fuisse baptizatos,
vt patet in S. Ambrosio,
cuius parentes fideles
erant, & eos condemna-
re durum videtur.

Tertiam partem do-
cent prædicti recentio

res, & probat; nam quã-
uis de hac re nullum sic
ius canonicum scriptũ;
tamen recepta Ecclesiæ
consuetudo sufficiens
videtur ad hoc ius in-
troducendum. An verõ
hæc consuetudo sit to-
tius Ecclesiæ mihi non
constat, sed si verum est
quod fama sparsit, Lu-
dovicum XIII. Gallix
Regem morti proximũ
præcepisse baptizari
Delfinum filium suũ suc-
cessorem, qui tunc iam
septem vel octo annos
cõpleuerat, suspicor in
Gallia talem consuetu-
dinem non extare, prop-
ter quod dixi in con-
vbi est cõsuetudo. Olim
non fuisse talem consue-
tudinem sufficientem ad
constituendum ius cano-
nicum omnes fideles o-
bligans, videtur; alias
multos tanquam reos
peccati mortalis com-
demnate deberemus, cõ-
tra ea que diximus in
2. parte con. Nam quam-
uis S. August. lib. 10. de
Gen. ad lit. cap. 23. di-

cat: *Consuetudo matris Ecclesie in baptizandis parvulis nequaquam spernenda est, neque ullo modo superflua deputanda, nec omnino credenda, nisi apostolica esset traditio.* Illa tamen consuetudo non fuit inducta in vi præcepti, & cû intentione obligandi (quod requiri vt consuetudo vim legis habeat diximus 1. 2. quæst. 97. art. 3. dubio vnico, con. 2.) sed in modum consilij. Modo verò, si non in tota Ecclesia, in pluribus tamen eius partibus ita inualuit, vt vix sit aliquis, qui audeat negare præceptum, & si non obseruetur ob aliquo, fideles scandalizantur. Et vbi talis consuetudo est, vt in Hispania, veram esse existimo sententiam Mag. Soto relata in principio dubij, qui & addit: *Trium quatuorve dierum dilatio (vltra consuetos scilicet dies) delictum non affert.* Quod intelligendum est, nisi fortè lege aliqua

præcipiatur maximè sub pœna excommun. late sententiæ, consuetudinè octo vel duodecim dierum stricte obseruari, & vltra hos dies Baptismum paruulorum nõ differri.

Dicendum est secundo. Adultis non baptizatis etiam sufficienter instructis & idoneis, nisi periculum mortis immineat, non esse iure diuino determinatum tempus, vltra quod, si Baptismum differant, peccent mortaliter: tene-ri tamen sub mortali Baptismum non differre vsque ad mortem, & ante illam non differre eum per multum tempus voluntariè & absque sufficienti ratione. Primam partem docet D. Thom. in 4. d. 17. quæst. 3. art. 1. quæstiuncula 4. vbi sic habet: *Ad Baptismum percipiendum non tenetur aliquis statim postquàm habet propositum Baptismi, ita quod peccet mortaliter, nisi statim baptizetur: nec*

est aliquod tempus determinatum, ultra quod, si Baptismum differas, peccatum mortale incurras, &c. Si periculum mortis imminere etiam per se loquendo obligatur aliquis ad Baptismum suscipiendum.

Secundò probatur, nã quod est huiusmodi tempus? Si dicas esse primã opportunitatem & occasionem, qua possunt commodè Baptismum recipere. Contra hoc est quod loco proximè citato ait D. Thom. Præcepta affirmativa non obligant ad statim, sed ad tempus determinatum, nõ quidem ex hoc quod tunc commodè impleri possunt, quia sic si nõ daret aliquis elemosynam de superfluo, quandoque pauper offertur, peccaret mortaliter, quod falsum est; sed ex hoc quod tempus necessitatem urgentem adducit. Ergo cum præceptum suscipiendi Baptismum sit affirmativum, non obligat quamprimum commodè recipi potest (sicut nec præ-

ceptum diuinum confessionis sacramentalis, de quo ibi agit D. Thom. obligat statim oblata opportunitate) sed quando tempus necessitatem urgentem adducit, quale est de quo loquitur 2. & 3. pars conclusionis.

Secundam partem probant argumenta Mag. Soto in principio huius dubii adducta, præsertim auctoritas S. Chrysost. qui hom. 1. in Act. Apostol. circa finem sic habet: *Nec tempus expectemus, ne quando fiat, ut dum cunctamur, præcristinamus, discedamus hinc inanes vacuique rantis bonis.* Et hom. 13. ad Hebræos in morali, & refertur can. *Quando quis, De consecrat. dist. 4. ait: Multos noui, qui hoc passusunt, qui spe baptismatis multa peccabant: circa diem autem mortis discesserant vacui.*

Secundò, nolle regenerari in Christo, & fieri membrum Ecclesie &

capacem aliorum Sacramentorum toto vitæ tempore usque ad mortem, peccatum mortale est, cum sit contra propriam charitatem, qua tenetur homo consulere suam salutem, & tam magna bona non respicere, & non expectare tempus, in quo incertum est, an illa consequatur, quale est tempus mortis; ergo cum Baptismus hæc bona præstet tempus vitæ ante mortis articulum urgentem eius necessitatem adducit, sicque ad illum suscipiendum hoc tempore præceptum eius obligat.

Tertiam partem asserit Caietan. hic dicens: *Si sine recta rationis arbitrio dilatio voluntaria sit, peccatum incurritur.* Probat eodem modo quo secunda pars: Longum enim tempus necessitatem urgentem Baptismi adducit. Est tamen differentia inter longum tempus, & tempus totius vitæ usque ad mortem;

nam dilatio Baptismi toto hoc vitæ tempore rectè rationis arbitrium non admittit: dilationis verò per aliquod tempus etiam longum sufficiens ratio esse potest, cum constet SS. Martinum & Ambrosium, longo tempore baptizari distulisse, & credendum non sit hoc absque sufficiente causa, & ratione fecisse. Unde rectè infert Caiet. hic: *Possit ergo tardius differre quis proprium Baptismum, quando rationabiliter ad differendum mouetur.*

Dicendum est 3. Peccatum esse in eo qui sufficienter instructus & idoneus est, ultra tempus institutum ab Ecclesia differre susceptionem Baptismi, nisi ex causa necessaria & licentia Prælatorum Ecclesiæ. Docet hoc D. Thom. hic dicens: *Peccat autem si ultra tempus institutum ab Ecclesia differat accipere Baptismum, nisi ex causa necessaria & licentia*

Prælatorum Ecclesia. Ca-
 ietanus hic dicit se nõ
 inuenire in iure positi-
 uo scripto tempus ali-
 quod præfixum esse, gel-
 taque Sanctorum præfi-
 xum non esse testari.
 Sed D. Thom. præfixum
 esse videtur supponere
 tempore Leonis Papæ,
 qui edidit can. *Duo tem-
 pora*, De consecrat. dist.
 4. Sancti verò Martinus
 & Ambros. Leonem mul-
 tis annis præcesserunt,
 post quos potuit lex in-
 stitui præcipiens vt pe-
 tentes Baptismum non
 differant illum ultra
 illa duo tempora, si es-
 sent plenè instructi &
 idonei.

Quomodo autem his
 qui baptismum petebant
 id præcipi potuerit, dif-
 ficultate non caret, Cũ
*Ecclesia in neminem iudi-
 cium exerceat, qui nõ prius
 in ipsam per Baptismi ia-
 nuam fuerit ingressus, vt
 dicitur in Concil. Tri-
 dent. Sess. 14. cap. 2.* Sed
 explicari potest; nam
 vt ait D. Thom. in 4. d.

17. quæst. 3. art. 1. quæ-
 siuncula 1. *Aliquis per
 hoc quod Baptismum petit,
 se ministris Ecclesia subij-
 cit, ad quos pertinet dispensa-
 tio Sacramenti.* Habet er-
 go Ecclesia potestatem
 illi præcipiendi, vt cer-
 to tempore Baptismum
 recipiat, sicut & vt ser-
 uet alios ritus & cære-
 monias ab ea institutos
 non secus ac iudex ar-
 biter potestatem habet
 in eos, qui se ipsos illi
 subiecerunt, iudicium
 exercendi, eisque præ-
 cipiendi, quæ ad senten-
 tiam ferendam necessa-
 ria sunt; de quo vide
 quæ diximus 2. 2. quæst.
 67. art. 1. dubio unico.
 Vnde Mag. Soto in 4. d.
 5. quæst. vnica, art. 3.
 ait: *Ex pacto quod petentes
 Baptismum cum Ecclesia
 ineunt, iure ipso natura &
 gentium perstringuntur sta-
 to tempore Ecclesia Sacra-
 mentum suscipere, nisi iu-
 dicio eiusdem Ecclesia tem-
 pus illud præuenire, vel
 dilatare expedierit.* Ex quo
 si inferas, posse Ecclesiã

punire Cathecumenum à fide retrocedentem, illumque ad Baptismum cogere. Respondetur id negando: nam sicut iudex arbiter, si reuocetur ab his qui se illi subiecerunt, non potest eos punire, nec cogere, ut sententiæ, quam tulerit, pareant: ita nec Ecclesia punire potest prædictum cathecumenum, nec ad Baptismum cogere; eo enim ipso ac retrocedit à fide, desinit petere Baptismum, sicque se Ecclesiæ subiecere. Dum tamen Baptismum petit, in Ecclesiæ subiectione perseuerat, sicque Ecclesia po-

test illi præcipere; ut stato tempore Baptismum suscipiat.

Aduertit autem Mag. Soto vbi supra, illorum Temporum obseruationem iam exoleuisse. At tamen si in nouo orbe, vel alibi, vbi fides nunc primo diulgaretur, ritus duorum temporum obseruaretur, eadem lex rigorem obtineret, ut eorum transgressio peccatum esset mortale. *Nunc autem qui Baptismum petere, seruari tenentur tempus, quod Ecclesia illi constituerat.*

Circa articulum 4. 5. & 6. nihil se offert dicendum.

ARTICVLVS VII.

Verum ex parte baptizati requiratur intentio suscipiendi Sacramentum Baptismi.

Conclusio est affirmans.

Dubium. An ex parte baptizati ita necessaria sit intentio recipiendi Baptismum, vt si illa desit, Baptismus sit nullus.

DE hac re Caiet. hic tres refert sententias. Prima est, tam in adultis, quàm in paruulis requiri consensum, voluntatem, ac intentionem recipiendi Baptismum. Secunda est, nec in paruulis nec in adultis exigi per se loquendo, sed solum per accidens in adultis, in quibus fuit contraria voluntas. Tertia est, in paruulis non requiri, in adultis verò exigi.

Prima sententia, quæ est Durandi, non loquitur de voluntate pro-

pria, sed de aliena, scilicet parentum, quæ sit interpretatiua voluntatis paruulorum, contra quam agemus artic. 10.

Secundam sententiam eligit Caiet. illamque D. Thom. esse dicit in 4. dist. 6. quæst. 1. art. 2. quæstiuncula 3. & probat 1. ex cap. *Maiores*, De Baptismo; in cuius fine ait Ionocencius: *Tunc ergo characterem Sacramentalis impressis operatio, cum obsecem voluntatis contraria non inuenit obfistensem.* Ergo si in adul-

to non inuenit voluntatem contrariam, etiam si non inueniat intentionem recipiendi Sacramentum, quia neuter & merè negatiuè se habès baptizatur, characterem in eo imprimit, sicque verus est Baptismus.

Secundò, quod non est de ratione Sacramenti in vno, non est de ratione Sacramenti in alio: sed in paruulis intentio & voluntas suscipiendi Baptismus nõ est de ratione Sacramenti; ergo nec in adultis.

Tertiam sententiam eligit Mag. Soto in 4. dist. 5. quæst. vnica, art. 7. illamque dicit esse D. Thom. hîc, & probat i. ex can. *Cum pro paruulis*, De consecrat. dist. 4. vbi dicitur: *Cum pro paruulis alij respondent, ut impleatur ergo eos celebratio Sacramenti, valet utique ad eorum consecrationem: quia ipsi pro se respondere non possunt. At si pro eo qui potest respondere, alius res-*

pondeat, non itidem valet. Sed hoc nõ est, nisi quia non constat de illius voluntate; ergo voluntas suscipiendi Baptismus ad eius valorem in adultis requiritur.

Secundò, si ille qui nec assentiens, nec dissentiens baptizaretur, verum Sacramentum susciperet, sequeretur, illud absque eius consensu posse ab Ecclesia compelli ad christianam fidem seruandam: sed hoc est falsum; ergo &c.

Dicendum tamen est: Vtramque opinionem esse probabilem. Iuxta opinionem Caietani conclusio huius articuli intelligenda est, talem intentionem requiri per accidens, ad remouendum scilicet contrariam voluntatem Baptismus prohibentem, quæ in adultis esse potest. Si tamen nulla fuerit voluntas contraria, non suscipiendi scilicet Baptismus, hoc sufficit, ut Sacramentalis operatio

imprimat earem. Quod etiam dicitur ad 1. In iustificatione qua fit per Baptismum non est passio contra sed voluntaria, ostendit requiri voluntatem & intentionem ut adultus per Baptismum iustificetur, non tamen ut precise recipiat characterem. Quod denique dicitur ad 2. Si in adulto deesset intentio suscipiendi Sacramentum, esset rebaptizandus, intelligendum est, si deesset talis intentio per contrariam voluntatem.

Ad can. Cum pro parvulis, responderi potest, intelligendum esse, ut ibi Glossa exponit: Quo ad presumptionem; quia presumi potest contrariam habere voluntatem. Vel non valere quo ad ceremonialia; ritus enim ille interrogandi & respondendi ad ceremoniam pertinet.

Ad rationem Mag. Soroto dici potest, non esse inconueniens asserere illum cogi posse ab Ec-

clesia ad fidem seruandum; quia licet ad hoc cogi non possit qui contrariam voluntatem habens baptizatur, ut colligitur ex cap. Maiores, de Baptismo; bene tamen qui baptizatur non habens contrariam voluntatem, ut patet in his qui baptizantur in pueritia, qui licet tunc non habuerint intentionem suscipiendi Baptismum; quia tamen nec habuerunt contrariam voluntatem cogi possunt ad seruandam fidem, cum perueniunt ad adultam aetatem, & habent usum rationis. Caietan. tamen ait, illum non esse cogendum ad Christianitatem, quia nunquam consensit.

Iuxta secundam sententiam Mag. Soroto, quae communior est, dici potest D. Thom. loco cit. ex 4. sentent. nequaquam opinionem Caietani docuisse. Solum enim ait, intentionem ex parte recipientis non requiri

vt aliquid causans, hoc est concurrēns activè ad Sacramentum, sed tantū vt impedimentum remouens, contrariam scilicet voluntatem: non quidem necessario quæ fuit, sed quæ potuit esse; ex sua enim natura habet talis intentio remouere contrariam voluntatem impedientē Baptismi susceptionem. Unde quia in adultis potest esse contraria voluntas, in paruulis verò nequaquam, subdit S. Doctor, in paruulis non requiri intentionem suscipiendi Sacramentum, vt illud suscipiant; in adultis tamen requiri, quod per se intelligendum est, cum posse habere contrariam voluntatem per se conueniat adultis.

Ad auctoritatem Innocentij III. responderi potest, sensum illius ex præcedentibus colligi diuersum esse ab eo, in quo illum intelligit Caietan. nam Pontifex

præmisserat, dormientes & amentes, quando baptizantur, characterem suscipere, *Si prius habuissent propositum baptizandi.* Unde cum subdit verba prædicta, nota illationis Ergo, indicat sensum esse, Sacramentalem operationem imprimere characterem, cum non inuenit obstitentem obicem voluntatis contrariæ ratione propositi præcedentis, quo virtualiter permanente talis obex aufertur, idemque proinde est ac si diceret, cum inuenit obicem remotum per propositum recipiendi Baptismum, quod saltem in virtute remanet.

Ad rationem Caietani responderi potest negandominorem: nam cū susceptio Baptismi sit nouæ vitæ inceptio, requirit, vt vbi esse potest sit si non actus humanus, saltem passio voluntaria. Et quia in adultis potest esse huiusmodi, nam etiam si dormientes

tes baptizentur, susceptio Baptismi, licet non sit actus humanus, potest esse passio voluntaria ob propositum præcedens; ideo in illis intentio suscipiendi Baptismum est de necessitate Sacramenti per se lo-

quendo: in paruulis vero non est de ratione Sacramenti, quia in illis susceptio Baptismi, nec actus humanus, nec passio voluntaria esse potest.

Circa art. 8. nihil se offert scribendum.

ARTICVLVS IX.

Verum pueri sint baptizandi.

Conclusio est affirmans.

OPpositum huius mul-
ti docuerunt hære-
tici, nostro sæculo Ana-
batistæ, tempore sancti
Bernardi, alij de quibus
ipse ait serm. 66. in
cant. *Irrident nos, quia
baptizamus infantes, &
tempore S. August. alij
contra quos diffinitum
est in Concil. Milleuit.
a. can. 2. Placuit, ut qui-
cumque paruulos vocantes
ab usuris matrum baptizant,*

dos negat, anathema sit.
Idem contra hæreticos
nostri temporis diffini-
tur in Concil. Trid. sess.
7. can. 13. & sess. in
Decreto de peccatis ori-
ginali. Vnde rectè ait
D. Tho. in 4. dist. 4. q. 3.
art. 1. quæstiuncula 1.
*Diuina misericordia con-
tradicit, qui negat Baptes-
mum paruulis posse exhibe-
ri, & propter hoc hæreticè
est hoc dicere.*

ARTICVLVS X.

Vtrum pueri Iudaeorum, vel aliorum infidelium sint inuitis parentibus baptizandi.

Conclusio est negans.

Dubium. An sit licitum pueros infidelium inuitis parentibus baptizare.

PARS affirmans probatur 1. Licitum est voluntatem superioris facere inuito inferiore, vt voluntatem Regis inuito Praetore; Sed voluntas Dei Regis Regum est vt infantes omnes baptizentur; ergo inuitis eorum parentibus possunt licite Baptizari.

Secundò, parentes nolentes baptizari filios suos abutuntur iure suo, & contra ius diuinum faciunt, non minus quàm si vellent eos occidere, aut idolis immolare, filijsq; suis maximam ini-

uriam irrogant, & maximum inferunt nocumentum; ergo possunt, saltem per publicam potestatem priuari iure suo.

Tertiò, multi ex infidelibus sunt serui christianorum; ergo possunt ipsis inuitis eorum filij auferri, & ab eorum cura semoueri, sicque separati baptizari. Probatur consequètia, quia filij seruorum sunt serui & in potestate dominorum, a quibus possunt vendi, & cui voluerint donari, sicque à cura parentum semoueri, ita

autem

autem separati cur non poterunt baptizari?

Dicendum tamen est
 1. Pueros baptizatos contra voluntatem quorumcumque parentum vere ac validè baptizatos esse. Oppositum huius tenent Durandus in 4. dist. 4. quæst. 7. num. 9. & sequentibus. & alij. Sed nostram conclusionem, ut notat Caietan. supponit D. Thom. hic dicens, periculosum esse filios infidelium taliter baptizare: *Quia de facili ad infidelitatem rediret, propter naturalem affectum ad parentes.* Nisi enim verè Baptismum suscipere, & cum illo fidem, quomodo ad infidelitatem, quam nunquam dimiserunt, redirent. Nec obstat quod præmisserat S. Doctor: *Contra iustitiam naturalem esset, si tales pueri inuitis parentibus baptizarentur, sicut etiam si aliquis habens usum rationis baptizaretur inuitus.* Respondetur enim, hinc non rectè in-

ferri, Baptismum paruuli baptizati inuitis parentibus nullum esse, sicut nullus est Baptismus habentis usum rationis, si baptizatur inuitus: nã quamuis in utroque casu fiat iniustitia, in primo quidem paruuli parentibus, in secundo ipsi baptizato inuito; iniustitia tamen non tollit valorem Baptismi, sed solum obex voluntatis contrariæ, qui non in primò, sed solum in secundo casu inuenitur in taliter baptizatis. Non obstat etiam quod ait idem D. Thom. art. præced. ad 1. etiam in paruulis requiri intentionem suscipiendi Baptismum, non quidem per actum proprium, *Sed per actum eorum à quibus offeruntur.* Respondetur, namque illos à quibus offeruntur posse non esse parentes. Et quamuis quando paruuli baptizantur inuitis parentibus infidelibus, possit nullus esse qui offerat, eos Bap-

tismo: vt tamen ibi ait Caietan. oblatio eorum qui pro paruulis dicunt velle baptizari, sicut & qui dicunt credere, solum requiritur ad solemnitatem Baptismi, sicq; sine illa Baptismus factus valet.

Probat deinde conclusio, ex parte baptizati non magis requiritur intentio ad recipiendum Baptismum, quam fides ad recipiendum esse factum Baptismi: sed si parentes infideles velent quidem puerum baptizari, nollent tamen vt crederet quod credit Ecclesia, sed quod credit aliqua haeticorum secta, hoc non obesset paruulo ad accipiendum effectum Baptismi; ergo etiam si nollent puerum baptizari, hoc non obesset puero ad recipiendum verum Baptismum: vtumque enim est quid extrinsecum & nolitio aliena, quae paruulo obesse nequit. Confirmatur, nam vt optimè ait

Caiet. hinc art. 7. §. *His excursis*, voluntas patrum solum se habet vt approximans passum ad agens, baptizandum scilicet ad baptizantem; ergo non est necessaria, cum possit aliunde suppleri nempe ex approximatione agentis ad patiens, baptizantis scilicet ad baptizandum.

Dicendum est 2. Non esse licitum, pueros infidelium nondum habentes vsu liberi arbitrij inuitis parentibus baptizare, etiam si filij sint seruorum infidelium. Primam partem negat Scotus in 4. d. 4. quaest. vltima: illam tamen docet D. Thom. hinc, & 2. 2. quaest. 10. artic. 12. vbi eam probat 1. ex Ecclesiae vsu & consuetudine: *Hoc Ecclesia vsu numquam habuit, quod Iudaorum filij inuitis parentibus baptizentur.*

Secundo probat duabus rationibus, quibus hinc vtitur. *Vna quidem propter periculum fides. Si enim*

enim pueri nondum usum
 rationis habentes Baptismū
 suscipere, postmodum cum
 ad perfectam aetatem perue-
 nirent, de facili possent à
 parentibus induci, ut relin-
 querent, quod ignorantes
 susceperunt, quod vergeret
 in fidei detrimentum. Alia
 vero ratio est, quia repug-
 nat iustitia naturali. Filius
 enim naturaliter est ali-
 quid patris &c. Unde con-
 tra iustitiam naturalem
 esset, si puer antequam
 habeat usum rationis à cu-
 ra parentum subtrahatur,
 vel de eo aliquid ordinetur
 inuitis parentibus. Respon-
 det Scotus suam senten-
 tiam intelligendam esse,
 dum tamen pueri sepa-
 rentur à parentibus, &
 curetur, ut nutriantur
 religiose. Sed hoc non
 euacuat vim rationum
 D. Tho. nam eodem mo-
 do esset licitum pueros
 infidelium non habentes
 usum rationis baptizare
 inuitis parentibus, quo
 & filios eorundem infi-
 delium iam habentes v-
 sum rationis & petentes

Baptismum, cum hos
 etiam oporteat separa-
 re à parentibus, ut con-
 stat ex decreto Concilii
 Toletani 4. quod refer-
 tur can. *Iudaorum*, 28.
 quæst. 1. *Iudaorum filios
 vel filias, ne parentum vl-
 tra inuoluantur erroribus,
 ab eorum consortio separa-
 ri decernimus.* Præterea
 cum filius naturaliter
 sit aliquid patris, natu-
 ralique iure sit sub pa-
 tris cura, dum usu ratio-
 nis caret (postea enim
 usum rationis habens iā
 incipit esse suus) sicut
 non licet alia bona pa-
 tri auferre, ita nec fi-
 lios ab eis separare. Et
 sicut contra iustitiam
 naturalem esset patrem
 inuitum baptizare, etiā
 separando illum à con-
 sortio aliorum infide-
 lium: ita & baptizare
 filium contra volunta-
 tē patris, etiam si ab eo
 separaretur: quia sicut
 adultus naturaliter suæ
 curæ commissus est: ita
 & puer naturaliter cō-
 missus est curæ parentū.

Aduertendum tamen est 1. quod in cap. Ex literis, De conuersione infidelium, decreuit Greg. IX. Si ex parentibus infidelibus vir ad fidem conuertatur, & vxor in infidelitate permaneat, filium patre consentiente baptizandum esse, etiam si mater infidelis renuat, ait namque Pontifex: *In fauorem maxime fidei Christiana respondemus patri eundem puerum assignandum.* Si è contra vxor ad fidem conuertatur, viro in infidelitate relicto, baptizandus quoque est filius matre consentiente, etiam si pater infidelis renuat; nam vt dicitur in Concil. Tolet. 4. & refertur in cap. Iudai, 28. quæst. 1. *Filij qui ex talibus nati sunt, fidem adque conditionem matris sequuntur.*

Secundo aduertendum est, quod ait Caietanus 2. 2. quæst. 10. art. 12. ad finem: *Pueri infidelium qui ad partes fidelium de-*

feruntur, & venduntur christianis, quamuis non constet de iusta ablacione eorundem à cura parentum: quia tamen sine parentum cura, conuersatione, & cognitione etiam in spe secundum humanum cursum sunt, absque parentibus censentur: & propterea Ecclesia consueuit eos baptizare. Sic videmus in Hispania baptizari pueros qui ab Ætiopia adducuntur.

Tertio aduertendum est, quod ait Mag. Soto in 4. dist. 5. quæst. vnic. artic. 10. ad finem: *Si Christianus quempiam infidelium infantulum iam iam moriturum, de quo nulla esset spes salutis, inueniret, eumque tunc baptizaret, &c. non audeam in tali casu factum condemnare: imo laudarem forte, & facerem, saltem si fuerit & clanculo parentibus inscijs baptizari posset.* Imo etiam si illi scirent, nisi sic obstitissent, vt sine scandalo id fieri non posset. Quod, licet oppositum nonnulli teneant, valde pium &

Probabile esse existimo: tum quia nulla fidei irrogatur iniuria, cum nullum sit periculum relinquenti illam: tum etiam quia talis puer sic morti proximus videtur quasi à cura parentum absolutus: tum denique, quia in casu tantæ necessitatis videtur ius paternum cessare.

Secundam partem conclusionis negat Durandus in 4. dist. 4. quæst. 6. num. 11. Sed illam probat ex D. Thom. hic ad 2. dicente de servitute civili. *Non excludit ordinem iuris naturalis vel divini.*

Quod eisdem verbis asserit 2. 2. quæst. 10. art. 12. ad 3. ergo cum hic ordo, ut ibidem ait S. Doctor sit, ut filius antequam habeat usum rationis sit sub cura patris tanquam aliquid patris, sicut patri non potest auferri cura sui ipsius, & propter hoc non potest licite baptizari inuitus: ita nec potest ei auferri cura filii; sic-

que nec eo inuito filius baptizari, quantumcumque dominus illum alteri vendat aut donet; per talem enim donationem aut venditionem non auferitur à patre seruo ius paternum, ac proinde nec cura filij eius: nec ille cui donatur aut venditur puer acquirit aliud ius in puerum, quam quod habebat ille qui donauit aut vendidit.

Si puer per venditionem aut donationem ita separaretur à patre, ut in longinquam regionem deferretur, ibique tanquam sine parentibus ceteretur, licitum esset illum ibi baptizare: hoc tamen non esset, quia filius serui infidelis, sed quia ut parentibus desertus haberetur, quia etiam ratione licitum est filios aliorum infidelium non seruorum, quales sunt filij Ægyptiorum, qui hac deferuntur, baptizare, ut diximus cum Caietano. Licitum quo-

que esse existimo domino per donationem aut venditionem separare puerum à patre prædicto modo cum intentione, ut in longinqua regione baptizetur. Nec huius oppositum docet Caietan. hinc: nam quamuis dicat dominum non posse ea ratione auferre filium à seruo, ut baptizet illum; hoc tamen intelligendum est relinquendo illum ubi in notitiam patris possit venire, & non tanquam sine parentibus habeatur & sit.

Ad 1. verò factum in principio respondetur distinguendo maiorem: si voluntas superioris sit, ut id quod præcipit absolute impleatur, non obstante contraria voluntate inferioris, concedo maiorem; si solum sit ut impleatur, nisi inferior contradicat, nego maiorem; & talis est voluntas Dei qua vult ut omnes baptizentur, adulti quidem ipsis non

inuitis, infantes veat non inuitis eorum parentibus. Cū enim Deus omnia suauiter disponat, & eius gratia non destruat, sed perficiat naturam, noluit ut contra naturalem ordinem, quo adultus suæ curæ commissus est, & puer curæ parentum, illi quibus Deus præcipit baptizare, adultos aut paruulos baptizent.

Ad 2. respondetur simili argumento probari posse adultos inuitos baptizari posse, nam etiam abutuntur iure suo, & contra ius diuinum peccant nolentes baptizari. Afferendum est ergo neminem posse priuari iure suo potestate aliqua humana etiam publica, nisi tali iure abutatur contra legem aliquam, ad quem seruandam talis potestas illum cogere potest: & quia infidelis nō potest cogi ad seruandam legem baptismi, ita ut ipsum suscipiat, aut permit-

mittat filium suum baptizari, etiam si contra illam peccet pater infidelis, & iure suo abutatur, non potest licite illo privari. Potest tamen in alijs casibus memoratis in argumento puniri privatione iuris sui, quia illo abutitur, & peccat contra legem naturæ, ad quam servanda cogi potest.

Ad 3. responderetur ne

gando consequentiam. Ad probationem patet ex dictis in secunda parte nostræ secundæ con. quid sit respondendum: per donationem enim aut venditionem prædictorum puerorum nõ auferitur à parentibus servis infidelibus ius paternum nec cura filiorum.

Circa articulum 11. & 12. nihil se offert scribendum.

QVÆST. LXIX.

De effectibus Baptismi.

Circa articulum 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8. nihil se offert dicendum.

ARTICVLVS IX.

Verum fictio impediatur effectum Baptismi.

Conclusio est affirmans.

124

Dubium. Quenam dispositio requiratur ut quis non accedat sicte ad Baptismum sed eius effectum recipiat.

NON est hic sermo de effectu Baptismi qui est character, nam de hoc diximus quæst. 68. art. 7. dubio unico, ad illum suscipiendum sufficere voluntatem ac intentionem recipiendi Baptismum, imo & secundam sententiam Caietani negationem contrariae voluntatis: sed de effectu præcipuo qui est gratia.

De quo est quorundam sententia, pro qua etiam referunt Scotum in 4. dist. 14. quæst. 4. art. 3. & Caietanum infra q. 86. art. 2. ad finem Comment. ad recipiendum hunc effectum nempe gratiam, ac proinde ut quis non sicte accedat ad Baptismum, non necessario requiri aliquam formalem detestationem peccatorum, quæ sit contritio vel attritio, sed

sufficere voluntatem recipiendi Baptismum in remissionem peccatorum, in qua virtualiter continetur attritio.

Probant primo. Ad effectum Baptismi minor dispositio requiritur, quam ad effectum Pœnitentiæ, nam quamuis utrumque sit Sacramentum mortuorum; tamen Baptismus, quia est regeneratio quædam spiritalis ex sua ratione minorem dispositionem requirit, & in eo facilius est iustificatio quàm in Pœnitentiâ, ut colligitur ex Concil. Trid. sess. 6. cap. 14. sicut facilius est generatio hominis, quam eius resurrectio: sed ad effectum Pœnitentiæ sufficit attritio cognita; ergo ad effectum Baptismi minor dispositio requiritur, quæ non est alia quam præ-

prædicta voluntas.

Secundo. Quia & si ad remissionem peccati necessaria sit poenitentia, sufficit tamen virtualis, ut patet cum quis iustificatur per actum charitatis, qui non est formalis, sed solum virtualis poenitentia: sed prædicta voluntas virtute continet poenitentiam & attritionem, qui enim vult baptizari in remissionem peccatorum, virtualiter illa detestatur; ergo illa sufficit ad iustificationem, non quidem extra Sacramentum & sine illius susceptione, sed cum Sacramento suscepto.

Dicendum tamen est. Ad prædictum effectum recipiendum non sufficere attritionem naturalem, etiam si quis probabiliter existimet se habere supernaturalem. Prima pars patet ex Concil. Trident. sess. 6. can. 3. vbi diffinitur: *Si quis dixerit, sine præueniente Spiritu Sancti inspira-*

tione atque eius adiutorio hominem poenitere posse sicut oportet, ut ei iustificationis gratia conferatur anathema sit. At si attritio naturalis sufficeret ad prædictum effectum, posset homo sine tali inspiratione & adiutorio poenitere sicut oportet, ut ei iustificationis gratia per Baptismum conferretur, nam talis attritio sine huiusmodi inspiratione & adiutorio haberi potest; ergo &c. Si talis attritio naturalis quidem esset secundum substantiam, nempe de peccato propter eius naturalem turpitudinem; supernaturalis tamen secundum modum propter conjunctionem cum alijs actibus supernaturalibus, spei scilicet ac timoris Dei, & propter motionem Dei & auxiliū speciale ad illam, nonnulli existimant sufficere ad prædictum effectum. Sed probabilius est non sufficere, sed debere esse super-

Pernaturalem ex parte
 Obiecti & secundum sub
 stantiam: nam cum pec
 catum mortale sit con
 tra Deum auctorem gra
 tiæ, detestatio illius, ut
 sit sufficiens dispositio
 ad eius remissionem,
 propter motuum super
 naturale & propter Deū
 auctorem gratiæ debet
 esse.

Secunda pars etiam
 manifesta est: nam quam
 uis quis probabiliter
 existimet se habere su
 pernaturalem attritio
 nem, non propterea illā
 habet; ergo cum hæc re
 quiratur, illa non suffi
 cit ad iustificationem
 etiam cum Sacramento.
 Vnde licet cum illa ac
 cedens ad Sacramentum
 excusetur à peccato
 propter ignorantia in
 uincibilem; non tamen
 recipit effectum Sacra
 menti, sicque sicte ad
 illud accedit, non quidē
 contrariē, sed negati
 uē. Et non est eadem ra
 tio de eo qui accedit ad
 aliquod Sacramentum

uiorum cum attritione
 existimata contritione:
 nam hic iam habet dis
 positionem supernatura
 lem; ille vero non.

Dicendum est 2. Suf
 ficere ad prædictum ef
 fectum attritionem su
 pernaturalē etiam cog
 nitam. Docent hoc cō
 muniter Theologi asse
 rentes hanc attritionem
 sufficere ad Sacramenta
 mortuorum, & eorum
 effectum suscipiendum.
 Probatur etiam, Sacra
 mentum Baptismi dire
 ctē & per se institutum
 est ad conferendam pri
 mam gratiam & remis
 sionem peccatorum; er
 go licitē & cum fructu
 potest quis ad illud ac
 cedere cum ea intentio
 ne, ut hunc effectum cō
 sequatur, per hoc enim
 conformatur institutio
 ni Christi; at solum po
 test accedere cum hac
 intentione, quando ac
 cedit cum attritione
 cognita sciens adhuc nō
 esse sibi remissum pec
 catum, nec habere pri
 mam

nam gratiam, nam quando accedit existimans se habere contritionem, non intendit consequi primam gratiam, sed eius augmentum, cum nemo intendat absolute consequi per aliquod medium quod credit se iam habere, & qui existimat probabiliter se habere contritionem, iam credit se habere primam gratiam; ergo &c.

Dicendum est tertio, ut adultus qui peccavit mortaliter non fictè accedat ad Baptismum sed gratiam consequatur, non sufficere voluntatem recipiendi Baptismum in remissionem peccatorum. Si per voluntatem prædictam intelligatur quæcumque, certissima est nostra conclusio: nam talis voluntas naturalis esse potest; ad recipiendum autem effectum Baptismi supernaturalis dispositio requiritur. Si vero per prædictam voluntatem intelligatur non quæcumque, sed quæ

procedit ex actu spei, probabilem esse dicunt nonnulli sententiam in principio dubij relictam; dum tamen ei qui accedit ad Baptismum non occurrat se peccasse; nam si memor sit suorum peccatorum formalem poenitentiam illorum habere debet saltè necessitate præcepti, & non sufficit virtualis; etiam quæ habetur per actum charitatis; quia volenti admitti in amicitiam diuinam omnino conuenit formalem poenitentiam habere suorum peccatorum, quorum memoria efficaciter impellit ad eorum detestationem.

Sed nostra conclusio probatur 1. ex illo Act. 2. v. 38. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum*. Ibi enim præter voluntatem recipiendi Baptismum in remissionem peccatorum, illiusque receptionem, expresse requirit S. Petrus

pœnitentiam, estque ibi sermo de voluntate & receptione Baptismi procedete ex actu spei.

Secundò, ex Concilio Trident. Sess. 6. cap. 6. ubi inter actus requisitos vt peccatores disponantur ad iustificationem, non solam ponuntur actus spei illis verbis, *In spem eriguntur, &c.* Et voluntas recipiendi Baptismum in remissionem peccatorum, illis verbis: *Proponunt suscipere Baptismum, inchoare nouam vitam &c.* Sed etiã actus pœnitentiæ illis verbis, *Adiuuentur aduersus peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est per eam pœnitentiam, quam ante Baptismum agi oportet.* Ergo ad consequendam iustificationem per Sacramentum Baptismi non sufficit actus spei, nec voluntas recipiendi Baptismum in remissionem peccatorum procedens ab actu spei, sed præterea requiritur vt necessaria dispositio ag-

ctus pœnitentiæ qui sit saltem attritio.

Tertiò, voluntas recipiendi Baptismum in remissionem peccatorum, etiam si procedat ab actu spei non continet virtute actum pœnitentiæ etiam imperfectæ, qualis est attritio; ergo non sufficit ad effectum Baptismi qui est gratia consequendum, ad hoc enim saltem requiritur pœnitentiã virtualis. Antecedens probatur actus spei à quotalis voluntas procedit non continet virtute actum prædictæ pœnitentiæ seu attritionis, alias sicut attritio non potest esse cum proposito peccandi mortaliter, neque cum illo esse posset actus spei, sicut cum illo esse non potest actus charitatis virtute continens actum contritionis, quod tamen falsum esse constat in peccatore fideli, qui quamuis proponat peccare non propterea amittit spem nec

nec facultatem elicien-
di actum illius ; ergo
nec illum continet vir-
tute voluntas procedens
à tali actu, cum sit illo
imperfectior.

Quartò. Maior disposi-
tio requiritur ad reci-
piendum effectum Bap-
tismi in adulto qui pec-
cavit mortaliter, quam
in adulto qui solum ha-
beret peccatum origi-
nale (quamvis hoc in
sententia D. Thom. non
sit possibile vt patet ex
dictis 1. 2. quæst. 89. ar-
tic. 6.) sed in hoc ad-
minus requiritur volun-
tas recipiendi Bap-
tismum in remissionē pec-
cati originalis proce-
dens ab actu spei ; ergo
in illo maior dispositio
requiritur nempe pœni-
tentia formalis quæ sit
saltem attritio. Vnde
D. Thom. infra quæst. 86.
art. 2. ad 1. ait : *Adulto
in quo sunt actualia pecca-
ta, qua consistunt in deordi-
natione voluntatis, non re-
mitteuntur peccata etiam in
Baptismo sine actuali im-*

*mutatione voluntatis, qua
fit per pœnitentiã.* Ex quo
fit, qui immemor suorum
peccatorum quæ com-
missit, accederet ad bap-
tismum cum sola volun-
tate recipiendi illum
in remissionem pecca-
torum, sine illorum sal-
tem attritione, gratiam
non consequeretur.

Ad 1. vero oppositæ
sententiæ responderetur
ex loco Concilij Trid.
citato in eo colligi quo
modo minor sit disposi-
tio quæ requiritur ad
Baptismum, quam quæ
requiritur ad Pœniten-
tiam quia scilicet licet
ad vtrūque Sacramentū
requiratur cessatio à pec-
catis, & eorum detesta-
tio saltem per attritio-
nem ; ad Pœnitentiã
tamen requiritur detes-
tatio peccatorum cum
 proposito & voluntate
confitendi ea & pro ip-
sis satisfaciendi per ie-
iunia orationes &c.
quod non requiritur ad
Baptismum ; nam pecca-
ta ante illum commissa
non

non oportet confiteri, nec pro illis debent imponi opera satisfactoria, ut docet D. Thom. quaest. praecedent. artic. 5.

Ad 2. respondetur maiorem intelligendam esse in casu in quo potest haberi poenitentia virtualis sine formali, quod non contingit quando peccator accedit ad Baptismum cum conscientia & memoria peccatorum quae commisit, nam tunc tenetur habere formalem poenitentiam illorum, haecque proinde tunc saltem requiritur, ut dicunt auctores citati in principio con. 3. Sed cum in ea nos generalius locuti fuerimus, neganda est minor; ostendimus enim ratione tertia eiusdem 3. con. praedictam voluntatem recipiendi Baptismum non continere virtualiter actum poenitentiae etiam imperfectae, qualis est attritio. Nec est verum qui talem voluntatem

habet, peccata virtualiter detestari, cum confitetur eum qui actualem complacentiam habet de peccato in quo est, posse habere voluntatem recipiendi Baptismum in remissionem illius, non secus ac qui actualiter peccat, potest habere voluntatem confitendi postea tale peccatum. Imo rusticus nouiter ad fidem conuersus, cui Theologus diceret affectum ad peccatum non impedire effectum Baptismi, posset velle, & actualiter Baptismum suscipere in remissionem peccatorum sine detestatione vlla sed potius cum affectu illorum, qui licet propter ignorantiam excusaretur a peccato, non tamen iustificaretur.

Circa articulum 10. vide quae diximus supra quaest. 62. artic. 1. dubio 2. ad 3. & dubio 3. & 4.

Circa quaest. 70. nihil se offert scribendum.

QVÆSTIO LXXI.

De preparatorijs, que simul concurrunt cum Baptismo.

Circa articulum primum & secundum, nihil se offert dicendum.

ARTICVLVS III.

Utrum ea quæ aguntur in exorcismo aliquid efficiant.

Conclusio est affirmans.

Dubium. An id quod efficiunt ea quæ aguntur in exorcismo, ex opere operato efficiant.

PARTEM negantem tenent quidam, & probant 1. Quæ ex opere operato suum conferunt effectum, illum omnino infallibiliter conferunt: sed ea quæ aguntur in exorcismo non

infallibiliter conferunt id quod efficiunt; ergo nõ efficiunt ex opere operato. Minor probatur, nõ experimur per exorcismos non semper pelli, aut impediri prestigiis dæmonis; nec est ratio

ratio cur magis dicamus alios effectus prædictorum Sacramentalium esse omnino infallibiles quam hos.

Secundo. Quia solus Deus potest immediate nobis infundere gratiã, solus ipse potest instituere Sacramenta eam ex opere operato conferentia; ergo similiter cum ipsa solus possit nobis inspirare pios motus, quos conferunt ea quæ aguntur in exorcismo, quibus aperiuntur sensus & conseruatur gratia baptismalis, solus ipse poterit instituere cæremonias ex opere operato tales cõferentes. At ea que aguntur in exorcismo instituta sunt ab Ecclesia; ergo non conferunt baptizãdis eiusmodi motus ex opere operato, sed tantum per modum impetrationis, quæ non habet omnino infallibilẽ effectum.

Tertio. Ecclesia in his quæ aguntur in exorcis-

mo non utitur verbis assertiuis, quibus absolute effectum futurum significet, sed deprecatorijs, vt ostendat se id quod efficiunt, tantum à diuina misericordia sperare, sicut alia quæ à Deo petit; quæ deprecatio, & si multum apud Deum valeat, & aliquid communiter impetrat, non semper obtinet totum quod petit, sed prout diuinæ prouidentię pro loco & tempore fuerit visum: sed in his quæ ex opere operato conferunt suum effectum verbis assertiuis utitur, vt patet in Sacramentis; ergo &c.

Dicendum tamen est: Ea quæ aguntur in exorcismo, quæ sunt quædam Baptismi cæremonia, & Sacramentalia quædam, si aliquid efficiunt (vestem enim candidam, qua induitur baptizatur, nihil efficere, sed solum significare docet D. Th. hic ad 3.) illud tanquã instrumenta Dei per eius

vire

virtutem eleuata effice-
re ex opere operato. Do-
cent hoc Mag. Soto in
4. dist. 6. quæst. 2. art. 3.
& alij discipuli Diu.
Thom.

Probatu r. Nam D.
Thom. hic docet, ea quæ
aguntur in exorcismo
aliquem effectum habe-
re, non tamen produce-
re gratiam, nam hanc
solus Baptismus efficit,
sed excludere impedi-
mentum gratiæ perci-
piendæ. Ex quo ad 2. res-
pondens colligit: *Et ideo
non sunt Sacramenta, sed
sacramentalia quadã*: quia
vt prædixerat, *De ratio-
ne Sacramenti est, quod
perficiat principalem effe-
ctum, qui est gratia*. Sentit
ergo, id quod efficiunt,
ex opere operato effi-
cere sicut Baptismus gra-
tiam efficit, alias etiam
si causarent gratiam, eo
modo quo suos effectus
producent, non essent
Sacramenta, cum de ra-
tione Sacramenti nouæ
legis sit gratiã causare
ex opere operato, & nõ

solum per modum impe-
trationis.

Secundò. Nam idem
D. Thom. hic tres effe-
ctus commemorat eo-
rum, quæ aguntur in Bap-
tismo: nempe expulsio-
nem dæmonis, quæ effi-
citur per exorcismos &
exuffationes, apertionẽ
sensuum, quæ efficitur
per saliuam typicam &
Sacerdotis tactum, &
conseruationem gratiæ
baptismalis, quam ope-
ratur vnctio, quæ fit in
verticẽ: sed ij effectus
ex opere operato effi-
ciuntur; ergo &c. Minor
probatu r, nam fiunt in-
fallibiliter, vt indicant
verba Cælestini Papæ à
S. Doctore in argumento
Sed contra, art. præced:
relata: fiunt etiam ab
illis diuina virtute, quæ
vt Dei instrumenta ele-
uantur, vt indicant ver-
ba Rabani hic à D. Tho.
relata; & denique ab il-
lis fiunt non mediante
aliquo opere aut actũ
baptizandi, nihil enim
ipse agit, cum in verti-

ce inungitur; ergo fiunt ex opere operato: ideo enim Sacramenta conferunt gratiam ex opere operato, quia illam infallibiliter ut instrumenta diuinæ virtutis ab ea eleuata, & non mediante fide, quam excitant, conferunt, ut patet ex dictis supra quæst. 62. art. 1. dub. 1.

Non caret autem difficultate quid sit intelligendum per hos tres effectus commemoratos à D. Thom. Per expulsionem dæmonis quidam intelligunt eam, quæ à corporibus hominum, in quibus est, arcetur dæmon virtute naturali exorcismorum. Sed hoc delirium esse ait Mag. Soto ubi supra, & ex dictis à nobis 1. p. quæst. 115. art. 5. eius falsitas conuinci potest. Imo nec hanc expulsionem virtute etiam supernaturali exorcismi efficiunt infallibiliter, nam ad illam per se non ordinantur: vnde quamuis ar-

reptitius baptizaretur, non infallibiliter liberaretur à dæmone. Intelligenda est ergo per expulsionem dæmonis liberatio baptizandi ab eius potestate & subiectione, aqua per exorcismos præcedentes Baptismum liberantur baptizandi non totaliter, sed aliquo modo, ut scilicet, *Ne tantum possit in homine sicut ante*, ut docet D. Thom. in 4. dist. 6. quæst. 2. artic. 3. quæstionula 2. Quam liberationem debilitando potestatem dæmonis infallibiliter efficiunt exorcismi.

Per apertionem sensuum Caiet. hic in principio quæst. dicit non esse intelligendam diminutionem interioris infectionis sensuum animæ, nam hæc sine gratia fieri non potest saltem in paruulis, sed cohibitionem potestatis dæmonis, ne scilicet ob infectas interiores animæ partes præcludat

dat illas ad sentiendum
 spiritualia, quæ Christi
 sunt. Alijs discipulis D.
 Thom. hoc non placet:
 nam ut hic ait S. Doctor
 ex infectione peccati
 originalis habet homo
 sensus præclusos ad per-
 cipienda salutis mytte-
 ria; ergo illos aperiri,
 non est dæmonem impe-
 diri, ne eos præcludat,
 sed minui interiorem
 infectionem sensuum ani-
 mæ. Quod licet non pos-
 sit fieri absque gratia;
 non tamen est necessa-
 ria gratia iustificans, sed
 fieri potest per inspira-
 tiones & illuminationes
 diuinas, quæ in adul-
 tis statim causantur, in
 paruulis vero suo tem-
 pore.

Tandem per confer-
 uationem gratiæ, inquit
 Caietan. non debet in-
 telligi conseruatio acti-
 ua, sed passiuæ, quam
 efficit unctio illa, quia
 operatur quoddam auxi-
 lium actuale consistens
 in actu secundo faciens
 ex parte baptizati ad

conseruationem gratiæ
 susceptæ, qui actus in
 adultis tunc excitatur,
 vel adiunatur; in par-
 uulis autem non nisi tem-
 pore extensionis gratiæ
 ad operationem.

Ad 1. verò factum in
 principio respondetur
 negando minorem. Ad
 probationem dico, quæ-
 uis non semper pellan-
 tur, aut impediuntur
 præstigiæ dæmonis exi-
 stentes in corpore ob-
 fesso; semper tamen pel-
 li à baptizando dæmo-
 nis potestatem, quia de-
 bilitatur, ne tantum pos-
 sit in illo sicut ante, ut
 dictum est.

Ad 2. respondetur,
 quamuis Deus solus ha-
 beat ex se potestatem
 tales cæremonias insti-
 tuendi, posse tamen illâ
 Ecclesiæ communicare,
 & de facto communica-
 uit; nam ut ait Mag. So-
 to ubi supra: *Quamuis
 Ecclesia Christus non tra-
 derit potestatem instituendi
 Sacramenta collatiua gra-
 tiæ, nihilominus faculta-*

zom commissit instituendi sacramentalia ad aliquos supernaturales effectus. Nō solum impetrandos, nam ad hoc commissione nō indigebat, sicut nec ad orandum, sed efficiendos, ita ut virtute taliū Sacramentaliū Deus singularem ferret opem, ut pij motus & alij effectus supernaturales nobis conferentur.

Ad 3. Respondetur, in illis etiam uti verbis imperatiuis, qualia sunt illa, *Maledictū est diabole exi ab eo, & Effeta*; quibus ut instrumento respondent effectus, ut ait M.

Soto vbi supra, & indicat S. Ambros. lib. 1. de Sacram. cap. 1. Et quamuis in aliquibus Sacramentalibus solis verbis depræcatorijs utatur, illa tamen vel præcedunt, vel comitantur Sacramentalia, sicut oratio Christi multa eius miracula: vel si ad Sacramentalia pertinent, efficacia sunt ad eorum effectum, non solum per modum impetrationis, sed etiam efficientiæ ut diuinæ virtutis instrumenta.

Circa art. 4. nihil se offert dicendum.

QVÆST. LXXII.

DE SACRAMENTO

Confirmationis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Confirmatio sit Sacramentum.

Conclusio est affirmans.

CERTA est secundum fidem definita in Concil. Trident. sess. 7. can. 1. de Sacramen. in genere, & can. 1. de Confirmatione his verbis: *Si quis dixerit Confirmationem baptizatorum otiosam ceremoniam esse, & non potius verum & proprium Sacramentum; anathema sit.* Constat etiam ex traditione Ecclesie.

Hinc colligitur Sacramentum Confirmationis esse à Christo institutum,

nam sess. 7. can. 1. de Sacramen. in genere idem Concil. Trident. definit: *Si quis dixerit Sacramentum noua legis non fuisse omnino à Iesu Christo Domino nostro instituta; anathema sit.* Vnde duæ opiniones quas hic ad 1. refert D. Thom. quorundam scilicet asserentium fuisse institutum in quodam Concilio, & aliorum dicentium fuisse institutum ab Apostolis, iam tuto defendi non possunt, quamuis tempore D. Th.

ut probabiles haberentur.

Si quæras, quando hoc sacramentum fuerit à Christo institutum? Respondent quidam fuisse institutum ab illo post eius resurrectionem, cū Apostolis dixit Ioannis 20. v. 22. *Accipite Spiritum Sanctum, &c.* Nam tunc fecit Episcopos Apostolos suos, atque ita dedit eis potestatem conficiendi hoc Sacramentum. Contra hoc tamen est, nam ut late probat Turcremata lib. 2. summæ de Ecclesia cap. 32. solus Petrus inter Apostolos fuit immediate à Christo institutus Episcopus, cū ei dixit Ioan. 21. v. 18. *Pasce oves meas;* alij verò Apostoli à Petro mediate, vel immediate sunt Episcopi ordinati. Vnde afferendū est hoc Sacramentū fuisse à Christo institutum in die Coenæ: nam ut ait S. Fabianus Papa epist. 2. cap. 1. tom. 1. Conciliorum; *In illa die*

*Dominus Iesus postquam cenauit cū Discipulis suis, & lauit eorum pedes (sicut à sanctis Apostolis prædecessores nostri acceperunt, nobisque reliquerunt) Chrisma conficere docuit. Cum autem Chrisma sit materia Confirmationis, sicut aqua Baptismi, quemadmodum Baptismus fuit institutus, quando contactu suæ mundissimæ carnis aquas in Iordane sanctificauit, ut diximus supra quaest. 66. artic. 2. dub. unico, con. 2. Ita Confirmationem instituit Christus, cū Chrisma conficere docuit, in die scilicet Coenæ. Quod communiter docent discipuli D. Thom. præsertim Mag. Soto in 4. dist. 7. quaest. unica, art. 1. & colligitur ex S. Doctore hic ad 1. dicente; *Christus instituit hoc Sacramentum nõ exhibendo, sed promittendo secundum illud Ioan. 16. Si non abiero paracletus non ueniet ad uos, si autem abiero mittam eum ad uos. Cum enim hæc**

ver-

verba dixerit in die coe tunc instituisse hoc Sa-
 cramentum. *aperte colligitur*

ARTICVLVS II.

*Vtrum Chrisma sit conueniens materia hu-
 ius Sacramenti.*

Conclusio est affirmans.

*Dubium. An sine Chrismate possit confici hoc
 Sacramentum.*

PARS affirmans proba-
 tur primo. Quando
 Apostoli imponebāt ma-
 nus super baptizatos &
 ij accipiebant Spiritum
 Sanctum Act. 8. v. 17.
 vere conficiebant Sacra-
 mentum Cōfirmationis:
 sed non utebātur Chris-
 mate, huius enim ibi
 nulla fit mentio; ergo
 sine Chrismate potest
 confici hoc Sacramen-
 tum.

Secundo. Chrisma cō-
 ficitur ex oleo & balsa-
 mo, vt hic supponit D.
 Thom. sed sine balsamo

potest confici hoc Sacra-
 mentum; ergo & sine
 Chrismate. Minor pro-
 batur: Tum quia Inno-
 centius III. cap. *Pastora-
 lis*, De Sacram. non ite-
 ram. consultus, *Si confir-
 mationis sacramentum in
 eo debeat iterari, qui per
 errorem fuit non Chrisma-
 te, sed oleo delinitus.* Res-
 pondit: *Non est aliquid
 iterandum, sed caute sup-
 plendum, quod in caute fue-
 rat pratermissum.* Tum e-
 tiam, quia balsamum nō
 ita facile haberi potest,
 cum è remotis regioni-

bus afferatur, & magni pretij sit, facile etiam adulteratur, & difficile cognoscitur quod nam verum & purum sit; ergo non est credibile, Christum voluisse ipsum essentialiter ad hoc Sacramentum requiri.

Dicendum tamen est: sine Chrismate non posse confici hoc Confirmationis sacramentum. Oppositum huius tenent Caietan. hic, Mag. Soto in 4. dist. 7. quaest. vnic. ca, art. 2. Nauar. cap. 22. num. 8. & alij. Sed nostram conclusionem fatetur. M. Soto loco citato esse vniuersalem fere omnium sententiam. Esse etiam D. Thom. patet; nam hic in corp. artic. inquit; *Chrisma est conueniens materia huius sacramenti.* Et in solutionibus argumentorum supponens quod in primo argumento dicitur, *Materia est necessitate Sacramenti,* respondet omnibus quae ob stare possunt confectioni huius Sacramen-

ti cum Chrismate, & negat exhibitum fuisse, aut exhiberi posse sine hac materia, sicut nec Baptismus sine aqua.

Secundo probatur ex Concil. Florent. in Decreto Eugenij Papae IV. vbi recensens materias essentielles, sine quibus confici nequeunt sacramenta, ait: *Secundum Sacramentum est Confirmatio, cuius materia est Chrisma confectum ex oleo & balsamo per Episcopum benedicto.* Nec glossa Mag. Soto, *Quod intelligitur balsamum duntaxat de praepo,* videtur verbis Concilij congruere; nam eodem modo loquitur de oleo & balsamo; ergo sicut non potest intelligi oleum duntaxat de praepo, ita nec balsamum. Si Concilium dixisset materiam Confirmationis esse oleum cui balsamum admisceri debet, sicut de materia consecrationis calicis dixit esse vinum cui aqua debet admisceri, posset

posset hæc glossa adhiberi; afferens tamen esse Chrisma confectum ex oleo & balsamo, illã videtur excludere.

Tertio. Si quis sine Chrismate cū solo oleo Confirmationem exhiberet, non verificaretur forma huius Sacramenti, *Confirmo te Chrismate salutis, &c.* ergo non verum conficeret sacramentum. Nec satisfacit quod hęc ait Caiet. Chriftimatis nomen vñtionem significare, cui oleum sufficit. Contra hoc enim est, nam vñtionem non minus sufficit balsamum cum sit vnguentum, quã oleum; ergo sicut si quis cum solo balsamo vgeret confirmandum, non verificaretur forma huius sacramenti, ita nec si eundem vngeret solo oleo, Chriftimatis enim nomen non significat balsamum solum, nec oleum solũ, sed aliquid confectum ex oleo & balsamo, vt ait Concilium Florent. vñtionẽ-

que illo factam.

Ad primũ vero factũ in principio recentiores quam plures concedunt maiorem. Quorum nonnulli dicunt Apostolos tunc sacramentum Confirmationis contulisse sub eadem materia & forma, qua nunc confertur: vnde negant minore; quamuis enim ibi nulla fiat mentio Chriftimatis, non inde colligitur Apostolos illo non fuisse vsos; nam est argumentum ab auctoritate negatiuum, & ex communi modo loquendi Patrum constat impositionem manuum significare sacramentum, quo Chrismate inunguntur, qui confirmantur. Alij asserunt Apostolos, licet communiter vterentur, Chriftimatis vñtionẽ; aliquando tamen, quando scilicet apparebat signum visibile, ex Chrifti dispensatione conficisse sacramentum Confirmationis sola manuum impositione loco materia,

ria, & aliquibus verbis quæ modo nesciuntur loco formæ, sicut & ex Christi dispensatione aliquando baptizarunt in nomine Christi. Quæ sententia, quam Paludani esse dicit, non displicet Mag. Soto in 4. dist. 7. quæst. vnica, art. 2. ad finem. Sed D. Thom. sententia longe diuersa est ab his; nam hîc ad 1. & art. 4. ad 1. docet Apostolos, quando tanquam ministri sacramentorû, hoc Confirmationis Sacramentum præbebant, semper Chrismate fuisse vsos; quando tamen per ministerium ac manuum impositionem eorum dabatur plenitudo Spiritus Sancti, quibusdâ visibilibus signis miraculose à Deo effectis, vt Act. 8. v. 17. & cap. 19. v. 6. non contulisse sacramentum Confirmationis, sed huius effectû datum fuisse sine sacramento. Quam sententiã licet quidam recentiores singularem esse di-

cant, & ex sola D. Thom. auctoritate aliquã probabilitatem habere, falluntur, & antiquos scolasticos non vidisse conuincuntur: illam enim docent S. Bonauentura in 4. dist. 7. quæst. 2. Scotus ibidem §. *Circa istam distinctionem*, Durandus, quæst. 2. ad 1. Gabriel quæst. vnica, art. 2. Marsilius quæst. 5. artic. 1. & alij communiter. Colligitur etiam hæc sententia ex Concil. Florent. in Decreto Eugenij Papæ IV. nam postquam ibi dictû est, de solis Apostolis legi, quod per manus impositionem Spiritû Sanctum dabant Act. 8. iudicatur: *Loco autem illius manus impositionis datur in Ecclesia Confirmatio*. Vnde cum id loco cuius aliquid datur, distinctum sit ab illo, aperte sequitur, illam manuum impositionem non fuisse Sacramentum Confirmationis, sed per quam effectus Confirmationis sine Sacramento dabatur.

tur. Respondent quidā, verba Concilij non esse illius diffinitionem quæ ad fidem pertineat, sed tantum obiter dici ad rem explicandam. Sed nunquid propterea vera non sunt? Quis certissima esse negabit? Aut cur timent diffinitionē esse fateri? Num metuunt ne eorum sententia damnetur ex illis deducta? Secundo respondent Concilium non distinguere ritum à ritu, sed modum loquendi à modo loquendi, quia tunc communiter dicebatur hoc sacramentum impositio manus, nunc communiter Confirmatio. Contra hoc tamen est: nam paulo post verba citata Concilium ritum Confirmationis his verbis exponit: *In fronte confirmandus inungitur, signo Crucis signatur.* Hoc que fit ab Episcopo summitate pollicis dextræ manus Chrismate intincta, ut patet ex Pontificali Romano: sed hic

ritus longe diuersus est ab illa impositione manus, per quam Apostoli Spiritum Sanctum dabāt Act. 8. & 19. nam impositio non solum erat vnus manus nec vnus digiti tactus in fronte, sed duarum manuum super capita fidelium; ergo non solum nomen & modum loquendi distinguit Concilium, sed etiā rem à re, & ritum à ritu. Neque huic obstat, à Patribus & in multis Canonibus de cōsecrat. d. 5. Sacramentum Confirmationis appellari manuum impositionem: nam non indicant eam quæ facta fuerat ab Apostolis locis citatis fuisse Sacramentum, sed solū in primitiua Ecclesia hoc Sacramentū sic fuisse appellatum. Quod esse potuit quia consecrationi huius Sacramenti Confirmationis adiuncta fuit ut cæremonia accidentalis manuum impositio: quæ tamen quia imitatio erat facti Aposto-

postolum, nomen præbere potuit ipsi Sacramento. Vnde S. August. tom. 7. lib. 3. de Baptismo, cap. 16. ait: *Manus impressio non sicut Baptismus repeti non potest. Quid est enim aliud nisi oratio super hominem?* Si autem esset Sacramentum Confirmationis, & non cæremonia illi adiuncta repeti non posset. Iuxta hanc ergo sententiam D. Th. neganda est maior argumenti primi, sicque ad illud facillime respondetur.

Ad 2. respondetur negando minorem. Ad 1. probationem dico, sensum verborum Pontificis esse: non esse iterandum Sacramentum Confirmationis publicè, & cum solemnitate, quia hoc modo iam peractū fuerat quamvis inualidè quo ad substantiam; sed supplendū esse quod incautè fuerat prætermis-
sum, quod est iterari priuatim & sine solemnitate, quia quod fuerat

prætermis-
sum; nempe unctio Chris-
matis, ac per consequens veritas formæ, est de essentia & de necessitate Sacramēti. Ad 2. probationem respondetur cum D. Th. hinc ad 4. non opus esse materiam Confirmationis tam facillè inueniri, & haberi posse, quam materiā Baptismi, quia non est tantæ necessitatis Confirmatio quam Baptismus, & sufficere ut quamvis è remotis regionibus ad omnia loca terrarum deferri possit. Et quamvis magni pretij sit, ad conficiendum Chrisma non requiritur tanta quantitas eius, ut emi non potuerit balsamum, etiam quando Episcopi erant pauperissimi, saltem ex elemosynis fidelium. Et licet facile adulterari possit, & difficile cognosci quodnam sit omnino purum; non desunt tamē periti, qui deprehendere possint, an saltē balsami essētiā retineat.

ARTICVLVS III.

*Vtrum sit de necessitate huius Sacramenti
quod Chrisma sit prius per Episcopum
consecratum.*

Conclusio est affirmans.

Dubium. An hac conclusio vera sit.

PARS negans probatur
1. nam in Concil. To-
let. 1. can. 1. sic dicitur:
*Quamuis forte ubique custo-
diatur, ut absque Episcopo
Chrisma nemo conficiat:
tamen quia in aliquibus lo-
cis vel prouincijs Presbyte-
ri dicuntur Chrisma confi-
cere; placuit ex hac die
nullum alium nisi Episco-
pum conficere.* Ergo cum
Concilium nō irretet fa-
ctum, sed solum prohi-
beat in posterum, censet
Chrisma posse confici
ac benedici à presbyte-
ris, & non esse necessa-
rium, ut ab Episcopo sit
benedictum.

Secundò. Simplex Sa-
cerdos ex commissione

Papæ potest conferre
Sacramentum Confirma-
tionis, ut patebit artic.
11. ergo etiam ex com-
missione Papæ poterit
conficere & consecrare
Chrisma, sicque non erit
de necessitate huius Sa-
cramenti Chrisma esse
consecratum ab Episco-
po.

Tertiò. Consecratio
Chrysmatis non est insti-
tuta à Christo, sed ab
Ecclesia, quæ illam po-
test variare: non enim
est credibile ritum, quo
nunc utitur Ecclesia in
consecratione Chry-
smatis cum tot orationi-
bus & solemnitatibus,
seruatum fuisse ab ini-
tio;

tio; ergo non est de necessitate Sacramenti.

Dicendum tamen est; de necessitate huius Sacramenti Confirmacionis esse, ut Chrisma sit consecratum ab Episcopo. Docent hoc communiter Theologi cū D. Th. hīc. Probatur 1. Ex Cōcil. Florent. in Decreto Eugenij ubi dicitur materiam huius Sacramenti esse, *Chrisma confectū ex oleo & balsamo per Episcopum benedictū*. Sed materia est de necessitate Sacramenti; ergo &c.

Secundó. Quia ut patet ex verbis S. Fabiani art. 1. relatis, Christus in die cœnæ Apostolos docuit Chrisma conficere: & ut constat ex can. *Lixivis*, de consecrat. d. 3. Consuetudo Ecclesiæ habet, ut illa die Episcopi quotannis Chrisma consecrent; ergo consecratio Chrimatis ab Episcopo est ex institutione Christi, sicq; de necessitate huius Sacramenti.

Si quæras, an debeat Chrisma esse benedictū eodem anno? Respondetur, id esse de necessitate præcepti, nam ut dicitur in prædicto canone: *Sancti Chrimatis confectio per singulos annos est agenda, & de anno in annum renouanda, & fidelibus est tradenda. Ista à sanctis Apostolis & successoribus eorum accepimus, & vobis tenenda mandamus*. Non esse tamen de necessitate Sacramenti, communiter docent Theologi: quia Cōcil. Florent. solū requirit, ut Chrisma sit ab Episcopo benedictum; esse verò benedictum hoc vel alio anno accidentarium videtur.

Ad primū verò factū in principio respondeatur negando consequentiam: Concilium enim non censet illud rite fuisse factum, sed quia perperam & irritè factum fuerat, prohibet, ne in posterum fiat.

Ad 2. Caietan. hinc concedit consequentiã: & ait. *Qui potest maius, potest & minus: maius autem esse constat, quod presbyter conferat Confirmationis Sacramentum, quam conferat materiam Sacramenti, quanto maius est Sacramentum sua materia. Et propterea si Papa potest facere quod simplex sacerdos confirmet, potest etiam efficere, quod idem conferat materiam. Sed communiter Theologi consequentiam negant: nõ enim semper qui potest conficere maius potest minus conficere, nam minus est consecrare Altare, quam consecrare Hostiam; & tamen Sacerdos qui potest hoc maius, non potest illud minus facere. Ratio autem cur Papa ex Christi voluntate possit conferre potestatem simplici Sacerdoti confirmandi, & non conficiendi Chrisma, est: quia Chrisma facile potest ad quævis loca transferri, Episcopus*

verò non potest ita facile haberi: unde primum legitur aliquando ob necessitatem fuisse concessum, secundum vero nunquam, sed semper prohibitum, ut patet ex can. *Presbyter, 26. quæst. 6. Presbyter Chrisma nunquam conficiat.*

Ad tertium respondetur, Christum solum instituisse in genere, ut Chrisma consecraretur, & Ecclesiæ reliquisset, ut ritum consecrationis determinaret: sicut etiam instituit, ut matrimonium fieret inter legitimas personas, & Ecclesiæ reliquit ut determinaret quæ essent legitimæ personæ. Quidam existimant, si Episcopus aliquis consecraret Chrisma alio modo, quàm qui à Papa præscriptus est, peccaret quidem mortaliter, consecratio tamen valida esset. Alij id non admittunt: quia determinare formam consecrationis Chrysmatis, non cuilibet Episcopo, sed

sed soli Papæ vel Concilio Generali videtur commissum, sicut & de terminare quæ sint personæ legitimæ ad cõtrahendum matrimonium.

ARTICVLVS III.

Vtrum hæc sit conueniens forma huius Sacramenti, consignate signo Crucis &c.

Conclusio est affirmans.

PAtet ex Concil. Florent. in Decreto Eugenij: *Forma autem est: Signo te signo Crucis, & confirmate Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Hac forma ex mandato Christi, à quo instituta est, vltos fuisse Apostolos quando sicut ministri sacramentorum hoc Sacramentum præbebant, docet D. Thom. hîc ad 1. Quod licet non continetur in scriptura, per traditionem constare ostendit S. Dionysij auctoritate.

Tria in hac forma cõtineri, que pertinent ad speciem Sacramenti, ad illudq; necessaria sunt, dicit S. Doctor in corp. art. De necessitate enim huius sacramenti, sicut & Baptismi, est inuocatio Trinitatis, cuius fidei corroboratio est hoc Sacramentum: Confirmatio etiam cum Chrismate salutis robur præbens ad audacter confitendum nomen Christi: & consignatio Crucis signo ad non erubescendum Christum crucifixum.

Sicut autem pro nomine, ego, non est de necessitate formæ Baptismi, quia intelligitur in verbo primæ personæ, non est etiam de necessitate formæ Confirmationis, propter quod in ea non apponitur, ut hîc ad 3. notat D. Tho.

Si quis pro confirmatio, diceret, corrobora aut perficio, & loco Chrismate diceret unguento, & loco salutis, diceretur sanctificationis, licet aliqua esset culpa, validum tamen esset Sacramentum, ut ait Mag. Soto in 4. dist. 7. quæst. vnica. art. 4. & colligit ex D. Thom. hîc ad 2. Et idem dicit: Si fieret per tertiam personam, ut in Decreto Constantini ipse legitur confirmatur sub hac forma, Signet te Deus sigillo fidei sua. Subdit tamen, licet in illo decreto non adhibeantur alia verba formæ Confirmationis; dicta tamen fuisse colligitur ex præcedentibus: nam dicitur

Syluestrum Chrismatis vnctione vexillum crucis in eius fronte linuisse. Aduertunt etiam alij, quamuis verum Sacramentum conficiatur dicendo, consignetur, & confirmetur seruus Christi; non licere tamē modo etiam Græcis hoc modo confirmare: quia solum concessum est illis in Concil. Florent. baptizare sub hac forma, Baptizetur seruus Christi; non tamen confirmare sub simili forma.

Quamuis autem duo verba contenta in forma confirmationis non possent simul proferri, sed prius dicatur, signo, & postea, confirmo, tamen actiones, quas significant, simul fieri debent, consignatio scilicet signo crucis, & Confirmatio vel vnctio Chrismate. Episcopus enim ut habetur in Pontificali Romano, Summi raze pollicis dextra manus Chrismate intincta dicit,

Signo te signo Crucis; quod dum dicitur, producit signū Crucis in fronte. Communiter vero asserūt Theologi, de necessitate Sacramenti esse, ut vñctio fiat in figura Crucis, & crux formetur chris-matis vñctione. Quod autem hæc vñctio fiat immediate manu ipsius Episcopi, & non medio aliquo instrumento, non est ita certum esse de ne-

cessitate Sacramenti; nam quamvis multi hoc satis probabile esse dicant; alij tamen oppositum docent. Non esse vero de necessitate Sacramenti, sed solum præcepti, ut vñctio fiat pollice manus dextræ, asserunt omnes; siquæ licet fieret alio digito etiam manus sinistræ, verum esset Sacramentum.

ARTICVLVS V.

Utrum Sacramentum Confirmationis imprimat caracterem.

Conclusio est affirmans.

Diffinita est in Concil. Trid. sess. 7. can. 9. de Sacram. in genere his verbis; *Si quis dixerit in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi caracterem in anima, hoc est, signum quoddam*

spirituale, & indelebile, unde ea iterari nõ possunt; anathema sit.

Aduerte tamen cum Mag. Soto in 4. dist. 7. quæst. vnica, art. 5. licet sacrilegium committat qui bis confirmatur, aut qui bis eundem confir-

mat;

mat: neutrum tamen incur-
currere irregularitatē, quia nullo iure id ex-
presum est.

ARTICVLVS VI.

*Virum caracter Confirmationis præsupponat
characterem Baptismi.*

Conclusio est affirmans.

PAtet, nam Baptismus est ianua omnium Sacramentorum, & vt dicitur can. *Omnes*, & can. *Novissimè*, de consecrat. d. 5. Confirmatio debet accipi post Baptismum, sicque huius character ad illius characterem præsupponitur, nam character semper comitatur Sacramentum imprimens illum. Et quamuis effectus præcipuus Confirmationis, qui est plenitudo Spiritus Sancti & robur spirituale ad confitendum publicè fidem Christi, aliquando sit à Deo collatus sine Sacramento, vt hinc ad 1. & 3. dicit D. Tho.

character tamen nunquam sine Sacramento cõfertur. Vnde de illis, qui Act. 10. v. 47. acceperunt Spiritum Sanctũ ante Baptismum, ait M. Soto in 4. dist. 7. quest. vnica, art. 6. in fine, *Nihil verabat, vs illi denuo post Baptismum Sacramento confirmarentur.*

Non caret tamen scrupulo, quod hinc ad 1. dicit D. Thom. *Nullus consequitur effectum Confirmationis sine voto ipsius.* Quidam hoc intelligendum esse dicunt de voto explicito, quod qui habet recipit quendam modum firmitatis ad profitendam fidem, qui est

proprius effectus confirmationis. Sed hæc explicatio non videtur cõformis D. Th. Tum quia non constat illos de quibus loquitur 1. argum. qui scilicet ante Baptismum sunt fidem Christi publicè confessi, & pro illa sanguinem fuderunt, habuisse omnes explicitam notitiam cõfirmationis, atque adeo votum explicitum illius. Tum etiam, quia vt indicat D. Thom. in solutione illius argum. effectus confirmationis sine Sacramento non conferitur nisi miraculose, & ex speciali gratia; ergo non infallibiliter omnibus habentibus votum explicitum confirmationis. Vnde melior est expositio Mag. Soto vbi supra, hoc non esse intel-

ligendum de voto speciali, sed sufficere votum Baptismi, in quo implicitè includitur votum Confirmationis; nam quamuis hæc non sit in præcepto; in voto tamè Baptismi non solum includitur voluntas adimplendi eaque sunt in præcepto, sed etiam faciendi ea quæ communiter in Ecclesia fiunt à fidelibus, maxime vt prouecti sint, qualis est Confirmatio. Et quamuis non omnibus habentibus hoc votum implicitum confirmationis detur effectus confirmationis sine Sacramento; nullus tamen consequitur talem effectum sine tali voto implicito.

Circa art. 7. præter dicta supra q. 62. ar. 1. nihil se offert dicendum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum hoc Sacramentum sit omnibus exhibendum.

Conclusio est affirmans.

Dubium. An omnes teneantur saltem in aliquo casu hoc Sacramentum suscipere.

Pars affirmans probatur 1. nam in can. Omnes, De consecrat. d. 5. dicitur: *Omnes fideles per manus impositionem Episcoporum Spiritum Sanctum post Baptismum accipere debent, ut pleni Christiani inueniantur.* At verbum illud debent, significat præceptum; ergo &c.

Secundò. Probatur saltem in casu persecutionis teneri fideles ad suscipiendam confirmationem argumento Durandi in 4. dist. 7. quæst. 1. num. 6. Quando effectus est necessarius, & causa est necessaria; sed effectus Confirmationis

scilicet confiteri fidem tempore persecutionis, est necessarius ad salutem cuilibet fidei; ergo & Sacramentum Confirmationis est necessarium ad salutem in tali casu, si habeatur opportunitas conferentis.

Tertiò. Probatur ad id etiam teneri in casu, quo quis vult Ordines suscipere; nam in Concil. Trid. sess. 23. c. 4. dicitur: *Prima consuevit non iurisdictione, qui Sacramentum Confirmationis non susceperunt.* Ergo tenentur Sacramentum suscipere, Confirmationis antequam ordinentur.

Dicendum tamen est
 1. Episcopus teneri ad
 confirmandos suos sub-
 ditos. Probat, nam ad
 id eos obligat illorum
 officium. Sunt etiam mi-
 nistri quasi stipendiari
 decimis, quæ illis
 soluntur; sicque te-
 nentur inter alia, non
 solum ad confirmandos
 suos subditos, quan-
 do hoc Sacramentum ab
 eis petunt, sed etiam ad
 procurandum, ut omnes
 confirmentur, & ita in
 bonum spirituale pro-
 moueantur. Cui tamen
 obligationi satisfaciunt,
 si in suis visitationibus
 ad hoc admoneant sub-
 ditos, & accedentibus
 Sacramentum hoc mi-
 distrent.

An vero debeant illud
 paruulis nondum haben-
 tibus usum rationis con-
 ferre, eorum prudentiæ
 relinquatur. Communi-
 ter id non expedit, ut
 docet Mag. Soto in 4.
 dist. 7. quæst. unica, art.
 8. con. 2. & dicitur in
 Cathecismo Romano,

part. 2. cap. 3. num. 14.
 si tamen adsit rationabi-
 lis causa, ut si putant nõ
 tam cito habituros occa-
 sionem conformandi pue-
 ros, hosque diu sine Cõ-
 firmatione permãsurus,
 aut sine illa morituros,
 possent, imo conuenien-
 tius esset, illos ante v-
 sum rationis confirma-
 re.

De amentibus, si luci-
 dis gaudet interuallis,
 idem asserendum est ac
 de paruulis: si enim ad-
 sit causa rationabilis cõ-
 firmandi sunt, etiam in
 ametia; si vero talis cau-
 sa non adsit, expectandũ
 est, ut lumine rationis
 fruantur. Si nati sunt
 perpetuo amentes, ait
 Mag. Soto ubi supra, non
 esse confirmandos, sicut
 nec infantes ante usum
 rationis. Alij confirman-
 dos esse dicunt, ut maio-
 rem gratiam & gloriam
 consequantur. Si aliquã-
 do habuerunt usum ra-
 tionis, nisi de eorum ma-
 la dispositione antequã
 incidere in amentiam
 con-

constet, confirmandi sunt.

De surdis & mutis certum est confirmandos esse, cum possint fidem cognoscere & profiteri saltem nutibus, & pro ea libere fortiter pugnare, & vitam exponere.

Dicendum est secundo. Ad recipiendum hoc Confirmationis Sacramentum neminem teneri sub præcepto per se & directe ad hoc obligante. Docent hoc communiter Theologi, præsertim Mag. Soto ubi supra post. 3. propo. ubi & hoc colligit ex D. Thom. hic ad 4. glossat enim S. Doctor verbum Hugonis asserentis periculosum esse sine Confirmatione ab hac vita migrare, *Non quia damnaretur, nisi forte propter contemptum, sed quia detrimentum perfectionis pateretur.* Damnaretur autem, si sub præcepto teneretur.

Probatum secundò,

auctoritate Melechiadis Papæ, can. enim *Spiritus Sanctus*, De consecrat. d. 5. dicit: *Quamuis continuo transiuris sufficiant regenerationis beneficia; vbi eturis tamē necessaria sunt Confirmationis auxilia.* Ac si de Confirmatione esset præceptum, non sufficerent morituris regenerationis beneficia, nā tale præceptum maxime obligaret in articulo mortis; ergo &c.

Tertio. Ad recipiendam Confirmationem non tenentur fideles præcepto diuino, vnde enim constat, cum in Euangelio non sit expressum, nec de hoc traditio extet? aut vnde colligitur, cum Confirmatio nō fit de necessitate salutis, vt Baptismus, & Pœnitentia, nec fidei aliorum Sacramentorum, sicut Eucharistia? Nec præcepto Ecclesiastico, nam Ecclesia non cogit, nec determinat tempus ad Confirmationis susceptionem; ergo nullo.

Hinc sequitur, per se loquendo nullum esse peccatum etiam veniale nolle confirmari: nam ubi nullum est preceptum, nullum potest esse peccatum. Per accidens tamen peccatum mortale esse potest, si talis notitia esset ex contemptu, ut colligitur ex D. Thom. hic ad 4. sed obferua verum non esse, quod cum Paludano ait Syluester verbo *Confirmatio*, quaest. 2. tunc esse aliquem contemptorem huius Sacramenti, *Quando habita sufficienti oportunitate, sine rationabili causa illud non suscipit.* Nam si hoc esset verum, etiam esset contemptor Eucharistiae, qui nollet eam suscipere extra tempus paschatis, praesertim in aliqua magna solemnitate, in qua alij communiter eam suscipiunt; quod tamen falsum est. Tunc ergo ceteretur quis Confirmationem contemnere, quando illam nihil aestimat, & rem pue-

rilem & parui momenti esse iudicat, & propterea eam suscipere non dignatur.

Ad 1. autem factum in principio respondet Mag. Soto ubi supra: *Canon citatus, omnes fideles, non habet formam precepti, sed solum determinatius diuinum, quod est, ut non sit simpliciter necessarium, sed utile.* Et hoc significat verbum illud, *debent*, non preceptum. Quod & colligitur ex illo quod subiungitur, *ut pleni Christiani inueniantur;* quod non necessitatis, sed maioris perfectionis & utilitatis est, ad quam nullus tenetur.

Ad 2. respondetur, effectum Confirmationis esse non quomodocumque confiteri fidem tempore persecutionis, sed particulari modo, *ut videlicet Christianus audacter Christi confiteatur nomen*, ut dicitur in Concilio Florent. in Decreto Eugenij. Quamuis autem non confirmatus non euan-

tanto robore & audacia
 Confiteatur fidem, ac si
 esset confirmatus: ad fa-
 lutem tamen sufficit ab-
 solute confiteri & non
 negare fidem tempore
 persecutionis. Si tamen
 quis omnino crederet
 sibi imminere periculū
 deficiendi a fide, nisi hoc
 Sacramentum suscipere-
 ret; tunc per accidens
 ratione propriæ conf-
 scientiæ esset peccatum
 mortale illud non sus-
 cipere, si haberetur
 oportunitas conferen-
 tis.

Ad 3. nonnulli totum
 concedunt: existimant
 enim peccatum mortale
 esse, suscipere Ordines
 præsertim maiores ante
 Confirmationem; hocq;
 certius esse, si quis ordi-
 naretur Episcopus: quia
 Episcopus tenetur alios
 confirmare, peccatum
 autem mortale est, ut
 non confirmatus alios
 confirmet. Sed M. Soto in
 4. dist. 7. quæst. vnic. ar.
 6. inquit: *Lices ubi com-
 mode fieri potest, aliqua sit*

*culpa aliud quippiam Sacra-
 mentum sine Confirmatio-
 ne suscipere: non tamen est
 mortalis, nisi ex contemptu
 fiat.* Et art. 8. ait: *Sacros
 Ordines conferre nullus de-
 bet Episcopus nisi confirma-
 ris. Quamquam si oppositū
 fieret, assenerare non aude-
 rem, esse peccatum morta-
 le.* Illum sequuntur Na-
 uarrus cap. 22. num. 9. &
 alij recentiores, qui &
 dicunt, Episcopum non
 peccare mortaliter or-
 dinando non confirma-
 tum, aut etiam antequā
 ipse confirmatus sit, Con-
 firmationem aut Ordines
 conferendo. Et ad
 verba Concil. Trid. res-
 pondent, ibi nihil præ-
 cipi initiandis, sed præ-
 cribi Episcopis quid fa-
 cere debeant; quamuis
 nec stricta aliqua obli-
 gatio imponatur, quia
 nullum est verbum, quo
 strictum præceptum in-
 dicitur.

Circa artic. 9. & 10.
 nihil se offert dicen-
 dum.

ARTICVLVS XI.

Vtrum solus Episcopus hoc Sacramentum conferre possit.

Conclusio est affirmans.

Dubium. An simplex Sacerdos possit aliquando hoc Sacramentum conferre.

PARS negans probatur
 1. ex verbis Eusebij
 Papæ, quæ habentur can.
Manus, De consecrat.
 dist. 5. *Manus quoque im-*
positionis Sacramentū mag-
na veneratione tenendum
est; quod ab alijs perfici non
potest nisi à summis Sacer-
dotibus; nec tempore Aposto-
lorum ab alijs quam ab
ipsis Apostolis legitur aut
scitur peractum esse: nec
ab alijs quam qui eorum te-
nent locum, unquam perfici
potest, aut fieri debet. Nā
si aliter præsumptum fuerit
irritum habeatur & va-
cuum, & inter Ecclesiasti-
ca nunquam reputabitur

Sacramenta. Sed summi
Sacerdotes, & qui Apo-
stolorum tenent locum,
sunt Episcopi; ergo nū-
quam nisi ab his potest
perfici hoc Sacramen-
tum.

Secundò. Nō minus est
 de integritate Sacramē
 ti minister, quā materia
 & forma; sed sine mate-
 ria & forma institutis à
 Christo non potest per-
 fici Sacramentum, ergo
 nec sine ministro insti-
 tuto à Christo. At mini-
 ster huius Sacramenti in-
 stitutus à Christo est E-
 piscopus; ergo non nisi
 ab ipso & non à simpli-
 ci

ci Sacerdote potest aliquando hoc Sacramentū conferri.

Tertiò. Si aliquando posset simplex Sacerdos hoc Sacramentum conferre, id esset ex commissione Papæ: sed ex hac non potest; ergo nullo modo. Minor probatur: Tum quia ex eadem commissione Papæ posset Diachonus Sacramentum hoc conferre. Tum etiam, quia Papa non habet maiorem potestatem in collatione Confirmationis, quam quilibet Episcopus; sed ex commissione proprii Episcopi non potest simplex Sacerdos confirmationem conferre; ergo neque ex commissione Papæ.

Dicendum tamen est
1. Nunquam posse simplicem Sacerdotem ordinaria potestate hoc Sacramentum conferre, sed solum Episcopum. Oppositum huius docuit Vvicles, quem sequuntur hæretici nostri tem-

poris. Sed nostra conclusio probatur 1. ex Concil. Trident. sess. 7. can. 3. de Confirmatione ubi diffinitur: *Si quis dixerit, Sanctæ Confirmationis ordinarium ministrū non esse solum Episcopum, sed quemuis simplicem Sacerdotem; anathema sit.*

Secundò. Ex Concil. Florent. in Decreto Eugenij, ubi de Confirmationis ministro dicitur: *Ordinarius minister est Episcopus. Et cum cæteras vñctiones simplex Sacerdos valeat exhibere, hanc non nisi Episcopus debet conferre.*

Tertiò. Ex D. Thom. hinc dicente: *Et ideo collatio huius Sacramenti Episcopis reservatur, qui obtinent summam potestatem in Ecclesia.* Idem dicunt vniuersi Patres, & Theologi.

Dicendum est secundò. Aliquando scilicet ex commissione Papæ, & per eius dispensationem posse simplicem Sacerdotem hoc Sacramentum

rum Confirmationis cō-
ferre. Probatur ex ver-
bis S. Greg. Papæ hîc re-
latis à D. Thom. quæ ha-
bêtur can. *Peruenit*, dist.
95. *Peruenit quoq; ad nos
quosdam scandalizatos fuis-
se, quod Presbyteros ränge-
re Chrysmate eos qui bap-
tizati sunt prohibuimus. Et
nos quidem secundam vere-
rem usum Ecclesia nostra
facimus: sed si omnino de
hac re aliqui conuiscantur;
ubi Episcopi desunt, ut
Presbyteri etiam infanti-
bus baptizatos Chrysmate
rängere debent, concedi-
mus.*

Durandus in 4. dist.
7. quæst. 4. num. 9. insi-
nuat S. Gregor. id con-
cedendo errasse. Sed
hoc dici nō potest, quia
eius factum approbat
Concil. Florent. in De-
creto Eugenij dicens:
*Legitur tamen aliquando
per Apostolica Sedis dispen-
sationem ex rationabili, et
urgente admodum causa,
simplicem Sacerdotē Chry-
smate per Episcopum confe-
re hoc administrasse Cen-*

firmationis Sacramentum.
Ex quo sequitur, nec
etiam posse dici Presby-
teros illos, quibus illud
concessum est, fuisse Epif-
copos constitutos saltē
quantum ad illum actū.
Nam Concilium, simpli-
cem Sacerdotem hoc Sa-
cramentum administras-
se, asserit. Sequitur etiā
ut Pontifex licite con-
cedat talem facultatem,
requiri iustam causam;
ideo enim Conciliū eius
meminit. Si tamen abs-
que illa dispensaret, fa-
ctum teneret, & facul-
tas, si absoluta esset, non
expiraret morte Ponti-
ficis: quia gratiæ & pri-
uilegia concessa à supe-
rioribus permānent etiā
post illorum mortē, nisi
à successoribus reuocentur.

Ad 1. autem factum in
principio respondetur
probare nostram primā
conclusionē: solus enim
Episcopus est ordinarius
minister huius Sacramē-
ti, sicque si simplex Sacer-
dos ordinaria potestate
vellet

vellet illud conferre, nihil efficeret.

Ad 2. responderetur, Episcopum ex Christi institutione esse ministrum ordinarium huius Sacramenti; ex eadem tamen habere simplicem Sacerdotem, ut aptus minister illius effici possit per commissionem Papæ: sicut & per iurisdictionem ab Episcopo acceptam, efficitur idoneus minister Sacramenti Pœnitentiæ.

Ad 3. responderetur negando minorem. Ad 1. probationem negandum est antecedens: quia nullum est fundamentum illud asserendi, & nunquam est in hoc cum non Sacerdote dispensatum; quod signum est, traditione acceptum esse, posse Pontificem cum Sacerdote dispensare, ideoque de facto dispensasse; non tamen posse cum Diacono aut alio non Sacerdote. Ad 2. probationem responderetur cum D. Thom. hic ad 1. *Quod*

Papa in Ecclesia habet plenitudinem potestatis, ex qua potest quadam, qua sunt superiorum Ordinum committere inferioribus: sicut quibusdam Presbyteris concedit conferre Ordines minores, quod pertinet ad potestatem Episcopalem. Et ex hac plenitudine potestatis concessit B. Gregor. Papa, quod simplices Sacerdotes hoc Sacramentum conferrent, quoadiu scandalum tolleretur. Hanc autem plenitudinem potestatis non habent alij Episcopi; & ideo ex commissione eorum non potest simplex Sacerdos hoc Sacramentum conferre. Si quæras, an Sum. Pontifex rite electus, non tamen sacerdos, possit hanc facultatem simplici sacerdoti committere? Responderetur posse: nam licet ipse non possit confirmare, quia confirmatio est actus ordinis; potest tamen potestatem confirmandi simplici sacerdoti committere: quia ista commis-

fitio est solum actus jurisdictionis. Sicut Episcopus electus & confirmatus à Papa, nondum tamen ordinatus sacerdos, potest sacerdoti dare fa-

cultatem audiendi confessiones, quas ipse audire nequit.

Circa artic. 12. nihil se offert scribendum.

QVÆST. LXXIII.

DE SACRAMENTO

Eucharistia secundum se.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Eucharistia sit Sacramentum.

Conclusio est affirmans.

Dubium. Pro quo supponat, vel in quo essentialiter consistat Sacramentum Eucharistia.

QUIDAM existimât, hoc Sacramentum non solum supponere pro speciebus consecratis, sed etiam pro corpore & sanguine Christi, in hisque omni-

bus essentialiter consistere. Probant 1. ex D. Thom. in 4. dist. 8. quaest. 1. art. 1. quaestiuncula 1. ad 2. ubi ait: *Ex speciebus & corpore Christi fit vnum Sacramentum.*

Secun-

Secundò. Hoc Sacramentum secundum se est adorandum vero cultu latriæ, ut docet Concil. Trident. sess. 13. cap. 5. atqui species etiam cum habitudine ad corpus Christi præsens considerata, prout distincta à Christo, non debent adorari latria, quia ut sæpe docet 7. Synodus, hæc nec imagines, nec crux Christi, nec res vlla à Deo distincta adorari potest, sed solus Deus; ergo species solæ non sunt Sacramentum.

Tertiò. Hoc Sacramentum est verum conuiuium & per modum refectionis causat in nobis gratiam: atqui hoc non possunt facere species nisi quatenus includunt corpus Christi, qui a scriptura omnem hunc effectum totaliter tribuit corpori & sanguini Christi; ergo non constituunt hoc Sacramentum, nisi quatenus illud includunt.

Quartò. Hæc simul

sumpta constituunt vnũ perfectum signum causatiuum gratiæ; ergo vnũ Sacramentum, quia hoc nihil aliud est quam signum practicum gratiæ. Antecedens probatur, quia illa significant perfecte refectionem animæ, & vnionẽ cù Christo per gratiam, & realẽ ipsius corporis susceptionem; hæcque significant per modum vnus, quia pendet à se mutuo in essendo & significando: nam nec species ibi ita à Deo conseruarentur, nec possent significare supraddicta, nisi continerët corpus Christi: nec hoc ibi hoc modo potest perseuerare esse, aut habere rationem signi sensibilis, statim ac species corrumpuntur.

Quintò. Hoc Sacramentum conficitur per verba consecrationis, & ex pane tanquam ex materia; atqui neutrum conuenit solis speciebus, etiam ratione habitudinis ad præsentiam Christi,

ti, nam ad relationem non datur actio, sed ipsa resultat posita praesentia Christi per consecrationem; ergo solae species non constituunt hoc Sacramentum, sed una cum corpore & sanguine Christi.

Dicendum tamen est
 1. Corpus, & sanguinem Christi neque esse Sacramentum Eucharistiae, neque partem intrinsecam & essentialem illud componentem. Probat 1. ex Concil. Trident. sess. 13. can. 1. & seq. ubi dicitur corpus & sanguinem Christi contineri in Eucharistiae Sacramento; sed quod continetur in Sacramento non est ipsum Sacramentum nec pars intrinseca illius; ergo &c. Ad hoc dupliciter respondent praedicti auctores. Primo ibi accipi Sacramentum in complete & latiori modo, prout significat solum externum signum rei sacrae distinctum à re significata. Secundo cor

pus & sanguinem Christi contineri in hoc Sacramento sicut partem in toto, ut continetur anima in homine. Sed utraque solutio insufficientis & falsa est. Prima quidem, nam ut ibidem cap. 3. ait Concilium, *Commune hoc est sanctissimae Eucharistiae cum ceteris Sacramentis, symbolum esse rei sacrae, & inuisibilis gratiae formam visibilem.* At cetera Sacramenta, & Sacramentum in communi, cum accipiuntur pro signo externo rei sacrae distincto à re significata, non accipiuntur in complete & latiori modo, sed complete & stricte ac proprie; ergo & Sacramentum Eucharistiae. Secunda etiam, quia pars in toto non continetur sacramentaliter, hoc enim modo non continetur anima in homine, nec materia & forma Sacramenti in Sacramento; sed corpus & sanguis Christi in hoc Sacramento sacramentaliter

liter continentur, vt colligitur ex eodē Concilio ibidem can. 8. ergo non continentur in eo sicut pars in toto.

Secundò. Omnia Sacramenta secundum se tota & omnes eorū partes intrinsecas sunt quædam Dei instrumenta separata: sed corpus & sanguis Christi nō sunt instrumenta separata, sed coniuncta diuinitati; ergo neque sunt Sacramentum Eucharistiæ, neque pars intrinseca illius.

Tertidò. Quia corpus & sanguis Christi in Eucharistia sunt res & Sacramentum simul vt constat ex can. *Hoc est*, De consecratione dist. 2. & docet D. Thom. hic ad 3. & art. 6. sed in alijs Sacramentis, quod est res, & Sacramentum simul, est quid distinctum ab eo quod est Sacramentum tantum, & non est pars intrinseca illius, vt patet in caractere Baptismi, Confirmatio-

nis, & Ordinis; ergo & in Eucharistia.

Dicendum est 2. Sacramentum Eucharistiæ supponere pro speciebus consecratis. Docent hoc communiter discipuli D. Tho. præsertim Mag. Soto in 4. dist. 8. quæst. vnica, art. 1. ad cuius finem ait; *Sicut Sacramentum Baptismi supponit pro materiali ablutione determinata per formam, quatenus est inferi; ita Sacramentum Eucharistiæ supponit pro materialibus speciebus consecratis per formam, quatenus permanenter continent corpus &c.*

Probat 1. nam illā expresse docet D. Thom. hic art. 6. dicens: *In hoc Sacramento tria considerare possumus, scilicet id quod est Sacramentum tantum, quod est panis & vinum &c.* Confirmatur, nam eandem docet Mag. Sent. in 4. dist. 8. dum ait; *Forma panis & vini, quæ ibi videtur, est Sacramentum.*

Secundò. Sacramentū
S est

est signum rei sacrae species consecratae sunt huiusmodi, nam significat gratiam ut cibantem hominem, & species panis significat corpus Christi eiusque carnem, quae vere est cibus, & species vini significat Christi sanguinem, qui vere est potus, ut dicitur Ioann. 6. v. 55. ergo in ipsis consistit, & pro eis supponit hoc Sacramentum. Si dicas, sacramentum esse signum practicum efficiens quod significat, & species consecratae non efficere corpus & sanguinem Christi. Contra hoc est, nam de ratione Sacramenti non est efficere omne quod significat, nam significat passionem Christi, quam tamen non efficit; sed satis est, ut causet id quod significat recipiendum in suscipiente tanquam in subiecto. Ut autem hic ad 3. ait D. Thom. haec est differentia inter Eucharistiam & alia Sacramen-

ta: Nam in Sacramentis Eucharistia, id quod est res & sacramentum, est in ipsa materia, id autem quod est res tantum est in suscipiente, scilicet gratia quae confertur: in Baptismo autem utrumque est in suscipiente, scilicet character, qui est res & sacramentum, & gratia remissionis peccatorum, quae est res tantum. Et eadem est ratio de alijs Sacramentis. Ergo licet Baptismus & alia Sacramenta non solum causet quod est res tantum, sed etiam quod est res & Sacramentum: Eucharistia tamen non causet quod est res & Sacramentum scilicet corpus & sanguinem Christi, sed solum quod est res tantum, scilicet gratiam cibantem hominem. Cumque hanc causet species consecratae, hoc sufficit ut haec sint Sacramentum Eucharistiae, & non requiritur ut causet corpus & sanguinem Christi; nam ut ait D. Tho. in 4. dist. 8. quaest.

1. art. 1. quæst. 1. ad 2.
*Sicut in alijs Sacramentis
 materiale elementum non
 est causa virtutis, qua in
 ipso est: ita in hoc Sacra-
 mento species non sunt cau-
 sa corporis Christi.*

Tertiò. Sacramentum
 Eucharistiæ non suppo-
 nit pro corpore & san-
 guine Christi, vt patet
 ex præced. con. Nec pro
 verbis consecrationis,
 nam hæc transeunt, hoc
 vero sacramentum per-
 manet. Nec pro ipsa
 consecratione, *qua in
 transubstantiatione consis-
 tit*, vt ait D. Thom. infra
 quæst. 78. art. 1. nam ta-
 lis actio non est sensibi-
 lis. Nec pro sumptione,
 nam hæc supponit Sa-
 cramentum iam confec-
 ctum, & solum est illius
 applicatio & conditio
 vt causet gratiam in ho-
 mine. Supponit ergo
 pro speciebus consecra-
 tis, quæ eo ipso ac tales
 sunt ordinem dicunt cõ-
 tinentis ad contentum
 ad corpus & sanguinem
 Christi; sicque hæc licet

non pertineant in recto
 ad hoc Sacramentum
 pertinent tamen ad il-
 lud in obliquo, qua-
 tenus continentur in
 illo.

Ad 1. vero factum in
 principio respondetur,
 D. Thom. ibi solum affe-
 rere ex speciebus & cor-
 pore Christi fieri vnum
 Sacramentum: *Sicut in
 alijs sacramentis ex elemen-
 to & virtute quasi vnum
 efficitur.* Vnde sicut in
 alijs Sacramentis vir-
 tus per quam eleuatur,
 nõ est sacramentum, nec
 pars intrinseca compo-
 nens illud, nec ad illud
 pertinet in recto, sed in
 obliquo: ita & in hoc
 sacramento corpus Chris-
 ti, solum enim ad hoc
 sacramentum pertinet,
 quatenus continetur in
 illo; sicque non oportet
 vt videatur: nam vt ibi-
 dem ad 3. inquit D. Th.
*Omne sacramentum est vi-
 sibile, non tamen oportet
 quod quicquid est in sacra-
 mento sit visibile.* Quibus
 verbis indicat aperte S.

Doctor corpus Christi, cum non sit visibile, non esse sacramentum nec partem intrinsecam sacramenti.

Ad 2. respondetur 1. Cum dicitur in Concil. Trident. hoc sacramentū adorari cultu latriæ, ibi accipi cōtinens pro contento, sacramentum scilicet pro Christo in eo contento. Vnde cum doctrina illa reducitur ad diffinitionem, sic proponitur can. 6. *Si quis dixerit in sancto Eucharistia Sacramento Christam unigenitum Dei Filium non esse cultu latriæ, etiam ex terro, adorandum; anathema sit.* Respondetur secundo negando minorem: supra enim quæst. 25. artic. 3. & 4. ostendimus cum D. Thom. imaginem & Crucem Christi adorandas esse adoratione latriæ, explicuimusque doctrinam septimi Synodi: & eadem est ratio de speciebus sacramentalibus, adorari enim possunt adoratione la-

trix, quia realiter continent Christum. De vase in quo reſeruat̄ur Sacramentum diuersa est ratio: quia non immediate cōtinet corpus Christi, sed medijs speciebus consecratis.

Ad 3. respondetur cōcedendo maiorem & minorem: nam vt ait D. Thom. in 4. dist. 8. quæst. 1. art. 1. quæstiuncula 1. ad 2. *Species non sunt causa alicuius effectus in anima spiritalis, nisi mediante corpore Christi vero* Distinguendo tamen cōsequens: ergo species non sunt sacramentum, nisi quatenus corpus Christi includunt, sicut materia includit formā, qua informatur, tanquā compartem, cum qua vnum componit Sacramentum, nego consequentiam; corpus enim Christi non est forma sacramenti Eucharistia, sed vt ait Concil. Florent. in Decreto Eugenij, *Forma huius sacramenti sunt verba saluatio-*

is; quibus hoc conficitur
Sacramentum. Nisi quate-
nus includant corpus
Christi, ut continentes
illud sacramentaliter,
concedo consequentiã.
Ex hoc tamen non sequi-
tur corpus Christi per-
tinere ad hoc sacramen-
tum in recto tanquam
componens illud, sed
solum in obliquo, qua-
teus sacramentum con-
sistens essentialiter in
speciebus consecratis
dicit ordinem ad illud
tanquam sub eo conten-
tum.

Ad 4. respondetur ne-
gando antecedens: nam
Sacramentum debet esse
signum visibile aut sen-
sibile: cum autem cor-
pus Christi nõ sit in hoc
sacramento sensibiliter,
non constituit cum spe-
ciebus vnum perfectum
signum quod sit Sacra-
mentum tanquam pars
intrinseca illius, nam
quod non est sensibile
non potest esse pars sig-
ni sensibilis. Ad proba-
tionem dico, solas spe-

cies consecratas signi-
ficare illa tanquam sig-
num simpliciter, quale
est quod est sacramentũ
tantum; corpus vero &
sanguinem Christi illa
significare tanquam signũ
secundũ quid, quale est,
quod est res & sacramẽ-
tum simul. Vnde sicut
Baptismus non compo-
nitur ex ablutione &
charactere, qui est res
& sacramentum simul,
sed solum supponit pro
ablutione sub præscrip-
ta forma verborum, in
eaque sola essentialiter
consistit: ita Eucharistia
non componitur ex spe-
ciebus & corpore ac san-
guine Christi; sed solũ
supponit pro speciebus
consecratis, in illisque
essentialiter consistit dũ
taxat, & ex illis & cor-
pore & sanguine Chri-
sti solum vnum efficitur
sicut ex continente &
contento.

Ad 5. respondetur,
hoc sacramentum confi-
ci per verba consecra-
tionis, quia per illa
S; con-

conuertitur substantia panis in corpus Christi, sicque hoc continent species panis, & sunt species consecratæ, ac proinde sacramentum. Vnde actio, qua conficitur hoc sacramentum, non terminatur per se ad relationem, sed ad cõsecrandas species per transubstantiationem, & efficiendas illas ex continentibus substantiam panis continentem corpus Christi, ex quo resultat relatio ad corpus Christi præsens.

ARTICVLVS II.

Vtrum hoc Sacramentum sit vnum vel plura.

Conclusio est: Hoc Sacramentũ multa quidẽ est materialiter, sed vnum formaliter & perfectiue.

Dubium. Quam vnitatem habeat hoc Eucharistiæ Sacramentum.

Quidam non solam specificam, sed etiam numericam & indiuidualem vnitatem habere existimant, sicque in Ecclesia non esse nisi vnum numero Sacramentũ Eucharistiæ. Probant 1. quia multorum est opinio, non dari in Ecclesia nisi vnum numero sacrificium Eucharistiæ: sed eadem est ratio de Sacramento eiusdẽ Eucharistiæ; ergo &c.

Secundò. Si filius Dei assumeret diuersas humanitates, vnus esset homo numero; & si idem homo esset in diuersis locis

lois, & haberet diuer-
sas albedines, esset idē
album; ergo cum idem
Christus subsistat sub di-
uersis speciebus sacra-
mentalibus, idem erit
sacramentum numero.

Dicendum tamen est
1. Sacramentum Eucha-
ristiæ unitatem specifi-
cam habere; non tamen
numericam & indivi-
dualem, ita vt non nisi
vnum numero sit in Ec-
clesia. Primam partem
docent omnes Theolo-
gi, certam etiam esse
constat, nam concilia, &
Patres, fidelesque vni-
uersi hoc Sacramentum
vnum ex septem Eccle-
siæ Sacramentis esse di-
cunt; ergo aliquam vni-
tatem saltem specificam
debet habere.

Secunda pars proba-
tur 1. vbi sunt plures
materiæ & formæ Sacra-
mēti numero distinctæ,
plura numero Sacramen-
ta esse oportet, ideo
namque sunt plura nu-
mero baptismata, quia
numero multiplicantur

ablutiones & formæ;
sed in Ecclesia sunt plu-
res numero materiæ &
formæ Eucharistiæ, vt
patet quando plures Sa-
cerdotes celebrant; er-
go plura numero sacra-
menta Eucharistiæ.

Secundò. Sacramentū
hoc supponit pro spe-
ciebus consecratis, in
illisq; essentialiter con-
sistit, vt ostendimus art.
præced. sed species cō-
secrata Valentia exist-
rentes non sunt eadem
numero, cū existentibus
Romæ, vt patet, alias
eædem essent in duobus
locis adæquatis, & in
vno desinerent esse, &
in alio permanerent;
ergo nec est idem nume-
ro Sacramentum Eucha-
ristiæ.

Dicendum est secun-
dò. Unitatem specificam
Eucharistiæ sumi ex vni-
tate refectionis spiri-
tualis, quam respicit, &
ad quam ordinatur; vni-
tatem verò aut diuersi-
tatem numericam huius
Sacramenti non solum

sumi ab unitate vel diuersitate numerica refectionis spiritualis, sed etiam consecrationis qua conficitur. Primam partem docet D. Thom. hic dicens: *Hoc Sacramentum dicitur unū; ordinatur enim ad spirituum locum refectionem.*

Probatur deinde, hoc Sacramentum licet sit multa materialiter & incomplete quia constat ex diuersis speciebus, panis scilicet & vini, quarum quaelibet est Sacramentum incomplete; est tamen vnum formaliter & complete, vt hic docet D. Thom. quia completur & integratur ex prædictis speciebus quasi ex partibus integralibus, ex illisque fit vnum integrum & totale Sacramentum, & componitur quasi quoddam totum artificiale, sicut domus integratur & componitur ex suis partibus: sed unitas specifica huius totius integralis & compositi qua-

si artificialis non sumitur ex aliqua vnione partium in ratione actus & potentiae, nam nec species panis habent rationem actus & potentiae respectu specierum vini, nec species vini respectu specierum panis; ergo ex unitate refectionis spiritualis, quam respicit, & ad quam ordinatur. Quam licet species panis significet, & efficiant; non tamen totaliter, sed per modum cibi: & quauis species vini significant & efficiant eandem; non tamen totaliter, sed per modum potus. Integrum vero Sacramentum illā significat, & efficit totaliter, per modum scilicet cibi & potus, quæ sunt duo quæ ad illam concurrunt & requiruntur.

Secunda pars explicatur & probatur: hoc enim Sacramentum duobus modis considerari potest. Primo ex parte conficientis illud & se-

cundum se: & hoc modo unitatem vel diuersitatem numericam habet ratione consecrationis, qua conficitur: vnū est enim Sacramentum, quod vna consecratione conficitur, cum sit in eo vnica materia & forma; plura vero Sacramenta numero sunt, quæ pluribus consecrationibus efficiuntur eiusdem aut plurium Sacerdotū, cum in eis plures sint materiae & formæ. Secundo ex parte suscipiētis & quantum ad vsum Sacramenti: & hoc modo unitatem vel diuersitatem numericam habet ratione sumptionis & refectionis; vnum enim numero Sacramentum est, quod semel sumitur ab vno, etiam si plures hostias consecratas à pluribus sumat; plura vero sacramenta, quæ à pluribus sumuntur, etiam si vna hostia in plures particulas diuidatur, diuisa namque & sumpta à pluribus

plura sacramenta efficitur; non secus ac aqua contenta in aliquo vase quamuis vna sit, eo tamē ipso ac diuiditur & in diuersis vasibus collocatur, vel à pluribus sumitur, plures efficitur: & vna domus eo ipso ac diuiditur, & à pluribus habitat, plures domus efficitur. Est sacramentum Eucharistiæ conuiuium, iuxta illud Isaia 25. v. 6. *Faciet Dominus conuiuium* &c. & Coena, iuxta illud 1. ad Corinth. 11. v. 20. *Dominicam Coenam manducare*. Conuiuium autem & coena ex parte facientis & secundum se unitatem aut diuersitatem numericam habet ratione consecrationis; cum enim semel fit, etiam si pluribus fiat, vnum conuiuium & vna coena est; cum vero bis aut pluries fit, siue fiat vni, siue pluribus, plura conuiua & plures coenæ sunt. Ex parte autem suscipiētis & quantum ad vsum illius vna coena est,

est, quæ ab vno semel suscipitur, & qua vnus semel reficitur; plures verò quas plures, vel vnus pluries suscipiunt, & quibus pluries reficiuntur: non enim cœna, qua in eodem principis conuiuium reficitur vnus, est cœna qua reficitur alius, sed ab ea diuersa. Idem ergo est de Sacramêto Eucharistiæ: quamuis enim Sacerdos plures cõsecret hostias, vnum Sacramentum efficit, vnumque perseuerat, quousque distribuatur; eo autem ipso ac in plures suscipientes distribuuntur, plura Sacramenta efficiuntur: idem que contingit, cum vna hostia in plures particulas diuiditur, quæ à pluribus assumuntur.

Ad 1. autem factum in principio respondeatur, quicquid sit de illa opinione, de qua infra quæst. 83. art. 1. dubio 1. ad 3. non esse eandem rationem de Sacramento ac de sacrificio: nam

Sacramentum supponit pro materia determinata per formam; sicque vbi sunt diuersæ numero materiæ & formæ, plura Sacramenta esse debent: sacrificium verò non supponit pro aliqua materia & forma, sed pro oblatione, quæ licet materialiter sit diuersa propter diuersitatem sacerdotum offerentium, & modorum offerendi; formaliter tamen vna est propter vnitatem rei oblatae, & principalis offerentis scilicet Christi.

Ad secundum respondetur negando consequentiam: quia in casibus antecedentis vnitatis numerica sumeretur ab vnitatis suppositi, per cuius substantiam subsisterent illæ humanitates, & albedines; in casu verò consequentis species sacramentales non subsistunt per substantiam Christi, sicque ab vnitatis suppositi Christi, non potest sumi vnitatis

tas numerica Sacramen-
ti: sicut nec vnitas nu-
merica loci sumeretur
ab vnitate existentis in

illo, si per impossibile
idem homo esset in
diuersis lo-
cis.

ARTICVLVS III.

*Vtrum Eucharistia sit de necessitate sa-
lutis.*

Conclusio est negans.

*Dubium. An Eucharistia saltem in voto sit me-
dium necessarium ad salutem.*

DVÆ sunt de hac re
Doctorum senten-
tiæ. Prima est negans,
quæ probatur 1. Eucha-
ristia non habet pro ef-
fectu primam gratiam
& remissionem peccato-
rum, sed hanc per se lo-
quendo præsupponit;
ergo non est medium
necessarium ad salutem
etiam in voto. Conse-
quentia patet, nam id
sine quo potest haberi
gratia & remissio pec-
catorum, quale est illud,

quod eam præsupponit,
& non habet eam pro-
effectu, non est de neces-
sitate salutis, etiam in
voto, nam ex tali voto
solum habetur eius effe-
ctus, non id quod præ-
supponit. Antecedens
probatur, prima gratia
& remissio peccatorum
est effectus Baptismi; er-
go non Eucharistiæ, nam
nam hæc Baptismum præ-
supponit, & eundem effe-
ctum non possunt duo Sa-
cramenta habere.

Secundò. Gratiã amissam post Baptismum, & gloriam etiã potest aliquis habere sine Eucharistia aut voto ipsius; ergo, & salutem tam primam, quã secundam, ac proinde Eucharistia etiam in voto non erit medium necessarium ad salutẽ. Antecedens probatur, si quis morti proximus post assumptum viaticum peccet mortaliter, etiam si non recipiat Eucharistiam, nec habeat voluntatem eam recipiendi, sed potius propositum non communicandi ac recipiendi viaticum, cum quo non fiat votum etiam implicitum suscipiendi Eucharistiam potest per Sacramentum Pœnitentiæ iustificari, & gratiam habere, obtinereque gloriam post mortem; ergo &c.

Secunda sententia est affirmans, quæ probatur 1. ex D. Thom. hic enim ait: *Res huius Sacramenti est unitas corpo-*

ris mystici, sive qua non potest esse salus. Sed rem Sacramenti nullus habere potest sine Sacramento aut voto ipsius; ergo nec salutem sine Eucharistia saltem in voto. Quod & asserit S. Doct. infra quæst. 79. art. 1. ad 1. dicens: Hoc sacramentum ex se ipso virtutẽ habet gratiam conferendi, nec aliquis habet gratiam ante susceptionem huius Sacramenti, vel nisi in aliquo voto ipsius, vel per se ipsum sicut adulti, vel vota Ecclesia sicut parvuli, sicut supradictum est. Scilicet in hoc articulo.

Secundò. Eucharistia, ut hîc docet D. Thom. est omnium Sacramentorum finis, omniaque alia sacramenta sunt media respectu illius, ad illamque ordinantur, ut dignius suscipiatur, & excellentiori modo habeat suum effectum, vel conferretur illius effectus: sed finis est causa appositionis mediorum, & effectuum illorum, si non

non in executione, saltem in intentione; ergo Eucharistia, saltem in voto & intentione, in genere causæ finalis operatur omnium Sacramentorum effectus, quos alia Sacramenta in genere causæ efficiētis causant; ac proinde sicut nonnulla ex alijs Sacramentis, propter effectus quos causant, sunt simpliciter necessaria necessitate medijs ad primam salutem, ut patet in Baptismo, & Pœnitentia: ita & Eucharistia saltem in voto.

Dicendum tamen est primò. Realem susceptionem Eucharistiæ non esse medium simpliciter necessarium ad salutem. In hoc omnes conveniunt. De parvulis patet ex diffinitione Concil. Trid. sess. 21. can. 4. *Si quis dixerit, parvulis æquequam ad annos discretionis pervenerint, necessariam esse Eucharistiæ communionem; anathema sit.* Cuius ratio redditur ibidem

cap. 4. *Siquidem per Baptismi lauacrum regenerati & Christo incorporati, adeptam iam filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non possunt.*

De adultis etiam probatur, nam quamvis gratiam baptismalem possint amittere; ante realem tamen susceptionem Eucharistiæ iustificari possunt per contritionem & Sacramentum Pœnitentiæ, qui si statim sic iustificati moriantur, æquequam possint Eucharistiæ recipere, absque dubio salvabuntur, & gloriam consequentur.

Dicendum est secundò. Neque votum realis susceptionis Eucharistiæ esse simpliciter medium necessarium ad salutem. Probant hoc argumenta primæ sententiæ. Nec satisfacit, quod aliqui ex auctoribus secundæ sententiæ dicunt, in illo casu, si homo sit certus se peccasse mortaliter, sicuti tenetur iterum con-

confiteri, ita teneri iterum sumere viaticum, excusari tamen ab isto præcepto regulariter, quia sequitur scandalum ex tali communione. Contra hoc enim est: nã Ecclesia non solet morti proximis bis viaticum conferre, etiam quocumque scandalo secluso, & nullus confessarius obligat huiusmodi, qui post viaticum peccauerunt, ut iterum sumant viaticum, si possunt sine scandalo.

Probatur deinde, quòd aliquid non est simpliciter necessarium ad salutem, voluntas eius non est de necessitate salutis, ut patet in voluntate profitendi Religionem, & adimplendi consilia: sed realis susceptio Eucharistiæ non est simpliciter necessaria ad salutem, ut con- præced. probatum est; ergo neque votum seu voluntas talis receptionis.

Dicendum est tertio.

Receptionem mysticam & spirituales Eucharistiæ eiusque votum esse de necessitate salutis. Probant hoc argumenta secundæ sententiæ, de ista enim loquitur D. Thom. hinc namq; ad 1. de hac mystica & spirituali receptione explicat verba Christi Ioan. 6. v. 53. *Nisi manducaveritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Quæ etiam explicans in 4. dist. 9. q. 1. art. 1. quaestiuicula 2. ad 1. ait: *Dominus loquitur de manducatione spirituali, sine qua non potest esse salus.* Vnde cum hinc in corp. dicit, unitatem corporis mystici, sine qua non potest esse salus, esse rem huius sacramenti, intelligendus est de hoc Sacramento non in re & sacramentaliter suscepto efficienter producente suum effectum, qui est res illius ut sic; sed mysticè & spiritualiter suscepto, ut est finis

nis omnium sacramen-
torum.

Consistit autem huius
modi mystica & spiri-
tualis susceptio Eucha-
ristiæ in incorporatio-
ne cum Christo. Vnde
S. August. tractat. 26. in
Ioan. ait: *Hoc est mandu-
care illam escam, & illum
bibere posum, in Christo ma-
nere, & illum manentem
in se habere.* Cumque per
Baptismum incorpore-
mur Christo, realis sus-
ceptio Baptismi (& idē
est de alijs Sacramētis)
spiritualem susceptio-
nem Eucharistiæ inclu-
dit, & voluntas recipiē-
di Baptismum in re &
sacramentaliter, siue sit
propria vt in adultis,
siue sit Ecclesiæ vt in par-
ulis, includit votum
seu voluntatem recipiē-
di Eucharistiā mysticē
& spiritualiter; nam est
voluntas cuiusdam in-
choationis, quæ ex sua
natura ordinatur ad
perfectionem & finem,
sicque includit volunta-
tem talis perfectionis

& finis, qui nō est alius
quam Eucharistia spiri-
tualiter sumpta per vo-
tum & desiderium, sicut
& finis habetur in desi-
derio & intentione. Ex
quo fit, susceptionem
spiritualem Eucharistiæ
eiusque votum causam
esse eiusdem effectus, cu-
ius est causa susceptio
sacramentalis Baptismi;
non tamē eodem modo:
nam Baptismus in re
susceptus est causa effi-
ciens instrumentalis il-
lius; Eucharistia vero
spiritualiter suscepta
est causa finalis & vni-
uersalis illius.

Nec satisfacit quod
asserunt aliqui ex Au-
ctoribus primæ senten-
tiæ, cum dicitur Eucha-
ristiam esse finem omniū
Sacramentorum, sicque
necessariam in voto ad
salutem, intelligendum
esse de Christo conten-
to in Eucharistia, non
de ipso Eucharistiæ Sa-
cramento in speciebus
panis & vini consecra-
tis. Contra hoc enī est:
nam

nam eo ipso ac Christus cōtentus in Eucharistia est finis Sacramentorū, etiam ipsum Sacramentum, vt continet realiter Christum, est eorundem Sacramentorum finis. Est namque communis doctrina, cum Deus secundum se sit finis omnium, quodcumque, in quo est speciali modo, habere etiam rationem finis respectu eorū, quæ ad Deum, vt est in illo, ordinantur tanquam ad finem. Vnde sicut quia Deus erat in Christo homine speciali modo, per vñionem scilicet hypostaticam, Christus vt homo finis est omnium quæ ordinantur in Deū, vt est in natura assumpta, propter quod in Conc. Trident. sess. 6. cap. 7.

dicitur causam finem iustificationis nostræ esse gloriam Dei & Christi: ita quia Christus Deus & homo speciali modo est in Sacramento Eucharistiæ, hoc sacramentum, vt realiter cōtinet Christum, finis est omnium Sacramentorū, & vt spiritualiter susceptum tanquam finis necessarium est ad salutem, ad perseuerandum in gratia, & gloriam consequendam.

Ad argumenta primæ & secundæ sententiæ non opus est respondere: nam argumenta primæ probant nostram, & con. argumenta vero secundæ probant tertiam conclusionem.

Circa art. 4. nihil se offert scribendum:

ARTICVLVS V.

*Virum institutio huius Sacramenti fuerit
conueniens.*

Conclusio est affirmans.

*Dubium. Quando instituerit Christus hoc Sacra-
mentum.*

IN Cæna, in qua Chri-
stus ultimo cum suis
Discipulis fuit conuer-
satus, institutum fuisse
hoc Sacramentum, do-
cet D. Thom. hic, asseri-
turque in Concil. Trid.
sess. 13. cap. 1. & constat
manifeste ex Evangelio
Matth. 26. v. 26. Marci
14. v. 22. & Lucæ 22. v.
16. Vnde de hoc non est
dubium. Est tamen mag-
na disceptatio inter La-
tinos & Græcos de die
quo Christus talem cœ-
nam celebravit.

Græci, vt suum ritum
& sententiam de confe-
sionis Eucharistiæ in pa-

ne fermētato tueantur,
asserunt, Christum Cœ-
nam illam celebrasse, nō
die aut luna 14. primi
mensis, nam tunc non li-
cebat Iudæis comedere
fermentatum, vt patet
Exodi 12. v. 18. sed die
aut luna 13. quo tempo-
re Iudæi non azimis sed
fermētatis panibus ute-
bantur.

Probant 1. Christus
cœnam illam celebra-
uit, *Ante diem festum Pas-
che*, vt Ioan. 13. v. 1. di-
citur; sed dies festus
Paschæ erat 14. mensis
primi; ergo cœnam illā
celebrauit Christus, non
die

die aut luna 14. sed ante illam, die scilicet aut luna 13.

Secundò. Christus hoc Sacramentum instituit pridie quam pateretur; sed passus est die aut luna 14. ergo hoc Sacramentum instituit die aut luna 13. Minor probatur, nã vt dicitur Ioan. 18. v. 28. in die Passionis Domini Iudæi: *Non introierunt in pratorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha.* Hoc est, agnum paschalem; ergo illa die à Iudæis manducabatur. At agnus Paschalis māducabatur à Iudæis die aut luna 14. ad vesperam, iuxta præceptum Domini Exodi 12. v. 6. ergo Christus die aut luna 14. est passus.

Tertiò. Christus non est passus die aut luna 15. ergo 14. ac proinde luna aut die 13. hoc Sacramentum instituit. Antecedens probatur, dies 15. erat solemnitas, & festus, in quo nihil ope-

ris licebat facere, *Exceptis his qua ad vescendum pertinent, vt patet Exodi 12. v. 16.* Sed dies, in quo Christus est passus, non erat dies festus, nam in eo mulieres parauerunt aromata & vasa post Christi mortem, vt dicitur Lucæ 23. v. 56. quod nõ licuisset in die festo; ergo non erat dies aut luna 15.

Dicendum tamen est; Christum, coenã in qua instituit hoc Sacramentum Eucharistiæ, celebrasse die seu luna 14. mensis primi ad vesperam. Pro huius explicatione aduertendum est, apud Hebræos menses fuisse lunares, à nouilunioque proinde incepisse, sicq; sue dicatur dies 14. vel luna 14. idem prorsus tempus significatur. Erat autem apud illos primus mensis anni, ille in quo Deus eduxit populum Israel de Ægypto, vnde de illo dixit Dominus, Exodi 12. v. 2. *Mensis iste vobis principium mensium,*

primus erit in mensibus anni. Vocabatur verò mensis ille Hebraice *Abib*, sicque appellatur in Hebraeo Exodi 13. v. 4. & cap. 23. v. 15. Postea Chaldaicè dictus est mensis ille *Nisan*, sicque appellatur Nehemiæ 2. v. 1. & Ester 3. v. 7. Responderet autè Martio nostro, ex cuius conuilunio incipit; sicque iuxta id quod diximus 1. par. q. 69. art. 2. ad finem, die 25. Martij mundū fuisse conditum, & Christū fuisse conceptum & paschum, dies seu luna 14. mensis primi, *Abib* scilicet, vel *Nisan*, responderet diei 24. Martij.

Hoc supposito nostra conclusio, quæ communis est Latinorum, illamque præsertim docet D. Thom. hic, & quæst. sequent. art. 4. ad 1. & supra quæst. 46. art. 9. ad 1. & in 4. dist. 11. quæst. 2. artic. 2. quæstione 3. Probatur 1. nam Match. 26. v. 17. dicitur: *Prima autem die azimorum*

accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: *Vbi vis paremus tibi comedere Pascha?* Et idem dicitur Marci 14. v. 12. & Lucæ 22. v. 7. sed dies illa non erat 13. quia tota die 13. comedebatur panis fermentatus, sed 14. in cuius vespere incipiebant comedi azima, & non licebat comedere fermentatum, aut illud in domibus habere, ut patet Exodi 12. v. 18. ergo die 14. coenam, in qua comedit Pascha, id est agnum paschalem, & Sacramentum Eucharistiæ instituit, celebravit Christus.

Secundò. Christus coenam & pascha celebravit eadem die & hora, qua lex præcipiebat: sed lex præcipiebat, ut pascha immolaretur die seu luna 14. mensis primi; ergo tunc coenam celebravit, in qua hoc Sacramentum instituit. Minor patet Exodi 12. v. 18. Leuit. 23. v. 5. Num. 28. v. 16. & Deut. 16. v. 6.

vbi præcipitur phase im-
molari 14. die mensis
primi ad vesperam. Ma-
iorem probat optime
D. Thom. vbi supra, &
patet, quia non venit
soluere legem sed adim-
plere, vt ipsemet dixit
Matth. 5. v. 18.

Est tamen difficultas
quid per vesperam diei
seu Lunæ 14. intelligen-
dum sit. Ad quam res-
pondetur, intelligendâ
esse non eam quæ præ-
cedebat diem seu lunâ
14. (vt quidam falso
existimant) sed quæ se-
quebatur, quæ quamuis
esset vespera diei 14.
iam tamen pertinebat
ad diem 15. Nam vt ait
D. Thom. in 4. dist. 11.
art. 2. quæstiuncula 3.
ad 2. *Quamuis ante Chri-
sti resurrectionem dies à
mane in mane computaren-
tur; tamen hoc erat specia-
le in solemnitatibus legis,
quod computabatur dies à
vespera in vesperam. Cum
autem dies 14. non esset
solènitatis legis, sed dies
15. vt patet Leuit. 23. v.*

5. & 6. non potuit dies
14. incipere à vespera
præcedente, nec de illa
verificari quod de agno
paschali dicitur Exodi
12. v. 6. *Immolabit eum
vniuersa multitudo filiorum
Israel ad vesperam,* diei
scilicet 14. sed de ves-
pera sequente, quæ li-
cet esset diei 14. perti-
nebat ad diem 15. quæ
erat solènitatis & pri-
ma dies azimorum: im-
molandus enim & co-
medendus erat agnus
paschalis cum azimis
panibus, & in vespera
pertinente ad solèni-
tatem seu primam diem
azimorum. Quæ vespera
non erat post solis occa-
sum, sed ab hora nona
(quæ tertiæ nostræ po-
meridianæ respondet) *vsque ad undecimam, vt
inducant verba illa Io-
sephi lib. 7. Belli, cap.
17. Quando à nona quidem
hora vsque ad undecimam
bestias cedunt. Vnde cum
Christus die quo immo-
labatur pascha, vespera
facto, vt dicitur Matth.*

26. v. 20. & Marci 14. v. 12. discubuerit cum discipulis suis, & manducantibus illis hoc Sacramentum Euch. ristix instituerit, manifeste sequitur, illud instituisse die seu luna 14. ad vesperam, quæ iam pertinebat ad diem 15. quæ erat solenitas & prima dies azimorum, ante solis occasum; post quem Egrossus est cum Discipulis suis exans torrentem Cedron, ubi erat hortus, vt dicitur Ioan. 18. v. 1. Cui non repugnat quod dicitur in hymno Officij Corporis Christi: *In supra- ma nocte Cæna Ihs. Nam ibi nox sumitur pro vespera.*

Ad primum autem factum in principio respondet D. Thom. in 4. di. 11. quæst. 2. artic. 2. quæst. 3. ad 1. *Quod dies festus pascha vocabatur prima dies de septem, qua erat celeberrima, & hac erat 15. luna, & in vespere præcedente innotabatur, & comedeatur agnus luda*

14. cum azimis, & tunc Dominus cœnam fecit cum Discipulis; & hanc diem dicunt alij Euangelistæ primam diem azimorum, & Ioannes ante diem festum Pascha.

Ad secundum respondetur negando minorẽ. Ad probationem respondet D. Thom. loco proxime citato ad 3. *Quod Pascha accipitur ibi pro cibis paschalibus, qui per omnes septem dies comedeantur. Pro his enim etiã quandoque sumitur pascha (quod nomen Chaldaicum est, & Hebraice dicitur phase) vt patet Deuter. 16. v. 2. *Immolabis quoque phase Domino Deo tuo de ouibus & bobus &c.**

Ad tertium respondetur negando antecedens. Ad probationem respondet D. Thom. vbi supra ad 4. *Quod nulla dies erat adeo celebris quantum ad vacationem ab operibus, sicut dies Sabbati: vnde in prima die solemnitatis licebat coquere cibos & alia*

155

huiusmodi facere, quod non licebat facere in Sabbatis. Et ideo mulieres feria sexta parauerunt aromata. Vel secundum quosdam opera misericordia non reputantur inter opera seruilia, unde in die solemni licebat

aromata ad sepulturam parare, quia hoc erat opus misericordia. Vide Caiet. supra quaest. 46. art. 9. S. Ad obiectiōnem.

Circa articulum sextum nihil se offert dicendum.

QVÆST. LXXIV.

De materia Eucharistiæ quantum ad speciem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum materia huius Sacramenti sit panis & vinum.

Conclusio est affirmans.

QVÆ certa est secundum fidem, illamque probat D. Th. cōtra tres errores quos refert, quia Christus hoc Sacramentum sub spe-

cie panis & vini instituit, ut patet Matth. 26. Diffinitur etiam in Concilio Florent. in Decreto Eugenij, vbi de Sacramento Eucharistiæ dicitur:

tur: Cuius materia est panis triticus, & vinum de vite.

Circa solutionem secundi quæri solet, an in aliquo casu sit licitum consecrare panem sine vino aut è contra? In qua re certum est, si quis consecraret panem sine vino aut è contra, validam esse consecrationem; unde opinio, quam refert Innocentius lib. 4. de Officio Missæ cap. 23. oppositum asserens falsissima est; consecratio enim panis absoluta est non dependens à consecratione vini, ut patet ex forma, quæ absolute enuntiat, *Hoc est corpus meum*, sine dependentia de futuro, & idè est de consecratione vini, cuius forma absolute enuntiat *Hic est calix sanguinis mei*, sine dependentia à consecratione panis præcedente.

Non esse tamen licitum panem sine vino consecrare, docet D. Thom. nam hîc ad 2. ait: *Licet*

non in omnibus rebus nascatur triticum vel vinum; tamen de facili ad omnes rebus deferri potest, quantum sufficit ad usum huius Sacramenti. Nec propter defectum alterius est unum tantum sine altero consecrandum; quia non esset perfectum Sacramentum. Et in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 1. quæstiuncula 1. ad 4. de illo qui in vna tantum specie consecraret, inquit: *Consecratum esset; peccaret autem graviter, nisi post consecrationem corporis ante consecrationem sanguinis occideretur, vel alias præter culpam impediretur.* Ut si loquelâ amitteret, aut ægritudine aliqua sensu privaretur (in quo casu in can. Nihil, 7. quæst. 1. dispositum est, ut per alium Sacerdotem, si adit, Sacrificium perficiatur) vel si ab alio vi separaretur ab Altari, aut si evidens periculum mortis ei immineret, si detineretur ut Calicem consecraret; cum tanto

enim discrimine non teneretur legem conficiendi integrum Sacramentum seruire; nisi forte in odium & contemptum fidei aut religionis metus mortis incuteretur, ut patet ex dictis 1. 2. q. 96. art. 4. dubio 5.

In casu in quo aliquis comminaretur mortem faceret doti, nisi consecraret Hostiam ad communicandum infirmum in articulo mortis, etiam si vinum haberi non posset: asserunt nonnulli, sine peccato id non posse facere Sacerdotem ad vitandam mortem; quia hoc esset formaliter intendere, ut mutilum fieret sacrificium, quod intrinsece malum est contra præceptum negativum. Alij tamen id licitum esse facere Sacerdoti dicunt: quia metus non incuteretur in odium fidei aut religionis, nec formaliter & directe intenderetur ut imperfectum fieret Sacramentum, sed solum ut mo-

rienti succurreretur. Imo Maior in 4. d. 9. quest. 3. id licitum esse putat etiam extra mortis comminationem; quod tamen falsum est: quia perfectio Sacramenti maioris est ponderis, quam infirmi succursus, sine quo potest saluari.

Si in aliqua Prouincia vinum haberi non posset, quia impossibile esset illuc deferre illud, aut quia illuc delatum statim corruperetur, existimant Gabriel in can. Missæ lect. 53. & alij ex dispensatione Papæ posse panem sine vino consecrare, et talis Prouincia careret omnino Eucharistiæ Sacramento. Quam sententiam tenuisse B. Albertum Magnum in tract. corp. Christi refert Turrecremata in cap. *Comperimus*, De consecrat. dist. 2. §. *Respondeo dicendum* ratione 3. ait enim: *De rebus ubi vinum haberi non potest, quod in tali casu debeat recurrere ad Sedem Apostolicam,*

cam, & dicit, quod videretur sibi cum talibus esse dispensandum, ut corpus Christi sine calice haberent, & conficerent Sacramentum, ex quo corpus Christi non est sine sanguine & diuinitate, quamuis non sit ibi sanguis ex virtute consecrationis & Sacramenti.

Quam sententiam ipse Turrecremata approbare videtur, & illam probabilem esse fere omnes recentiores afferunt. Pro qua facit quod Volaterranus lib. 7. Geographiæ cap. De Saxo-nibus, & Onufrius in Chronico anno 1490. referunt Innocentium VIII. dispensasse cum Noruegijs ut Sacerdotes consecrarent panem sine vino ob difficultatem habendi & conseruandi vinum in illa frigidissima regione. Quibus hanc historiam multi falsam esse dicunt: quia in ea etiam dicitur Pontificem dispensasse, ut calix sine vino consecraretur, quod non est

credibile, cum Concil. Florent. definiat vinum de vite esse materiam necessariam consecrationis calicis.

Sed communis Theologorum sententia est, Papam non posse dispensare, ut Sacramentum hoc in vnica tantum specie conficiatur. Nam præceptum conficiendi integrum Sacramentum non est Ecclesiasticum, sed diuinum, ut colligitur ex Concil. Trident. sess. 22. cap. 1. vbi de Christo dicitur: *Corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit, ac Apostolis eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem.* Papa autem non potest dispensare in iure diuino, ut dicitur can. *Sunt quidam*, & can. *Contra*, 25. quæst. 1. & patet quia inferior non potest dispensare in lege lata à superiore. Quapropter etiam si daretur

tur aliqua Prouincia, in qua non posset haberi & conseruari vinum, minus inconueniens esset talem Prouinciam carere omnino hoc Sa-

cramento, quam confici Sacramentum imperfectum: quia vt hîc ait Caietan. *Perfectio Sacramenti præponenda est velsquis necessitatibus.*

ARTICVLVS II.

Virum requiratur determinata quantitas panis & vini ad materiam huius Sacramenti.

Conclusio est negans.

Dubium. An materia huius Sacramenti debeat esse præsens sacerdoti consecranti & determinata quantitat.

DE hac re variæ sunt Doctorum sententiæ. Prima est Maioris in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 2. vt validum fiat Sacramentum non opus esse materiam eius præsentem sacerdoti, sed posse sacerdotem hostiam, quam à tergo habet, & quæ transparentem est, vali-

de consecrare. Probat, Sacerdos potest consecrare hostiam, quæ sub alijs latet in acervo hostiarum, & quæ sub corporali occultatur, & vinum quod est in Calice cooperto; ergo & hostiam, quam à tergo habet, & quæ est transparentem. Confirmatur, etiam

etiam si Sacerdos à tergo habeat hostiam, si tamen eam manu contingat, aut in speculo videat, vere dicere potest *Hoc*; ergo & illam valide consecrare.

Secunda est aliorum, quos hic & in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 1. quæstiuncula 3. refert D. Th. materiam huius Sacramenti non solum debere esse præsentem, sed etiam determinatæ ac moderatæ quantitatis, sicque non posse Sacerdotem immensam ac immoderatam quantitatem panis, & vini, puta totum panem qui venditur in foro, aut totum vinum, quod est in dolio valide consecrare, quantumvis præsens esset illi. Probant, virtus non est data ministro & verbis, nisi ad consecrandum panem & vinum sub ea quantitate, quæ possit deservire ad usum fidelium: sed hæc est determinata ac moderata, nã si immoderata & valde

magna sit, qualis est totius panis qui venditur in foro & totius vini quod est in dolio, nunquam poterit in usum fidelium venire; ergo &c. Maior probatur, quia ex tali virtute agendo Sacerdos conformatur intentioni Ecclesiæ, quæ intendit consecrare ad usum fidelium, & si data esset ad consecrandum immoderatam quantitatem panis & vini, quæ non posset deservire ad usum fidelium, non fuisset data ad venerationem Sacramenti, sed ad irrisionem.

Dicendum tamen est 1. ut validum fiat Sacramentum materiam eius præsentem debere esse Sacerdoti consecranti. Docet hoc D. Thom. in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 1. quæstiuncula 3. ad 1. ubi sic habet: *Ipsa forma pronomine demonstrativo utens ostendit, quod materia consecranda debet esse coram Sacerdote: unde Sacerdos existens in domo sua*

non possit consecrare panem, qui est in altari. Quibus verbis duas insinuat S. Doctor rationes pro nostra conclusione.

Prima fundamentalis est : quia scilicet pronomen *Hoc*, vel *Hic* contentum in forma consecrationis significat rem præsentem, & falsa esset forma, si materia esset absens; ergo ut validum fiat sacramentum, materia eius Sacerdoti consecranti præsens esse debet. Ad quod non requiritur, ut actu videatur, nam oculis clausis potest fieri consecratio, & Sacerdos cæcus consecrare potest hostiam quam non videt; sed ut sit coram sacerdote & ante eius oculos, hoc enim sufficit ut fiat demonstratio per pronomen *Hoc*, & ut more & usu hominum præsens censeatur, aut per se si per se existat, aut ratione totius, si existat in toto, etiam si ab eo sepa-

rata non possit existere.

Secunda est ab inconuenienti : quia videlicet, si non deberet esse præsens, Sacerdos existens Valentiaë è domo sua posset consecrare hostias existentes in Ecclesia, imo & quæ sunt Romæ & in omnibus totius mundi ciuitatibus, quod absurdum & falsum esse constat.

Aduertendum tamen est, quod ibidem subdit D. Thom. *Quod etiam non potest de toto pane, qui est in foro, neque de toto vino, quod est in cellario*, scilicet consecrare illum; non esse contrarium doctrinæ huius articuli, in quo asserit non esse verum quod quidam dixerunt, *Quod Sacerdos non possit consecrare totum panem, qui venditur in foro, aut totum vinum quod est in dolio.* Nam hic loquitur de pane qui venditur in foro & præsens est Sacerdoti; ibi vero de pane toto qui est

est in foro, & præsens non est Sacerdoti, sed aliqua eius pars absens & atergo eius & non coram illo, quod contingit quando in foro panis venditur in diuersis locis oppositis.

Dicendum est secundo. Supposita materię panis scilicet & vini præsentia, non requiritur determinata & certa quantitas eius, vt valida sit consecratio, & Sacramentum efficiatur. Docet hoc D. Thom. in 4. vbi supra, post verba enim relata con. 1. subdit: *Sed quantacumque sit quantitas panis & vini, qua coram Sacerdote proponitur, credo quod possit consecrari ab ipso.*

Probat id ipsum hinc in argument. *Sed contra, quod est huiusmodi: Multum opponitur paucis, & magnum paruo; Sed nulla est ita parua quantitas panis aut vini, qua non possit consecrari, ergo nulla est ita magna, qua*

consecrari non possit. Circa quod aduertendum est primo, consequens intelligendum esse de quantitate magna, supposita præsentia illius: si enim tanta esset magnitudo panis, vt per multa millaria protenderetur, non posset simul totus ab vno Sacerdote consecrari, quia non posset esse præsens illi.

Secundo aduertendum est, minorem intelligendam esse de parua quantitate panis aut vini, non solum in qua separata à toto conseruatur substantia panis, aut vini, sed etiam in qua à toto separata conseruari non potest, quælis est medietas minimi naturalis, aut pars minor minima panis aut vini: quamuis in ea separata à toto non possit fieri consecratio, quia in ea non potest conseruari substantia panis aut vini; bene tamen in ea dum est

est toti coniuncta, quia in ea substantia panis & vini est, & præsens esse potest ratione totius, & ratione illius sensibilis, vnde quando Sacerdos consecrat hostiam, omnes eius partes etiã minores minima manet consecrata, & in illis vere est totus Christus. An vero pars minor minima possit esse materia consecrationis adæquata, ita vt si Sacerdos intendat consecrare medietatem minimi panis, illa maneat consecrata sine altera medietate, non est concursus omnium sententia. Quidam affirmantem partem tenent: quia in illa medietate seu parte minore minima vere saluatur natura panis; ergo potest consecrari sine altera medietate, in qua etiam facta consecratione prioris conseruaretur substantia & forma panis: nam quamuis hæc non possit conseruari sub quantitate medietatis minimi

vt separata à quantitate alterius medietatis; bene tamen vt coniuncta & continuata cum illa, & hoc modo remaneret facta consecratione prædicta: quia quantitas medietatis consecratae nõ destrueretur, sed maneret sine subiecto, sicque cum illa continuaretur quantitas medietatis nõ consecrata, vnaque numero quantitatem cũ illa efficeret. Alij negantem partem tuentur: nam per consecrationem vna pars separatur ab alia, cum in parte consecrata desinat esse substantia panis, & vini: sed medietas minimi separata esse non potest; ergo nec sola consecrari vt materia adæquata. Alias posset panis consecrari in parte minore minima in infinitum, cum nulla sit pars minor minima, quæ non possit diuidi in alias partes minores; quod tamen absurdum & falsum videtur.

Probatur deinde conclusio, supposita materiae panis scilicet, & vini praesentia, non colligitur requiri certam & determinatam quantitatem illius, ita ut in maiori fieri non possit consecratio ex natura panis & vini, cum haec in maiore saluetur, nec ex forma consecrationis, nam in ea, ut hic aduertit Caietanus, non fit mentio de quantitate sed solum de praesentia per pronomen *Hoc*, vel *Hic*; ergo ex nullo capite, sicque quaecumque quantitas panis & vini, dummodo sit praesens, consecrari poterit. Si dicas de quantitate vini fieri mentionem in forma consecrationis illius, dum dicitur, *Hic est calix*; oportet enim vinum contineri in calice, ac per hoc quantitatem eius Calicem non excedere. Respondet Caiet. *Hoc non cogit, quoniam potest Sacerdos habere corpus se multos Ca-*

*lices plenos, & simul omnes consecrare, sicut simul consecrat multas hostias. Unde ex quantitate Calicis non habetur determinata quantitas. Dicit etiam potest, nec etiam Calicis esse determinatam quantitatem, cum quocumque dato, possit dari alius maior, sique ex nomine calicis non posse colligi determinatam quantitatem materiae vini. Denique respondetur: cum dicitur, *Hic est calix &c.* esse figuratam locutionem, in qua continens sumitur pro contento, idemque significare ac si solum diceretur, *Hic sanguis meus*, sicut Matth. 26. v. 28. & Marci 14. v. 24. habetur. Unde etiam si vinum non esset in Calice, sed in terra diffusum, consecrari posset.*

Dicendum est 3. Per intentionem Sacerdotis; determinandam esse quantitatem tam continuam, quam discretam materiae, panis scilicet & v i-

ni, vt valida sit consecratio illius. Probatur, quia quantumcumq; materia secundum se sit legitima & consecrabilis ac præseas sit Sacerdoti; si tamen hîc non velit aut intendat eam cōsecrare, etiam si proferat verba consecrationis, non manet consecrata, quia intentio ministri necessaria est ad cōfectionem Sacramenti, vt patet ex dictis supra quæst. 64. art. 8. ergo vt valida sit consecratio, materiæ quantitas determinanda est per intentionem Sacerdotis, qua velit consecrare tantam & talem quantitatem materiæ panis & vini. Quod tripliciter fieri potest.

Primo intendendo consecrare totam materiam quam habet coram se præsentem absolute: & tunc tota illa cuiuscumque quantitatis sit, etiam si sit totus panis qui venditur in foro, & totum vinum

quod est in dolio, manet consecrata, vt patet ex D. Tho. hîc & ex dictis con. præced. quamuis Sacerdos consecrans tã immensam & immoderatam quantitatem grauius peccet.

Secundo intendendo consecrare ex materia, quam habet præsentem, solum illam quam habet in manibus, vel quæ est in corporali, vel in pixide, aut in calice, quæ secundum communem praxim Ecclesiæ est legitima & optima celebrantium intentio: & tunc sola illa manet cōsecrata. Vnde si post cōsecrationem inueniat Sacerdos aliquas hostias extra corporale, aut aliquas guttas vini extra calicem, etiam calici adherentes in parte eius exteriori, imo & intrinsecus circa extremum labrum, non debet eas reputare consecratas, quamuis consecrari possent, si ad eas Sacerdos intentionem dirigeret.

geret expræsse. Ex hostijs vero quæ sunt in corporali, vel in pixide, omnes manent consecratæ, etiam si ignoret quot fiat, aut putet solum esse decem, quas ipse apposuit, & reuera sunt plures, quia ipso inscio aliæ sunt ibi à Sacrista appositæ. Cuius ratio sumitur ex Durando in 4. dist. 11. q. 7. num. 3. *Quia talis ignorantia se habet omnino per accidens ad Sacramentum, ex quo nihil variat de intentione ministri.* Quæ nõ fertur in tot hostias determinate, sed in omnes quæ sunt in corporali aut pixide, aut quas habet in manibus, propter quod à Ordinario Romano præcipitur, ut Sacerdos putans se vnam tantum hostiam habere in manibus & consecrare, & inueniens post consecrationem duas, quia altera ei quam ipse solum putabat consecrare, ipso inscio adhibebat, utramque sumat.

Tertio intendendo consecrare ex hostijs quæ sunt in corporali aut in pixide vnam tantum; & tunc si eam designat, ipsa sola manet consecrata; si vero ipsam nõ designat, nulla manet consecrata, ut Durandus vbi supra & communiter Theologi docent. Et idem est si Sacerdos vellet consecrare medietatem vnius hostiæ non designando quam ex duabus medietatibus. Si dimidia pars panis esset triticea, & altera ordeacea, vel si vna pars panis triticeus esset præsens, & altera absens ob panis magnitudinem, & sacerdos totum consecrare intenderet; quidam dicunt partem triticeam vel præsentem esse consecratam; non partem absentem ac si votum fieret in aliqua totali materia, cuius vna pars esset bona, altera non, valens si esset votum quantum ad partem bonam, ut colligitur ex cap. *Quidam*,
 V De

De conuersione coniu-
gatorum. Alijs videtur
non manere consecratâ;
quia forma consecratio-
nis esset falsa, nam fa-
ceret hunc sensum, con-
tentum sub his specie-
bus tam absentibus quâ
præsentibus, tam panis
triticei quâ ordeacei,
est corpus meum: falsa
autem existente forma,
non maeret materia con-
secrata.

Ad argumentum autē
primæ sententiæ respō-
detur negando conse-
quentiam: quia ut ait
Mag. Soto in 4. dist. 9.
quæst. 1. art. 2. *Dum con-
gerias hostiarum consecran-
tur, tota illa multitudo re-
putatur præsens, ac perinde
consecratio pertingit ad for-
mulas, etiam quæ subitus
occultantur, oriam si aliquo
operculo effere coniecta,
dummodo certus esset Præ-
byter illis subesse hostias.
Neque opus est, ut numerū
illarum nouerit. Et idem
est de operio calice: quare
si presbyter pueruinū, quod
ipse egregium possuerat,*

*consecrare, non sit illud ta-
men, sed aliud, firma est
consecratio: quia intentio
non debet esse conditiona-
lis, sed absoluta consecran-
di hoc, ut forma sonat. At
hostia, quam Sacerdos
habet à tergo, & quæ est
transparietem, non re-
putatur præsens, quia
nō potest fieri illius de-
monstratio per pronom-
en, Hoc. Ad confirma-
tionem negandum est
antecedens: quia etiam
si Sacerdos manu contin-
gat hostiam à tergo po-
sitam, licet aliquo mo-
do & cum addito pos-
sit dici hoc, scilicet hoc
quod manu contingo:
non tamen ex vi pronom-
inis absolute & præ-
cise sumpti, ut in forma
cōsecrationis sumitur,
nam ex vi illius solum
significatur quod est cor-
ram & ante oculos ali-
cuius, & non quod est à
tergo vel procul positū,
etiam si de illo cum ad-
dito possit dici hoc
quod contingo, vel de
quo loquor. Quamuis
etiam*

etiam Sacerdos hostiam à tergo positam videat in speculo, non potest illam demonstrare pro nomine *Hoc*, sed solum eius similitudinem relucens in speculo, quæ non est materia huius Sacramenti aut consecrationis.

Ad argumentum secundæ sententiæ respondetur cum D. Thom. & in 4. ubi supra, licet materia huius Sacramenti determinetur per comparationem ad usum fidelium, & in ordine ad hunc finem sit data virtus ministro & verbis; non tamen fidelium qui nunc occurrunt: alioquin Sacerdos paucos parochianos habens, aut in deserto existens non posset consecrare multas hostias; sed per comparationem ad usum fidelium absolute, quorum numerus indeterminatus est. Ad probationem dico, duplicem esse intentionem Ecclesiæ: unam, quæ ordinatur ad per-

fectionem Sacramenti; ut scilicet validum conficiatur Sacramentum: aliam quæ ordinatur ad finem Sacramenti, qui est usus fidelium qui ad illud sumendum moraliter & secundum prudentiam iudicantur posse occurrere, secundum quam in can. *Tribus gradibus*, De consecrat. dist. 2. dicitur: *Tanta in altari holocausta offerantur, quanta populo sufficere debeant.* Qui ergo immoderatam & ingentem panis & vini quantitatem consecrat conformatur primæ intentioni Ecclesiæ, & sic validum conficit Sacramentum; non tamen secundæ, & sic quamvis valide consecret, peccatum graue committit, propter maximam indecentiam, & quia abutitur potestate sibi tradita consecrando talem materiam quæ ad irrisionem potius quam ad venerationem Sacramenti faciat: sicut etiam peccat qui liber-

tate sibi à Deo data ab-
utitur malum eligendo;
quia licet data sibi fue-
rit, vt posset vtrumque
bonum scilicet & malū

eligere relictus in ma-
nu consilij sui; non ta-
men vt eligeret malum,
sed vt bonum eligeret
potens eligere malum.

ARTICVLVS III.

*Vtrum requiratur ad materiam huius Sa-
cramenti quod sit panis tri-
ticeus.*

Conclusio est affirmans.

*Dubium. An solus panis confectus ex tritico sit
materia proxima Eucharistia.*

PArtem negantem te-
net Caietan hinc, &
probat 1. Materia pro-
xima Eucharistiæ, quam
ex Euangelio indubitan-
ter habemus, est panis
non determinatus ad ta-
lem vel talem materiam
remotam, qualis est tri-
ticum, spelta, far &c.
Sed panis absolute, hoc
est, sine determinatione
aliqua, cuiusmodi non

sunt, qui appellantur
panes cum additione,
scilicet panis ordea-
ceus, panis milliaceus,
panis castanaceus, & hu-
iusmodi, qui ideo cum
additione proferuntur,
vt intelligantur non pa-
nes, sed panes tales; er-
go ex quibuscumque tã-
quam ex materia tran-
seunte panis conficia-
tur, dummodo sit verè

panis

panis absque determinatione aliqua, potest consecrari.

Secundo. Experientia probatum apparet ex tritico, & siligine, & spelta confici panem pro Sacramento, de tritico manifestum est, de siligine docet D. Tho. hic ad 2. de spelta Paludanus asserit in quibusdam Ecclesijs consecrari panem confectum ex illa, quod & in secundo argum. articuli huius dicitur; ergo non solus panis confectus ex tritico est materia Eucharistiæ.

Tertiò. Vna & eadem res homogenea potest naturaliter ex diuersarum specierum rebus ut materia transeunte generari, ut patet in sanguine, qui generatur ex cibis & nutrimentis distinctarum specierum; ergo similiter substantia panis eiusdem speciei potest generari ex multis diuersarum specierum granis tanquam ex materia transeunte, sicque

licet triticum sit principalis certa & indubitata materia panis sacramentalis; non tamen solum ipsum, sed etiam alia grana possunt esse talis panis materia.

Dicendum tamen est
1. Solum panem verum & propriè dictum, qui simpliciter & absolute est panis, esse materiam proximam Eucharistiæ. In hoc conueniunt omnes, & ita certum est, ut oppositum ad minus error in fide censeatur. Probatur ex facto Christi, qui, ut patet Matth. 26. v. 26. Marci 14. v. 22. Lucæ 22. v. 19. & 1. Corinth. 11. v. 24. panem consecrauit pro materia huius Sacramenti, & præcepit discipulis, ut idem facerent; ergo cū hoc nomen panis propriè accipiendum sit, solus panis verus & propriè dictus, qui simpliciter & absolute est panis, erit materia proxima Eucharistiæ: sicut quia ex Euangelio constat

Baptismum debere fieri in aqua, recte colligitur aquam veram & naturalem esse materiam Baptismi.

Ex hac conclusione inferitur 1. quod docent Caietan. hic, Mag. Soto in 4. dist. 9. art. 3. & communiter Theologi, massam crudam non esse materiam huius Sacramenti: nam talis massa aut differt specie à pane, ut praedicti discipuli Dru. Thom. affirmant, & colligitur ex S. Doctore q. seq. art. 6. ad 1. vel quavis non differat specie à pane, sed solum accidentaliter, ut sentit Scotus in 4. dist. 11. q. 7. non est panis verus simpliciter & absolute, immo nec humanus cibus.

Secundo. Quod iidem asserunt, nec etiam esse materiam huius Sacramenti massam utcumq; coctam, sed ut talis sit, debere solo & puro igne coqui, assari, vel torreri in furno, aut sub

cineribus, aut intra vas aliquod ferreum aut fictile: sola enim massa sic cocta est verus & usualis panis; non vero elixa seu in aqua cocta, aut frixa seu cocta in oleo aut butiro. Vnde lagana materia huius Sacramenti non sunt, nec etiã pulles: quia quamvis forte non differant à pane specie essentiali, non sunt tamen veri panes simpliciter & absolute, nec tales secundum communem loquendi usum appellatur; carent enim ratione & forma panis constitutiva, siue hæc substantialis sit, siue accidentalis. Vnde Plinius lib. 18. cap. 8. inquit, Romanos quodam tempore non pane sed pulte usos fuisse, & Exodi 19. v. 2. & in Leuitico sæpe panes à laganis distinguuntur.

Tertio. Massam ut ex ea fiat panis Sacramentalis seu consecrabilis, debere esse coactam ex farina & aqua naturali;

rali; nam vt ait D. Tho. hic art. 7. ad 3. *Si farina admisceatur aqua rosacea, vel quicumq; alius liquor, quam vera aqua, non posset ex eo confici Sacramentum, quia non esset verus panis.* De quo licet dubitet Caietan. ab alijs fere omnibus certum esse existimatur; nisi tam modica esset permistio alterius liquoris, vt non solueret speciem, iuxta doctrinam eiusdem D. Thom. hic ad 3.

Quarto. Amydum & panem ex eo confectum non esse materiã huius Sacramenti: ait namque D. Thom. hic ad 4. *Quia amydum est ex tritico corrupto, non videtur, quod panis ex eo confectus possit fieri corpus Christi, quamuis quidam contrariũ dicant.* Quorum sententiam in 4. d. 11. quæst. 2. art. 2. quæstiuncula 2. ad 3. nõ reprobatur; vnde nonnullis videtur probabilis. Certum tamen est in eo pane non esse licitum consecrare, quia ad

minus est materia dubia.

Dicendum est 2. Materiam huius Sacramenti esse solum panem confectum ex tritico. Docet hoc D. Thom. hic, & in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 2. quæstiuncula 1. vbi & ait: *Cuius Causa est diuina institutio, quia ipse ex hoc pane conficit.*

Secundo probatur ex Concil. Florent. in Decreto Eugenij, vbi de hoc Sacramento dicitur: *Cuius materia est panis triticeus, & vinum de vite.* Sed panis triticeus est panis ex tritico confectus; ergo hic solus est materia huius Sacramenti. Nec dici potest Concil. loqui de materia principali, non de omnino necessaria. Nam eodẽ modo dici posset, cum ibidem ait Concil. vinum de vite esse materiam huius Sacramenti, & aquam naturalem esse materiam Baptismi, loqui de materia principali solum: sed hoc est

falsum; loquitur enim de materia essentiali Sacramentorum, sine qua Sacramentum perfici non potest, ut patet ex S. *Hae omnia Sacramenta; ergo &c.*

Quænam autem grana triticum sint, de quibusdam certum est, de alijs dubium. De ordeo, millio, auena, & leguminibus, certum est non esse triticum, sicque ex illis non posse confici panem pro materia huius Sacramenti.

De cæteno seu typhamihim probabilius videtur esse triticum & panem ex eo confectum posse esse materiam huius Sacramenti. Nam vel est idem cum siligine, ut multi putant; vel etiam si diuersum sit, quia siligo significat triticum candidum & selectum; eadem est ratio de illo ac de siligine, cum conficitur in aliquibus religionibus nasci ex tritico seminato, & ut hic ad 2. ait D. Thom. *Si qua fru-*

menta sunt, quæ ex semine tritici generari possunt (sicut ex grano tritici seminato in malis terris nascitur siligo) ex tali frumento panis confectus potest esse materia huius Sacramenti.

Ceterum quia multi existimant non esse triticum, & ex tritico seminato non nasci solum ob debilitatem terræ, quæ quandoque solet fructus eiusdem speciei melioris coloris & saporis producere, sed etiam per corruptionem tritici; non esset licitum panem ex centeno confectum consecrare, iuxta ea quæ diximus 1. 2. quæst. 19. art. 6. dubio 4. con. 2. Quidam recentiores hic existimant consecrare panem ex centeno confectum, quantum non sit licitum sine graui necessitate; licitum tamen esse, ne homo moriatur sine Sacramento, vel ut in die festo non maneat rotus populus sine sacrificio. *Sed hoc ego non consulerè,*
sicut

sicut nec ut consecraretur panis fermentatus: quia sicut hoc est contra præceptum Ecclesiæ latrinæ: ita & consecrare materiam dubiam; & cōmunicare infirmum, & populum audire Missam non est simpliciter necessarium ad salutem, & ab obligatione præcepti excusat carentia panis tritici.

De farre, & spelta ait D. Thom. hic ad 2. nō posse confici panem, qui sit materia huius Sacramenti. Alij cum Alberto Magno in 4. dist. 11. art. 3. contrarium asserunt, saltem de spelta. Nonnullis hæc controuersia videtur de nomine: quia in quibusdam nationibus his nominibus appellantur quædā species veri tritici, in alijs vero alix distinctæ à tritico.

Ad 1. autem factum in principio respondetur negando antecedens: ex Evangelio enim adiuncta consuetudine & tra-

ditione Ecclesiæ, Concilijque Florent. determinatione habemus materiam proximam Eucharistiæ esse panem triticum. Imo & ex ipsis Evangelij verbis: nam ut ait D. Tho. in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 2. quæstionculla 1. *Panis simpliciter dictus intelligitur de tritico, sicut oleum de oliuis.*

Ad 2. in Prouincijs, in quibus consuevit fieri panis pro Sacramento ex siligine & spelta, existimasse has esse species veri tritici. Si tamen reuera non erant, errasse, & Sacerdotes nihil effecisse. Modo vero post Concil. Florentin. nullibi consecratur panis nisi triticus.

Ad 3. respondetur, eodem argumento probari posse ex ordeo & millio posse generari substantiam panis eiusdem speciei cum pane genito ex tritico. Vnde dicendum est, antecedens

dens solum esse verum, quando in materia introducitur forma eiusdem rei homogeneæ, ut contingit, quando ex diuersis cibus generatur sanguis. Quando autem ex granis, quæ triticum non sunt, fit panis, non introducitur in materia talium granorum forma panis eiusdem speciei cum forma panis triticei, qui solus est panis simpliciter & absolute, sed forma panis alterius speciei qui non simpliciter & absolute est panis, sed cum addito, sicut & panis ordeaceus; & ideo talis panis non est materia huius Sacramenti.

ARTICVLVS IV.

Utrum hoc Sacramentum debeat confici ex pane azimo.

Conclusio est affirmans.

Dubium. An conficere hoc Sacramentum pane azimo sit de necessitate Sacramenti, aut præcepti.

GRæci scismatici non solum dicunt, non esse de necessitate huius Sacramenti conficere illud in pane azimo, sed etiam de necessitate illius esse ut conficiatur ex pane fermentato: nam ut refert Divo Thom. in 4. distinct. 11. quaestione 2. artic. 2. quaestiuicula 3. asserunt:

Non posse confici nisi de fermentato.

Præcipuum illorum fundamentum est, quia Christus in pane fermentato hoc Sacramentum confecit; quod probant: tum quia illud instituit die seu luna 13. mensis primi, in qua Iudæi non utebantur azimis, sed fermentatis panibus. Tū etiam quia Matth. 26. v. 26. vbi nos legimus, *Accipit Iesus panem*, in Græco dicitur *Arton*; sed hoc nomen *Artos*, significat panem fermentatū, quo cōmuniter utimur; ergo Christus in fermentato confecit.

Calvinus & alij hæretici nostri temporis, quāvis asserant in utroque pane, tam scilicet azimo, quā fermentato posse confici Eucharistiam, sicut & in vino albo, vel rubro; dicunt tamen fermentatum panem convenientiorē esse. Quod probant: tum quia vti azimis videtur sapere cæremonias iu-

daicas. Tum etiam, quia panis fermentatus est aptior ad cibandum hominem, & ideo magis vsualis, & communis.

Dicendum tamen est
1. Non esse de necessitate Sacramenti Eucharistiæ, conficere illud ex pane azimo aut fermentato sed in utroque confici posse. Docet hoc D. Thom. hic dicens: *Necessarium quidem est, ut sit panis triticus (sicut dictum est) sine quo non perficitur Sacramentum. Non est autem de necessitate Sacramenti, quod sit azimus vel fermentatus quia in utroque confici potest.*

Secundo probatur ex Concil. Florent. vbi referatur in compendio S. 2. sic dicitur: *Item definitum in azimo siue fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici.*

Tertio. Quia quāvis in primitiva Ecclesia Apostoli celebrarent in azimo, quem morem Romana Ecclesia ab Apostolis

tolis accepit, ut ait Innocentius III. lib. 4. de mysterijs Missæ cap. 4. Sed postea, ut dicit Leo Papa (& refert D. Thom. ubi supra) imminente hæresi Hebrionitarum, qui dicebant simul cum Evangelio legalia observanda, sancti Patres, ne eis consentire viderentur, voluerunt ad tempus instinctu Spiritus Sancti ex fermentato confici Sacramentum. Postea cessante illa hæresi, Ecclesia Romana ad pristinum morem redijt. At si de necessitate huius Sacramenti esset illud conficere in pane azimo, sancti Patres non decreuissent instinctu Spiritu Sancti, ut illud etiam ad tempus conficeretur ex fermentato: & si de necessitate Sacramenti esset conficere illud ex fermentato, non id decreuissent ad tempus, sed in perpetuum, & non rediissent ad pristinum morem; ergo &c.

Dicendum est 2. De

necessitate præcepti esse, ut Latini conficiant hoc Sacramentum in pane azimo, & Græci in fermentato. Docet hoc D. Th. hic subdens; Conueniens autem est, ut unusquisque seruet ritum suæ Ecclesie in Sacramenti celebratione. Vnde sicut peccat Presbyter in Ecclesia Latinorum celebrans de pane fermentato: ita peccaret Presbyter Græcus celebrans de pane azimo quasi peruersens Ecclesia sua ritum.

Secundo probatur ex Concil. Florent. nam ubi supra subdit; Sacerdotesque in alterutro ipsum Domini corpus conficere debere, unumquemque iuxta Ecclesia sua siue occidentalis, siue orientalis consuetudinem.

Ex his colligitur falsas esse opiniones Scoti in 4. dist. 11. quaest. 6. asserentis Græcos peccare consecrando in fermentato: & Paludani ibidem quaest. 1. art. 4. con. 2. dicentis Græcis liberum esse consecrare

re in azimo aut fermentato. Nullus enim peccat seruando consuetudinem suæ Ecclesiæ à Concilio & Romana Ecclesia approbatam, qualis est consuetudo Ecclesiæ Græcæ. Immo peccat eam non seruando, cum quisque teneatur suæ Ecclesiæ leges seruare, & prædicta consuetudo consecrandi in pane fermentato in Græca Ecclesia vim legis obtineat, nam in ea tantum ut grauer obligans recepta est, & ratione non caret, ut hinc ait D. Thom.

Quibusdam recentioribus rigurosum videri dicere Græcos peccare mortaliter, si suæ Ecclesiæ consuetudinem non seruent, sed nostræ: quia cum nostra consuetudo sit melior, non videtur res grauis, ut Græcus sequatur vel non sequatur consuetudinem suæ Ecclesiæ. Sed ego mortaliter peccare existimo; Tum propter scan-

dalum, quod inde in tali Ecclesia oriretur. Tum etiam, quia licet nostra consuetudo sit melior, consuetudo tamen Græcæ Ecclesiæ rationalis est, & ibi ut grauer obligans recepta, & hoc sufficit ut sub mortali obliget: sicut & consuetudo & lex de operibus vitæ actiue in quibusdā Religionibus sub mortali obligat, etiam si absolute melius sit vacare operibus vitæ contemplatiue. Tum denique, quia id insinuat D. Thom. hinc dicens, ita peccare Presbyterum Græcum in Ecclesia Græcorum celebrantem de pane azimo, sicut peccat Presbyter Latinus in Ecclesia Latinorum celebrans de pane fermentato: sed hic peccat mortaliter; ergo & ille, quia vterque peruertit Ecclesiæ suæ ritum.

Si quæras, an Sacerdos Latinus transiens per Græciam possit celebrare in fermentato, & Sacer-

cerdos Græcus transiens per loca Latinorum in azimo? Respondetur, id licitum esse; conuenientius tamen esse Latinum celebrare ritu Latino, & Græcum ritu Græco. Primum patet ex dictis 1. 2. quæst. 96. art. 5. du bio vnico, con. 2. vbi docuimus peregrinos & itinerantes non teneri legibus locorum, in quibus non sunt, etiam si in eis domicilium habeant sed posse se accommodare consuetudini locorum, per quæ transeunt. Secundum nõ repugnat dictis ibidem, peregrinos scilicet, & itinerantes teneri legibus locorum, in quibus reperiuntur. Nam quamuis hoc verum sit de legibus particularium locorum; non tamen de consuetudinibus generalibus totius Ecclesiæ Græcæ, aut Latinæ. Has enim seruari posse ab habentibus domicilium in qualibet earum Ecclesiarum, etiam dum pere-

grinantur in alia, approbat Summ. Pontifex, vt colligitur ex Epist. Leonis IX. ad Michaellem Episcop. Constantinop. Quod & confirmat praxis, qua videmus Episcopos Græcos per loca nostra transeuntes Græco ritu celebrare. Ratio etiam suadet, quia nimis difficile esset Sacerdoti Græco ritum Latinum discere, & Latinè celebrare, & Sacerdoti Latino discere Græcum, & Græcè celebrare.

Dicendum est 3. Rationabiliorem ac meliorem esse consuetudinem Ecclesiæ Latinæ, quam Græcæ. Docet hoc D. Thom. hic dicens; *Tamen consuetudo de pane azimo celebrandi rationabilior est.*

Secundo probatur rationibus S. Doct. quarum præcipua est: quia hæc consuetudo est conformis institutioni & facto Christi, qui vt ostendimus quæst. præced. art. 5. hoc Sacramentum
insti-

instituit die seu luna
14. mensis primi ad ves-
peram, aqua incipiebat
solemnitas azimorum,
& in ea fermentatum
comedere non licebat
Iudæis, sicque in azimo
illud confecisse colligi-
tur; ergo rationabilior,
& melior est.

Ad fundamentū Græ-
corum scismaticorum
respondetur, etiam si
verum esset, non sequi
de necessitate huius Sa-
cramenti esse, ut confi-
ciatur in pane ferment-
tato: sicut licet verum
sit Christum in pane azi-
mo confecisse hoc Sa-
cramentum, ut nos asse-
rimus, non inde sequi-
tur de necessitate Sacra-
menti esse, ut conficiat-
ur in azimo. Sed nega-
mus tale fundamentum.
Ad 1. probationem ne-
gandum est Christum in-
stituisse hoc Sacramen-
tum die seu luna 13. ut
patet ex dictis quæst.
præced. art. 5. Ad 2. pro-
bationem respondet D.
Thom. in 4. dist. 11. q. 2.

art. 2. quæstiuncula 3. ad
6. *Quod azos apud Græcos
quandoque etiam pro azimo
pane ponitur, & ideo Exodi
12. dicitur in Græco azos,
ubi nos habemus panes azi-
mos. Lucæ etiam 24. v.
30. ubi nos habemus Ac-
cepit panem, in Græco di-
citur, Azos; talem autē
panem fuisse azimum pa-
tet, nam id contigit
post resurrectionē Chri-
sti in Castello Emaus in-
tra solemnitatem azi-
morum, & septem dies
quibus Iudæi azima co-
medebant, & non lice-
bat eis nec habere in
domibus fermentatum,
ut constat Exodi 12. v.
19.*

Ad argumenta Calui-
ni & aliorum hæretico-
rum nostri temporis re-
spondetur. Ad 1. cum D.
Thom. hinc ad 2. *Quod con-
ficientes ex azimo non in-
tendunt caeremonias legis
servare, sed conformare se
institutioni Christi, & ideo
non iudicantur &c.*

Ad 2. respondetur ex
eodem S. Doctor hinc in
corp.

corp. quamuis panis fermentatus sit magis vfitatus & aptior ad cibandum: azimum tamen aptiorem esse ad vsum huius Sacramenti: Quia magis expedit sinceritati

fideliū, quæ requiritur ad vsum huius Sacramenti: secundum illud 1. Corinth. 5. Pascha nostrum immolatus est Christus, itaque epulemur in azimis sinceritatis & veritatis.

ARTICVLVS V.

Vtrum vinum vitis sit propria materia huius Sacramenti.

Conclusio est affirmans.

Definita in Concil. Florent. in Decreto Eugenij, vbi de hoc Sacramento dicitur: *Cuius materia est panis triticus, & vinum de vite.* Colligitur etiam ex verbis illis, quæ Christus post consecrationem calicis dixit Matth. 26. v. 29. *Non bibam amodo de hoc genimine vitis.* Vnde certa est secundum fidem.

Ex illa colligitur nõ esse materiam huius Sacramenti vinum malorũ

granatorum, vel mororum, aut pomorum, vt docet D. Tho. hinc ad 1. quia non est vinum de vite. Nec acetum vt hinc ad 2. ait S. Doctor quia fit per corruptionem vini, & non est vinum nisi corruptum: Bene tamen vinum accessens, quamuis peccet conficiens de illo, & graue ac mortale peccatum sit, si notabile dubium est an sit acetũ, ob periculum cui committitur Sacramentum.

Nec

Nec agrestam seu omphacium, ut hic ad 3. dicit D. Thom. quia est in via generationis, & nondum habet speciem vini: bene tamen mustū, quia iam habet speciem vini, quamvis indecens sit & prohibitum in eo recenter ex vuis expresso fieri consecrationem ob eius impuritatem, fieri tamen posset in

necessitate; etiam si botrus in calice præmeretur.

De vino congelato, quidam affirmant esse materiam sufficientem, alij negant: omnes tamen asserunt peccatum esse illud consecrare. Soluta congelatione, si verum vinum esse constat, licite consecrari potest.

ARTICVLVS VI.

Virum aqua sit vino permiscenda.

Conclusio est affirmans.

Peccatum mortale esse aquam vino non permiscere colligitur ex Concil. Trident. sess. 21. cap. 7. ubi dicitur: *Præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo permiscerent.* Huius enim præcepti transgressio non potest non esse mortalis culpa. Nec dici po-

test materiam esse leuē: nam quamvis permiscio aquæ modicissimæ secundum se absolutè res parua & leuis sit, in ordine tamen ad hoc Sacramentum res est grauissima, ob rationes ibi à Concilio, & hinc à D. Thom. assignatas; ob imitationem scilicet Christi, quem in vino aqua per-

misto hoc Sacramentum instituisse creditur: & ob representationē passionis eius, in qua aqua simul cum sanguine à latere eius exijt: & ob significationem effectus huius Sacramenti, qui est vnio populi fidelis cum Christo capite.

ARTICVLVS VII.

Vtrum permissio aquæ sit de necessitate huius Sacramenti.

Conclusio est negans.

Oppositum huius tenet Armacanus lib. 9. de quæst. Armen. cap. 9. & probat ex verbis S. Cypriani Epist. 3. ad Cæcilium, quæ refertur de consecrat. dist. 2. nam can. Sic in sanctificando, dicitur: Sic calix Domini non est aqua sola, & vinum solum, nisi utrumque miscceatur, quomodo nec corpus Domini potest esse sola farina, nisi utrumque adunatum fuerit & conularum. Et can. Scriptura, subditur: A Domino admoniti & instructi sumus, ut cali-

cem Domini cum vino mistum, secundum quod Dominus obtulit offeramus. Ergo sicut mistio aquæ cum farina est de necessitate huius Sacramenti, ita permissio aquæ cum vino: & sicut quia Dominus obtulit & consecrauit viam vitis, hoc est materia necessaria: ita quia obtulit & consecrauit viam aquæ permixtum, aquæ permissio necessaria erit, ut validum sit Sacramentum.

Sed conclusio D. Thomeo certa est, ut opi-

nio Armachani impro-
babilis censeatur. Est e-
nim contra communem
sententiam omnium sco-
lasticorum asserentium
vinum solum valide cō-
secrari, ex illoque hoc
Sacramentum confici,
etiam si sacerdos aquā
in calice apponere obli-
uiscatur. Quod & col-
ligitur ex verbis S. Cy-
priani, ex quibus D. Tho-
mas hic conficit argum. Sed
contra, & referuntur in
prædicto can. *Scriptura*.
Dicit enim simplicitati
aliquorum prædecessio-
rum, qui aquam vino
non miscuerant, posse
veniam concedi; quo
indicat male quidem fe-
cisse, sed non inualidū
Sacramentum confecif-
se. Colligitur etiam ex
Concil. Florent. In De-
creto Eugenij, vbi ma-
teriam huius Sacramen-
ti dicit esse vinum de
vite; & quamvis aquam
vino esse permiscendam
subdat, huius tamen ra-
tionem non assignat,
quia sic de necessitate

Sacramēti, sed quia hoc
Ecclesia semper serua-
uit, & ne ab hac vniuer-
salis Ecclesiæ discrepant
consuetudine, illam Ar-
menos debere imitari.

Ad 1. vero D. Cypria-
ni auctoritatem respon-
det S. Thom. hic ad 1.
*Quod verbum Cypriani est
intelligendum secundum
quod dicitur illud esse non
posse, quod conuenienter esse
se non potest. Et sic simili-
tudo illa attenditur, quan-
tum ad id quod debet fieri,
non autem quantum ad ne-
cessitatem. Nam aqua est de
essentia panis; non autem
de essentia vini.*

Ad 2. auctoritatem
respondetur, illam ad-
summum probare per-
missionem aquæ esse de
iure diuino, quod multi
concedunt cum Mag. So-
to in 4. dist. 9. quæst. 1.
art. 6. Sed alij nec etiā
de permissione aquæ ef-
se diuinum præceptum
existimant. Quod & in-
dicant Concil. Florent.
in Decreto Eugenij, &
Trident. Sess. 22. cap. 7.

dum solius praecepti Ecclesiastici mentione faciunt. Et ad verba S. Cypriani respondetur, illam admonitionem & instructionem Domini, non significare necessitatem Sacramenti, aut praeceptum à Christo impositum, sed quod suo exemplo docuit, ex quo Ecclesia sumpsit occasionem illud præcipiendi.

Nec factum Christi inducit necessitatem huiusmodi, aut praeceptum diuinum: sicut nec quia consecrauit in azimo infertur Sacramentum non posse confici nisi in azimo, aut de hoc esse praeceptum diuinum, cum Ecclesia Græcis concedat, ut in fermentato Sacramentum conficiant.

ARTICVLVS VIII.

Utrum aqua debeat in magna quantitate apponi.

Conclusio est negans.

Dubium. An aqua, quæ in calice apponitur, debeat prius conuerti in vinum, ut in sanguinem Christi conuertatur.

PARTEM negantem tenent quidam recentiores, & probant 1. Patres dicunt, aquam offerri, benedici, conse-

crari, & consecratione mutari in sanguinem: sed hæc essent falsa, si necessario ante consecrationem verti deberet

in vinum, quia non aqua
 sed vinum consecraretur,
 & mutaretur in sanguinem;
 ergo &c. Maior probatur,
 nam aquam offerri & benedici
 dicunt Alexander I. S. Cyprianus,
 & Concil. Martini Papæ,
 quorum verba referuntur de
 consecrat. dist. 2. in primis
 quatuor Canonibus. Aquam
 consecrari, & consecratione
 conuerti in sanguinem, dicunt
 Paphlagonius lib. 1. de corp.
 Christi cap. 11. his verbis:
*Aqua consecratur, non quod
 aqua permaneat, sed veretur
 in sanguine &c. Constat igitur
 & si tria prius ponantur, non
 nisi caro & sanguis postea
 creditur.* D. Algerus lib. 1. de
 Sacrament. corpor. Domini,
 cap. 16. vbi ait: *Cum enim
 vinum pro Christo, aqua sacrificatur
 pro populo, & utrumque
 vnum sanguis fiat &c. Sed
 licet in mensa Domini tria
 consueuantur munera, sunt
 tamen duo per quam sacrificatur.
 Est aqua mista prius*

*vinum: sed quando sacra-
 tur, non nisi sanguis erit.* S. Am-
 brosius lib. 4. de Sacram. cap. 5.
 inquit: *Ante verba Christi,
 Calix est vinum & aqua plenus:
 vbi verba Christi operata fuerint,
 sanguis efficitur.* S. Augustinus
 asserens: *Aqua mittitur in
 calicem, & fit sanguis consecra-
 tione verbi celestis.* D. Damasc.
 lib. 4. fidei, cap. 14. vbi Christus
 ait, *Panem sui ipsius corpus
 facere, & vinum, & aquam
 sanguinem.* Et S. Iustinus
 Apologia 2. pro Christianis sub
 finem, vbi dicit: *Diaconi dans
 unicuique eorum qui ad-
 sunt percipiendum panem,
 vinum, & aquam, qua est
 gratiarum actione consecrata
 sunt.*

Secundo. Multo certius est,
 totum quod continetur in
 calice, per legitimam consecra-
 tionem conuerti in sanguinem,
 quam aquam prius conuerti in
 vinum: sed hoc esset falsum,
 si necessario deberet prius
 conuerti in vinum quam

in sanguinem, ut per se patet, ergo non est necesse eam prius conuer-
 ti in vinum. Maior probatur, quia multi putant fide tenendum esse, totum liquorem contentum in calice, legitima facta consecratione, conuer-
 ti in sanguinem, quod & colligitur ex Patribus præced. arg. citatis absolute id asserentibus tanquam rem certam & indubitatam; & quia alias falsa esset forma calicis, sicut & falsa esset forma corporis, si absolute pronunciaretur super hostias, inter quas essent aliquæ hostiæ chartaceæ, aut forma calicis super calicem mistum vino & oleo. Cōtra vero nunquam fuit in Ecclesia iudicatum pertinere ad fidem, an aqua conuertatur in vinum, cum semper id plurimi negauerint, qui nunquam fuerunt in Ecclesia reprehensi.

Tertio. Aqua mista vino nunquam conuer-
 tur in vinum; sed quoad

doque conuertitur in sanguinem Christi; ergo ad hoc non est necessarium ut prius conuertatur in vinum. Maior probatur 1. quia Arist. Plinius, omnesque medici & chymici id affirmant. Secundo, quia potest aqua post mixturem iterum separari, quod non esset, si in vinum conuersa esset. Tertio, quia corpora simplicia, qualis est aqua, non nutriunt, quia non possunt immediate in mista conuer-
 ti, ac proinde nec aqua in vinum. Quarto, quia aqua est tenacissimæ naturæ; unde si eam iniicias in candentem ollam ferream, si vapores alambico excipias, totam omnino integram recipies. Quinto, quia nec vinentia totum cibum aut potum possunt integre in suam substantiam conuertere, nec ignis totam materiam quam comburit, cum relinquat cineres & fuliginem;

ginem; ergo nec vinum totam aquam poterit in se conuertere. Sextò, quia vinum semper proportionabiliter perdit virtutem suam pro multitudine aquæ, quæ ei imponitur, & si guttatim & per interualla imponas, cum tamen contrarium cõtingat in ijs, quæ alias res in suam substantiam cõuertunt. Septimò, quia & si fortia valde vina possent paruum quantitatem aquæ in se conuertere, non tamen tenuia: & quamuis possent, non tamen tam breui tempore, quale est cõmuniter in priuatis Missis ab Offertorio vsque ad consecrationem, & multo minus quando quis post consecrationem corporis recordatur se non imposuisse aquam calici, & secundum Rubricas Romanas statim eam imponit, & consecrat; ergo saltem tunc aqua immediate cõuertitur in sanguinem Christi; alias

Ecclesia in prædictis Rubricis iubens misceri aquam vino exponeret Sacerdotem periculo proferendi formam falsam, & offerendi populo adorandam aquam pro sanguine Christi.

Dicendum tamen est: vt aqua in calice apposta conuertatur in sanguinem Christi prius debere conuerti in vinum. Docent hoc cõmuniter Theologi, nec vllus præter prædictos recetiores oppositum dixit vnquam. Afferunt quidem viri grauissimi & scientia & dignitate eminentissimi, aquam simul & vinum transubstantiari in sanguinem Christi, hocque semper credidisse sanctam Romanam Ecclesiam, hæresimque hoc sæculo obortam esse negantium aquam vino mistam mutari in sanguinem. Sed hoc non opponitur nostræ conclusioni, quæ neque id negat, sed asserit, aquam vino mistam quæ muta-

tur in sanguinem Christi & quæ simul cum vino transubstantiatur in illum, esse aquam vinum factam ieu in vinum cōuersam: neque est hæresis hoc sæculo obortas; hoc enim asserere manifesta insania est, quam nec somniantur prædicti viri doctissimi.

Probatur ergo nostra conclusio i. cum D. Tho. hic ex cap. Cum Mertha, De celebratione Missarum, ubi cum ab Innocentio III. quesitum esset, utrum aqua cum vino in sanguinem Christi conuertatur, respondit, de hac re varias esse Scolasticorum opiniones; Aliquibus enim videtur, quod cum de latere Christi duo præcipua fluxerint Sacramenta, redemptio in sanguine, ac regenerationis in aqua: in illa duo vinum & aqua, quæ commiscetur in calice, diuina virtute mutantur. Alij vero tenent, quod aqua cum vino transubstantiatur in sanguinem, cum in vinum

transcat mista vino, licet physici contrarium assueverunt, qui aquam à vino per artificium posse asserunt separari. Præterea potest dici, quod aqua non transit in sanguinem, sed remanet prioris vini accidentibus circumfusa. Ex quibus tribus opinionibus quænam tenenda sit, subdit: Verum inter opiniones prædictas illa probabilior iudicatur, quæ asserit aquam cum vino in sanguinem transmutari. Ergo cum hæc sit secundum opinio asserens aquam cum vino transubstantiari in sanguinem, cum in vinum transcat mista vino; illam probabiliorē esse iudicat. Et cum talis opinio rationem reddat, cur aqua in sanguinem transubstantiatur, quia in vinum transit; sentit absque dubio Pontifex, non posse aquam transubstantiari in sanguinem Christi, nisi prius in vinum transcat seu conuertatur.

Respondent prædicti
rege-

Recentiores Pontificem proferentē suā sententiam non dicere secundam sententiam, aut eorum qui dicunt aquam prius conuerti in vinū, esse probabiliorē, vt aliqui illum male citāt, sed probabiliorē esse eorum sententiam, qui dicunt, aquam cum vino in sanguinem transmutari; vt ostēdat se abstrahere ab eo quod prius in vinum sit conuersa, necne.

Sed ij auctores ante omnia D. Thomæ aduersantur, qui sententiā Pontificis ita refert. *Et ideo sicut ipse dicit, aliorum opinio probabilior est, qui dicunt aquam conuerti in vinum, et vinum in sanguinem.* Deinde fallum esse quod asserunt ipsi, probatur: nam Pontifex vnā ex tribus opinionibus ab ipso relatis asserit esse probabiliorē, cum dicat: *Inter opiniones prædictas illa probabilior iudicatur, &c.* Sed non primam, nec tertiā,

vt patet; ergo secundā, que sola asserit, aquam cum vino in sanguinem transmutari. Respondent, Pontificem secundam sententiam fecisse bimembrem, vt contineat mediatam conuersionem, quam aperte recitat: & immediatam, quam insinuat tantum breuiter, negando secundum phisicos conuersionem in vinum, & nihilominus absolute approbando conuersionem in sanguinem. Sed quis non videt hoc grati & sine fundamento dici? Etenim Pontifex non quatuor, sed tres tantum opiniones retulerat, & secunda apud Scholasticos non erat bimembris, sed tantum assererat, aquam cum vino transubstantiari in sanguinem, quia transit in vinum, licet phisici contrarium asseuerent. Si vero ipse illam bimembrem fecisset, nullam ex prædictis Scholasticorum opinionibus pro-

probabiliorem dixisset, sed quam ipse proponebat, quæ reuera quarta esset attribus prædictis distincta, & partim cum secunda conueniret asserendo conuersionem in sanguinem, & partim cum tertia negando conuersionem in uinum. Falsum est etiam Pontificæ physicorum assecurationem approbasse, & secundum alios negasse conuersionem aquæ in uinum: nam potius, sicut & secunda sententia, non curauit de tali physicorû assecuratione, eam falsam esse existimans; sed cum eadem secunda sententia dixit, aquam in uinum transire, unumque cum illa fieri: *Ut expressus elaceat proprietates Sacramenti. Nam cum aqua multa sint populi multi: ideo uino aqua unitur, ut Christo populus adunetur &c. ut qui est unum cum Patre per ineffabilem unitatem fiat unum nobiscum per admirabilem unionem.* Hoc enim dixit Ponti-

fex respiciens ad id quod secunda opinio dixerat de aqua, *Cum in uinum transeat mista uino.* At non est necesse, ut eodẽ prorsus modo populus Christo adunetur, quo uino aqua unitur; sicut nec Christus fit unum nobiscum per admirabilem unionem eodem prorsus modo, quo ipse est unum cum Patre per ineffabilem unitatem. Unde ridiculû est, quod prædicti recentiores dicunt, Pontificem his uerbis insinuasse, quod sicut per gratiæ & donorum communicationem, salua manente nostra natura, unimur Christo: ita aqua uniatu r uino participando solas qualitates.

Secundo probatur conclusio ex Concil. Florent. ubi in Decreto Eugenij Papæ III. de Eucharistia dicitur: *Cuius materia est panis triticus, & uinum de uise, cui ante consecrationem aqua modicissima admisceri debet.*

Cur enim modicissima aqua admisceri vino præcipitur, nisi ut cito, & facilius conuertatur in vinum, in quod si non conuertitur, non potest conuerti in sanguinem Christi? In hunc etenim non conuertitur nisi quod est materia Eucharistiæ: sed aqua non conuersa in vinum non est materia Eucharistiæ, cū huius materia, vt ait Concilium, sic vinum de vite, & aqua non conuersa in vinum non sit vinum; ergo non potest conuerti in sanguinem Christi. Respondent prædicti recentiores, vinū esse per se & necessariam materiam Sacramenti: aquam verò nō necessariam nec per se, sed tantum quatenus mista vino eiusdem qualitates & species aliqua ratione participat, ita vt quamuis secundum substantiam sit aqua, secundam apparentiā externam sit vinum, appareatque conuersa in vi-

num, quod quia aquæ appositæ vino in magna quantitate ita vt vinum excedat conuenire nequit; ideo modicissimā ei admisceri præcipitur. Contra hoc tamen est, quia sicut materia Baptismi est aqua naturalis secundum substantiam, & non secundum solam apparentiam externam: ita materia Eucharistiæ est vinum non secundum solam apparentiam, sed secundum substantiam; alias enim, si guttula aquæ rosacæ, aut sanguinis agni admisceretur vino in calice, & manente substantia sanguinis aut rosacei liquoris, appareret in vinum conuersa, & secundum apparentiam externam vinum putaretur, & vini qualitates participaret, esset materia Eucharistiæ, quæ posset in sanguinē Christi conuerti; ergo si aqua vino mista solum est vinum secundum externam apparentiam,

& non secundum substantiam, non est materia Eucharistiae, nec in sanguinem Christi conuer-
ti potest. Confirmatur, si in calice non remaneret nisi haec aqua quae solum secundum apparentiam externam est vinum, annihilante Deo substantiam vini ibi existentis, non posset consecrari; ergo nec consecrari potest dum est coniuncta cum vino substantiam vini habente: nam haec coniunctio non tribuit illi materiam esse Eucharistiae, sicut nec cuiusque alteri rei quae solum secundum apparentiam externam est vinum.

Tertio probatur ex Concilio Tridentino. sess. 13. cap. 3. & can. 2. dicente mirabilem conuersionem quae fit in Sacramento Eucharistiae, esse *Totius substantia panis in corpus & totius substantia vini in sanguinem, manentibus dumtaxat speciebus panis & vini, ubi*

cum solius substantiae panis & vini & illorum accidentium fiat mentio, indicat Concilium solam substantiam panis & vini conuer-
ti in corpus & sanguinem Christi, & sola accidentia panis & vini manere sine subiecto: atsi aqua vino permista & non conuersa in illud conuerteretur in sanguinem Christi, non esset hoc verum, nam in sanguinem Christi conuerteretur aqua quae non est vinum, & eius accidentia manerent sine subiecto; ergo &c. Confirmatur, ex his Concilij verbis conuincitur, calicem, qui aliquando est in vino, non conuer-
ti in corpus vel in sanguinem Christi, & eius accidentia non manere sine subiecto, quia non est panis nec vinum secundum substantiam; ergo etiam conuincitur, neque aquam quae non est conuersa in vinum, nec est vinum facta,

ta, non conuerti in sanguinem Christi, nec eius accidentia manere sine subiecto.

Ad 1. autem factum in principio respondeatur, Patres loqui de aqua facta vino seu in vinum cōuersa: sicut enim Exodi 7. v. 12. dicitur, *Deuorauit virga Moyse virgas eorum*, quod intelligendū est de virga conuersa in colubrum: ita quando Patres dicunt, aquā mistā vino offerri, benedici, consecrari, & cōsecratione mutari in sanguinē, intelligendi sunt, de aqua iam vinum facta & cōuersa in vinū. Vnde Patres quotū verba referuntur de consecrat. d. 2. præsertim S. Cyprianus can. *Sic*, dicunt, aquā, vt benedicatur & offeratur in hoc Sacramēto, debere adunari vino sicut adunatur panis, qui ex ipsa & farina conficitur, in quo constat non manere secundum substantiam, sed panem factam & in pa-

nem conuersam. Quod etiam dicunt Paschasius & D. Algerus, aquam cōsecrari & sacrificari & in sanguinem verti, aut sanguinem fieri, de illa vt conuersa in vinum intelligendum; quam, licet iam sit vinū facta, vt distinctam à vino cōnumerant: tum ob significationem, quia per vinum significatur Christus, & per aquam conuersam in vinum populus, qui Christo adunatur: tum etiam ob terminum a quo talis conuersionis, qui est aqua distincta à vino. Et eodem modo intelligendū est quod asserunt SS. Ambros. August. Damasc. & Iustinus, de aqua scilicet in vinum conuersa; sic enim sanguis efficitur verbis consecrationis; & sicut Ioan. 2. v. 9. dicitur, *Gustauit archiziclinus aquam vinū factā*, & Psal. 80. v. 17. *Cibant eos ex adipe frumenti*, conuerso scilicet in panem: ita aqua facta vinum, & in

in ipsum conuersa dicitur consecrari, & consecratione fieri sanguinem Christi & in ipsum conuerti.

Ad 2. respondetur maiorem intelligendam esse de toto quod continetur in calice ut materia Eucharistiae; si enim culex contineretur in calice cum vino, non conuerteretur in sanguinem Christi; nec tamen propterea forma calicis esset falsa, nisi forte Sacerdos intenderet absolute consecrare totum, tam scilicet quod est materia, quam quod non est materia Eucharistiae, iuxta ea quae diximus hic artic. 2. dubio unico con. 3. ad finem. Vnde si aqua mista vino conuersa sit in ipsum, certum est secundum fidem, ipsam, ac proinde totum quod vini, & aquae appositum est in calice, conuerti per legitimam consecrationem in sanguinem Christi. Si vero non sit conuersa in ipsum,

sed substantiam aquae retineat, falsum est ipsam ac proinde totum quod continetur in calice conuerti in sanguinem Christi, nam non totum est materia Eucharistiae. Cumque recentiores praedicti asserant aquam nunquam conuerti in vinum, nunquam verificare possunt (sicut nos verificamus) totum quod vini & aquae appositum est in calice conuerti in sanguinem Christi, pertinere ad fidem, quae enim audebit dicere, de fide esse aquam non conuersam in vinum in sanguinem Christi conuerti? Sicque Patribus & alijs illud asserentibus manifeste aduersatur.

Ad 3. respondetur negando maiorem: si enim aqua, ut ait S. Augustin. lib. 1. de mirab. Sac. Scrip. cap. 18. vel illius operis Auctor, *Cum per vitis arborem infunditur, in vino saporem & calorem mutatur, cur non poterit* mista

missa vino conuerti in
 vinū? Ad probationem
 dico, Aristotele opposi-
 tum docuisse lib. 1. de
 generat. cap. 5. lect. 14.
 apud D. Th. & cap. 10.
 lect. 25. apud D. Thom.
 Vnde S. Thom. infra q.
 77. art. 8. ait: *Gutta aqua*
multo vino permista tran-
sit in speciem vini, ut dici-
tur in primò de generatio-
ne. Verba Aristot. cap.
 10. citato hæc sunt: *Fa-*
rum autem verum, qua fa-
ciendi vim habent & pa-
tiendi, omnesque facile di-
uidi possunt, multa quidem
cum paucis, & magna cum
paruis copulata permistione
non faciunt, sed eius quod
superat amplificatione. Al-
tera enim in eam, qua su-
perior est, mutatur, veluti
Gutta vini decem millibus
amphorarum aqua non ad-
miscetur. Species enim tolli-
tur, atque in totam aquam
vertitur. Vbi licet in gut-
ta vini exemplum po-
nat, eadem est ratio de
gutta aquæ multo vino
apposita, cum tunc vinū
sit res superior, vnde in

ea exemplum posuerat
 cap. 5. dicens: *Ut cum*
aquam vino admisces. Nã
in admistionem etiam id
quod superat, ut vinum,
nominetur. Apud Pliniū
 hoc legi lib. 16. cap. 35.
Hedera mira proditur vniu-
ra ad expertenda vina: si
vai fiat ex ligno eius, vina
transfundere, ac remanere
aquam, si qua fuerit mista.
 Ad quod, & quod dicunt
 Chymici, per immisio-
 nem medullæ iunci, aut
 per spongiam oleo im-
 butam atrahi ex vino a-
 quam quæ illi admista
 est; responderi solet,
 hanc non esse veram a-
 quam, sed liquorem quæ-
 dam ipsius vini nondum
 exacte decoctum aquæ
 similem eiusdem substan-
 tiæ cum vino saltem dū
 est in illo. Dicit etiam
 potest, tunc generari a-
 quam illam, si vera est,
 ex vapore vini, cui aqua
 admista fuerat & in il-
 lud conuersa, attracto
 ab hedera ligno, vel me-
 dulla iunci, aut spongia
 oleo imbuta; eodem
 pro-

prorsus modo quo ex terra vapore attracto à sole generatur aqua in media aëris regione, vt docet Arist. lib. 1. Meteor. cap. 9. Ad 2. probationem hinc patet quid sit dicendum. Retorque-ri etiam potest contra arguentem: nam quoque ex speciebus vini consecrati separari possent species aquæ, tuncque sub illis maneret sanguis Christi, cum tamen sit puræ aquæ. Ad 3. probationem dico quicquid sit de illo, an scilicet aqua nutriat vel non, Aristotelem & D. Thom. lib. 1. de Generat. cap. 5. lect. 14. asserere eandem esse rationem de missione, ac de nutritione & augmento: sicut enim cibus inquit ibi S. Doctor, *Non manet: conuertitur enim in substantiam eius quod nutritur & augetur; ostendit (Aristoteles scilicet) etiam in missione esse simile, quando parum de aqua admiscetur multo vino. Ad*

4. probationem dico; illud ideo esse, quia aqua difficile conuertitur in ignem, cum quo non permiscetur, in liquores tamen, cum quibus permiscetur facile conuertitur vt statim dicemus. Ad 5. probationem neganda est consequentia: nam vt ait Aristot. lib. 1. de Generat. cap. 10. *Humida corpora permiscetur maximè. Ex his enim quæ diuisa sunt, id quod liquoris vim habet maxima terminari potest, nisi viscosum sit.* Sicut autem liquores, nisi viscosi sint, vt oleum, facile permiscetur: ita facile vnus secundum se totum conuertitur in alium superantem. Cum autem alimentum & materia ignis, non permisceantur cum viucentibus, aut igne, nõ totaliter conuertuntur in illa, sicut aqua conuertitur in vinum. Ad 6. probationem dicto, etiam viucentia pro multitudine alimentis per-

perdere vim conuertendi illud in propriam substantiam; si enim multum sumant etiam paulatim buccellis aut guttis acceptis, nō possunt illud digerere, nam agendo repatiuntur: & quamuis illo accepto in quātitate moderata possint se ad pristinum statum reducere, hanc tamen virtutem perdunt post multum tempus, & sic tandem moriuntur. Cum autem liquores, vt vinum, careant anima viuente, non opus est, vt eodem modo quo viuētia possint se ad pristinum statum reducere, sed semper in illis perseverat diminutio virtutis disponens ad eorū corruptionem; sicque imposito liquore alio diuersæ qualitatis etiā guttatim ac per intervalla, non crescit virtus conuertendi illum in se ipsos, sed semper magis ac magis dimiuitur. Ad 7. probationem diso, etiam tenuia vina

posse parum aquæ in se conuertere, & quamuis non in tam breui tempore quo fortia; sufficiens tamē esse, quod intercedit in Missis priuatis ab Offertorio vsque ad consecrationem, imo & minus; nam cum aqua facile vino misceatur, vt pote humidam non viscosam, breui tempore in illud conuertitur. Et sicut requiritur aliquod tempus, vt aqua in vinum conuertatur, ita & vt qualitates vini recipiat eo modo, vt secundum apparentiā vinum censeatur. Vnde cū secundum sententiam prædictorum recentiorum aqua non possit consecrari, nisi secundum apparentiam sit vinum; nō magis vitant ipsi in-cōueniens & periculum non consecrandi totum liquorem contentum in calice, quando verba statim ac aqua est vino apposita proferuntur secundum Rubricas Romanas, quam vos; nam

Y qua-

qualitates quas ipsi dicunt facere aquam vinum secundum apparentiam, nos dicimus aquam ultimo aut saltem valde proximè disponere ad formam vini, quæ simul est cum vltima dispositione; sicque si illud breuissimum tempus sufficit vt aqua vinum omnino appareat, ita & vt in vinum conuertatur. Quod si aliquando verba consecrationis pro-

ferantur, antequam aqua tales qualitates recipiat, & in vinum conuertatur, non propterea forma est falsa: quia Sacerdos non intendit consecrare totum quod est in calice absolute, sed solum totum quod in eo est materia Eucharistiae, nisi forte habeat peruersam & sacrilegam intentionem, iuxta ea quæ diximus ad secundum.

QVÆST. LXXV.

De conuersione panis & vini in corpus & sanguinem Christi.

ARTICVLVS PRIMVS.

Verum in hoc Sacramento sit corpus Christi secundum veritatem.

Conclusio est affirmans.

CERTA est secundū fidem definita in Cōcilio Romano sub Nicolao II. contra Berengarium vt patet ex can. *Ego Berengarius*, de consecrat. dist. 2. & in Cōcilio Trid. sess. 13. can. 1. cōtra Uviclef & alios hæreticos nostri temporis his verbis: *Si quis negauerit in Sanctissima Eucharistia Sacramento contineri vere realiter, & substantialiter corpus & sanguinem vna cum anima & diuinitate Domini nostri Iesu Christi, ac proinde totum Christum, sed dixerit tantummodo esse in eo, vt in signo, vel figura, aut uirgure; anathema sit.*

Probari posset multis, sufficiant tamē nobis verba Christi Matth. 26. v. 26. Marci 14. v. 22. Lucæ 22. v. 19. & 1. Corinth. 11. v. 24. Hoc est corpus meum, quod pro uobis tradetur. Quibus aperte contrarium est quod dicunt hæretici, corpus Christi non esse in hoc Sacramento vere & rea-

liter, sed solum vt in signo vel figura: sicut præbente aliquo alijs aquam quæ videtur uinum (qualem ego vidi & bibi in Castio de Salsas) & dicente: Hoc est aqua; qui diceret sub illis accidentibus non esse aquam vere & realiter, verbis eius contrarium assereret.

Respondent hæretici, hæc verba non esse prolata à Christo in sensu proprio, sed sub tropo & figura, sensumque esse: Hoc quod do vobis significat corpus meum, vel est figura corporis mei, sicut cum Paulus dicit 1. Corinth. 10. v. 4. *Petra autem erat Christus*, sensus est, petra erat figura Christi: & cum Ioseph dixit Pharaoni Gen. 41. v. 26. *Septem boues pulchra, & septem in spica plena, septem ubertatis anni sunt*, sensus est, significant septē annos ubertatis. Contra hoc tamen est, Christus hæc verba vere pro-

ferre potuit in sensu proprio, in quo nec Paulus, nec Ioseph proferre potuerunt, quæ dixerunt; ergo in illo sunt intelligenda, & non sub tropo & figura: nam ut ait S. Aug. lib. 3. de doctrina Christiana cap. 10. in sermone Dominico id solum figuratum censendum est, quod ad fidei veritatem, vel morum honestatem proprie referri non potest. Antecedens probatur, Christus, cum in cœna accepit panem, deditque Discipulis, potuit efficere ut sub speciebus illis panis non esset substantia panis, sed suum corpus contineretur, hoc enim non negabunt hæretici prædicti, nisi

negantes Dei omnipotentiam velint amplius insanire, ergo cum dixit, *Hoc est corpus meum*, in proprio sensu id vere dicere potuit, nam verum esset contentum sub illis speciebus esse vere & realiter suum corpus, qui est sensus proprius illorum verborum. Nec opus esset, ut ante prolationem talium verborum suum corpus sub illis speciebus constitueret, sed posset efficiendo ut corpus suum sub illis contineretur, verba illa vere proferre in sensu propriissimo: sicut & qui efficiendo lineam diceret, hæc est linea, hoc vere diceret in propriissimo sensu.

ARTICVLVS II.

Vtrum in hoc Sacramento remaneat substantia panis & vini post consecrationem.

Conclusio est negans.

Dubium. An hac conclusio sit vera & certa secundum fidem.

PARS negans probatur
 1. hoc Sacramentū
 Eucharistiæ sæpe vocatur panis, & vinum in Scriptura, vt 1. Corin. 10. v. 16. *Panis quem frangimus nonne participatio corporis Domini est?* Et cap. 11. v. 28. *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat.* Et Matt. 26. v. 29. *Non bibam amodo de hoc genimine vitis.* Ergo in eo remanet substantia panis & vini post consecrationem.

Secundo probabile est, in hoc Sacramento manere existentiam, & substantiam panis

& vini; ergo & manere saltem aliquid substantiæ panis & vini, talis enim existentia & substantia non accidens, sed substantia est. Antecedens probatur: Tum quia probabile est, existentiam substantiæ & accidentis non distingui realiter; ergo cum accidentia, quæ manent in hoc Sacramento, verè existant eadem existentia, quæ antea existebant, simul cum illis manet existentia panis & vini. Tum etiam, quia talia accidentia, cum

per se existant, subsistunt; sed non alia subsistentia quam panis, & vini; ergo hæc manet cum illis.

Dicendum tamen est; Conclusionem articuli veram, & secundum fidem certam esse. Probatur 1. ex Concil. Trident. sess. 13. can. 2. ubi diffinitur: *Si quis dixerit in sacrosancto Eucharistia Sacramento remanere substantiam panis & vini una cum corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi; anathema sit.*

Secundo probatur ratione D. Thom. hîc: Non potest corpus Christi aliter incipere esse de nouo in hoc Sacramento, nisi per conversionem substantiæ panis in ipsum: sed quod conuertitur in aliquid, facta conversione non manet; ergo in hoc Sacramento non manet substantia panis post consecrationem. Idem est de substantia vini, ut simili argumento probari po-

test. Maiorem ait Mag. Soto in 4. dist. 9. quæst. 2. art. 2. sumpsisse D. Th. ex Concil. Lateran. cap. *Firmiter*, de Sum. Trinit. sicque illius impugnatores non solum contra D. Thom. sed etiam contra Sanctiones Ecclesiæ argumentari. In prædicto enim Concilio non datur alia ratio præsentis, nisi transubstantiatio; cum autem effectus non possit esse sine causa, recte ait D. Thom. nõ posse corpus Christi aliter incipere esse de nouo in hoc Sacramento, nisi per conversionem substantiæ panis in ipsum. Est tamen difficultas, an prædicta maior sit intelligenda de potentia Dei absoluta, an verò solum de potentia ordinata. Paludanus in 4. dist. 11. quæst. 2. Capreolus ibidem quæst. 1. & Ferrariensis 4. contra gentes cap. 63. intelligendam esse asserunt etiam de potentia Dei absoluta. Caiet. hîc 5.

Ad euidenciam, & Mag. Soto vbi supra dicunt intelligendam esse de potentia Dei non absoluta, sed ordinata. Mihi vtramque sententiã veram esse posse videtur. Si enim maior D. Thom. accipiatur supposito eo quod de facto contingit, corpus scilicet Christi incipere esse in hoc Sacramento absque vlla sui mutatione, intelligenda est de potentia Dei absoluta, ita vt per hanc fieri non possit, vt corpus Christi absque vlla sui mutatione incipiat esse de nouo in hoc Sacramento sub speciebus panis, nisi per cõuersionem substantiæ panis in ipsum. Insinuat hoc D. Thom. hic & clarius in 4. dist. 11. quæst. 1. art. 1. quæstiuncula 3. vbi hoc fieri non posse dicit: *Ex hoc quod impossibile est aliquid esse nunc, cum prius non fuerit, nihil ipso mutato, vel aliquo in ipsum: nec posset etiam per miraculum fieri, sicut quod*

esset animal rationale mortale, & non esset homo. Et ad 3. Ad hanc positionem sequitur grauis inconueniens, quam quid contradictoria sine simul vera, quia ponit d. definitionem, scilicet aliter nunc quam prius, & non potest ponere definitum, scilicet motum, neque in corpore Domini, neque in substantia panis. At non possunt etiam per Dei potentiam absolutam contradictoria esse simul vera, nec definitio esse sine definito potest; ergo nec etiam potest per Dei potentiam absolutam corpus Christi absque vlla sui mutatione incipere esse de nouo in hoc Sacramento, nisi per cõuersionem substantiæ panis in ipsum, qua substantia panis mutetur. Confirmatur, Deus quia nullo modo mutatur, non potest incipere esse de nouo in creatura, sine mutatione creaturæ; ergo nec corpus Christi in hoc Sacramento absque

Y 4 vlla

vlla sui mutatione, nisi per conuersionem substantiæ panis in ipsum, qua mutetur substantia panis. Si vero maior D. Thom. accipiatur absolute & simpliciter intelligenda est de potentia ordinata non absoluta Dei. Per hanc enim potest corpus Christi constitui in hoc Sacramento simul cum substantia panis, dum tamen per actionem qua in eo constituitur, etiam si non desinat esse in caelo, aliquo modo mutetur: quia tunc non esset definitio mutationis sine mutatione, hæc namque, licet non esset in substantia panis, esset tamen in corpore Christi. Probant hoc argumenta Durandi & Scoti, quæ hic refert Caietan. quorum solationem hinc pendere dicit. Nulla enim apparet contradictionis implicatio aut repugnantia, vt corpus Christi fiat præsens huic Sacra-

mento præsentia reali per mutationem, quæ primo & per se terminetur ad talem præsentiam, & sit sine consortio cuiuscumq; alterius mutationis; ac per consequens sine conuersione panis in corpus Christi.

Tertio probatur conclusio alia ratione D. Thom. Si substantia panis remaneret in hoc Sacramento, non esset verum quod dicitur in forma consecrationis, *Hoc est corpus meum*, nunquã enim substantia panis est corpus Christi, vn de potius esset dicendũ, *hic est corpus meum*: sed hoc est falsum & hæreticum; ergo conclusio articuli vera & certa secundum fidem. Respondet Scotus negando maiorem: quia tunc pronomen *Hoc*, non demonstraret substantiam panis, sed contentum sub pane. Contra hoc tamen omisis alijs, quæ Caietanus hic obijcit, est argumentum: namquam

quamvis pronomen hoc possit demonstrare contentū sub aliqua substantia, vt patet cum quis ostensa lagena plena aqua dicit, hoc est aqua; tamen primo & per se demonstrat contentum sub accidentibus, quæ videntur, tanquam subiectum quod ex natura & usu suo magis sunt nata efficere & continere, & vt aliud quam hoc subiectum demonstraret, opus est, aut tale subiectum deficere, vt de facto deficit in Sacramento Altaris, aut continere aliud modo visibili, ita vt facile videri possit; alias enim arreptus à dæmone ostenso suo corpore verè posset dicere hoc est dæmon, & quilibet suo corpore ostenso, hoc est anima rationalis; at si substantia panis remaneret in hoc Sacramento, nec deficeret subiectum accidentium quæ videntur, nec sub tali subiecto

cōtineretur Christi corpus visibiliter; ergo pronomen *Hoc*, non demonstraret corpus Christi contentum sub pane, sed substantiam panis contentam sub visibilibus accidentibus. Aliā solutionem Durandi impugnant optimè Caiet. & Mag. Soto vbi supra, vide illos, præsertim Mag. Soto qui tres de hac re errores refert, & refutat.

Ad 1. autem factum in principio respondetur, hoc Sacramentū vocari panē & vinum non quia in eo remaneat substantia panis, & vini; sed quia ex pane & vino cōficitur, sicut Euam vocauit Adam Gen. 2. v. 23. *Os ex ossibus meis*, quia ex eius osse facta fuerat. Vel quia sensibus apparet panis & vinum, sicut Angeli qui apparuerūt, Abrahæ, Genes. 18. v. 2. vocantur *Tres viri*, quia viri apparebant, & hominum figuram ostendebant.

Ad 2. responderetur ne-
gando antecedens; nam
cum in Concil. Triden-
tin. sess. 13. can. 2. diffi-
niatur totam substantiã
panis conuerti in cor-
pus & totam substantiã
vini in sanguinem Chri-
sti, non est probabile
aliquid substantiæ panis
aut vini, qualis est eius
existentia & subsisten-
tia, manere in hoc Sa-
cramento. Ad 1. proba-
tionem dico, antece-
dens si quid habet pro-
babilitatis, à conceden-
tibus illud negandam

esse consequentiam, &
dicendum accidentia in
hoc Sacramento non
existere eadem existen-
tia qua antea, sed per
aliam, aut per extrinse-
cam Dei manutenentiã.
Ad 2. probationem ne-
ganda est maior: nam
licet talia accidentia
de facto & actu non in-
hæreant, debetur tamen
illis inesse ex natura
rei, sicque non per se
existunt nec subsistunt
simpliciter & absolutè,
sed solum habent modum
quendam per se existendi.

ARTICVLVS III.

*Vtrum substantia panis vel vini post conse-
crationem huius Sacramenti an-
nihilatur.*

Conclusio est negans.

Dubium. An hæc conclusio vera sit.

Falsam esse probatur
1. Hic inueniuntur duo transitus seu muta-
tiones, alter per se ab
esse

esse panis ad non esse panis, & alius à nō præsencia corporis Christi hīc ad præsentiā ipsius hīc: sed si secundus transitus non concomitaretur primum, primus esset annihilatio; ergo & modo formaliter est annihilatio, quia ratio eius non variatur propter illud quod per accidens concomitatur.

Secundò. Si panis annihilaretur, & corpus Christi poneretur hīc præsens, omni eodem modo se haberet tam panis quam corpus Christi, sicut modo se habet, quia sicut tunc nec forma nec materia panis maneret, ita nec nunc manet; ergo sicut tunc panis redigeretur in nihilum, & esset annihilatus, etiam nunc.

Tertiò. Id quod prius fuit aliquid, & postea est nihil, verè est annihilatum; sed panis ante consecrationem fuit aliquid, & post consecrationem est nihil, cum nō

fit aliquid in se, ut patet, nec in alio scilicet corpore Christi, nam in corpore Christi nihil plus est quam ante; ergo vere est annihilatus.

Quartò. Si in corruptione materia desueret esse sicut & forma, iam non esset corruptio sed annihilatio: sed hīc tam materia, quam forma panis & vini desinit esse; ergo vera est annihilatio panis, & vini.

Quintò. Si remanente corpore Christi immutato rediret eadem substantia panis, oporteret panem illum creari, nam non fieret de substantia corporis Christi, aut alicuius alterius, sed ex nihilo; ergo si præsistente corpore Christi panis desinat esse ita ut nihil de eius substantia remaneat, ut hīc contingit, vere annihilabitur; eodem enim modo se habet aliquid ut sit terminus ad quem annihilationis, & terminus à quo creationis.

Dicen-

Dicendum tamen est: certissimam esse conclusionem articuli, scilicet substantiam panis aut vini post consecrationem non annihilari. Oppositum huius tenet Scotus in 4. dist. 11. q. 4. Sed illam sic probat D. Thom. hic: substantia panis conuertitur in corpus Christi; sed hæc conuersio tollitur posita annihilatione substantiæ panis; ergo hæc non annihilatur. Confirmat, effectus Sacramenti significatur per formam: sed per verba formæ non significatur annihilatio substantiæ panis; ergo hæc non annihilatur. Quæ ratio tanti ponderis est, vt existimem, quod asserit Mag. Soto in 4. dist. 9. quæst. 2. art. 4. dicens: *Annihilationis opinio nescio quomodo citra errorem sustentari possit, licet alij non admittant, ego etiã ab hac censura ablineã propter auctoritatem Scoti & aliorum; non*

fuisse absque causa & fundamento dictum. Nã præter ea quæ ibi dicit Mag. Soto, si verum est quod in minori rationis factæ asserit D. Thom. *Quæ conuersio tollitur posita annihilatione substantiæ panis; non absque causa illud dicitur, (vt quidam recentiores asserunt) cum talis conuersio secundum fidem asserenda sit. Verum autem esse probatur; nam quãuis quod corrumpitur possit conuerti in aliquid aliud, quia non desinit in nihil, sed in aliquid, vt aqua in aërem: quod tamen annihilatur, non potest in aliquid aliud conuerti, quia non desinit in aliquid sed in nihil, & in nihilum redigitur ac conuertitur; ergo non potest conuerti in aliquid, nam hoc cum illo pugnat, & per illud tollitur: propter quod Caietan. hic ait, Scotũ sola voce conuersionem affirmare.*

Quomodo autem non annihiletur substantia panis & vini, variè explicant Doctores. Durandus in 4. distinct. 21. quæstione 3. numer. 5. dicit, non annihilari, quia corrupta forma panis per conversionem, materia eius manet sub forma corporis Christi, sicut materia alimenti manet sub forma nutriti. Sed hoc manifestum continet errorem contra definitionem Concil. Tridentin. sess. 13. canon. 2. Cum neget conversionem totius substantiæ panis in corpus Christi.

Alij dicunt panem non annihilari: quia licet substantia panis nõ maneat actu & formaliter secundum se totam aut aliquam sui partem; manet tamen virtualiter in suis accidentibus. Contra hoc tamen est: quia hinc sequeretur, Deum non posse annihilare aliquam

substantiam manentibus eius accidentibus; item substantiam panis annihilari, si Deus illam cum suis accidentibus conuerteret in corpus Christi: sed hæc falsa sunt; ergo &c.

Alij, vt Nominales, asserunt, non annihilari substantiam panis, quia loco illius succedit substantia corporis Christi. Sed contra hoc est, quia si Deus in nihil redigeret corpus aliquod intra aquam existens, etiam si loco illius succederet aqua ad supplendum vacuum, vere annihilaretur; ergo licet hæc loco substantiæ panis succedat substantia corporis Christi, non propterea illa non annihilatur. Supponit etiam hic modus dicendi panem conuerti in corpus Christi nihil aliud esse, quam corpus Christi loco eius succedere, quod falsum est.

Alij, vt Capreolus in 4. dist. 11. ad arg. contra 2. & Palud. ibidem artic. 2. ad 1. affirmant, panem non annihilari, quia manet in potentia obedientiali corporis Christi, eo quod corpus Christi potest diuina virtute iterum conuer- ti in illum numero panem. Contra hoc tamē est: quia hoc non habet corpus Christi ex vi de- sitionis panis & conuer- sionis in ipsum, cum etiā si panis non esset in ip- sum conuersus, esset in eo potentia obedientia- lis vt conuerteretur in panem, & pane in hac potentia obedientiali manente, posset à Deo annihilari; ergo modo non ideo non anihila- tur, quia manet in po- tentia obedientiali cor- poris Christi. Confirma- tur, quia alias nihil pos- set à Deo annihilari, quia quantumcumque in nihilū redigatur, in il- lud idem numero pos- sunt diuina virtute alia

conuer- ti; sed hoc est falsum; ergo &c.

His ergo omiſſis, ve- rus modus dicendi est assignatus à D. Thom. hīc his verbis: *Licet post consecrationem hac sit fal- sa, substantia panis est alio- quid: id tamen in quod substantia panis est conuer- sa, est aliquid. Et ideo sub- stantia panis non est anni- hilata.* Ad rationem enim annihilationis requiri- tur, vt ex vi illius res vertatur in nihil, & nō conuertatur in aliquid; & quia ex vi conuersio- nis substantia panis cō- uertitur in corpus Chri- sti, ideo non anihila- tur.

Ab hoc dicendi modo nō differt modus dicen- di Caietan. hīc & art. sequent. afferentis, pa- nem nō annihilari, quia licet post consecratio- nem substantia panis nō sit aliquid, quod tamen erat panis, aliquid est scilicet corpus Christi, nam vt ait S. Ambros. *Quod erat panis, iam corpus Christi.*

Christi est. Per id enim quod erat panis, non intelligit Caiet. (sicut nec S. Ambros.) rationem substantiæ aut entis, quæ antea erat in pane, eandem numero manere in corpore Christi, sicut eadem numero materiam, quæ erat in corrupto, manet in genito. Sed sensus eius est, tam panem quam eius substantiam, & entitatem, & quicquid erat in pane, definire esse, & solum manere conuersum in corpus Christi, hocque dici id quod erat panis, quia panis & quicquid erat in eo in corpus Christi conuersum est. Unde immerito à Mag. Soto & alijs impugnatur, quasi Caiet. dicat substantiam & entitatē, quæ erat in pane, definire esse panem, non tamen esse substantiam & entitatem.

Ad r. autem factum in principio respondet Caiet. hic negando maiorem; supponit enim

falsum, scilicet inueniri hinc mutationem seu transitum per se ab esse panis ad non esse panis; nam vnicus est solus transitus vnicaque mutatio inter duos terminos positivos, scilicet conuersio panis in corpus Christi, cuius terminus à quo est esse panis, & per se terminus ad quem est esse corporis Christi, ut est id quod erat panis; quia vero esse corporis Christi comitatur vel sequitur non esse panis ideo talis transitus vel mutatio conuersionis panis in corpus Christi concomitanter vel consequenter est transitus vel mutatio ab esse panis ad non esse panis. Sed demus Scoto duas illas mutationes, quas supponit in maiori; adhuc non sequitur primam mutationem ab esse panis ad non esse panis esse annihilationem; nam sicut non esse ad quod tendit corruptio aquæ v.g. non est terminus anni-

annihilationis, ita nec non esse ad quod tendit mutatio ab esse panis ad non esse panis. Talis enim mutatio non est defectio panis in nihil, sed in corpus Christi, & quia esse corporis Christi concomitatur vel sequitur non esse panis, ideo talis mutatio est ab esse panis ad non esse panis. Cum autem non esse vel nihil, quod est terminus annihilationis, nullam habeat connexionem vel concomitantiam cum aliquo esse; non esse, ad quod tendit defectio panis, cum concomitatur vel sequitur esse corporis Christi, non est terminus annihilationis. Ad id vero quod dicitur in minori argumenti, si secundus transitus seu mutatio non concomitaretur primum transitum, primus transitus esset annihilatio, dico: tunc primum illum transitum non fore eiusdem sed diversae rationis à transitu qui

modo est (sicut si corruptionem unius non sequeretur generatio alterius, non esset eadem mutatio corruptionis, sed mutatio alterius rationis) sicque non mirum si esset annihilatio.

Ad 2. respondet Cajetan. negando antecedens: falsa est enim conditionalis in eo posita. Ad probationem in eodem antecedente contentam dicit, ad annihilationem siue per se siue per accidens plus requiri quam non manere formam neque materiam: *Exigitur enim quod id quod erat illud, sit modo nihil seu non sit aliquid; etiam contrarium in proposito inuenitur: nam secundum Amb. id quod erat panis est corpus Christi. Vel clarius, iuxta solutionem D. Thom. ad 3. ad annihilationem requiritur, ut id quod definit esse, & id in quod conuertitur, sit omnino nihil; quod in proposito non inuenitur: nam licet*
 sub

Substantia panis, quæ definit esse, non sit aliquid; id tamen in quod conuersa est, aliquid est cum non sit conuersa in nihil, sed in corpus Christi.

Ad 3. respondet D. Thom. in 4. dist. 11. q. 1. art. 2. ad 3. *Quod quamuis panis non sit aliquid, tamen illud, in quod conuersus est panis, est aliquid conuersione facta: Et ideo non sequitur quod panis sit annihilatus.* Et ad 4. *Quod quamuis non maneat panis neque in se, neque in alio; manet tamen corpus Christi, in quod conuersus est panis: Et ideo non sequitur quod sit annihilatus.* Vide etiam Caietan. artic. sequent. §. Ad obiecta.

Ad 4. respondetur cum Caietan. loco proxime citato plus requiri ad annihilationem, quam definire esse materiam & formam, nempe definire in nihil, in quod si non desinerent materia & forma in

corruptione; sed conuerterentur in aliquid, ut hic contingit, non esset annihilatio.

Ad 5. cum eodem Caietan. ibidem respondeatur negando antecedens; nam diuina omnipotentia posset eundem numero panem restituere dupliciter, scilicet per modum creationis, & per modum reconuersionis. Et si fieret per modum creationis, corpus Christi, qui fuit terminus ad quem conuersionis, non esset terminus à quo creationis, sed terminus à quo esset nihil, ex quo panis produceretur. Si verò fieret per reconuersionem, ita ut corpus Christi conuerteretur in panem, terminus à quo esset corpus Christi, & terminus ad quem panis reproductus. Ex his autem non sequitur, modo conuersionem panis in corpus Christi esse annihilationem: quia prima restitutio panis non haberet pro-

termino á quo, id quod in hac coouersione est terminus ad quem : & secunda non esset creatio, sed reconuersio, à priore conuersione solú distincta, quia prior nō habuit terminum ad quem productum, secunda vero productum terminum ad quem haberet, sicut & eum habuit conuersio vxoris Loth in statuam salis.

ARTICVLVS III.

Virum panis possit conuerti in corpus Christi.

Conclusio est affirmans.

Dubium. Quinam sit terminus huius conuersionis.

Quidam recentiores dicunt, terminum huius conuersionis esse corpus Christi per eam reproductum seu nouo modo productum. Probant x. ex Patribus qui dicunt in cōsecratione corpus Christi creari ac fieri. S. Cyprianus namque serm. de Coena post medium de Christo loquens ait : *Qui usque hodie hoc ueracissimū & san-*

ctissimum corpus suū creat. Bellarion lib. 1. de uerbis consecrat. inquit : *Tota Trinitas hoc corpus altaris creat.* S. Amb. lib. 4. de Sacram. cap. 4. dicit : *Panis iste panis est aue re uerba Sacramentorum; ubi accesserit consecratio, de pana fit corpus Christi.* Et inferius : *Post consecrationem dico tibi, quod iam est corpus Christi : ipse dicit & factum est, ipse mandauit*

daui & creatum est. Denique D. Th. hinc art. 8. docet hanc conuersionem in hoc conuenire cum creatione & cum transmutatione naturali: Possumus enim uerè & propriè dicere, quod ex non ente fit ens, & ex pane corpus Christi, & ex aere ignis. Ergo terminus huius conuersionis est corpus Christi ut factum & productum per eam.

Secundò. Ut aliquid sit terminus conuersionis alterius rei in ipsum, debet uere produci per eam; ergo & ut corpus Christi sit terminus huius conuersionis. Antecedens probatur ex D. Thom. supra quæst. 2. artic. 1. ubi de diuina essentia ait: *Nec ipsa potest conuerti in aliud, cum sit incorruptibilis: nec aliud in ipsam, cum ipsa sit ingenerabilis.* Sentit ergo ut in aliquid possit aliud conuerti & esse terminus talis conuersionis, necessarium esse ut possit

produci per talem conuersionem, & de facto producat, quando actu & de facto aliud in ipsum conuertitur.

Tertiò. Ut idem alibi existens simul existat alibi, debet ibi reproduci; ergo ut idem corpus Christi existens in cælo simul existat in Sacramento, opus est ut ibi per conuersionem panis in ipsum reproducat, sicque reproductum terminus sit talis conuersionis. Antecedens probatur, illud potest alibi reproduci, non minus quam si annihilatum fuisset; nulla est enim maior ratio, cur Deus rem hinc annihilatam possit alibi reproducere, & non rem hinc existentem; at nisi ibi reproducat, non potest ibi existere; ergo ut ibi existat, opus est ut ibi reproducat.

Quartò. Implicat contradictionem, ut aliqua substantia incipiat esse hinc, & non adducatur

ex alia parte, neque producat hinc: sed substantia corporis Christi per conuersionem substantiæ panis in ipsam incipit esse in hoc Sacramento, vbi antea nõ erat, & non adducitur ex alia parte; ergo producit in eo per talem conuersionem sicut terminus illius.

Quintò. Hæc conuersio est quid inferius ad productionem, & vera actio & passio, de cuius ratione est dicere nouitatem efficiendi & aliquid producere in subiecto; ergo cum de illa dicat D. Thom. hinc ad 1. *Est sicut in subiecto in utraque substantia, sicut in substantia panis efficit veram & realem illius definitionem, ita in substantia corporis Christi producit tam esse quod iam habebat, quam esse in Sacramento, quod non habebat antea.*

Dicendum tamen est 1. Corpus Christi per conuersionem panis in

ipsum nõ reproduci, nec aliquo modo mutari. Conclusio hæc est omnium Theologorum antiquorum, apud quos inauditum est nomen productionis vel reproductio nis corporis Christi in hoc Sacramento, aut alii cuius mutationis ipsius. Probatur 1. nam Hugo de sancto Victore lib. 2. de Sacramentis cap. 9. partis 8. sic habet: *Per verba sanctificationis vera panis, & vera vini substantia in verum corpus & verum sanguinem Christi conuertitur. Nec sic in pane corpus Christi consecrari dicimus, ut de pane corpus Christi esse accipiat, nec quasi nouum corpus subito factum de mutata essentia, sed in ipsum corpus verum mutatam essentiam.* Idem asserit S. Bonauentura in 4. dist. 10. p. 2. quæst. 2. ait namque: *Corpus Christi in consecratione nõ fit. Et inferius: Tunc non fit eius humanitas, quia facta est in conceptione.* Et dist. 11. par. 2. quæst. 2. de

de termino quem habet
 conuersio panis in cor-
 pus Christi inquit: *Non
 habet aliquid de nouo fa-
 ctum, sed præexistens.* Si-
 militer B. Albertus Mag-
 nus in 4. dist. 10. artic.
 6. de substantia panis di-
 cit: *In aliud præexistens
 conuertitur in corpus Chri-
 sti.* Et dist. 11. art. 1. de
 Christo ait: *Christus eo-
 dem modo se habet tunc,
 & ante, & post.* Vniuersi
 denique Scolastici in
 eisdem distinctionibus
 idem docent.

Secundò. Nam D. Th.
 in 4. d. 11. q. 1. art. 3.
 quaestiu. 1. hanc consti-
 tuit differentiam inter
 naturales conuersiones
 & istam: *Quia in natura-
 libus conuersionibus trans-
 mutatur & id quod conuer-
 titur, & id in quod conuer-
 titur. Sed in hac conuersio-
 ne illud in quod fit conuer-
 sio, erat præexistens: unde
 hoc in quod terminatur cõ-
 uersio, nullo modo transmũ-
 tatur, scilicet corpus Chri-
 sti, sed solum panis qui cõ-
 uertitur. Idẽ docent eius*

antiquiores discipuli
 præsertim Caiet. qui hic
 S. *Vbi videre, inquit: Non
 operet propter nouam hanc
 actionẽ mutationẽ aliquam
 effici in substantia corporis
 Christi: quia quod erat pa-
 nis, de nouo est corpus Chri-
 sti, nõ per mutationẽ corporis
 Christi, sed per mutationẽ
 panis in corpus Christi.*

Tertiò. Probatur ra-
 tione sumpta ex verbis
 D. Th. relatis: Hæc con-
 uersio nõ terminatur in
 id quod non erat, sicut
 conuersio aquæ in vinũ
 in nuptijs Cana Gali-
 leæ, & conuersio vxoris
 Loth in statuã salis, sed
 in corpus Christi præ-
 existẽs; ergo per illã nõ
 producitur corpus Chri-
 sti: nam quod per aliquã
 actionẽ producitur, nõ
 præexistit illi. Confirma-
 tur 1. quod producitur,
 mutatur de non esse ad
 esse: sed corpus Christi
 præexistens nõ potest sic
 mutari, alias simul esset
 & non esset; ergo non
 potest per conuersionem
 panis in ipsum produci

secundum suam entitatem & substantiam, etiã hîc seu in hoc Sacramêto, sicut nec in cœlo: nam vt ait D. Thom. in 1. dist. 44. quæst. 1. art. 4. ad 1. *Quando iam est existens actu, amittit rationem possibilis fieri.* Idem dicit 1. p. quæst. 25. art. 4. ad 2. Confirmatur 2. nam vt hîc cum S. Ambros. ait D. Thom. *Hoc quod conficimus corpus ex virgine est.* At si ex pane conuerso in ipsum produceretur, non esset corpus ex virgine, sicut vinum productum ex aqua à Christo non fuit vinum ex vite, quamuis esset eiusdem speciei cum vino ex vite; ergo &c.

Quartò. Panis potest diuina virtute conuerti in corpus Christi, quin hoc reproducat; ergo de facto sic conuertitur. Consequentia patet, non enim debemus miracula addere sine necessitate, præsertim hoc reproductionis corporis Christi, quod maio-

rem virtutem requirit, quam conuersio panis in ipsum sine tali reproductione, & quod incredulis hoc mysterium incredibilius faciet. Antecedens probatur, nam vt hîc ad 3. ait D. Thom. quia tota latitudo entis creati est diuinæ virtuti subiecta, & Deus habet actionem in totum ens creatum, ideo potest quicquid entitatis est in vna re conuertere in id quod est entitatis in altera: sed id quod est entitatis in corpore Christi: iam est productum, & vt sic non minus subest diuinæ virtuti, quam vt reproduendum; ergo in illud vt productum formaliter potest Deus conuertere substantiam panis absq; aliqua corporis Christi reproductione.

Quintò. Nam si corpus Christi per conuersionem panis in ipsum produceretur, etiam reuniretur verbo diuino, & tot essent reunio-

nes quot reproductiones, sicque innumeræ iuxta numerum panum vel hostiarum quæ consecrantur & in corpus Christi conuertuntur; sed hoc admittendum non est; ergo &c.

Dicendum est 2. Terminum huius conuersionis esse corpus Christi secundum suum esse substantiale, non quomodo cumque, sed ut in illud conuersus est panis, vel iuxta modum loquendi Caietani, ut est id quod erat panis, & ut contentum sub speciebus panis, sub illisque sacramentaliter præsens. Prima pars est contra Scotum & Paludanum relatos à Caietano. hinc *S. Circa hanc*. Paludanus enim dixit conuersionem hanc habere pro termino ad quem corpus Christi non secundum esse substantiale, sed secundum esse accidentale, quale est esse sacramentale, cuius est productiua. Scotus

verò asseruit hanc conuersionem, non esse productiuam termini ad quem scilicet corporis Christi secundum esse substantiale aut accidentale, sed adductiuam illius illo ubi erat terminus à quo, scilicet substantia panis, nempe sub speciebus sacramentalibus. Sed probatur, nam ut hinc ait D. Thom. *Hæc conuersio proprio nomine potest dici transubstantiatio*. Quod & constat ex Concil. Trid. sess. 13. can. 2. dicente: *Quam conuersionem Catholica Ecclesia aptissime transubstantiationem appellat*. Sed de ratione transubstantiationis est, ut duo termini à quo & ad quem sint substantiæ, & substantia in substantiam conuertatur; ergo terminus ad quem huius conuersionis est corpus Christi secundum suum esse substantiale; alias enim non esset transubstantiatio, sicut nec talis esset, si terminus à quo non esset panis se-

cundum suum esse substantiale, sed solum secundum accidentia, hæcque sola conuerterentur in corpus Christi.

Secunda pars etiam probatur: quia nequit intelligi aliquid de nouo esse terminum ad quem nouæ actionis, quin de illo verificetur aliquid quod de illo antea non verificabatur: sed hoc non verificatur de substantia corporis Christi quomodocumque sumpta, nam si præcisse & solum accipiatur secundum suum esse substantiale, hoc iam antea habebat; ergo non quomodocumque sumpta est terminus huius conuersionis.

Tertia pars explicat quid sit hoc quod de corpore Christi post conuersionem panis in ipsum verificatur, quod antea non verificabatur. Et quidem si hæc conuersionis non esset sacramentalis, sed qua conuerteretur panis in corpus Christi ut habens esse in

coelo, sufficeret ut de corpore Christi verificaretur, esse id in quod conuersus est panis, vel esse id quod erat panis, quod de illo antea non erat verum. Quia tamen est conuersio sacramentalis per quam Christi corpus est secundum suam substantiam sub speciebus panis in hoc Sacramento, ideo additum est, & ut contentum sub speciebus panis, sub illisque sacramentaliter præens. Hoc autem modo esse terminum huius sacramentalis conuersionis probatur: Eo modo est terminus huius conuersionis, quo significatur per verba consecrationis, quibus efficitur hæc conuersionis; sed per illa significatur corpus Christi ut contentum sub speciebus panis sub illisque sacramentaliter præens, nam sesus horum verborum, *Hoc est corpus meum*, est, contentum sub his speciebus est corpus meum; ergo ut sic est terminus huius

huius sacramentalis con-
uersionis.

Dicendum est 3. Esse
contentū sub speciebus
panis sub illisq; Sacra-
mentaliter præsens (&
idē est de esse id in quod
conuersus est panis, vel
esse id quod erat panis)
non esse aliquid reale
in corpore Christi, sed
solū denominationē ac
relationē rationis; per-
tinere tamē ad terminū
huius cōuersionis sacra-
mētalis panis in corpus
Christi, vt terminū in-
trinsecū illius sine quo
corp⁹ Christi nō esset hu-
ius cōuersionis termin⁹.

Prima pars non caret
difficultate, vnde Caiet.
hīc art. 2. §. Antequam,
ita scribit: *An sacramen-
talis conuersionis mutatio
inferat in utroque extremo
relationes reales continen-
tia actiua & passiuā: vel
solum ex parte corporis
Christi sit relatio realis ad
species, qua continetur sub
speciebus, & per hoc deno-
minantes species continere
corpus Christi, quia corpus*

*Christi continetur sub illis:
vel in speciebus ipsis realis
continentia relatio ad cor-
pus Christi consurgit, ex
qua corpus Christi cointel-
ligitur referri ad species ve
contentum ad continens,
nō quia ipsum referatur ad
species, sed quia species re-
feruntur ad ipsum (sicut
Deus realiter dicitur Do-
minus creatura, non quia
ipse referatur ad creatu-
ram seruam, sed quia crea-
tura refertur ad ipsum) nō
facile dixerim.*

Mihi tamen secundū
doctrinā D. Th. asseren-
dum esse videtur, quod
diximus in prima parte
conclusionis. Etenim D.
Th. in 4. d. 11. q. 1. art.
3. quæstiunc. 1. ad 3. de
successione qua substan-
tia corporis Christi suc-
cedit substantiæ panis
sub eius accidentibus in-
quit: *Sed secundū regulam
in 1. lib. dist. 26. de relatiuis
datā, erit ista relatio ordinis
huius successions secundum
vē quidem in ipso pane qui
mutatur, non autem in
corpore Christi vero, nisi
secun-*

secundum rationem, quia ipsum immutatum manet. Sed eadem est ratio de relatione continentia actiue & passiue, quia corpus Christi nullo modo mutatur; ergo esse contentum & præsens sub speciebus panis nihil reale est in corpore Christi, sed solum relatio rationis.

Secundò. Nam idem S. Doctor hîc, quæst. sequent. art. 6. in corpor. dicit de corpore Christi: *Non desinit esse sub Sacramento per hoc quod ipsum desinat esse, sed solum per hoc quod species huius Sacramenti desinunt esse.* Et ad 3. *Quibus cessantibus desinit esse corpus Christi sub eis: non quia ab eis dependeat, sed quia solitur habendo corpus Christi ad illas species: per quem modum Deus desinit esse Dominus creatura desinentis.* Ergo sicut esse Dominum creaturæ in Deo est relatio rationis ita & esse contentum & præsens in hoc Sacra-

mento sub speciebus panis, non est aliquid reale in corpore Christi, sed solum relatio rationis; alias nõ solû desineret esse sub Sacramento per hoc quod species desinunt, sed etiam quia amitteret aliquid reale quod habebat & secundum hoc ipsum desineret esse.

Neque huic obstat, quod dicitur in Concilio Trid. sess. 13. can. 1. corpus Christi contineri in Sacramento Eucharistiæ, *Vere, realiter & substantialiter.* Nam etiã Deus vere realiter & substantialiter est in omnibus rebus; & tamen esse in rebus non est aliquid reale in Deo, sed relatio quædam rationis quæ, ut ait D. Thom. in 1. dist. 37, quæst. 2. artic. 3. *Non dicitur de Deo nisi ex tempore, sicut Dominus & creator.* De quo vide eundem S. Doctor. 1. part. quæst. 13. art. 7. ad 5.

Secunda pars conclusionis

fionis probatur, nam ex
 tertia parte 2. con. con-
 stat, esse contentum &
 præsens corpus Christi
 sub speciebus pertinere
 ad terminum huius con-
 uersionis: sed cum non
 sit aliquid reale sed ra-
 tionis in corpore Chri-
 sti, vt in prima parte hu-
 ius conclusionis osten-
 sum est non potest per-
 tinere ad terminum hu-
 ius conuersionis qui est
 substantia corporis Chri-
 sti tanquam eius essen-
 tialis ratio; ergo solum
 pertinet tanquam mo-
 dus intrinsecus illius,
 eo modo quo 2. 2. quæst.
 1. art. 4. dub. 1. diximus
 esse non visum pertine-
 re ab obiectum fidei.

Ad 1. autem factum
 in principio responde-
 tur, Patres asserentes
 corpus Christi creari
 in hoc Sacramento, non
 accepisse nomen crea-
 tionis propriè, alias
 enim sentirent fieri ex
 nihilo, quod apertè fal-
 sum est; sed latè pro ac-
 tione supernaturali &

miraculosa, qua dicitur
 fieri, non quia produca-
 tur, aut mutetur, sed
 quia per mutationem &
 conuersionem panis in
 ipsum incipit esse in hoc
 Sacramento; sicut de
 Deo dicitur factum esse
 refugium nobis, & factum
 esse hominem, non quia
 Deus productus aut mu-
 tatus fuerit, sed per mu-
 tationem alterius, ve
 docet D. Thom. supra
 quæst. 16. art. 6. ad 2.
 Cum verò hic art. 8. di-
 cit posse propriè & ve-
 rè dici, ex pane fieri
 corpus Christi, sicut ex
 non ente fit ens, & ex
 aere fit ignis, nõ intelli-
 git eodè modo hæc om-
 nia fieri, nã ens & ignis
 fiunt per productionem
 & mutationem sui, cor-
 pus vero Christi vere &
 propriè dicitur fieri ex
 pane, nõ tamen per pro-
 ductionem & mutationem
 sui, sed per mutationem
 alterius scilicet panis,
 absque vlla mutatione
 sui, eo modo quo Deus
 absque vlla sui mutatio-
 ne

ne vere & proprie dicitur factus homo & refugium nobis.

Ad 2. respondetur negando antecedens. Ad probationem dico, D. Tho. ibi expresse loqui de conuersione formali, qua elementa conuertuntur in mista, & ex elementis fit mistum; propter quod consilio dixit in diuinam naturam non posse aliud conuerti, non quia est improducibilis, sed quia est ingenerabilis. Quae ratio ut ibi notat Caietan. non ualeret, si loqueretur de quacumque conuersione: *Quia ex hoc quod aliquid est ingenerabile, non sequitur, quod non possit diuina uirtute transubstantiari in ipsum, quin potius de facto in corpus Christi gloriosum, quod est incorruptibile & ingenerabile conuertitur panis in Eucharistia.* Quamuis ergo id in quod aliud conuertitur conuersione formali debeat esse generabile & de facto gene-

rari & produci per talem conuersionem: id tamen in quod aliud conuertitur conuersione totali per transubstantiationem, non debet necessario produci per talem conuersionem, nec per illam esse producibile, quamuis producibile esse debeat per aliam actionem, sicut & quod alteratur producibile esse debet secundum suam substantiam, non tamen per alterationem, sed per aliam actionem. Si quaeras cur in diuinam essentiam non possit aliquid conuerti conuersione etiam totali in illamque transubstantiari, cum hoc nullam inferat mutationem in termino talis conuersionis, ut diximus de corpore Christi? Respondetur, triplicem esse huius rationem. Prima, quia licet id in quod aliud conuertitur non opus sit ut per talem conuersionem producat aut aliquo modo mutetur; necessariū tamen est

est ut producibile & mutabile sit per aliam actionem, ensque proinde creatum sit, quod diuinæ naturæ repugnat. Sicut licet esse dexteram non sit aliquid reale sed rationis in columna, ipsi conueniens absque vlla sui mutatione; hæc tamen dexteritas Deo conuenire non potest, quia supponit esse corporeum, quod Deo repugnat. Secunda, quia ut hic ait D. Thomas id quod conuertitur, quam id in quod aliud conuertitur, debet esse diuinæ virtuti subiectum: diuina autem essentia nullo modo subiecta est diuinæ virtuti. Tertia, quia id in quod aliud conuertitur, debet esse in potentia obedientiali eius, quod in ipsum conuertitur, ut colligitur ex D. Thom. in 4. dist. 11. quæst. 1. artic. 3. quæstiuncula 3. ad 3. dicente: *In hac substantiali conversione inest potentia obedientia, ut hac substantia conuertatur in illam.* In po-

tentia autem obedientiali alicuius est, id ad quod est in potentia. Vnde cum diuina essentia non sit in potentia obedientiali creaturæ alicuius, nam hoc imperfectionem inuoluit, nulla creatura potest in ipsam conuerti.

Ad 3. respondetur negando antecedens: nam ut ait S. Bonaventura vbi supra q. 1. *In transubstantiatione fit, ut id quod erat alicubi, sine sui mutatione sit alibi.* Ad probationem respondetur 1. negando minorem; nam potest ibi existere per conuersionem rei ibi existentis in ipsum, sine ipsius productione, ut ostendimus conclus. 2. ratione quarta. Respondetur secundo negando maiorem: nam si annihilatum fuisset alibi sicut & vbi ante annihilationem erat, produci posset, quia mutari posset, non solum de non esse hic ad esse hic quod est quoddam esse accidentale, sed

sed etiam de non esse simpliciter ad esse simpliciter & substantiale. Dum tamen est existens, nec ubi existit nec alibi produci potest, quia nequit mutari de non esse simpliciter ad esse simpliciter, alias simul esset & non esset. Unde sicut teste D. Thom. infra q. 81. artic. 4. si hoc Sacramentum fuisset seruatū tempore mortis Christi, qui in Cruce mortuus fuit, mortuus etiam fuisset in Sacramento, quia implicat idem mortuum hic, & alibi esse viuum; ita dum corpus Christi est existens non potest simpliciter non esse, nec in Sacramento; in quo non esse, non est non esse simpliciter, sed non esse sacramentaliter, sicque nec reproduci etiam in Sacramento, cum reproduci mutari de non esse simpliciter ad esse simpliciter includat.

Ad 4. respondetur negando maiorem; potest enim incipere esse hic

per conuersionem alterius substantiæ hic existentis in ipsam, absque vlla eius productione.

Ad 5. respondetur negando antecedens; quauis enim hæc conuersio sit vera actio, non tamē omnis actio est productiua, sed præter hanc datur actio destructiua, qualis est annihilatio, & actio conuersiua vnius in aliud præexistens, qualis est hæc conuersio. De qua licet D. Thom. hic ad 1. dicat esse in vtraque substantia sicut in subiecto; non tamen loquitur de subiecto inhesionis sed denominationis; quia scilicet substantia vtraque denominatur ab illa, substantia quidem panis tanquam id quod conuertitur; substantia vero corporis Christi tanquam id in quod conuertitur. Si verò sit sermo de subiecto inhesionis, cum idē S. Doctor in 4. dist. 11. quest. 1. art. 3. questiuo.

1. ad 3. dicat, ordinem, quem hæc conuersio importat, esse secundum rem in pane qui mutatur, & in corpore Christi solum esse secundum rationem, colligitur subiectum in hætionis huius cõuersionis esse substantiam panis, quæ mutatur, sicut subiectum

annihilationis est quod annihilatur; corpus vero Christi, quod immutatum manet, solum esse terminũ ad quem illius modo explicato in secunda conclus.

Circa articulum quintum, sextum, septimum, & octauum nihil se offert scribendam.

QVÆST. LXXVI.

De modo quo Christus est in hoc Sacramento.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum totus Christus contineatur sub hoc Sacramento.

Conclusio est affirmans.

Dubium. Quomodo omnia quæ sunt in Christo contineatur sub hoc Sacramento.

DVPLICITER quod est aliquid Christi, potest in hoc Sacramento
 inquit D. Thom. hæc

mento

mento contineri. Vno modo quasi ex vi sacramenti, alio modo ex naturali concomitantia. Explicandum ergo est, quo ex his modis singula quæ sunt in Christo, contineantur sub hoc Sacramento.

Dicendum est 1. Corpus & sanguinem ex vi Sacramenti contineri sub hoc Sacramento. Docet hoc Conc. Trid. sess. 13. cap. 3. Probatur etiam, nam ut hîc ait D. Thom. *Ex vi Sacramenti est sub speciebus huius Sacramenti id, in quod directe conuertitur substantia panis & vini præexistens, prout significatur per verba formæ; Sed corpus & sanguis Christi est id in quod directe conuertitur substantia panis & vini, & quod significatur per verba formæ; ergo &c.*

Est tamen difficultas, quid intelligatur nomine corporis, quod ex vi Sacramenti est in hoc Sacramento. Gabriel in 4. dist. 11. quæst. 1. & in

Can. Missæ, lect. 42. per corpus intelligit materiam primam sine forma substantiali, affectam tamè quantitate & qualitatibus sensibilibus. Sed hæc sententia communiter reicitur: quia materia prima non potest esse sine aliqua forma substantiali, & sine hac non est immediate capax alicuius accidentis, & non potest vere dici corpus.

Scotus in 4. dist. 11. q. 3. per corpus intelligit materiam primam informatam forma corporeitatis, quæ substantialis est & realiter distincta ab anima, & eadem in corpore viuo & mortuo. Sed hæc sententia ex his quæ contra sequentem dicemus falsam esse constabit.

Recentiores quidam hîc dicunt, in animalibus præter ipsam animam dari formas substantiales partiales, quæ conflituunt singulas partes corporis organici, &

Vni dant rationem carnis, alteri rationem ossis &c. Quæ simul omnes materiam informantes constituunt corpus organicum, non quidem vt integram substantiam, sed vt partem essentialem animalis vltierius per ipsam animam perfectibilem & animabilem. Sicque nomine corporis, quod ex vi Sacramenti est in hoc Sacramento intelligunt corpus Christi constans materia prima & formis partialibus heterogeneis constituentibus corpus organicum quo ad esse suum substantiale. Contra hanc tamen sententiam est 1. nam sic eadem forma substantialis constituens singulas partes corporis, eademque ex illis composita esset in corpore viuo & mortuo, idemque corpus esset viuum & mortuum, eademque eius caro, idemque os &c. Sed hoc licet concedant prædicti recentiores, falsum

est & contra Arist. qui 7. Methap. tex. 35. lect. 10. apud D. Tho. de his partibus ait non posse esse separatas; *Neque enim quocumque modo se habēs digitus animalis, sed æquiuocus qui mortuus.* Et lib. 2. de anima tex. 9. lect. 2. apud D. Thom. de oculo inquit materiã esse animi; *Quo decepto nõ est oculus nisi forte eiusdem nominis, veluti lapis & pictus.* Et idem dicit de corpore, *Non est corpus ex quo animus excesserit, illud quod vna facultatē habere dicebamus.* Ergo &c.

Secundò. Nam si in homine præter animam rationalem esset alia forma substantialis simplex aut composita ex alijs partialibus tribuens esse corporeum, etiam esset in eo alia anima tribuens esse sensitium, & alia tribuens esse vegetatiuū; nulla est enim maior ratio cur illa sit constitueda, quam hæ: sed vt ostendimus 1. p. quæst. 76.

artic. 3. temerarium est
asserere in homine præ-
ter animam intellecti-
uam esse aliam animam;
ergo nec est in eo alia
forma, nam anima intel-
lectiva, ut ibi ait D. Th.
*Virtute cōtinēt omnes infe-
riores formas, & facit ipsa
sola quicquid imperfectio-
res forma in alijs faciunt.*

Tertiò. Caro, ossa &c.
ab ea forma habent sub-
stantialem rationem car-
nis & ossis, quæ est prin-
cipium actionis, qua
producentur, nutriuntur,
& augentur, nam
talis actio non introdu-
cit aut vnit materiæ a-
liam formam substantia-
lem, nisi illam quæ est
eius principium, & cuius
virtute procedit, &
forma carnis & ossis
nō potest introduci per
aliam actionē: sed præ-
ter animam non est alia
forma, quæ sit principium
talis actionis, nam sola
anima est principium nu-
tritionis, & augmenti,
productionisque partium
viventis; ergo &c.

Quartò. contra præ-
dictam sententiam pro-
cedunt rationes D. Tho-
m. 1. par. quæst. 76. art. 3.
& 4. Si enim in homine
essent plures formæ, nō
esset homo aliquid vnū
simpliciter, & anima
eius non daret esse sim-
pliciter. Sequeretur etiā
in homine esse plures
existentias saltem par-
tiales, quod falsum esse
ostēdimus 1. p. q. 3. ar. 4.

Vera ergo sententia
est, quæ colligitur ex D.
Thom. q. præced. art. 6.
ad 2. nomine corporis
quod ex vi Sacramenti
est in hoc Sacramento
intelligendam esse ma-
teriam informatam ani-
ma, quatenus dat esse
corporeū, inquit enim
S. Doct. *Anima est forma
corporis dans ei totū ordinē
esse perfecti, scilicet esse, &
esse corporeū, & esse anima-
tū, & sic de alijs. Conuer-
titur igitur forma panis in
formā corporis Christi secū-
dū quod dat esse corporeū,
non autē secundū quod dat
esse animatum tali anima.*

Cum

Cumque eodem D. Tho. hic docente, ex vi Sacramenti fit in hoc Sacramento id in quod directe conuertitur substantia panis, corpus ut includit materiam & formam quatenus dat esse corporeum, erit quod ex vi Sacramenti continetur in hoc Sacramento. Quod corpus carne, ossa, nervos, & alia quæ ad substantiam & integritatem corporis humani pertinent, comprehendit, & altera pars est hominis, quæ ipsum componit cum anima rationali, quæ est alia pars ut dat esse animatum, vegetans, sentiens, & rationale. Quamuis enim includat materiam & formam quatenus dat esse corporeum organicum, est tamen quid incompletum ut pote ulterius actuabile per animam, quæ est actus corporis physici & organici, ut patet ex eius definitione, quam explicuimus 1. part. quest. 75. artic.

1. & cum D. Thom. diximus, corpus organicum, cuius actus est anima, non ab alio habere esse corporis organici quam ab anima; esse tamen illius subiectum seu materiam proximam, quia ut habens tale esse ab anima secundum rationem communem formæ corporis, præsupponitur ad ipsam secundum rationem particularem animæ. Cum verò iuxta communem Metaphysicorum sententiam genus sumatur à materia, sicut differentia à forma, à corpore quod est materia proxima & subiectum animæ, sumitur genus corporis directe contentum in prædicamento substantiæ, à quo differt sicut pars à toto, & sicut id quod habetur ab habente illud. Sicut enim, ut docet D. Thom. 5. Metaph. lect. 7. *Natura sensitiva non est genus hominis sed pars. Habens etiam naturam sensitivam,*

quod nomine animalis significatur, est hominis genus. Ita corpus quod est materia proxima & subiectum animæ, non est genus eiusdem hominis sed pars: & genus hominis est habens corpus, quod nomine corporis contenti directè in prædicamento substantiæ significatur. Quia tamen corpus, quod ex vi verborum existit sub specie panis, partem Christi esse insinuat Concil. Trident. sess. 13. cap. 3. videtur nomine corporis quod ex vi Sacramenti est in hoc Sacramento, illud intelligendum esse, quod est materia proxima & subiectum animæ, vnaque ex partibus Christi hominis. Existimo tamen etiam rationē genericā corporis quæ est in Christo contineri in hoc Sacramento ex vi Sacramenti: nam etiam est pars saltē metaphisica, & illam Christus dicere potuit corpus meum.

Si hoc Sacramentum confectum fuisset in triduo mortis Christi, in quo anima separata erat à corpore, quod ex vi Sacramenti contingeretur in hoc Sacramento, esset corpus vt dicitur materiam informatam forma cadaveris, quatenus dat esse corporeum. Quod corpus, vt pote mortuum sicut & quod iacebat in sepulchro, quamuis cum corpore nato ex Virgine & dato Discipulis in Cœna, & quod modo postquam Christus resurrexit non amplius moriturus recipimus in Eucharistia viuum, simpliciter idem numero esset propter idemptitatem suppositi, iuxta doctrinam D. Thom. supra quæst. 50. artic. 5. Quia non habuit aliam hypostasim viuam & mortuam præter hypostasim verbi Dei; non tamen esset idē secundum speciem humanæ naturæ, iuxta doctrinam eiusdem S. Th. ibi-

ibidem ad 2. Modo namque quia viuum est, corpus humanum est simpliciter & absolutè: tunc vero quia mortuū erat, solum æquiuoce erat corpus humanum, vnde de illo ait D. Thom. in 3. dist. 22. quæst. 1. art. 1. *Nec illud corpus erat humanum nisi æquiuoce.*

Contra hanc D. Tho. & communem sententiã multa obiciunt prædicti recentiores, & quia nonnulla ex illis ex prædictis manent soluta, solum proponam quæ specialiori indigent solutione. Primum est, quia cum verba consecrationis sint practica, necessario debent versari circa rem certam & determinatam, illamque practice significare; ergo corpus quod ex vi illorū est in hoc Sacramento, esse corporis ab aliqua certa & determinata forma debet habere, & non modo dum est viuū ab vna, scilicet anima, & alio tempore dum e-

rat mortuum ab alia, scilicet forma cadaueris.

Secundum, quia iuxta prædictam sententiã vi verborum poneretur sub specie panis anima Christi: sed hoc repugnat Concil. Trid. sess. 13. cap. 3. asserenti animam Christi sub vtraque specie existere: *Vt naturalis illius conuersionis & concomitantia, qua partes Christi Domini inter se copulantur, ergo &c.*

Tertium, quia prædicta sententia supponit in corpore mortuo gigni aliquam formam substantialem, quam vocat formam cadaueris: sed hoc est falsum; ergo &c. Minor probatur: Tum quia videmus ea omnia ex quibus possumus colligere diuersitatem vel idemnitatem formæ substantialis, manere sæpè eodem in corpore viuo & mortuo, hoc solo excepto quod ex defectu vitæ videamus animam abesse. Tum etiam, quia nulla potest assignari

nari causa, quæ talem formam inducat, præsertim quando animal stragulatur, vel caput subito præscinditur. Tum deinde quia si esset ponenda forma cadaueris quæ succederet animæ discedenti; similiter in embrione deberet poni forma substantialis, quæ pelleretur per animationem, quod tamen falsum est. Tum denique quia indecens videtur inducere formam cadaueris in corp^o Christi mortuum; falsum etiam quia tunc corpus Christi fuisset verè corruptum contra illud Act. 2. *Neg; caro eius vidit corruptionem.* Cadauer etiam Christi fuisset natura in esse substantiæ omnino completa & integrum suppositum; atq; ita aliqua completa natura præter humanam fuisset verbo hypostatice vnita, & cum eo constitisset integrum suppositum; de quo per commonicationem id omnia potuissent omnia

dici quæ dicuntur de Christo: & consequenter hæ fuissent veræ: cadauer est Deus: cadauer mundum condidit; natum est ex Virgine, redemit nos, fuit datum Apostolis in Coena &c.

Sed ad hæc facile respondetur. Ad 1. quando verba consecrationis proferuntur semper circa rem certam & determinatam versari, & illa practicè significare, nempe Corpus Christi ut habens esse corporeum à forma aqua tunc informatur, quæ certa & determinata est, qualis est modo anima. Si vero sic sermo de verbis abstrahendo ab hoc vel illo tempore quo proferuntur, corpus significatum per illa etiam abstrahit ab hac vel illa forma, quæ ei dat esse corporeum, sicut & abstrahit ab esse humano simpliciter aut æquiuoce.

Ad 2. respondetur negando minorem: Concilium

lium enim loquitur de anima ut dat esse animatum, non ut dat esse corporeum: nam ut sic non consideratur secundum rationem particularem animæ, sed secundum rationem communem formæ; & quamvis sit eadem entitas, potest secundum unam rationem esse ex vi Sacramenti in hoc Sacramento, & non secundum aliam: sicut licet eadem entitas sit corpus animatum Christi, in hoc tamen Sacramento est ex vi Sacramenti secundum rationem corporis, & non secundum rationem animati. Si dicas, anima non aliter informat materiam nisi animando; ergo non dat esse corporeum, sed solum esse animatum. Respondetur negando antecedens: sicut enim albedo non solum informat subiectum, illud secundum rationem propriam albedinis dealbando, sed etiam secundum rationem communem

coloris coloratum efficiendo: ita anima non solum informat materiam secundum propriam rationem animæ animando seu esse animatum præbendo, sed etiam secundum rationem communem formæ dando esse substantiale & corporeum.

Ad 3. respondetur negando minorem: talem enim formam in corpore mortuo gigni, manifesta ratio ostendit: corruptio namque unius est generatio alterius, ut dicitur lib. 1. de generat. tex. 17. ergo cum vivens moritur & corrumpitur, aliquid aliud generatur. At generari non potest, nisi gignatur aliqua forma substantialis; ergo hæc in corpore mortuo est constituenda, quæ non est alia quam forma cadaveris. Ad 1. probationem dico, eo ac videmus animam abesse, videmus etiã ibi aliam formam substantialem esse: nam necesse est formæ deperditæ aliam succedere,

sicut & corruptioni generationem. Quae autem ibi manere videntur, non sunt eadem cum praecedentibus, sed eis solum aliquo modo similia. Ad 2. probationem dico, licet non possit assignari causa uniuoca, assignari tamen posse aequiuocam causam, eandem scilicet quae formam viventis abstulit; ex necessitate namque materiae sequitur ad corruptionem viventis formam cadaueris; sicque quod est causa corruptionis viventis, est etiam causa generationis formae cadaueris. Ad 3. probationem dico, illud expresse asserti à D. Thom. 1. p. quaest. 118. art. 2. ad 2. cuius rationem reddit: *Quod cum generatio unius semper sit corruptio alterius, necesse est dicere, quod tam in homine quam in animalibus alijs quando perfectior forma aduenit, sit corruptio prioris. Et non est inconueniens, formam embryonis pelli per eas*

dem causas, per quas fuit introducta: nam per formam perfectioris introductionem expellunt imperfectiorem, quam prius introduxerant. Ad 4. probationem dico, non esse magis indecens inducere formam cadaueris in corpus Christi, quam ipsum mortuum fuisse asserere, nam corpus mortuum cadauer est hominis. Quae mors licet aliquando Petro visa fuerit indecens Christo, à Domino tamen tunc dictum est ei *Non sapis quae Dei sunt*, Matth. 8. v. 33. Corpus autem Christi verè fuisse corruptum non falsum sed verissimum est, cuius oppositum videtur error Gaianitarum qui ut refertur 24. quaest. 3. can. *Quidam*, dicebant corpus in Christo esse naturam incorruptam. Id vero quod dicitur Act. 2. exponit S. Damascenus lib. 3. de fide cap. 28. relatus à D. Tho. supra quaest. 51. art. 3. *De corrup-*

ruptione qua est per resolutionem in elementa. Glossa Interlinearis ibi exponit, de corruptione putredinis & vermium. Præternaturam autem humanam vitam fuisse verbo naturam cadaueris concedunt communiter Theologi, quâuis dicant non fuisse nouam uoionem, sed ex vi antiquæ assumptionis factam. Negant tamé propositiones illas, cadauer est Deus &c. nam talis natura cadaueris non fuit assumpta ex primaria intentione, sed veluti in via & propter aliud. Dicit etiâ potest, eandem esse difficultatem de illis propositionibus, ac esset, si Deus (vt potest) naturam irrationalem bruti assumeret, de quo supra quæst. 4. art. 1. Vnde sic tunc non esset absolutè asserendum brutū irrationale est Deus, propter indecentiam locutionis, sed circumloquio tollente locu-

tionis indecentiam verificandū esset id; ita & in nostro casu de cadauere Christi verificari possunt prædictæ propositiones, asserendo scilicet suppositum naturæ cadaueris esse Deum, &c. Ideo enim de homine id verificatur, quia nomina concreta, quale est nomen homo, supponunt hypostasim naturæ, vt docet D. Thom. supra quæst. 16. art. 4. & 5.

Dicendum 2. Animam rationalem Christi esse in hoc Sacramento, non ex vi Sacramenti aut verborum, sed per concomitantiam. Docet hoc Concil. Triden. sess. 13. cap. 3.

Probatur deinde, nâ vt hîc ait D. Thom. *Ex naturali concomitantia est in hoc Sacramento illud quod realiter est coniunctū ei, in quod prædicta conuersio terminatur.* Sed anima rationalis Christi est realiter coniuncta corpori, & sanguini Christi, in quæ conuersio panis

nis & vini terminatur, & quæ per verba formæ significantur, in ipsam verò nō terminatur hæc conuersio, nec ipsa per verba formæ significatur; ergo in hoc Sacramento est non ex vi Sacramēti aut verborum, sed per concomitantiam.

Si obijcias, D.Thom. quaest. præced. art. 6. ad 2. ait; *Conuertitur forma panis in formam corporis Christi secundum quod dat esse corporeum.* Sed hæc forma corporis Christi est anima; ergo in animam conuertitur forma panis, ac proinde ex vi Sacramēti est anima in hoc Sacramento. Respondetur, realiter quidam eandem esse animam, quæ dat esse corporeum, & quæ dat esse animatum; ratione tamen & virtualiter distinguuntur secundum quod dat esse corporeum à se ipsa secundum quod dat esse animatum, hocque sufficere vt in ipsam se-

cundum quod dat esse corporeum conuertatur panis, & non secundum quod dat esse animatum. Sicut similis distinctio, quæ est inter Filium & diuinam essentiam, sufficit vt Filius generetur & producat à Patre, non verò diuina essentia. Vnde cum absolute dicatur anima secundum quod dat esse animatum, absolute dicendum est panem non conuerti in animam, & animam non esse ex vi Sacramēti in hoc Sacramento, sed solum per concomitantiam.

Aduertendum est autem quod hîc ad 1. ait D.Th. *Anima realiter fuit separata à corpore. Et ideo si in illo triduo mortis fuisset hoc Sacramentum celebratum, non fuisset ibi anima Christi, nec ex vi Sacramēti, nec ex reali concomitantia. Sed quia Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, anima eius semper est realiter cor-*
 pori

pori eius unita. Et ideo in hoc Sacramento corpus quidem Christi est ex vi Sacramenti, anima autem Christi ex reali concomitantia.

Si quæras, an in triduo mortis esset in Sacramento alia forma? Respondetur, fore formam cadaueris; ut dantem quidem esse corporeum ex vi Sacramenti; ut dantem vero esse cadaueris per concomitantiam, si tamen tunc fuisset Sacramentum celebratum. Si ante iam cōfectum esset, & conseruatum fuisset vsque ad illud triduum, forma cadaueris solum per cōcomitantiam esset in Sacramento, & non ex vi Sacramenti, etiam quatenus dat esse corporeum; quia quando fuit Sacramentum cōfectū, terminus conuersionis non fuit forma cadaueris, sed anima prout dabat esse corporeū, cui ex necessitate naturæ, & nō ex vi Sacramenti aut

verborū succederet forma cadaueris. Quid ergo esset tūc ibi ex vi Sacramenti? Corpus Christi, ad quod ut quæst. præced. art. 6. ait Caiet. *Sufficit fuisse factā conuersionem in corpus Christi remansens semper idem numero per quamcumq; formā constituitur; quia semper remanet non solū eadē materia, sed eadem hypostasis.*

Dicendum est 3. Sub specie vini corpus, & sub specie panis sanguinem, & sub vtraq; specie diuinitatem in hoc Sacramento contineri nō ex vi Sacramenti, sed per concomitantiam. Docet hoc Concil. Trident. sess. 13. cap. 3. Probatu corpus non significatur per verba consecrationis vini, nec sanguis per verba consecrationis panis, nec diuinitas per verba cōsecrationis vtriusque; corpus tamen est realiter coniunctum cum sanguine, & sanguis cum corpore, & diuinitas cum

cum utroque; ergo non ex vi verborum aut Sacramenti continentur sub prædictis speciebus, sed per concomitantiam.

Dieendum est 4. Personam Filij per concomitantiam esse in hoc Sacramento, non tamen Personam Patris, nec Personam Spiritus Sancti. Prima pars colligitur ex Concil. Trident. sess. 13. cap. 3. dicente totum & integrum Christum contineri sub utraque specie, solum tamen corpus & sanguinem eius esse ex vi verborum in hoc Sacramento.

Probatum etiam, Persona Filij est realiter unita corpori & sanguini Christi, & in ipsam non convertitur panis aut vinum, nec significatur per verba consecrationis, nam licet D. Thom. infra quæst. 78. art. 2. ad 4. dicat: *Per hoc pronomen meum exprimitur persona Christi*, hoc intelligendum est in obli-

quo; ergo per concomitantiam est in hoc Sacramento & non ex vi Sacramenti, nam quod hoc modo in eo continetur debet in recto per verba significari sicut significantur corpus & sanguis.

Secunda pars est contra Gabrielem in Canonem Missæ lect. 41. & alios asserentes etiam Personam Patris & Spiritus Sancti esse in hoc Sacramento per concomitantiam. Sed probatur 1. Nam Concil. Trident. sess. 13. cap. 3. diligenter enumerat omnia quæ in hoc Sacramento tam ex vi Sacramenti, quam per concomitantiam continentur: at nullam mentionem facit Personæ Patris aut Spiritus Sancti; ergo signum est non constitui has duas personas in hoc Sacramento ex vi Sacramenti aut per concomitantiam.

Secundò. Quando sumimus hoc Sacramentum, vel

vel illud offerimus, non dicimus sumere vel offerre Patrem aut Spiritum Sanctum, sed tantum Christum seu Dei Filium; ergo Pater & Spiritus Sanctus nō sunt ibi sacramentaliter etiā per concomitantiam, quod enim hoc modo est ibi sumere & offerre dicimus, quando sumimus & offerimus hoc Sacramentum.

Tertiò. Pater & Spiritus Sanctus non vniuntur hypostaticè cum corpore aut sanguine Christi, aut eius anima; ergo non sunt in hoc Sacramento etiam per concomitantiam: Concilium enim Trid. sess. 13, cap. 3. ideo dixit Diuinitatem esse in hoc Sacramento per concomitantiam, quia est vnita hypostaticè cum corpore & anima Christi.

Dices, Pater, & Spiritus Sanctus vniuntur per realem idemnitatem cum Diuinitate, quæ est in hoc Sacramento per

concomitantiam; ergo per concomitantiam saltem mediate sunt etiam in hoc Sacramento. Respondetur negando consequentiam: nam vt per concomitantiam sit aliquid in hoc Sacramento, requiritur, vt in vniueritate suppositi vniatur cum termino primario & formali cōuersionis, & cum illo constituat vel pertineat ad idem suppositum: propter hoc namq; vestimenta Christi, quando ipse consecrauit, non continebantur per concomitantiam in hoc Sacramento; bene vero eius diuinitas, & anima, & accidentia. Vnde cum Pater, & Spiritus Sanctus non hoc modo vniuntur cum corpore & sanguine Christi, non continentur in hoc Sacramento etiam per concomitantiam.

Quamuis autem sacramentaliter ex vi Sacramenti aut per concomitantiam non contineantur

tur Pater & Spiritus Sanctus in hoc Sacramento, hinc tamen esse modo quodam speciali concedendum est, quatenus conuersionem panis &

vini in corpus & sanguinem Christi, quæ est effectus ad extra specialissimus & supra totum ordinem naturæ, tota Trinitas operatur.

ARTICVLVS II.

Vtrum totus Christus contineatur sub utraque specie huius Sacramenti.

Conclusio est affirmans.

CERTA est secundum fidem, & patet ex Concil. Trident. sess. 13. cap. 3. Et quamuis ut ibidem dicitur, & hinc docet D. Thom. sanguis non contineatur sub speciebus panis ex vi Sacramenti, continetur tamen sub illis per concomitantiam, & eodem modo corpus continetur sub speciebus vini. Sicut autem corpus contentum in hoc Sacramento complectitur carnem, ossa, & reliquas partes solidas,

quæ omnes ab anima, quatenus dat esse corporeum, habent esse substantiale, cum hoc sit quoddam esse corporeum, cuius distinctio in diuersas partes, licet formaliter sit à quantitate, radicaliter tamen est ab anima tribuente diuersos modos corporeitatis iuxta diuersitatem dispositionum materiarum: ita sanguis contentus in hoc Sacramento complectitur omnes quatuor humores, qui ut

diximus r. p. quæst. 76. artic. 8. dub. 1. con. 2. pertinent ad integritatem naturæ humanæ, & informantur anima, à qua ut dat esse corporeum fluidum, habent esse substantiale, quod in quolibet est partialiter ab esse substantiali alterius ob diuersos modos corporeitatis quos iuxta diuersitatem dispositionum, anima materię tribuit. Sicut autem loco proximè citato diximus sanguinem qui informatur anima esse naturalem, non nutrimentalem; ita nunc dicimus sanguinem contentum in hoc Sacramento non esse nutrimentalem sed naturalem. Vnde quando Christus in Cœna confecit hoc Sacramentum, sanguis eius nutrimentalis non fuit in Sacramento, sicut nec in eo fuerunt cibi qui in stomacho Christi existebant.

Si tempore passionis

& mortis Christi fuisset hoc Sacramentum celebratum, inquit Diu. Thom. hic: *Sub speciebus panis fuisset corpus Christi sine sanguine, & sub speciebus vini sanguis sine corpore: sicut erant in rei veritate.* Quibus verbis indicat S. Doctor Christum in sua passione totum sanguinem fudisse, ita ut nihil sanguinis manserit in eius corpore. Quod maxime credibile est, ob nimiam charitatem qua dilexit nos. Nec obstat quod dicitur Ioan. 19. v. 34. *Exiuit sanguis & aqua*, de corpore scilicet Christi iam mortui. Nam illud miraculosum fuisse communiter docent sacri interpretes. Et quamuis non totum sanguinem fudisset, sed aliquid sanguinis mansisset in eius corpore, adhuc dicunt multi talem sanguinem in casu prædicto non contineri ratione concomitantie cum

cum corpore sub specie
bus panis : quia dicunt
Philosophi in morte dis-
continuari partes flu-
idas à solidis ; sicque san-
guis ille non fuit rea-
liter vnitus corpori, si-

cut nec effusus, nisi for-
te eo modo quo cibus
existens in stomacho,
quod non sufficit, vt
per concomitantiam es-
set sub speciebus panis,
vbi esset corpus.

ARTICVLVS III.

*Vtrum totus Christus sit sub qualibet parte
specierum panis vel vini.*

Conclusio est affirmans.

FActa diuisione vel se-
paratione partium
specierum ab inuicem
per fractionem hostiæ,
sub qualibet parte Chri-
stum totum contineri,
certum est secundum fi-
dem, vt patet ex diffi-
nitione Concil. Triden-
sess. 13. can. 3. *Si quis ne-
gauerit in venerabili Sa-
cramento Eucharistia sub
vna quaque specie, & sub
singulis eiususcumque spe-
ciei partibus, separatione
facta, totum Christum con-*

tineri; anathema sit.

Etiã ante separati-
onem, inquit D. Thom.
*Totus Christus est sub qua-
libet parte specierum panis,
etiam hostia integra ma-
nente, & non solum cum
frangitur.* Quod adeo
certum est, vt oppositum
sit error in fide ; illud
enim docet Concil. Tri-
dent. sess. 13. cap. 3. Pro-
batur etiã : de fide est
post separationem totum
Christum contineri in
singulis partibus : sed
non

non est de nouo in illis ex vi separationis aut fractionis, nam hæc est actio humana & naturalis, quæ potest fieri à non Sacerdote, & non habet virtutem supernaturalem ad constituendum Christum vbi antea non erat; ergo ante separationem erat in illis ex vi consecrationis. Confirmatur, si partes specierum vini diuisæ iterum reuniantur, sub illis est totus Christus, sicut antequam reuinerentur; ergo & ante diuisionem.

Si quæras, an in partibus ante separationem sit totus Christus semel aut pluries? Quidam recentiores hîc pluries esse dicunt, & toties esse Christum replicatum, totque esse Christi replicationes, quot sunt partes, hæque replicationes non esse continuas, sed contiguas, sicut arenæ in cumulo. Sed hic modus loquendi ineptior videtur modo

loquendi Marsilij dicentis corpus Christi in hostia esse pluribus vicibus partialibus. De quo ait Mag. Soto in 4. dist. 10. quæst. 1. artic. 3. *Est ineptum dicere, plures vi-ces partiales, nam vices diuisionem dicit.* Hanc etiã & plures esse Christos multo magis dicit, Christum esse replicatum, sicut & esse duplicatum, vel triplicatum. Respondetur ergo cum Magist. Soto ibidem subdente: *Sicut substantia panis ante consecrationem non est pluries sub suis dimensionibus, ita neque corpus illi succedens est nisi semel sub illis; sicut anima licet sit in quolibet parte corporis, non nisi semel est in toto.* Quod nō est coincidere cum sententia reiecta ab omnibus Theologis præsertim à D. Thom. hîc. Nam talis sententia nō reijcitur à Theologis, quia dicit Christum semel tantum esse in integra hostia, sed quia asserit, hostia integra manente

non esse totum Christum sub qualibet eius parte, sed solum cum frangitur: sicut nec imago est tota in qualibet parte speculi dum integrum manet, sed solum eo fracto, quia tunc singulæ integræ imagines apparent in singulis partibus. Non pluries autem sed tantum semel esse Christum sub vna hostia ante fractionem docet expresse D. Thom. hic ad 1. dicens: *Numerus sequitur diuisionem. Et ideo quandiu quantitas manet indiuisa actu nec substantia alicuius est pluries sub diuisionibus proprijs, nec corpus Christi sub diuisionibus panis, & per consequens nec infinites, sed toties in quot partes diuiditur.*

De partibus minoribus minima, quæ per se non possunt subsistere, inquit Mag. Soto vbi supra, audiuisse à quibusdam subsistentabile esse, corpus Christi non esse sub illis, imo hanc opi-

nionem S. Bonaventuræ impingere. Hoc ego apud prædictos recentiores legi. Sed Mag. Soto hæresim esse dicit, quam S. Bonaventura non docuit. Alij temerarium & proximum errori esse afferunt. Certè Concilium Trid. sess. 13. cap. 3. sine limitatione dicit, totum Christum contineri sub quavis cuiuscumque speciei parte. Et cū totus panis conuertatur in corpus Christi, nulla potest esse speciei particula, in qua corpus Christi non sit, alias substantia panis quæ sub illa particula erat non fuisset conuersa in corpus Christi. vnde ait M. Soto: *Quamuis separata minima parte, si illa diuideretur, desineret esse corpus, quia desineret species panis: tamen in toto, quia conseruatur illic species, nõ datur tam parua pars, quàm sub quavis minori sit corpus.*

De punctis, lineis & superficiebus afferendū est,

est, etiam in illis esse corpus Christi. Probat-
tur, Christus est in hoc Sacramento indivisi-
bilitate, sicut Angelus est alicubi; ergo sicut An-
gelus alicubi existens est totus in toto, & totus in qualibet parte, & etiam in punctis & terminis indivisibilibus eius, in quo existit, ut colligitur ex D. Thom. 2. par. quaest. 52. art. 2. ita & Christus est in hoc Sacramento.

Si dicas corpus Christi non est, nisi ubi erat substantia panis: sed hæc non erat in puncto, quia erat corporea, ac proinde triam dimensionem, sub qua esset, requirebat; ergo nec Christus.

Respondent quidam in substantia panis & qualibet alia corporea dari etiã indivisibilia substantialia correspondentia indivisibilibus terminantibus quantitatem; sicque corpus Christi esse sub indivisibilibus quantitativis, sub quibus erant indivisibilia substantialia panis, nam hæc in corpus Christi conuersa sunt. Sed respondetur negando minorem, nam quamuis substantia corporea sit capax triam dimensionis, secundum se tamen est indivisibilis, sicque non solum est sub quantitate, sed etiam sub puncto & alijs eius indivisibilibus.

ARTICVLVS III.

*Utrum tota quantitas dimensua corporis
Christi sit in hoc Sacra-
mento.*

Conclusio est affirmans.

QUAMVIS quan-
titas dimensua
corporis Christi non sit
in hoc Sacramento ex
vi Sacramenti, per con-
comitantiam tamen esse
tam ipsam, quam omnia
alia accidentia corpo-
ris Christi, quæ sunt ei
intrinseca, & non sunt
talia per comparatio-
nem ad extrinsecum cõ-
tinens, necesse est: sicut
enim anima & diuini-
tas hoc modo sunt in
hoc Sacramento, quia
realiter coniunguntur
cum corpore Christi, ut
patet ex Concil. Trid.
sess. 13. cap. 3. ita quia
quantitas & alia acci-
dentia intrinseca rea-

liter sunt coniuncta cõ
Christi corpore, in hoc
Sacramento per conco-
mitantiam existere ne-
cessarium est.

Si quæras an saltem
de potentia Dei absolu-
ta possit corpus Christi
esse in hoc Sacramento
sine quantitate & alijs
accidentibus intrinse-
cis, quæ habet in pro-
pria specie? Respon-
detur, multorum esse
sententiam, id esse pos-
sibile, quam tenet Mag.
Soto in 4. distinct. 10.
quæstione 1. artic. 2. &
5. Sed communior dis-
cipulorum D. Thom. o-
pinio est, impossibile
esse. Tum quia contra-

ditionē implicat, idem
 simul esse quantum &
 non quantum, album
 & non album &c. cum
 hæc contradictorie op-
 ponantur: ac si corpus
 Christi esset in hoc Sa-
 cramento sine quanti-
 tate & alijs accidenti-
 bus intrinsicis, quæ ha-
 bet in propria specie,
 simul esset quantum &
 non quantum, album &
 non album &c. ergo
 nec per Dei potentiam
 absolutam est id possi-
 bile. Tum etiam, nam
 eodem modo posset cor-
 pus Christi esse in hoc
 Sacramento sine anima,
 & diuinitate, quæ rea-
 liter illi coniunguntur
 in propria specie: sed
 hoc est falsum, nam si-
 mul esset animatum &

inanimatum; viuum &
 non viuum, existens &
 non existens, vnum sup-
 posito cum Christo, &
 non vnum supposito cum
 eo, quæ omnia con-
 traditionem implicat,
 ergo &c. Tum denique
 quia ad existendum in
 hoc Sacramento per
 concomitantiam nihil
 aliud requiritur quam
 esse realiter coniun-
 ctum cum corpore Chri-
 sti; ergo dum quantitas
 est illi coniuncta, non
 potest non esse in hoc
 Sacramento per conco-
 mitantiam, corpore
 Christi in eo existente
 ex vi Sacramenti.

Circa articulum quin-
 tum vide quæ dice-

mus artic. seq.

ARTICVLVS VI.

Vtrum corpus Christi sit mobiliter in hoc Sacramento.

Conclusio est negans.

Dubium. An corpus Christi in hoc Sacramento nec per se, nec per accidens moueri possit.

NVLLO ex his modis moueri posse probatur. Corpus Christi in hoc Sacramento nec per se nec per accidens potest calefieri aut frige fieri, nam cum species calefiunt aut frige fiunt corpus Christi ratione illarum non calefit aut frige fit; ergo nec ad motum specierum potest localiter moueri etiam per accidens. Confirmatur, corpus Christi non frangitur, nec conteritur per accidens ad fractionem vel contritionem specierum; ergo nec mouetur locali-

ter ad earum localem motum.

Secundò Corpus Christi prout est in hoc Sacramento non est capax motus localis, nec potest esse talis motus subiectum, cum sit hic indivisibiliter; ergo non potest moueri localiter etiam per accidens ad motum hostiæ: nam id quod mouetur localiter eo modo quo mouetur, debet esse subiectum motus, & diuisibile. Confirmatur, corpus Christi nullo modo est in hoc Sacramento tanquam in loco; ergo nullo modo

mouetur in eo secundū locum.

Tertiò. Quod mouetur per accidens ad motum alterius, ab alio mouetur etiam contra suam voluntatem; Sed Christus non potest hoc modo moueri, cum per solam suam voluntatem contineatur sub speciebus; ergo &c. Confirmatur, quia alias corpus Christi moueretur motibus contrarijs simul, si enim vnus Sacerdos eleuaret vnā hostiam, moueretur sursum, & si tunc alius Sacerdos aliā hostiam deprimeret, simul deorsum moueretur; sed hoc est absurdum; ergo &c.

Dicendum tamen est. Corpus Christi in hoc Sacramento aut secundum esse quod habet in eo non moueri per se; moueri tamen per accidens motu locali ad motum specierum. Vtramque partem conclusio- nis docet D. Thom. hic dicens: *Secundum hoc esse*

non mouetur Christus per se secundum locum, sed solum per accidens: quia Christus non est in hoc Sacramento sicut in loco, sicut prædictū est: quod autem non est in loco non mouetur per se in loco, sed solum ad motum eius in quo est.

Primam partem negāt quidam recentiores hīc asserētes, Christum, vt est in Sacramento, nō posse quidem se mouere, & moueri motu progressiuo, quia ad hoc requiritur extensio ad locum, & vt vna pars moueatur ante aliam, & consequenter vt sit in diuerso loco; posse tamen se mouere, & moueri motu simplici, sicut gratia feruntur deorsum; tum extra species egrediendo; tum etiam simul cum speciebus; quod fecisse dicunt in casibus, quibus legimus, hostias sacras quandoq; inuisibiliter motas nemine eas tangente; tunc enim non ad motum earum Christus est motus,

sed potius ipsæ hostiæ ad motum Christi motæ sunt, Christo eas secum trahente.

Sed hæc sententia falsa & absurdissima est. Primò, nam quomodo Christus vt est in Sacramento potest se mouere, & moueri motu simplici egrediendo extra species, cū egressus extra species iam non sit in Sacramento?

Secundò. Christus egressus extra species, & extra Sacramentum existens extensionem habet ad locum, & partem extra partem in ordine ad locum; cur ergo non potest se mouere, & moueri motu progressiuo, sicut & simpliciter?

Tertio. Sicut ad motum progressiuum corporum requiritur, vt vna pars moueatur ante alteram: ita ad motum simplicem, quo graua feruntur deorsum, requiritur, vt vna pars prius occupet vnâ partem loci quam altera, & vt

quod per se mouetur tali motu, partim sit in termino à quo, & partim in termino ad quē; ergo eadem est ratio de vno ac de alio.

Quartò. Nam si in aliquo casu visa est hostia moueri nemine eam tangente, credendum est ab Angelo fuisse motam. Et quamuis motor ipsius fuerit Christus sub ea existens, non se quitur ipsum per se fuisse motum, & ad motum ipsius hostiam, illamque secum traxisse, sicut homo sindone coopertus currens secum trahit sindonem; sed solum fuisse motum per accidens, sicut & teste D. Th. 1. p. q. 51. art. 3. ad 3. *Angeli mouentur per accidens ad motum corporum, & q. 75. art. 1. ad 1. Est mouens quod non mouetur per se, sed mouetur per accidens. Et tale mouens est anima.*

Quintò. Quia quod non est per se in loco, non mouetur per se ad locum: sed Christus in hoc

hoc Sacramento non est per se in loco; ergo nec per se mouetur ad locū. Maiorem docet D. Tho. hic. Minor probatur cū eodem art. præced. nam non est localiter sub dimensionibus vel speciebus, ita vt hæ rationem habeant loci respectu illius; sicut enim nō habebant rationem loci respectu substantiæ panis, nec hæ sub illis localiter continebatur: ita nec respectu corporis Christi, quod substantiæ panis succedit. Nec est etiam per se localiter in loco specierum; nam non comparatur ad illum mediantibus proprijs dimensionibus sicut ad illam comparabatur substantia panis, sed mediantibus dimensionibus alienis; ergo &c. Confirmatur, quia si esset per se in loco maxime diffinitive: sed hoc modo non est, vt probat D. Thom. artic. præced. ad 1. *Quia sic non esset alibi quā in hoc altari ubi*

conficitur hoc Sacramentum; cum tamen sit & in caelo in propria specie, & in multis alijs altaribus sub specie Sacramenti; ergo &c.

Secundam partem negat Durandus in quart. distinct. 10. quæst. 3. numer. 5. Sed probatur, nam in Concilio Trident. sess. 13. cap. 5. & 6. & canon. 6. dicitur Christum in Sacramento Eucharistiæ in processionibus per vias & loca publica circumferri & circumgestari, & ad infirmos deferri: sed quod defertur, circumfertur, & circumgestatur, mouetur; ergo Christus mouetur in hoc Sacramento. At nō per se; ergo per accidens ad motum specierum & Sacramenti.

Aduertendam tamen est quod ait Diu. Thom. in 4. distinct. 10. quæstione 1. artic. 3. quæstiuicula 4. *Quod moueri in loco includit esse in loco; unde ad hoc quod*

quod aliquid per se mouetur in loco, oportet quod per se sit in loco, & quod per se moueatur, non ad motum alterius. Sed per accidens aliquid mouetur in loco dupliciter. Vno modo quia per accidens est in loco, sicut forma mouetur per accidens. Alio modo quia per se est in loco, sed per accidens mouetur in loco, sicut patet in his qui vehuntur, quia locus quem mutant, est per se eorum proprius locus, non communis. Corpus autem Christi in loco quam species transmutant, non est per se, neque sicut in loco proprio, neque sicut in loco communi: & ideo per se in illo moueri non potest, neque per accidens, sicut corpora per accidens mouentur; sed hoc modo quo aliquid & per accidens est in loco, & per accidens mouetur. Tales hic ad 1. dicit esse formas & spirituales substantias, & subdit: Ad quem modum potest reduci, quod dicimus Christum moueri per accidens secundum esse: quod habet in hoc Sa-

cramento, in quo non est sicut in loco. Ex quo inferitur, Christum in hoc Sacramento non moueri per accidens ad motum specierum efficienter, sicut homo qui vehitur nauis, mouetur per accidens ad motum nauis efficienter, quia nauis suo motu quasi impellit eum, & ita est causa motus in ipso: sed per accidens ad motum specierum formaliter ipso motu specierum, a quo extrinsece denominatur Christus motus, sicut formae mouentur; nec enim quando homo mouetur, causat in anima aliquem motum localem in ipsa receptum, sed motu ipso recepto in homine anima formaliter moueri dicitur. Et eodem modo Christus formaliter moueri dicitur motu ipso recepto in speciebus, non motu aliquo in ipso causato & recepto. Vide quae diximus 1. part. quaest. 52. art. 1. dub. 2.

Dicendum est 2. Corpus

pus Christi secundum esse quod habet in hoc Sacramento non definire esse sub eo per se, sed solum quia desinunt esse species sacramentales. Oppositum huius tenet quidam recentiores. Sed illud expresse docet D. Thom. hic, sic enim habet: *Similiter neque per se mouetur secundum esse, quod habet in hoc Sacramento, quacumque alia mutatione, puta quantum ad hoc quod desinat esse sub hoc Sacramento.* Et inferius: *Non desinit esse sub Sacramento; per hoc quod ipsum desinat esse, sed solum per hoc quod species huius Sacramenti desinunt esse.*

Secundo probatur non definire per se secundum aliquod esse substantiale. Non desinit esse secundum esse substantiale quod habet in coelo, nec quod sit in hoc Sacramento reproductum; ergo secundum nullum. Antecedens quo ad primam partem certissimum est. Quo ad secundam ne-

gatur a praedictis recentioribus. Sed probatur: Tum ex dictis supra q. 75. art. 4. dubio unico, con. 1. ubi ostendimus corpus Christi non reproduci in hoc Sacramento. Tum etiam quia admittenda essent innumeræ corporis Christi substantiales desinitiones, quod est absurdum. Tum denique quia tale esse substantiale in hoc Sacramento reproductum annihilaretur, desineret enim & redigeretur in nihilum eiusque desitio pro termino non haberet aliquid sed nihil: sed hoc est falsum; ergo &c. Respondent, non annihilari, quia non desinit absolute, nam absolute perseverat, sed secundum quid scilicet secundum esse sacramentale. Sed contra hoc est, nam esse sacramentale non est esse substantiale; ergo si solum desinit secundum hoc esse, non desinit corpus Christi secundum aliquod esse subst-

substantiale. Si vero esse substantiale quod habet in hoc Sacramento definit, vel absolute debet definire, & nullibi manere, vel si alibi manendo potest in Sacramento definire, etiam potest in Sacramento annihilari, defectio enim totius entitatis non minus repugnat eius permanentiæ, quam annihilatio talis entitatis: unde si idem corpus posset esse in duobus locis, sicut manendo in vno posset in alio mori & definire esse, ita & posset in alio annihilari.

Tertio probatur non definire secundum aliquod esse reale etiam accidentale. Nam ut hinc in corpor. ait D. Thom. Christus definit esse sub Sacramento, *Sicut Deus definit esse in aliqua creatura*, & sicut, ut ad primum dicit, *Definit esse Dominus creatura definens*: sed Deus non definit esse in creatura, nec esse Dominus illius

secundum aliquod esse reale, ergo nec corpus Christi secundum aliquod esse reale definit esse in hoc Sacramento, sed solum quia definiuntur speciebus tollitur habitudo corporis Christi ad species quam significabat esse sub hoc Sacramento, sicut definente creatura tollitur habitudo Domini & existentie in illa, quam in Deo significat esse Dominum creaturae & existere in illa; quæ habitudo sicut in Deo non est aliquid reale sed rationis: ita & in corpore Christi habitudo ad species. Confirmatur, si corpus Christi defineret esse in Sacramento secundum aliquod esse reale etiam accidentale, vere & realiter mutaretur: sed non sic mutatur, sed absque vlla sui mutatione per solam definitionem & mutationem specierum definit esse in hoc Sacramento, sicut

cut Deus absque vlla sui mutatione definit existere in creatura & esse Dominus illius per solam definitionem & mutationem creaturæ, vt hic docet D. Thom. ergo &c. Si dicas, quando corpus Christi definit esse in hoc Sacramento, definit esse in eo, præsentia Sacramentalis, aliqua etiam propinquitas, vel distantia, quam non habet in cœlo: sed hæ sunt modi quidam reales, qui tanquam in subiecto intrinsece in Christo existebant; ergo desinit secundum aliquod esse reale saltem accidentale. Respondetur negando minorem: nam vt diximus 1. part. questione 52. artic. 1. dub. 1. ad 1. & questione 53. artic. 1. dubio 3. cum Caietano propinquitas & distantia, nec in Angelis, nec in Christi corpore in Eucharistia est intrinsece & tanquam

in subiecto; sed solum conuenit eis extrinsece ratione corporum in quibus sunt Angeli, aut ratione specierum sub quibus est corpus Christi. Præsentia etiam Sacramentalis, (licet corpus Christi dicatur & sit vere & realiter præsens) non est aliquid reale in corpore Christi, sed relatio & habitudo rationis ad species: sicut licet Deus vere & realiter sit in omnibus locis & vbique præsens, talis præsentia & modus essendi non est aliquid reale in Deo, sed relatio & habitudo rationis ad loca creata. Vide quæ diximus supra quæst. 75. artic. 4. dubio vnico, conclus. 3.

Ad 1. autem factum in principio respondetur negando consequentiam: nam sicut anima licet calefacto corpore nullo modo calefiat; moto tamen localiter corpore ipsa per

per accidens mouetur, vt docet D. Thom. 1. p. quæst. 75. art. 1. ad 1. ita corpus Christi, licet nõ calefiat calefactis speciebus; his tamen localiter motis per accidens mouetur: quia ad primum requiritur vt calorem & calefactionem in se recipiat; ad secundũ verò sufficit, vt sit contentum in eo quod per se mouetur. Ad confirmationem quidam negant antecedens nam in confessione Berengarij can. *Ego Berengarius, De consecrat. dist. 2.* dicitur: *Manibus Sacerdotum frangi, & fidelium dentibus arroy.* Sed respondetur negando consequentiam: nam fractio & cõtritio non importat solum motum localem, sed inuoluit etiam alias mutationes & alterationes, quæ non possunt cõpetere corpori Christi prout est in hoc Sacramento, sicut nec calefieri calefactis speciebus.

Ad 2. respondetur negando consequentiam; quia vt diximus can. 1. vt per accidens ad motum alterius, non efficienter, sed formaliter moueatur, non requiritur vt sit motus subiectum. Ad confirmationẽ dico, corpus Christi licet non habeat species Sacramentales pro loco, esse tamen in loco specierum ratione illarum & per accidens, sicque etiam ad motum illarum per accidens moueri modo explicato.

Ad 3. respondetur, quamuis ea quæ ita sunt in aliquo, illique coniunguntur, vt non possint se libere ab eo subtrahere, sed vnio, & coniunctio cum illo naturalis, aut necessaria sit, possint per accidens ad motum illius contra suã voluntatem moueri, vt patet in anima, quæ ad motum violentum corporis cui naturaliter est vnita potest contra suã voluntatem per acci-

accidens moueri : & in homine naui alligato, qui ad motum naui potest per accidens moueri contra suam voluntatem. Ea tamen quæ ita sunt in aliquo, vt possint se ab illo subtrahere, vnioque & coniunctio cum illo non naturalis, sed libera est, dum libere in illo manent, etiam si ad motum illius violentum moueantur per accidens, non mouentur contra suam voluntatem; vt patet in Angelo existente in corpore hominis alicuius, qui dum vult manere in tali homine, ibique suam virtutem applicatam habere, licet per accidens ad motum illius etiam violentum moueatur, non tamen contra suam voluntatem, & violenter. Et quia Christus in hoc Sacramento hoc modo est, quia voluntate qua illud instituit, voluit in eo manere, vnionemque ac coniunctionem Sacra-

mentalem cum speciebus habere, dum species permanent; cum tamen possit, si voluerit, sub illis permanentibus desineri esse: ideo licet species motu violento moueantur, & Christus ad motum illarum per accidens moueatur; non tamen contra suam voluntatem & violenter. Ad confirmationem dico, nullum esse inconueniens, & absurdum, Christum existentem in diuersis hostijs per accidens moueri motibus contrarijs, in vna scilicet furtum, & in alia deorsum, aut in vna moueri, & in alia non. Hoc enim sequitur ex diuersis esse Sacramentalibus, quæ habet in diuersis hostijs: sicut si vera esset sententia assereretur idem corpus posse esse in diuersis locis, nullum esse inconueniens, in illis moueri per se simul motibus contrarijs, aut in vno quiescere, & in alio moueri. Et cum constet

coelos simul in eodē loco moueri motibus contrarijs, naturali scilicet, & raptus, cur in-
 cōueniens reputabitur, Christum in diuersis horis existentem moueri motibus contrarijs?

ARTICVLVS VII.

Utrum corpus Christi prout est in hoc Sacramento possit videri ab aliquo oculo saltē glorificato.

Conclusio est negans.

CIRCA solutionem secundi non modica est difficultas de sensu illorum verborum, *Oculus corporalis Christi videt se ipsum sub Sacramento existentem*. Quidam recentiores dicunt: illud *sub Sacramento*, non esse coniungendum cū obiecto visionis, quod significatur illa particula *se ipsum*, sed cum oculo vidente: qui etiam sub Sacramento habet visionem sui ipsius, nō prout in Sacramento est, sed prout in propria specie existit. Habet autē hęc (inquiunt) illam visionem, non per se primo hęc elicitam, sed per cōcomitantiam: nam quia in cœlo habet visionem sui, illa visio in Sacramento per concomitantiam ponitur. Sed non video quomodo hic sensus possit verbis D. Th. congruere, cum illud *sub Sacramento*, necessario coniungendum sit cum illa particula *Existentem*, & hęc cum illa *se ipsum*, cum qua conuenientiam grammaticalem facit.

facit. Sensus ergo verborum D. Thom. videtur esse, oculum corporalem Christi videre se ipsum non solum existentem in propria specie, sed etiã existentem sub Sacramento. Cuius rationem reddit: *Quia etiam ipse oculus Christi est sub hoc Sacramento.* Sub quo si non esset non videret se ipsum sub Sacramento: nã ut idem S. Doctor ait in 4. distin. 10. quæst. 2. artic. 4. quæstiuncula 1. ad 1. *si oculus Christi esset extra species Sacramenti, non videret substantiam suam infra species contentam.* Unde licet oculus non existens sub Sacramento non possit videre corpus Christi contentum sub Sacramento; bene tamen oculus sub Sacramento existens. Cuius ratio esse potest, quia corpus ut ait Mag. Soto in 4. dist. 11. quæst. 1. art. 7. circa finem, *Licet in Sacramento non possit multiplicare species per modum, potest tamen illam*

multiplicare per se ipsam. Ut autem videri possit ab oculo existente extra Sacramentum species visibiles multiplicare deberet per modum, sicque illas ad talem oculum emittere, quod non requiritur ut videri possit ab oculo qui etiã est sub Sacramento, sed sufficit, ut illas per se ipsum multiplicet, sicque ad talem oculum emittat. Quamvis autem hoc modo Christus oculo corporis videat se ipsum sub Sacramento existentem; Non tamen potest videre ipsum modum essendi, quo est sub Sacramento, quod pertinet ad solum intellectum. Inquit D. Th. Cuius exemplum esse potest, in ipso meo Christo quando ianuis clausis ad discipulos intravit; vidit enim oculo corporis se ipsum in loco ianuarum; non tamen modum supernaturalem quo ibi erat, hunc enim solum per intellectum cognovit. Et ex his

sequitur, visionem sui in Sacramento corpori Christi sub Sacramento existenti non conuenire per concomitantiam, sed primo & per se, & eidem corpori Christi in propria specie existenti quasi consequenter conuenire, eo modo quo si in Sacramento annihilaretur, consequenter annihilaretur in propria specie.

Si quæras, an Christus in Eucharistiæ existens oculo corporis non solum se ipsum, sed etiam alios videat? Respondetur, Nominales id absolutè concedere. Mihi tamen asserendum videtur, id naturaliter esse impossibile; quia sicut corpus Christi in Eucharistiæ existens, (etiam dum erat passibile, ut in die Cœnæ) non potest pati ab extrinsecis agentibus sola naturali virtute operantibus; ita nec eius oculus naturaliter potest recipere species visibi-

les ab obiectis externis, sicque nec illa videre. Supernaturaliter tamen & diuina virtute id posse, & de facto fieri, sicque verificari quod communiter fideles sentiunt, Christum ex Sacramento ipsos, & quæ coram Sacramento agunt, videre. Nam si D. Thom. in 4. d. 10. quæst. 1. art. 4. quæstiuncula 1. ad 1. & 2. indicat oculum glorificatum & comprehensores per miraculum forte videre corporali visione corpus Christi sub Sacramento; multo magis sine forte asserendum videtur Christum in Sacramento existentem oculo corporis diuina virtute videre alios & obiecta externa, ne nobis obiiciatur, esse ibi sicut lapidem aut aliud insensibile. Si diceremus Christum à Cœlo oculo corporis (sicut è terra ipsum vidit Stephanus stantem in cœlo) videre omnia quæ sunt, & aguntur in terra,

terra, asserere etiam deberemus hanc visionem per concomitantiam eadem in hoc Sacramento existenti convenire, &

ex Sacramento illa omnia videre.

Circa articulum 8. nihil se offert dicendum.

QVÆST. LXXVII.

De accidentibus remanentibus in Sacramento.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum accidentia remaneant sine subiecto in hoc Sacramento.

Conclusio est affirmans.

NOMINE subiecti hic non quodcumq; intelligit D. Thom. cum artic. seq. dicat, alia accidentia esse sicut in subiecto in quantitate; sed subiectum vltimum, quod est substantia, in qua aut immediate, aut mediate omnia accidē-

tia inhaerent. Et sic intellecta conclusio est de fide: ex Concilio enim Trident. sess. 13. canon. 2. constat accidentia manere sine substantia panis & vini, in qua antea inhaerebant, ex Concil. vero Const. manere sine subiecto, cum § 8.

damnetur hæc propo-
sitiō: *Accidentia parvis non
manent sine subiecto in eo-
dem Sacramento.*

Vt accidentia rema-
neant sine subiecto, ne-
cessè est, vt supernatu-
raliter conseruentur à
Deo: Vnde D. Thom. hic
probat possibile esse ac-
cidentia manere sine su-
biecto in hoc Sacramen-
to: *Cum enim effectus ma-
gis dependeat à causa pri-
ma, quam à secunda, Deus
qui est prima causa substan-
tia & accidentis, per suam
infinitam virtutem conser-
uare potest in esse accidens,
subtrahã substantia, per
quam conseruabantur in
esse sicut per propriam cau-
sam.* Ex quo patet, non
conseruari à Deo ac-
cidentia sine subiecto
per eum concursum, qui
ipsa in subiecto conser-
uabat, ille enim natura-
lis erat. Animam ratio-
nalem à corpore sepa-
ratam naturali concur-
su, quo eam in corpore
conseruabat, Deus con-
seruat, quia anima non

dependet in conseruari
à corpore. At accidẽtia
à subiecto in conserua-
ri dependent; sicq; sine
illo naturaliter conser-
uari non possunt; sol e-
nim cū solo concursu ge-
nerali non posset lumen
productum in aere, hoc
annihilato conseruare.
Necessè est ergo, vt ac-
cidentia sine subiecto
maneant, & conseruen-
tur, Deum concursu spe-
ciali supernaturaliter
ea conseruare.

An vero Deus sic illa
conseruando det eis ali-
quid reale quod succe-
dat inhærentiæ & suffe-
ntationi subiecti, non est
concors omnium senten-
tia. M. Soto in 4. d. 10.
q. 2. art. 2. & alij recen-
tiores cū Scoto in 4. d.
12. q. 1. nihil reale eis
tribuere existimant, sed
cum existentia quam in
subiecto habebant, illa
conseruare per suam ma-
nutentiam absque ad-
ditione alterius entita-
tis aut modi realis. Ca-
jetanus vero hic docet;

nouum modum essendi scilicet per modum substantiæ eis cõferre. Quæ opinio conformior videtur D. Tho. hîc enim ad 4. de his accidentibus dicit: *Non habent ipsa esse sed post consecrationem, ipsa accidentia qua remanent habent esse: unde sunt composita ex esse & quod est.* Nec satisfacit quod ait Mag. Soto, non sic intelligen-

dum esse D. Thom. vt nouum esse acquirant. Nam nec Caietan. hoc dicit, sed tantum acquirere nouum modum essendi, scilicet esse id quod est, quem antea nõ habebant, sed solum esse id quo est. Vide Caietanum ipsum.

Circa articulum secundũ, tertium, & quartum, nihil se offert scribendum.

ARTICVLVS V.

Vtrum ex speciebus Sacramentalibus possit aliquid generari.

Conclusio est affirmans.

Dubium. An quando ex speciebus generatur aliquid, producatur à Deo materia prima, ex cuius potentia educatur forma substantialis geniti.

PArtem negantem tenent Ferrar. 4. cõtra Sententias c. 66. Probat 1.

ex D. Tho. hîc dicente. *In ipsa consecratione minutissime datur quantitati*

dimensionum panis & vini, quod sit primum subiectum subsequenciam formarum: hoc autem est proprium materiae. Et ideo ex consequenti datur praedicta quantitas dimensionum, omne illud, quod ad materiam pertinet. Et ideo quicquid posset generari ex materia panis, si adesset, totum potest generari ex praedicta quantitate dimensionum panis & vini; non quidem nouo miraculo, sed ex vi mirabili prius facti. Et ad 1. Quamuis non sit ibi materia, ex qua aliquid generetur, quantitas tamen dimensionum supplet vicem materiae. Et ad 2. Species sacramentales sunt quidem accidentia, habent tamen actum & vim substantia. Sentit ergo D. Thom. in generatione substantiae ex speciebus sacramentalibus non aduenire nouam materiam, in qua forma substantialis rei generatae recipiatur, sed quantitatem ipsam esse loco materiae, & formam substantialem huiusmodi re-

cipi in ipsa tanquam in primo subiecto, virtute diuina hoc sibi dante in consecratione.

Secundo ex eodem S. Doctore 4. contra gentes cap. 66. ad finem, ubi dicit In ipsa consecratione miraculose accidentibus confertur quod subsistant, quod est primum substantia, & per consequens quod omnia possint facere & pati, quae substantia posset facere & pati, si substantia adesset. At si substantia panis adesset, sic corrumperetur in aliam substantiam, ut eius materia esset subiectum formae substantialis generatae ex ipsa; ergo similiter dicendum est de quantitate. Confirmat, nam ibidem ait D. Thom. ex ipsis accidentibus generari substantiam sine miraculo: ac creatio nouae materiae, aut conuersio dimensionis in materiam non esset sine nouo miraculo; ergo &c.

Tertio probatur, si produceretur tunc materia

teria à Deo, vel produceretur sine vlla forma, aut cum forma aliqua. Sine forma nequit produci, sicut necesse; forma autem cum qua producat, nequit assignari; nam si produceretur cum forma geniti ex speciebus, hæc ex illa non educeretur virtute agentis naturalis; cum alia autem non produci constat, ergo &c.

Dicendū tamē est: Quādo ex speciebus Sacramentalibus aliquid generatur, produci à Deo materiam primam, ex cuius potentia educitur forma substantialis geniti, & in qua recipitur, & non in quantitate. Docet hoc D. Thom. in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 2. quæstion. 4. in corp. & ad 3. & 4. vbi ait: *Aliquid in hoc generatione esse miraculosum, & aliquid naturale: reditus enim substantia, vel creatio materia, vel conuersio dimensionum in materiam est miraculum: sed quod materia*

*iam existens recipiat ealem formam, cuius dispositiones præcesserunt in dimensionibus, hoc est naturale. Expositio autem Ferrariensis, per conuersionem dimensionum in materiam non intelligere D. Th. definitionem dimensionum & successionem materiae loco ipsarum; sed proprietatem ipsarum in proprietatem materiae, in quibus manentibus & vim substantiæ retinentibus recipitur forma substantialis; contra S. Doctorem est non solum ibi, sed etiam hîc: nam in corp. artic. ait: *Manentibus speciebus panis & vini, manet corpus & sanguis Christi. Manente autem corpore & sanguine Christi, quomodo potest in illis suscipi forma substantialis vermis aut alterius rei genitæ? Et ad 3. dicit, quātitatem, quæ miraculosè accepit vim & proprietatem substantiæ in consecratione, transire in substantiam, rei scilicet**

genitæ ex ipsa; ergo ipsa habens proprietatem substantiæ non manet, nec suscipit formam substantialem rei genitæ.

Secundo probatur, alias enim res genita ex speciebus Sacramentalibus esset composita ex quantitate proprietatis materiæ habente & forma substantiali in ipsa recepta; sed hoc est falsum, nam compositum substantiale constaret ex aliquo accidente tanquam ex parte physica essentiali & intrinseca, & nõ esset, ens per se, sed ens per accidens, ut pote compositum ex substantia, & accidente; & contra D. Th. hinc art. 6. ad 2. ergo &c. Confirmatur, nam alias si aliquis nutritur speciebus consecratis, partim componeretur ex quantitate & forma substantiali, & partim ex hac & vera materia prima. Item res omnes quæ ex speciebus consecratis generentur, & aliæ quæcun-

que ex his rebus genitæ usque ad finem mundi sola quantitate & forma substantiali constarent, & nulla ex generationibus sequentibus omnino naturalis esset, sed hæc falsa & absurda sunt; ergo &c.

Vnde Caiet. hinc optime dicit, sententiam & viam quam tenet D. Th. esse: *Quod per modum conuersionis seu transitionis quantitas transiit in materiam: ita quod virtute primi miraculi datum est quantitati, ut sit vice materia durante Sacramento, & in termino Sacramenti, hoc est in primo non esse Sacramenti sit vere materia.* Cuius sensus nouus est, ipsam quantitatem in eiusmodi mutationibus fieri, ipsam materiam, ita ut eadem omnino res, quæ antea erat quantitas sit postea materia prima; sed datum esse quantitati ut sit vera materia, hoc est ut conuertatur in materiam, ipsa designate quoad omnes eius gra-

Gradus per talem con-
 uersionem & nihil eius
 manente. Et eodem mo-
 do intelligendum est,
 quod ait D. Thom. in 4.
 Vbi supra: *Ipsi dimensio-
 ni virtute diuina dabitur
 natura materia, ut sic illud
 generatum sit compositum
 ex materia, & forma.* Si-
 cut enim cum dicitur
 Ioan. 2. v. 9. *Aquam vi-
 num factam,* & Matth. 11.
 v. 5. *Cæci vident,* sensus
 non est, aquam manen-
 te natura aquæ fuisse
 factam vinum, & cæcos
 videre manente cæcita-
 te, sed cæcitate remo-
 ta, & sublata natura a-
 quæ; ita quando D. Th.
 & Caietan. dicunt di-
 mensioni dari naturam
 materiæ, aut vt sit vere
 materia, hoc non est in-
 telligendum manente
 aliquo ipsius dimensio-
 nis, sed hac omnino de-
 sinente quo ad omnia
 quæ habebat.

Quidã recetiores hîc
 dicunt, eodem instanti
 quo species ita sunt al-
 terata, vt nō posset sub

ijs naturaliter conser-
 uari substantia panis &
 vini, desinere ibi esse
 corpus Christi, & Deum
 ibi creare materiã pri-
 mam, eique vnire quan-
 titatem panis, & vini cū
 qualitatibus, quæ ei illo
 instanti inhærent, per
 quas iam est vltimo dis-
 posita ad susceptionem
 alicuius formæ substan-
 tialis, quam eodem in-
 stanti producit illud a-
 gens, quod eam produ-
 xisset, si ibi prius fuisset
 substantia panis & vi-
 ni.

Sed hæc sententia à
 discipulis D. Th. ample-
 ctenda non est, sed rei-
 cienda. Quamuis enim
 probabile sit, taleq; esse
 insinuat S. Doctor in 4.
 vbi supra, materiã crea-
 ri à Deo; hic tamen non
 creati docet, sed produ-
 ci per conuersionem
 quantitatis in ipsam, in
 corp. art. & ad 3. & art.
 seq. in corp. & ad 2. Hic
 etiã dicit, *Manentibus spe-
 ciebus panis & vini, manet
 corpus & sanguis Christi.*

Ergo

Ergo Deus non vnit eas materiam ab ipso creatam, alias simul cum tali materia maneret corpus & sanguis Christi. Præterea contra D. Thom. est, quantitatem immediate vnitri materiam. Denique, si quantitas esset in sua substantia antiqua reuera corrumperetur ad corruptionem talis substantiam, & non maneret eadem numero in substantia genita, alias migraret de subiecto in subiectum, & non fieret resolutio vsque ad materiam primam, quod est contra D. Thom. ergo etiam hinc corrumptur & desinit esse, quando substantia panis & vini corrumperetur, & conseruari non posset naturaliter, sicque Deus eam non vnit materiam denuo creatam ab ipso. Amplectenda est ergo sententia Caiet.

Ad 1. autem factum in principio respondetur, sensum D. Thom. non esse, quam Ferrar. putat,

Sed quem Caietan. hic & Capreolus in 4. dist. 12. quaest. 1. art. 3. tradiderunt, nempe, quantitati dari virtute primi miraculi, vt sic vice materia & primum subiectum formarum subsequen-
 tium accidentalium, & dispositionum, quæ introducuntur ab agente naturali vsque ad instans corruptionis specierum & generationis substantiam; in quo quantitas conuertitur in materiam primam virtute diuina, ex cuius potentia agens naturale educit formam substantialem vltimam dispositionem introducendo, sicque compositum substantiale ab eo generatur.

Ad 2. eodem modo respondetur, solum enim confertur accidentibus posse omnia facere & pati, quæ posset substantia, si adesset, vsque ad instans generationis, in quo iam non manent accidentia, sed desinunt esse per conuersionem ipso-

ipforum in materiã primam . Ad confirmationem neganda est minor: productio enim materiæ per conuersionem quantitatis in ipsam quamnis miraculosa sic, sine nouo tamen miraculo sic virtute miraculi prius facti, vt hîc ait D. Thom.

Ad 3. respondetur, materiã produci à Deo, non quidem existentem sine omni forma, sed simul cum forma rei quæ generatur ex speciebus sacramentalibus; non tamen ita vt hæc forma producat à solo Deo eadem actione qua producit materia, sicut producta est forma cœli ab ipso, quando creauit cœlum; sed ita vt licet simul & in eodem instanti sic productio materiæ habentis esse à forma, & formæ dantis esse materiæ; non tamē sit eadem productio: sicut licet simul cum cor-

pore humano producat anima rationalis; nõ tamen eadem productio ne, cum illud producat per generationem, hæc per creationem, sicque forma rei genitæ ex speciebus educi potest virtute agentis naturalis ex potentia materiæ productæ à solo Deo: nam ad hoc non requiritur prioritas temporis aut instantis in materia vel subiecto, sed sufficit prioritas naturæ in genere causæ materialis, cum consistet, quando Deus produxit Angelos, licet simul esset condens naturam & largiens gratiam, hanc eduxisse de potentia obedientiali naturæ Angelicæ, quia non per creationem, sed per aliã productionem eam largitus est.

Circa articulum sextum, & septimum nihil se offert dicendum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum aliquis liquor possit vino consecrato commisceri.

Conclusio est affirmans.

DE hac nulla est difficultas, cum, vt ait D. Th. in arg. *Sed contra*, ad sensum pateat alium liquorem posse permisceri vino post consecrationem, sicut & ante.

Tota ergo difficultas est, an per hanc permissionem designat esse ibi sanguis Christi? Ad quã his verbis respondet S. Doctor: *Si fiat tanta permissio liquoris cuiuscumque, quod pertingat ad totum vinum consecratum, & fiat permistum, erit aliud numero, & non remanebit ibi sanguis Christi. Si vero fiat tam parua alicuius liquoris adiunctio, quod non possit diffundi per totum, sed vsque ad aliquam partem specierum, designet esse sanguis Christi sub illa par-*

te vini consecrati, remanebit tamen sub alia.

Quidam recentiores hinc dicunt, hanc sententiam D. Thom. summas pati difficultates existimant enim S. Doctorem nomine liquoris cuiuscumque intelligere etiam illum, qui non solum est eiusdem speciei cum vino quod consecratum fuit, sed etiam earundem omnino qualitatum, quale est vinum eiusdem dolij ex quo sumptum est vinum ad consecrandum. Sed hoc asserunt quidem Paludanus in 4. dist. 12. quest. 5. & Capreolus dist. 13. quest. 1. non tamen docet D. Thom. vt communiter eius discipuli recentiores cum Mag. Victoria & Cano affirm-

affirmant. Solum enim loquitur de quocumque liquore, ex quo & vino consecrato fit permistū ut indicant illa verba, & fiat permistum. Quando autem liquor est eiusdem speciei & earundem omnino qualitatum non fit permistum: nam hoc est quoddam tertium resultans ex miscibilibus contrariis qualitatibus habentibus, & quæ sunt ad inuicem passiva, & vnum alterat aliud, ut colligitur ex Arist. lib. 1. de generat. cap. 10. & D. Thom. ibidem lect. 25. & in 2. d. 17. quæst. 3. art. 1. & in hoc articulo; quod non contingit quādo liquores sunt non solum eiusdem speciei, sed etiam earundem omnino qualitatum, qualia sunt vina quæ ex eodem dolio hauriuntur.

Vnde quando liquor appositus speciebus vini consecrati est huiusmodi, verum est quod ait Durandus in 4. dist. 12.

quæst. 3. num. 6. Siue illud quod apponitur speciebus vini consecrati sit maius, siue æquale, siue minus, species vini præexistens non desinit esse, nec sanguis Christi sub eis. Quod probat: Quia omnes Doctores communiter dicunt, quod sanguis Christi non desinit esse sub speciebus vini consecrati nisi per talem alterationem seu immutationem, per quam desineret ibi esse substantia vini, si subisset: sed constat quod per appositionem vini omnino similis substantia vini præcedens nullo modo desineret ibi esse; ergo per appositionem vini similis in substantia & qualitate vino consecrato & speciebus eius non desinit sanguis Christi esse sub speciebus prioribus vini consecrati.

Nec obstat argumentum Paludani & Capreoli: Duo vina quantumuis sint omnino similia, secundum omnem sui partem miscentur etiam in portem minima; ergo singula diuiduntur in minores

nones particulas, quam
 fit ex sub quibus earū
 substantia possit natu-
 raliter conseruari, ac
 proinde si vnum sit con-
 secratum, sub eius spe-
 ciebus definit esse san-
 guis Christi. Responde-
 tur enim eodem argu-
 mento probari posse,
 quando duæ aquæ mis-
 centur, vtraque cor-
 rumpi, & generari ter-
 tium, quod est incredi-
 bile. Vnde dico, licet
 illa duo vina diuidan-
 tur in partes minores
 minima, sub quibus non
 potest substantia eorum
 naturaliter conseruari,
 si separarentur à toto,
 bene tamen si ab illo nō
 separarentur: nam quā-
 uis in partibus minori-
 bus minima separatis à
 toto non conseruetur
 substantia rei, conser-
 uatur tamen in illis in
 toto existentibus. Ex
 quo fit, si ex illis duobus
 voinis vnum sit consecra-
 tum, & alterum non,
 quantitates eorum etiā
 diuisas in partes mino-

res minima continuari,
 & sub partibus quanti-
 tatis vini cōsecrati esse
 sanguinem Christi, sub
 partibus vero quantita-
 tis vini non consecrati
 esse substantiam vini; si
 autem vtrumque sit con-
 secratum sub vtriusque
 quantitates partibus cō-
 tineri sanguinem Chri-
 sti; idem enim ferendū
 est iudicium de voinis
 consecratis ac si non es-
 sent consecrata. Vnde si
 duo vina consecrata nō
 habentia cōtrarias qua-
 litates sed omnino simi-
 les misceantur, non fit
 veta mistio, sed conti-
 nuatio vtriusque vini:
 nam vt vbi supradicunt
 Arist. & D. Th. *Mistio est
 miscibilium alteratorum unio.*
 Idem dicendum esse exi-
 stimat Durandus vbi su-
 pra num. 7. si liquor ap-
 positus sit eiusdem spe-
 ciei quo ad substantiam,
 non autem quo ad ali-
 quas qualitates, sicut si
 vino rubeo consecrato
 apponatur vinum albū
 non consecratum, non
 defi-

definere scilicet ibi esse sanguinē Christi. Quod verum esse censeo, quamuis exemplū displiceat: nam est contra D. Thom. hic afferentem, si vnum vinū esset albū & aliud rubeum, ex illis cōmixtis resultare tertium numero distinctum à miscibilibus, in quo non remanet sanguis Christi. Afferendum est ergo, quando vinum quod apponitur speciebus consecratis solum habet qualitates, quæ non possent corrumpere substantiā vini, si ibi esset, sed solū quo ad aliquas qualitates & accidentia immutare, neque etiam corrumpere species consecratas, sicque sub eis manere sanguinem Christi: nam vt ait D. Thom. quodlib. 10.

articul. 3. ad 2. *Species sacramentales non destruntur quibuscumque qualitatibus variatis: quia si odor vini vel color mutaretur, non propter hoc destrueret esse ibi sanguis Christi.* Si vero vinum quod apponitur habet qualitates quæ sufficienter possent disponere ad corruptionem substantiæ vini, si ibi esset, illamque corrumpere, etiam corrumpere species consecratas, dimensiones scilicet quæ alijs accidentibus subsunt: & tale videtur iudicari à D. Thom. vinum rubeum si apponatur speciebus consecratis vini albi, aut è contra, nulla enim alia vina qualitates magis contrarias habent quam vinum album & rubeum.

Q V Æ S T I O

LXXVIII.

De forma Sacramenti Eucharistia.

ARTICVLVS PRIMVS.

*Vtrum hæc sit forma huius Sacramentis
Hoc est corpus meum: & Hic est calix
sanguinis mei.*

Conclusio est affirmans.

Dubium. An in solis his verbis consistat forma huius Sacramenti, illisque solis prolati conficiatur Sacramentum.

EST de hac re inter Catholicos prima sententia Scoti in 4. dist. 8. quæst. 2. vt conficitur Sacramentum, necessario esse præmittenda verba illa Canonis Missæ, *Qui pridie quam pateretur, &c.* Fundamentum eius est: quia nisi illa præmittantur, non significat Sacerdos se loqui in persona Christi, ac per consequens cum dicit,

cit, *Hoc est corpus meum*, non significat ibi esse corpus Christi, sed corpus suum; ergo falsam profert formam, ac proinde non conficit Sacramentum.

Secunda sententia est Paludani in 4. distin. 8. quaest. 3. & Capreoli ibidem quaest. 1. art. 3. formam calicis consistere non solum in his verbis, *Hic est calix sanguinis mei*, sed etiam in alijs quae sequuntur, scilicet, *Novi & aeterni testamenti*, &c. usque *In remissionem peccatorum*; sicque nisi omnia proferantur, non conficitur Sacramentum.

Probat 1. ex D. Th. hic enim art. 3. dicit: *Omnia praedicta verba sunt de substantia forma*, supra vero q. 60. artic. 8. ait: *Si dimittatur aliquid eorū, quae sunt de substantia forma sacramentalis, non perficitur Sacramentum*. Sentit ergo nisi omnia praedicta verba proferantur, non conficitur Sacramentum, omniaque ad

essentiam formae pertinere. Confirmatur, nam idem S. Doctor in 4. d. 8. quaest. 2. art. 2. quaestiuicula 2. inquit: *Totū quod sequitur, est de forma*. Et ad 3. *Illā quae sequitur, sunt essentialia sanguini, prout in hoc Sacramento consecratur*. Ergo & sunt essentialia formae, sicque nisi omnia proferantur, non conficitur Sacramentum.

Secundo probatur ratione D. Thom. hic art. 3. *Sacerdos eodem ritu & modo, scilicet tenendo calicem in manibus omnia haec verba profert*. Luca etiam 22. *interponuntur verba sequentia verbis praemissis, cum dicitur, Hic calix novum testamentum est in meo sanguine*. Ergo omnia sunt essentialia, & in omnibus consistit forma huius Sacramenti.

Tertio. Nam in Concilio Florent. dicitur, formam huius Sacramenti esse verba Christi, quibus hoc confecit Sacramentum. Sed in Cap. *Cum*

Marta, De celeb. Miss. dicitur omnia illa esse verba Christi; ergo omnia pertinent ad formam, & sunt de essentia & necessitate Sacramenti.

Dicendum tamen est
 1. Non esse necessario præmittenda verba illa, *Qui pridie quam pateretur* &c. vt Sacramentum hoc conficiatur. Oppositum huius ante Scotum dixerunt quidam, quos hic ad 4. refert D. Tho. illosque sic impugnat: *Sed hoc patet esse falsum, tum ex verbis Amb. supra inductis: tum etiam quia Canon Missæ non est idem apud omnes, nec secundum omnia tempora, sed diuersa sunt à diuersis appositæ.* S. Greg. lib. 7. epist. 63. scribit, Apostolos ad solam Dominicam orationem Eucharistiam consecrare solitos. *Vnde dicendum est* (subdit D. Th.) *quod si Sacerdos sola verba prædicta profert cum intentione conficiendi hoc Sacramentum, perficeretur hoc Sacramentum; quia in-*

tentio faceret, vt hæc verba intelligerentur, quasi ex persona Christi prolata, etiã si verbis præcedentibus hoc non recitaretur.

Probatur deinde conclusio cum Caiet. hinc: nam vt dicitur in Concil. Florent. *Sacerdos in persona Christi loquens hoc conficit Sacramentum: Sed vt in persona Christi loquatur, non requiritur vt præmittat verba illa formam antecedentia, sed sufficit intentio gerendi personam Christi, quam habet eo ipso ac intendit conficere Sacramentum; ergo vt hoc Sacramentum conficiat, non debet necessario præmittere verba illa.* Minor asseritur à D. Thom. & probatur, nam etiam si Sacerdos præmittat illa verba, si non habet intentionem gerendi personam Christi & conficiendi Sacramentum, quando profert formam non loquitur in persona Christi, sed solum re-

fert

ferre ac recitat quod Christus dixit; & ut in persona Christi loquatur, non requiritur ut referat Christum verba formæ dixisse, sicut ut Angelus qui dixit Moyfi, Exodi 3. v. 6. *Ego sum Deus patris tui*, loqueretur in persona Dei non opus fuit, ut referret Moyfi Deum verba illa dixisse; ergo sufficit intentio gerendi personam Christi & conficiendi Sacramentum, cum hæc intentio sit volitio loquendi in persona Christi, & Sacerdos qui sic loqui volens loquitur, in persona Christi loquatur.

Dicendum est 2. in solis his verbis *Hoc est corpus meum*, & *Hic est calix sanguinis mei*, consistere essentialiter formam huius Sacramenti, illisque solis prolatis confici Sacramentum. Probat 1. ex D. Thom. hic, cuius conclusio est, hanc esse formam huius Sacramenti, & ad 4. dicit: *Si Sa-*

cerdos sola verba prædicta profertur cum intentione conficiendi hoc Sacramentum, perficeretur hoc Sacramentum. Vbi per verba prædicta ea intelligit quæ in titulo articuli posuerat, quæ & à nobis in conclusione posita sunt. Et art. 3. in cuius titulo verbis consecrationis vini hic ab ipso & à nobis commemoratis addit, & cætera, dicit: *Omnia prædicta verba sunt de substantia formæ; sed per prima verba cum dicitur, Hic est calix sanguinis mei significatur ipsa conuersio vini in sanguinem, eo modo quo dictum est in forma consecrationis panis.* At forma huius Sacramenti in solis illis verbis consistit, illisque solis prolatis conficitur Sacramentum, per quæ significatur ac proinde efficitur (nam efficiunt quod significant) conuersio panis & vini in corpus & sanguinem Christi; ergo sicut propter hoc dixerat S. Doct.

art. 2. formam consecrationis panis essentialiter solum consistere in illis verbis, *Hoc est corpus meum* : ita & art. 3. sentit formam consecrationis vini essentialiter solum consistere in illis verbis, *Hic est Calix sanguinis mei*, sicque in solis prædictis verbis formam totius Sacramenti.

Secundò. Quia ut testantur Durandus in 4. dist. 8. quæst. 2. num. 16. & Caietan. hîc, qui de hoc certificatos se fuisse asserunt, in forma Græcorum, quæ habetur in Liturgia S. Basilij, tam in consecratione panis, quam vini deest particula *Enim*, & in consecratione vini deest particula *Æterni*, & *Mysterium fidei*, in ea etiã quæ habetur in Liturgijs S. Iacobi, S. Marci, & Æthiopum, referunt multi, omitti aliqua in nostra forma continentur, solumque constanter retineri prædi-

cta verba à nobis in conclusione relata; ergo sola illa sunt essentialia & in quibus forma huius Sacramenti essentialiter consistit, & quibus solis pro latis conficitur Sacramentum, alias Græci non conficerent verum Sacramentum, nec legitima & integra forma vterentur, quod ex Concilio Florentino fallum esse constat.

Aduertendum est tamen quod ait D. Thom. hîc artic. 3. ad 1. Cum dicitur *Hic est calix sanguinis mei*, esse loquutionem figuratiuam, idemque esse ac si diceretur, *Hic est sanguis meus* : & quocumque modo proferatur sufficere ad formam huius Sacramenti; in forma enim Græcorum hoc secundo modo dicitur.

Ad fundamentum autem sententiæ Scoti respondent negando antecedens : nam ut patet ex dictis conclus. 1. ut Sacerdos loquatur in
per

persona Christi sufficit
intentio conficiendi hoc
Sacramentum.

Ad primum secundæ
sententiæ respondetur
cum Caietan. hîc: *Quod*
verba aliqua esse de sub-
stantia forma contingit du-
pliciter: primo quod sine
illis non sit forma: alio
modo quod sine illis non est
forma perfecta. Supra
ergo quæstione 6. artic.
8. esse de substantia for-
mæ accepit Diu. Thom.
primo modo; hîc verò
artic. 3. secundo modo,
quod colligit Caietan.
ex solutione secundi
eiusdem articuli, &
ex ratione allata in cor-
pore. Vide illum. Colli-
gitur etiam apertè ex
his quæ immediate sub-
iungit post verba cita-
tata in argumento, *Sed*
per prima verba &c. ut
patet ex dictis à nobis
conclus. 2. Unde sicut
brachia & pedes licet
sint de substantia cor-
poris humani, quia ad
eius integritatem sub-

stantialem pertinent;
non tamen sunt de eius
essentia, nam sine il-
lis esset corpus huma-
num, quamvis non in-
tegrum & perfectum:
ita licet verba sequen-
tia scilicet *Novi & ater-*
ni, &c. sint de substan-
tia formæ consecratio-
nis vini; quia ad eius
integritatem quasi sub-
stantialem pertinent, &
sine illis non est talis
forma perfecta: non
tamen sunt de eius es-
sentia, ita ut sine illis
non sit forma. Ad con-
firmationem dico, ideo
Diu. Thom. asseruisse
totum quod sequitur
esse de forma, quia to-
tum pertinet ad sub-
stantiam & integra-
tem formæ, & non so-
lum ad perfectionem
accidentalem, qua ra-
tione verba illa quæ
præcedunt, *Accipite,*
& comedite dixit Euse-
bius pertinere ad for-
mam huius Sacramen-
ti, ut illam explicat

D. Thom. hic ad 2. Quod vero loco citato in argumento subdit S. Doctor illa quæ sequuntur esse essentialia sanguini prout in hoc Sacramento consecratur, non conuincit esse essentialia formæ; nam sicut cum dicitur homo est animal constans corpore & anima sentiente, licet quod dicitur constans corpore & anima sentiente sit de essentia animalis, non tamen est de essentia enuntiationis, sed solum pertinet ad eius maiorem explanationem & quasi substantiam; ita licet quæ sequuntur sint essentialia sanguini prout in hoc Sacramento consecratur; non tamen sunt de essentia formæ, sed ad eius maiorem explanationem pertinent & quasi substantiam; unde ibi subdit S. Doctor: *Et ideo oportet quod sint de substantia formæ.* Eodem scilicet modo quo in corp. illius quæstruncula di-

xerat: *Conditiones apposte-
ra ad subiectum vel predi-
catum sunt de integritate
locutionis alienius.*

Ad 2. respondetur negando consequentiam; sufficit enim ut sint de substantia & integritate formæ modo explicato.

Ad 3. Respondetur, licet omnia illa sint verba quibus usus est Christus; non tamen omnia sunt quibus hoc Sacramento confecit, sed tantum priora, sicque in solis prioribus consistit essentialiter forma. Aduertunt tamē nonnulli, licet statim ac prolata sunt priora verba sit iā consecratio & Sacramento; Sacerdotem tamen non debere alligare suam intentionem, ut solis illis verbis fiat consecratio, sed omnia verba proferre debere cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia: quia cum opposita sententia non sit damnata, nec omnino improbabilis

lis censeatur à Theolo-
gis, intentionem, quæ
iuxta omnem sententiã
& extra controuersiam
sufficit, habere oportet.
Necessarium est etiam,
Sacerdotem Ecclesiæ La-
tinæ omnia verba pro-
ferre, necessitate præ-
cepti, non quidem diui-
ni, nam Græcos etiam
obligaret, sed Ecclesia-
stici. Vnde si illa omit-
teret, mortaliter pec-
caret. Et idem est si om-
mitteret coniunctionem,
Enim; nam vt hîc art. 2.
ad 5. ait D. Thom. *Hæc
coniunctio Enim apponitur
in hac forma secundum cõ-
suetudinem Romana Eccle*

*si à B. Petro Apostolo de-
riuatam.* Quam non ser-
uare graue peccatum
est: & quamuis nonnul-
li dicant solum esse ve-
niale ob leuitatem ma-
teriæ; communis tamen
Theologorum sententiã
affirmat esse peccatum
mortale, sicut & de omi-
sione missionis aquæ cû
vino diximus supra q.
74. art. 6.

Circa articulum se-
cundum & tertium, præ-
ter hîc dicta, & circa
articulum quartum præ-
ter dicta supra quæst.

62. art. 4. nihil se-
offert dicen-
dum.

ARTICVLVS V.

Vtrum prædictæ locutiones sint veræ.

Conclusio est affirmans.

Veras esse has locu-
tiones *Hoc est Corpus
meum, & Hic est sanguis*

*meus, certum est secun-
dum fidem; nam vt hic
in argum. sed contra, ait*

D. Thom. *Hæc verba proferuntur ex persona Christi, qui de se dicit Ioan. 14. Ego sum veritas.* Quomodo autem verificentur, hîc labor est, & varietas opinionû, quas referunt Diu. Thom. hîc, & Mag. Soto in 4. distinct. 21. quaestione 1. artic. 5. Quibus omissis, vt sententiam Diu. Thom. explicemus.

Aduertendum est 1. Sacerdotem licet recitative proferat hæc verba quasi à Christo dicta, vt patet ex præcedentibus, *Fregit & dixit;* simul tamen ea proferre significatiue, hoc est significando, affirmando, & enuntiando quod facit; non quidem ex sua propria persona, nam sensus esset, hoc esse corpus ipsius Sacerdotis; sed ex persona Christi, propter cuius infinitam virtutem, hæc verba vim consecratiuam sunt consecuta, à quocumque Sacerdote dicantur, ac si

Christus ea præsentialiter proferret. Quare nihil obstat quominus Sacerdos referat formam consecrationis tanquam à Christo dictam, & simul ex institutione ipsius Christi eius representans personam applicet verba ad ea, quæ sibi præsens est, materiam enuntiando *Hoc est corpus meum.* Sic autem proferens verba vere loquitur; sicut & Angelus representans Dei personam vere dixit Moyse Exodi 3. v. 6. *Ego sum Deus patris tui &c.*

Secundo aduertendû est, pronomen *Hoc*, vel *Hic*, in forma consecrationis non demonstrare accidentia ipsa seu species Sacramentales, nam esset falsa locutio, cum constet accidentia & species non esse corpus Christi; nec substantiam panis, nam etiam locutio esset falsa, cum substantia panis non sit corpus Christi, & quando hoc sub speciebus est,

est, illa iam sub eis non
 contineatur : nec de-
 nique corpus Christi,
 nam sensus esset, cor-
 pus meum est corpus
 meum, sicque forma ni-
 hil faceret, quia hoc
 fuit etiam ante prolatio-
 nem verborum. Demon-
 strat ergo contentum
 sub speciebus: unde ut
 ait D. Thom. *Non faciunt
 hac verba, quod corpus
 Christi sit corpus Christi;
 nec quod panis sit corpus
 Christi, sed quod contentū
 sub his speciebus, quod prius
 erat panis sit corpus Chri-
 sti.* Contentum autem sub
 speciebus idem esse ac
 substantiam in commu-
 ni sine forma determi-
 nata seu absque deter-
 minatione propriæ na-
 turæ contentam sub ac-
 cidentibus, hancque sig-
 nificare ac demonstrare
 pronomen *Hoc*, constat
 ex S. Doct. in fine cor-
 por. art. & ad 1. & 2.
 Cuius oppositum non af-
 ferit Caietan. hic di-
 cens: *Mihi videtur quod
 demonstrat individuum sub-*

stantia, id est hanc substan-
tiam. Nam pro indivi-
 duum substantiæ non in-
 telligit individuum cer-
 tum & determinatum,
 sicque non asserit ean-
 dem omnino substan-
 tiam quæ est panis esse
 postea corpus Christi,
 ut ei imponit Mag. So-
 to; sed individuum
 vagum. Pro individuo
 vero vago supponere,
 illudque significare, pa-
 tet: nã non supponit pro
 substantia quæ est genus
 supremum, sed pro
 substantia singulari, non
 quidem determinate,
 sed vage sumpta, quæ
 superior est ad substan-
 tiam panis, & substan-
 tiam corporis Christi,
 quæ sunt singularia de-
 terminata. Sic autem
 sumpto pronomine *Hoc*,
 veras esse locutiones
 supradictas, constat: nã
 sensus huius *Hoc est corp^o
 meum*, est: contentum vel
 substantia contenta sub
 his speciebus est corpus
 meum: & huius *Hic est
 sanguis meus*, contentum
 vel

vel substantia contenta sub his speciebus est san-
guis meus, quibus quid
verius?

Tertio aduertendum
est, locutiones prædi-
ctas esse practicas, at-
que adeo ad veritatem
illarum non requiri, vt
præsupponatur res sig-
nificata, sed vt faciant
eam. Cum autem eam fa-
ciant in vltimo instan-
ti prolationis verbo-
rum, pro tali instanti
terminatio verifican-
tur, ad illudque instans
veritas illarum refer-
tur. Vnde licet dum pro-
feruntur adhuc non fit
res significata per illas,
veræ tamen sunt in to-
to rigore sermonis, quia
earum significatum effi-
citur in instanti termi-
natio illarum, illud-
que non significant esse,
dum proferuntur, sed
cum completæ fuerint
in vltimo instanti pro-
lationis verborum. In quo
instanti, vt ait D. Th. hic
ad 3. significatio earum
præintelligitur rei sig-

nificatæ ordine naturæ,
sicut causa naturaliter
est prior effectu. Quæ sig-
nificatio adhuc in illo
priori naturæ vera est,
& propositiones seu lo-
cutiones ipsæ quatenus
veræ, sunt causæ rei sig-
nificatæ, vt docet M. So-
to vbi sup. Nec obstat
quod ait Arist. 1. Peri-
hermenias, ab eo quod
res est, vel non est, pro-
positione esse veram vel
falsam. Nam eodē tem-
poris instanti incipit ef-
se sub speciebus corpus
Christi, & propositio ef-
se vera, nec datur instans,
in quo vnū sit sine alio:
prioritas autem naturæ
nihil dicit nisi causam,
scilicet quia hoc est, il-
lud est. Et quâuis in ge-
nere causæ efficientis
prius natura propositio
sit vera, quâ cōuersio fiat:
in genere tamen causæ
obiectiuæ prius natura
est corpus illic existere,
quam propositione esse
veram.

Circa artic. 6. nihil se
offert dicendum.

Q V Æ S T I O

LXXIX.

De effectibus Sacramenti Eucharistia.

ARTICVLVS PRIMVS.

Virum per hoc Sacramentum conferatur gratia.

Conclusio est affirmans.

Dubium. Quam gratiam conferat hoc Sacramentum

HÆRETICI nostri temporis Lutherus, Kemnitius, & Calvinus, asserunt præcipuum & primarium effectum huius Sacramenti non esse augmentum gratiæ aut iustificationis, sed gratiam reconciliationis & remissionis peccatorum mortalium,

etiam quorum homo conscientiam habet : imo addunt sine peccatis mortalibus nullum debere accedere ad communicandum, & nisi adsint peccata mortalia frustra sumi Eucharistiam.

Probant : Tum quia Christus dixit, *Non veni*

VOCA-

vocare istos sed peccatores
 Tum etiam, quia Eucharistia vocatur Lucæ 22. Testamentum novum, in quo includitur pactum de remissione peccatorum, ut patet Jerem. 31. unde in consecratione calicis dicitur: *Hic est sanguis meus, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Tum deinde, quia in omnibus liturgijs habentur præces, ut Deus faciat Sacramentum nobis esse in remissionem peccatorum. Tum denique, nam si ab omni peccato liberum esse hominem oportet, quis ad Eucharistiam accedere audebit, cum nullus certus sit se esse sine peccato mortali?

Dicendum tamen est 1. præcipuum & primum effectum huius Sacramenti non esse gratiam reconciliationis & remissionis peccatorum. Diffinit hoc Concil. Trident. sess. 13. canon. 5. contra prædictos hæreticos his verbis; Si

quis dixerit, vel præcipuum fructum sanctissima Eucharistia esse remissionem peccatorum, vel ex ea non alios effectus provenire; anathema sit.

Secundo probatur cum D. Thom. hic ex modo quo traditur hoc Sacramentum, nempe per modum cibi & potus, iuxta illud Ioan. 6. v. 55. *Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus.* Sed effectus proprius cibi & potus non est suscitare mortuos, nec illum sumere competit mortuis; ergo effectus præcipuus & primarius huius Sacramenti non est remissio peccatorum, per quam à morte spirituali animæ suscitatur homo, nec illud sumere competit mortuis in peccatis. Si dicas, hoc argumento probari hoc Sacramentum in nullo casu etiam per accidens causare remissionem peccati mortalis, etiã si qui in illo est, conscientiam illius non habeat; non enim

enim magis prodest cibis ijs qui mortui esse nesciuntur, si verè mortui sunt, quam ijs qui & sunt & sciuntur mortui. Responderetur, cibum hunc etiam si quatenus est cibus institutus sic pro vivis, virtutem tamen habere mortuos suscitandi, si tamen ij non sumant illum indigne, nam qui manducat indigne iudicium sibi manducat. Cum autem qui conscientiam habet peccati mortalis indigne illum suscipiant, nihil eis prodest, sed potius nocet, quia sumendo peccant. Qui vero invincibiliter ignorant se esse in peccato mortali, non indigne illum suscipiunt, sicque eis ad vitam gratiæ recuperandam prodest.

Dicendum est 2. Effectum proprium & per se huius Sacramenti, ut in hoc sumitur esse augmentum gratiæ, quo homo in se ipso perfectus existit per coniunctionem ad Deum. Docet hoc D.

Thom. hic ad 1. dicens: *Restat igitur, ut cum ipsum Sacramentum realiter sumitur, quod gratia augetur, & vita spiritualis perficiatur. Aliter tamen quàm per Sacramentum Confirmationis, in quo augetur & perficitur gratia ad persistendum contra exteriores impugnationes inimicorum. Per hoc autem Sacramentum augetur gratia, & perficitur spiritualis vita, ad hoc quod homo in se ipso perfectus existat per coniunctionem ad Deum.*

Secundo probatur ex Concil. Florent. in Decreto Eugenij, ubi sic dicitur: *Huius Sacramenti effectus, quem in anima operatur digne sumentibus, est adunatio hominis ad Christum. Et quia per gratiam homo Christo incorporatur, & membris eius unitur, consequens est, quod per hoc Sacramentum sumentibus digne gratia augetur, omnemque effectum quem materialis cibus & potus quo ad vitam agunt corporalem sustentando, augendo*

gendo, reparando, & delectando, Sacramentum hoc quo ad vitam operatur spirituali.

Dicendum est 3. Hoc Sacramentum, quantum est de se, causare etiam quandam gratiam actualem, nempe excitationem charitatis & actualem refectioem cum dulcedine. Docet hoc D. Th. hic ad 2. ubi ait: *Per hoc Sacramentum, quantum est ex sui virtute, non solum habitus gratia & virtutis confertur, sed etiam excitatur in actum secundum illud 2. Corin. 5. Charitas Christi urget nos. Et inde est, quod ex virtute huius Sacramenti anima spiritualiter reficitur, per hoc quod anima spiritualiter delectatur, & quodammodo inebriatur dulcedine bonitatis divinae. Vbi notandum est illud, Quantum est ex sui virtute. Nam ex incapacitate subiecti, qualis est in parvulis ob defectum usus rationis, & ex eius indispotione, qualis est in*

eis qui cum distractione, & absque attentione, & deuotione actuali ad hoc Sacramentum accedunt, hic effectus spiritualis delectationis impeditur.

An vero postea remoto impedimento hic effectus conferatur, quidam affirmant, alij negant. Affirmans tamen sententia comunior est: nam sicut Sacramenta recedente fictione causant gratiam: ita hoc Sacramentum remoto impedimento causat effectum spiritualis delectationis. Et non est eadem ratio de cibo & potu materiali, qui si quando sumitur, non causat delectationem ob aliquod impedimento, non causat illam postea. Nam cibus & potus spiritualis, ut causet delectationem, non pendet à contactu physico, sicut cibus & potus materialis; sicque ut medio illo tanquam instrumento diuina virtus operetur praedictum

dictum effectum sublato impedimento, sufficit aliquando fuisse sumptum & positum in esse.

Dicendum est 4. Etiam in corporibus digne sumentium causare hoc Sacramentum aliquem effectum gratuitum: non quidem directe & immediate, sed indirecte, & per quandam redundantiam. Docet hoc D. Th. hic ad 3. dum ait, hoc Sacramentum ad salutem utriusque, animæ scilicet & corporis operari. Et licet corpus non sit immediatum subiectum gratiæ, ex anima tamen redundat effectus gratiæ ad corpus, dum in presenti membra nostra exhibem⁹ arma iustitiæ Deo, ut habetur Rom. 6. & in futuro corp⁹ sortietur incorruptionem & gloriam animæ. Idem dicit art. 6. ad 3. Licet hoc Sacramentum non directe ordinetur ad diminutionem fornicitatis: diminuit tamen fornicitatem ex quadam consequentia, in quantum auges charitatem.

Quibus verbis tres effectus insinuat D. Thom. causare hoc Sacramentum in corporibus nostris. Primus est diminutio fornicitatis, ac per consequens munditia castitatis: propter quem Zachariæ 9. v. 17. appellatur *Vinum generans virginos*. Secundus est, exhibere membra nostra arma iustitiæ, sicque illa membra Christi efficiere. Quod licet effectus sit fidei formatæ, iuxta illud 1. Corinth. 6. v. 15. *Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi?* Specialiter tamen hic effectus redundat ad corpus ex gratia per hoc Sacramentum collata. Tertius est corruptio nostri corporis, quam in resurrectione sortietur, quem effectum indicat illud Ioan. 6. v. 54. *Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resurcitabo eum in nouissimo die.*

Ad argumenta autem hæreticorum in principio

pio adducta responde-
tur. Ad 1. ibi Christum
loqui de prima vocatio-
ne ad fidem, & poeniten-
tiam, non de inuitatio-
ne ad Eucharistiam.

Ad 2. respondetur Eu-
charistiam dici testamē-
tum nouum, quia est sig-
num voluntatis Christi,
qua voluit suum sangui-
nem in passione effan-
dere in remissionē pec-
catorum, nō qua voluit
suū sanguinē bibi in re-
missionem peccatorum,
mortalium, quorum ho-
mo habet conscientiam;
nam qui sic biberit, reus
erit sanguinis Domini.
1. Corinth. 11. v. 27.

Ad 3. respondetur,
præces illas ordinari,
vt per hoc Sacramentū
remittantur peccata ve-
nialia, & mortalia, quo-
rum non habetur cons-
cientia, & poena quæ
remanet luenda etiam
post culpam dimissam.

Ad 4. respondetur, nō
requiri, vt qui accedit
ad hoc Sacramentum,
certus sit se non habere

peccata, sed vt non ha-
beat illorum conscien-
tiam, & se ipsum pro-
bet, & faciat quod in
se est vt mūdus accedat.

*Dnbiū 2. Quando hoc
Sacramentum causet
gratiam.*

Variæ sunt de hac re
Theologorum senten-
tiæ, quibus omisissis, no-
stram sequentibus con-
clusionibus explicamus.

Dicendum est 1. Hoc
Sacramentum causare
gratiam in instanti, quo
verum est primo dicere,
comestum est. Docet
hoc M. Soto in 4. d. 11.
quæst. 2. art. 1. Probatur,
hoc Sacramentum cau-
sat gratiam, quando ve-
rū est dicere, iam sump-
tum & applicatum est;
ergo cū sumatur & ap-
plicetur per comestionē
& potum, in illo instan-
ti causat gratiam, in
quo perficitur comestio,
& primum verum est di-
cere, comestum est: sicut

Baptismus in illo instan-
ti causat gratiã, in quo
perficitur ablutio sub
certa forma verborum,
& in quo primum est ve-
rum dicere, ablutus est
sub tali forma verborũ
homo suscipiens illum.
Ex quo fit (inquit Mag.
Soto) dum hoc Sacramẽ-
tum est in ore, etiam si
species panis masticatæ
sint, non habere suum
effectum, nec conferre
gratiam, quia nondum
comestum siue manduca-
tum est.

Si quæras, quando co-
mestum dicatur? Res-
pondet M. Soto, quando
guttur, aut gulam tran-
sivit. Alij addunt, quan-
do iam receptum est in
stomacum: nam antequã
in illum recipiatur ci-
bus, non potest nutrire,
& hoc Sacramentũ con-
fert gratiam per modũ
nutrimenti. Ex quo si in-
feras, illum qui hoc Sa-
cramentum suscipit cũ
cõscientia peccati mor-
talis, non peccare mor-
taliter quousque illud

deglutiat. Respondent,
id concedendo: quam-
vis enim si cum inten-
tione deglutiendi sus-
cipiatur, intentio hæc
peccatum mortale fit;
susceptio tamen ipsa an-
te deglutionem non est
peccatum mortale: quia
solum peccat qui man-
ducat & bibit indigne;
ante deglutionem autẽ
nec manducat nec bibit
cum sumere cibum aut
potum solum ad retinen-
dum ore, aut ad mastican-
dum, vel abluendum os,
non fit manducare, aut
bibere.

Dicendum est 2. Quan-
do quis plures recipit
hostias, totum effectum
Sacramenti conferri in
sumptione primæ hos-
tiæ; per aliarum verò
sumptionem nullam da-
ri gratiam habitualem,
nisi suscipiens sit magis
dispositus. Probatur 1.
nam vt dicemus quæst.
seq. art. 12. Sacerdoti
communicãci sub vtra-
que specie totus effectus
Sacramenti confertur,

quando sumit corpus Christi; per sumptionem vero sanguinis non datur ei plus gratiae, nisi sit magis dispositus; ergo idem erit in casu nostrae conclusionis.

Secundò. In prima hostia suscepta est tota virtus productiva gratiae sacramentalis, cum in ea totus Christus contineatur; ergo in primo instanti in quo verum est dicere, manducatum fuisse, etiam si aliae adhuc in ore existant, causat totum effectum sacramenti, ac per consequens aliae postea nullam gratiam conferunt, nisi suscipiens sit magis dispositus. Probatur consequentia, quia causa agens necessario in primo instanti, quo secundum vim agendi est applicata subiecto non repugnanti, producit in illo perfectè totum suum effectum, & postea illi non auget, nisi aut ipsa accipiat maiorem vim agendi, aut subiectum

melius disponatur.

Si vero suscipiens, quando alias recipit hostias, sit magis dispositus, maiorem gratiam suscipere patet: nam in alijs hostijs non est minor, sed potius eadem virtus productiva gratiae, quam in prima; ergo sicut haec maiorem gratiam contulisset ea, quam contulit, si maiorem dispositionem inuenisset in subiecto, ita aliae maiorem dispositionem inuenientes maiorem gratiam conferunt, & augent gratiam per primam hostiam collatam.

Dicendum est 3. Si noua aut maior adsit dispositio, non est improbabile, hoc Sacramentum conferre gratiam non solum in instanti, in quo primum est verum dicere, comestum esse, sed etiam toto tempore quo species manent integrae in stomacho: oppositum tamen probabilius est. Primam partem do;

docet Caiet. hinc, quam ex recentioribus sequitur non pauci. Probantur. nam cum hoc Sacramentum conferat gratiam per modum nutrimenti, non est limitandum tempus, quo illam confert, ad illam morulam, qua deglutitur, sed extendum potius ad totum temporis spacium quo Christi corpus sacramentaliter in sumente perseverat; toto enim tempore, quo cibus in stomacho permanet, nutrit. Et quamuis ut hoc Sacramentum nutriat spiritualiter gratiam nutrientem conferendo, necessarium sit, ut per manducationem applicetur, vnde si absque manducatione vlla ab Angelo poneretur in stomacho, non conferret gratiam: ceterum postquam manducatum est, non est inconueniens illam conferre.

Secundò. Quia cum Christus sit lux mundi, & fons omnis gratiæ,

rationi consonum videtur, ut quandiu in nobis sacramentaliter perseverat, animam lumine gratiæ illuminet, illamque spiritualiter pascat & satiet; hoc enim dignitati huius Sacramenti conuenit, & ad pietatem & augendam deuotionem post sumpsum Sacramentum excitat.

Dixi, si noua aut maior adsit dispositio: nam si hæc desit, probabile non est, toto illo tempore causare vel augere gratiam: alias enim melioris esset conditionis, qui maiorem quantitatem specierum sumeret, imo & qui debilioris esset stomachi, qui non tam cito posset species digerere, & ex aliquo naturali proueniret, ut Sacramentum maiorem gratiam conferret. Si verò noua aut maior adsit dispositio, hæc inconuenientia non sequuntur: nam largior mora Sacramenti in stomacho

ob praedictas causas solum per accidens esset occasio, vt quis maiorem gratiam acciperet, quatenus ioterim plures ac perfectiores actus charitatis eliceret, sicque melius esset dispositus, cui dispositioni responderet gratiae augmentum collatum à Sacramento. Quod augmentum non est inconueniens causari successiue & intempore, cum constet etiam ex opere operandis hoc modo fieri augmentum gratiae; in eo namque qui à continua oratione & actuali dilectione Dei perseverat, continuè & in tempore augetur gratia. Non est etiam inconueniens, illum qui initio indispositus & in mortali peccato suscipit Sacramentum, postea, si dum species adhuc integræ perseverant in stomacho sufficienter disponatur ad gratiam, etiam attritione quam putat cō-

tritionem; iustificari; & gratiam suscipere virtute Sacramenti adhuc manentis.

Secunda pars asseritur à Mag. Soto vbi supra & alijs communiter. Probatur, quia effectus huius Sacramenti promittitur manducanti, vt patet Ioan. 6. sed post instans, in quo primum verum est dicere, comestum est, iam non est manducatio etiam ratione sui termini; ergo non conferatur gratia. Nam quamuis manducatio solum sit conditio tanquam applicatio; non tamen vt antea facta; quia vt sic applicatio & receptio conditio est, vt Sacramentum reuiuiscens causet gratiam si tione recedente; sed vt actu existens aliquo modo simul cum Sacramento. Vnde Ioann. 6. vers. 56. & 57. non dicitur, qui manducauit, sed *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem,*

in me manet & ego in illo.
Et qui manducat me, &
ipse vivet propter me.

Secundò. Quia alias sequeretur, illam qui postquam digne communicavit, committeret aliquot peccatum mortale etiam mere internum, antequam per digestionem consummerentur species, sacrilegium etiam committere, & reum esse corporis & Sanguinis Domini, & iudicium sibi manducare & bibere; Idem etiam Sacramentum digne & indigne manducare & sumere, cum per tempus sump-tionis Caietanus hic

non solum intelligat morulam, in qua deglutitur Sacramentum, sed etiam consequens spaciū temporis quo Christi corpus sacramentaliter in sumente perseverat: sed hæc absurda videntur, nam ille non videtur magis peccare, quam si Sacramentum in stomacho haberet ab Angelo positum sine vlla eius manducatione; ergo &c.

Circa articulum secundum, tertium, quartum, quintum, & septimum nihil se of-

fert scriben-

dum.

†

ARTICVLVS VIII.

Vtrum per peccata venialia impediatur effectus huius Sacramenti.

Conclusio est negans.

Dubium. An ad consequendum effectum huius Sacramenti requiratur actualis deuotio excludens mentis distractionem & peccata venialia actu exercita.

PARTEM affirmantem tenet Caietan. hic art. 1. §. De tempore. Probatur 1. ex D. Thom. in 4. dist. 12. quaest. 2. art. 1. quaestiuacula 3. ubi sic habet: Cum hoc Sacramentum perficitur conitendo finem, ad hoc quod effectum suum plenè habeat insumente, oportet quod adsit actualis deuotio. Et quia interdum absque mortali peccato actualis deuotio impedi potest, cum distractiones varia ipsam impediunt, & peccata venia-

lia virtutem actus tollant, absque peccato mortali potest effectus huius Sacramenti impedi: ita quod aliquis augmentum gratiae non consequatur, nec tamen reatum peccati mortalis incurrat, sed forte reatum venialis peccati, ex hoc quod imparatus accedit.

Secundò. Nam si qualibet sumptione Eucharistiae etiam sine actuali deuotione augetur gratia, infinitorum pene Sacerdotum, quos cre-

credimus vere in gratia celebrare, charitas iam esset maxima intensiue: sed hoc credibile non est, cum tanta magnitudo charitatis in tanta multitudine otiosa appareat, quoniam nec extra apparent, nec intus de se ipsis testantur actus similes feruentissimi charitatis; ergo &c.

Tertio. Sacramentum hoc, quia datur per modum cibi & potus, non auget, sicut nec nutrit, nisi per modum nutrimenti: sed sine actu vitali nutriti tam cibus, quam potus nec nutrit, nec auget; ergo sine operatione vitali animæ cibus iste nec nutrit, nec auget.

Dicendum tamen est: Quamuis ad consequendam actualem refectionem spiritualis dulcedinis, quæ ex virtute huius Sacramenti confertur, requiratur actualis deuotio excludens mentis distractionem & peccata venialia actu

exercita; non tamen ad consequendum augmentum habitualis gratiæ & charitatis; sed ad hoc sufficit vt homo in gratia & absque peccato mortali accedat ad hoc Sacramentum. Docent hoc communiter Theologi.

Probatur primo, ex D. Thom. hic, vbi cum dixisset peccata venialia prout sunt præterita nullo modo impedire effectum huius Sacramenti, de peccatis venialibus prout sunt actu exercita ait, non ex toto impedire effectum huius Sacramenti, hocque sic explicat: *Effectus huius Sacramenti non solum est adeptio habitualis gratiæ vel charitatis, sed etiam quedam actualis refectio spiritualis dulcedinis. Quæ quidem impeditur, si aliquis accedat ad hoc Sacramentum per peccata venialia mente distractus. Non autem tollitur augmentum habitualis gratiæ vel charitatis.*

Secundò. Sacramenta causant gratiam in non ponantibus obicem: sed qui in gratia existens absque actuali deuotione & mente distractus per peccata venialia accedit ad hoc Sacramentum, licet ponat obicem actuali refectioni spiritalis dulcedinis, non tamen ponit habituali gratiæ; ergo licet illam non recipiat, huius augmentum recipit. Minor probatur, alias enim peccaret mortaliter; nã quamuis non sit peccatum mortale ponere obicem perfectioni effectus sacramentalis, qualis est prædicta refectio, ponere tamẽ obicem substantiali effectui sacramentali qualis est gratia habitualis, & sumere aduerterter Sacramentum informe, peccatũ mortale est, vt patet in alijs Sacramentis: sed hoc est falsum; ergo &c.

Tertiò. Hoc Sacramentum datur aliquando in articulo mortis

phreneticis, in quibus ob defectum vsus rationis nequit esse actualis deuotio; sed in his licet non causet refectionem prædictam, causat tamen augmentum gratiæ habitualis, alias frustra eis daretur; ergo &c. Respondet Caietan. hoc non obstare: tum quia Sacramenti effectus ex his quæ per se concurrunt considerandus & iudicandus est, & non ex his quæ in casu accidant; tum quia phreneticis non datur vaticum ad augendum in hac vita gratiam, sed propter vitam æternam & propter impugnationes dæmonum. Contra hoc tamen est: tum quia sine fundamento dicitur in prædictis per accidens sumi effectum operari hoc Sacramentum, & non in alijs qui cum simili dispositione illud recipiunt. Tum etiam quia prædictis nõ potest prodesse receptio huius Sacramenti ad vitam

vitam æternam, nisi augendo in illis gratiam. Impugnaciones vero deæ monum his detrimendæ non sunt, cum carentes vsu rationis peccare nõ possiat.

Ad secundum autem factum in principio M. Soto in 4. distinct. 11. quæst. 2. artic. 8. & alij respondent Diu. Thom. mutasse sententiam; hinc enim in corpor. & ad 1. & 2. oppositum docet. Sed melius respondetur D. Thom. licet hinc clarius loquatur, idem tamen docuisse loco citato ex 4. sent. Non enim ait defectum deuotionis & peccata venialia ex toto impedire effectum huius Sacramenti, sed solum dicit: *Ad hoc quod effectum suum plene habeat in semente, oportet quod adsit actualis deuotio.* Plenè autem habere suum effectum, est conferre non solum habitualement gratiam, sed etiã actualement refectionem spiritualis dulcedinis: ad sic

autem plene habendum suum effectum etiam hic docet requiri actualement deuotionem. Vnde cum ibi subdit S. Doct. *Absque peccato mortali potest effectus huius Sacramenti impediri: ita quod aliquis augmentum gratia non consequatur, nec tamen veniam peccati mortalis incurrat.* Per augmentum gratia non intelligit quodcumque augmentum gratia habitualis, sed augmentum quod prouenit gratia ex additione spiritualis refectionis actualis quando virtute huius Sacramenti charitas excitatur in actum & feruentior fit ob maiorem dispositionem actualis deuotionis.

Ad secundum respondetur, eodem argumento probari posse, Sacerdotes qui celebrant cum actuali deuotione sed exigua, nullum inde percipere augmentum gratia, sicque ad hoc requi-

requiri summam actualem deuotionem, quod nec Caietanus dicit. Concessa ergo maiori, neganda est minor: quia si tales Sacerdotes perseuerant in gratia, & non peccant mortaliter, sed tentationibus resistunt, non apparet otiosa charitas in eis, quam aquæ multæ impugnationum non potuerunt extinguere. Si vero non prorumpit in actus feruentiores, hoc ideo est quia per peccata venialia remittitur feruor charitatis.

Ad 3. respôdetur, mi-

norem solum esse veram in cibo corporali, quem quia conuertimus in nostram substantiam, indigemus ad hoc aduitali. Cibus vero hic spiritualis est de quo dictum est S. August. *Nec tu me murabis in te, sicut cibum carnis tua, sed tu muraberis in me.* Sicque non necessario requirit actum vitalem actualis deuotionis, vt nutriat & augeat, sed sufficit vt qui illum sumit non apponat impedimentum aut obicem, & si est sui compos illum in gratia existens voluntarie suscipiat.

Q V Æ S T I O

L X X.

De usu seu sumptione huius Sa- cramenti in communi.

Circa articulum primum, secundum, & tertium nihil se offert dicendum.

ARTICVLVS III.

*Vtrum peccator sumens corpus Christi Sa-
cramentaliter peccet.*

Conclusio est affirmans.

*Dubium. Quomodo se ipsum probare debeat pecca-
tor, vt accedens ad Eucharistiam non
peccet.*

HÆRETICI nos-
tri temporis conten-
dunt, non aliam proba-
tionem quam fidei re-
quiri, hoc est, vt se pro-
bet hōmo peccator, an sit
in fide, iuxta illud 2.
Corinth. 13. vers. 5. Vos
meipsum tentate, si estis in
fide: ipsi vos probate. Vnde
vt refert M. SocO in 4.
dist. 12. quæst. 1. art. 4.

Lutherus negat acceden-
ti ad hoc Sacramentum
vlla opus esse animi præ-
paratione præter solam
fidem & confidentiam,
quod sit per ipsum gra-
tiam obtenturus. Imo
ait indigne accedere
qui confitetur, vel con-
teritur, vel se aliter dis-
ponit. Argumenta eius
& aliorum hæreticorum
quæst. præced. artic. 1.
dubio 1. à nobis addu-
cta & soluta sunt.

Caietanus hic ait, pec-
catorem qui conscientiam
habet peccati mor-
talis, se ipsum probare
debere per contritio-
nem, non tamen neces-
sario per confessio-
nem, sic enim scribit:
*Videtur mihi, quod contri-
tus sumens Eucharistiam
non peccet mortaliter, etiã
confessoris habita copia.*
Probat 1. ex illo prima
Corinth. 11. vers. 28.
*Probat autem se ipsum ho-
mo: & sic de pane illo edat.*
Sed per contritionem se
ipsum probat, homo, per
confessionem vero ne-

quaquam, sed probatur
à confessore; ergo con-
tritio sufficit, & confes-
sio non requiritur, ad
sumendam Eucharistiam.

Secundò. Actus iste,
qui est contritum de pec-
cato mortali non con-
fesso sumere Eucharis-
tiam, non est ex suo ge-
nere peccatum mortale,
alias in nullo casu
esset licitus etiam quan-
do deest copia confesso-
ris; sed ex hoc quod ha-
betur copia confessoris,
non fit de non mortali
mortalis, oportet enim
iudiciu de humanis acti-
bus ex his quæ sunt per
se sumere; ergo &c.

Tertio. Immiscere se
sacris actibus Sacramen-
talibus, qui sacrilegi
essent, si in peccato mor-
tali exercerentur, cum
sola contritione pecca-
torum mortalium, non
est peccatum mortale,
sufficit enim Sacerdoti
ministranti Sacramentum
Pœnitentiæ, aut Baptis-
mi, Extremae vñctionis,
aut viatici sola contri-
tio:

tio; imo suscipere alia Sacramenta cum sola cōtritione nullibi videretur prohibitum; ergo idē erit de sumptione Eucharistia.

Dicendum tamen est 1. Non sufficere probationem fidei, vt peccator accedens ad hoc Sacramentum non peccet. Probat 1. ex diffinitione Concil. Trident. sess. 13. can. 11. *Si quis dixerit solam fidem esse sufficientem preparationem ad sumendum sanctissima Eucharistia Sacramentum; anathema sit.*

Secundò. Ex loco 1. Corinth. 11. v. 28. adducto, *Probet autem se ipsum homo &c.* Ibi enim non agitur de probatione fidei, sed cōscientiæ peccatorum, de quibus ibi Paulus reprehēdit Corinthios à v. 25. vsque ad 23. quia nonnulli ditiones Ecclesiam prophabāt in ea sumptuosam cœnam sumentes fideles alios scandalizabant, & contemptis pauperibus,

quos esurientes relinquebant, crapulæ & ebrietatis vitio ipsi vacabant.

Dicendum est 2. Debere hominem se ipsum examinare explorando diligenter cōscientiam suam an peccatum aliquod mortale commiserit, quod si inuenierit, ab illo se emundare ac purgare per dolorem & contritionem. Probat hoc etiam locus Pauli adductus, *Probet se ipsum homo &c.* Nam se probare est se ipsum examinare; vnde D. Thom. hęc ad 5. ait, illum qui negligens est in examinatione sui ipsius, contra id quod dicit Apostolus *Probet &c.* facere & peccare, *Licet non habeat cōscientiam peccati, quia ipse ignorantia est ei peccatum.* Significat etiā se ipsum probare, se emundare ac purgare à peccatis. Vnde alludit Apostolus ad probationem auri & argenti, *Quod per ignem probatur, vt dicitur 1. Petr*

Petri 1. v. 7. quia per ignem examinatur an sit purum, & purgatur, si purum non est.

Si facta diligenti examinatione homo solum inueniret peccata venialia commisisse, de illis dolorem habere non teneretur, nec peccaret etiam venialiter cum illis aut conscientia illorum accedendo ad Eucharistiam; nam vt ait D. Thom. quæst. præced. art. 8. peccata venialia prout sunt præterita nullo modo impediunt effectum huius Sacramenti. Et sicut non tenemur illa confiteri: ita nec obligamur etiam sub veniali de illis dolere antequam sumamus Eucharistiam. Vnde S. August. tract. 26. in Ioan. inquit: *Peccata & si sint quotidiana, vel non sint mortifera, antequam ad altare accedatis.*

Qui cum distractione accedit ad hoc Sacramentum reatum peccati mortalis non incur-

rere docet D. Thom. in 4. dist. 12. quæst. 2. art. 1. quæstionacula 3. *Sed forte reatum venialis peccati.* Vbi illud forte, denotare videtur non esse omnino certum S. Doctori peccatum veniale incurrere. Nonnulli ex recentioribus absolute affirmant nullum peccatum committi ob communionem cum distractione; quia licet attentio requiratur ad orationem, cum sit locutio ad Deum, & irreuerentiam fiat ei, si absque attentione cum illo loquamur; non tamen requiritur ad susceptionem Eucharistiæ, cum non sit locutio sed manducatio, & iniuria non fiat cibo, si distracte sumatur. Sed communis Theologorum sententia est; venialiter peccare eum qui cum distractione volūtaria accedit ad communionem, sicut & qui ad eam accedit propter inanem gloriam, aut cū formali affectu ad aliquod

quod peccatum veniale & intentione actuali illud faciendi. Huic enim cibo, cum sit ipse Christus panis viuus, irreuerentia fit, si cum mentis distractione sumatur; nā vt ait S. Chrylost. hom. de prodicione Iudæ, fide respici, honore mirari, mente contingi, cordis manu suscipi, & haustu interiori assumi debet. Si terreni Principis irreuerentia est, non solum ipsum loquentem non attente audire, aut sine attentione cum ipso loqui, sed etiam quod ipse sua manu largitur cum distractione suscipere; quanto magis Christi irreuerentia erit, quando ad huius Principis mensam sederis, ipsum qui se tibi largitur indeuote suscipere, non attendere quæ tibi apponit, non discernere inter hunc cibum & materialem, illumque sumere otiosa & scurrilia loquendo, aut cogitando? Si di-

cas, hinc sequi communicantem cū distractione gratiam nō recipere. Responderetur id negando: nam quauis talis communio mala & peccatum veniale sit; non tamen est ipsa quæ gratiam habitualem cōfert, sed Sacramentum susceptum, & gratiæ habituali conferendæ per Sacramentum solum peccatū mortale obicem ponit, vt ostendimus quæst. præced. art. 8.

Dicendum est tertio. Non satis esse peccatori conscientiam habenti peccati mortalis, cum accedit ad Eucharistiam, se ipsum probasse per contritionem, sed necessariū esse tale peccatum confiteri; si copiam habet confessoris. Probatur hoc etiam ex verbis Apostoli, *Probetur* &c. nam vt docet Concil. Trid. Sess. 13. cap. 7. *Ecclesiastica cōsuetudo declarat eam probationem necessariam esse, vt nullus sibi conscius mortalis pecca-*

ti, quantumvis sibi conu-
 ritus videatur, absque pra-
 missa Sacramentali confes-
 sione ad Sacram Eucharis-
 tiam accedere debet quod
 à Christianis omnibus, etiã
 ab his Sacerdotibus, quibus
 ex officio incumbunt, cele-
 brare, hæc sancta Synodus
 perpetuo seruandum esse de-
 creuit, modo non desit illis
 copia confessoris. Vnde sen-
 tentia Caietani omni-
 no rejicienda est tan-
 quam erronea, nec po-
 test vlllo modo sustineri;
 subdit enim Concilium
 Canon. 11. vbi quod do-
 cuerat cap. 7. diffinit:
*Si quis autem contrarium
 docere, predicare, vel per-
 tinaciter asserere, seu etiã
 publicè disputando defen-
 dere præsumpserit, eo ipso
 excommunicatus existat.*

Aduertendum tamen
 est quod ait Concilium,
*Modo non desit illis copia
 confessoris.* Si enim desit,
 licite potest conscius
 sibi peccati mortalis com-
 municare non præmissa
 confessione, dumtamen
 necessitas communicã-

di urgeat, vt indicat
 quod subdit Concilium,
*Quod si necessitate urgente
 &c.* Vnde vt licite quis
 possit communicare nõ
 præmissa confessione,
 duæ conditiones requi-
 runtur, scilicet carentia
 copiae confessoris,
 & necessitas communi-
 candi. Carentia copiae
 confessoris prouenire
 potest, aut ex eius absen-
 tia, aut impotentia, aut
 ex defectu iurisdictionis,
 vel ex damno quod
 ab illo timetur. Neces-
 sitas verò communican-
 di, aut ex officio, aut
 ex mortis articulo, aut
 ex infamia vel scandalo
 consequentis ex hoc
 quod homo non commu-
 nicet. Concurrunt autè
 hæ duæ conditiones in
 multis casibus.

Primus est, quando Pa-
 rochus ex officio tene-
 tur in die festo celebra-
 re, vt fideles Missam au-
 diant, & longe distat
 qui possit ipsum confi-
 teri: tunc enim etiam
 si conscientiam habeat

peccati mortalis, potest contritus & non confessus celebrare. Si quæcas quantum debeat distare confessorius? Respon- detur, non posse certam & generalem regulam præscribi: nam distantia quæ respectu huius aut hoc tempore nõ est sufficiens, respectu alterius aut alio tempore sufficit. Quare hoc obseruandum est, vt res prudenter determinetur, illum habere confessorem distantem, qui non potest ipsum adire aut ob infirmitatem corporisue imbecillitatem, aut ob temporis niuium scilicet, pluiiarum, ac inundationum rigorem, aut ob latronum in itinere existentium periculum, aut ob alias similes urgentes causas. Præcipit autem Concilium vbi supra: *Si necessitate urgente Sacerdos absque præuia confessione celebrauerit, quam primum confiteatur.* Hoc est, prima data occasione, Quod præceptum ad

laicos & non Sacerdotes, qui absque præuia confessione urgente ne- cessitate communicauerint, extendendum non esse communiter dicunt Doctores; ij enim non quam primum seu prima data occasione tenentur confiteri, sed possunt differre confessionem quousque necessitas comunicandi iterum infert. Et idem videtur esse de Sacerdotibus qui nõ celebrando communicant, cum solum dicitur, *Si Sacerdos celebrauerit.*

Secundus est, quando morti proximus tenetur viaticum sumere, & non adest Sacerdos, nisi forte qui non potest absolutionem proferre, quia est mutus, aut qui non valet confessionem etiam nutibus factam percipere, ac poenitentiam sine interprete intelligere: tunc enim licite potest Eucharistiam accipere absque confessione cum sola contritione pecca-

ti mortalis, cuius habet conscientiam.

Tertium proponit M. Victoria in sum. nu. 79. *Si ego habeam casus reser- uatos, & non est Episcopus praesens, & si non celebrabo infamov, possum celebrare sine confessione peccati reser- uati.* Ob carentiam sci- licet confessarij non ha- bentis iurisdictionem & potestatem absoluen- di à tali peccato, & ob infamiam quae ex nõ ce- lebratione incurritur. Idem sentiunt M. Soto in 4. distin. 12. quæst. 1. artic. 4. circa finem, & alij. Quod verum esse existimo, etiam si pecca- tum reservatum anne- xam habeat excommuni- cationem, ut patet ex dictis à nobis de here- tico occulto 2. 2. quæst. 11. art. 4. dubio unico, con. 2. unde quod ait M. Soto loco proximè cita- to: *Excommunicato nec propter officium, nec propter scandalum, aut generale præceptum Ecclesie de com- munionem licet ad Sacramen-*

*sum accedere; Intelligen- dum est de excommuni- cato publico & noto- rio. Si ego præter pec- catum reservatum ha- berem alia peccata mor- talia, non possem sine confessione illorum ce- lebrare: nec prædicti Auctores oppositum di- cunt, cum solum loquan- tur de peccato reserua- to. Nam eo ipso ac pos- sum peccata mortalia confiteri, & de illis di- recte absolui, teneor confiteri ad digne com- municandum ex vi illius præcepti, *Probat autem se ipsum homo, ut decla- ratur à Concilio Trid.* Unde cum in casu posi- to possim de peccatis mortalibus confiteri, & de illis directe absolui, quamvis sint coniuncta cum peccato reservato, quod non possem scan- dalo & infamia ex omis- sione celebrationis defi- ciente; in tali casu etiã teneor illa confiteri, ac per consequens, ut in- tegra sit cõfessio, ipsum etiam*

etiam casum referuatū; sique manebit ab omnibus absolutus, à non referuatis quidem directè, à referuato autem indirectè. Si præter peccatum referuatū solū haberem peccata venialia, non teneor præmittere confessionem: quia quamuis possim illa confiteri, & de illis absolui; non tamen teneor confiteri vt communem, & obligatio præmittendi confessionem ante communionem in casu posito non est propter peccatum referuatū, alias si illud esset solū, talis obligatio esset, sed propter peccata à quibus directè possum absolui; sicq; illā nō inducunt peccata venialia, etiam si illis directè absolutis, absolueretur etiam peccatum referuatū indirectè: sed solū peccata mortalia nondum confessa; de cōfessis enim & absolutis eadem est ratio ac de venialibus.

Quartus est, quando mulier, quæ commisit adulterium, debet in die Paschæ communicare, alias totus populus scandalizabitur, & non habet alium confessarium, nisi de quo prudenter timet fore ipsam ad inhonestā sollicitaturū, aut eius peccatū reuelaturum, aut illi graue aliud quod damnum illaturū; potest sine confessione cum sola contritione communicare. Similis est casus, quando Sacerdos cum socijs iter agit in die festo, & videt socios scandalizandos si non celebrat, & vt ipsi audiant Missam; potest etiam si conscientiam habeat peccati mortalis celebrare solum contritus, si non habet copiam confessoris. Nonnulli recentiores in hoc secundo casu necessarium esse dicunt scandalum; in primo tamen non requiri, sed sufficere necessitatem præcepti communionis; quia quamuis

fit iuris humani, & præceptum de præmittenda confessione iuris diuini, potest vt illud impleatur mulier prædicta communicare non præmissa cōfessione; sicut & vt quis impleat præceptum Ecclesiasticum de confessione annua, potest confiteri nõ integrè, si nullus sit Sacerdos, cui possit integrè confiteri, quamuis integritas confessionis sit præcepti diuini. Sed ego nullam quantum ad hoc video differentiam inter primum & secundum casum. Vnde Mag. Soto vbi supra & alij dicunt in vtroque casu consulendam esse rationem scandali, & non sufficere necessitatem præcepti Ecclesiastici: quia quando concurrunt duo præcepta alterum Ecclesiasticum, & alterum diuinum non compatibilia, diuinum est seruandum, & excusatur homo à præcepto Ecclesiastico; Quapropter nec in

casu pro exemplo adducto, si nullum esset scandalum in omissione præcepti annuæ confessionis, posset homo confiteri non integrè, sed confessionem differre deberet, quousque esset Sacerdos, cui integrè confiteri posset.

Dicendum est quarto. Præceptum quo conscientiam habens peccati mortalis tenetur præmittere confessionem ante communionem, esse diuinum. Probatur 1. ex verbis enim Concilij Trident. con. 3. relatis constat, Ecclesiasticam consuetudinem declarasse, præceptum traditum ab Apostolo illis verbis, *Probat autem se ipsum homo, &c.* intelligendum esse de probatione quæ fit per Sacramentalem confessionem: & Paulus non tradidit præceptum proprium, sed quod accepit à Domino; ergo &c.

Secundò. Quia alias Sum. Pontifex posset in hoc

hoc præcepto sicut & in alijs iuris humani dispensare: sed hoc est falsum, quia non potest occurrere rationabilis causa dispensandi, & dispensatio ut licite fiat requirit causam rationabilem; ergo &c.

Si quæras, an hoc præceptum sit iuris diuini naturalis, aut positiui? Respondetur tantum esse iuris positiui: nam nõ sequitur ad naturam huius Sacramenti, cum potuerit à Deo ordinari, ut cum sola contritione & debita reuerentia ad Eucharistiam accederet homo. De facto tamen præcepit Christus, ut nulus conscius sibi peccati mortalis accedat ad hoc Sacramentum, nisi se ipsum prius per confessionem probet: hocque ob specialem rationem, quia ipse in illo verè & realiter existit.

Ad argumenta autem Caiet. respondetur. Ad 1. negando minorem; quamuis enim confessio

fiat Sacerdoti, & hinc absoluat poenitentem à peccatis, hoc non tollit, ut per confessionem homo se ipsum probet, sicut & per contritionem: imo ut ait Concil. Trid. ubi supra probatio de qua loquitur Apostolus, & quæ iuxta eius præceptum necessaria est ei qui sibi conscius est peccati mortalis, non solùm debet fieri per contritionem, sed etiam per sacramentalem confessionem.

Ad 2. Respondetur negando minorem: nam cum actus ille sit contra præceptum affirmatiuum, quod non obligat pro semper, sed quando est oportunitas & possibilitas, solum est peccatum mortale, quando habetur copia confessarij, quia tunc solùm est oportunitas & possibilitas præmittendi confessionem ante communionem.

Ad 3. respondetur negando consequentiam;

quia cum Sacramentum hoc realiter contineat Christum, eius sumptio maiorem preparationem requirit, quam suscep-

tio & ministratio aliorum Sacramentorum.

Circa articulum quintum nihil se offerre dicendum.

ARTICVLVS VI.

Utrum Sacerdos debeat denegare corpus Christi peccatori petenti.

Conclusio est negans.

Intelligenda est, ut eam D. Tho. explicat, de peccatore occulto; huic enim petenti sacra Communio non potest licite denegari. Cuius rationem reddit S. Doctor. *Cum enim quislibet Christianus, ex hoc ipso quod est baptizatus, sit admissus ad dominicam mensam, non potest ei ius suum tolli, nisi pro aliqua causa manifesta.* Nec obstat neminem habere ius ad aliquid quod cedit in iniuriam innocentis, & peccatorem non posse

communicare sine iniuria Sacramenti & ipsius Christi. Respondetur enim, si constaret Christianum per peccatum mortale amisisse ius quod habet ad percipiendam Eucharistiam, & perceptionem eius cedere in iniuriam Sacramenti & Christi, denegandam esse ei communionem: quia tamen dum eius peccatum est occultum, id non constat in facie Ecclesiae, non potest ei in publico denegari: sicut nec dum rei innocentia

non

non constat in iudicio, potest in eo absolui, & actoribus negari quod petunt, ut diximus 1. 2. quæst. 67. art. 2. quamvis iudex privata scientia sciens illum innocentem esse, possit eius liberationem procurare. Cuius simile potest etiam in nostro casu facere Sacerdos, ait namque D. Thom. hîc: *Potest Sacerdos, qui est conscius criminis, occultum monere peccatorem occultum, vel etiam in publico generaliter omnes, ne ad mensam Domini accedant, antequam de peccatis poeniteant, & Ecclesia reconcilientur.*

Quando peccator occultus occultè petit communionem, ait D. Thom. in 4. dist. 9. quæst. 1. art. 5. quæstiuncula 1. *Debet denegare, scilicet Sacerdos, hocque etiam si Sacerdos sciat peccatum alienius per confessionem. Quod non est figillum confessionis aperire, nec exprobare peccatori ipsi peccatum in confes-*

sione cognitum: nam hoc propter alias causas potest fieri; propter quas etiam potest qui per confessionem scit peccatum & indignitatem alicuius, non conferre illi beneficium, & qui per confessionem cognovit poenitentem velle ipsum occidere potest ei denegare gladium. Oppositum huius docet Mag. Soto in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 6. *Potissimum si Sacerdos non aliter quam per confessionem scit crimen: nam vix potest abnegatio fieri, quin esset quoddam obiectio & ex probato confessio criminis. Quod licet probabile sit: opinionem tamen quam docuimus cum D. Thom. communem esse inter Thomistas, faceret prædictus Magister.*

De peccatoribus publicis inquit D. Thom. hîc: *Manifestis peccatoribus non debet etiam per se ipsis sacra Communio dari. Quod probat optimo S. Cypriani testimonio.*

Vide etiam S. Chrysoft. hom. 81. in Matth. circa finem. Est tamen difficultas, qui censendi sint publici & manifesti peccatores? D. Thom. hic ita explicat: *Scilicet per evidenciam facti, sicut pu-*

blici usurarii, aut publici raptores: vel etiam per aliquod iudicium Ecclesiasticum vel saeculare. Nos 2. 2. quaest. 73. art. 2. dubio 2. conclus. 3. id latius explicuimus. Vide ibi.

ARTICVLVS VII.

Verum nocturna pollutio aliquem impediat à sumptione huius Sacramenti.

Conclusio est affirmans.

TRipliciter potest nocturna pollutio contingere. Primo sine vlllo peccato. Secundo cum peccato veniali. Tertio cum mortali peccato. Quod ex causa illius discernendum est: nam peccatum esse non potest sine libertate; quod vero in somnis accidit, non potest esse liberum nisi in causa. Si ergo causa sit sine vlllo peccato, etiã ipsa pollutio sine pecca-

to est. Si causa sit cum peccato veniali, etiã pollutio ipsa est cum veniali peccato. Si causa sit cum peccato mortali, etiã pollutio est cum mortali peccato. Nã ut ait M. Soto in 4. d. 12. quaest. 1. art. 7. pollutio nocturna non est peccatum per culpam & maculam distinctam ab ea, quæ est in causa, sed vnicã est ratio peccati emanans à causa ad effectum, sicut

sicut & in actu interiori & exteriori. Propter hoc D. Thom. hic dicit: *Quamvis nocturna ipsa pollutio secundum se considerata peccatum mortale esse non possit: nihilominus tamen ratione sua causa quandoque habet peccatum mortale annexum. Hoc est denominatur & est peccatum mortale à macula quæ est in causa, ut Mag. Soto ubi supra exponit. Vbi & subdit, maculam debere persistere, & libertatem perseverare saltem virtualiter. Ex quo fit, Quod si quis in vigilia causam dare pollutioni fuerit in somno, sed tamen antequam dormiret, eum legitime facti poeniteret, pollutio in somno subsequens non esset peccatum, eo quod causa fuerit inter-cisa.*

Hoc supposito duo dicit D. Thom. de pollutione & causa eius. Primum est: *Si sit sine peccato, vel cum peccato veniali, non ex necessitate*

impedit sumptionem huius Sacramenti: ita scilicet quod homo sumendo sit reus corporis & sanguinis Domini. Secundum est, Si sit cum peccato mortali; impedit ex necessitate. Hoc secundum dictum certum est intelligendum esse de peccato mortali nondum per legitimam poenitentiam deleto, & de necessitate præcepti, & de impedimento sub reatu peccati mortalis ita ut sensus sit: si pollutio sit peccatum mortale, quod nondum est per legitimam poenitentiam deletum, impedit ex necessitate præcepti & sub reatu peccati mortalis, peccat enim mortaliter qui cum conscientia talis peccati accedit ad Eucharistiam. Si reatus culpæ mortalis esset à pollutione ablati per contritionem & confessionem, non hoc modo impediret, sed solum eo modo quo impedit pollutio quæ est

est sine peccato, vel cum solo peccato veniali, ut colligitur ex solutione quarti argumenti. De qua pollutione dicit D. Thom. in primo dicto, non impedire ex necessitate.

Quod quidam intelligunt, sub nullius peccati etiam venialis reatu impedire; alias enim ex necessitate impediret, cum necesse sit peccatum veniale vitare, & nunquam liceat illud committere. Unde de coniugatis dicit S. Doct. hic ad 4. cum S. Gregor. eos qui Paulo ante communionem coniugalibus vacare amplexibus, suo iudicio relinquendos esse, ut scilicet si velint ad communionem accedant; quia coitus coniugalis solum impedit secundum congruitatem & non secundam necessitatem; ex quo aperte colligitur, non impedire ex necessitate idem esse ac sub nullius peccati etiam venialis rea-

tu impedire, nam si solum esset non impedire sub reatu peccati mortalis, non propterea relinquendi essent suo iudicio tales coniugati, non enim sunt relinquendi ut peccent venialiter. Nec obstat quod eodem S. Gregor. subiungit D. Thom. tales coniugatos prohibendos esse ne accedant ad hoc Sacramentum, si non amor procreandae sobolis, sed voluptas dominatur in opere; nam hoc intelligendum est prohibendos esse, non praecipito sed consilio. Non obstat etiam quod in primo dicto ait D. Tho. pollutionem quae est sine peccato vel cum peccato veniali non impedire ex necessitate, ita scilicet quod homo sumendo sit reus corporis & sanguinis Domini; nam etiam sumendo indigne venialiter, aliquo modo est reus corporis & sanguinis Domini, cum eiusdem spe-

c. ci

ciei peccatum sit sumere indigne venialiter ac sumere indigne mortaliter, & hæc solum distinguantur propter leuitatem & grauitatem materiae; vel illud addidit D. Thom. propter affirmationem secundi dicti, in quo loquitur de necessitate præcepti sub reatu peccati mortalis. Specialiter autem nullum esse peccatum etiam veniale communicare statim post pollutionem in somnis aut in vigilia habitam ablata culpa etiam mortali illius per contritionem & confessionem, probât prædicti Auctores. Tum quia Apostolus & Concil. Trid. nullam aliam præparationem requirunt, vt homo de pane illo edat & de calice bibat, & digne communicet, nisi probationem quæ fit per contritionem & confessionem. Tum etiam quia post commissam alia peccata mortalia, statim ac culpa eorû

ablata est per confessio nem, sine vilo peccato potest sumi Eucharistia, alias condemnâdi essent multi viri timoratae conscientia, qui licet commiserint aliquod peccatum mortale ipsa die communionis, non propterea se abstinent à communionem, sed illud confitentur, & communicant vel celebrant; ergo & post pollutionem mortaliter culpabilem aut fornicationem, quæ licet ob corporalem immunditiam & distractionem mentis ex illa consecutam, etiam ablata culpa aliquo modo impedit, non tamen impedit ex necessitate aut sub reatu peccati aliquis etiam venialis, sed solum ex quadam congruitate, licet & alia immunditiæ & sordes corporales faciei & manuum.

Hæc intelligentia & doctrina mihi probabilis videtur, sed probabilior & D. Th. confer-

formiorem esse iudico
 eam quæ præsertim in-
 ter Thomistas communis
 est, nempe D. Thom. per
 non impedire ex neces-
 sitate solum intelligere
 in primo dicto impedi-
 re sub reatu peccati mor-
 talis, hoc enim indicat
 quod ait: *Ita scilicet quod
 homo famendo sit reus cor-
 poris & sanguinis Domini.*
 Nam reatum peccati
 mortalis significat. Un-
 de licet nimis rigidum
 & scrupulosum censeã
 quod ait Nauarrus de
 pœnit. d. 6. cap. 1. cum
 Marsilio in 4. dist. 6. art.
 4. peccatum mortale ef-
 fe statim imo eadem die
 post pollutionem quæ est
 sine peccato, aut cum so-
 lo veniali vel quæ licet
 fuerit cum peccato mor-
 tali, reatus culpæ abla-
 tus est per confessionem,
 accedere ad Eucharis-
 tiam sine aliqua urgen-
 te vel honesta causa: ve-
 rum tamen esse existi-
 mo, peccatum veniale
 esse. Id enim docet D.

1. art. 4. quæstiuncula 2.
 ubi loquens de eo qui
 ex cogitatione turpium
 pollutionem passus est,
 ait: *Si expressè inueniat
 consensum non præcessisse,
 & necessitas urgeat, aut
 aliqua causa potior refor-
 met actum, potest accedere
 aut etiam celebrare nõ ob-
 stante corporali immunditia,
 aut hebetatione mentis: a-
 lias si necessitas nõ incum-
 bat, videtur non exhibere
 debitam reuerentiam Sa-
 cramento; non tamen si ce-
 lebrat, mortaliter peccat,
 sed venialiter.* Neces-
 sitas urget, quando sine
 nota communio vel ce-
 lebratio omitti nequit.
 Causa potior reformat
 actum, quando causa co-
 gitationis turpium eli-
 genda est non obstante
 pollutione ac per conse-
 quens hebetudine men-
 tis inde consecuta, sicut
 hac non obstante eligē-
 da est audientia confes-
 sionum aut studiū neces-
 sariū. Quando pollutio
 fuit peccatum mortale,
 sed per contritionem &
 con-

confessionē reatus culpa ablatuſ eſt, dicit ibidem ad 2. §. Doctor: *Non eſſet conſulendum alicui, quod ſtatim poſt peccatum mortale etiam contritus & confeſſus ad Euchariftiam accederet, ſed deberet, niſi magna neceſſitas urgeret, per aliquod tempus propter reuerentiam abſtinere.* Vbi illud, *Non eſſet conſulendum*, licet iuxta primam ſententiam dici poſſit, fuiſſe dictum, quia tale peccatum poſt confeſſionem impedit ex conſilio; melius tamen aſſeritur iuxta hanc ſecundam ſententiam, dictum fuiſſe, quia niſi magna urgeat neceſſitas impedit ſub reatu venialis peccati, & peccatum veniale non eſt conſulendum. Et quamuis M. Soto in 4. diſt. 12. quaſt. 1. art. 7. circa finē propoſitione 3. inquit, eadē ſit ratio de alijs peccatis mortalibus ac de pollutione ſive in ſomnis, ſive in vigilia mortali- ter culpabili; pollutio

tamen peculiarem ſecum aſſert indecentiam ratione foeditatis & euagationis mentis, ob quam potius quam alia peccata impedit acceſſum ad Euchariftiam. Apoſtolus vero & Concilium Trid. requirunt quidem probationē quae fit per contritionem & confeſſionem; ſupponunt tamen acceſſum ad Euchariftiam poſt talem probationem debere fieri propter debitum finem, & cum debita reuerentia Sacramenti. Unde ſicut peccaret venialiter qui poſt confeſſa peccata mortalia communicaret ob inanem gloriam; ita venialiter peccaret qui poſt commiſſum peccatum mortale praefertim pollutionis voluntariae aut fornicationis ſtatim etiā contritus & cōfeſſus ad Euchariftiā ſine cauſa legitima & neceſſitate accederet, quia nō accederet cum debita reuerentia Sacramenti, quod ma-

maximam puritatem & munditiã requirit. Quod si coniugati etiam si non sint mundi à mulieribus suo iudicio relinquendi sunt, vt hic ad 2. cum S. Greg. dicit D. Thom. hoc ideo est quia causa procreandæ sobolis actum reformat, quamuis cõsulendi sint. vt eo die quo coniugalibus amplexibus vacauere non cõmunicent. Quæ causa si non adesset, sed propter

voluptatem & delectationem actum matrimoni exercuissent, prohiberi deberent ne accedant ad Sacramentum, vt cum eodem S. Greg. dicit ibidem D. Thom. quia scilicet rei essent peccati venialis, hocq; incurrerent nisi necessitas communicandi vrgeret, causa enim voluptatis & delectationis non potest actum reformare.

ARTICVLVS VII.

Vtrum cibus vel potus præassumptus impediat sumptionem huius Sacramenti.

Conclusio est affirmans.

Impedit cibus vel potus præassumptus sumptionem huius Sacramenti, non secundum se, sicut illam impedit peccatum mortale, sed pro-

pter prohibitionem Ecclesie eiusque auctoritatem vim legis habentem: ait namque S. Augustin. Epist. 118. & refertur Can. *Liquido*, De consecrat. dist.

diſtin. 2. Placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti prius in os Christiani dominicum corpus intraret, quam catari cibi. Nam ideo per uniuersum orbem mos iste seruatur. Irridet hunc morem Lutherus cuius præcipua argumenta sunt primum & secundum huius articuli. Sed ipse potius irridendus est, qui machinis argumentorum iam ante ipsum hic à D. conſtractis conatur firmissimum murum moris seu legis Ecclesiæ euertere. Superuacaneum mihi videtur cum illo contendere, præsertim cum ab alijs & inter illos à Mag. Soto in 4. dist. 12. quaest. 1. art. 8. optimè sit impugnatus.

Ex prædicto more colligitur, quod hic ad 4. dicit D. Thom. ieiunium quod requiritur ad sumendum hoc Sacramentum esse ieiunium naturæ, Quod importat priuationem cuiuscumque præsumpti per modum cibi vel

potus. Vnde qui post assumptum aliquid cibi vel potus non ieiunus ieiunio naturæ communicat, mortaliter peccat, nisi inaduerſentia aut ignorãtia eum excuset. Ob quam Caiet. in sum. verbo *Communio*, excusat quendam bonum Sacerdotem, qui nesciens distinguere inter ieiunium Ecclesiæ, & ieiunium naturæ pro reuerſentia Sacramenti præaccipiebat nucem muscatam, ut bonum odore stomachi Eucharistiæ præpararet.

Hinc infert D. Thom. Et ideo neque post assumptionem aquæ, vel alterius cibi, aut potus, vel etiam medicina in quantumcumque parua quantitate licet hoc Sacramentum accipere. Nec refert verum aliquid huiusmodi nuerſat, vel non nuerſat, aut per se, aut cum alijs, dummodo sumatur per modum cibi vel potus. Vbi aduertendum est, illud sumi per modum cibi, vel potus, quod sumitur

co modo, quo cibus & potus sumitur, comedendo scilicet, vel bibendo. Et quia quādo aqua, vel tabacum sumitur per nares, non sumitur comedendo & bibendo, dicunt multi non impedire sumptionem Eucharistiæ, etiam si in stomachum transmittatur, sicut nec impedit clysteris acceptio, etiam si usque ad stomachum perueniat ius. Idem dicunt quando per modum respirationis attrahitur a liquid, etiam si possit nutrire vel alterare, ut eulex, musca, vel quid simile, probabile etiam esse asserunt nonnulli, eum qui parum papiri aut alterius rei non comestibilis, ut ligni, vel unguium propriarū inaduertenter deglutiret, posse communicare. Secus esse dicunt de mulieribus, quæ terram aut carbones, vel aliud simile comedunt: nam quāuis non sit comestibile, nec nutriat, sumitur ta-

men per modum cibi, aut delectabilis, aut quasi medicinalis, ut colorem minuat.

De reliquijs cibi vel potus remanentibus in ore subdit D. Thom. *Reliquia cibi remanentes in ore, si casualiter transglutiantur, non impediunt sumptionem huius Sacramenti: quia non transiuntur per modum cibi, sed per modum salivæ. Et eadem ratio est de reliquijs aqua vel vini, quibus os abluatur, dummodo non transiuntur in magna quantitate, sed permixta salivæ, quod vitari non potest.* Quidam attendentes illud, si casualiter transglutiantur, existimant, mentem D. Thom. esse, si ex intentione aut industria transglutiantur, manere hominem impeditum à sumptione Eucharistiæ: quia tunc non sumuntur per modum salivæ, sed per modum cibi. Alij considerantes D. Tho. non expressè hoc dixisse, putant nō esse alienum ab eius

eius mente, etiam si prædictæ reliquiæ cibi trās glutiantur voluntarie, non impedire communionem: quia non propterea sumuntur per modum cibi, sed per modū salinæ, nisi tam magna esset reliquia cibi, vt dantibus frangi ac diuidi posset: alias nec reliquias aquæ vel vini in parua quâtitate permistas salinæ aduertenter deglutire posset quis ante communionē, sed deberet semper expuere, quousque nihil humiditatis aquæ vel vini sentiret in ore, quod nimis scrupulosum videtur.

A quo tempore prædictum ieiunium naturæ debeat incipere, explicat D. Thom. hic ad 5. dicens: *Ecclesia Romana diem à medìa nocte incipit. Et ideo si post mediam noctem aliquis sumpserit aliquid per modum cibi vel potus, non potest eadem die hoc sumere Sacramentum: potest vero, si ante mediam*

noctem. Hinc inferunt nonnulli, illum qui audita hora noctis duodecima (quæ apud Hispanos & alios mediam noctem indicat) aliquid comederit, vel biberit, non posse facto mane communicare, etiam si dubitet an sit media nox, quia postea alia horologia horam duodecimam pulsauerunt. Alij communicare posse existimant: quia diuersorum horologiorum sonitus perinde se habent ac si essent duæ opiniones probabiles, quarum vtramque licet sequi; nisi forte vnum regulariter erraret. Vbi vero vnum tantum est horologium, asserunt statim ac primus pulsus horæ auditur, teneri eum qui comedit, statim bucellâ de ore proijcere, si velit sequenti die communicare: quia quando primus pulsus auditur, iam est hora expleta. Subduc tamen nonnulli, si quis est dubius, an noctis me-

* dium comedendo excesserit posse die sequente cōmunicare; & idem est si dubitat an os abluendo guttam aliquam deglutierit; quia lex Ecclesiastica de ieiunio seruando à communicaturis non videtur tam arctè constringere conscientias in casu dubio. quæ sententia similis videtur ei quam retulimus 1. 2. q. 19. art. 6. dub. 5. con. 3. eum qui dubitat an fecerit aliquid pro quo statuta est poena excommunicationis, posse celebrare.

Post cōmunionem, dicit D. Thom. hinc ad 6. licet secundum antiquos canones statutum fuerit, vt communicantes aliquot horis absterent à cibo & potu; hoc tamen per contrariam consuetudinem esse abrogatum: Debet tamen esse aliqua mora inter sumptionem huius Sacramenti & reliquos cibos. Vnde & in Missa oratio gratiarum actionis post cō-

munionem dicitur. Quibus vltimis verbis indicat S. Doct. tempus quod in Missa est inter cōmunionem & Missam expletam esse sufficientem moram. Vnde Mag. Soto vbi supra ait: *Quartum ad præcepti necessitatem attingit, à Sacrificia potest Presbyter ad prædium ire.* Et D. Thom. in 4. dist. 8. q. 1. art. 4. quaestione. 3. inquit: *Statim potest aliquis cibos alios sumere post Eucharistia sumptionem.*

Quamuis autē ea quæ diximus vera sint, inquit D. Thom. ad finem corp. art. *Ab hac tamen generali regula excipiuntur infirmi, qui statim communicandi sunt, si de eorū periculo dubitatur, ne sine cōmunionem decedant: quia necessitas legem non habet.* Vnde dicitur de consecrat. dist. 2. *Presbyter infirmum statim communice, ne sine cōmunionem moriatur.* Idem est de dampnatis ad mortem, quamuis ij si præciserint eodem die mori;

morituros, teneantur ie-
iunare, donec commu-
nicauerint, quia com-
mode possunt.

Si queras, an in eadē
infirmate possint in-
firmi non ieiuni post
sumptum viaticum com-
municare? Responderi
solet communiter, pos-
se dummodo inter vnam
& alteram communionē
mediet tempus sex vel
octo dierum. Non de-
sunt tamen qui dicant, si
mortis periculum sem-
per instat, posse etiā
altero die post viaticum
sumptū, & deinceps quo-
tidie communicare non
ieiunum: quia in mor-
tis periculo non solum
permittitur non ieiun-

no communicatio, vt possit
implere præceptum ac-
cipiendi viaticum, sed
etiā quia moriturus
valde indiget huius Sa-
cramenti præsidio.

Cauenda est tamen
opinio Maioris afferen-
tis, licere Presbytero
ne infirmus sine viati co-
moriatur cōsecrare post
prandium hostiam, imo
& buccellam panis fer-
mentati, si non esset ho-
stia ex azimo, hocque
secreto sine vestibus sa-
cris & sine Missa per so-
la verba consecrationis.
Hanc enim sententiam
optime impugnat Mag.
Soto vbi supra circa fi-
nem articuli, quem
vide.

ARTICVLVS XI.

*Vtrum non habentes vsum rationis debeant
suscipere hoc Sacramentum.*

Conclusio est affirmans.

Intelligenda est de his qui non perfectū sed debilem habent vsum rationis, & de his, qui licet actu non habeant, habuerunt tamen aliquando perfectum rationis vsum, quales sunt phrenetici; quibus in mortis articulo hoc Sacramentum exhiberi debet, nisi timeatur periculum vomitus, vel ex-
punctionis.

De his vero qui nunquam habuerunt vsum rationis, inquit D. Tho. *Talibus non est hoc Sacramentum exhibendum; quia in eis nullo modo praecessit huius Sacramenti deuotio.* Huiusmodi dicit ad 3. esse perpetuo amentes, & pueros recenter na-

tos; *Quamuis quidam Graeci contrarium faciant.* Quibus verbis non damnat consuetudinem exhibendi paruulis Eucharistiā; non enim ait Concil. Trident. sess. 21. cap. 4. *Damnanda est antiquitas, si eum more in quibusdā locis aliquando obseruauit.* Sed solum intendit, non obstante illorum Graecorū consuetudine, non esse dandam Eucharistiā paruulis, sicut eis non dat Ecclesia Romana; cuius consuetudo rationabilior est. Aut si damnat illorum Graecorum consuetudinem, hoc ideo est, quia forte existimabant illud esse necessarium ad salutem paruulorum, sicut & haeretici nostri

nostri temporis, contra quos diffinit Concil. Trident. sess. 21. can. 4. *Si quis dixerit, antequam ad annos discretionis pervenerint, necessariam esse communionem; anathema sit.*

Si quæras, an si infantibus detur communio, gratia in eis augeatur? Caietanus cum opinetur ad recipiendum effectum huius Sacramenti requiri actualem devotionem, negando respondet. Mag. Soto in 4. dist. 12. art. 9. ait: si verum esset Ecclesiam Catholicam aliquando habuisse in consuetudine dare infantibus Eucharistiam, certum esse si modo daretur conferre gratiam; sed quia illud non est adeo certum, posse reveri, non conferre gratiam, si daretur infantibus: quia requirit actum liberam præsentem vel præcedentem. Sed communis sententia est, infantes si daretur eis communio, recepturos aug-

mentum gratiæ: nam Concilii Trident. ubi supra ait non esse damnandam antiquitatem, si in quibusdam locis morem dandi parvulis Eucharistiam aliquando observavit: at damnanda esset, si Eucharistia non contulisset parvulis augmentum gratiæ, nam non licet dare alicui Sacramentum, qui non est capax effectus illius; ergo sicut modo quando datur phreneticis, gratiam in illis auget, ita & auget parvulis, si eis daretur, Confirmatur, Sacramenta conferunt gratiam non ponentibus obicem: sed parvuli baptizati non ponunt obicem huic Sacramento; ergo si eis daretur, augmentum gratiæ obtinerent. Et non est eadem ratio, si adulto dormienti & omnino ignorantibus daretur Eucharistia: quia in hoc requiritur voluntas sumendi illam præsens, aut præcedens; in parvulis vero sufficit

aliena voluntas, sicut & ad Baptismum, quem cū recipiunt, ordinantur ab Ecclesia ab Eucharistiam. Circa articulum de- cimum nihil se offerē dicendum.

ARTICVLVS XI.

Verum liceat omnino à communione cessare.

Conclusio est negans.

Dubium. Quando teneatur homo communicare.

DVplici præcepto teneatur homo aliquando communicare: licet enim D. Tho. in 4. d. 9. quæst. 1. art. 1. quæstioncula 2. videatur obligationem diuini præcepti non admittere; hinc tamen eam esse docet dicens: *Manifestum est, quod homo teneatur hoc Sacramentum sumere, non solum ex statuto Ecclesia, sed ex mandato Domini dicentis Luca 22. Hoc facite in meam commemorationem.* Explicandum est ergo, quando ex vi præcepti diuini, & quando ex vi præcepti Ecclesiastici teneatur homo communicare.

Dicendum est 1. Ex vi præcepti diuini obligari fideles baptizatos ad communicandum non solum semel in vita, sed quoties in articulo mortis sunt constituti, & præter articulum mortis aliquoties in vita. Primam partem probat optimè M. Soto in 4. d. 12. q. 1. art. 11. contra Paludanum. Nam cum hoc Sacramentum per modum cibi & potus ordinetur ad nutritionem spiritus vitæ, eius natura docet

tot multoties esse lumen
 dum ; de ratione enim
 alimenti est, vt non se-
 mel in vita tantum, sed
 frequentius accipiatur.
 Vnde Ecclesia prospici-
 ens hanc diuini præ-
 cepti obligationem sem-
 per curauit, vt fideles
 sæpius communicarent:
 in sui quidem primor-
 diis quotidie, postea sal-
 tem ter in anno, & mo-
 do saltem semel singu-
 lis annis, vt artic. præ-
 ced. ad 5. dicit D. Tho.

Secundam partem pro-
 bat idem M. Soto vbi su-
 pra contra Syluestrum.
 Mos enim præbendi via-
 ticum infirmis per totū
 orbem Christianum in-
 uiolabiliter obseruatus
 magnum documentum
 est, ex traditione Apo-
 stolorum tanquam diui-
 no iure præceptum des-
 cendisse. Vnde can. *De*
his 26. q. 6. ex Concil.
 Niceno dicitur: *De his*
qui recedunt ex corpore an-
tiqua legis regula observa-
bimur nunc etiam; ita ut si
forte quis recedat ex corpo-

re, necessario Vita sua non
defraudetur viatico. Ne-
 cessarium autem viaticū
 absolute dicitur, non
 nisi ratione præcepti di-
 uini, quo tenetur homo
 in tempore quo ex hac
 vita debet migrare, se
 communicare, vt contra
 illusiones & pugnas da-
 monū virtutē habeat, &
 in fortitudine cibi istius
 possit deambulare vsq; ad
 montē patriæ cœlestis.

Si dicas, hinc sequi
 non posse vllam etiam
 ob sua crimina priuari
 viatico. Respondetur
 negando sequelam: quia
 sicut iudex potest per
 sententiam priuare reū
 cibo necessario ad con-
 seruandam vitam, quam-
 uis reus ad vitæ suæ cō-
 seruationē teneatur præ-
 cepto iuris diuini natu-
 ralis. Itā Ecclesia potest
 ob iustas causas maxime
 ob reuerentiā huius Sa-
 cramentī priuare aliquos
 ob sua crimina duce-
 dos ad patibulum ne-
 cessario viatico, ad
 quod accipiendum ipsi

iure diuino tenentur, quamuis excusentur, quãdo illo priuantur, quia commode accipere nequeunt. Nihilominus tamen vt pia mater consuetudines hoc faciendi in nonnullis prouincijs introductas reuocauit, vt patet ex cap. *Super eo*, De hæreticis in 6. & ex quodam Motu proprio Pij V. edito anno 1569. in quo reuocatur consuetudo introducta in Hispania non ministrandi Eucharistiam damnatis ad mortem.

Ex his colligit Mag. Soto vbi supra, eum qui reueret in mortis articulo hoc Sacramentum sumere, non posse à peccato mortali excusari: transgrediretur enim diuinum præceptum & fideles scandalizaret. Subdit tamen cum Paludano, si paulo ante sumpsisset ex deuotione, nõ esse peccati mortalis cõdemnandum, quod intelligendum est secluso scandalo. Nec obstat nõ

habuisse intentionem satisfaciendi obligationi præcepti diuini; nam vt diximus 1. 2. quaest. 100. art. 9. ad præcepti impletionem non requiritur intentio actualis & expressa illud implèdi, sed sufficit virtualis, quam habet quicumque facit quod lege præceptum est absq; contrario actu & explicita volitione non implendi. Vnde sicut qui audit Missã ex deuotione ignorans esse diem festum, satisfacit obligationi audiendi factũ, & licet postea aduertat esse diem festum, non tenetur iterũ audire: ita qui ex deuotione communicat ignorans inflare sibi mortis articulum obligationi communicandi in mortis articulo satisfacit. Sunt etiam qui dicant cum Caietano in Sum. verbo *Communio*, illum qui communicauit in Paschate, etiam si multo post incidat in mortis periculum, non pec-

peccare mortaliter, si tunc iterum non communicet, dummodo contēptus desit, & scandalum non sit. Sed hoc alijs displicet: quia præcepto communicandi in articulo mortis satisfieri nõ potest per communionē tandiu præcedentem: vnde si ultra octo aut decem dies præcedat, non sufficit ad impletionem præcepti sumendi viaticum in mortis articulo. Si post communionem paulo ante mortem sumptā aliquis peccaret mortaliter, Mag. Soto vbi supra insinuat teneri iterum communicare. Alijs videtur sufficere ei cõfiteri peccatum, sicut & illi qui post sumptum viaticum mortaliter peccavit: alias enim contingeret vt eodem die teneretur secundo communicare.

Tertia pars eodem argumento quo prima probatur: sicut enim cibus corporalis sæpius

sumi debet: ita & hoc Sacramentum, quod est cibus spiritualis. Quoties autem in vita sumi debeat, non potest certo statui. Si quis præceptum Ecclesiæ communicando singulis annis in Paschate obseruat, absque dubio etiam implet præceptum diuinū. Qui vero ad tres vel quatuor annos communionem differt, diuinum ius violare multi dicunt.

Dixi in conclusione, fideles baptizatos: nam non baptizati non tenentur præcepto diuino ad communionem, sicut nec ad confessionem, vt docet Mag. Soto in 4. dist. 18. quaest. 1. ad 3. con. 1. & probat: *Ius diuinum supernaturalē solum obligat vniuersum orbem ad suscipiendam euangelicam fidem: obligatio autem ad alia præcepta singularia sacramentorum non exurgit nisi ex ipsa professione fidei, quæ fit in Baptismo: quemadmodum si quis facit votum simplex religionis, licet*

cat teneatur ad religionem, non tamen ad eius caremōnias & officia, donec illam proficiatur.

Huius oppositum tenent quidā recentiores, & probant 1. Præcepta diuina generatim prolata omnes capaces obligant: sed præceptum diuinum de communione generatim est prolatum, & infideles nō baptizati sunt illius capaces, quia si velint baptizari, possunt illud implere; ergo etiam illos obligat.

Secundò. Quia Christus hoc præceptum promulgauit Capharnaitis, quorum maxima pars nō erat baptizata, & tamen omnibus dicebat, *Nisi manducaueritis &c.* ergo etiam nō baptizatos hoc præceptum obligat.

Tertiò. Qui sunt in peccato mortali ad communionem obligantur, non quidem ut communicent existentes in peccato, sed ut pœnitentiam agant, & sic cō-

municent; ergo similiter non baptizati tenentur ad communionem, non quidem ut communicent antequam Baptismum suscipiant, sed ut baptizentur, & sic communicent.

Sed hæc sententia falsa est: Tunc propter argumentum factum à M. Soto. Tum etiam quia sancti Martinus & Ambrosius qui diu Baptismum dilulerunt, contra præceptum hoc diuinum communicandi peccassent mortaliter. Tū denique, quia non baptizati non tenentur ad cōfessionem, ergo neq; ad communionem. Respondent prædicti recentiores diuersam esse rationem: quia præceptum confessionis nō obligat nisi eos, qui post Baptismū in peccata mortalia sunt relapsi. Quare nōdū baptizati nec capaces sunt confessionis, nec tenentur se reddere capaces: quia & si teneantur baptizari, nō tamen

tenen

venentur post Baptismū peccare, & donec ita peccent eius incapaces sunt. Secus est de præcepto cōmunionis, quia omnes vtentes ratione tenentur se capaces reddere huius sumptionis. Hæc tamen solutio multa continet falsa. Quod enim asserit, præceptum confessionis non obligare nisi eos qui post Baptismū in peccata mortalia sunt relapsi, videtur esse contra diffinitionē Concil. Trid. sess. 6. can. 2. *Si quis hominem iustificatum, & quantumlibet perfectum dixerit non teneri ad obseruantiam mandatorum Dei & Ecclesia; anathema sit.* Quamuis enim præcepta affirmatiua nō obligent pro semper; obligant tamen semper pro tempore quo in stat eorū adimpletio, illi sq; pro tali tempore tenentur & subiecti sunt omnes, qui iurisdictioni imponentis illa sunt subiecti, quamuis iusti & sine peccato sint, vt dixi-

mus 1. 2. q. 96. art. 3. dub. vnic. in principio. Dein de quod dicit, homines fieri capaces confessionis per peccata falsissimū est; nō enim per peccata, sed per Baptismū, qui est omnium Sacramentorū ianua, confessionis capaces fiunt: & quāuis antequā peccent, nō indigeant cōfessionis medicina, illius tamē incapaces sunt, sicut & cibi & potus Eucharistiæ; ergo sicut omnes vtentes ratione tenentur se capaces reddere cōmunionis, ita & confessionis.

Ad argumenta autem prædictorum recentiorum facile respōdetur. Ad 1. negando minorē; nam infideles non Baptizati non sunt præcepti cōmunionis capaces, nisi dū Baptismū susceperint, sicq; non illo obligātur nisi post susceptionem Baptismi, sicut nec præcepto confessionis.

Ad 2. respondetur, Christum hoc præceptū Capharnaitis omnibus pro-

promulgasse, vt scirent illo teneri, non quidem immediata obligatione, sed post Baptismum, ad quod omnes immediate erant obligati: & vt ex necessitate sumptionis Eucharistiæ magis inducerentur non Baptizati ad suscipiendum Baptismum, siue quo Eucharistia sumi nequit.

Ad tertium respondeatur, eos qui sunt in peccato mortali obligari ad communionem, quia illius iam capaces sunt, quamuis illam licite sumere non possint, nisi disponantur, & per poenitentiam se ipsos probeant: non baptizati vero adhuc illius capaces non sunt, & sic ad illam adhuc non obligantur, sed solum ad illam sumendam se capaces reddendum, quod est obligari ad Baptismum, quo huius Sacramenti & aliorum capaces fiunt: sicut qui votum simplex religionis fecit, non tenetur ad officia religio-

nis, sed ad solemnem professionem, quo se ad talia officia capace reddat, & ad præcepta religionis obligetur.

Dicendum est secundo. Præcepto Ecclesiastico obligari ad communicandum omnes vtriusque sexus fideles, postquam ad annos discretionis peruenerint, semel in anno, nempe in Paschate. Pater hoc est cap. Omnis, De poenit. & remis. vbi sic dicitur: *Omnis vtriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis peruenerit, omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & inunctam sibi poenitentiam proprijs viribus studeat adimplere suscipiens reuerenter ad minus in Pascha Eucharistia Sacramentum: nisi forte de proprij Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab huiusmodi perceptione duxerit abstinendum: alioquin & viuens ab ingressu Ecclesia arceatur, & moriens*

vient Christiana careat sepultura. Patet etiam ex Coacil. Trident. sess. 13. can. 9. vbi sic habetur: *Si quis negauerit omnes & singulos Christi fideles vtriusque sexus, cum ad annos discretionis peruenerint, tenevi singulis annis, saltem in Paschate, ad communicandū, iuxta præceptum sanctæ matris Ecclesia; anathema sit.*

Circa quæ verba multæ se offerunt difficultates, quas hîc explicare oportet, prima est, quid per annos discretionis intelligendū sit? Ad quam præter dicta 1. 2. quæst. 96. artic. 5. dubio vnico, con. 5. respondetur, per annos discretionis intelligendos esse eos, in quibus pueri non solum sunt doli capaces, & peccare possunt, sed etiam talem discretionem habent, vt hoc mysterium capere possint, & cognoscere excellentiam huius Sacramenti, ad illudque cum debita reuerētia & de-

uotione accedere, vt indicant verba illa *sumpsit reuerenter.* Vnde D. Thom. in 4. distin. 9. quæst. 1. art. 5. quæstioncula 4. ait hoc Sacramentum posse dari pueris, *Cū sint decem vel undecim annorum aut circa, si in eis signa discretionis appareāt & deuotionis.*

Secunda est, quid Paschatis nomine sit intelligendum? Ad quam respondetur, intelligendū esse non solum diem ipsum Paschæ Resurrectionis Christi, sed etiam dies omnes à Dominica palmarum vsque ad Dominicam in albis, ita enim declarauit Eugenij III. vt refert Nauarrus cap. 21. num. 45. In multis etiā locis huic præcepto fatiſit, qui in aliquo die quadragesimæ communicat.

Tertia est, an qui videt se impediendum ne in Paschate communi-
cet, teneatur tempus præscriptū præuenire? Ad quam quidam negā-

do respondent: Tū quia qui videt se impediendum ne ieiunet in Quadragesima, aut ne audiat Missam in die festo, non tenetur præuenire tempus, & ante illud ieiunare & sacrum audire; ergo neque qui videt se impediendum ne in Paschate communicet. Tum etiam quia alias qui credens futurum tale impedimentum ante tempus paschale communicasset, si calu illud impedimentum non superueniret; non teneretur secundo cōmunicare: sed hoc est falsum; ergo &c. Alij affirmando respondendum esse dicunt: Tū quia vt colligitur ex illis verbis Concil. Trid. *Tenevi singulis annis saltem in Paschate*, præceptum communicandi obligat intra annum estque onus non solum dierum Paschatis, sed totius anni, & non limitatur ad tempus Paschæ ad tollendam obligationem ante illud, si præ-

uidetur impedimentum; sed vt ultra illud non differatur communio. Tum etiam, quia qui præuidet in die festo non posse audire sacrum hora duodecima, tenetur præuenire horam; ergo similiter qui præuidet in aliquo anno non posse se communicare in Paschate, tenetur tale tempus præuenire. Mihi hoc probabilius videtur. Vnde ad r. oppositæ sententiæ nego consequentiam, quia ieiunare est onus temporis quadragesimalis, & audire Sacrum est onus diei festi; & ideo vō tenemur tale tempus aut diem præuenire: communio vero nō est solum onus temporis paschalis, sed totius anni, & ideo licet non teneamur præuenire annum, tenemur tamen præuenire tempus Paschæ, si in illo præuidemus nos à communione fore impedituros: sicut in die festo constituti, licet nō teneamur præ-

venire diē, tenemur horam præuenire, si prævidemus hora duodecima fore impedituros à Missa audienda, quia obligatio audiendi Missam non solum est onus talis horæ, sed totius mane talis diei. Ad 2. nego maiorem: nam quilibet tenetur communicare in Paschate, & in anno, & licet obligationi cōmunicandi in anno satisfiat communicando in Paschate, quia est aliquid anni; obligationi tamen cōmunicandi in Paschate non satisfiat cōmunicādo in anno extra tēpus Paschatis: sicut qui ex præcepto Episcopi tenerentur in die festo audire Missam maiorē, si præviderent non posse illam audire, tenerētur audire Missam privatā, qua audita, si casu illud impedimentum non superueniret, tenerentur maiorem Missam audire, & huic obligationi nō satisfecissent audiendo Missam privatam.

Alij negant minorem: dicunt enim illum non teneri secundo communicare secluso scandalo: imo addunt, illum qui antequam prævideret impedimentum cōmunicavit intra annum, cum prævidet impedimentum, non teneri tunc iterum communicare, sed ad præceptum Ecclesiæ implendum sufficere primam communionem intra annum factam: sicut qui ignorans esse diem festum audiuit Missam hora sexta, etiam si hora nona sciat diem festum esse, & prævideat hora duodecima non posse audire sacrum, non tenetur secundo illud audire, sed sufficit illud hora sexta audivisse.

Quarta est, an qui in Paschate non communicavit, teneatur post communicare ante Pascha sequens? Ad quam quidam affirmando respondent. Sed opposita sententia negans, quam

quam tenent S. Anton. 3. par. tit. 14. cap. 19. S. 3. Syluester verbo *Eucharistia* 3. quæst. 15. M. Soto in 4. dist. 18. quæst. 1. artic. 4. ad finem, & alij, mihi probabilior videtur. Sicut enim qui non ieiunauit in Quadragesima, non tenetur post illam ieiunare; ita qui nõ communicauit in Paschate, licet tunc peccauerit, nõ tenetur post communicare ante Pascha sequens. Quod intelligendum est, nisi per censuras cogeret ab Episcopo, vt prima data occasione communicaret; aut nisi ante Pascha sequens instaret obligatio præcepti diuini, quia plurimis annis communionem omisit.

Quinta est, an qui in peccato mortali sacrilegè communicat satisfaciat præcepto communicandi? Ad quam quidam affirmando respondent cum Mag. Soto lib. 2. de iustitia, quæst. 3.

art. 10. quia Ecclesia solum actum externum cõmunionis præcipit, & licet iubeat reuerenter communicare, hoc intelligendum est de reuerentia externa; non enim præcipit Ecclesia interiorem reuerentiã, cum sit valde difficilis, nec communionem spirituales, ad quam pertinet dispositio interior, quæ non est de ratione sumptionis sacramentalis, sicut attentio est essentialis orationi, & formalis integritas confessioni. Vnde sicut qui cum affectu ad peccatum mortale & sacrilegè baptizatur, aut confirmatur, præceptum Baptismi, & confirmationis implet; ita & qui eodem modo communicat, implet præceptum communionis, quia realiter & verè recipit Sacramentum, quod solum præcipit Ecclesia. Alij negando respondent cū Durando in 2. dist. 28. q. 4. & Adriano in 4. q. vj.

Ult. de confessione: nam cum præceptum Ecclesiæ sit quædam determinatio præcepti diuini, videtur Ecclesia talem cõmunione præcipere, qualem Christus præcepit, nempe piam & religiosam, vt denotat illud *Reuocentur* cap. supra citati. Vnde sicut si Prælatus alicui præciperet

vt sumeret cibum, hoc præcepto non satisfaceret, qui sumeret cibũ veneno infectum, qui ei mortem afferret: ita nec præcepto Ecclesiæ satisfacit, qui Eucharistiam, quæ mors est malis, in peccato mortali suscipit. Vtraque sententia probabilis est.

ARTICVLVS XII.

Verum liceat corpus Christi sumere sine sanguine.

Conclusio est affirmans.

VBI de corpore Christi sub speciebus panis, & de sanguine Christi sub speciebus vini est sermo, & sic conclusio certa est secundum fidẽ diffinita in Concil. Constantien. sess. 13. & Tridentin. sess. 21.

cap. 1. & Canon. 1. his verbis: *Si quis dixerit ex Dei præcepto vel necessitate salutis omnes & singulos Christi fideles vtranque speciem Sacrasissimi Eucharistia Sacramenti sumere debere; anathema sit.*

*Dubium. An communicanti sub vtraque specie,
ceteris paribus, conferatur maior gratia,
quam sub vna tantum specie
communicanti.*

PARS affirmans probatur i. communicans sub vtraque specie, sumpto Sacramento quantū ad species panis, postea sumendo quantū ad species vini aliquid gratiæ recipit, alias potus ille sacramentalis non conferret quod significat digne sumentis; ergo maior gratia confertur communicanti sub vtraque specie, quam tantum sub vna communicanti.

Secundō. Vtilius est sumere Sacramentum integrum, quam sumere partem illius: sed qui communicat sub vtraque specie sumit integrum Sacramentum, qui vero communicat sub vna tantum specie, solum partem Sacramenti sumit; ergo illi vtilius est, & maior gratia confertur, quam

huic. Maior probatur, nam integrum Sacramentum perfectius significat gratiam cibantem & sufficientem; ergo & perfectius illam causat, ac proinde vtilius est illud integrum sumere.

Tertio. Qui duo suscipit Sacramenta, Eucharistiæ scilicet, & Ordinis, vel Matrimonij ceteris paribus maiorem recipit gratiam, quam qui solum vnum recipit; ergo etiam qui vtramque speciem Sacramenti Eucharistiæ suscipit. Probatur consequentia, quia quælibet species non minus habet rationem instrumenti, & virtutem collatiuam gratiæ, quàm si esset distinctum Sacramentum ab alia.

Dicendum tamen est: Comunicanti sub vtraque specie, ceteris paribus

ribus non conferri maiorem gratiam, quã sub vna tantum specie communicanti. Docent hoc Caietan. h̄ic, Mag. Soto in 4. distio. 12. quæst. 2. art. 12. & communiter discipuli D. Th. & alij, licet nonnulli oppositum probabile esse asserant.

Probatur primo, ex S. Doct. h̄ic ad 3. dicente: *Potest à populo corpus sine sanguine sumi. Nec exinde sequitur aliquod detrimentum: quia sub utraque specie totus Christus continetur.* Si maiorem gratiam reciperet qui communicat sub utraque specie, aliquod detrimentum sequeretur populo sumenti corpus sine sanguine, maioris scilicet gratiæ defectus; ergo &c.

Secundó, ex Concil. Trident. sess. 21. cap. 3. docente: *Fatendum esse, etiam sub altera specie totum atque integrum Christum, verumque Sacramentum sumi: ac propterea*

quod ad fructum attinet, nulla gratia necessaria ad salutem eos defraudari, qui unam speciem solam accipiunt. Si dicas, Concilium non dicere nulla gratia priuari, sed solũ, nulla gratia necessaria ad salutem eos defraudari, contra hæreticos asserentes necessarium esse ad salutem sumere hoc Sacramentum sub utraque specie. Fateor propter hoc oppositam sententiam excusari ab omni censura, & vt ait M. Soto vbi supra, nullã continere absurditatem nam & si vera esset, nullam iniuriam fecisset Ecclesia sæcularibus priuando eos communione sub utraque specie, quia præcipuam curã debuit Ecclesia habere cauendi periculum effusionis sanguinis. Sed negari nõ potest nostram conclusionem valde insinuari in prædictis verbis Concilij Trident. Tum quia nec gratia collata per utranque speciem est

simpliciter necessaria ad salutem, vt docet D. Th. supra quaest. 73. art. 3. ergo Concilium non solum vult eos qui vnam tantum specie accipiunt, non defraudari gratia simpliciter necessaria ad salutem, sed nec etiam necessaria ad melius & perfectius salutem consequendam, quam haberent, si sub vtraque specie communicarent, & qua defraudarentur, si sub nulla communicare prohiberentur. Tunc etiam, quia Concil. eadem vitur ratione qua D. Thom. scilicet quia Christus totus continetur sub qualibet specie; sed haec non solum probat non defraudari praedictos gratia simpliciter necessaria ad salutem, sed nec etiam ea, quam accipiunt communicantes sub vtraque specie; ergo &c. Minor probatur, nam vt hic §. *Secundum*, ostendit Caietan. quod causat gratiam, non est solum quod

ex vi verborum continetur in hoc Sacramento, sed etiam quod per concomitantiam in eo continetur, alias diuinitas gratiam huius Sacramenti non causaret; ergo cum communicantes sub specie panis tantum, non priuentur sumptione sanguinis vt contenti in hoc Sacramento per concomitantiam etiam si priuentur sumptione eiusdem sanguinis vt ex vi verborum in eo continetur, nulla prorsus gratia priuantur, gratiam enim quam causat sanguis sumptus vt ex vi verborum continetur in hoc Sacramento, causat etiam sumptus vt in eo continetur per concomitantiam.

Dixi in conclusione, coeteris paribus, quod & dicit Caiet. hic §. *Ex quibus*; quia si qui communicat sub vtraque specie, saltem quando recipit specie vini, melius esse dispositus, quam qui sub vna specie communicat,

maiorē absq; dubio gratiam reciperet quā ille, & quam ipsemet recipit quando sub specie panis communicavit: nā Sacramenta melius dispositis maiorem gratiam conferunt.

Ad 1. autem factum in principio respondetur, antecedens solum esse verum, si quando recipit speciem vini est melius dispositus. Cuius rationem assignat Cajetan. hic ad 4. *Quoniam idem est utrobique agens, & idem patiens aequaliter utrobique dispositum, & perinde quo ad interiorē fructum se habet, ac si post sumptam hostiam unam aliam sumeret, ut contingit sumentibus reliquias sacramenti.* Si dicas, semper quando communicans, sub utraq; specie sumit speciem vini, esse magis dispositum, nam iam habet maiorem gratiam habitualem. Respondetur, gratiam habitualem, quæ per ipsum Sacramentum confertur, nul-

lo modo disponere ad gratiam quæ per ipsum Sacramentum confertur, quia simul esset dispositio ad Sacramentum & effectus eiusdem Sacramenti. Et quamvis post gratiæ collationem dureret sumptio Sacramenti; respectu tamen divinæ acceptationis iam censetur moraliter peracta: quia Deus intuitu totius sumptionis, & tanquam effectum totius communionis gratiam confert, cum primum sumitur species panis aut prima hostia cum eadē prorsus dispositione qua sumitur species vini aut secunda hostia.

Ad 2. respondetur negando maiorem. Ad probationem dico, licet integrum Sacramentum perfectius significet gratiam; non tamen significare perfectiorem gratiam: sicut licet Baptismus factus per immersionem perfectius significet effectum Baptismi, quam factus

per effusionem aut asper-
sionem, ut hîc S. Secundo
explicat Caietan. non
tamen perfectiorem ef-
fectum significat aut cau-
sat. Et idem est de Ma-
trimonio contracto per
verba, licet enim signifi-
cet vinculum matrimo-
niale magis perfecte,
quam matrimonium cō-
tractum per sola signa
aut nutus; non tamen
significat aut facit ma-
ius aut perfectius vin-
culum, sed idem pror-
sus.

Ad 3. responderetur
negando consequentiã.
Ad probationem Caiet-
tan. hîc ad 2. negat an-
tecedens: *Non sunt enim
instrumenta Christi con-*

*zenti in Eucharistia species
sacramentales aut usus ea-
rum vere & proprie loquē-
do. Sed hoc merito dis-
plicet Mag. Soto vbi su-
pra: Nam postquam spe-
cies sunt Sacramenta, ut
supra dictum est, scilicet
signa tam corporis contenti,
quam gratia qua confer-
tur, nō est cur non sint eius
causa, ut aqua Baptismi.
Sed verum est quod non
sunt causa nisi virtute cor-
poris & sanguinis. Quæ
virtus cum tota sit in
qualibet specie, non mi-
norem gratiam confere-
lumentum vnam speciem,
quã lumentum vtramque,
si cætera sint paria.*

Circa quæst. 81. nihil
se offert scribendum.

Q V Æ S T I O

LXXII.

De Ministro huius Sacra- menti.

ARTICVLVS PRIMVS.

*Virum consecratio huius Sacramenti sit
propria Sacerdotis.*

Conclusio est affirmans.

CERTA est
secundum
fidē; habe-
tur enim
in cap. *Fir-
mister*, De
Sum. Tri-
nit. his verbis: *Hoc Sa-
cramentum nemo potest cō-
ficere nisi Sacerdos, qui vice
fuerit ordinatus.* Colligi-
tur etiam ex Concil.
Trident. sess. 22. cap. 1.
& can. 2. Illam primum
in dubium reuocauit
Vviclef, & postea Luthe

rus expressè negauit.
Contra quos præter alia
est ratio D. Thom. hic,
& testimoniū Lucæ 22.
v. 19. ab eo adductum:
*Hoc facite in meam comme-
morationem.* Quod Chris-
tus postquam consecra-
uit solis Apostolis dixit
eos instituendo Sacer-
dotes, in quorum gradu
ponitur Sacerdos cum
ordinatur, eique confer-
tur potestas hoc Sacra-
mentum consecrandi in
persona Christi.

ARTICVLVS II.

Vtrum plures Sacerdotes possint unam & eandem hostiam consecrare.

Conclusio est affirmans.

CONSTAT ex consuetudine antiqua quarundam Ecclesiarum, & ex Romano Pontificali: nō solum enim quando consecratur Episcopus, ipse & qui eum consecrat, eandem consecrant hostiam, sed etiam quando Sacerdotes ordinantur: nam noui ordinati Episcopo concelebrant. Nec propter hoc (inquit D. Thom.) iteratur consecratio super eandem hostiā: quia sicut Innocentius III. dicit omnium intentio debet referri ad idem instans consecrationis. In quo scilicet Episcopus verba consecrationis terminat. Ad quod refertur eo ipso ac noui ordinati habent intentionem debitam. Quam habent,

vt hīc ait Caiet. quando proponunt apud se: *Intendo dicere cum ea intentione, qua debeo dicere*, scilicet verba consecrationis: vel (quod idem est) intendo facere quod intendit Ecclesia. Quæ intentio cōditionalis est, consecrandi scilicet, si contingat eos simul cum Episcopo (qui absolutam intentionem consecrandi habet) formam absoluere, alias non. Necessarium tamen non est hanc conditionē, expresse & formaliter apponere, sed satis est, vt apponatur virtualiter, vt apponitur, eo ipso ac nouus ordinatus intendit facere, quod intendit Ecclesia.

ARTICVLVS III.

Vtrum dispensatio huius Sacramenti pertinet ad solum Sacerdotem.

Conclusio est affirmans.

Propriam & per se ad solū Sacerdotē pertinet ex officio ministratio huius Sacramēti, hocque iure diuino, vt docet M. Soto in 4. d. 13. quæst. 1. art. 3. & colligitur ex Concil. Trid. sess. 13. cap. 8. dicente: *Semper in Ecclesia Dei mos fuit, vt laici à Sacerdotibus communionem acciperent, Sacerdotes autem celebrantes se ipsos communicarent, qui mos tanquam ex traditione apostolica descendens iure ac merito retineri debet.*

Quia tamen, vt hīc ait D. Thom. Diaconus quasi propinquus ordinis Sacerdotalis aliquid participat de eius officio, ei etiam ex officio

competit aliquo modo ministratio huius Sacramenti: *Competit enim ei ex officio sanguinem Domini dispensare, sed non corpus, vt idem S. Doct. dicit in 4. distinct. 13. quæstione 1. artic. 3. quæstiuncula secunda.* Vnde verū non est, quod quidam recentiores hīc afferunt, nullam esse faciendam differentiam inter calicem & corpus Christi, quasi vnum iure diuino magis possit per Diaconum distribui, quā aliud. Hanc enim facit D. Tho. locis citatis, & rationem assignat; quia non habet manus sacratas, & ideo licet possit sanguinem dispensare, quia cōtinetur in vase, sicque

ficque non oportet ut tangatur à dispensante; non tamen corpus Christi, quod debet tangi. Quod intelligendū esse dicit, *Nisi de mandato Presbyteri vel Episcopi, vel Presbytero longe posito in casu necessitatis.* Colligiturque ex Can. *Non oportet, ut dicitur: Non oportet Diaconus panem dare.* Et ex Can. *Præsente, ubi additur: Præsente Presbytero Diaconus Euchari- stiam corporis Christi populo (si necessitas cogit) iussus erogat.*

Quare licet diuino iure (spectato, de iunici sanguinis dispensatio possit etiam nunc ab Ecclesia vel Sum. Pontifice (alijs enim inferioribus Prælati id non est concedendam postquam usus antiquus cessauit) committi Diacono absque vlla necessitate, ut olim fuit commissa S. Laurentio à S. Sixto: non tamen dispensatio corporis Christi, si nullo cogat necessitas aut

causa adsit. Si vero necessitas cogit, & Sacerdos abest, potest Diaconus corpus Christi, infirmo ministrare: quia necessitas ipsa interpret esset, quod ratum haberet, ut Diaconus eius vices impleret. Si autem adest Sacerdos & non potest morienti corpus Christi ministrare, Diaconus potest de eius mandato & commissione præstare. Imo si ex negligentia aut nequitia nollet Sacerdos potens Sacramentum deferre infirmo etiam monitus à Diacono, posset Diaconus illo invito suum munus prestare, & misero infirmo in extremis succurrere, ut ait Mag. Soto ubi supra.

De Subdiacono & alijs inferioribus, etiã laicis, probabile videtur recentioribus nonnullis, si non adsit Sacerdos idoneus, aut Diaconus, posse infirmo in extremis constituto corpus Christi ministrare:

nam

nam id nec naturali, nec diuino, nec Ecclesiastico iure prohibitum est: sed hæc opinio, quæ tenuisse quendam Henricum refert Syluester verbo *Eucharistia* 3. q. 4. intollerabilis appellatur à Mag. Soto ubi supra ad finem articuli, & merito. Tum quia hoc nunquam est auditū fuisse factum, cum tamen casus ex se ipso rarissimus non sit, sed sæpe contingat, præsertim in locis exiguis, non adesse Sacerdotem aut Diaconum, qui infirmum in extremis constitutum communicare possit. Tum etiam, quia si Diaconus potest de mandato Presbyteri, aut in eius absentia hoc Sacramentum ministrare, hoc ideo est, quia ut dicitur *Can. Diaconus*, dist. 23. *Diaconus dum ordinatur ad ministerium consecratur.* Subdiaconus vero non est minister Sacerdotis. sed Diaconi, sicque non participat ex officio Sa-

cerdotis posse ministrare hoc Sacramentum. Tum denique, quia quavis laico in necessitate corpus Christi tangere licitum esse concedat D. Thom. hic: in nullo tamen casu admittit licere ei illud alijs ministrare, sed in 4. dist. 13. quæst. 1. artic. 3. quæstiuncula 1. ad 3. dicit: *In casu necessitatis potest & debet corpus Christi tangere, etiam si sit peccator, ut si in aliquo loco immundo saceret: sed non est simile de dispensatione Sacramenti: quia receptio huius Sacramenti non est necessitatis. Unde ei qui non potest sacramentaliter manducare, dicendum est, Crede & manducaisti.*

Quod diximus de ministracione huius Sacramenti alijs, dicendum videtur de ministracione illius sibi ipsi. Unde in necessitatis articulo, ut si Sacerdos sit peste laborans, ubi alij timent ei appropinquare, inquit Caetan. in Sum.

Sum. verbo *Communio*, potest extra sacrificium Missæ Sacerdos à se ipso sumere Eucharistiam. Et idem videtur dicendum de Diacono, quando alias sine viatico deberet mori. De laico, quamvis nonnulli recentiores id afferant, nullatenus est concedendum: nam cui non licet alijs ministrare hoc Sacramentum, nec sibi ministrare licet. Nec obstat exemplum Regi-
næ Scotiæ, quæ in Anglia martyrium subitura Eucharistiam, quam apud se seruabat, sumpsit proprijs manibus. Nam Eucharistiam non

tam sumpsit, vt se ipsam communicaret, quam vt eam ab hæreticorum iniurijs eriperet. Et quamvis eam solum sumpsisset vt se ipsam communicaret, dici de illa posset, quod de S. Apollonia ait Mag. Soto lib. 5. de iustitia quæstione 1. artic. 5. ad finem: *Quod cum esset fœmina, acuminisque adeo inuisisera, per inuincibilem ignorantiam fuit excusanda.*

Circa articulum quartum, quintum, sextum, septimum, octauum, nonum, & decimum nihil se offert dicendum.

QVÆSTIO

LXXIII.

De ritu huius Sacramenti.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum in hoc Sacramento Christus immoletur.

Conclusio est affirmans.

Dubium. I. An Missa sit sacrificium, quo Christus in hoc Sacramento immolatur.

PARTEM negantē tenent hæretici nostri temporis: Probat illam primo. Lutherus; quod in cœna vltima Christus fecit, non fuit sacrificium, quo se ipsum immolaret; ergo neque quod in Missa facit Ecclesia erit sacrificium, quo Christus immolatur. Consequentia patet, nā quod in Missa

fit, non est aliud quā cōmemoratio quædā illius vltimæ Cœnæ Domini- cæ. Antecedens probatur: Tum quia illud fuit Sacramentum ac testamentum Christi, ut patet ex illis verbis, *Hic Calix nouum testamentum est in meo sanguine*; ergo non fuit sacrificium: ratio enim Sacramenti & testamenti

em-

omnino pugnat cum ratione Sacrificij, cum sacrificiū sit aliquid quod nos Deo offerimus, Sacramentum vero datur nobis à Deo, & testamentum contineat promissionem hæreditatis nobis factam, & ridiculum sit dicere per testamentum dari aliquid testatori ab hærede. Tum etiam, quia in vltima cœna legitur Christum in mensa sedisse, & Sacramentum discipulis distribuisse, non autem illud Patri obtulisse; ergo non fuit Sacrificium, quod in illa Christus fecit.

Secundo illam probat Calvinus: In tertis nulla sunt modo sacrificia; ergo Nulla non est sacrificium. Antecedens probatur: Tum quia nulli modo sunt Sacerdotes, nam Christus est Sacerdos in æternū, & ut ait Apostolus ad Hebræos 10. in veteri lege ideo multiplicabantur Sacerdotes, quia morte prohi-

bebantur permanere; ergo nec sacrificia, Sacerdotium enim ordinatur ad sacrificium, hocque & illud sibi mutuo respondent. Tum etiam, quia Sacrificium crucis fuit infiniti valoris, & sufficiens ad delenda omnia peccata totius mundi; ergo non egemus alio sacrificio, & multiplicare sacrificia nihil aliud est, quam negare virtutem & sufficientiam sacrificij crucis.

Tertiò, Hostiam, quæ offertur, occidi & martiri necesse est; ergo si Christus singulis Missis sacrificatur, eum singulis momentis mille in locis crudeliter interfici oportet. Ac hoc dici non potest; ergo &c.

Dicendum tamen est: Missam sacrificium esse, quo Christus in Sacramento Eucharistiæ immolatur. Missæ nomine actio illa sacra intelligenda est, qua in Ecclesia Catholica cõficitur Eucharistia

ristia multis præcedentibus & subsequentibus præcibus & ceremonijs. Hanc actionem Græci Liturgiam vocant; Latini verò Missam. Quod nomen quidam hebraicū esse dicunt; habetur enim Deuter. 16. v. 10. & pro eo vulgatus interpretatur oblationem transfert. Alij Latinum nomē esse dicunt à verbo mitto deductum. Quorum nonnulli cum Hugone de sancto Victore lib. 2. de Sacram. par. 8. cap. ult. volunt Missam dici, quod oblatio & præces ad Deum mittantur; sicque illorum verborum quæ in fine Missæ dicuntur, *Ite Missa est*, sensum esse, abire licet, quia oblatio & Hostia salutaris iam transmissa est cū præcibus ad Deum pro vobis. Non pauci vero cum Alcuino lib. de offic. Eccles. cap. de celebratione Missæ, Missam dici volunt à missione seu dimissione populi, ut idem sit Missa, quod

missio, sicut idem sunt collecta & collectio; sicque illorum verborum, *Ite Missa est*, sensum esse, iam dimissio est congregationis, abire omnibus licet; vel ite, quia iam dimissi estis.

Hoc supposito nostrā conclusionem docet D. Thom. hinc dicens: *Celebratio huius Sacramenti (quæ in Missa fit) dicitur immolatio Christi.*

Secundo probatur ex Concil. Trident. sess. 22. can. 1. ubi sic definitur: *Si quis dixerit, in Missa non offerri Deo verum & proprium sacrificium; anathema sit.* Et cap. 1. de Christo dicitur: *Sacerdorem secundum ordinem Melchisedech se in æternū constitutum declarans, corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit; ac sub eandem verum symbolis Apostolis, quos tunc novi testamenti Sacerdotes constituebat, ut sumerent, tradidit; & eisdem eorumque in sacerdotio successoribus,*

ut offerret praecepti per haec
 verba: *Hoc facite in meam
 commemorationem. Et hac
 quidem illa munda oblatio
 est, quam Dominus per Ma
 lachiam nomine suo, quod
 magnum futurum esset in
 gentibus, in omni loco mun
 dam offerendam praedixit.*
 Quibus in verbis tria
 testimonia continentur,
 quae hanc veritatem of
 tendunt, illaque late ex
 pendunt, qui contra haereticos
 ex professo disputant. Nos solum ad
 uertimus, ex verbis illis
Hoc facite &c. recte col
 ligi, Christum Apostolis
 & reliquis Sacerdotibus
 praecipisse, ut sacrificium
 Eucharistiae offerrent,
 quia facite idem est ac
 sacrificate. Facere namque
 non solum à profanis Aucto
 ribus accipitur pro sacrificare,
 iuxta illud Virgilij, *Cum
 faciam vitulam &c.* Sed
 etiam à Scriptura Sacra
 innumeris in locis, ut
 Leuit. 15. v. 15. *Faciet
 unum pro peccato, & 2.
 Regum 18. vers. 23. Ego*

faciam bouem alterum.
 Tertio probatur ex
 illis verbis Danielis 9.
 v. 27. *Confirmabit pactum
 multis hebdomada una; &
 in dimidio hebdomadis de
 ficiet hostia & sacrificium.*
 Et cap. 12. v. 11. *Et à
 tempore cum ablatum fue
 rit iuga sacrificium, & po
 sita fuerit abominatio &c.*
 Ibi enim est sermo de
 tempore Antichristi: sed
 tunc non erit aliud sa
 crificium, quod deficere
 & auferri possit, nisi
 sacrificium Missae; ergo
 Missa sacrificium est.
 Maiorem docent ibi S.
 Hieron. & apud ipsum
 S. Hippolytus, S. Ireneus
 lib. 5. aduersus haereses
 cap. 25. S. Ephrem Syrus
 serm. de Antichristo,
 Auctor imperfecti hom.
 49. in Matth. Primasius
 lib. 3. in Apoc. Theodo
 retus, Strabus Mona
 chus, Anselmus Laudu
 nensis, & alij in cap. 12.
 citatum. Colligitur etiã
 ex Matth. 24. v. 15. vbi
 Christus, ut notauit ibi
 S. Hilarius, de Antichri
 sti

sti temporibus loquens, illum, *Abominationem desolationis*, qua dicta est à *Danielo Propheta*, appellavit. Minorem etiam præter alios docet *Lyra*, qui verba cap. 12. citata sic exponit: *Idest, à tempore illo quo sacrificiū, atraria cessabit celebrari solemniter, & posita fuerit, abominatio, idest, Antichristus exhibitus hominibus ad adorandum.* Quam expositionem late prosequuntur nonnulli recentiores qui de Antichristo scripserunt. Probat etiam, nam tunc (sicut nec nunc sunt) non erunt sacrificia aliqua veteris legis, cum omnia post passionem Christi cessauerint; & si dicas, illa nihilominus Iudæos qui recipient Antichristum fore oblaturos; nõ de illis loquitur *Propheta*, nam abominationes erunt Deo, sed de sacrificio iugi Deo grato & accepto; ergo solum erit sacrificium *Missæ*, quod iuge dicitur;

quia omnibus & singulis diebus offertur in *Ecclēsia*, imo omnibus & singulis horis, cum apud *Indos* & *Antipodas* offeratur horis quæ apud nos sunt noctis; quod sacrificium instante *Antichristi* persecutione cessabit solemniter celebrari, sicque deficiet in dimidio hebdomadis, id est tribus annis & dimidio, hebdomada enim apud *Danielem* annorū est, septemque annos continet, sicut hebdomada dierum septem die-

Quartò. Probat etiam ex definitione sacrificij quæ colligitur ex *D. Th. 2. 2. quæst. 82.* sacrificium est religiosa actio, qua in signū debite subiectionis & honori soli Deo res aliqua sensibiles offeruntur, circa quas aliquid fit. Dempta enim prima particula, omnes alias convenire *Missæ*, nec hæretici negabunt, cum constet *Eucharistiā* in ea confectam Deo ab *Ecclēsia* & eius *Sacerdo-*

tibus offerri, aliquid circa ipsam faciendo, frangendo scilicet hostiam sacram, & partem eius in calicem ubi sunt species vini mittendo, & tandem utramque partem consumendo. Primam vero particulam definitionis, esse scilicet actionem non supersticiosam sed religiosam, conuenire Missæ, colligitur ex Apostolo 1. Corinth. 10. v. 20. & seq. ubi de comedentibus idolotita inquit, participes esse mensæ dæmoniorum; de comedentibus autem Eucharistiam, esse participes mensæ Domini, per mensam altare utrobique intelligens, ut ait Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. & per participare de mensa, participare de sacrificio in tali mensa oblato; ergo cum sacrificium in mensa dæmoniorum oblatum sit actio supersticiosa; sacrificium vero oblatum in mensa Domini nequaquam sed actio religiosa, non su-

persticiosa, sed valde religiosa actio erit. Missæ celebratio cuius participes fiunt comedentes Eucharistiâ, quæ in Missa conficitur, & Deo offertur super altare, quod est Domini mensa.

Quinto probatur, nam ut optime ostendit M. Cano lib. 12. de locis c. 13. ex Platone, Cicerone, & alijs, nequit esse aliqua Respublica bene instituta sine publica Religione, Templis, Altaribus, Sacerdotibus & sacrificijs; ergo cum Ecclesiæ Respublica optime fuerit à Christo instituta, manifesta dæmentia est, auferre ab illa sacrificium, & consequenter Sacerdotes, qui illud offerant, cum omnis Pötifex teste Apostolo ad Hebr. 5. v. 1. Constituatur ut offerat dona & sacrificia, ac proinde etiam Temples & Altaria, in quibus offeratur.

Est autem Missa in Ecclesia Catholica *Singulare sacrificium*, ut dicitur in
Conq.

Concil. Trid. in principio sess. 22. quod vnicū & solū Christ⁹ instituit, vt sicut ait Leo Papa, ser. 7. de Passione, Vno expleretur sacrificio variā differentia victimarum. Vnde Ecclesia in quadā Missæ collecta dicit: De⁹ qui legaliū differentia hostiarū vnius sacrificij perfectione sanxisti. Propter quod nō rectē Cassalius lib. 2. de sacrificio Missæ c. 25. & alij affirmant, in Missa duo esse sacrificia, in quorū primo panis & vinum offerūtur, & durat ab Offertorio Missæ vsq; ad consecrationē; in secundo vero, quod durat à consecratione vsque ad Communionem, offerantur corpus & sanguis Christi. Nam panē & vinū ante consecrationē nō offert Ecclesia tanquā hostiam sacrificij, sed vt materiā ex qua conficienda est hostia, qua De⁹ placetur.

Est autem Christus hostia, quæ in hoc sacrificio offertur, non prout

est in propria specie, sed vt est sub speciebus panis & vini. Vnde Concilium Trid. sess. 22. c. 1. ait: Corpus & sanguinē suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit &c. Nam nouum instituit Pascha se ipsum ab Ecclesia per Sacerdotes sub signis visibilibus immolandū. Propter quod rectē in conclusione à nobis dictum est, Missam esse sacrificium, quo Christus in hoc Eucharistiæ Sacramento immolatur.

Ad 1. autem factum in principio respondeatur negādo antecedens; oppositum enim docent Concil. Trid. vbi supra, S. Cyprianus lib. 2. epist. 3. vel 2. ad Ceciliū, S. Greg. Nillessus hom. 1. de Resurrect. S. Leo Papa serm. 7. de Passione, & cōmuniter SS. Patres. Ad 1. probationem dico, sicut agnus Paschalis & Sacramentū erat & sacrificium veteris legis: ita Eucharistiā Sacramentū esse quatenus est inuisi-

bilis gratiæ visibile signū, testamentū quatenus est instrumentū publicū diuinæ volūtatis & promissionis, & sacrificium quatenus Deo offertur. Neq; repugnat nos Deo dare quod ab eo accipimus, iuxta illud 1. Paralip. 29. v. 14. *Qua de manu sua accepimus, dedimus tibi.* Ad 2. probationem dico, licet illud expresse non legatur, constare tamen ex traditione & Patrum testimonio: unde illud Concil. Trid. ubi supra docet.

Ad 2. respondetur negando antecedens. Ad 1. probationem dico, licet Christus non habeat successores in sacerdotio, sicut habuit Aaron, ut ostendimus 1. 2. quæst. 90. art. 3. dubio unico, con. 1. habere tamen plures Vicarios Sacerdotes. Cum enim sit Sacerdos in æternū, debet vsque ad finem mundi fungi Sacerdotio: cumque hoc iam nō fungatur per se imme-

diatè offerendo sacrificia, necesse est, ut habeat plures Vicarios Sacerdotes, per quos hæc faciat, & Sacerdotio fungatur. Quod non aufert ipsum esse unicum Sacerdotem, sicut nec habere plures Vicarios in magisterio, & officio pascendi, tollit ipsum Christum esse unicum magistrum & pastorem, cum nullus ei succedat cum eadem auctoritate & potestate. Ad 2. probationem dico, licet sacrificium crucis sit sufficientissimum, & vim habeat infinitam ad sanctificandum: ut tamen eius fructus nobis efficaciter applicetur; egere nos alijs sacrificijs, sicut & poenitentiae operibus; alias enim omnes pro quibus Christus mortuus est, saluarentur.

Ad 3. respondetur, sacrificium Missæ non esse sacrificium cruentum, qualia erant sacrificia legis veteris, in quibus animalia immolabatur, de

de quibus dicitur ad Hebr. 9. v. 22. *Sine sanguinis effusione non fit remissio.* Sed est sacrificium incruentum, quale fuit sacrificium Melchisedech, qui panem & vinum obtulit. Et ideo nō opus est in illo Christū occidi & singulis momentis interfici, sed factis est, vt per illud representetur mors & passio Christi in Cruce: nā vt hīc ait D. Thom. *Celebratio huius Sacramenti imago quadam est representatiua passionis Christi, qua est vera eius immolatio: & ideo celebratio huius Sacramenti dicitur Christi immolatio.* Nec obstat sacrificium Missæ esse idem cum sacrificio Crucis. Nam licet sit idem ex parte hostiæ, & principalis offerentis: differt tamen ab illo in modo & ratione offerendi, vt dicitur in Concil. Trident. sess. 22. cap. 2. & hoc sufficit vt non sit sacrificium cruentum sicut illud.

Dubium 2. An sacrificium Missæ in consecratione corporis & sanguinis Christi essentialiter consistat.

PArtem negantem tenent multi, & probant primo. Oblatio est de essentia sacrificij, est enim genus ad sacrificium: sed in consecratione nulla est oblatio corporis & sanguinis Christi; ergo in illa nō consistit essentialiter sacrificium Missæ.

Secundò. In feria sexta Parasceues celebratur vere & propriè sacrificium Missæ: at in die illo nulla fit consecratio; ergo sacrificium Missæ non consistit essentialiter in consecratione. Maior probatur; Tū quia omnes fideles intelligunt verā esse Missam in illo die, & ad illam audiendam teneri, si occurrat in die festo. Tum etiam quia in illo die est oblatio religio-

la soli Deo facta rei permanentis, circa quã ali quid exercetur, si quidẽ hostia eleuatur, benedicitur, & consummitur; ergo est verũ sacrificiũ, cũ eius diffinitio illi cõueniat. Tum deinde quia illa actio est aliquod indiuiduũ in specie religionis; sed non est aliud præter sacrificium; ergo &c. Tum deniq; Deus acceptat illam actionem quantum ad omnes effectus sacrificij, vt scilicet sit impetratoria ad conuersionẽ etiam infidelium, & ad satisfaciẽdũ pro pœnis debitis peccatis; ergo etiam acceptat in ratione sacrificij.

Tertiò. In omni sacrificio id quod offertur & sacrificatur præsupponitur actioni sacrificandi; sed quod offertur in Missa & sacrificatur, nempe Christus sub speciebus, non præsupponitur consecrationi; ergo hæc nõ est actio sacrificandi, in qua essentialiter consistit sacrificiũ Missæ, sed

præparatio victimæ, & ita se habet respectu huius sacrificij, quo vnio hypostatica respectu sacrificij Christi in cruce;

Dicendum tamen est: Sacrificiũ Missæ in cõsecratione corporis & sanguinis Christi essentialiter cõsistere. Probat 1. ex D. Th. sup. enim q. 82. art. 4. ad 1. dicit: *Consecratio Chrysmatis, vel cuiuscumq; alterius materia, nõ est sacrificiũ, sicut consecratio Eucharistia.* Hic etiã art. 4. inquit de Sacerdote peracta consecratione loquens: *Petit hoc sacrificiũ peractum esse Deo acceptũ, cũ dicit, supra qua propositio etc.* Sentit ergo statim peracta consecratione peractũ esse sacrificiũ, sicq; hoc in illa essentialiter consistere.

Secundo. Consecratio perfectissimè repræsentat sacrificiũ cruentum, quod in ara crucis obtulit Christus Deo Patri; ergo in illa cõsistit sacrificiũ Missæ incruentum. Consequentia patet, nã

vt hic ad 1. cū S. Amb. di-
cicit D. Th. *Hoc sacrificiū
exemplum est illius.* Et in
corp. art. dixerat, ideo
celebrationē huius Sacra-
mēti dici Christi immo-
lationē, ac percōsequēs
sacrificiū, quia est imago
quædam repræsentatiua
passionis Christi. Ante-
cedens vero probatur:
Tū ex D. Th. sup. q. 80. ar.
1. 2. ad 3. dicente: *Repra-
sentatio Dominica Passionis
agitur in cōsacratione huius
Sacramenti.* Tū etiā, quia
illud sacrificiū cruentū
in hoc consistit, quod
Christus pro nobis san-
guinē suū fudit, & cor-
pus suum occidi voluit:
sed hoc perfectissimē
representat cōsecratio,
nam cum ex vi verborū
sub speciebus panis po-
natur corp⁹ Christi, sine
anima & sanguine, quæ
solum ibi sunt per con-
comitantiā, sub illis po-
nitur quasi occisus, & cū
ex vi verborum sub spe-
ciebus vini ponatur san-
guis sine corpore & a-
nima, quæ tantū per cō-

comitantiā continentur
ibi, sub illis ponitur,
quasi effusus & separa-
tus à corpore; ergo &
sacrificium cruentum.

Tertiō. Præter conse-
crationē nihil est aliud
quod sit de essentia hui⁹
sacrificij; ergo hoc in il-
la essentialiter consistit.
Antecedēs probatur, ni-
hil enim eorum quæ in
Missā præcedunt conse-
crationē esse de essentia
huius sacrificij manife-
stū est, cū nondū sit ibi
corpus & sanguis Chri-
sti, quæ in hoc sacrificio
immolātur, & hostiæ ra-
tionē habent. Nihil etiā
eorū quæ fiunt vel dicū-
tur post consecrationē
esse de essentia proba-
tur discurrendo per sin-
gula. De eleuatione Sa-
cramēti patet, quia Car-
tulientes nō eleuant sa-
crum calicem, qui tamē
verē sacrificant. Si quis
etiā sacrā hostiā eleuare
obliuisceretur, nō prop-
terea, Missā nō celebraf-
se diceretur. Idē est de
benedictionibus quæ sig-

no crucis sūt, & de præcibus & orationib⁹ quæ dicuntur. Quæ etiam cū varientur secundum varios ritus Ecclesiarum, vt patet ex liturgijs diuersis, non potest in illis essentia huius Sacrificij consistere, quæ inuariabiliter constituta est iure diuino. De fractione hostiæ consecratæ, & missione partis illius cum speciebus vini dicit D. Thom. hîc art. 6. ad 6. *Horum præmissio non facit imperfectionē sacrificij.* Vnde quamuis aliquo casu hæc omitteretur, sicut & alia prædicta, perfectum sacrificium esset, & non deberet necessario reiterari, repeti, vel suppleri. De oblatione quæ fit post consecrationē idē asserendum est. Cum etiam non fit à solo Sacerdote, sed etiam à populo, vt colligitur ex verbis illis. *Vnde & memores Domine nos seruauit, sed & plebs tua sancta, &c. offerimus præclara ma-*

iestati tua &c. Non potest in illa sacrificij essentia consistere; ad solū enim Sacerdotem spectat sacrificium Missæ peragere, & illius hostiam immolare. Vnde sicut in veteri lege vota & præces quibus offerebantur Deo res sacrificatæ ad impetrandum ab eo aliquod beneficium, non erant ipsum sacrificium, sed illud supponebant iam peractū in Dei obsequium: ita & prædicta oblatio per quam offertur Deo sacrificium petendo pro illo remissionem peccatorum & & alia diuina beneficia, non est ipsa sacrificium, sed illud prius peractū supponit. De sumptione deniq; Sacramenti probatur: Tum quia sumptio pertinet ad vsum sacrificij sicut & sacramenti, & ad participandum fructum illius ordinatur, sicque sacrificium peractum supponit: sicut comestio agni paschalis in veteri lege il-

lius

lius immolationem supponebat, ut colligitur ex cap. 12. v. 6. & seq. Exod. Tum etiam, quia sumptio Sacramenti non est propria sacerdotum, sed communis ipsis & alijs fidelibus, cum tamen sacrificium Missæ perficere solis Sacerdotibus conueniat. Tum denique quia alias quando Sacerdos plures formulas consecret in pixide ad comunicandum fideles, hæc, cum non sumantur ab eo, non essent verè & propriè sacrificata, sicque fideles non essent participes altaris & sacrificij, cum corpus Christi sumunt, quod videtur esse contra illud 1. ad Corinth. 10. v. 18. *Nonne qui edunt hostias, participes sunt altaris?* Et contra illud Canonis, *Vt quotquot ex hac altaris participatione Sacrosancti Filij tui corpus & sanguinè sumpserimus.*

Oppositum huius tenet Mag. Soto in 4. dist. 13. quæst. 1. art. 4. & 9.

2. art. 1. vbi ait: *Sumptio vtriusque forma ad essentiam sacrificij attingit.* Contra quod tamen præter dicta est: nam certissimum est Christum in cœna verè obtulisse Deo Patri hoc sacrificium, ut colligitur ex Concil. Trid. sess. 21. cap. 1. & ex Patribus voiuersis: at non est ita certum sacramentales species sumpsisse, nam licet id asserat D. Thom. supra quæst. 81. art. 1. alij incertum esse dicunt; ergo sumptio specierum non est de essentia huius sacrificij, alias eodè modo esset certum vñ ac alterum. Deinde quia ut ait Diu. Thom. supra quæst. 82. art. 4. ad 1. *si miraculosè corpus Christi in altari sub specie carnis appareat, aut sanguis sub specie sanguinis non est sumendum.* At tunc non manet Sacrificium essentia liter imperfectum; ergo sumptio non attinet ad essentiam sacrificij.

Concedendum tamen est

est sumptionem ad integritatem & perfectionē sacrificij pertinere plus quā alias actiones depra consecratione; propter hoc enim quando Sacerdos deprehendit venenū in calice fuisse immissum inquit D. Th. hic art. 6. ad 3. *No sacramentū remaneat imperfectū debet aliud vinum apponere in calicē & denuo resumere à consecratione sanguinis, & sacrificiū perficere.* Quod de perfectione accidentali intelligendum est; plustamen necessaria quā ea quā habet sacrificiū ab alijs actionibus sacrificialibus. Nam aliæ actiones solū sunt necessariae tanquā ceremoniæ ex præcepto Ecclesiæ inter sacrificandū adhibendæ; sumptio vero ex diuino præcepto necessaria est. De quo licet nonnulli dubitent, quia Concil. Trid. sess. 22. c. x. tantū docet id haberi ex traditione Apostolica, ex qua nō necessario infertur ius diuinū; mi-

hi tamē probabilius est & fere certum, Christū præcepisse ut Sacramentū à celebrante sumeretur; propter quod D. Th. sup. q. 82. ar. 4. absolutè docet: *Necesse est quod Sacerdos quotiescumq; consecrat, sumat integrè hoc Sacramentū.* Quod probat ex Concil. Tolet. dicente, id omnibus modis tenendum esse, & rationē huius his verbis reddente: *Quale est sacrificiū cui nec ipse sacrificans participare esse dignoscitur? Quæ verba indicare videntur necessitatem præcepti sumendi Sacramentū naturaliter consequi institutionem ipsam sacrificij, ac proinde nō humanū sed diuinū Christi instituentis esse præceptū; propter quod semper Ecclesia curauit ut obseruaretur, & nunquam sacerdos consecraret, quin vtramq; speciem sumeret.*

Ad 1. autem factum in principio respondetur, oblationem quæ est de essentia sacrificij, non debere

re necessario esse verba
lem: nam vt ait D. Tho.
supra q. 48. art. 3. *Sacri-*
ficiū propriè dicitur ali-
quid factum in honorè pro-
priè Deo debitum ad eum
placandum. Quod sine o-
blatione verbali fieri
potest & sufficit obla-
tio realis, quæ in tali
facto includitur. Et hæc
realis oblatio includi-
tur etiã in consecratio-
ne corporis, & sangui-
nis Christi: sicut enim
Christus in cruce sacri-
ficiū corporis & san-
guinis sui obtulit, non
tam verbis quam factis,
moriendo scilicet pro
Dei gloria & nostra sa-
lute: ita Sacerdos con-
secrans offert opere &
re ipsa corpus & san-
guinem Christi conse-
cratione ipsa, hæcque
est realis quædam obla-
tio repræsentans mortem
& passionem Christi
eiusque cruentum sacri-
ficiū: Quod & colligi-
tur ex forma Sacerdotij
quæ ponitur in Concil.
Florent. in instructione

Armenorū, *Accipe potestatem offerendi sacrificiū in Ecclesia pro vivis & mortuis.* Per hæc enim verba, vt ait D. Tho. quæst. præced. art. 1. ad 1. datur potestas cōsecrandi, atq; adeo offerre sacri-
ficiū accipitur pro con-
secrare, & idem est cum
illo, consecratioq; qua-
tenus fit in honorè Deo
debitum ad eum placan-
dum est quædam realis
oblatio & propriè sa-
crificiū.

Ad 2. respondetur, sa-
crificiū quod fit feria
sexta Parasceues, non
esse aliud quam illud de
quo dicitur in 6. Syno-
do generali cap. 52. *In*
omnibus sancta Quadrage-
sima ieiunij diebus, præter
quã sabbato, & Dominica,
& Annuntiationis die fiat
sacrum præsanctificationum
sacrificiū. De quo Au-
ctor summæ Concilio-
rum ibi ex Theodoro
Balsamon hæc dicit:
Sacrificiū præsanctifica-
torum est oblatio sacrificij
iam peracti & perfecti.

Ieiun-

*Ieiuniorum autem dies luctus & compunctionis in expiationem peccatorum, & quia Deo sacrificium offerre est festum diem agere, statuerunt Patres non fieri novam consecrationem tota Quadragesima, nisi Sabbato & Dominica &c. In his enim festum agere, non lugere, nec rennare iussi sumus. Quod nunc observatur apud Latinos in die Parasceus. Ex quo patet in feria sexta Parasceus non celebrari verè & propriè sacrificium Missæ, & quod in illo die fit, solum esse quandam oblationem sacrificij peracti, hoc est, hostiæ die præcedente sacrificatæ, simili ei qua in veteri lege sacrificio iam peracto res sacrificata offerrebat Deo ad aliquod beneficium impetrandum. Vnde in forma neganda est maior argumenti. Ad 1. probationem negandum est omnes fideles illud intelligere, cum potius, vt dicitur in *Can. Sabbato, De conse-**

crat. d. 3. Traditio Ecclesiæ habeat isto biduo Sacramenta panis non celebrari, scilicet feria sexta & sabbato hebdomadæ sanctæ; in quibus Missam dici non posse asserit Nauarrus cap. 25. num. 88. Et quid quid sit de sabbato, in quo Missam quæ nunc dicitur, ait non esse illius diei sed noctis Resurrectionis, verum est quod de feria sexta dicit: In sexta vero feria, nec dicitur nec dici debet, nec publicè nec secreto, sed solum suscipitur hostia, qua ex præcedenti die consecrata remansit. Cum ergo in tali feria sexta nõ sit verè & propriè sacrificium Missæ, quia hoc sine consecratione non est; non tenentur fideles in illa, etiam si occurrat in die festo Annuntiationis Missam audire, nec assistere officio illius diei: quia præceptum Ecclesiæ solum est audiendi Missam. Ad 2. probationem dico, oblationem illius

illius diei esse oblationem sacrificij iam peracti & perfecti, sicque non esse propriè sacrificium, sed sacrificium præsanctificatorum, ut diximus; quod solum late & cum addito sacrificium appellatur. Ad 3. probationem dico, illam actionem esse oblationem sacrificij iam peracti, quæ licet ad virtutem religionis spectet; non tamen est propriè & simpliciter sacrificium, quamvis ad illud quoddammodo reducatur. Ad 4. probationem dico, illos effectus non solum esse sacrificij propriè sumpti, sed etiam oblationis sacrificij iam peracti.

Ad 3. respondetur negando maiorem: nam non solum offertur & sacrificatur quod ad actionem sacrificandi præsupponitur tanquam materia illius, sicut præsupposita fuerunt panis & vinum ad oblationem & sacrificium Melchisedech;

sed etiam quod per actionem sacrificandi fit, eiusque terminus est; per actionem enim sacrificandi offerebatur & sacrificabatur olim animal quod in Dei honorem occidebatur, & per talem actionem occidebatur, & non præsupponebatur occisum tali actioni. Unde cum Christus sub speciebus sit terminus consecrationis, per hanc Christus offertur & sacrificatur, sicque, ut hic ait D. Thom. *Celebratio huius Sacramenti dicitur Christi immolatio.* Quæ celebratio ipsa consecratio est, nam ut idè S. Doct. ait supra q. 82. ar. 4. ad 2. *In consecratione perficitur Sacramentum.*

Dubium 3. An sacrificiis Missæ sit propitiatorium, & ad quos effectus prosit & valeat, & quomodo.

Nonnulli hæretici nostri temporis, licet Deo

Deo gratissimum esse asserant sacrificium Missæ; propitiatorium tamen esse negant.

Dicendum tamen est primo. Sacrificium Missæ propitiatorium esse, sicque ad remissionem peccatorum & poenarum pro eis debitarum, & ad alias necessitates valere, & prodesse non solum sumenti, sed etiam alijs tam viuis quam defunctis, pro quibus offerri debet. Probatur primo, ex Concilio Tridentino, sess. 22. canon. 3. ubi definitur: *Si quis dixerit Missa sacrificium tantum esse laudis & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem sacrificij in Cruce peracti, non autem propitiatorium: vel soli prodesse sumenti; neque pro viuis, & defunctis, pro peccatis, poenis, satisfactionibus, & alijs necessitatibus offerri debere; anathema sit.*

Secundo. Nam ut dicitur ad Hebræos 5. v.

1. *Omnis Pontifex constituitur, ut offerat sacrificia pro peccatis.* Ergo cum Sacerdotes novæ legis non nisi Missæ sacrificium offerant, illud tanquam propitiatorium pro peccatis offerunt, hocque non solum pro se ipsis, sed etiam pro populo: nam sacerdos, ut ibidem vers. 3. subditur, *Debet quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso offerre pro peccatis.* Cumque sacrificium proficit eis pro quibus offertur, alias frustra pro eis offerretur, hoc sacrificium non solum sumenti prodest, sed etiam alijs pro quibus offertur. Imo sumenti ut sic, licet proficiat quatenus est Sacramentum; ut tamen est sacrificium formaliter nemini prodest, nisi quatenus aliquo modo offertur pro illo, siue offeratur ab ipso met, siue ab aliquo alio.

Dicendum est secundo.

do. Ad delenda peccata mortalia, & eorum veniam obtinendam, atque ut peccatores primam gratiam consequantur, & iusti gratiæ augmentum, valere hoc propitiatorium sacrificium, quia est eorum impetratorium; nõ tamen quia ex opere operato infallibiliter causet hæc, aut contritionem, vel efficacia auxilia ad illa obtinenda, quamvis probabile sit hoc modo causare auxilia sufficientia.

Prima pars probatur ex Concil. Trident. sess. 22. cap. 2. ubi sic dicitur: *Docet sancta Synodus sacrificium istud vere propitiatorium esse, per ipsumque fieri, ut si cum vero corde & recta fide, cum metu & reuerentia contriti & pœnitentes ad Deum accedamus, misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno. Huius quippe oblatione placatus Dominus gratiam & donum*

*pœnitentiæ concedens criminum & peccata etiam ingentia dimittit. Vbi illud, Per ipsum fieri, intelligendum est per modum impetrationis, ut ex ratione subiuncta colligitur: nam id cuius oblatione placatus Dominus peccata ingentia, scilicet mortalia dimittit gratiam & donum pœnitentiæ concedens, horum remissionem impetrare dicitur mouendo diuinam misericordiam ad gratiam & donum pœnitentiæ concedendum & peccata dimittedum. Vnde D. Tho. de eis pro quibus hoc sacrificium offertur ait in 4. dist. 12. quæst. 2. art. 2. quæstionculla 2. ad 4. *Peccata mortalia eis delet, non sicut causa proxima, sed in quantum gratiam contritionis eis impetrat.**

Secunda pars adeo certa est, ut eius oppositum error censeatur. Probat 1. nam causare gratiam aut eius augmentum ex opere operato

est proprium Sacramen-
torum, & remissio pec-
catorum post Baptismū
commissorū ponitur
effectus proprius Sacra-
menti Pœnitentiæ; er-
go non conuenit huic
Missæ sacrificio; alias
si pro peccatore attrito
offeratur hoc sacrificiū,
fieret ex attrito contri-
tus, quod est erroneum.

Secundo. Quia seque-
retur omnes pro quibus
offeratur hoc sacrificium,
illa infallibiliter con-
sequi, peccatores quidē
contritionem & primā
gratiam, iusti uero cha-
ritatis feruorem & gra-
tiæ augmentum: sed hoc
est falsum, cum videa-
mus multos peccatores
permanere in sua obdu-
ratione usque ad finem
vitæ, licet pro illis mul-
tæ Missæ fuerint celebra-
tæ; & multos iustos pro
quibus Missæ sacrificiū
offeratur, manere tepi-
dos sicut ante & absque
gratiæ augmento; ergo
&c.

Tertia pars asseritur

à multis, & valde ratio-
ni conforme videtur,
Deum, cæteris paribus,
specialiora auxilia con-
ferre illis pro quibus of-
fertur hoc sacrificium,
ut exeant à peccato, si
sint in illo, & ut promo-
ueantur & crescant in
gratia; si iam habeant
illam; quia tamen hoc
non infallibiliter sequi-
tur ex illis, non sunt
talia auxilia ad hoc ef-
ficacia, sed solum suffi-
cientiæ.

Dicendum est 3. Pec-
catorum uenialium re-
missionem hoc sacrifi-
cium Missæ causare, non
solum per modum impe-
trationis, sed etiam ex-
opere operato certo &
infallibiliter; si tamen
homo pro quo offertur,
sit sufficienter disposi-
tus ad illam. Docent hoc
multi discipuli D. Tho.
hic, & probant 1. ex
Can. *Iteratur*, & Canon.
Utrum, De consecrat. d.
2. ibi enim hanc obla-
tionem seu Missæ sacri-
ficium quotidie iterari
dici-

dicitur: Quia quotidie peccamus peccatis sine quibus mortalis infirmitas vivere non potest, qualia sunt venialia. Quæ ratio supponere videtur, hoc sacrificium specialiter fuisse institutum, & ordinari ad relaxanda peccata venialia, sicque licet mortalia solum abluat per modum impetrationis, venialia tamen remittere ex opere operato tanquam defectus amicorum.

Secundo. Quia de sacramentalibus ait Mag. Soto in 4. dist. 15. quæst. 2. art. 3. *Habere vim remittendi venialia ex opere operato*; ergo idem dici potest de hoc Missæ sacrificio.

Tercio. Quia ad perfectionem huius sacrificij pertinere videtur, ut remittat ex opere operato omnia illa quæ sine speciali actu & particulati displicentia remitti possunt: sed peccata venialia sunt huiusmodi, nam ut ait D. Th.

quæst. 7. de malo, artic. 11. ad 3. ad remissionem illorum, *Non requiritur displicentia in particulari, sed in universali tantum*. Et ut dicit M. Soto ubi supra non requiritur excitatio motus poenitentiae, sed sufficit, ut ea quæ ad eorum remissionem sunt instituta applicentur ex voluntate eius cui applicantur; ergo &c. Confirmatur, si quis in gratia existens pro se offerret hoc sacrificium hac intentione formali aut virtuali, ut à Deo obtineat remissionem suorum peccatorum, infallibiliter consequeretur remissionem omnium culparum venialium, ut nonnulli ex Autoribus sententiæ oppositæ asserunt: & non ex opere operantis, nam si sacrificium esset nullum, quia celebrans non esset Sacerdos iunctibiliter hoc ignorans, talem remissionem non consequeretur, nec ad eam sufficeret oblatio

illa sine sacrificio; ergo ex opere operato. Et idem est de eo qui peteret à Sacerdote, aut ei elemosynam darer, ut Missam pro ipso celebraret in remissionem suorum peccatorum.

Dixi, si tamen homo sit sufficienter dispositus; nam si Sacramenta non conferunt gratiam & suos effectus, quos causant ex opere operato, nisi sufficienter dispositis, neque hoc sacrificium remissionem culpæ venialis causabit, nisi si homo sit sufficienter dispositus ad illam. Ad quod primo requiritur, ut sit in gratia; nam non remittuntur peccata venialia homini permanenti in peccato mortali. Secundo, ut homo iustus non habeat affectum ad peccata venialia; nam ut ait D. Thom. quæst. 7. de malo art. 11. venialia, non dimittuntur eis, qui talem affectum, & propositum peccandi venialiter habent. Tertio, ut

iustus habeant aliquem actum, qui licet per se non sufficiat ad venialium remissionem, sufficit tamen ad disponendum ad illam per hoc sacrificium obtinendam, eo modo quo licet attritio non sufficiat ad remissionem peccati mortalis, sufficiens tamen dispositio est ad illam per Sacramentum Baptismi aut Pœnitentiæ consequendam. Talis est quæcumque displicentia venialis, non solum in particulari, sed etiã in communi, & ea quam habet quis eo ipso ac petit pro se celebrari Missam ad eos effectus ad quos est instituta, sicut similis displicentia sufficit ut sacramentalia remittant peccata venialia.

Si interrogas, an hæc venialium remissio per hoc Missæ sacrificiū facta ex opere operato se extendat ad animas in Purgatorio existentes? Respondetur, de remissione

sione peccatorum venialium in Purgatorio duas esse sententias. Prima est, illa statim in primo ingressu Purgatorij remitti per actum charitatis in Deum repugnantem venialibus in hac vita commissis quem eliciunt animæ, non quidem meritorie, sed dispositiue, cum enim ibi non sit status merendi, remissio venialium non respondet tali actui charitatis vt merito, sed vt dispositioni. Quæ sententia videtur esse D. Thom. quæst. 7. de malo, artic. 11. in corp. & ad 16. & iuxta illam non videtur relinqui locus remissioni venialium, quæ fit per hoc Missæ sacrificium, cum illa iam ante sint dimissa, nisi forte Missæ sacrificium pro anima Purgatorij oblatum expleretur in eo instanti, in quo primo anima Purgatorium ingrederetur, tumque remissio venialium & actui charitatis elicitio

ab anima, & sacrificio Missæ pro ea oblato responderet. Secunda est M. Soto in 4. dist. 15. q. 2. art. 2. *Quod per actum charitatis & patientia consentiatum illo tempore, quo veniale punitur, remittitur culpa.* Non in primo ingressu Purgatorij. Et iuxta hanc sententiam, cum culpa maneat toto tempore quo veniale punitur, sicut relinquitur locus, vt remissio poenarum, quam causat hoc Missæ sacrificium, se extendat ad animas in Purgatorio existentes: ita & vt ad easdem se extendat remissio venialium ab hoc Missæ sacrificio causata. Sicque per hoc sacrificium non solum per modum impetrationis, sed etiam ex opere operato certo & infallibiliter remittuntur in Purgatorio peccata venialia cum suis poenis. Vnde sancta & salubris cogitatio est pro defunctis hoc Missæ sacrificium offerre, vt à peccatis ve-

nialibus soluantur, non solum quantum ad poenam, sed etiam quantum ad culpam.

Dicendum est 4. Ad remissionem poenae temporalis, quae remissa iam culpa restat soluenda in Purgatorio, valere hoc Missae sacrificium, non solum per modum impetrationis sed etiam ex opere operato. Docet hoc D. Thom. in 4. dist. 12. quæst. 2. art. 2. quæstioncula 3. dicens: *Eucharistia, in quantum est sacrificium, accipit rationem satisfactionis, & secundum hoc in parte vel in toto poenam tollit.* Idem docet hic quæst. 79. art. 5. Nec obstat quod ibidem ait S. Doct. *Homo consequitur remissionem poenae, non quidem totius, sed secundum modum suae devotionis.* Nam etiam sacramenta gratiam causant secundum quantitatem devotionis & dispositionis sumentium; & tamen illam ex opere operato causant. Non

obstat etiam quod communiter dicitur, hoc Missae sacrificium prodesse defunctis per modum suffragij. Nam prodesse per modum suffragij abstrahit ab eo quod est prodesse per modum impetrationis & ex mera misericordia Dei, & ab eo quod est prodesse ex opere operato & per modum satisfactionis.

Secundo probatur, hoc Missae sacrificium ex propria ratione & institutione est propitiatorium, & per illud applicatur eis pro quibus offertur, passio Christi, per illud que oblationis cruentae fructus vberime percipiuntur, ut colligitur ex Concilio Trident. sess. 22. cap. 1. & 2. ergo habet de se virtutem, ut ex opere operato per modum legis certae & infallibilis remittat omnia, quae specialem displicentiam & detestationem non requirunt, praesertim penas, quae remissa culpa restant

soluendæ in Purgato-
rio.

Ex his colligitur, magis prodelle tam viuis, quam defunctis, offerre pro illis sacrificium Missæ, quam eleemosynas & orationes; quia hæ solû per modum impetrationis illis prostant; illud vero per modum legis certæ & infallibilis ex opere operato, quantum ad remissionem culpæ venialium, & pœnarum pro eis, & pro peccatis mortalibus iam dimissis debitarum. Vnde S. Anton. 3. part. tit. 13. cap. 6. §. 13. ait: *Nihil est in hac vita quod tæ-
rum satisfaciat pro mor-
tuis.*

Dicendum est 5. Per modum impetrationis valere hoc Missæ sacrificium ad bona temporalia, quatenus ad spiri- tualia & salutem animæ ordinantur, consequenda. Probat, nam vt ait S. August. lib. 17. de Ci- uir. Dei cap. 20. *Id sa-
crificium successit omnibus*

*illis sacrificijs veteris testa-
menti, quæ immolabantur
in umbra futuri.* Idem dicit lib. 6. contra Faustû cap. 5. ergo sicut olim offerebantur diuersa sacrificia pro diuersis necessitatibus: ita etiam nunc offerri potest, & debet hoc Missæ sacrificiû pro quibuscûq; necessitatibus. Vnde S. Chryst. hom. 77. in Ioann. ad finem ait: *Pro infirmis, & terra, & mari, & vniuersis orbis fructibus sacrificamus.* S. Greg. lib. 4. Dialogorum cap. 57. & homil. 37. in Euang. refert quosdam à captiuitate, & naufragio liberatos per hoc sacrificium pro eis oblatum. Beda lib. 4. hist. Anglic. cap. 22. mirabilem historiâ ad hoc propositum refert. Denique S. Anton. 3. p. tit. 13. cap. 6. §. 13. inquit: *Marius donû nõ potest homo homini dare, quam Missam pro eo dicere, vel*

dare.

†

Dubium 4. An hoc Missæ sacrificium sit valoris infiniti, & oblatum pro multis ita prosit singulis, ac si pro vno tantum offerretur.

PArtem negantem tenent multi, & probant primo. Eucharistia in ratione Sacramenti habet virtutem finitam sicut alia sacramenta; ergo etiam in ratione sacrificij, vna enim & eadem res est Sacramentum & sacrificium.

Secundò. Quia alias esset infinite satisfactorium, & infinitum valorem haberet quo ad efficaciam: sed hoc est falsum; ergo non est infiniti valoris. Minor patet, nam per quamlibet Missam ponerentur in actu vniuersi fructus spirituales, quos passio Christi meruit quo ad sufficientiam, & ille pro quo offerretur liberare-

tur ab omni pœna debita pro suis peccatis. Maior vero probatur; Tum quia proprius valor & virtus huius sacrificij, quatenus distinguitur à sacrificio cruento Crucis attendi debet quo ad efficaciam, vt scilicet pretium passionis infinite sufficiens nobis efficaciter applicetur. Tum etiam, quia si solum haberet infinitum valorem quo ad sufficientiam non aliter, nec magis nobis valeret ad salutem quam passio Christi in se ipsa per fidem apprehensa & oblata Deo extra Missam: sed hoc est falsum; ergo &c.

Tertiò. Hoc sacrificium actu & de facto semper habet effectum determinatum & finitum remissionis pœnæ debitæ pro peccatis in eo pro quo offertur: at non semper habet illum ex deuotione offerentis, aut eius pro quo offertur, vt patet si offeratur à malo Sacerdote pro aliquo nullam

nullam deuotionē actua- lem habente, sed solam gratiam habitualem; er- go ex vi ipsius sacrifi- cij, ac per consequens sacrificium ipsum non habet infinitum valorē ac virtutem, alias enim infinitum effectum pro- duceret, nam non esset a quo limitaretur.

Quartò, probatur. Hoc Missæ sacrificium obla- tum pro multis minus valere singulis, quam si pro vno tantum offerre- tur. Res finita in plures diuisa minor fit in singu- lis, & tanto minor pars pertingit ad vnumquem que, quanto in plures di- uiditur. Sed valor sacri- ficij quem sacerdos ap- plicat est finitus; ergo eo minus proderit singu- lis, quo fuerit pluribus applicatus per Sacer- dotis intentionem. Mi- nor patet ex dictis, & præterea probatur, quia valor quem habet hoc sacrificium ex opere o- perato, limitatur prop- ter modum quo confici-

tur & offertur per actio- nem sacerdotis creati. Confirmatur, quando fi- deles dant elemosinā, vt celebretur Missa pro ipsis, aut suis defunctis, intelligunt pro ipsis so- lis deberi Missam cele- brari, alias putant se defraudari fructu Mis- sæ; sed hoc non haberet locum, si Missa pro plu- ribus oblata tantum va- leret vnicuique, ac si pro ipso solo offerre- tur; ergo &c.

Quintò. Sacrificium Missæ pro pluribus ge- neraliter & quasi con- fuse oblatum minus va- let singulis, quam si pro illis distinctè & in spe- ciali offerretur; ergo etiam pro pluribus dis- tinctè & in speciali o- blatum. Consequencia patet, nam eo ipso ac Missa offertur pro plu- ribus, fit generalis & communis omnibus il- lis, & non specialis om- nino vni. Antecedens probatur: Tum quia in Concil. Constan. sess. 8.

damnatur tanquam erro-
nea propositio. Vviclef
dicentis speciales ora-
tiones applicatas vni
personae per Prælatos,
vel Religiosos non plus
prodesse illi quam gene-
rales, cæteris paribus;
sed idem est de Missa spe-
cialiter oblata pro ali-
quo; ergo &c. Tum etiã
ex vi & traditione Ec-
clesiæ, quæ consuevit
speciales Missas pro spe-
cialibus personis offer-
re, & ita communiter
sentiunt fideles se ma-
gis iuuari, ex hoc quod
in speciali offeruntur
orationes & sacrificia
pro ipsis, quam in gene-
rali, & magis prodesse
Missam animæ Purgato-
rij, pro qua specialiter
dicitur, quam alijs. Tum
deniq; quia quanto cau-
sa melius applicatur ad
effectum, tanto effectus
est præstantior, si cæte-
ra sint paria: sed virtus
& causalitas huius sa-
crificij applicatur per
intentionem Sacerdotis
ad causandum suum effe-

ctum in eo pro quo of-
fertur, & quanto magis
distinctè & in speciali
dirigit Sacerdos in ali-
quem intentionem ap-
plicatiuam sacrificij, tã-
to melius huius virtus
& causalitas applicatur;
ergo &c.

Sextò. Quia alias se-
queretur, posse Sacer-
dotem pro eadem Missa
plures pitãtias lege vel
consuetudine taxatas à
diuersis accipere, nulli
enim fieret iniuria, si
tantum valeret vnicui-
que Missa pro multis o-
blata, ac si pro illo solo
offerretur; consequens
est fallum; ergo &c.

Dicendum tamen est
primo. Hoc sacrificium
Missæ esse infiniti valo-
ris quantum ad sufficien-
tiam, licet quantum ad
efficaciam semper actu,
& de factò habeat fini-
tum & determinatum
effectum, iuxta quanti-
tatem deuotionis offe-
rentium, vel eorum pro
quibus offertur. Docet
hoc Caiet. co. 2. Opusc.
tract,

tract. 3. quæst. 2. & hinc
quæst. 79. art. 5. & probat
ex D. Thom. ibi dicente:
*Quamuis hac oblatio ex sui
quantitate sufficiat ad
satisfaciendum pro omni
pœna; tamen sit satisfactoria
illis pro quibus offertur,
vel etiam offerentibus
secundum quantitatem
deuotionis, & non pro
tota pœna.* At si non esset
infiniti valoris quantum
ad sufficientiam, non
sufficeret ex sui quantitate
ad satisfaciendum pro omni
pœna, omnium scilicet peccatorum
tam hominum uiuentium
quam mortuorum; & si quantum
ad efficaciam non haberet
actum & de facto finitum
effectum, satisfactoria
esset pro tota pœna soluenda
ab eis pro quibus offertur;
ergo &c.

Aduertendum tamen est,
nomine deuotionis offerentium,
& eorum pro quibus offertur
hoc sacrificium, nihil aliud
esse intelligendum quam
promptam voluntatem

faciendi quod ad Dei cultum
& seruitium pertinet; in hac
enim voluntate consistit deuotio,
ut docet D. Th. 2. 2. quæst. 82.
art. 1. & 2. ubi & ait deuotionem
actum esse religionis; ex quo
sequitur deuotionem, licet
regulariter causetur ex
charitate, sine illa tamen
esse posse, sicut & quemlibet
actum religionis. Consistit
ergo deuotio offerentium
hoc sacrificium in voluntate
prompta illud offerendi
pro se aut pro alijs; deuotio
vero eorum pro quibus
offertur, in voluntate
prompta ut pro ipsis offeratur
Missæ sacrificium. Et
quamuis in eo qui recipit
effectum huius sacrificij
deuotio hæc debeat esse
coniuncta cum charitate
& gratia; in eo tamen
qui solum applicat & offert
sacrificium, sine gratia &
charitate esse potest, ut
de facto est in malis
Sacerdotibus Missam
celebrantibus.

bratib⁹ pro alijs, quibus indispositio talium Sacerdotum non est impedimento, vt fructum sacrificij consequantur, nisi ipsi etiam indispositi & in peccato mortali sint.

Aduertendum est etiã per quantitatem deuotionis non solum intelligere D. Thom. eius intentionem, sed etiam extensionem: prodest enim hoc sacrificium illis pro quibus applicatur à Sacerdote, & quo pluribus applicatur, eo pluribus prodest quo ad remissionem poenæ. Imo etiam intelligit modum quo sacrificium ab eodem Sacerdote applicatur, nempe vel in communi & generaliter, aut in particulari & specialiter, confusè, aut distinctè; magis enim aut minus prodest hoc sacrificium, iuxta modum quo offertur, eiusque perfectionis quantitatem. Vnde quod ait Caiet. vbi supra, *Sicut efficacia passio-*

nis Christi determinatur ad hunc per hoc vel illud Sacramentum: ita efficacia huius sacrificij per hanc vel illam deuotionem; de hac vel illa deuotione à nobis explicata, & secundum eius quantitatem explicatam intelligendum est.

Secundò probatur eòclusio, sacrificium Crucis fuit valoris infiniti quantum ad sufficientiam; ergo & hoc Missæ sacrificium. Consequentiã probatur: Tum quia vt multi dicunt, hoc Missæ sacrificium inueniunt idem numero est formaliter cum illo Crucis sacrificio cruento; sicut enim vniuersæ superficies, quæ succedunt in eadem distantia præteritæ, præsentis & futuræ sunt formaliter idè numero, locus; ita vniuersæ actiones sacrificandi præteritæ, præsentis, & futuræ, stante eodem offerente principali, & eadem hostia oblata scilicet Christo, sunt

sunt formaliter idē numero sacrificium, & solum materialiter sunt plura. Vnde S. Chrylost. hom. 17. in epist. ad Hebræos ait: *Sicut qui ubique offertur unum corpus est, & non multa corpora: ita etiam & unum sacrificium. Non aliud sacrificiū, sicut Pontifex, sed id ipsum semper facimus.* Tum etiā, quia licet alij distinctū numero sacrificium esse absolutè asserant, cum sint nostra & Christi diuersæ actiones sacrificandi numero distinctæ, utpote in diuersis subiectis & in diuersis temporibus existentes, & sacrificium pro actione sacrificandi supponat; vnde sicut nostra sacrificia distinguuntur numero inter se, dicimus enim plura sacrificia & plures Missas in Ecclesia celebrari: ita & numero distinguuntur à sacrificio Christi; tamen in nostro Missæ sacrificio, ut dicitur in Concil. Trid. sess. 22. cap. 2.

Vna eademque est hostia, idemque nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui se ipsum eunc in Cruce obtulit, sola offerēdi ratione diuersa. Ergo sicut sacrificium Crucis fuit valoris infiniti quantum ad sufficientiam, ita & hoc Missæ sacrificium quod nos modo offerimus. Probatur consequentia, nam valor essentialis sacrificij non sumitur à ministro, sed à principali offerente, à quo siue immediate, siue aliorum ministerio offeratur, eundem semper valorem habet. Sicut & donum collatum à Rege eiusdem valoris est, siue ab ipso Rege immediate, siue aliorum ministerio conferatur: & mandatum Regis non minus valet factum ministerio aliorum, quam si per ipsum Regem immediate fieret: & elemosyna facta per ministrum etiam malum non est minoris valoris, quam facta immediate à principali elargiente.

Dicendum est 2. si pro multis æqualiter offeratur hoc sacrificium Missæ, ac pro vno solo, non minus prodest singulis, quam si pro vno solo offerretur: si vero pro vno offeratur specialius & in particulari, pro alijs autem solū in generali & non ita specialiter plus illi prodest quam alijs, cæteris paribus. Primam partē docet Caietan. Opusculo citato dicens: *Quoniam ex parte rei oblata est infinitas in hoc sacrificio, & per unicam deuotionem nō exhauritur, nec minuitur, consequens est, ut non solum pluribus, sed infinitis deuotionibus unicum sacrificiū sufficienter respondeat, cuiuslibet certam pariendo satisfactionem. Nihil igitur admittitur alicui faciente pro se offerri hoc sacrificium ex quantitate effectus huius sacrificij secundum se & applicari ad ipsum, ex hoc quod aliter procuret eandem pro se dici (scilicet Missam) nec d. conuerso,*

sed unicuique responderet eandem, quantum si pro se solo diceretur: quia unicuique sufficienter & efficienter iuxta quantitatem deuotionis suæ.

Probatum deinde, quādo sacerdos æqualiter offert Missam pro circumstantibus, etiam si circumstantes sint multi, non minus singulis prodest, quam si quilibet eorum solus circumstaret, ipseque solus esset pro quo Missa illo modo offerretur; alias enim procurandū esset, audire Missam, cui nullus alius assistat, & melius esset audire Missam priuatam, cui paucissimi assistunt, quam publicam & solemnem, cui assistit omnis populus; ergo si pro multis æqualiter offeratur hoc Missæ sacrificium non minus prodest singulis, quam si pro vno solo offerretur. Confirmatur, licitum est Sacerdoti in Missa commemorationem facere, non solum eius

eius qui eleemosynam dedit, sed etiam amicorum & propinquorum suorum, pro hisq; quantumvis multi sint, in particulari ac distinctè Missam offerre: at non liceret, si propter hoc minus prodesset Missa conferenti eleemosynâ, ergo; &c.

Secundam partem probat argum. 5. factum in principio, eiusque ratio colligitur ex dictis conclus. 1. Cum enim secundum quantitatem devotionis offerentium, maior aut minor sit effectus huius sacrificij, & modus offerendi & applicandi illud in communi, aut in particulari, confusè, aut distinctè ad quantitatem devotionis eius qui offert pertineat; quo perfectius hoc illud offert pro aliquo, plus illi pro quo offertur prodest ex hac parte, sicque si specialius & in particulari offeratur pro vno, plus illi prodest cæteris pa-

ribus, quam alijs pro quibus solû in generali & non ita specialiter. Si hinc inferas, non esse licitum Sacerdoti specialius offerre hoc sacrificium pro alijs, aut pro se, quam pro eo qui ei dedit eleemosynam. Respondetur, solum teneri Sacerdotem offerre Missam pro eo qui dedit eleemosynam eo modo quo sacrificium sic perfectè applicatum, nempe non solum in communi, sed etiam in particulari: si tamen hoc modo offerat etiam si pro alijs, aut pro se specialius & cum maiore ac intensiore devotione offerat, nõ peccat: quia non tenetur danti eleemosynam conferre totum quod correspondet suæ devotioni, sed solum quod satis est ut sacrificiû sit illi perfectè applicatum; alias enim contra iustitiam peccaret, si non celebraret in gratia, ut totum quod potest propriæ devo-

deuotionis respondere, danti cleemosynam applicaret.

Ad 1. vero factam in principio respondetur negando consequentiã: quia vt diximus cum Caietan. *Sicut efficacia passionis Christi determinatur ad hunc per hoc vel illud Sacramentum; ita efficacia huius sacrificij per hanc vel illam deuotionem.* Vnde sicut hæc vel illa deuotio habet virtutem finitam: ita & hoc vel illud Sacramentum, cum tam Sacramentum quam deuotio solum habeat rationem determinantis efficaciam sacrificij; Missæ vero sacrificium non solum hanc habet rationem, sed etiam, aut est idem numero formaliter cum sacrificio Crucis, aut saltem in eo eadem est hostia, idemque offerens principalis, vt diximus in secunda probatione prima conclus. Alij respondent negando antecedens: nam etiã sacramenta sunt infini-

te virtutis, cum possit maiorem & maiore gratiam producere, iuxta quantitatem dispositionis ea recipientium, & non sit gratia, qua maiorem non possint causare.

Ad 2. respondetur negando maiorem. Ad 1. probationem dico, hoc sacrificium non distinguï à sacrificio eruento ex parte hostiæ & principalis offerentis, sed solum ex parte rationis offerendi, vt diximus cum Concil. Trid. quæ licet vt est à ministro Sacerdote solum habeat virtutem finitam ad applicandum efficaciter pretium passionis Christi; vt tamen est à principali offerente virtutem infinitam habet quantum ad sufficientiam: proprius autem valor huius sacrificij non tam debet attendi, vt est à ministro, quam vt est ab offerenti principali.

Ad 2. probationem dico, hoc sacrificium
Missæ

Missæ habere quo ad sufficientiam valorem infinitum, non quidem novum & distinctum à valore sacrificij Crucis cruenti, sed eundem, sicut & eadem est hostia idemque offerens utriusque sacrificij. Nā Christus modo offerens hoc sacrificium, cum iam non sit viator & in statu merendi aut satisfaciendi, non de novo meretur aut satisfacit, sed solum per hoc repræsentando Crucis sacrificium, illius virtutem applicat: nam hoc sacrificium instituit ut dicitur in Concilio Tridentino. sess. 22. capite primo: *Ut illud semel in Cruce peragendum repræsentaretur, atque illius salutaris virtus in remissionem eorum, quæ à nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur.* Quantum ad sufficientiam quidem ex vi ipsius Missæ sacrificij; quantum ad efficaciam vero secundum quantitatem

deuotionis offerentium, & eorum pro quibus offertur. Quamvis enim virtus sacrificij cruenti quantum ad sufficientiam per ipsummet cruentum sacrificium applicata sit omnibus hominibus: voluit tamen Christus aliam specialiore adhibere applicationem per hoc sacrificium incuruentum, non tantum semel oblatum (qua ratione etiam sufficiens est ex vi sua ut vsque ad finem mundi omnibus hominibus virtutem Crucis applicet modo quodam infinito) sed iterum atque iterum, quotidieque ac sæpe oblatum. Cum ergo hoc Missæ sacrificium nobis valeat ut particularis applicatio sacrificij incuruenti quo ad sufficientiam, & quantum ad efficaciam secundum quantitatem deuotionis offerentium & eorum pro quibus offertur; aliter & magis nobis valet ad salutem quam passio Christi solum

lum per fidem apprehensa, & oblata Deo extra Missam.

Ad 3. respondetur negando minorem; nam ut diximus con. 1. deuotio potest esse sine gratia, & sic existens in malo Sacerdote sufficit, ut sacrificium quod offert, remissionem poenae causet in eo pro quo offert, si tamen hic sit in gratia, qui licet actu non habeat deuotionem actualem, quia forte nihil scit de Missa quae pro illo offertur, habuit tamen praecedentem, quando gratiam acquisiuit, saltem respectu alicuius communis pertinentis ad cultum & seruitium Dei, sub quo Missa comprehenditur. Quo fit (inquit Caietan. Opusc. citato) ut defunctis secundum praecedentem eorum deuotionem in communibus vel specialibus, & secundum deuotionem uiuentium pro eis offerentium praesit.

Ad 4. respondetur negando minorem. Ad pro

bationem dico, valorem huius sacrificij, quem habet ex re oblata & offerente principali Christo, non limitari propter modum quo conficitur & offertur per actionem Sacerdotis creati; quia nec effectus nec valor actionis principalis agentis limitatur ab instrumento, cuius ministerio fit. Ad confirmationem dicit Caietan. supra quaest. 89. art. 5. *Arguendi instruendique simul sunt homines ignorantes, vel exigentes pro sua elemosyna totam sibi Missam dari, aut suo defuncto nihil enim minus ipse habebit, simile alij perant eandem Missam pro se ipsis & alijs defunctis, quam si pro ipso solo celebrari dicatur: imo ex huiusmodi indeuotione sic peccatis damnatum videtur incurrere, quod minus sibi proderit.*

Ad 5. respondetur probare secundam partem secundae conclus. Ut vero militat contra primam partem neganda

est eius consequentia. Ad probationem dico, Missam etiam si generalis & communis fiat multis, posse tam distinctè & in speciali offerri pro singulis ac si pro vnoquoque solo offerretur, hocque sufficere, ut tantum pro sit singulis, ac si offerretur pro vno solo.

Ad 6. respondetur negando sequelam: nam pietantiæ non dantur tanquam pretium fructus spiritualis huius sacrificij Missæ, sed tanquam eleemosynæ pro sustentatione Sacerdotum, quæ quia lege aut cõsuetudine taxatæ sũt, non licet particularibus illas augere plures à diuersis accipiendo. An vero Sacerdos pauper, qui aliunde habere non potest victum moderatum, quam ex eleemosynis Missarum quas celebrat, & nisi plures pietantias pro vnaquaque accipiat, possit eas licite accipere, plerique

posse affirmant: quia æquum est, ut qui altari deseruit, de altari viuat iuxta doctrinam Apolloli 1. ad Corinth. 9. v. 13. Quod intelligendũ est, nisi id à Sede Apostolica prohibeatur, ut non multis ab hinc annis prohibitum fuisse à sacra Congregatione nõnulli referunt. De qua tamen prohibitione mihi non constat, & multo minus de publicatione talis prohibitionis sufficiente ad omnes Prouincias adstringendas. Si vero constans talis prohibitio est, absque dubio quod prohibet licitum non est: quia sicut Sedes Apostolica potest concedere pauperibus Sacerdotibus maxime religiosis ut ad victum necessarium plures pro vna Missa accipiant à diuersis eleemosynas: ita id potest legitime prohibere, præsertim si de hoc abusum, & sæcularium scandalum esse deprehendat.

ARTICVLVS II.

Vtrum conuenienter sit determinatum tempus celebrationis.

Conclusio est affirmans.

Quotidie posse & conueniens esse Missam celebrare in Ecclesia docet D. Thom. hic, & cum eo omnes Catholici contra Lutheranos asserentes Missam celebrari non posse, nisi quando populus ad communicandum conuenit. Quorum errorem falsitatis conuincit auctoritas S. August. adducta a D. Thom. hic, & quod idem S. August. ait Epist. 23. *Nonne semel immolatus est Christus in se ipso, & tamen in Sacramento non solum per omnes Pascha solemnitates, sed omni die populus immolatur.*

In Ecclesiis Conuenualibus & Collegiatis quotidie debere Missam

celebrari, constat ex Cap. *Cum creatura*, De celebrat. Miss. Ex quo colligit Panormit. non solum vnā secundum officium, sed & alteram pro mortuis debere quotidie celebrari. Sed Syluester verbo *Missae* 1. q. 7. dicit hoc ibi non haberi, nec esse rationabile; *Quia oporteret diebus solemnibus celebrare pro mortuis.* Sufficit ergo vt vna Missa conuenualis quotidie celebretur, nisi aliorum Missarum fundationes ad plures dicendas obligarent.

Excipienda tamen est feria sexta hebdomadae sanctae, in qua vt hic ad 2. ait D. Thom. *Non celebratur consecratio huius*

Sacramenti. Sicque nec Missa, ut diximus hinc artic. 1. dub. 2. ad 2. Vnde ut ait M. Soto in 4 dist. 13. quæst. 2. art. 2. §. *Hic primum*, peccatum mortale esset in die Parasceues consecrare, atque adeo priuatim celebrare. In alijs vero duobus diebus, scilicet Cœna, & sabbato, etiam præter Missam solemnem posse priuatas celebrari, saltem ex facultate Prælati, subdit ibidem M. Soto. Nec obstat in can. *Sabbato*, De consecrat. dist. 3. æqualiter prohiberi Missam celebrari in illo sabbato ac in die Parasceues; nam vsu & consuetudine ac ritu Ecclesiæ abrogata est prohibitio, quod attinet ad sabbatum, cum in eo Missa solemnis celebretur, & obseruatio quæ remansit non dicendi Missas priuatas, non tanti refert, ut ex rationabili causa in ea non possit dispensari, præsertim si festum Annuntiationis in

prædicto sabbato occurrat. Vnde anno 1617. in singulis Ecclesijs Tolentanae Diœcesis plures Missas celebratas esse tali die nonnulli referunt. Quidam etiam dicunt in multis Ecclesijs maioribus aliquos priuatim celebrare in prædicto sabbato etiam si festum in eo non occurrat, videntibus & non contradicentibus Prælati Ecclesiæ.

De Sacerdotibus particularibus asserendum est, licet non quotidie, aliquoties tegeri Missam celebrare, ait namque D. Thom. quæst. præced. art. 10. *Sacerdoti etiam si non habeat curam animarum, non licet omnino à celebratione cessare, sed saltem videretur quod celebrare teneatur in præcipuis festis & maxime in illis diebus, in quibus fideles communicare consueuerunt.*

Qua hora sit Missa celebranda explicat Diu. Thom. hinc ad 3. & 4. & ait: *Regulariter Missa*

debet celebrari in die, & non in nocte. Regulariter inquit; nam vt Can. Noctæ, De consecrat. dist. 3. dicitur: *Noctæ sancta Natiuitatis Domini Saluatoris Missas celebrent Presbyteri.* Ex quibus verbis quidam non improbabili-ter (quicquid alij dicant) colligunt, non solum vnam, sed omnes tres Missas illius solemnitatis posse nocte celebrari à Sacerdotibus priuatis, cum absolute eis facultas conferatur Missas celebrandi, nec admoneantur vt dicta prima Missa expectent diem ad alias dicendas. Nec obstat in Præfatione, & in Canone duarum posteriorum Missarum dici, sacratissimum diem; nam si propter hoc non possent dici in nocte, neque prima posset dici in die, cum in eius Præfatione & Canone dicatur, sacratissimam noctem. Nec obstat etiam, quod hîc ait D. Thom. *In nocte natalis Domini*

Missæ celebratur; nam quæuis non plurali, sed singulari nomine vtatur *Missæ*; ratio tamen, quæ subiungit, *Propter hoc quod Dominus in nocte natus est*, indicat tres omnes dici posse in nocte, cû æqualiter procedat de omnibus Missis: singulare etiam sæpe sumitur pro plurali, aut illud non excludit. Communitati tamen non licet horas præscriptas ab Ordinario prætermittere.

In sabbato sancto etiam dicit D. Th. Missam celebrari *Circa noctis principium*; quod & constat ex Can. *Solent*, De consecrat. dist. 1. Sed hæc consuetudo modo iam non seruatur, nec esset licitum tali hora celebrare, postquam contraria consuetudo & ritus Ecclesiasticus celebrationem Missæ illius vigilæ ad horam diei consuetam reduxit.

In omnibus alijs diebus inquit D. Th. Missam

non posse celebrari ante principium diei, & per principium diei intelligendum esse dicit: *Quando incipit apparere aurora.* Quod nonnulli extendunt ad horam & dimidiam ante ortum solis, & dimidiam horam ante initium auroræ: nã non mathematicè sed moraliter deservienda est res hæc. Unde in multis regionibus Gallix & Belgij consuetudo est celebrandi Missas diu ante auroram in hieme, ut famuli & operarij possint mane audire sacrum. Ex privilegio dicunt multi posse Religiosos Missas celebrare illico post matutinum, aut post duas horas mediæ noctis. Meminit huius privilegij Sylvester verbo *Missæ* 1. quæst. 6. & ait, hoc debere fieri de licetia Prælatorum, & ex causa rationabili. Nonnulli asserunt moraliter peccare Sacerdotem si antequam reciret Officium nocturnum seu

matutinas celebret. Sed alij communiter oppositum docent: quia inter Missam & præces nocturnas nulla est connexio.

Post meridiem in diebus ieiuniorum olim Missam celebrari hora nona solitum esse dicit D. Thom. hic ad 3. & constat ex Can. *Solent*, De consecrat. dist. 1. Quod Nauarrus cap. 25. num. 85. & 86. asserit nullo iure revocatum esse, sique ipsum, dum diebus festis iterageret, sæpe post meridiem sacrum fecisse; quod enim dicitur in Concil. Trid. sess. 22. in Decreto de observat. & vitan. in celebr. Missæ, *Ne Sacerdotes alijs quum debitis horis celebrent.* inquit: *Intelligendum est de horis ante lucem, vel post nonam.* Quidam revocatum esse dicunt à Pio V. Motu proprio *Sanctissimus*, anno 1566. sed nec ab illo revocatum videtur, nam solum inhibet: *Ne deinceps Missas vespertino tempore celebrare, aut*

celebrari facere præsumat. Vespertinum autem tempus non est ante horam nonam, ut patet ex dictis supra quæst. 73. art. 5. Unde ibi Pontifex solum intendit reuocare licentias, quas nonnulli impetrarant celebrandi *De sero etiam forsitan circa solis occasum.* Alij id reuocatum esse asserunt consuetudine, quæ contrarium obtinuit, quod probabilius videtur, quãuis nec hoc concederet Nauarrus, cuius tempore eadem consuetudo vigebat. Omnes tamen dicunt, ex iusta causa posse post meridiem Missam in horari. Ratione itineris impeditum posse Sacerdotem in die festo Missam incipere vna hora post meridiem, multi asserunt. In festis solemnibus, etiam si concio & Officium protrahatur vsq; ad duas horas post meridiem, affirmant nonnulli, posse Missam priuata in finito Officio inchoari à Sacerdote,

ne aliqui sacrum audire omittant. Vbi etiam in diebus festis solent multi ad Missam audiendam tarde venire, ne sine Missa maneant, posse Sacerdotem, inquit, post meridiem celebrare, dum modo spatium vnius horæ non attingat. Nam si absque hac causa asserunt fere omnes, rem hanc non esse mathematicè, sed moraliter considerandam, & ut Sacerdos post meridiem Missam incipiens peccet mortaliter, requiri transactam esse post meridiem notabilem partem temporis, tertiam scilicet partem horæ secundum aliquos, aut dimidiam horam secundum alios, aut trium quadrantium spatium secundum alios; hac existente causa multo magis poterunt Sacerdotes celebrare post meridiem dummodo spatium vnius horæ non attingant. Ex priuilegio posse Religiosos celebrare vsque ad nonam

inclusiue, quæ est hora
tertia post meridiem,
asserant multi.

An vero idem Sacer-
dos possit eodem die
plures Missas celebrare
explicat D. Thom. hic
ad 5. ubi ex Cap. *Consultu-
isti*, De celebr. Missæ ait:
*Excepto die Natiuitatis Do-
minicæ (nisi causa necessi-
tatis suadeat) sufficit Sa-
cerdoti semel in die unam
Missam solummodo celebra-
re.* Quod intelligendum
est sine speciali priuile-
gio, ex illo enim nos in
hac Aragoniæ Prouin-
tia in die animarum tres
Missas dicimus. Absque
priuilegio, si necessitas
id postulet, licitum esse
etiam bis in die Sacer-
dotem celebrare, dum
tamen sic ieiunus ita ut
primæ Missæ ablutiones
non sumpserit, colligi-
tur ex prædictis verbis
D. Thom. Syluester ver-
bo *Missæ* 1. Undecim af-
fert casus, in quibus ne-
cessitas id postulat. Ali-
quos attingam. Secundus,
Si post Missam dictam oc-

*currit defunctus non sine
Missæ sepeliendum, puta
quia sic habet consuetudo
loci;* non ab omnibus ad-
mittitur. Sed mihi satis
probabile videtur, si de-
functus occurrat ante-
quam Sacerdos celebras
ablutiones sumpserit,
posse illis non acceptis
secundam Missam cele-
brare; grauis enim no-
ta esset, & multæ pertur-
bationes & forte scan-
dala sequerentur, si cõ-
tra consuetudinem præ-
dictam Missa in tali se-
pultura omitteretur.

Tertius, *Pro necessita-
te infirmorum viaticum pe-
tentium, si aliter haberi
non potest,* fere ab omni-
bus admittitur; durum
est enim morientem pri-
uare viatico, præsertim
cum ex præcepto diui-
no teneantur tunc com-
municare.

Sextus, *Si habet duas
Ecclesias commendatas,* ab
omnibus approbatur, &
patet ex praxi, qua vi-
demus multos qui præ-
sunt duabus Ecclesijs bis

celebrare in diebus festis, ne aliqua earum careat sacro.

Vndecimus, *Quoties occurrat necessitas aliqua urgente arbitrio boni viri*; generalis regula est; iuxta quam audiui nonnullos arbitrasse, talem necessitatem esse, quando

nisi idem Sacerdos bis celebret Missa conuentualis seu maior non possit celebrari in aliquo Conuentu, aut Ecclesia superiori. De alijs casibus adductis à Syluestro diuersi diuersa sentiunt, nihilq; propterea nunc definitio.

ARTICVLVS III.

Vtrum oporteat hoc Sacramentum celebrari in domo & vasis sacris.

Conclusio est affirmans.

M Ag. Soto in 4. dist. 13. quaest. 2. art. 3. errores haereticorum circa hoc refert nonnullos & impugnat; quibus omissis.

Dicendum est primo, Celebrantem extra domum sacram absque necessitate vel licentia mortaliter peccare. Olim peccatum mortale fuisse celebrare extra

Ecclesiam ab Episcopo consecratam sine magna necessitate vel licentia, colligitur ex Can. *Sicut*, & Can. *Missarum*, & Can. *Nullus*, De consecrat. dist. 1. Modo vero iam vsus obtinuit, ut ad celebrandum sufficiat Ecclesia esse benedictam; imo, ut colligitur ex Concil. Trid. sess. 22. in Decreto de obseru.

& vitan. in celeb. Missæ, oratorium esse designatum ab Ordinario, & ad diuinum tantum cultum dedicatum. Vnde domus sacræ nomine in nostra conclusione non solum Ecclesia ab Episcopo cōsecrata, sed etiam benedicta, & oratorium ab Ordinario designatū intelligendum est. Cūque prædicti Canones loquantur de Ecclesia consecrata, videtur ex illis non posse probari nostram conclusionem: nam data facultate celebrandi extra Ecclesiā consecratam, ablata videtur obligatio præcepti in illis contenti: ita sentit M. Soto vbi supra aitque: *Vbi nullus sit cōceptus vel scandalum, vix arbitror posse contingere peccatum mortale per celebrationem extra Ecclesiam.* Existimo tamen prædictos Canones etiam esse pro nostra conclusione: nam quamuis vsus & consuetudo extenderit facultatem celebrā-

di ad Ecclesias benedictas, & oratoria designata ab ordinario; obligatio tamen non celebrandi extra hæc loca eadem perseuerat, quæ olim erat non celebrandi extra Ecclesias consecratas: sicut licet consuetudo extenderit facultatem semel comedēdi in die ieiunij ad secundam collationis refectionem, obligatio tamen ieiunandi eadem permanet. Quapropter si quis in domo privata vbi non est oratorium designatum ab Ordinario celebraret ad communicandum infirmum, licet hæc videatur honesta necessitas, nō excusaretur à culpa mortali. Nō enim minor necessitas requiritur modo ad celebrandū extra domum prædicto modo sacram, quam requirebatur olim ad celebrandū extra Ecclesiam consecratam.

Quæ autem necessitas tunc sufficeret, & modo etiam

etiam sufficiat, colligitur ex Can. *Concedimus*, dist. 1. hinc ad 1. relato à Thom. vbi permittitur Missas celebrari in Capellis, hoc est, vt explicat ibi Glossa, in rugarijs caprarum pellibus rectis, si alicubi Ecclesie fuerint incensæ & combustæ, subditurque: *In itinere vero possunt, si Ecclesia defuerit, sub diuo, seu tentorijs, si tabula altaris consecrata, cateraque sacra ministeria ad id officium pertinentia ibi affuerint, Missarum solennia celebrari concedimus.* Et quo colligunt Doctores, in bello licitum esse in tentorio, & sub diuo consecrare: & cum populus multus ad eremitorium in campum confluit, non esse peccatum altare in campo decenter extruere, vt omnes sacrum videant. Aduertunt tamen, si huiusmodi necessitas præuideri potest, peccandam esse licentiam ab Episcopo. Aduertit

etiã Syluest. verbo *Missæ* 1. quest. 5. *In nulla necessitate licet celebrare super mare, vel super flumiñ, vbi probabiliter de sanguinis effusione timetur.*

Ex licentia Episcoporum posse extra Ecclesiam in altari portatili celebrare, vbi ipsi permiserint, constat ex Can. *Missarum*, De consecrat. dist. 1. Et quamuis in Concil. Trid. vbi supra restricta sit hæc facultas: non tamen videtur eis omnino ablata facultas dispensandi cum aliquo, vt aliquoties celebret, aliqua occurrente necessitate, que per se non sufficeret, in loco honesto etiam prophanis vsibus destinato, vt in camera in qua decumbit infirmus, vt Missam audiat, vel communicet ex deuotione.

Ex priuilegio Summi Pontificis nulli dubium est, posse Missam celebrari super altari portatili extra loca diuino cultui

cultui specialiter deputata. Mendicantibus hoc privilegium concessum est: & quamvis reuocatum videatur à Concilio Tridentino, ubi supra; postea tamen nonnullis Religionibus rursus concessum est, quo gaudent aliæ, quibus concessa est à Pontifice communicatio in privilegijs cum prædictis.

Dicendum est secundo. Mortaliter etiam peccare celebrantem in Ecclesia violata seu polluta, sine necessitate, & de consensu Episcopi. Si adsit necessitas & consensus Episcopi licitum esse in Ecclesia violata celebrare, docet D. Thom. hic ad 2. dicens: *Propter necessitatem tamen potest hoc Sacramentum peragi in domibus consecratis vel violatis, sed tamen de consensu Episcopi.* Quod explicans Mag. Soto ubi supra ait, maiorem exigere necessitatem ad celebrandum in Ecclesia violata, quã

extra Ecclesiam, *Ut verbi gratia, si Episcopus haberi non possit, & Paroeciiani nequirent sacra alibi audire: tunc enim consulto Vicario Episcopi, posset quousque Episcopus accersiri posset, ibidem celebrari.*

Sine his autem peccatum mortale esse in Ecclesia violata celebrare, colligitur ex Canon. *Ecclesiam*, De consecrat. distinct. 1. & ex Cap. *Proposuisti*, & *Consultuisti*, & *Si Ecclesia*, De consecratione Ecclesie, vel Altaris. Ex quibus etiam colliguntur modi quibus Ecclesia polluitur aut violatur.

Primus est, per homicidium etiam citra sanguinis effusionem: ut si quis in Ecclesia occidatur non solum gladio eius effundendo sanguinem, sed etiam suspendio sine sanguinis effusione, etiam à iudice, imo & à se ipso, si sanæ mentis fit; non tamen per homicidium casua-

casuale, aut dum fit cum moderamine inculpatae tutelae, ut dicunt M. Soto ubi supra, & syluester verbo *Consecratio* 2. quaest. 3.

Secundus est per effusionem sanguinis citra homicidium. Debet autem effusio sanguinis esse notabilis, ut aduertit M. Soto ubi supra: *si animi sit per nasum in rixa puerorum, non violatur.* Cuius rationem reddit Syluester loco citato: quia effusio abundantiam significat. Et addit, non requiri, ut sanguis labatur in terram: nam etiam si recipiatur in vase, Ecclesia polluta manet; opus tamen esse vulnus accipi in Ecclesia: nam si quis accepto vulnere extra Ecclesiam, statim illam ingrederetur, & sanguis flueret in Ecclesia, hæc non violaretur; pollueretur vero si in ea percuteretur, etiam si percussor esset extra Ecclesiam, aut etiam si percussus statim

accepto vulnere antequam sanguis flueret, exiret ab Ecclesia.

Tertius est per effusionem seminis. Quae voluntaria debet esse: nam ut ait Syluester ubi supra: *Pollutio in somnis non violatur.* Et idem est de pollutione naturali. Copiosa etiam esse debet sicut effusio sanguinis, vnius enim vel alterius guttae emissio, quae accidit turpia cogitantibus, non sufficit ad polluendam Ecclesiam. Si autem sit copiosa, quocumque actu turpi fiat, mollicitie scilicet, aut coitu cum foemina, aut masculino, vel iumento Ecclesiam polluit. Nonnulli etiam dicunt debere esse publicam. Sed oppositum nos ostendimus 1. 2. quaest. 62. art. 6. dist. 2. illudque docet Mag. Soto ubi supra; nam ait quod & nos diximus: *Prohibitionem consecrandi in Ecclesia violata intelligi, quando violatio est publica: nam si sit occulta, nec oportet Missas*

& sacrificia suspendere, neque Ecclesiam reconciliare. Unde licet dum effusio seminis in Ecclesia (& idem est de effusione sanguinis, & occisione hominis) manet occulta, nullus teneatur abstinere à celebratione in illa; reuera tamen per effusionem seminis quantum occultam polluitur Ecclesia: quia non eam polluit qui crimen publicat, sed qui illud committit. Ex quo patet non esse eandem rationem de infamia: nam qui crimen occultum committit, non se infamat, sed illum infamat, qui eius crimen publicat. Infamia etiam consistit in opinione hominum; violatio vero Ecclesie nequaquam, sed in iniuria, quæ fit ei per actionem turpem, ac indecentiam inde resultante. Nec ex his sequitur Parochum, qui solus scit factum perplexum fore: nam licet sciat Ecclesiam esse occulte violatam, po-

test in ea celebrare, ut diximus. De actu coniugali est difficultas, an polluat Ecclesiam. Sed probabilior sententia est, polluere Ecclesiam, quando in ea fit absque necessitate; non tamen quando est gravis aliqua necessitas. Unde Sylvester verbo *Consecratio* 2. quæst 5. inquit: *In casu necessitatis, quæ scilicet irreuerentiam tollit: ut si coniuges longo tempore in loco sacro obsidentur, & de illicita emissionem seminis sibi timeant, exderem Ecclesiam non violari.*

Quartus est per sepulturam excommunicati in Ecclesia. Quod intelligendum est de excommunicato non tolerato. Idem est de sepultura infidelis, vel non baptizati etiam infantis filij fidelium, nisi forte sit adhuc in utero matris fidelis mortuus cum matre, quia foetus est pars ventris, de quo vide Sylvestrum ubi supra.

Quintus est, si Ecclesia

fia (& idem est de altari & eremitorio) sit ab Episcopo publice excommunicato consecrata, vel benedicta. Ita Syluester ubi supra, & reddit rationem cum Paormitano & Hostiense: *Quia sepultura corporis excommunicati polluit ipsam locum, à fortiori quando ipsa consecratio transit per manus excommunicati notorie.* Hunc casum quidam recentiores non admittunt: quia in iure non exprimitur, & sicut censura non incurruntur, nisi in iure expressum sit, ita nec Ecclesiae violatio; praesertim cum Ecclesiam pollui supponat eam esse consecratam, & dum eam Episcopus consecrat, nondum sit consecrata: & argumentum à paritate rationis in hac materia nullius est ponderis, alias etiam violaretur Ecclesia, quia in ea celebrat publice excommunicatus. Sed mirum est, haec non aduertisse antiquos. Quare respon-

detur, si conuincerent probarent etiam non pollui Ecclesiam per occisionem hominis factam per iudicis sententiam, cum nullus sit textus qui hoc exprimat. Quia tamen violatio Ecclesiae non est censura aut poena, sed quaedam indecentia ex actione turpi ipsi iniuriola in ea resultans, & haec non minus resultat ex hominis occisione facta per sententiam iudicis, quam facta per rixam, de qua est sermo in Cap. *Proposisti*, De consecratione Ecclesiae, ideo à paritate rationis optimè colligitur, si per hanc maneat polluta Ecclesia, etiam per illam pollui. Et idem est in nostro casu. Et non est eadem ratio de celebratione publice excommunicati in Ecclesia. Nam haec transit, consecratio vero in esse moris permanet in Ecclesia. Et quamuis non tempore, prius tamen natura praesupponitur.

Ecclesiam consecrari ab Episcopo publice excommunicato, quã violari: & hoc sufficit vt per talem consecrationem polluat, sicut & vt suspēdatur ordinatus propter susceptionē Ordinis in excommunicatione.

Sextus est, si parietes Ecclesiæ consecratæ destruantur: quamvis enim non propriè violatur Ecclesia, perdit tamen suam consecrationem. Quod vt docet Syluester vbi supra, & quæst. 4. intelligendum est, quando parietes pro maiori parte destruantur, vel decrustantur: nam si successiue ruant, & successiue reparentur, verius est non esse necessario reconsecrandam Ecclesiam: quia semper est eadem, sicut & nauis successiue reparata. Si tectum ruat integris maentibus parietibus, similiter non est reconsecranda Ecclesia: quia consecratio non in tecto, sed in parietibus

eorumque parte exteriori consistit, vbi vntio & Cruces sunt. Quando Ecclesia solū est benedicta, etiam si parietes ruant, nō est iterū benedicenda: quia benedictio perseuerat durante solo, quod tantum benedicatur, & non parietes.

Tria tamen sunt hic aduertenda. Primum quod docet Mag. Soto vbi supra, propter celebrationem in Ecclesia violata non incurri irregularitatem, etiam si quis scienter in ea celebret: quia talis irregularitas non est in iure expressa. Secundum, si dum Sacerdos celebrat, Ecclesia violatur, debere desistere, nisi forte iam canonem inchoauerit, tunc enim sacrificium debet perficere, vt communiter dicunt Doctores. Tertium, nonnullos cum Castro libro secundo de lege pœnali, cap. vltimo asserere, Ecclesiam pollutam nō egere noua re-

reconciliatione, si in ea bona fide ab aliquo Sacerdote celebratum sit. Et idem dicunt, si Sacerdos bona fide celebrasset in patena & calice non consecratis, & cum vestimentis non benedictis; nam per talem celebrationem manent consecrata vel benedicta, & non indigent noua consecratione, vel benedictione. Hoc tamen alijs omnino displicet.

Dubium. An Sacerdos teneatur celebrare in altari & vasis consecratis, & cum vestibus sacris.

Dicendum est primo. Teneri Sacerdotem in altari consecrato fixo aut portatili celebrare. Docet hoc D. Thom. hic ad 2. & colligit ex Can. *Concedimus*, De consecrat. dist. 1. ubi licet concedatur Missam celebrari in Capellis, non tamen sine altari, sed

cum tabula consecrata. Ex quo infert M. Soto in 4. dist. 13. quaest. 2. art. 3. *Ob nullam necessitatem fas esse citra reatum peccati mortalis celebrare, nisi super ara consecrata.* Quod vero ibidem subdit D. Tho. & colligit ex Can. *Placuit*, eadem dist. altare consecratum debere continere reliquias sanctorum, inquit M. Soto, iam non esse obseruatum necessarium; consuetudo enim contrarium obtinuit.

Addit praeterea D. Tho. ad 5. altare debere esse lapideum, & colligit ex Can. *Altaria*, De consecrat. dist. 1. Cum autem altare est fixum, sufficit tabulam seu partem superiorem esse lapideam; cum vero altare est portatile ex lapide debet esse ea magnitudine, ut possit calicem cum patena, cui hostia super ponitur, capere. Ex duobus lapidibus, in quorum uno calix, in alio hostia collocatur, non posse inf-

infirmi, ostendit Syluester verbo *Altare*, quæst. 3. vbi & q. 2. ex Can. *Nullus*, & Can. *Concedimus*, De consecrat. dist. 1. probat altare tam fixum, quam portatile debere ab Episcopo consecrari. Et quæst. 8. & 9. & 10. quærit, quot modis execretur seu consecrationem amittat altare tam fixum, quàm portatile. Præcipu⁹ est, per enormem fractionem vtrumque execrari: non tamen portatile per a^ltionem lapidis à ligno, in quo solet includi: quia consecratio est in lapide ipso, & lignu^m solum adhibetur ad ornatum & faciliorem cōseruationem lapidis.

Nonnulli putant Sacerdotem celebrantem in altari non consecrato fieri irregularē: quia in Can. *Nullus Presbyter*, De consecrat. dist. 1. talis Sacerdos degradari præcipitur, degradatiōnem autem sequitur depositio, & irregulari-

tas. Alij tamen oppositum docent quia pœna degradationis, quæ in tali Canone imponitur non est lata, sed ferenda, irregularitas autem non incurritur propter pœnam ferendam, & expressa in iure debet esse.

Dicendum est 2. Etiã teneri Sacerdotem sub mortali celebrare in calice & patena consecratis, & in corporali benedicto. Docet hoc D. Thom. hic ad 8. licet enim Sacerdos sine his vere consecret. *Peccat tamen graviter ritum Ecclesia non seruans.*

Materiam ex qua debet esse calix & patena, explicat S. Doct. in solutione sexti, & ait ex Can. *Vasa*, dist. 1. *Quorundam Sacerdotes non aureis sed ligneis calicibus utebatur. Zepherinus autem Papa patenis vitreis Missam celebrari constituit: deinde Urbanus omnia fecit argentea. Postmodum autem statutum est ut calix Dementis*

eum patena siue ex auro omnino, siue ex argenteo fiat, vel saltem stanneus calix habeatur. De aere autem aut ex auricalco non fiat, quia hoc vini virtute aruginem parit, pariterque vomitum prouocat. Nullus autem in ligneo seu vitreo calice presumat Missam canere: quia scilicet lignum porosum est, & sanguis consecratus in eo remaneret: vitrum autem fragile est, & posset fractionis periculum imminere, & eadem est ratio de lapido. Et ideo propter reuerentiam Sacramenti statutum est, ut ex praedictis materijs calix fiat.

Aduertendum tamen est, non esse necessarium totum calicem fieri ex praedictis materijs: quāuis enim pes fiat ex aere vel auricalco, tamen si cupa quae continet sanguinem est aurea vel argentea, hoc sufficit, ut patet ex praxi.

Afferit vero Syluester verbo *Calix*, quaest. 2. Si calix argenteus deauratus

indiget re consecratione, seu eius tamen videtur, si deauratio cadat propter usum. Hoc secundum ab omnibus admittitur; primum vero à nonnullis recentioribus negatur: quia cum calix per deaurationem non frangatur, nec ita mutetur quin maneat idem, non est cur perdat consecrationem; hanc enim, ut hic ad 3. docet D. Thom. nunquam amittit res consecrata, quamdiu manet eadem & integra. Illud tamen communior asserit opinio, & patet: nā si calix argenteus eo modo quo deauratur, operiretur plūbo, amitteret consecrationem, quia id quod immediate contineret sanguinem non esset consecratum: sed idem est cum deauratur; ergo &c. Ex quo patet differentia inter primū & secundū dictū Syluestri: nā quādo deauratio cadit propter usū, quod remanet immediate continens sanguinem, est

consecratum, cum non sola deauratio consecratur, sed totus calix; quando vero calix argenteus deauratur, quod immediatè continet sanguinem, non est consecratum, sicque noua indiget consecratione: unde licet calix aliquo modo possit dici idem; nõ tamen quo ad vsum sacrificij.

Addit Syluester ibidem: *Similiter execratur calix, si ciphus à pede ex toto separaretur, licet non sit fractus, puta quia iunctura est tornatilis.* Hoc ferè ab omnibus rejicitur. Sed existimo verum posse habere sensum, quem indicat illud *Ex toto*, nõ pe execrari calicem dũ ciphus manet à pede separatus. Nam quamuis quando iunctura est tornatilis, si post separationem pedis à ciphò iterum reponatur vt prius, in calice absque noua consecratione posset fieri sacrificium; non tamè vt est separatus, nisi for-

te, vt subiungit Syluester, *Ciphus esset caliter fabricatus, quod eo solo posse qui vti in celebrando; hoc cum hoc esset separatim à pede in calicem consecratus: quia per se est calix; hoc pes est ad bene esse.*

Materiam ex qua debeat fieri corporale explicat D. Th. hic ad 7. dicens: *Corporale fit de panno lineo, quò corpus Christi fuit inuolutum. Vnde in Epistola Syluestri Pape eadem dist. legitur: Consulio omnium statutus, vt sacrificium altaris non in serico panno aut intincto quisquam celebrare Missam presumat: sed in panno lineo ab Episcopo consecrato, sicut corpus Christi in sudario lineo et munda sepultum fuit.* Olim corporale vnum tantum continebat pannum oblongum & duplicatum, idèque ad collocandum in eo hostiam & calicem; & ad cooperiendum calicem inseruiebat, quali etiam nunc nonnullæ Religiones vtuntur. Se-

cundum ritum vero Romanum iam in duas partes diuisum est, & de ea parte qua Calix cooperitur, nonnulli dubitant an possit fieri ex panno serico vel aureo. Sed cū illa successerit loco eius qua olim calix cooperiebatur, omnino afferendum est, non posse nisi ex panno lineo fieri quamuis ornati possit sicut & reliquum corporale reticulis aureis vel sericis.

De benedictione corporalis, quæ hinc consecratio dicitur, certum est pertinere ad Episcopum: ex priuilegio tamen Sum. Pontificis alij præsertim Prælati regularium possunt non solum vestes sacerdotales, sed etiam corporalia benedicere, imo & calices consecrare.

Si corporalia & calices, quia species corporis & sanguinis, debent immediate continere, consecrari aut benedici debent, conueniens etiã

videtur, vt benedicatur arcula seu vasculum vbi hostiæ consecratæ populo distribuendæ consecrantur. Sed quia nullo iure id præcipitur, non esse necessarium cõmuniter dicitur.

Quærit Mag. Soto in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 3. an laici & præsertim fœminæ peccent vasa sacra & corporalia tangendo? Respondetque: *Quod simpliciter tangere nullatenus est peccatũ mortale, imo si absit contemp-tus, aut non est veniale, aut leuissimum.* Alij peccatũ veniale esse dicunt hæc tangere sine rationabili causa; nullum vero si rationabilis causa subsit: Vnde corporalia & purificatoria postquam semel lota sunt à Subdiaconis, dantur mulieribus præsertim religiosis perfectius lauanda & reficienda. De quo vide Caietan. in Summ. verbo *Mulierum peccata*, in fine.

Dicendum est 3. Peccatum

catum mortale esse Sacerdotem celebrare sine vestibus sacris, & alijs quæ iuxta vsum & consuetudinem Ecclesiæ ad sacrificium requiruntur. Pater hoc, quia contra talem vsum & consuetudinem agere, mortale peccatum est, nisi ignorantia aut inadvertentia excuset. In casu necessitatis dicunt quidam posse Sacerdotem celebrare sine aliqua ex vestibus sacris præsertim minoribus, ut sine stola aut manipulo. Ego tamen id nulli consulerem: minus enim in conueniens est, totum populum carere sacro in die festo quantumvis solemniori, quam contra consuetudinem Ecclesiæ Sacerdotem celebrare sine his, sicut & non ieiunium. Vnde S. Anton. 3. part. tit. 13. cap. 6. §. 6. ait: *Si aliquid eorum defuerit, quæ requiruntur ad ritum celebrationis, ut manipulus, stola & huiusmodi, potius debet dimittere Mis-*

sam etiam die festo, quam sic celebrare: quia sic celebrando peccares mortaliter.

Si desit cingulum inquit Nauarrus cap. 25. num. 84. *Potest loco cinguli stolam longam adhibere, & loco stola manipulum longum iuxta Paludanum.* Cingulum benedictum esse debet: asserunt tamen nonnulli, solum esse peccatum veniale celebrare sine cingulo benedicto ob leuitatem materiæ, & quia non tam est indumentum quam ligatura indumentorum. Subdunt etiam, si iusta adsit causa, nempe necessitas audiendi sacrum, aut ve pauper Sacerdos habeat Missæ elemosynam, nullum esse peccatum celebrare sine cingulo benedicto. Dicunt quoque, si cingulum frangatur, & utraque pars sufficiat ad cingendum, utramque partem manere benedictam, & posse deservire celebrationi Missæ. Si vero ita frangatur ut

neutra pars per se sufficiat ad cingendum, legitum esse partibus simul nexis uti.

Sine lumine celebrare, certum est peccatum esse mortale: nam in *Cap. Literat. De celeb. Miss.* peccasse & officio & beneficio perpetuo priuandum esse Presbyterum quendam qui sine

igne sacrificabat. Nonnulli tamen existimant solum esse peccatum veniale celebrare cum vnius solum candelæ lumine, & si sit aliqua necessitas nullum esse peccatum. Licet enim etiam esse, si adsit necessitas celebrare cum lumine candelæ confectæ ex adipe, aut lampadis ex oleo.

ARTICVLVS III.

Vtrum conuenienter ordinentur, quæ circa hoc Sacramentum dicuntur.

Conclusio est affirmans.

Dubium. An sit peccatum mortale omittere aliquid eorum quæ in Missa dicuntur.

Quidam mortaliter peccare Sacerdotem putant, si aduertenter omittat orationes, quæ in Missali positæ sunt, ut eas dica: dñ se induit. Sed hoc nimis riguro-

sum & falsum merito alijs videtur, si talis omisio absque contemptu fiat; nam nulla est lex præcipiens tales orationes dici, & non ponuntur in Missali, ut necessario

fatio etiam sub reatu peccati venialis dicenda, sed quia decet & optimum consilium est eas dicere.

Alij multo magis peccare mortaliter sacerdotem existimant, qui non seruat rubricas Missalis. Sed non desunt qui dicant, tales regulas non obligare ad mortale, nisi contineant substantia- lia sacrificij, & non esse præcepta, sed consilia & instructiones, sicque vnâ aut alteram non seruare non esse peccatum mortale. Secus esset, si nulla obseruaretur.

Alij cum Angelo verbo *Missæ*, num. 33. peccatum mortale esse dicunt omittere Missam diei, maxime si Dominica sit aut festum duplex, & aliam votiuam vel de Requiem dicere. Quibus fauere videtur *Cap. Quidam*, De celeb. Miss. vbi dicitur: *Quidam laicorum habent in consuetudine, ut per singulos dies audiant Missas peculiare, hoc est,*

de Sancta Trinitate. & de sancto Michaële. Ideo sanc- tum est, ut ulterius hoc non fiat. Sed si voluerint ut sibi Missa caneretur, de eadem die Missas audiant pro salute viuorum, & etiã defunctorum. Sed multo plures oppositum docent: quia sicut Sacerdos potest liberè dicere, vel non celebrare Missam: ita potest aliam celebrare absque reatu peccati mortalis, non solum quando fit de feria, sed etiam in festis duplicibus, imo & in diebus festiuis. Et si sit legitima causa & necessitas nullum esse peccatum id facere etiam cõ- munitates Ecclesiarum Conuentualium & Collegiatarum, dummodo ab eis non omitteretur Missa de die seu Conuentualis. Vnde sæpe videmus in Sabbatis, etiam si festum duplex occurrat, cantari Missam de B. Virgine ob eius deuotionem, & in diebus festis cantari Missas de

defunctis ad sepelien-
dos mortuos. Nec fauet
oppositæ sententiæ cap.
citat; nam vt ibi ait
Glossa: *Loquitur in casu,*
in quo non est nisi vnus
Presbyter in Ecclesia, qui
debet celebrare de die. Ex
eo tamen colligunt mul-
ti, Sacerdotem qui elee-
mosynam accepit pro
celebratione Missarum
sancti Gregor. aut alia-
rum, suæ obligationi
satisfacere dicendo Mis-
sam de die eam offeren-
do pro defuncto, qui
elemosynam reliquit.
Etdem est de eo, qui
ex fundatione Capella-
niæ debet dicere Missam
de Requiem, vel de B.
Virgine, aut alio San-
cto; nam vt ait D. Tho.
in 4. distinct. 45. quæst.
2. artic. 3. quæstiuncula
2. ad 5. *Ex parte sacri-*
ficii oblati Missa æqualiter
prodest defuncto, de quo-
cunque dicatur. Et quam-
uis ex parte orationum
magis profit illa, in qua
sunt orationes ad hoc
destinatæ. Sed tamen ista

defectus recompensari po-
test per maiorem deuotionē
eius qui dicit Missam, vel
per intercessionem sancti,
cuius suffragium in Missa
implicatur. Ad maiorem
autem deuotionem eius
qui dicit Missam perti-
net, velle ordinem & ri-
tum Ecclesiæ seruare di-
cendo Missam de die
præscriptam in Missali;
neq; hoc opponitur vo-
luntati rationabili tes-
tatoris aut eius qui cō-
tulit elemosynam.

Alij peccare asserunt
Sacerdotem, qui sub-
missa voce non legit E-
pistolam aut Euangeliū,
quæ in Missa solemnī
cantantur à Subdiacono
& Diacono. Sed oppo-
situm communis docet
sententia: nam nullo iu-
re id præcipitur, &
quamuis nonnulli id fa-
ciant, multa sunt con-
suetæ, quæ non sunt præ-
cepta. Vnde satis est Sa-
cerdoti hæc audire. Si
nec audiret, nec lege-
ret, absque dubio pecca-
ret mortaliter, cum sint

partes notabiles Missæ, quas non licet aduertenter omittere.

Alij denique peccatum mortale esse affirmant, ex intentione nolle nominare aliquem Sanctum ex illis qui in Canone Missæ ponuntur. Sed hoc nimis rigidum & scrupulosum est; nam quamuis de nominando quolibet Sancto ex illis in particulari esset speciale præceptum (quod tamen nõ constat) tamen iuxta ea quæ diximus 1. 2. quæst. 69. art. 4. dub. 2. con. 1. nõ obligaret ad mortale ob paruitatem materiæ. Et ita asserunt multi, qui & dicunt, omittere Gloria, vel Credo, aut ea quæ interponuntur in *Communicantes*, aut in actione *Hanc igitur*, in quibusdam solemnitatibus, solum esse peccatum veniale.

Dicendum est ergo: Ex suo genere peccatũ mortale esse, omittere aliquid eorum, quæ in

Missæ dicuntur: ex paruitate tamen materiæ posse esse veniale. Hoc secundum patet ex dictis, & præterea: nam licet hæc omittere sic contra virtutem Religionis: contra hanc tamen potest aliquid esse solũ veniale ex paruitate materiæ, vt patet in eo qui ex voto tenetur recitare integrum rosarium, & omittit recitare vnã salutationis Angelicæ orationem. Imo nec hanc omittere esse peccatum mortale, etiã si esset tota & adequata materia voti, vt docet Mag. Soto lib. 8. de iustitia, quæst. 2. artic. 1. & nos diximus 2. 2. q. 88. art. 3. dub. 1. con. 1.

Primum vero probatur: nam aliquid eorum omittere est contra diuinum cultum & virtutem religionis; ergo cum peccatum irreligionis sit ex suo genere mortale, tale erit, aliquid eorum omittere. Quod confirmat, quod

in Missali Romano Pius Quintus præcipit omnibus in virtute sanctæ obedientiæ, *Ut Missam suæ rationem, modum, & normam, quæ per Missale traditur, decantent ac legant.*

Obijciunt tamen hæretici, multa falsa contineri aut supponi in Canone Missæ, & extra illum, præsertim in Missa defunctorum, cum pro animabus existentibus in Purgatorio oratur ut liberentur de pœnis inferni, & de ore Leonis ne absorbeat eas tartarus, sed mereantur evadere iudicium ultionis, & ne cadant in obsecrum, nec pœnas æternas sustineant; quæ supponere videntur, tales animas damnari posse, & non esse in statu saluationis; ergo hæc omittenda sunt. Sed respondetur negando antecedens, diffinitur enim in Concil. Trident. sess. 22. can. 6. *Si quis dixerit Canonem Missæ errores cõ-*

tinere, ideoque abrogandum; anathema sit.

Ea vero quæ adducuntur ex Missa defunctorum communiter explicari solent, referenda esse ad tempus proximum morti, in quo in periculo condemnationis erant animæ prædictæ: consuetum est enim res considerari in statu quem habuerunt, huncque prosopopeia quadam representari quasi præsentem. Dici etiam potest, nihil esse in prædictis verbis quod supponat animas in Purgatorio existentes posse condemnari; nam Purgatorium nomine inferni & tartari potest intelligi, in quo animæ pœnas & iudicium ultionis patiuntur, & quodammodo sunt in ore Leonis infernalis, petiturque ne cadant, hoc est, diu permaneant in tali loco & non sustineant pœnas æternas, hoc est, per longum tempus duraturas.

ARTICVLVS V.

*Vtrum ea quæ in celebratione huius Sa-
cramenti aguntur, sint conue-
nientia.*

Conclusio est affirmans.

HÆretici nostri tem-
poris ritus, cære-
monias, & quæ aguntur
in celebratione huius
sacrificij Missæ, irri-
dent, & damnant. Con-
tra quos diffinitur in
Concil. Trident. sess.
22. canon. 7. *Si quis de-
xerit, caremonias, vestes,
& externa signa, quibus in
Missarum celebratione Ec-
clesia Catholica utitur, ir-
ritabilia impetratis esse, ma-
gis, quam officia pietatis;
anathema sit.* Et can. 9.
*Si quis dixerit, Ecclesia Ro-
mana ritum, quo submissa
voce pars canonis, & ver-
ba consecrationis proferun-
tur, damnandum esse, aut
lingua tantum vulgari Mis-
sam celebrari debere &c.*

anathema sit. Præcipuas
cæremonias explicat op-
time D. Thom. hic, quem
vide.

Est tamen inter Do-
ctores Catholicos diffi-
cultas an possit Sacer-
dos sine ministro cele-
brare? D. Thom. hic ad
12. ait: *In solempni cele-
bratione Missæ plures de-
bent adesse. In Missis ta-
men privatis sufficit unum
habere ministrum, qui ge-
rit personam totius populi
catholici.* Primum probat
ex Can. Hoc quoque, De
consecrat. distinct. 1.
vbi dicitur: *Hoc quoque
statutum est, ut nullus Pres-
byterum Missarum solem-
nia celebrare præsumat sine
duobus præsentibus, sibi que*
respon-

Respondentibus. Quidam dicunt hunc Canonem loqui de quavis Missa; iam tamen consuetudinem obtinuisse, ut sufficiat vobis minister. Sed intelligentia D. Thom., omnino amplectenda est, quam insinuât verba illa, *Missarum solemnium*, Glossa etiam, quæ proponens calum inquit: *Presbyter nõ debet cantare Missam Epoc.* Et quidem si D. Th. (ut nonnulli volunt) loquatur de Missa solemnium, quæ solet cum Diacono, Subdiacono, & Acolytis dici, per se notum est plures debere adesse. Si vero tam ipse quàm Can. citatus loquantur de Missa quæ cantatur, non videtur improbable, consuetudine illud fuisse abrogatum, cum videamus in Ecclesijs locorum exigentium, vnum solum Sacerdotem sæpe cantare Missam, & vnum adesse qui ei respondeat. In Missis vero priuatis omnino certum est; suf-

ficere vnum habere ministrum.

An vero solus Sacerdos sine ministro possit celebrare, non est concors omnium sententia. Quidam id non esse licitum affirmant, sed mortaliter peccare Sacerdotem solum celebrantem. Mag. Soto in 4. distinct. 13. quest. 2. ar. 5. inquit: *Nisi vrgens esset, ut in festo quando Sacerdos Missam audire nequit, nisi solus ipse celebraret, nullatenus liceat, imo forsitan, nisi magnum esset festum, consultius esset non celebrare.* Alij absolutè dicunt, in necessitate, qualis est diei festi, aut dandi moribundo viaticum licitam esse celebrationem Missæ sine ministro.

Si deus vir, & adfœmina, communis sententia docet, non esse licitum hanc ministrare; nam in Cap. *Inhibendum*, De cohabitac. Cleric. & mulie. dicitur: *Prohibendum est, ut nulla*

fœmina ad altare presu-
mat accedere, aut Pres-
bytero ministrare. Quidam
tamen id licitum esse di-
cunt, & cap. citatum
intelligendum esse ex-
tra casum gravis neces-
sitatis. Sed Mag. Soto
vbi supra ait: Ob nullam
necessitatem illud aude-
rem citra dispensationem per-
mittere propter indecen-
tiam. Et citius aude-
rem egomet mihi respondere, &
ministrare, quam fœmi-
nam ad id munus admitt-
ere.

Si quæras, an Sacer-
dos possit cooperto ca-
pite celebrare? Respon-
detur id non esse lici-
tum, cum in Can. Nul-
lus, De consecrat. dif-

tinct. 1. dicatur: Nul-
lus Presbyter ad Missarum
solemnia celebranda pra-
sumat volato capite alio-
vio Dei assistere. Si tamen
adsit necessitas & dif-
pensatio (quam conce-
dere ad solum Summ.
Pontificem spectare nõ-
nulli referunt declara-
tum fuisse à Sacra Car-
dinalium & rituum Con-
gregatione) affirmant
multi nullum esse pec-
catum; & idem esse si
gravis necessitas id exi-
geret, & non posset fa-
cile dispensatio postu-
lari, dummodo desit
scandalum & contemp-
tus, & tempore Cano-
nis caput discooperia-
tur.

ARTICVLVS VI.

*Vtrum possit sufficienter occurrere defectibus
circa celebrationem huius Sacramen-
ti occurrentibus statuta
Ecclesiæ obser-
uando.*

Conclusio est affirmans.

SEPTEM defectuum mentionem hâc facit D. Thom. & quomodo eis occurrendum sit docet in solutionibus septem argumentorum, quæ proponit.

Circa primum, qui debet suppleri per alium, quando Sacerdos celebrans moritur, aut graui infirmitate occupatur incepta consecratione, notat Mag. Soto in 4. distinct. 13. quæst. 2. artic. 6. *In tali casu inde procedendum est, vnde cessatum est. Quæ est do-*

ctrina D. Thom. in 4. distinct. 8. quæst. 2. art. 4. quæstiuncula 2. dicens: *Alius Sacerdos debet explere quod ille inchoauit, ita quod incipiat sequens Sacerdos, ubi primum dimisit, si sciatur.* Subdit autem S. Doct. *Si autem nesciatur debet à capite incipere, non enim dicitur iteratum, quod nesciatur esse factum.* Ex quo colligunt quidam debere ponere aliam hostiam, & aliud vinum in alio calice, & utramque hostiam ac utrumque calicem conse-

erare, alterum simpliciter, alterum sub conditione. Mihi probabilius videtur, satis esse hostiam & calicem quæ invenit in altari sub conditione consecrare & non debere aliam hostiam & vinum apponere: sicut & si certum esset primum Sacerdotem consecrasse hostiam & nesciretur consecrasse vinum, sufficeret hoc, quod in altari invenit, consecrare secundum Sacerdotem.

Quærit etiam Mag. Soto, an in tali casu si nullus posset haberi Sacerdos ieiunus, posset ille qui non est ieiunus, Sacramentum perficere & sumere. Respondetque: *Absque dubio posse.* Quod & omnes asserunt: nam minus incôveniens est Sacerdotem non ieiunum communicare, quàm sacrificium relinqui imperfectum. Si nullus inveniri posset Sacerdos, inquit Mag. Soto, non

esse licitum laico sanguinem aut hostiam sumere: quia laico non licet sacrificium perficere. Unde hostia reservanda esset in pixide, & calix, in sacratio. Et si species vini corrumperentur antequam inveniretur qui eas sumeret Sacerdos, in piscinam projiciendæ essent. Alij dicunt licere laico species consecratas etiam vini sumere, non ad perficiendum sacrificium, sed ob reverentiam Sacramenti.

Quærit denique idem Mag. Soto, an si quando moritur celebrans adhuc Sacerdos, concubinariarius tamen & in peccato mortali existens, teneatur sacrificium perficere, ac per consequens vere conteri & occasiones peccati abscindere. Respondetque, non teneri: quia Concil. Toletan. relatum à D. Tho. solum ait: *Sic liberum Presbytero aliis consecra-*
tionem

tionem exequi incepti sacrificij. Ergo simpliciter concubinarius ille non obligatur ad rem sibi difficilem, nisi forte ex hoc quod non perficeret, magnum scandalum sequeretur. Alij teneri affirmant: quia talis peccator nullum incommodum accipit, sed potius commodum maximum, dum compellitur conteri.

Circa secundum, quando scilicet celebrans recollecte aliquid comedisse vel bibisse, vel etiam alicui peccato mortali subiacere, vel etiam excommunicationi, notanda sunt verba D. Thom. ad 2. *Si ante consecrationem alicuius praedictorum sit memor, tutius reputarem, maxime in casu manducationis & excommunicationis, quod Missam inceptam desereret, nisi graue scandalum timeretur.* Aduerbio enim illo maxime inuere videtur in altero casu, peccati sci-

licet mortalis, admitti posse, non teneri Missam inceptam deserere. Quod sentit Mag. Soto vbi supra dicens: *Si autem est in culpa mortali, etiã si in introitu Missa quãdo est in altari sit memor, satis est contritione & proposito confitendi, ut possit inceptum perficere.* Idem sentiunt Mag. Victoria in summ. numer. 78. & alij recentiores. Ex quo nonnulli colligunt idem esse dicendum de seculari, qui existens in mensa communionis recordatur alicuius peccati mortalis. Quando Sacerdos, qui ante Missam rite confessus fuerat, recordatur eam celebrando alicuius peccati mortalis in confessione inuincibiliter obliti, tunc quidam affirmant teneri de illo actum contritionis habere. Alij oppositum dicunt: quia tale peccatum iam vere est remissum; sicque posse Sacerdotem

tunc prosequi Missam inceptam, quin eliciat actum contritionis, & postea suo tempore confiteatur peccatum illud oblitum, & tunc de illo contemni vel atteri. Idem est de seculari praedicto dicendum.

Circa tertium notandum est, quando post consecrationem deprehenditur venenum esse in calice, non esse sumendum sanguinem, sed ut ait D. Thom. *Ne Sacramentum remaneat imperfectum, debet aliud vinum apponere in calicem, & denuo resumere a consecratione sanguinis, & sacrificium perficere.* Unde non debet aliam apponere Hostiam sicut in casu sequenti, nisi forte venenum esse in calice deprehendatur post sump-

tionem Hostiae consecratae.

Circa quartum advertendum est, sententiam Div. Thom. asserentis, si Sacerdos post sumptionem corporis perceperit vinum non fuisse positum in calice, *Aliam Hostiam apponere debet iterum consecrandam simul cum sanguine, maxime probatam fuisse ab Ecclesia, cum in Missali Romano hoc modo supplendum esse hunc defectum dicatur.* Contrariam sententiam asserentem satis esse tunc vinum tantum consecrare & sumere, tenent multi cum Scotto, illaque, dum in publico celebratur, sequi ad evitandam scandalum &urbationem populi, nullum esse absurdum docet Mag. Soto ubi supra.

Na Cir-

Circa quintum obser-
ua, doctrinam D. Tho.
salutarem esse scrupu-
losis, ne quotiescumque
sibi videantur obliti a-
licuius, id repetant. Et
quamuis probabiliter
eis constet aliqua omi-
sisse; si tamen non sunt
de necessitate Sacra-

menti, non resumant;
sed ulterius procedant.
Cui conforme est quod
dicitur in solutione sex-
ti, quam & solutionem
septimi vide apud Div.

Thom. & M. Socio
vbi supra.

(S)

F I N I S.

IN

INDEX

RERVM NOTABILIVM.

A

BLVTIO in diffinitione Sacramenti Baptismi an sit genus, 42. Considerat ne in actione, vel in passione, 149.

Abominatio desolationis Antichristum significat, 497.

Accidentia in Eucharistia an existant eadem existentia, qua antea, 246. In ea sine subiecto substantiali existunt, 403. Conservantur sic à Deo diverso cōcursu ac antea, 404. Tribuat ne illis aliquid reale succedens sustentationi subiecti, 404.

Accidentia intrinseca corporis Christi sunt in Eucharistia

I N D E X

- charistia per concomitantiam, 388. An sine illis
 existere possit corpus Christi in Sacramento, 388*
*Actio spiritualis quomodo à rebus corporeis pro-
 ueniat, 75. Non omnis actio est productiua, 366.*
*Actus iurisdictionis spiritualis exercens in morta-
 li an peccet mortaliter, 123.*
*Adamo non peccante an Sacramenta instituerentur
 à Deo, 48.*
*Adoratione latriæ adorari possunt species consecra-
 te, 276.*
*Adulti tenentur sub mortali non differre Baptis-
 mi usque ad mortem, & ante illam non differ-
 re per multum tempus sine sufficienti ratione,
 214.*
*Agni Paschalis immolatio erat Sacramentum ve-
 teris legis, 499.*
*Agresta seu omphatium non est materia Eucharis-
 tiæ, 221.*
*Altare ad sacrificium Missæ debet esse lapideum
 ea magnitudine vt possit calicem cum patena ca-
 pere, 544. Non potest instrui ex duobus lapidi-
 bus in quorum vno calix, & in alio hostia col-
 locetur, 544. Quando consecrationem amittat,
 545. Celebrans in altari non consecrato an fiat
 irregularis, 545. In altari portatili extra loca
 diuino cultui deputata an possint ex privilegio
 celebrare Mendicantes, 539.*
Amentes an confirmandi, 262.

R E R V M.

Amydum & panis ex eo confectus non sunt materia Eucharistia, 311.

Angeli intrinsecè, & propriè non habent propinquitatem vel distantiam, 397.

Anima rationalis eodem concursu quo vnita, conseruatur separata, 404.

Anima rationalis Christi Domini est in Eucharistia per concomitantiam, 377. In triduo mortis neque per concomittantiam esset, 378.

Animabus purgatorij quando remittitur peccatum veniale, 515.

Anuntiationis festo occurrente in die Parasceue nõ tenentur fideles Missam audire, 508.

Anihilatio quid requirat, 352.

Antichristi persecutione instante cessabit sollemnis celebratio Missæ, 497.

Apostoli ante cœnam Dñi baptizati erāt, 145. An ipsi baptizauerint solum in nomine Iesu, 165.

Aqua fluens de latere Christi fuit vera aqua, 152.

Aqua vera & naturalis requiritur ad Baptismum 151. Sufficiēs & si turbida vel chrismate admixta, 152. Rosacea aut alchimica inutilis 153. Quid de resoluta ex sale, vel qua fit ex hordeo, 153.

Aquam vino consecrando nõ apponere mortale est, 322. Vere conuerti in vinum D. Thom. & Philosophus manifeste docent, 335. Vt conuertatur in sanguinem Xpi prius in vinum conuerci debere late ostenditur, 337. & seq.

INDEX

- Aqua in vinum non conuersa an forma sacramenti
esset falsa, 338. Breue tempus tali conuersioni
sufficiens, 338. Aqua permixta vino, vt extrahi
posse dicatur, 335.*
- Audiens Missam ex deuotione ignorans esse diem
festum, si postea aduertat non tenetur iterum
audire, 472.*
- Attritio solum existimata contritio non sufficit, vt
sacramenta fide suscepta reuiuiscant, 90. Suffi-
ciat ne si fictio positua non sit, 91.*
- Attritio non sufficit ad ministrandum sacramenti
Pœnitentiæ, si minister est in peccato mortali,
124.*
- Attritio naturalis non sufficit ad recipiendam gra-
tiam in sacramento Baptismi, 233. Bene verò
supernaturalis etiam cognita, 234.*

B

- B**aptismi sacramenti definitio, 141. Quid in ea
habeat rationem generis, 142. Quare vocetur,
aqua, 143. Institutum à Christo hoc sacramen-
tum quando in Iordane baptizatus est, 146. Ali-
quibus ab eo immediate fuit collatum, 145.
- Baptismi materia, 150. Nequit confici in luto, vel
in vino lymphato, 151. Possit ne in aqua deco-
ctionis carniũ, in lixurio, vel in liquore alicu-
ius*

R E R V M.

- ius planta, 152. Gelu grandine aut niue inua-
 lide confertur, 153. Quid de aqua ex sale reso-
 luta, 153.
- Baptismi forma exponitur, 154. Illicitum est assu-
 mere vocem Abluo, relicta voce Baptizo, 38.
- Cessante scandalo solum esset veniale, 39. Pro-
 nomen Ego non est de essentia forma, 154. Pec-
 cat Latinus vtens forma Græcorum, sed secluso
 scandalo in secreto non esset mortale, 155. Græ-
 ci an peccent vtendo nostra forma, 156. Quomo-
 do exprimat in eorum forma actus exercitus
 per ministrum, 156.
- Baptismi forma an valida si diceretur, Baptizat
 te Christus, vel, Nos baptizamus vos, 157.
- In forma debet exprimi persona baptizanda, &
 quomodo, 158.
- Baptismi forma nulla esset, si diceretur, In nomi-
 nibus, 158. Sed propositionem In, & coniu-
 ctionem Et, non esse de essentia forma non est
 improbable, 158. Eas omittens venialiter pec-
 cat, 159. Si quis diceret, In virtute an bap-
 tizaret, 159. Vel si ter diceret In nomine, 160.
- Baptismi forma Personas Trinitatis necessario de-
 bet exprimere, 160. Probabilius non sufficere
 nomina genitoris, geniti, & procedentis, 160.
- In nomine Trinitatis, vel Christi non confertur
 Baptismus, 163. Qua forma Apostoli baptiza-
 uerint, 165.

I N D E X

- Baptismum cōferre per immersionem tutius est absolute, seruandus tamen ritus cuiuslibet diœcesis sub veniali, altem, 172. Tangere debet aqua ipsum baptizatum, nec sufficit illud in quo inclusus continetur, 170. Baptismus an sit verus ommissa vna immersione ex tribus intentis, 72.*
- Baptismus sit ne validus si quis projiciat infantem in puteo animo baptizandi, & suffocandi simul 170. Ille an maneat irregularis, & qui per baptismum eius mortem accelerat, 170.*
- Baptismus quando iterandus, 174. Scienter rebaptizans & rebaptizatus manēt irregulares, 175. Quid de rebaptizante, & rebaptizato fidei vel sub conditione, 176.*
- Baptismus tantum aqua est propriè Sacramentum 178. & 185.*
- Baptisma sanguinis conferat ne gratiam & faciat ex atrivito contritum, 180. Quando conferantur effectus eius, 184. Occisus in vtero propter Christum an vere martyr sit, 183.*
- Baptismus vtrum à pluribus conferri possit, 195. Qui prius verba legitima profert verum sacramentū conficit, 196. Si omnino simul verba profert & abluunt vnum tantum sacramentum efficiunt, 197. Si vnus abluit, & alter profert nihil efficiunt, 198. Similiter si vterque intendet per se totaliter baptizare sub ac forma Nos te baptizamus, 200.*

R E R V M.

Baptismi praeceptum, & quando incepit eius obligatio, 205.

Baptismi votum, 208. Baptismus in voto parentum cum aliqua oblatione, & inuocatione Trinitatis ad salutem paruuli insufficiens, 208.

Baptismum puerorum differre vsque ad aetatem adultam non est peccatum mortale contra ius diuinum, 212. An iure diuino, vel Ecclesiae determinatum sit tempus ad Baptismum adulti, ita quod differens peccet mortaliter, 214. & seq.

Baptismus aequalem gratiam paruulis confert, 88. Character Baptismi est qualitas & potentia passiva physica, 106.

Baptizans in articulo necessitatis in mortali, an peccet, 124. Non baptizati non tenentur praecepto diuino ad communionem, 473.

Benedicere aquam in mortali, an sit veniale, 122.

Benedictiones quae signo crucis fiunt in Missa non sunt de essentia sacrificij, 502.

Benedictio Ecclesiae perseverat durante solo quod tantum benedicatur, 542.

Benedicere corporalia ad Episcopum spectat, 548. Ex privilegio Praelati regularium ea benedicere possunt, ibid.

INDEX

C

- C**alix ad sacrificium Missa ex qua materia confici possit, 546.
- Calix argenteus si deauratur indiget reconsecratione, 546. Secus tamen si deauratio usu perditur, 546.
- Calix an maneat ad sacrificium ineptus si scyphus à pede ex toto separetur, 547.
- Cadaueris forma à quo producat, 376. Introducta fuit in materia prima Christi mortui, 376. Ex assumpta à verbo, 377. An sit concedenda ista, cadauer est Deus, 377.
- Cathecumenus non potest esse susceptor in Baptismo, 202.
- Ceremonia an repeti debeant, si Baptismus collatus fuit solemniter, sed inualide, 177.
- Character non imprimitur per solum votum sacramenti, 82. Quenam sacramenta illum imprimant, 100.
- Character non est relatio, 103. Nec passibilis qualitas, passio, aut figura, 104. Sed vera potentia physica contenta sub secunda specie qualitatis, 102 & 104. Immediate subiectatur in intellectu, 111.
- Character baptismalis est potentia passiva, 106.

R E R V M.

Character confirmationis habet rationem potentie
actiue, & passiuæ, 108.

Character sacerdotalis est virtus instrumentalis ad
transubstantiationem & in ordine ad productio-
nem gratiæ, 107.

Celebrans si desit cingulum potest loco eius stolam
longam adhibere, & loco stola manipulum lon-
gum, 549.

Cingulum si frangatur, & qualibet pars sufficiat
ad cingendum an maneat vtraque benedicta,
549. Si neutra pars sufficit liceat ne partibus
simul nexis vti, 550.

Celebrare an liceat sine confessione ob carentiam
confessarij non habentis iurisdictionem, & in-
famiam quæ ex non celebratione imminet, 450.

Celebrare in Ecclesia violata licitum est si adsit ne-
cessitas & consensus Episcopi, 539.

Celebrare in tentorio, & in campo quando liceat,
548.

Celebrans in die Parasceue priuatim, peccat mor-
taliter, 531. In die Cænæ & Sabbato celebrare
potest priuatim ex facultate Prælati, 531.

Celebrare tenetur Sacerdos sub mortali in calice &
patena consecratis, & in corporali benedicto,
545. celebrare sine vestibus sacris præsertim mi-
noribus aliquando an liceat, 549.

Celebrare sine lumine peccatum mortale est, 550.
sed cum vnus solum candelæ lumine videtur ve-
niale,

I N D E X

- niale, ibid. Celebrare cū lumine cādelæ ex adipe, aut lampadis ex oleo aliquando an liceat, 550.*
Celebrare sine ministro, aut fœmina ministrante, in casu necessitatis an sit licitum, 556.
Celebrare sine cingulo benedictio est tantum veniale, 549. Si iusta adsit causa nullū est peccatū, ibid.
Celebrare ante recitationem Officij nocturni non est peccatū mortale, 533.
Celebrans extra domum sacram absque necessitate vel licentia peccat mortaliter, 513.
Celebrans in ecclesia violata non incurrit irregularitatem, 543. Quid si in altari non consecrato celebret, 545.
Celebrare sine ara consecrata ob nullam necessitatē fas est citra reatum peccati mortalis, 544. V. Sacerdos, Missa
Clerici inferiores Diacono in nullo casu possunt solemniter baptizare, 189. Si baptizant irregulares manent, 189. Quid si pure laicus baptizet maneat ne irregularis, 198.
Cogitationem spiritualem contrahat ne Monachus, si leuet aliquem ē sacra fonte, 203.
Communicare vt licite quis possit nō præmissa confessione quid requiratur, 448.
Cōmunicare potest aliquis cū sola contritione quando adest Sacerdos qui confessionem illius sine interprete excipere non potest, 419.
Communicare sine dolore peccati venialis antea

R E R V M.

- commissi non est peccatum veniale, 446. Est ta-*
men veniale, accedere cum distractione, ibid.
Communio si daretur infantibus an conferret illis
augmentum gratia, 466.
Communiois præceptum quando obliget, 470.
Communio in Paschate si ultra octo, aut decem dies
præcedat non sufficit adimpletionem præcepti
sumendi viaticum, 473.
Communicare iterum non tenetur qui peccat mor-
taliter post communionem paulo ante mortem, ibid.
Communicans singulis annis in Paschate implet præ-
ceptum diuinum de sumenda Eucharistia, 473.
Secus ille qui ad tres vel quatuor annos commu-
nionem differt, ibid. Non baptizati diuino præ-
cepto ad communionem non tenentur, ibid.
communicare an possit qui noctis medium come-
dendo excessit, si postea aliud horologium horam
duodecimam pulsauit, 465.
Communicans in aliquo die Quadragesimæ in mul-
tis locis præcepto Ecclesie satisfacit, 476. si com-
municat in mortali an impleat præceptum, 480.
Communiois tempus præuenire tenetur qui præ-
uidet in Paschate non posse communicare, 478.
Communicare non tenetur ante pascha sequens qui
in paschate non communicauit, 479.
Communicanti sub utraque specie cæteris paribus nõ
conferitur maior gratia, quam sub vna tantum
communicanti, 483. si quando recipit species vni
melius

I N D E X

- melius esset dispositus maiorem gratiam recipere, 485.
- Communionem impedit quidquid sumitur per modum cibi aut potus, 464. Post eam cibum statim sumere an sit licitum, 466. Quantum temporis spatium intercedere debeat inter communionem & alterius cibi sumptionem, 466.
- Confessarius quantum distare debeat ut Parochus possit contritus tantum celebrare quando tenetur, 448.
- Confirmationis sacramentum quid sit, 245. Quando institutum à Christo, 246. Eius materia, 248. Effectus eius aliquando collatus sine sacramento, 250.
- Confirmationis sacramentum quando Apostoli ut ministri conferebant, semper Chrismate usi sunt, 250. De necessitate huius sacramenti est ut Chrisma sit consecratum ab episcopo, 254. An possit simplex sacerdos ex commissione Papa illud consecrare, 255. Esse benedictum eodem anno est tantum de necessitate precepti, 254.
- Confirmationis effectum nullus consequitur sine voto implicito ipsius, 259.
- Confirmans bis eundem, & confirmatus non manent irregulares, 258.
- Confirmationis subiectum, 262. Perpetuo amentes an confirmandi, 262.
- Confirmandi sunt qui habent lucida intervalla & ratio-

R E R V M.

- rationabilis causa ad sit, 262.
- Confirmationis sacramentum recipere nemo tenetur sub praecepto per se & directe ad hoc obligante, 263. Per se loquendo nullum est peccatum nolle confirmari, 264. Quando talis nolitio censeatur contemptus mortalis, ibidem. Ante confirmationem Ordines suscipere, an sit mortale.
- De ministro huius sacramenti, 267. V. Episcopus.
- Consecrare chrisma, aut oleum infirmorum in mortali non est peccatum mortale, 123.
- Consecrantes eodem hostiam quam intentionem habere debeant, 483.
- Consecrare panem ex centeno, aliquando an liceat, 312.
- Consecrare hostiam post prandium, ne infirmus sine viatico decedat omnino illicitum, 467.
- Consecrare panem siue vino, aut e contra, sit ne aliquando licitum, 297.
- Consecratio sola constituit essentialiter sacrificium Missae, 502. In ea vera oblatio realis includitur, 507. Perfectissimè representat sacrificium crucis, 502. V. Eucharistia, Missa, Sacerdos.
- Conuerti aquam in vinum consecrandum ostenditur, 327. & seq.
- Conuerti aliquid in diuinam essentiam implicat etiam conuersione non inferente mutationem in termino, 264.
- Corpus Christi an per conuersionem solam possit incipere

I N D E X

- incipere esse de nouo in Eucharistia, 342. Con-
 uersio panis in ipsum nec illud reprodicit, nec
 mutat, 356. De termino huius conuersionis &
 subiecto, 67.
- Corpus & sanguis Christi continetur in Eucharistia
 ex vi sacramenti, 368. Quid nomine corporis in-
 telligendum, ibid. Quanam ratio corporis ex vi
 sacramenti cōtenta fuisset in triduo mortis, 372.
- Corpus Christi mortuum & uiuum simpliciter idē
 ob idempritate[m] suppositi, non tamen idem se-
 cundum speciem humanae naturae, 372.
- Corpus Christi continentia in Eucharistia an sit for-
 maliter aliquid reale illi adueniens, 361.
- Corpus mortuum hominis solum æquiuoce corpus
 humanum, 377.
- Corpus Christi in Sacramento Eucharistiae non mo-
 uetur per se sed per accidens motu locali, 361.
 Non efficienter, sed formaliter motu recepto in
 speciebus, 394. An motu simplici moueri possit,
 391.
- Corpus Christi an contineatur in indiuisibilibus quā-
 titatis specierum Eucharistiae, 387.
- Corporale ad sacrificium Missae debet esse lineam
 etiam quoad eam partem qua calix cooperitur,
 347. Benedicere.
- Corporalia & calices targentēs laici & feminae
 secluso contemptu an peccent uenialiter,
 548.

D

Damnati ad mortem si præscierint eodem die morituros tenentur ieiuni ad communionem accedere, 466.

Deuotio quid sit, 521. Sine charitate inueniri potest, ibid.

Deuotio actualis non requiritur vt iustus consequatur augmentum gratiæ accedens ad Eucharistiam, 439.

Dispositio requisita vt Sacramenta fide suscepta reuiuiscant, 89.

Iuxta quantitatem dispositionis causant gratiam sacramenta, 87. Maiorem in infinitum conferre possunt crescente dispositione, 89.

Diaconus non peccat mortaliter exercendo suum officium in mortali, 122.

Diaconus ex sua ordinatione habet posse ex commissione baptizare etiam solēniter, 189. Vt id præstet quando licita sit commissio, ibid. Affectus baptizandi aut parentum non est rationabilis causa ad talem commissionem, ibid.

Diacono ex officio competit aliquo modo ministratio Eucharistiæ, 489.

Diacono iure diuino spectato committi potest etiam nunc absque vlla necessitate ab Ecclesia, vel

I N D E X

Summo Pontifice Dominici sanguinis dispensatio, 490. Non tamen dispensatio corporis Christi si nulla causa adsit, ibid.

Diaconus potest à se ipso sumere Eucharistiam in necessitatis articulo, 492.

Diaconus in casu necessitatis Sacerdote absente potest corpus Christi infirmo ministrare, 490. Et de eius mandato, si ille non possit, morientem communicare, ibidem.

Diaconus deferre potest Eucharistiam infirmo invito Sacerdote, si ipse ab eo monitus ex negligentia aut nequitia deferre nollet, 490.

Diminutionem fomitis causat sacramentum Eucharistia in corporibus digne sumentium, 431.

Domino licitum est separare puerum à patre seruo, ut in longinqua regione baptizetur, 230.

Domus sacrae nomine, in qua sacrificium Missae celebrari debet, etiam oratoria ab Ordinario designata comprehenduntur, 537. In domo priuata celebrare ad communicandum infirmum, ubi non est Oratorium designatum ab Ordinario, mortale peccatum est, ibid.

E

E*Brius potest sacramentum recipere, non vero conferre, 139. Quid de ebrioso, ibid.*

R E R V M.

Ecclesia punire non potest Cathecumenum a fide retrocedentem, illumq; ad Baptismū cogere, 218.

Ecclesia quot modis violatur, 529. Si quis in Ecclesia suspendatur à iudice, vel etiam à se ipso Ecclesiam polluit, 539. V. Homicidium.

Ecclesia violatur sanguinis effusione, si tamen sit notabilis, 540. Etiam si sanguis terram non tangeret manet violata, sed vulnus accipi debet in Ecclesia, 540.

Ecclesia violatur effusione seminis etiā oculta quocumque actu fiat, si voluntaria & copiosa sit, 540. Parochus sciens Ecclesiam esse oculte violatam an possit in ea celebrare, 541.

Ecclesia polluitur per actum conjugalem quando in ea fit absque graui necessitate, 541. Et per sepulturam excommunicati non tolerati, infidelis, vel non baptizati, 541.

Ecclesia (& idem est de Altari, & Eremitorio) si sit ab Episcopo publice excommunicato consecrata, vel benedicta polluta manet, 542. Quid si in ea celebret publice excommunicatus, ibid.

Ecclesia perdit consecrationem destructis parietibus pro maiori parte, sed si succesue ruant, & succesue reparentur verius est non esse necessario reconsecrandā, 543. Si totū ruat integris manentibus parietibus non est reconsecranda. 543.

Ecclesie benedictio perseuerat durante solo, quod tantum benedicitur, 543.

I N D E X

Ecclesia polluta an indigeat noua reconciliatione, si in ea bona fide ab aliquo Sacerdote celebratum sit, 544.

Ecclesia in Missa defunctorum quare orat pro animabus purgatorij ne absorbeat eas tartarus, 554.

Episcopus qui absque graui necessitate ordinat ministrum, qui notabilem linguæ defectum patitur, mortaliter peccat, 40.

Episcopus an debeat sacramentum Confirmationis conferre paruulis nondum habentibus usum rationis, 262.

Episcopus ordinans non confirmatum aut etiam antequam ipse confirmatus sit an peccet mortaliter 265. Solus Episcopus potest ordinaria potestate sacramentum Confirmationis conferre, 266.

Episcopis per Tridentinum an sit ablata facultas dispensandi cum aliquo vt aliquoties celebret occurrente necessitate in loco honesto etiam prophanis vsibus destinato, 538.

Error personæ interueniens in intentione ministri an reddat inualidum sacramentum, 38.

Eucharistiæ venerabile sacramentum formaliter, & in recto non supponit pro corpore & sanguine Christi, 272. Nec pro verbis consecrationis, vel transubstantiatione, 275. Sed pro speciebus consecratis, ibidem.

Eucharistia specificam unitatem, desumit etiam ab uni-

R E R V M.

- vnitate refectiois, 279. Numericam ab vnitāte
 numerica refectiois, & consecrationis, 280.
 Eucharistia finis omnium sacramentorum, 287. Nō
 est medium simpliciter necessarium ad salutem
 realis illius susceptio, 284. An idem sit de voto
 realis susceptionis illius, 285. Mystica illius sus-
 ceptio de necessitate salutis, 285.
 Eucharistia sacramentum institutum à Christo Dño
 luna quartadecima, 290.
 De Eucharistia materia, 294. Præsentia ad mate-
 riam necessaria, 299. In medietate minimi na-
 turalis separata à toto nequit fieri consecratio,
 301. Determinanda est materia consecrationis,
 tam continua, quàm discreta à Sacerdote, &
 quot modis id fieri possit, 304.
 Eucharistia materia panis solum triticus, 310. V.
 panis. Et vinum solum de vite, 320. V. Vinū.
 Eucharistia quare dicatur panis, & vinum, 345.
 Eorum substantia in hoc sacramento non anhi-
 lantur, 349.
 Quid contineatur in Eucharistia ex vi sacramenti,
 368. Quid per concomitantiam, 377. V. Anima,
 Accidentia, Trinitas, Persona.
 Eucharistia vt conficiatur non sunt necessario præ-
 mittenda verba illa, Qui pridie &c. 418. Ex-
 plicatur forma cōsecrationis, 424. Omnia verba
 in ea posita an sint de essentia, 419. Peccatum
 mortale est omittere particulam Enim, 423.

I N D E X

- Eucharistia effectus proprius & per se ut in resu-
mitur est augmentum gratiæ, 428. Causat quan-
tum est ex se gratiam actualem excitationis cha-
ritatis & dulcedinis, 430. Effectus eius in cor-
poribus digne sumentium, 431.*
- Eucharistia causat gratiam in instanti in quo pri-
mo verum est dicere, comestum est, 432. Recipiē-
ti plures hostias totus effectus sacramenti confer-
tur in sumptione primæ, 433.*
- Eucharistia an conferat gratiam toto etiam tempo-
re quo species manent integræ in stomacho, 439.*
- Eucharistiam sumpturus confessionem præmittere
debet si conscientiam habet peccati mortalis, &
copiam confessoris, 447. Ut licite sumat nõ præ-
missa confessione quid requiratur, 448. Præcep-
tū de confessione præmittenda diuinū, 522. Acce-
dere ad Eucharistiā sine dolore peccati venialis
antea commissi non est peccatum veniale, sed cū
distractiōe accedens venialiter peccat, 446.*
- Eucharistia non potest licite negari peccatori occul-
to petenti, 454. Si occulte petat an debeat dene-
gare Sacerdos sciens peccatum illius per confes-
sionem, 455. Negari debet peccatori publico etiā
petenti, ibid.*
- Eucharistia quoties in vita sumi debeat ex præ-
cepto diuino, 473.*
- Eucharistiæ dispensatio per se iure diuino ad solum
Sacerdotem spectat, 489. Quid de diacono, 489.*
- V. Dia-*

R E R V M.

V. Diaconus.

Eucharistiã sumere à se ipso potest Sacerdos in necessitatis articulo, extra sacrificium Missæ, 492. Idem de Diacono dicendum, non vero de laico, ibid. V. Celebratio, Communio, Missa, Sacerdos, & alia suis locis.

Excommunicatus an maneat ordinatus facta protestatione Episcopi, 138.

Exorcismi ceremoniæ in Baptismo si aliquid efficiunt id præstant ut instrumenta Dei ex opere operato, 241. Effectus eorũ, quæ aguntur in Baptismo, ibi.

Extremam unctionem quare ab Apostolis institutam Magister sentent. dixerit, 118.

F

F*Acere in sacra Scriptura pro sacrificare saepe accipitur, 496.*

Feria sexta in parasceue nõ celebratur vere & proprie sacrificium Missæ, 508. Non tenentur fideles illa die Missam audire, etsi occurrat festũ Annuntiationis, nec interesse officio illius diei, 508.

Fermentatus panis materia est Eucharistiæ, 315.

Ex necessitate præcepti tenentur Græci in eo conficere, 116. V. Græci. Sacerdos Latinus in Græcia an possit celebrare in fermentato, 318.

Fictione recedente sacramenta solũ moraliter causant gratiam, 73.

I N D E X

- Fidei quare in sacra Scriptura iustitia tribuatur,*
56.
- Filium à patre seruo separare licitū est domino, vt
in alia regione baptizetur, 230. V. Pueri.*
- Fomitis diminutio effectus Eucharistiæ, 431.*
- Forma consecrationis Eucharistiæ exponitur, 424.*
- Forma consecrationis panis in Liturgia S. Basilij
omittit particula Enim, & in consecratione vi
ni ly Æterni, & Mysterium fidei, 420.*
- Forma vermis ex speciebus sacramentalibus gene-
rati non recipitur in quantitate, 407.*
- Fœminam ministrare Sacerdoti celebranti vtrum
aliquando liceat, 556.*

G

- G***ratia habitualis educitur de potentia obe-
dientiali subiecti, 77.*
- Gratiæ augmentum causare conuenit per se omni-
bus sacramentis nouæ legis, sed primam confer-
re solis sacramentis mortuorum conuenit per
se, 81.*
- Gratiæ augmentum consequitur iustus accedens
sine actuali deuotione ad Eucharistiam, 439.*
- Gratiam quando conferat Eucharistia, 432.*
- Gratia non causatur per sacramenta ex opere ope-
rato nisi realiter suscipiantur, 82*

R E R V M.

*Gratiam quomodo conferant sacramenta recedente
fictione, 83.*

*Gratiam maiorem, & maiorem in infinitum confer-
re possunt sacramenta iuxta quantitatem dispo-
sitionis. 89.*

*Gratia sacramentalis quid addat supra gratiam,
virtutum, & donorum, 94.*

Gravitas terræ est potentia passiva, 105

*Græci an peccarent utendo nostra forma baptismi,
156.*

*Græcus Sacerdos mortaliter peccaret consecrando
in azimo, 317. An licite possit in locis Latino-
rum in azimo conficere, 318.*

Græcorum forma consecrationis proponitur, 420.

*Guttæ vini calici adherentes an reputari debeant
consecratæ, 304.*

H

H *Abitus rationem non habet character, 103.*

H *Homicidium etiam citra sanguinis effusionem
Ecclesiam polluit, 539. Non vero homicidium
casuale, vel si fiat cum moderamine inculpata
tutela, 540.*

*Hostiam consecrare post prandium ne infirmus sine
viatico moriatur omnino illicitum, 467.*

*Hostiæ medietatem volens consecrare, si non desig-
net, non consecrat, 305. Quid si vna pars esset*

I N D E X

triticea, & altera hordeacea, vel una prasens, altera absens, & totum consecrare intenderet, 305.

Hostiam quam atergo habet Sacerdos, vel quæ est transparietem an possit consecrare, 307. Quid si eam atergo positam videat in speculo, ibid.

Hostiam eandem plures Sacerdotes consecrare possunt, 488. Quam intentionem habere debeant, ibid.

Hostia alia apponenda à celebrante, si post sumptionem corporis perceperit vinum non fuisse positum in calice, 561. Sed si Missa in publico celebratur ad vitandum scandalum vinum tantum consecrare, & sumere nullum est absurdum, 562.

Humanitas Christi influit in sacramenta, & quomodo, 69.

I

Ieiunium nature requiritur ad communionem, 463.

Impedit quidquid sumitur per modum cibi, vel potus, 464. Varij de hoc casus deciduntur. ibid.

Ieiunium hoc nature quando incipit, 465. Dubium an noctis medium comedendo excesserit an possit communicare, 466. Quid de expectante alterius horologij sonitum, ibid.

Imagines & Crux Christi licet significant rem sacram, non tamen per modum sacrantis, 25.

Immersio non est de necessitate Baptismi, tutius tamen est absolute sic baptizare, 168.

R E R V M.

- Immolatio agni paschalis erat proprie veteris legis sacramentum, 26.*
- Incorruptio corporum in resurrectione erit etiam effectus Eucharistiae, 431.*
- Infantes si communionem reciperent, augmentum gratiae consequerentur, 469.*
- Infantes aliqui ab Herode occisi consecuti sunt augmentum gratiae, alij verò primam gratiam, 182.*
- V. Baptisma sanguinis.*
- Infirmi post sumptionem viaticum an possint in eadem infirmitate iterum non ieiuni communicare, 467.*
- Intentio virtualis, sufficit adimpletionem præcepti, 472. Hanc habet qui facit opus præceptum absque contrario actu non implendi, ibid.*
- Intentio ex parte baptizati an necessaria ad valorem Baptismi, 219.*
- Intentio Sacerdotis quot modis possit determinare materiam consecrandam, 304.*
- Intentio requisita in ministro ad valorem Sacramenti, 135. Virtualis quid? 137.*
- Intentionem alligare non debet Sacerdos ut solis illis verbis, Hic est calix sanguinis mei, fiat consecratio vini, 422.*
- Irregularitas non incurritur propter pœnam ferendam, & debet esse expressa in iure, 545.*
- Iuramentum exigere in contractibus ab infideli licitum est, etsi ille per falsos deos iuraturus sit, 128.*

INDEX

L

L Agana, & pultes materia Eucharistiæ non sunt, 310.

Laicus extra casum necessitatis baptizans peccat, sed non quia ministrat in mortali, mortale peccatum incurrit, 121. Pure laicus solemniter baptizans non manet irregularis, 190.

Laicus tangens calicem vel corporalia, secluso contemptu an peccent venialiter, 548.

Latina Ecclesiæ consuetudo conficiendi Eucharistiã in azimo rationabilior est, 318.

Latinus Sacerdos in Græcia an possit celebrare in fermentato, 318.

Latria adorari possunt species consecratæ, 276. An idem dicendũ de pixide in qua illæ continentur, 276.

Lex naturæ an habuerit aliqua sacramenta, 49.

Liquor vitrum commisceri possit vino consecrato, 412. Quando est eiusdem speciei, & qualitatis non fit mixtum, 413.

Lixivium an materia sufficiens ad Baptismum, 152.

Luna quartadecima instituit Christus Eucharistiæ Sacramentum, 290. Quid per vesperam lune in qua immolabitur Pascha intelligendum sit, 292.

R E R V M.

M

- M**aria Virgo à Christo baptizata, 145.
 Martyr an vere dicendus sit puer in utero
 matris occisus quando illa interficitur propter
 Christum, 83.
- Massa cruda non est materia Eucharistiae, 310. Simi-
 liter si elixa, vel frixa sit ibidem.
- Materia prima producitur à Deo quando ex spe-
 ciebus Sacramentalibus aliquid generatur, 407.
 Fit per conuersionem quantitatis in ipsam, 409.
- Matrimonij Sacramentum ex institutione Christi
 consistit in consensu expresso à legitimis personis
 51. Sed ex diuina institutione non est determina-
 tum quænam sint legitime personæ, & modus
 exprimendi consensum, ibidem.
- Matrimonij sacramentum ministrantes in mortali
 non peccant mortaliter, quia ministrant, 121.
- Mensa aliquando sumitur pro altari, 498.
- Minimi naturalis medietas separata à toto non est
 materia consecrationis, 301. Possit ne esse ma-
 teria adæquata dum toti coniuncta est, 302.
- Minister qui conferendo Sacramentum conficit non
 se habet tantum vt conditio ad conferendam gra-
 tiam, 115. Distinctam virtutem partialem ha-
 bet, 116.

I N D E X

Minister porrigens sacramentum confectum nõ confert gratiam per se ipsum, 117.

Minister quia melior sit non tribuit maiorem gratiam parvulo baptizato quæ sit effectus sacramenti, 117.

Minister hereticus, vel paganus potest conficere verum sacramentum, 119.

Minister conficiendo sacramentum peccat mortaliter si speciali consecratione deputatus sit ad illud Officium, 121.

Ministrans in mortali Sacramentum ex officio an teneatur præmittere confessionem, 124.

Minister toleratus quis censeatur, 125. Petere ab eo sacramentum quando liceat, 128. A ministro publico concubinario, notorie excommunicato, & irregulari si necessitas sit extrema licet sacramenta illa recipere, quæ ex diuino præcepto necessarium est recipere in tali necessitate, alia vero minime, 131. Si aliquis esset sibi conscius peccati mortalis, & nõ possent sibi alia sacramenta cõferri quã ea de quibus recipiendis nullũ est diuinũ præceptũ an possit ea recipere à ministro nõ tolerato vt possit fieri ex atrito contritus, 133.

Ministram toleratũ quamuis nec Parochus sit, nec paratus licitũ est aliquãdo inducere ad conferendũ Sacramentũ, 129. An liceat ipsi in hoc casu ea ministrare in peccato mortali, vel irregularitatem incurrat, 130.

R E R V M.

Ministros Baptismi non seruantes ordinem debitum qualiter peccent, 193.

Missam audiens ex deuotione, aduertens postea esse diem festum, alteram audire non tenetur, 472.

Missa verum sacrificium est, in quo Christus immolatur, 494.

Missa quare inge sacrificiū dicta sit, 497. Cessabit sollemnis eius celebratio in persecutione Antichristi, ibid.

Missa quotidie celebrari debet in Ecclesijs conuen- tualibus & collegiatis, 530. An sufficiat vnam celebrari, 530.

Missa qua hora celebrari possit, 531. Omnes tres Mis- sas Natiuitatis Dñi posse licite noctu celebrari à Sacerdotibus priuatis nõ est improbable, 532.

Missam celebrare Sabbato sancto circa noctis prin- cipium iam non licet, 532.

Missa vsque ad Nonam an celebrari possit, 533. Potest post meridiẽ ex iusta causa inchoari, 534.

Quid de priuilegijs Religiosorum circa hoc, 534.

Missam bis celebrare, quando possit Sacerdos, 535.

Missa vnicum tantum sacrificium est, cuius Hostia Christus Dñs quatenus est sub speciebus, 499. Idẽ sacrificium est cum sacrificio Crucis ex parte hostiæ, sed in modo offerendi diuersum, 501.

Missæ sacrificium in sola consecratione essentialiter consistit, 502. Sumptio pertinet, ad integritatem

huius plusquam alijs actiones, 506.

I N D E X

Missæ sacrificium propriè non celebratur feria sexta in parasceue, 508.

Missæ sacrificium prodest non solum sumenti, sed etiam alijs tam vivis, quàm defunctis, 510. Vt est sacrificium formaliter nemini prodest, nisi quatenus aliquo modo pro illo offertur, ibid. Impetratorium est remissionis peccatorum mortalium & augmenti gratiæ, 511. Non tamen quia ex opere operato infallibiliter causet hæc, aut contritionem, vel auxilia efficaciam ad ea obtinenda, 511, Probabile est hoc modo causare auxilia sufficientia, ibid.

Missæ quo in loco celebrari debet, 537. V. Domus, Celebrans.

Missam celebrare an possint ex privilegio Mendicantes Religiosi in altari portatili, extra loca divino cultui specialiter deputata, 539.

Missæ sacrificium remittit peccata venialia ex opere operato, si homo pro quo offertur sit dispositus, 512. Quid ad istam dispositionem sufficiat, 514. Effectus iste an extendatur ad animas in purgatorio existentes, ibid.

Missæ sacrificium valet etiam ex opere operato ad remissionem pœnæ temporalis solvendæ in purgatorio, 516.

Missam pro aliquo dicere est maximè donum quod potest homo homini conferre, 517.

Missæ sacrificium infiniti valoris est quoad sufficientiam

R E R V M.

- cientiam, 520. Quoad efficaciam semper de facto habet effectum finitum iuxta quantitatem deuotionis offerentium, vel eorum pro quibus offertur, 521. Quid sit hæc deuotio, ibid.
- Missæ valor essentialis sumitur non à ministro, sed à principali offerente etiam mediate, 525. Quo pluribus applicatur eo pluribus prodest, & quæ ratione, 522. Si pro multis equaliter offeratur ac pro vno solo non minus prodest singulis quam si pro vno solo offerretur, 524. Si pro vno specialius, plus illi prodest quam alyis cæteris paribus, ibid. V. Celsbrans, Eucharistia, Sacerdos, Sacrificium.
- Mixtio non fit si liquores eiusdem sint speciei, & earundem omnino qualitatum, 413.
- Mixtio aquæ nõ est de necessitate Eucharistiæ, 322. An sit iure diuino præcepta, 323. V. Aqua, Conuersio.
- Mixtio partis hostiæ consecratiæ cum speciebus vini non est de essentia sacrificij Missæ, 504.
- Monacho an liceat in aliquo casu esse patrum baptizandi, 203.
- Moralis simultas sufficit inter res, & verba sacramentorum, 34.
- Morti iam proximus, quando adest sacerdos qui eius confessionem sine interprete excipere non potest, præmissa contritione potest viaticum sumere, 449.

I N D E X

Motio diuina in sacramentis nõ est pura applicatio ad agendũ, 99. De termino huius motionis, ibid.

Motus existit ratione mutati esse, 71.

Mulieres solæ an possint esse susceptrices baptizandi, 204.

Mulieres quæ terram, aut carbones comedunt an possint communionem accipere, 464.

Motus localis corporis Christi in Eucharistia recipitur in speciebus, 394. Motu simplici, & non progressiuo an Christus in ea moueri possit, 391.

Mustum consecrari potest in necessitate, 321. Extra illam indecens & prohibitum in eo recenter ex vnis expresso consecrare, ibid.

N

SI in forma Baptismi diceret quis In nominibus Patris, &c. nullũ esset sacramentum, 158.

Si diceret, In nomine Patris, in nomine Filij, &c. sacramentum perficeret, 160.

Nomen Missæ à quo deductum sit, 494.

Nomen alicuius sancti ex his quæ in Canone Missæ continentur omittere ex intentione non est peccatum mortale, 553.

O

Oblatio quæ fit post consecrationem non est de essentia sacrificij Missæ, 504.

Oblatio vera & realis includitur in ipsa actione conse-

R E R V M.

consecrationis, 507.

Oculus corporeus Christi qua ratione possit videre se ipsum sub sacramento existentem, 400.

Omissio alicuius eorum, quæ in Missa dicuntur ex suo genere est peccatum mortale; ex parvitate tamen materiæ potest esse veniale, 553. sic excusatur à mortali Sacerdos omitterens Gloriam, aut Credo, aut ea quæ interponuntur in communicantes, & hanc igitur, in quibusdam solemnitatibus, 553. Vel non servans unam aut alteram Rubricam Missalis ex his quæ non continent essentialia sacrificij, 551.

Omittere orationes quæ in Missali posite sunt ut eas dicat Sacerdos dum sacras vestes induit, nõ est peccatum mortale per se loquendo; imo nec veniale videtur, 551.

Opinionem probabilem sequi in administratione aut susceptione sacramentorum licitum est, si illa uti non prohibeat Ecclesia, 42.

Ordinis sacramenti principalis significatum est gratia, 19.

Ordinis caracter an efficiat alia sacramenta, & ad gratiam, quæ per illa confertur causandam concurrat, 107.

Ordines suscipere ante confirmationem sit ne mortale peccatum, 265.

Ordinem debitum non servare ministros Baptismi quoddam peccatum, 193.

I N D E X

P

- P**anis solum triticeus materia Eucharistiæ, 310.
 Confectus ex farina, & liquore distincto ab aqua naturali an sufficiat, 311. Quid de pane ex centeno, farre, aut spelta, 312.
- Parentes in casu necessitatis susceptores baptizandi esse possunt, nec impediuntur à petendo debitum, 203.
- Parochus sciens Ecclesiam occulte violatam potest in ea celebrare, 541.
- Parochus vt possit celebrare, quando tenetur, solū præmissa contritione, quantum distare debeat confessarius, 448.
- Parochus permittens duos viros, aut duas mulieres solas baptizatum è sacro fonte leuare peccetne mortaliter, 204.
- Paruuli saluari non possunt per Baptismum in voto parentum cum inuocatione Trinitatis, 208.
- Paruulis exhibere Eucharistiã non licet, 468. Quid de consuetudine Græcorum in hac re, ibid.
- Pater & Spiritus Sanctus sunt modo quodam speciali in sacramento Eucharistiæ, 82.
- Patrini, seu susceptoris baptizandi requisita, 202.
 Coniugati filium alterius suscipientes an peccent venialiter, 203. Duo viri aut duæ mulieres solæ an possint suscipere baptizandum, 204. V. Parochus,

R E R V M.

chus, Parentes, Monachus.

Peccatori occulto petenti neganda non est Eucharistia, 454. Secus de peccatore publico petenti, 455

Publicus peccator quis censeatur, 456.

Personas Trinitatis exprimendas esse in baptismo per hæc nomina Patris, Filij, & Spiritus sancti, nec sufficere Genitoris, Geniti, &c. probabilius est, 160.

Persona Filij per concomitantiam est in sacramento Eucharistia, non sic persona Patris, aut Spiritus sancti, 380.

Phreneticis qui aliquando habuerunt perfectum usum rationis in mortis articulo exhiberi debet Eucharistia, 468.

Præceptam adimpleri potest cum intentione solum virtuali, & quid sit ista, 472.

Præceptum diuinum de Baptismo exponitur, 205. Quando inceptit eius obligatio, 207.

Præceptum obligans existentem in mortali ad confitendum ante Communionem est diuinum, 452.

An iuris diuini naturalis, vel positiui, 453.

Præceptum Ecclesiasticum Communionis declaratur, 476. V. Communio.

Prædicans in peccato mortali per se loquendo non peccat etiam venialiter, 123.

Prælati regulariū ex privilegio possunt benedicere corporalia, & calices consecrare, 548.

Præsentia sacramentalis, an sit aliquid reale su-

I N D E X

- peradditum corpori Christi, 397.
- Præsentia quoniam requiratur ad materiam Eucharistie, 299.
- Propinquitas, nec in Angelis, nec in corpore Christi in Eucharistia intrinsece reperitur, 397.
- Pollutio nocturna impediatur ne à sumptione Eucharistie, 460. Eadem die post pollutionem quæ est sine peccato, aut cum solo veniali, vel quæ licet fuerit mortalis iam confessæ est, ad Eucharistiam accedere an sit veniale, 460.
- De pollutione Ecclesiæ, V. Ecclesia.
- Pontifex an possit dispensare ut Subdiaconus, vel aliquis inferior solemniter baptizet, 190.
- Possit ne committere simplici sacerdoti consecrationem Chrismatis, 255. vel dispensare ut consecret aliquis panem sine vino aut è contra, 297.
- Potentia passiva de prædicamento qualitatis non semper est receptiva actus in se, 105. Potentia passiva physica rationem habet character Baptismi, 106.
- Puerorum Baptismum differre usque ad ætatem adultam non est peccatum mortale contra ius diuinum, 212. sed contra ius Ecclesiasticum ubi est consuetudo illos recenter natos baptizare, ibid.
- Pueri baptizati contra voluntatem parentum vere remeant baptizati, 225.
- Pucros infidelium (etiam seruorum) nondum habentes usum liberi arbitrij inuitis parètibus baptizare

R E R V M.

tizare non licet, 226. si ex parentibus infidelibus alter ad fidem convertatur ipso consentiente filius baptizandus est, 228.

Pueros infidelium ad partes fidelium delatos et si non constet de iusta ablatione Ecclesia consuevit baptizare, 228. si Christianus puerum infidelium iam moriturum inueniret an posset licite baptizare, ibid.

Q

Qualitatis rationem habet character, 102. Ad secundam eius speciem pertinet, ibid.

Qualitatem esse virtutem instrumentalem sacramentorum, probabile, 98.

Quantitas corporis Christi non est in Eucharistia ex vi sacramenti, sed per concomitantiam, 388. sine quantitate quam habet in propria specie an corpus Christi in Eucharistia existere possit ibid.

Quantitas per modum conuersionis transit in materiam primam quando vermis generatur ex speciebus consecratis, 409. Non recipit quantitas immediate formam vermis, 407. Nec vnitur materie aduenienti, 409.

R

Resectio an tribuat unitatem sacramento Eucharistia, 279.

I N D E X

- Regina Scotiae subitura martyrium vtrum licite potuerit Eucharistiam proprijs manibus sumere, 492.*
- Respublica non potest bene institui sine publica Religione, Templo, & sacrificijs. 498.*
- Resurrectio Christi an sit vera causa nostrae resurrectionis, vel tantum conditio, 73.*
- Renouiscentia sacramenti fidei suscepti quam dispositionem exigit, 89.*
- Ritus ab Ecclesia toleratus in aliqua eius parte non reddit inualidum sacramentum, & si minister illum incenderet introducere, 45.*
- Ritus vsitatus in qualibet Diocesi in modo baptizandi saltem sub veniali obseruandus, 172.*

S

- S**acerdos iurisdictionem non habens vt licite baptizet necesse est vt hoc sibi committatur ab habente, 192. Sola voluntas alterius sufficit ad hanc commissionem, ibid.
- Sacerdos qui patitur notabilem linguae defectum non potest ministrare sacramenta sine peccato mortali, nisi in casu necessitatis grauissimae, 40.*
- Sacerdos celebrans in mortali duplici titulo peccat mortaliter, 121. sed communicans alios in peccato mortali, vel transferens hostiam, aut illam eliuans*

R E R V M.

eleuans ad benedictionem, letaliter non peccat,

122.

Sacerdos simplex potest ex commissione Papa sacramentum Confirmationis conferre, 268. Non verò conficere Chrisma, 255.

Sacerdos an possit negare Eucharistiam peccatori occulte petenti si sciat peccatum illius per confessionem, 455.

Sacerdoti an licitum sit specialius offerre sacrificiū Missæ pro se, quam pro dante eleemosynam, 525. Non tenetur isti conferre totum quod correspondet suæ deuotioni, ibid.

Sacerdos peste laborans potest extra sacrificium Missæ à se ipso sumere Eucharistiam, 492.

Sacerdos pauper possit ne plures pietantias pro vna Missa accipere, 529.

Sacerdos, & si nō quotidie, aliquoties tenetur Missam celebrare, 531.

Sacerdos non debet alligare suam intentionem, vt solis illis verbis Hic est calix sanguinis mei, fiat consecratio, 422.

Sacerdos eodem die potest sine speciali priuilegio bis celebrare, si necessitas id postulet; dum tamen sit ieiunus, 535. Quando hæc necessitas adfit, ibid.

Sacerdos si dñi celebrat Ecclesia violatur debet desistere nisi forte Canonem inchoauerit, 543.

Sacerdos absque reatu peccati mortalis potest omittere

I N D E X

tere Missam diei, & aliam celebrare etiam in festis duplicibus & in diebus festinis, 551. si adsit legitima causa nullum est peccatum id facere etiam communitates Ecclesiarum Conventualiū, & Collegiatarum dummodo non omittatur ab eis Missa de die, 551.

Sacerdos qui ex fundatione Capellaniae debet dicere Missam de Requiem an satisfaciat dicendo Missam de Sancto, cuius festū illo die occurrit, 552.

Sacerdos non tenetur legere submissa voce epistolā, aut Euangelium quæ in Missa solemnī cantantur à ministris, 552. si aduertentur nec legeret, nec audiret peccaret mortaliter quia sunt partes notabiles Missæ, 553.

Sacerdos an possit celebrare cooperto capite, 557.

Sacerdos si moriatur, aut graui infirmitate præoccupetur incepta consecratione alius Sacerdos debet explere sacrificium, 558. si nesciatur ubi primus dimisit debet à capite incipere, & satis est hostiam & calicem quæ inuenit in altari sub conditione consecrare, 559. Possit in hoc casu Sacerdos non ieiunus si alter inueniri non potest sacrificium perficere, ibidem.

Si nullus inueniri posset sacerdos an licitum esset laico hostiam, & sanguinem sumere, ibid.

Sacerdos concubinaris an teneatur sacrificium in quo mortuus est primus sacerdos perficere, & per consequens vere conteri, 559.

R E R V M.

Sacerdos si dum celebrat recolit se non esse ieiunium,
vel esse excommunicatum aut in peccato mortali an
teneatur cessare ab incepta Missa, 560. si reor-
datur alicui peccati mortalis in confessione inui-
cibiliter oblitus teneatur ne conteri de illo, 560.

Sacerdos quid faciet si post sumptionem corporis de-
prehenderit vinum non fuisse positum in calice,
521. vel esse in eo venenum, 501.

Sacramentum est in genere signi, 2. Est tantum sig-
num ad placitum, 3. Non est de ratione illius ef-
ficere quod significat, 4. Sacramenta nouæ legis
an ratione significationis causent gratiam, 7.

Sacramenti diuisio in nouæ, & veteris legis sacra-
menta sit ne uniuoca, 8. Ad sacramentum significa-
re sanctitatem legalem, aut imperfectam non sufficit,
12. Sacramentis veteris legis qua ratione conue-
niebat sanctitatem perfectam significare, 13.

Sacramentis iam institutis intrinsece conuenit gra-
tiam, passionem Christi, & gloriam significare,
18. An ista cum sacramentis qua Deus posset in-
stituire solam gratiam significantibus sint eius-
dem speciei, 18. Principalius conuenit iam insti-
tutis significare gratiam, 19.

Sacramenti definitio tradita à D. Thom. explica-
tur, 22. Determinatae res an requirantur ad om-
nia sacramenta, 27. In lege naturæ & veteri non
requirebantur verba ad omnia sacramenta, 28.
De sacramentis legis naturæ, 49.

I N D E X

Sacramenta nouæ legis omnia rebus & verbis essentialiter constant, 31. Simultas temporis inter res, & verba an requisita, 24. Vti verbis æquivalentibus in administratione sacramentorum quando liceat, 37.

Sacramentorum formis verba addere illicitum, 43. Non tamen semper tollitur per talem additionem perfectio sacramenti, 44. Valide conficitur pretermisso aliquo quod non est de substantia formæ & si minister existimaret illam particulam esse de essentia, 46.

Sacramenta an instituerentur à Deo Adamo non peccante, si posteri peccarent, 48.

Sacramenta omnia nouæ legis à Christo Domino instituta, 58. Causant gratiam ex opere operato, 54. Non solùm moraliter, sed physice, 65. Quando eam conferunt, 70. Recedente fictione illam solùm moraliter causant, 73.

Sacramenta omnia nouæ legis aliquando causant primam gratiam, aliquando augmentum gratiæ. 79. Solis sacramentis mortuorum conuenit per se causare primam gratiam, sed augmentum illius causare omnibus per se conuenit, 81. Non conferunt gratiam ex opere operato sacramenta antequam realiter suscipiantur, 82.

Sacramenta fide suscepta vt reuiuiscant, 89. Quando reuiuiscunt non causant maiorem gratiam in habente maiorem dispositionem qua fictio aufertur, 91.

R E R V M.

Quae Sacramenta imprimant caracterem, 100. V. Character.

Sacramenta petere, & recipere à malo ministro quando liceat, 124. V. Minister.

Sacramentum quam intentionem in ministro exigat, 135.

Sacramentum an conficiatur ab eo qui ludo aut ioco profert verba & applicat materiam, 139.

Sacramentalia habent vim remittendi peccata venalia ex opere operato, 513.

Sacrificium quid? 497. V. Missae sacrificium.

Sanguinis Baptismus an faciat ex attritu contritum, 180. Quando confert gratiam, 184.

Sanguis contentus in sacramento Eucharistiae complectitur omnes quatuor humores, 382. Non nutrimentalis, sed naturalis in hoc sacramento continetur, 387.

Totum sanguinem fudisse Christum in sua passione maxime credibile est, 383. si aliquid sanguinis mansisset in corpore vitum per concomitantiam esset in sacramento Eucharistiae in triduo mortis, ibid.

Sanguis Christi an desinat esse in sacramento per mixtionem alicuius liquoris, 412. Non desinat esse per appositionem vini similis in substantia, & qualitatibus, 413.

Scrupulosus quamvis sibi probabiliter cõsset aliqua in Missa omisisse, si tamen non sint de necessitate Sacramenti non resumat, 562.

INDEX

T

T Abachum qui sumpsit an possit ad Eucharistiã accedere, 464.

Tempus inter communionem, & Missam expletam sit ne sufficiens mora ut possit quis alios cibos sumere, 466.

Tempore toto quo durat actio successiva sacramenti an conferatur gratia, vel in instanti terminatiuo. 70.

Terminus motionis diuine in sacramentis quisnam sit, 99.

Transpositio verborum tollit aliquando veritatem Sacramenti, 46.

Transubstantiatio non constituit essentialiter in re-cto Eucharistiæ Sacramentum, 275. De termino transubstantiationis, 359.

Trinitatis Personas exprimendas in Baptismo per hæc nomina Patris, & Filij, & Spiritus Sancti probabilius est, 160. Dicere in nomine Trinitatis non sufficit, 163.

V

V As in quo species consecrata seruatur an possit adorari latvia, 276.

Venialia quomodo remittantur per sacrificiũ Missæ,

R E R V M.

sa, 512. Et per sacramentalia, 513.

V. Anima, Missa.

Venialium remissio non requirit excitationem motus poenitentiae, nec displicentiam in particulari, 513. Quae displicentia sufficiat vt accedente sacrificio Missae consequatur aliquis remissionem venialium, 514.

Vespera lunae in qua immolabatur Pascha quid? 292

Viaticum praebendum esse infirmis ex traditione Apostolorum habetur tanquam iure diuino praecipuum, 471. Infirmus renuens viaticum sumere mortaliter peccat, sed (secluso scandalo) condemnandus non esset peccati mortalis si paulo ante communicasset, et si non habuisset intentionem satisfaciendi praecipuo, 472.

Viatico priuari posset ab Ecclesia aliquis aliquis ob sua crimina, 471.

Videre se ipsum in Eucharistia existentem oculum corporeum Christi quo pacto verificetur, 400. Christum in Eucharistia alios videre naturaliter est impossibile. De facto tamen supernaturaliter videt alios, 402.

Vinum tantum de vite materia Eucharistiae, 320.

Acessens vinum materia esse poterit quamuis conficiens peccet mortaliter si notabile dubium sit an sit acetum, ibid. Quid de vino congelato, 321.

V. Agresta, Mustum. De conuersione aquae in vinum consecrandum. V. Aqua, Conuersio, 327.

INDEX

- Virtus sacramentorum nouæ legis physica, 65. A diuinitate Christi per eius humanitatem descendit, 69. An sit spiritualis, 75. Non est infinita simpliciter, 93.*
- Votum Baptismi quoddam ad salutem sufficiat, 208.*
- Votum parentum ad salutem paruulorum sine Baptismo discedentium insufficient, ibid.*
- Votum realis susceptionis Eucharistiæ sit ne mediū simpliciter necessarium ad salutem, 284.*
- Vxor si conuertatur, filius baptizandus est, etsi pater renuat, 228.*

ERRATA.

PAg. 3. col. 2. lin. 29. neque, sicque. Pag. 21. c. 1. lin. 3. quem, quam. P. 24. c. 2. l. 25. aliquo, aliquo. Ibid. lin. 3. ipsi, ipsi. P. 83. c. 2. l. 30. requiritur, requiritur. Pag. 138. c. 1. l. 16. puris, pueris. P. 139. c. 1. l. 19. Sacramentum, Sacramentum. Pag. 153. c. 2. l. 1. gel, gelu. P. 183. c. 1. l. 21. esse, effect. P. 204. c. 1. l. 5. rdina, ordinarij. P. 210. c. 2. l. 25. fatificatio, sanctificatio. Pag. 262. c. 2. l. 5. conformandi, confirmandi. Pag. 329. c. 2. l. 6. sententiam, sententiam. Pa. 338. c. 1. in fine, verna, verba. Pag. 408. c. 2. in fine, desinete, desinente. Pag. 528. c. 2. lin. 22. mile, mille.

FINIS.

TREATISE